

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FOLKETINGÅRBOG

1959—60

VED

JOHS. THORBORG

FOLKETINGSSSEKRETER

J. H. SCHULTZ FORLAG

KØBENHAVN

1960

Pris: 12 kr.

FOLKETINGSSÅRBOG

1959—60

VED

JOHS. THORBORG

FOLKETINGSSSEKRETÆR

J. H. SCHULTZ FORLAG

KØBENHAVN

1960

INDHOLD

	Side
Mindetaler	V
Folketingsåret 1959—60	1
Ministeriet H. C. Hansen	5
Ministeriet Kampmann	6
Folketingets medlemmer	8
Partigrupperingen i folketinget	19
Partiernes bestyrelser i folketinget	20
Folketingets præsidium og tingsekretærer	21
Stående udvalg	21
Folketingets åbningsmøde	24
Regeringserklæring efter statsministerskiftet	32
Folketingets ombudsmand	33
Nordisk Råd	36
Fortegnelse over love og folketingsbeslutninger m. m.	43
Budget- og regnskabsoversigter	53
Vedtagne love	63
Ikke-vedtagne lovforslag	464
Folketingsbeslutninger	504
Forespørgsler	572
Redegørelser fra ministre	579
Spørgsmål til ministrene	580
Valgs prøvelse	588
Valg til kommissioner og hverv	591
Sagregister	601

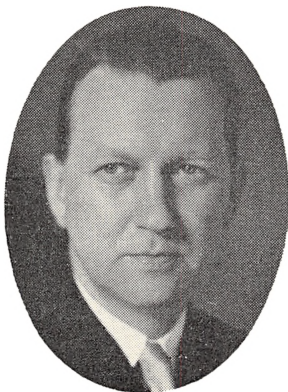
Den 19. februar 1960 afgik statsminister *H. C. Hansen* ved døden. I folketingets første derefter følgende møde mindedes formanden, *Gustav Pedersen*, ham i følgende ord:

„Det er min tunge pligt at meddele folketinget, at Danmarks statsminister, folketingsmand *H. C. Hansen*, er afgået ved døden.

Vi vidste, da hans sygdom skærpedes ved den tid, hvor den burde have været i aftagende, at hans tilstand var alvorlig; men vi håbede så længe, vi turde, og så måtte vi alligevel til slut gøre os fortrolige med, at en livsgerning var tilendebragt.

H. C. Hansens politiske interesse begyndte tidligt, og den var allerede i de helt unge år så intens, at han på naturlig måde voksede ind i de tillidshverv, som førte ham frem i forreste række i dansk politik. Han havde let ved at tilegne sig det for hans arbejde nødvendige stof, og han kunne uden vanskelighed forme det til gode indlæg og rammende replikker både i tale og skrift. Han stræbte dog først og fremmest efter at anvende det, som han tilegnede sig, i et opbyggende arbejde.

Det betød ikke, at *H. C. Hansen* var en aladdintype, der kom halvvejs legende til sine resultater. Han arbejdede sig frem til dem, og han arbejdede flittigt og metodisk. Han erhvervede sig en omfattende politisk, historisk og nationaløkonomisk viden, og han glemte ikke, at en dansk politiker, der i videste forstand vil tjene sit land, både må

kende og forstå de økonomiske og politiske forhold, der hersker i de lande, som vort land og vore erhverv må have samarbejde og samhandel med.

For at blive i stand til at kunne honorere også dette krav skaffede han sig den nødvendige tid til at lære et par af hovedsprogene så grundigt, at han kunne deltage aktivt og selvstændigt i de for vort land nødvendige og vigtige internationale forhandlinger og konferencer. Vi skal kende en politikers arbejdsvilkår for helt at kunne forstå, hvor meget selvdisciplin det var nødvendigt at have for at gennemføre en sådan ekstraudannelse midt i en organisationsmæssig og politisk udvikling.

En mand, der så bevidst og så systematisk arbejdede sig frem til sin position, kunne altså ikke kaldes en aladdin-type; men hans særegne evner gjorde det ofte til det helt selvfølgelige, at netop han skulle være lederen. Han havde den sikre tro på sig selv, der, fordi den var et helstøbt menneskes naturlige væremåde, skabte tillid til ham i vide kredse. Også denne tillid følte som noget umiddelbart indlysende, der ikke fordrede en forklaring.

Det er disse H. C. Hansens karaktertræk, vi må kende for at kunne forstå, hvorfor det var så selvfølgeligt, at han blev betroet stadig mere krævende opgaver.

Det kunne være tilfældigt, at han blev forbundssekretær i DSU kun 23 år gammel; men det var ikke tilfældigt, at DSU fire år senere valgte ham til forbundsformand, og det var heller ikke tilfældigt, at han i 1935 blev formand for de unge socialdemokraters internationale organisation. De ungdomsledere, som valgte ham, vidste allerede dengang, at han havde det udsyn og den kombinationsevne, der er nødvendig for at nå resultater ud over landegrænserne.

H. C. Hansen blev medlem af folketinget i 1936. Han var da lige fyldt 30 år, men havde altså en politisk uddannelse og en hård organisatorisk skoling bag sig. Ingen var derfor i tvivl om, at han ville få betroet mange krævende opgaver; men netop derfor er det karakteristisk, at han på stiltfærdig måde gik i gang med sit arbejde uden at prøve

at få det lagt op i et højere plan end naturligt. I disse hans første år i tinget ydede han en værdifuld indsats for at sikre de unge de bedst mulige beskæftigelsesvilkår.

Under besættelsen blev H. C. Hansen tvunget bort fra den udadventede del af sin folketingsgerning; men han udfoldede en omfattende og ikke farefri virksomhed i det nødvendige informationsarbejde, og han blev i disse år kontaktperson til modstandsbevægelsen.

I befrielsesregeringen blev H. C. Hansen finansminister og måtte her tage den hårde tørn, som tilrettelægnings-, gennemførelsen og administrationen af pengeombytningslovene var. Det var ikke mindst i disse måneder i 1945, at man i en større kreds blev klar over hans særlige lederevner.

Det var dog som finansminister i Hans Hedtofts første ministerium i 1947, at han fik sin egentlige ilddåb.

Misforholdet mellem penge og varer gav endnu på dette tidspunkt grund til at frygte en tøjlesløs inflation. En række skatte- og afgiftslove måtte derfor forlænges eller skærpes. De årlige normeringslove og de ekstraordinære forhandlinger om tjenestemændenes lønvilkår blev stadig vanskeligere at føre igennem i den rette ånd, fordi den gældende lov ikke kunne klare alle de ekstraordinære problemer. H. C. Hansens evne til at finde det mulige og det forsvarlige blev her sat på en hård prøve; men han bestod den.

Da Hedtoft dannede sit andet ministerium i 1953, overtog H. C. Hansen posten som udenrigsminister.

Kravene til Danmarks udenrigspolitik var ændret på afgørende måde. Handelsforhandlingerne med andre lande var blevet mere komplicerede. Vort medlemskab i FN, Europarådet og Nordisk Råd stillede nye krav, og som medlem af NATO mødte vi problemer, som Danmark ikke tidligere havde kendt. Det var derfor ikke sært, at Hedtoft, da han dannede sit andet ministerium, ønskede at sikre sig den størst mulige tryghed i forbindelse med varetagelsen af udenrigsministeriets vanskelige sager, der i stigende grad blev politisk præget. Og Hedtoft vidste bedre end nogen anden, at skulle nogen, der stod ham politisk nær, kunne

overtage denne vanskelige post uden at give grund til forhåndsbetæneligheder, måtte det være H. C. Hansen.

H. C. Hansen nåede i øvrigt her sin arbejdsmæssige kulmination. Få danske politikere har i andre nationer erhvervet den tillid, som han vandt gennem redelighed og vilje til omhyggeligt arbejde under udøvelsen af betroede hverv. Dertil havde han så den naturlige åbenhjertighed og det mål af humor, der undertiden fik vanskelige forhandlinger til at glide. Fra marven i det danske folk hentede han disse egenskaber, som han ønskede at udvikle for at blive sit land en god tjener.

Store forventninger stillede man derfor til ham, da han i 1955 måtte overtage statsministerposten og formandsposten i sit parti, og det blev ikke skuffede forventninger.

Kort — urimelig kort — blev hans leve- og virketid; men han skabte dog mere, end mange kunne yde gennem et langt liv. Savnet vil længe knuge både H. C. Hansens nærmeste og hans mange venner såvel i som uden for folketinget; men når tiden har mildnet savnet, vil mindet om hans indsats fortsat være frisk og levende.

Det vil fortælle om en gerning, der var båret frem ikke blot af rige evner, men først og fremmest af en ukuelig vilje til at tjene den sag, som for ham var meningen i tilværelsen, og gennem hvilken han ønskede at være sit land en god søn.“ (F. sp. 3203).

I samlingens løb er også to andre af folketingets medlemmer afgået ved døden.

Den 9. januar 1960 døde folketingsmand *Emil Francke*, om hvem formanden i tingets første møde efter nytår udtalte:

„Francke havde været medlem af landstinget i en kort periode i 1953. I 1957 var han socialdemokratiets kandidat i Køgekedsen og blev valgt ved valget den 14. maj som repræsentant for Københavns amt.

Med god grund ventede hans meningsfæller, at hans medlemskab i folketinget skulle betyde en fortsættelse af den solide og ansvarsbevidste arbejdsindsats, som Francke havde påbegyndt i det faglige, politisk organisatoriske og kommunale arbejde. Franckes deltagelse i det offentlige liv var nemlig en naturlig konsekvens af en pligtfølelse, der prægede ham på alle områder, hvor han satte sine evner og kræfter ind. Det var derfor også naturligt for ham, at den politiske interesse, han havde næret fra sine ganske unge år, ikke fik lov til at hæmme ham i hans bestræbelser for at supplere sin praktiske faglige uddannelse med den teoretiske viden, der gjorde ham i stand til at påtage sig et videregående ansvar. Hans ledetråd var den, at et påbegyndt arbejde i alle tilfælde skulle gøres færdigt på god og forsvarlig måde — uanset om det drejede sig om dygtiggørelse, om en erhvervs-mæssig indsats eller om et politisk tillidshverv.

Det er da også karakteristisk, at Franckes tillidshverv ofte bar vidnesbyrd om, at kendskabet til hans tidligere indsats fremkaldte ønsket om, at han skulle påtage sig nye og mere krævende opgaver.

Det lokale organisationsarbejde førtes videre i kredsarbejdet, og hans arbejde i sognerådet blev indledningen til en 8-årig periode på en sognerådsformands vanskelige post.

De medlemmer, der kendte Emil Francke, var ikke forbavsede over, at hans første år på tinge blev stilfærdige arbejdsår, der kun fortalte om nogle få selvstændige opgaver. Francke fulgte nemlig fortsat den linje, at han ville leve sig ind i arbejdsgangen og beherske det omfattende arbejdsstof, før han påtog sig de større opgaver; men ingen tvivlede om, at der på mange felter ville være blevet brug

for hans viden og hans arbejdsevne. Vi beklager dybt, at han så brat og i så ung en alder blev revet bort fra en gerning, som han følte som et kald, og vi ærer det minde, han har sat sig her i tinget.“ (F. 2041).

Den 5. marts 1960 døde folketingsmand *Marinus Larsen*, Kolding. Om ham udtalte formanden følgende mindeord:

Lørdag den 5. marts afgik medlem af folketinget *Marinus Larsen*, Kolding, ved døden, og tinget mistede et af de medlemmer, som i en lang årrække — på stilfærdig måde — gjorde en betydelig indsats i lovgivningsarbejdet.

Hvis vi gennemgår blot de vigtigste af de poster, som *Marinus Larsen* har indtaget i det offentlige liv, kan vi ikke undgå at lægge mærke til, at hans tillidshverv — næsten som en regel — var blevet pålagt ham som en naturlig konsekvens af en allerede ydet indsats, der havde givet tillid til hans soliditet i arbejdet på det pågældende felt. Vi kan i øvrigt finde de samme træk i de udnævnelser, der gav grundlaget for hans borgerlige tilværelse. De fortæller om den solide arbejder, der på naturlig måde gled ind i tjenestemandsansættelsen og hurtigt blev placeret blandt de betroede folk.

Marinus Larsen var så afgjort kommunalmanden, der kontaktede lovgivningsarbejdet. Allerede i 1930 blev han, 37 år gammel, byrådsmedlem i Kolding, og da han den 3. april 1939 blev indvalgt i folketinget, var han byens viceborgmester.

Det måtte derfor falde naturligt, at de opgaver, *Marinus Larsen* først gav sig i kast med, især blev dem, der gav ham en mulighed for at udnytte de rige erfaringer, der var indhentet gennem mange års flittigt arbejde i byrådet og byrådsudvalgene. Til gengæld spændte hans emner over næsten hele det kommunale arbejdsfelt. De rakte fra tjene-

stemandslønninger til skattespørgsmål og fra transportproblemerne til moderniseringen af værkerne. At en repræsentant fra Kolding var levende interesseret i eksportmarkederne, må noteres som noget selvfølgeligt. Solidt og samvittighedsfuldt arbejdede Marinus Larsen på disse områder og skabte sig en position, der ofte gjorde det muligt for ham at få vanskelige sager til at glide.

Det kan vel aldrig helt undgås, at et medlem der forholdt sig tidligt får fuldt op at gøre på sit specielle arbejdsfelt, bliver bedømt noget ensidigt. Der må jo endda for Marinus Larsens vedkommende tænkes på, at han gennem sin gerning fik understreget, at et demokratisk lovgivningsarbejde har brug for erfaringerne fra de lokale administrative områder.

Det vil imidlertid netop derfor være rimeligt at mindes, at Marinus Larsen ikke glemte helheden. Hans mangeårige organisationsarbejde vidner derom, og hans interesse for børnesagen fortæller om hans dybe forståelse af de humanitetskrav, der må være det grundlag, en politiker skal bygge på.

Vi vil derfor mindes Marinus Larsen ikke blot som den samvittighedsfulde medarbejder, men også som en kollega med dyb menneskelig forståelse, og vi vil her i tinget værne dette minde“. (F. 3806).

Folketingsåret 1959—60.

Det 111. folketingsår begyndte i henhold til grundlovens § 36 tirsdag den 6. oktober 1959 og sluttede mandag den 3. oktober 1960.

Der afholdtes i årets løb i alt 116 *møder* i folketinget mod 110 i 1958-59. Mødeperioderne strakte sig — bortset fra kortere afbrydelser — over tidsrummene fra 6. oktober til 18. december 1959 og fra 13. januar til 5. juli 1960, idet der dog ikke holdtes møder under Nordisk Råds 7. session i Stockholm i ugen fra 1. til 7. november.

Svarende til det forøgede antal møder i folketinget optog de stenografiske *mødereferater* i 1959-60 6 722 spalter i Folketingstidende mod 5 734 spalter i 1958-59.

Der blev i folketingsåret fremsat i alt 157 *lovforslag* mod 140 året før. Af de 157 lovforslag fremsattes 145 af regeringen (året før 131) og 12 af medlemmer af folketinget (året før 9).

Af regeringsforslagene blev i det forløbne folketingsår 143 fremsat skriftligt og 2 mundtligt mod henholdsvis 116 og 15 i det foregående folketingsår. Af de 12 ikke-regeringsforslag blev 6 fremsat mundtligt.

Antallet af *vedtagne lovforslag* var i alt 139 mod 124 året før. Af de vedtagne lovforslag var 137 fremsat af regeringen og 2 af medlemmer af folketinget mod henholdsvis 123 og 1 året før. Af de øvrige lovforslag bortfaldt 7 regeringsforslag og 4 ikke-regeringsforslag, fordi behandlingen af dem ikke var tilendebragt inden folketingsårets slutning; 1 regeringsforslag blev taget tilbage, efter at dets bestemmelser var blevet optaget i et af de vedtagne regeringsforslag (toldloven), og af de tilbageværende 6 ikke-regeringsforslag blev 3 forkastet ved

3. behandling, 2 nægtedes overgang til 3. behandling, og 1 blev nægtet overgang til 2. behandling.

Til belysning af udviklingen med hensyn til antallet af fremsatte og vedtagne lovforslag i de senere år anføres følgende oversigt, der tillige viser benyttelsen af henholdsvis den skriftlige og den mundtlige fremsættelsesform:

	Fremsatte lovforslag				I alt	Vedtagne lovforslag		
	Regeringsforslag		Andre			Regeringsforslag	Andre	I alt
	Skriftligt	Mundtligt	Skriftligt	Mundtligt				
1953-54 ...	122	55	5	12	194	144	5	149
1954-55 ...	92	43	1	12	148	103	—	103
1955-56 ...	97	26	4	15	142	93	2	95
1956-57 ...	99	12	5	10	126	90	2	92
1957-58 ...	126	13	5	4	148	126	1	127
1958-59 ...	116	15	2	7	140	123	1	124
1959-60 ...	143	2	6	6	157	137	2	139

Af de 139 vedtagne lovforslag har i alt 115 være underkastet *udvalgsbehandling* mellem 1. og 2. behandling, og af disse har 74 været henvist til fornyet udvalgsbehandling mellem 2. og 3. behandling. 24 af de vedtagne lovforslag er således blevet gennemført uden udvalgsbehandling.

Af *forslag til folketingsbeslutning* behandlede i folketingsåret 28 og vedtoges 11 mod henholdsvis 21 og 15 i 1958-59. Af de 28 forslag fremsattes af regeringen 7, der alle vedtoges; 4 forslag, der ligeledes vedtoges, fremkom i form af indstillinger fra folketingsudvalg, mens de resterende 17 forslag, hvoraf ingen vedtoges, alle blev fremsat af medlemmer af folketinget.

I løbet af folketingsåret anmeldtes 6 *forespørgsler* (jfr. folketingets forretningsordens § 21); af disse besvaredes 5, mens

I nægtedes fremme. Antallet af *redegørelser fra ministre* (jfr. forretningsordenens § 19) var 4 og af besvarede *spørgsmål til ministrene* (jfr. forretningsordenens § 20) 111. 6 af disse spørgsmål stilledes skriftligt efter afslutningen af folketingets mødeperiode og blev af de pågældende ministre ligeledes besvaret skriftligt.

Til belysning af udviklingen i de senere år anføres følgende oversigt over antallet af besvarede forespørgsler og spørgsmål:

	Antal forespørgsler	Antal spørgsmål
1953-54	7	60
1954-55	3	40
1955-56	3	78
1956-57	3	52
1957-58	4	42
1958-59	9	65
1959-60	5	111

Af folketingsårets 111 spørgsmål stilledes de fleste til socialministeren (15), handelsministeren (12), indenrigsministeren (12), finansministeren (11), ministeren for offentlige arbejder (11), undervisningsministeren (11), justitsministeren (10) og udenrigsministeren (9), mens ingen af de øvrige ministre havde mere end 6 spørgsmål af besvare. Antallet af spørgere var 50; af disse stillede 25 1 spørgsmål og de øvrige 2-10 spørgsmål. Efter spørgernes partigruppering fordelte spørgsmålene sig således: socialdemokratiet 12, venstre 20, konservative folkeparti 23, radikale venstre 17, retsforbundet 6, kommunistiske parti 21, socialistisk folkeparti 10, hvortil kom 1 spørgsmål fra hver af de to grønlandske medlemmer.

Der nedsattes i folketingsåret 115 *folketingsudvalg* til behandling af lovforslag og forslag til folketingsbeslutning m. v., herunder medregnet de stående udvalg, men ikke udvalg, der nedsættes i henhold til lovbestemmelser eller regeringsbeslutninger. I disse 115 udvalg, blandt hvilke adskillige dog kun

havde en kortvarig eksistens, indvalgte i alt 153 af folketingets medlemmer, og en nærmere undersøgelse viser, at 2 folketingsmedlemmer indvalgte i 33 af de 115 udvalg, 4 i 25-29 udvalg, 13 i 20-24 udvalg, 32 i 15-19 udvalg, 53 i 10-14 udvalg, 34 i 5-9 udvalg og 15 i 1 eller højst 4 udvalg. Blandt de 5 største partiers medlemmer blev på 3 undtagelser nær alle — bortset fra ministre — i folketingsårets løb indvalgt i mindst 1 folketingsudvalg.

Med undtagelse af udvalget til valgs prøvelse havde alle de stående udvalg en tjenestemand som *sekretær*. Det samme var tilfældet med 27 andre folketingsudvalg.

Afvielser fra forretningsordenens regler om det tidsrum, der skal hengå mellem lovforslags fremsættelse og 1. behandling, mellem 1. og 2. behandling samt mellem 2. og 3. behandling, er efter forfatningsændringen kun forekommet i meget begrænset omfang. Således fandt i 1959-60 sådanne afvielser — med tingets samtykke i overensstemmelse med de herom gældende bestemmelser — kun sted ved behandlingen af 3 lovforslag.

Den i grundlovens § 42, stk. 7, indeholdte bestemmelse, hvorefter et lovforslag, som kan undergives folkeafstemning, i særdeles påtrængende tilfælde kan stadfæstes af kongen straks efter dets vedtagelse, når forslaget indeholder en bestemmelse herom, blev kun bragt i anvendelse for 2 af de i folketingsåret vedtagne lovforslags vedkommende.

Ministeriet H. C. Hansen

Udnævnelsesdatum: 28. maj 1957.

- Statsminister: *H. C. Hansen*, f. 06.¹⁾
 Udenrigsminister: *J. O. Krag*, f. 14.²⁾
 Finansminister: *Viggo Kampmann*, f. 10.³⁾
 Undervisningsminister: *Jørgen Jørgensen*, f. 88⁴⁾
 Minister uden portefølje: *Viggo Starcke*, f. 95.
 Økonomiminister: *Bertel Dahlgaard*, f. 87.⁵⁾
 Socialminister: *Julius Bomholt*, f. 96.⁶⁾
 Kirkeminister: *Bodil Koch*, f. 03.⁷⁾
 Justitsminister: *Hans Hækkerup*, f. 07.⁸⁾
 Minister for offentlige arbejder og for Grønland: *Kai Lindberg*, f. 99.⁹⁾
 Forsvarsminister: *Poul Hansen*, f. 13.¹⁰⁾
 Fiskeriminister: *Oluf Pedersen*, f. 91.
 Arbejds- og boligminister: *Kaj Bundvad*, f. 04.
 Landbrugsminister: *Karl Skytte*, f. 08.
 Indenrigsminister: *Søren Olesen*, f. 91.
 Handelsminister (minister for handel, håndværk, industri og søfart):
Kjeld Philip, f. 12.

-
- 1) Finansminister $\frac{5}{5}$ — $\frac{7}{11}$ 1945 og $\frac{13}{11}$ 1947— $\frac{16}{9}$ 1950. Minister for handel, industri og søfart $\frac{16}{9}$ — $\frac{30}{10}$ 1950. Udenrigsminister $\frac{30}{9}$ 1953— $\frac{1}{2}$ 1955, tillige fungerende statsminister $\frac{29}{1}$ — $\frac{1}{2}$ 1955. Stats- og udenrigsminister $\frac{1}{2}$ 1955— $\frac{7}{10}$ 1958. Statsminister $\frac{8}{10}$ 1958— $\frac{19}{2}$ 1960.
- 2) Minister for handel, industri og søfart $\frac{13}{11}$ 1947— $\frac{16}{9}$ 1950. Minister uden portefølje $\frac{30}{9}$ — $\frac{1}{11}$ 1953. Økonomi- og arbejdsminister $\frac{1}{11}$ 1953— $\frac{28}{5}$ 1957. Minister for udenrigsøkonomi $\frac{28}{5}$ 1957— $\frac{7}{10}$ 1958. Udenrigsminister siden $\frac{8}{10}$ 1958.
- 3) Finansminister $\frac{16}{9}$ — $\frac{30}{10}$ 1950 og fra $\frac{30}{9}$ 1953.
- 4) Undervisningsminister $\frac{4}{11}$ 1935— $\frac{9}{11}$ 1942. Indenrigsminister $\frac{9}{11}$ 1942— $\frac{5}{5}$ 1945.
- 5) Indenrigsminister $\frac{30}{4}$ 1929— $\frac{8}{7}$ 1940.
- 6) Undervisningsminister $\frac{22}{2}$ — $\frac{30}{10}$ 1950 og $\frac{30}{9}$ 1953— $\frac{28}{5}$ 1957.
- 7) Kirkeminister $\frac{16}{9}$ — $\frac{30}{10}$ 1950 og fra $\frac{30}{9}$ 1953.
- 8) Justitsminister siden $\frac{30}{9}$ 1953.
- 9) Minister for offentlige arbejder $\frac{30}{8}$ 1955— $\frac{28}{5}$ 1957.
- 10) Forsvarsminister siden $\frac{23}{5}$ 1956.

Ministeriet Kampmann.

Udnævnelsesdatum: 21. februar 1960.

Statsminister: *Viggo Kampmann*, f. 10.¹⁾
 Udenrigsminister: *J. O. Krag*, f. 14.²⁾
 Finansminister: *Kjeld Philip*, f. 12.³⁾
 Undervisningsminister: *Jørgen Jørgensen*, f. 88.⁴⁾
 Minister uden portefølje: *Viggo Starcke*, f. 95.⁵⁾
 Økonomiminister: *Bertel Dahlgaard*, f. 87.⁶⁾
 Socialminister: *Julius Bomholt*, f. 96.⁷⁾
 Kirkeminister: *Bodil Koch*, f. 03.⁸⁾
 Justitsminister: *Hans Hækkerup*, f. 07.⁹⁾
 Minister for offentlige arbejder og for Grønland: *Kai Lindberg*, f. 99.¹⁰⁾
 Forsvarsminister: *Poul Hansen*, f. 13.¹¹⁾
 Fiskeriminister: *Oluf Pedersen*, f. 91.¹²⁾
 Arbejdsminister: *Kaj Bundvad*, f. 04.¹³⁾
 Landbrugsminister: *Karl Skytte*, f. 08.¹⁴⁾
 Indenrigsminister: *Søren Olesen*, f. 91.¹⁵⁾
 Handelsminister (minister for handel, håndværk, industri og søfart)
Lars P. Jensen, f. 09.¹⁶⁾
 Boligminister: *Carl P. Jensen*, f. 06.¹⁷⁾

1) Finansminister $16/9$ — $30/10$ 1950 og $30/9$ 1953— $31/3$ 1960. Tillige fungerende statsminister $19/2$ — $21/2$ 1960.

2) Se note 2) på foregående side.

3) Handelsminister $28/5$ 1957— $31/3$ 1960. Finansminister siden $31/3$ 1960. Afløste *Viggo Kampmann*.

4) Undervisningsminister $4/11$ 1935— $9/11$ 1942. Indenrigsminister $9/11$ 1942— $5/5$ 1945. Undervisningsminister siden $28/5$ 1957.

5) Minister uden portefølje siden $28/5$ 1957.

6) Indenrigsminister $30/4$ 1929— $8/7$ 1940. Økonomiminister siden $28/5$ 1957.

7) Undervisningsminister $22/2$ — $30/10$ 1950 og $30/9$ 1953— $28/5$ 1957. Socialminister siden $28/5$ 1957.

8) Kirkeminister $16/9$ — $30/10$ 1950 og fra $30/9$ 1953.

Efter at statsminister *H. C. Hansen* den 19. februar 1960 var afgået ved døden, fungerede ministeriet på opfordring af *Hans Majestæt Kongen* videre. Den 21. februar blev ministrene *Kampmann*, *Jørgen Jørgensen* og *Viggo Starcke* på *Amalienborg* modtaget af kongen, der i overensstemmelse med deres indstilling udnævnte den fungerende statsminister, finansminister *Kampmann*, til statsminister og samtidig bestemte, at statsministeren indtil videre tillige skulle beklæde stillingen som finansminister. For de øvrige ministres vedkommende skete der på det tidspunkt ingen ændring.

Den 31. marts forelå en ny kongelig resolution angående ministeriets sammensætning. Ved denne fritoges statsminister *Kampmann* for stillingen som finansminister, handelsminister *Philip* for sit hidtidige hverv og arbejds- og boligminister *Bundvad* for stillingen som boligminister, mens han skulle fortsætte som arbejdsminister. Samtidig udnævntes hidtilværende handelsminister *Philip* til finansminister, folketingsmand *Lars P. Jensen* til handelsminister og folketingsmand *Carl P. Jensen* til boligminister. Endelig bestemtes det, at lovgivningen vedrørende Danmarks nationalbank skulle overføres fra handelsministeriets til finansministeriets forretningsområde, og at de handelsministeren og den kgl. bankkommisær i medfør af denne lovgivning påhvilende opgaver skulle overføres fra handelsministeren til finansministeren.

9) Justitsminister siden $30/9$ 1953.

10) Minister for offentlige arbejder $30/8$ 1955— $28/5$ 1957. Minister for offentlige arbejder og for Grønland siden $28/5$ 1957.

11) Forsvarsminister siden $23/5$ 1956.

12) Fiskeriminister siden $28/5$ 1957.

13) Arbejds- og boligminister $28/5$ 1957— $31/3$ 1960. Boligminister siden $31/3$ 1960.

14) Landbrugsminister siden $28/5$ 1957.

15) Indenrigsminister siden $28/5$ 1957.

16) Udnævnt $31/3$ 1960. Afløste *Kjeld Philip*.

17) Udnævnt $31/3$ 1960. Afløste *Kaj Bundvad*.

Folketingets medlemmer.

Efter folketingsvalget den 14. maj 1957 (på Færøerne den 21. maj, i Grønland den 2. juli).

Partibetegnelser: S = socialdemokratiet. V = venstre. KF = det konservative folkeparti. RV = det radikale venstre. DR = Danmarks retsforbund. DK = Danmarks kommunistiske parti. SL = slesvigske parti. SF = socialistisk folkeparti. UP = uden for de i valgloven af 31. marts 1953 omhandlede partier.

	Født	Medlem
A. Hovedstadens område.		
I. Søndre storkreds.		
Edel Saunte, frue, rådmand, advokat (S)	13 ³ / ₃ 04	28 ¹⁰ / ₁₀ 47
Edvin Dose, overassistent (S)	29 ⁹ / ₉ 07	28 ¹⁰ / ₁₀ 47-21 ⁹ / ₉ 53 (L); 14 ⁵ / ₅ 57
Rasmus Hansen, fhv. minister (S)	16 ⁸ / ₈ 96	16 ¹ / ₁ 36
Ib Kolbjørn, rådmand (S)	29 ⁴ / ₄ 05	30 ¹⁰ / ₁₀ 45
Erna Sørensen, frue, landsretssagfører (KF)	19 ⁹ / ₉ 96	30 ¹⁰ / ₁₀ 45
K. Bøgholm, redaktør (KF)	11 ⁷ / ₇ 98	3 ⁴ / ₄ 43-10 ¹ / ₁ 46; 1 ¹⁰ / ₁₀ 46-27 ¹⁰ / ₁₀ 47; 5 ⁹ / ₉ 50-20 ⁴ / ₄ 53; 22 ⁹ / ₉ 53 ¹)
Ragnhild Andersen, frue, metalarbejderske (DK)	18 ⁸ / ₈ 07	30 ¹⁰ / ₁₀ 45
II. Østre storkreds.		
Frode Jakobsen, fhv. minister (S)	21 ¹² / ₁₂ 06	30 ¹⁰ / ₁₀ 45-20 ⁴ / ₄ 53; 22 ⁹ / ₉ 53 ²)
K. B. Andersen, undervisningskonsulent (S)	1 ¹² / ₁₂ 14	14 ⁶ / ₆ 57

¹) Orlov 11¹/₁—30⁹/₉ 46.

²) Orlov 2¹¹/₁₁ 56—18³/₃ 57 (off. hverv).

	Født	Medlem
Nina Andersen, frue, sekretær (S)	20/11 00	1/2 36-2/4 43; 3/9 29/10 45; 5/9 50
Lars M. Olsen, forlagsboghandler (S) . .	7/7 05	3/4 39
Astrid Skjoldbo, frue, borgerrepræsen- tant (S)	18/6 98	14/4 47-21/9 53 (L); 14/5 57
Edvin Boye Hansen, bankfunktionær (S)	10/8 08	21/4 53
Robert Sørensen, næstformand (S)	23/7 05	28/4 54-13/5 57; 11/4 59
Kirsten Gloerfelt-Tarp, frue, fhv. kon- torchef (RV)	1/12 89	30/10 45
Hanne Budtz, frue, landsretssagfører (KF)	21/9 15	21/4 53
O. Weikop, fhv. minister, borgmester (KF)	21/4 97	28/10 47
Poul Claussen, rådmand, apoteker (KF)	10/4 89	25/1 29/10 45; 13/2 47
Anker Lau, grosserer (V)	13/10 01	28/10 47-20/4 53; 22/9 53
Robert Sandau, mejeriejer (DR)	5/1 04	22/10 58
Aksel Larsen, fhv. minister (SF)	5/8 97	16/11 32 ¹⁾
III. Vestre storkreds.		
Viola Nørlov, frue (S)	13/2 00	1/11 48
Alsing Andersen, fhv. minister (S)	5/2 93	24/4 29 ²⁾
O. Einer-Jensen, forbundsformand (S) . .	5/7 89	20/1 24-29/10 45; 28/10 47
Carl P. Jensen, boligminister (S)	3/1 06	22/9 53
Wiggo Larsen, fhv. fagforeningsfor- mand (S)	30/10 90	28/10 47 ³⁾
Hermod Lannung, landsretssagfører (RV)	9/11 95	14/4 39-13/4 47 (L); 28/4 21/9 53 (L); 14/5 57

1) Ved præsidiebeslutning tillagt anciennitet også for perioden 3/4 43-16/5 45 og for perioden 16/5-29/10 45 (orlov).

2) Orlov 1/11-21/12 54, 5/10-27/12 55 og 19/3-13/5 57 (off. hverv).

3) Orlov 16/1-9/10 58 (sygdom).

	Født	Medlem
Kristen Amby, fhv. fængselspræst (KF)	4/3 94	16/11 32-20/4 53; 28/4-21/9 53 (L); 22/9 53 ¹⁾
Marie Antoinette von Lowzow, frue (KF)	30/8 99	5/9 50
Anna Barfoed, overassistent (KF)	3/7 94	15/7 59
R. C. Paabøl, advokat (V)	22/9 05	22/9 53
Ayoë Kate Herbøl, frue (DR)	30/8 04	13/8 58
B. Øernes område.		
I. Københavns amtskreds.		
H. C. Hansen, statsminister (S)	8/11 06	7/12 36-19/2 60
Erhard Jakobsen, borgmester, cand. polit. (S)	25/2 17	22/9 53
Emil Francke, maskinpasser (S)	19/8 07	28/4-21/9 53 (L); 14/5 57-9/1 60
Ove Hansen, borgmester (S)	24/9 09	21/4 53
Per Hækkerup, redaktør (S)	25/12 15	5/9 50 ²⁾
Chr. Hougaard, overlærer (S)	11/3 97	3/4 43-29/10 45; 21/4 53
Jørgen Jørgensen (Lejre), undervisningsminister (RV)	19/5 88	24/4 29
Poul Møller, landsretssagfører (KF)	13/10 19	1/3-30/4 50; 5/9 50
Carsten Raft, journalist (KF)	28/4 95	22/10 35 ³⁾
N. Gottschalck-Hansen, sognepræst (KF)	21/11 09	5/9 50
Gertie Wandel, frue (KF)	7/11 94	26/3 52
Axel Kristensen, fhv. minister, civilingeniør (V)	1/4 95	30/10 45-31/12 50; 14/5 57
O. Kryger, snedkermester (V)	1/8 94	5/9 50-21/9 53; 2/10 56

1) Orlov 15/9-19/12 54, 5/10-26/12 55, 5/11 56-7/3 57 og 1/10 57-14/1 58 (off. hverv).

2) Orlov 20/8-15/7 56 (sygdom).

3) Orlov 24/3-20/4 53 (sygdom).

	Født	Medlem
Viggo Starcke, minister uden portefølje (DR)	13 ³ / ₃ 95	30 ¹⁰ / ₁₀ 45
V. Fuglsang, landarbejder (DK)	17 ⁴ / ₄ 09	30 ¹⁰ / ₁₀ 45-27 ¹⁰ / ₁₀ 47; 5 ⁹ / ₉ 50
Efter H. C. Hansens død 1 ⁹ / ₂ 60 indtrådte:		
Bjørn Krogh, fuldmægtig (S)	13 ³ / ₃ 08	20 ² / ₂ 60
Efter Emil Franckes død 9 ¹ / ₁ 60 indtrådte:		
Lis Groes, frue, fhv. minister, cand.polit. (S)	2 ¹¹ / ₁₁ 10	10 ¹ / ₁ 60
II. Frederiksborg amtskreds.		
N. Mørk, maskinarbejder (S)	23 ⁹ / ₉ 09	28 ¹⁰ / ₁₀ 47
Emil Retoft, overlærer (S)	4 ⁷ / ₇ 94	22 ¹⁰ / ₁₀ 35-2 ⁴ / ₄ 43; 14 ⁵ / ₅ 57
Else Zeuthen, frue, mag. art. (RV)	10 ¹⁰ / ₁₀ 97	22 ⁹ / ₉ 53 ¹
Adolph Sørensen, murermester (KF) ...	25 ² / ₂ 10	21 ⁴ / ₄ 53
C. F. Ladefoged, viceborgmester (V) ..	24 ⁵ / ₅ 90	28 ¹⁰ / ₁₀ 47-4 ⁹ / ₉ 50; 1 ¹ / ₁ 51 ²
Henry Christensen, chefredaktør (V) ..	5 ¹ / ₁ 22	22 ⁹ / ₉ 53
Aage Gøting, kommunelærer (DR)	16 ⁴ / ₄ 19	14 ⁵ / ₅ 57
III. Holbæk amtskreds.		
Poul Hansen (Kalundborg), forsvarsminister (S)	27 ² / ₂ 13	30 ¹⁰ / ₁₀ 45
K. Skytte, landbrugsminister (RV)	31 ³ / ₃ 08	28 ¹⁰ / ₁₀ 47
P. B. Thisted Knudsen, landsretssagfører (V)	4 ⁴ / ₄ 04	14 ⁴ / ₄ 39-29 ¹⁰ / ₁₀ 45 (L); 30 ¹⁰ / ₁₀ 45
Holger Justesen, gårdejer (V)	8 ² / ₂ 18	14 ⁵ / ₅ 57

1) Orlov 8¹⁰/₁₀—18¹²/₁₂ 58 (off. hverv).2) Orlov 1¹⁰/₁₀—30¹¹/₁₁ 57 (off. hverv) og 28¹⁰/₁₀—31¹²/₁₂ 58 (sygdom).

	Født	Medlem
IV. Sorø amtskreds.		
Viggo Kampmann, statsminister (S) . . .	21/7 10	21/4 53
Kaj Bundvad, arbejdsminister (S)	8/7 04	3/4 43
Erik Ninn-Hansen, landsretssagfører (KF)	12/4 22	21/4 53
Helga Pedersen, landsdommer, fhv. mi- nister (V)	24/6 11	22/9 53 ¹⁾
Per Federspiel, landsretssagfører, fhv. minister (V)	9/4 05	28/10 47-4/9 50; 14/4 51-21/9 53 (L); 14/6 57
Under Helga Pedersens orlov 12/11-15/12 59 indtrådte midlertidigt:		
Helge Clausen, direktør (V)	6/9 14	12/11-15/12 59
V. Præstø amtskreds.		
Carl Petersen, fhv. minister (S)	1/5 94	22/10 35
Hans Hækkerup, justitsminister (S) . . .	25/12 07	30/10 45-27/10 47; 5/7 48
Axel Reedtz-Thott, baron (KF)	2/6 20	22/9 53-30/9 57; 15/1 58 ²⁾
Poul Hartling, seminarierektor (V) . . .	14/8 14	14/5 57
Henry Hansen, gårdejer (V)	2/7 12	28/10 47-4/9 50; 22/9 53
VI. Bornholms amtskreds.		
Johs. E. Larsen, fhv. skatterådsformand (S)	1/12 92	14/3 42-28/4 51 (L); 29/4 51
Conrad Kofoed, gårdejer (V)	17/5 06	22/9 53
VII. Maribo amtskreds.		
Holger Brodthagen, fhv. borgmester (S)	8/12 96	14/4 51-27/4 53 (L); 22/9 53
S. Lund Jensen, tapetserer (S)	18/12 98	5/9 50

1) Orlov 12/11-15/12 59 (off. hverv).

2) Orlov 1/10 57-14/1 58.

	Født	Medlem
R. Lysholt Hansen, kommunelærer (S)	21/10 19	5/9 50.20/4 53; 22/9 53
Helge Larsen, adjunkt (RV)	25/4 15	7/11 56
Poul Thomsen, forstander (KF)	30/1 01	3/5-29/10 45; 14/5 57
Henry Gideon, landsretssagfører (V) . . .	9/12 93	21/4 53
VIII. Odense amtskreds.		
Hans Rasmussen, forbundsformand (S)	14/12 02	5/9 50
P. Ditlevsen, redaktør (S)	28/7 96	4/12 38.2/4 39; 5/9 50.20/4 53; 22/9 53
Sofie Pedersen, husmoder (S)	12/10 95	28/10 47.4/9 50; 21/4 53
Poul Søgaard, remisearbejder (S)	12/11 23	21/2 59
Hilmar Baunsgaard, forretningsfører (RV)	26/2 20	14/5 57
Poul Sørensen, fhv. minister (KF)	25/6 04	26/9 41.27/10 47; 5/9 50
Henry L. W. Jensen, grosserer (V)	25/2 98	14/4 47.21/9 53 (L); 14/5 57 ¹⁾
Peter Larsen, forpagter (V)	29/6 24	21/4 53
J. M. Pedersen, fabrikant (DR)	9/5 03	17/11 52
Petra Petersen, frue (DK)	2/3 01	30/10 45 ²⁾
IX. Svendborg amtskreds.		
Poul Hansen (Svendborg), forretnings- fører (S)	7/5 10	3/4 39.21/3 60
Svend Horn, maskinarbejder (S)	11/3 06	3/4 39
Aage Fogh, statsrevisor (RV)	6/5 96	29/6 34.4/10 39; 30/10 45
Jørgen Jørgensen (Ullerup), fhv. mini- ster (KF)	7/6 91	14/4 39.4/9 50 (L); 5/9 50 ³⁾

1) Orlov 6/11-11/12 57 (off. hverv).

2) Orlov 22/4-4/9 50 og 5/10 50-16/1 51 (sygdom).

3) Orlov 11/2-19/4 60 (sygdom).

	Født	Medlem
J. C. Jensen-Broby, statsrevisor, gård-ejer (V).....	18/2 88	18/2 19
Niels Eriksen, gårdejer (V).....	5/6 02	28/10 47
Efter Poul Hansens mandatnedlæg-gelse 21/3 60 indtrådte:		
Børge Jensen, sekretær (S).....	12/5 20	22/3 60
Under Jørgen Jørgensens orlov 11/2-19/4 60 indtrådte midlertidigt:		
Peder Jakobsen, gårdejer (KF).....	2/10 98	5/12 45-4/9 50; 11/2-19/4 60
C. Jyllands område.		
X. Hjørring amtskreds.		
Chr. Christiansen, fhv. minister (S)....	14/9 95	1/1-16/11 32; 22/10 35
Niels Hjortnæs, forretningsfører (S) ...	17/10 00	21/4 53
Hans Baagø, toldforvalter (KF)	5/3 95	5/9 50
M. Heilesen, gårdejer (V).....	19/6 90	3/4 43
Søren Andersen, gårdejer (V).....	14/3 12	28/10 47-20/4 53; 28/4-21/9 53 (L); 22/9 53
Jens Chr. Christensen, gårdejer (V)....	12/11 06	30/10 45-27/10 47; 21/4 53
Søren Olesen, indenrigsminister (DR)..	27/9 91	30/10 45-27/10 47; 17/11 50-31/3 51; 22/9 53
XI. Thisted amtskreds.		
Hans R. Knudsen, redaktør (S)	12/11 03	5/9 50
H. C. Toft, gårdejer (KF).....	7/1 14	14/5 57
K. Damsgaard, konsulent (V).....	9/6 03	9/6 40-2/4 43; 30/10 45-20/4 53; 22/9 53
J. Krogh, skoleinspektør (V).....	6/1 93	5/9 50
XII. Ålborg amtskreds.		
Peter Kristensen (Ålborg), redaktør (S)	18/7 07	22/9 53
K. Axel Nielsen, advokat (S).....	10/2 04	21/4 53
Peter Nielsen, bogbindermester (S)....	14/3 10	5/9 50-20/4 53; 22/9 53

	Født	Medlem
Evald Kristensen, arbejdsmand (S) . . .	16/5 13	22/9 53-13/5 57; 12/12 58
Morten Larsen, husmand (RV)	22/9 12	14/5 57
Ole Bjørn Kraft, fhv. minister (KF) . . .	17/12 93	2/12 26
Alfred Bøgh, gårdejer (V)	18/9 00	22/7 51-21/9 53 (L); 22/9 53
Søren Jensen, gårdejer (V)	16/5 22	14/5 57
Oluf Pedersen, fiskeriminister (DR) . . .	6/9 91	16/11 32-29/10 45; 5/9 50
L. Lynnerup Nielsen, kontrolbestyrer (DK)	15/9 01	30/10 45
XIII. Viborg amtskreds.		
Chr. Thomsen, kommunegartner (S) . . .	6/1 09	21/4 53
Axel Ivan Pedersen, borgmester (S) . . .	27/8 05	15/9 39-29/10 45; 22/9 53
Bertel Dahlgaard, økonomiminister (RV)	7/11 87	26/4 20
Egon Lauritzen, grosserer (KF)	3/9 95	14/5 57
G. Holmberg, gårdejer (V)	8/10 11	28/10 47
K. M. Lorentzen, dommer (V)	23/7 92	30/10 45-27/10 47; 5/9 50
XIV. Randers amtskreds.		
J. O. Krag, udenrigsminister (S)	15/9 14	28/10 47-4/10 50; 24/5 52 ¹⁾
Gustav Pedersen, statsrevisor (S)	3/4 93	11/4 24-2/12 26; 29/9 34
Poul Hansen (Grenå), højskoleforstander (S)	7/9 97	30/10 45-4/9 50; 5/10 50-23/5 52; 21/4 53
Asger Jensen, fabrikant (KF)	23/12 10	5/9 50-20/4 53; 28/4-21/9 53 (L); 14/5 57
S. From, gårdejer (V)	23/8 04	3/4 43
Anders Andersen, gårdejer (V)	1/10 12	21/4 53

1) Orlov 5/10 50—23/5 52.

	Født	Medlem
XV. Århus amtskreds.		
Holger Eriksen, redaktør (S)	5/12 94	22/10 35-29/10 45; 28/10 47
Peter Jørgensen, maskinarbejder (S) . .	17/4 11	5/9 50
Waldemar Laursen, maskinmester (S) .	19/12 98	14/5 57
Th. Mikkelsen, maskinarbejder (S) . . .	11/6 08	5/9 50
Aage Knudsen, landpostbud (S)	11/8 98	14/4 51-21/9 53 (L); 22/9 53
S. A. Fanger, direktør, civilingeniør (KF)	5/9 97	21/4 53
Ellen Strange Petersen, frue, journalist (KF)	8/9 13	22/1 59
J. Martin, redaktør (V)	17/5 87	5/9 50
Niels Andersen, disponent (DR)	14/8 17	14/5 57
Alfred Jensen, fhv. minister (DK)	7/7 03	6/10 36 ¹⁾
XVI. Skanderborg amtskreds.		
Kaj Andresen, overlærer (S)	7/4 07	28/10 47
Lars P. Jensen, handelsminister (S) . . .	28/4 09	30/10 45
Wilhelm Dupont, redaktør (S)	29/8 06	14/5 57
H. K. Sørensen, direktør, cand. polit. (KF)	29/1 08	14/4 51-27/4 53(L); 14/5 57-30/9 59; 1/2 60 ²⁾
Marius Buhl, fhv. realskolebestyrer (V)	20/7 90	28/10 47
Kristian Juul, gårdejer (V)	10/6 92	3/4 39-4/9 50; 22/9 53
Under H. K. Sørensens orlov ind- trådte 7/10 59-31/1 60 midlertidigt: Erik Bruun de Neergaard, dommerfuld- mægtig (KF)	28/7 18	5/10 54-13/5 57; 7/10 59-31/1 60
XVII. Vejle amtskreds.		
K. Lindberg, minister for offentlige ar- bejder og for Grønland (S)	10/12 99	14/4-27/10 47 (L); 28/10 47

¹⁾ Ved præsidiebeslutning tillagt anciennitet også for perioden $\frac{3}{4}$ 43— $\frac{16}{5}$ 45 og for perioden $\frac{16}{5}$ — $\frac{29}{10}$ 45 (orlov).

²⁾ Orlov $\frac{1}{10}$ 59— $\frac{31}{1}$ 60.

	Født	Medlem
Victor Gram, forretningsfører (S)	30 ¹ / ₁ 10	3 ⁴ / ₄ 43
M. Larsen (Kolding), togfører (S)	28 ⁷ / ₇ 93	3 ⁴ / ₄ 39-28 ¹⁰ / ₁₀ 45; 28 ¹⁰ / ₁₀ 47-5 ³ / ₃ 60
P. A. Rasmussen, tømrer (S)	18 ⁷ / ₇ 02	14 ⁵ / ₅ 57
Axel Sørensen, husmand (RV)	9 ³ / ₃ 00	30 ¹⁰ / ₁₀ 45
Niels Ravn, dyrlæge (KF)	19 ⁷ / ₇ 10	7 ¹² / ₁₂ 57
Thorkil Kristensen, fhv. minister (UP)*)	9 ⁷ / ₁₀ 99	30 ¹⁰ / ₁₀ 45-31 ³ / ₃ 60
Vagn Bro, politimester (V)	17 ² / ₂ 94	26 ⁴ / ₄ 5 ⁷ / ₇ 20; 2 ¹² / ₁₂ 26-21 ¹⁰ / ₁₀ 35; 3 ⁴ / ₄ 39-28 ¹⁰ / ₁₀ 45; 22 ⁹ / ₉ 53
Ejner Kristensen, gårdejer (V)	29 ⁵ / ₅ 04	14 ⁵ / ₅ 57
Efter M. Larsens død 5 ³ / ₃ 60 indtrådte: Erhardt Andersen, skatterådsmedlem (S)	19 ⁶ / ₆ 00	6 ³ / ₃ 60
Efter Thorkil Kristensens mandat- nedlæggelse 31 ³ / ₃ 60 indtrådte: Rasmus Juul Jørgensen, gårdejer (V) .	28 ¹⁰ / ₁₀ 04	1 ⁹ / ₉ 60**)
XVIII. Ringkøbing amtskreds.		
Bodil Koch, kirkeminister (S)	25 ¹⁰ / ₁₀ 03	28 ¹⁰ / ₁₀ 47
Poul Nilsson, cigarsorterer (S)	30 ¹⁰ / ₁₀ 01	1 ⁵ / ₅ 46-28 ¹⁰ / ₁₀ 47; 7 ¹⁰ / ₁₀ 52-21 ⁸ / ₈ 53 (L); 14 ⁵ / ₅ 57
J. Kirkegaard, gårdejer (RV)	20 ⁸ / ₈ 01	5 ⁹ / ₉ 50
K. Thestrup, dommer (KF)	27 ⁸ / ₈ 00	28 ¹⁰ / ₁₀ 47
J. Sønderup, fhv. minister (V)	2 ² / ₂ 94	22 ¹⁰ / ₁₀ 35
Jens Foged, konsulent (V)	24 ² / ₂ 10	30 ¹⁰ / ₁₀ 45
Harald Nielsen, sekretær (V)	18 ¹¹ / ₁₁ 96	11 ⁹ / ₉ 42
Kr. Østergaard, gårdejer (V)	13 ¹² / ₁₂ 15	22 ⁹ / ₉ 53
XIX. Ribe amtskreds.		
Jul. Bomholt, socialminister (S)	11 ⁶ / ₆ 96	24 ⁴ / ₄ 29
Peter Ravn, arbejdsmand (S)	16 ¹⁰ / ₁₀ 12	22 ⁹ / ₉ 53
A. C. Normann, direktør (RV)	23 ³ / ₃ 04	5 ⁹ / ₉ 50

*) Var ved folketingsårets begyndelse medlem af V; meddelte 18²/₂ 1960, at han var udtrådt af V's folketingsgruppe og derefter ikke var medlem af nogen gruppe.

***) Valget nåede ikke at blive godkendt inden udløbet af folketingsåret 1959—60.

	Født	Medlem
Jacob Pedersen, stadsskoleinspektør (KF).....	25/5 08	13/1 55-8/11 56; 14/5 57
Erik Eriksen, fhv. statsminister (V) ...	20/11 02	22/10 35
N. Chr. Christensen, redaktør (V).....	19/3 96	30/10 45-4/9 50; 22/9 53
I. Skov Jørgensen, undervisningsinspektør (V).....	11/11 15	18/12 47-31/3 48; 14/6 57
C. Melchior Hansen, redaktionssekretær (V).....	13/10 02	2/9 59
XX. Haderslev m. fl. amters amtskreds.		
Peter Gorrsen, lærer (S).....	27/8 09	14/5 57
Andreas Hansen, barbermester (S) ...	9/2 98	5/9 50-20/4 53; 17/6 54
Jens D. Bladt, arbejdsmand (S)	26/5 00	21/4 53
Frederik Slipsager, konsulent, højskolelærer (RV).....	11/12 06	14/5 57
L. Clausen (Olufskjær), gårdejer (KF) ..	28/9 92	4/10 49
Ejnar Hansen, gårdejer (V).....	5/4 00	14/5 57
J. L. Mosbech, landinspektør (V)	24/11 87	1/10 59 ¹⁾
Kristian Kristensen, gårdejer (DR)....	10/10 00	2/10 57-14/1 58; 3/6 58
Hans Schmidt, gårdejer (Sl.).....	1/4 99	22/9 53
Under J. L. Mosbechs orlov fra 25/2 60 indtrådte midlertidigt:		
Johan Philipsen, gårdejer.....	27/4 11	25/2 60
D. Færøerne.		
Johan Poulsen, førstelærer, lagtingsmedlem (V. Valgt af det færøske samlingsparti).....	26/9 90	3/4 39-2/4 43; 5/9 50
Håkun Djurhuus, lærer, lagtingsmedlem (UP. Valgt af det færøske folkeflertalparti)	11/12 08	6/7 57
E. Grønland.		
Elias Lauf, førstepræst (UP)	21/1 94	2/11 57
Nikolaj Rosing, seminarilærer (UP) ..	4/4 12	31/1 59

1) Orlov fra 25/2 60 (sygdom).

Partigrupperingen i folketinget i folketingsåret 1959—60.

	Antal medl.
Socialdemokratiet	70
Venstre ¹⁾	46
Det konservative folkeparti	30
Det radikale venstre	14
Danmarks retsforbund	9
Danmarks kommunistiske parti	5
Socialistisk folkeparti	1
Slesvigsk parti	1
Uden for de i valgloven af 31. marts 1953 omhandlede partier:	
Valgt på Færøerne ²⁾	1
Valgt i Grønland	2
	179

¹⁾ Herunder 1 medlem af det færøske sambandsparti. Gruppen havde fra $18/2$ 1960, da Thorkil Kristensen trådte ud af den, og indtil hans mandatnedlæggelse $31/8$ 1960 kun 45 medlemmer.

²⁾ Valgt af den færøske folkeflok.

Partiernes bestyrelser i folketinget.

Socialdemokratiet.

Einer-Jensen [formand], Per Hækkerup [næstformand], Horn [sekretær], Alsing Andersen, Bomholt, Holger Eriksen, H. C. Hansen (indtil 19/2), Poul Hansen (Kalundborg), Kampmann, Lindberg, Gustav Pedersen, Carl Petersen og Hans Rasmussen.

Venstre.

Erik Eriksen [formand], Sønderup [næstformand], Hartling [sekretær], Henry Christensen, Damsgaard, From, Axel Kristensen og Thorkil Kristensen (indtil 18/2).

Det konservative folkeparti.

Poul Sørensen [formand], Thestrup [næstformand], Fanger, Gottschalck-Hansen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Ole Bjørn Kraft, Poul Møller, Erna Sørensen og Weikop.

Det radikale venstre.

Aage Fogh [formand], Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Kirkegaard, A. C. Normann og Axel Sørensen.

Danmarks retsforbund.

J. M. Pedersen [formand], Niels Andersen [næstformand] og Gøting [sekretær].

Danmarks kommunistiske parti.

Alfred Jensen [formand].

Præsidium og tingsekretærer samt stående udvalg.

Folketinget sattes den 6. oktober 1959 ved, at der under aldersformandens (Jensen-Brobys) forsæde valgtes et præsidium bestående af 1 formand og 4 næstformænd, og at der derefter under formandens forsæde valgtes 4 tingsekretærer.

Til *formand* valgtes: statsrevisor *Gustav Pedersen* (S), til *1. næstformand*: realskolebestyrer *Marius Buhl* (V), til *2. næstformand*: fhv. minister *Ole Bjørn Kraft* (KF), til *3. næstformand*: statsrevisor *Aage Fogh* (RV), og til *4. næstformand*: disponent *Niels Andersen* (DR). (F. sp. 2).

Til *tingsekretærer* valgtes: maskinarbejder *Horn* (S), forpagter *Peter Larsen* (V), forstander *Poul Thomsen* (KF) og adjunkt *Helge Larsen* (RV). (F. sp. 2).

Den 7. oktober 1959 nedsatte tinget de i forretningsordenens § 7 foreskrevne *stående udvalg*, nemlig:

- 1) *Udvalget for forretningsordenen*, bestående af tingets præsidium: *Gustav Pedersen* [formand], *Marius Buhl* [næstformand], *Ole Bjørn Kraft*, *Aage Fogh* og *Niels Andersen*, samt følgende valgte medlemmer: *Einer-Jensen*, *Chr. Christiansen*, *Holger Eriksen*, *Horn*, *Per Hækkerup*, *K. Axel Nielsen*, *Edel Saunte*, *Kirsten Gloerfelt-Tarp*, *Gøting*, *Erik Eriksen*, *Hartling*, *Thisted Knudsen*, *Harald Nielsen*, *Thestrup*, *Jørgen Jørgensen* (Ullerup) [fra $\frac{10}{6}$ *Poul Møller*] og *Poul Sørensen*. (F. sp. 52).
- 2) *Udvalget til valgs prøvelse*: *Edel Saunte* [formand], *Victor Gram*, *Poul Hansen* (Svendborg) [fra $\frac{23}{3}$ *Lis Groes*], *Erhard Jakobsen*, *Lund Jensen*, *Th. Mikkelsen*, *Lars M. Olsen*, *Baunsgaard* [næstformand], *Kristian Kristensen*, *Vagn Bro*, *Gideon*, *Henry Hansen*, *Kr. Juul*, *Harald Niel-*

sen, Hanne Budtz, Clausen (Olufskjær) og Adolph Sørensen. (F. sp. 53).

- 3) *Finansudvalget*: Carl Petersen [formand], Brodthagen [næstformand], Dose, Gorrsen, Lars P. Jensen [fra $\frac{5}{4}$ Kaj Andresen], Peter Jørgensen, Peter Kristensen (Ålborg), Lannung, J. M. Pedersen, Anders Andersen, Damsgaard, From, Henry L. W. Jensen, Thorkil Kristensen [fra $\frac{24}{2}$ Foged], Poul Claussen, Gottschalck-Hansen og Thestrup. (F. sp. 53).
- 4) *Lønningsudvalget*: Holger Eriksen, Kaj Andresen, Lysholt Hansen, Carl P. Jensen [fra $\frac{1}{4}$ Robert Sørensen], Aage Knudsen, P. A. Rasmussen, M. Larsen (Kolding) [fra $\frac{18}{3}$ Axel Ivan Pedersen], Kirsten Gloerfelt-Tarp [formand], Gøting [næstformand], Henry Christensen, Henry Hansen, Hartling, Thisted Knudsen, Lorentzen, Baagø, Gottschalck-Hansen og Erna Sørensen. (F. sp. 53).
- 5) *Indfødsretsudvalget*: Axel Ivan Pedersen [formand], Bladt, Lysholt Hansen, K. Axel Nielsen, Sofie Pedersen, Peter Ravn, Chr. Thomsen, Slipsager [næstformand], Gøting, Søren Andersen, Vagn Bro, From, Ejnar Hansen, Peter Larsen, Clausen (Olufskjær), Hanne Budtz [fra $\frac{23}{10}$ Bruun de Neergaard, fra $\frac{4}{2}$ Ellen Strange Petersen] og Asger Jensen. (F. sp. 53).
- 6) *Ombudsmandsudvalget*: Gustav Pedersen [formand], K. B. Andersen, Per Hækkerup, Frode Jakobsen, K. Axel Nielsen, Edel Saunte, Astrid Skjoldbo, Kirkegaard [næstformand], Gøting, Vagn Bro, Marius Buhl, Erik Eriksen, Peter Larsen, Helga Pedersen, Bøgholm, Ninn-Hansen og Poul Sørensen. (F. sp. 53).

Til at føre tilsyn med *folketingets bibliotek* valgtes: *Kolbjørn og Østergaard*. (F. sp. 54).

Til at føre det i grundlovens § 71 omhandlede *tilsyn med behandlingen af personer, som er underkastet frihedsberøvelse*, valgtes: Kaj Andresen [formand], Boye Hansen, K. Axel Nielsen, Else Zeuthen [næstformand], Ayoë Herbøl, Søren Andersen, Paabøl, Bøgholm og Erna Sørensen. (F. sp. 54).

Folketingets åbningsmøde.

I henhold til grundlovens § 36 samledes folketingets medlemmer tirsdag den 6. oktober 1959 kl. 12 i folketingssalen på Christiansborg. Mødet indledtes med, at der — under ledelse af aldersformanden, *Jensen-Brobj* — foretoges valg af præsidium og — under ledelse af den genvalgte formand, *Gustav Pedersen* — valg af tingsekretærer.

Statsminister *H. C. Hansen* fremsatte derefter en redegørelse, hvoraf gengives:

„I henhold til grundloven påhviler det statsministeren i dette første møde i det nye folketingsår at give en redegørelse for rigets almindelige stilling og for de foranstaltninger, som regeringen påtænker at søge gennemført i den kommende tid.

Begivenhederne ude i verden danner på mangfoldige områder baggrund for vort hjemlige virke, og jeg skal indlede med en omtale af de *udenrigspolitiske forhold* og af Danmarks stilling i det internationale samarbejde.

Regeringen hilste med tilfredshed, at der i maj måned i Genève blev påbegyndt *forhandlinger mellem fire stormagters udenrigsministre* og med tilstedeværelse af tyske repræsentanter om betydningsfulde politiske problemer. Vi så heri et nyt forsøg på at skabe tilnærmelse mellem stormagtsgrupperne. Selv om de fire udenrigsministres drøftelser ikke umiddelbart førte til et positivt resultat, lykkedes det dog på visse punkter at nærme parternes synspunkter til hverandre. Inden Genèvemødets afslutning fremkom meddelelsen om direkte kontakt mellem Amerikas Forenede Staters og Sovjetunionens stats- og regeringschefer. Regeringen ser i disse drøftelser et bevis på vilje til at fortsætte ad forhandlingens vej, og det er regeringens håb, at tanken om et møde på højeste plan kan blive virkeliggjort.

Et yderligere tegn på denne vilje ser vi i den kendsgering, at det er lykkedes at etablere et grundlag for at genoptage behandlingen af det almindelige *nedrustningsspørgsmål* under sådanne former, at De Forenede Nationers særlige ansvar bibeholdes. Samtidig synes drøftelserne med det formål at nå frem til en aftale om en indstilling af forsøg med atomvåben at gøre fremskridt. En sådan aftale ville være et værdifuldt skridt henimod en mere omfattende nedrustning.

Danmarks medlemskab af De Forenede Nationer og af Den nordatlantiske Traktats Organisation er fortsat grundpillerne i vor udenrigspolitik. Vi vil inden for disse og andre internationale organisationer støtte alle bestræbelser, der sigter på en mindskelse af spændingen i verden.

Regeringen lægger den største vægt på, at samarbejdet inden for De Forenede Nationer udvikles videre, og vil altid tilstræbe en styrkelse af FN's stilling som fredsbevarende faktor i verdenspolitikken.

Inden for NATO vil vi deltage i samarbejdet efter de hidtidige retningslinjer og yde vort bidrag til løsning af de fælles opgaver og til styrkelse af sammenholdet mellem medlemslandene.

Regeringen vil fortsat bidrage til De Forenede Nationers *internationale beredskabsstyrke i det nære østen*. Mandskabet vil som hidtil blive udtaget på basis af frivillighed. Danske officerer er stadig tilknyttet De Forenede Nationers våbenstilstandskommission i Palæstina.

Danmark vil i det kommende forår deltage i De Forenede Nationers 2. konference i Genève om *retsorden på havet*. Det er regeringens håb, at det på denne konference vil lykkes at tilvejebringe en international ordning af spørgsmålene om *søterritoriets udstrækning* og om *fiskerigrænser*. Regeringen vil på konferencen tilstræbe at nå frem til en ordning, som tilfredsstiller berettigede danske — herunder færøske og grønlandske — interesser, og som samtidig har mulighed for at vinde international anerkendelse. Det særlige spørgsmål om fiskeriterritoriet ved Færøerne har fundet sin midlertidige løsning ved en noteveksling med Storbritannien af 27. april 1959.

Danmark vil fortsætte sin aktive deltagelse i det mellemfolkelige samarbejde på det sociale, videnskabelige og kulturelle område. Regeringen vil støtte de bestræbelser, der i tilknytning til Europarådets virksomhed udfoldes med henblik på at hidføre en forenkling af det politiske og økonomiske samarbejde i Europa.

Danmark deltager aktivt i det internationale *atomsamarbejde* såvel inden for De Forenede Nationer som i Organisationen for europæisk økonomisk Samarbejde.

Regeringen lægger stor vægt på at deltage i arbejdet med at *hjælpe de teknisk og økonomisk tilbagestående lande*. I overensstemmelse med målsætningerne i De Forenede Nationers pagt vil regeringen yde aktiv støtte til de internationale forsøg på at hæve levestandarden i disse lande. Med dette mål for øje vil regeringen også fremefter medvirke til gennemførelsen af De Forenede Nationers udvidede program for teknisk bistand og yde støtte til De Forenede Nationers specialfond, som særlig har investeringsfremmende formål for øje. Ligesom tidligere vil en del af det danske bidrag blive anvendt til undervisningsformål her i landet og til særlige danske undervisningsprojekter uden for Danmark.

Den danske stat yder pengebidrag til den humanitære hjælpevirksomhed, der udøves inden for De Forenede Nationer, til Den mellemstatlige Komité for europæisk Ind- og Udvandring samt til Den internationale Røde Kors Komité. Der er givet yderligere et antal syge og svagelige flygtninge med pårørende varigt ophold her i landet, og det er tanken nu i verdensflygtningeåret at søge bevilget en særlig støtte til bestræbelserne for at få *flygtninge*, der har tilbragt en længere årrække i flygtningelejre, anbragt under betryggende forhold uden for lejrene.

Regeringen har med tilfredshed fulgt den rolige udvikling i *grænselandet*. Regeringen værdsætter den trofasthed over for Danmark, som de dansksindede i Sydslesvig — ikke mindst ungdommen — udviser, og vil som hidtil støtte det kulturelle arbejde inden for det danske mindretal.

Såvel fra et europæisk som fra et dansk synspunkt må det beklages, at forhandlingerne om en bred *europæisk markeds-*

dannelse blev afbrudt i slutningen af 1958. Da der derefter indledtes forhandlinger om oprettelse af et *frihandelsområde* mellem England, Norge, Portugal, Schweiz, Sverige og Østrig, deltog Danmark heri.

Regeringen førte samtidig handelspolitiske forhandlinger af betydning for det danske landbrug, og efter at sagen havde været genstand for behandling i folketinget, blev der fra dansk side på ministermødet i Saltsjöbaden den 20. og 21. juli givet principiel tilslutning til planen om oprettelse af en europæisk frihandelssammenslutning. Et traktatudkast er under forhandling og ventes at foreligge om nogle uger. Regeringen lægger vægt på den truffne aftale om, at Finland — som medlem af den nordiske gruppe — har lejlighed til nærmere at følge dette arbejde.

Under forhandlingerne søger regeringen opnået, at traktaten udformes på en sådan måde, at også dansk erhvervsliv kan drage nytte af det større marked og opnå tilfredsstillende vilkår under den skærpede konkurrence, der vil følge af Danmarks deltagelse i denne frihandelssammenslutning.

Såfremt Norges, Sveriges og Danmarks tilslutning til denne markedsdannelse endeligt vedtages, vil forudsætningerne for oprettelse af en nordisk toldunion i den forberedte skikkelse i betydelig grad være ændret, idet en frigørelse af handelen mellem Norge, Sverige og Danmark vil ske i løbet af de kommende 10 år allerede i kraft af de for frihandelssammenslutningen gældende bestemmelser.

Det vil på denne baggrund være nødvendigt at fastlægge *nye retningslinjer for det fremtidige nordiske økonomiske samarbejde*. Det nordiske statsministermøde i Kungälv drøftede spørgsmål i denne sammenhæng, og regeringerne agter herefter i forståelse med Nordisk Råds økonomiske udvalg ved rådets forestående session i Stockholm at forelægge forslag om formerne for et nært økonomisk samarbejde i den kommende tid.

I denne forbindelse skal fremhæves, at den danske, den norske og den svenske regering under forhandlingerne i Saltsjöbaden afgav en fælles erklæring om, at de nordiske lande, herunder også Finland, er besluttet på at fortsætte deres

arbejde vedrørende indbyrdes økonomisk samarbejde og dettes tilpasning til de nye vilkår.

Regeringen vil fortsat se det som en hovedopgave at virke for tilvejebringelse af en europæisk økonomisk sammenslutning omfattende flest muligt OEEC-lande med henblik på en yderligere frigørelse af samhandelen. Under forhandlingerne mellem de syv lande tilstræber regeringen sådanne beslutninger, som kan bidrage til at udjævne bestående modsætninger og lette en snarlig genoptagelse af forhandlingerne om en bred europæisk løsning og fremme en fortsat nær kontakt med Romtraktatens lande og disses institutioner.

Mulighederne for *samhandelen med den øvrige verden* vil også blive søgt udbygget. Frigørelsen af importen fra dollarområdet vil blive videreført. Bestræbelserne for en udvidelse af samhandelen også med lande, der ikke er medlemmer af den internationale told- og handelsoverenskomst, GATT, agtes fortsat, for Sovjetunionens og andre østeuropæiske landes vedkommende på grundlag af de i årets løb afsluttede vareudvekslings- og betalingsaftaler.

Regeringen vil fortsætte samarbejdet med en række europæiske lande for på søfartens område at modarbejde forskelsbehandling og andre beskyttelsesforanstaltninger, der udgør en alvorlig trussel mod *skibsfartens og havenes frihed*.

I forening med Norge og Sverige vil regeringen søge at modvirke de restriktive tendenser, der i tiltagende grad vanskeliggør en *liberalisering af den internationale lufttrafik*. Der vil i nær fremtid blive indledt fællesskandinaviske forhandlinger med Forbundsrepublikken Tyskland om fornyelse af de gensidige trafikrettigheder. Det er regeringens håb, at udviklingen i retning af større frihed for handelen og samkvemmet mellem landene også vil sætte sit præg på det luftfartspolitiske område.

Regeringen agter snarest at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om ratifikation af den under 24. august 1959 undertegnede aftale med Forbundsrepublikken Tyskland om *erstatning til personer, der har været udsat for nazistisk forfølgelse*, og til lov om fordelingen af de i medfør af aftalen modtagne erstatningsbeløb.

Efter forhandlinger i årets løb er der indgået en *overenskomst med Japan* om erstatning for skader, som under verdenskrigen er overgået danske i østen. Fordelingen af det modtagne erstatningsbeløb vil blive foretaget af det ved loven af 7. juni 1958 nedsatte fordelingsnævn.

Regeringen har bemærket de af Grønlands landsråd i sommer vedtagne udtalelser, som særlig tager sigte på den politiske og økonomiske målsætning samt på Øst- og Nordgrønlands repræsentation i landsrådet.

Regeringen vil forelægge landsrådets udtalelser for folketingets Grønlandsudvalg og sammen med dette drøfte, om disse udtalelser og *den almindelige politiske og økonomiske udvikling i Grønland* bør behandles i et udvalg eller en kommission.

Regeringen er enig med landsrådet om, at udbygningen af de grønlandske erhverv må fortsættes, og vil på basis af de gode fiskerimuligheder, som har vist sig i Østgrønland, udarbejde et særligt program for denne landsdel. Der vil endvidere navnlig blive lagt vægt på en forbedring af boligforholdene.

Der vil blive fremsat forslag til en ændring af loven om det grønlandske sundhedsvæsen, således at mulighederne for at bekæmpe smitsomme sygdomme i Grønland forbedres.

Det af regeringen nedsatte udvalg vedrørende besejlingen af Grønland og et af ministeren for Grønland nedsat udvalg vedrørende intern flyvning i Grønland har afgivet betænkninger. De fremsatte forslag er genstand for overvejelser.

Dommerudvalgets betænkning vedrørende *Grønlandsskibet „Hans Hedtoft“* har været drøftet i Grønlandsudvalget. Regeringen deler ønsket om, at den bliver genstand for en forhandling i folketinget.

Efter at de færøske fiskere som følge af Islands beslutning om en betydelig udvidelse af det islandske fiskeriterritorium i sommeren 1958 har mistet betydelige fiskepladser under Island, har regeringen søgt at skabe øgede muligheder for såvel det færøske hjemmefiskeri som fiskeriet ved Grønland. Ved den indgåede aftale med den britiske regering er *den færøske fiskerigrænse* udvidet fra 3 sømil til principielt 12 sømil, dog

med bibeholdelse af traditionelle fiskerirettigheder i området mellem 12 og 6 sømil.

I marts 1959 tiltrådte Grønlands landsråd en udvidelse for indeværende år af *de færøske fiskeres adgang til fiskeri fra landstationer i Grønland*. I overensstemmelse med en mellem landsrådet og repræsentanter for Færøernes hjemmestyre i Godthåb i august i år truffet aftale har regeringen tiltrådt en udvidelse og forlængelse af denne adgang til og med 1967. Der er herved skabt mulighed for et nærmere samarbejde mellem færøske og grønlandske fiskere.

I foråret 1959 er der ført forhandlinger mellem regeringen og det færøske landsstyre om *den erhvervsmæssige udbygning af det færøske samfund*.

Ved den i forsommeren vedtagne lov om statsgaranti for lån optaget af det færøske hjemmestyre er der inden for de nærmeste fem år skabt grundlag for en gennemførelse af de mest påtrængende investeringsopgaver inden for havne- og vejbyggeri samt udvidelse af fiskerflåden.

I tilslutning til de allerede gennemførte love om folkepension på Færøerne og om ændringer i den færøske invalideforsikring gennemgås for tiden den øvrige sociallovgivning på Færøerne med henblik på at modernisere den og bringe den mere på linje med den gældende sociallovgivning hernede.

Regeringen påregner at kunne fremsætte forslag til lov om skolelæger og om lærerlønninger på Færøerne.

Det af regeringen i marts måned fremsatte forslag til lov om *forsvarets organisation* vil snarest blive genfremsat med enkelte ændringer under hensyn til de forhandlinger, der har været ført i det nedsatte folketingsudvalg. Det er regeringens håb, at der i det nye folketingsår må kunne gennemføres en ny forsvarsordning med bred tilslutning i folketinget.

Igangværende nationalt finansierede anlægs- og byggearbejder videreføres således, at der ved arbejdernes gennemførelse ikke foregribes noget med hensyn til revisionen af forsvarslovgivningen. De anlægsarbejder, der udføres med fælles finansiering inden for NATO, vil blive fortsat i fuldt omfang.

Det danske forsvar har atter i år fra USA og Canada modtaget militær udrustning og anden hjælp til betydelige beløb. Mellem den danske og den amerikanske regering er der indgået aftale om et fællesfinansieret skibsbygningsprogram, hvorved en nødvendig udskiftning af søværnets ældre enheder kan finde sted. Såvel ved denne aftale som gennem den egentlige våbenhjælp er der ydet Danmark værdifuld bistand til forsvaret.

Danmarks *økonomiske situation* har i det forløbne år været gunstig. Produktion og beskæftigelse har ligget på et højt niveau. Investeringerne, eksporten og opsparingen er øget. Priserne har været stabile, og valutastillingen er trods større import forbedret med ca. 500 mill. kr., således at valutabeholdningen nu andrager godt 1 500 mill. kr. Erhvervslivet har på de fleste områder haft gode kår, og befolkningens forbrug er steget.“

Efter dernæst at have omtalt konjunkturf forholdene for de enkelte erhverv og gjort rede for en række lovgivningsanliggender sluttede statsministeren sin redegørelse således:

„Lovgivningsarbejdet vil i det kommende folketingsår i særlig grad samle sig om de erhvervsøkonomiske problemer, som vil være en følge af Danmarks deltagelse i et større marked.

Også på en række andre områder må imidlertid gældende lovgivning revideres eller et allerede forberedt lovgivningsarbejde søges fuldført. De kulturelle forpligtelser må ikke overses. De økonomiske og tekniske fremskridt giver befolkningen større fritid og dermed nye muligheder for deltagelse i kulturlivet. Det folkelige arbejde på dette område bør fremhjelpes mest muligt.

Regeringen vil bestræbe sig på at samle størst mulig tilslutning her i det høje ting til det lovgivningsarbejde, som skal udføres. Regeringen erklærer på ny sin vilje til samarbejde med de demokratiske partier med det formål at styrke den økonomiske og demokratiske udvikling i vort land.

Jeg tillader mig at foreslå, at vi indleder det nye folke-

tingsår med et leve for vort fædreland, Danmark, hvis frihed og velfærd ligger os alle på sinde.

Danmark leve!“

(Statsministerens opfordring besvaredes med et trefoldigt hurra).

Forinden åbningsmødet afholdtes samme dag kl. 10 i Christiansborg slotskirke en gudstjeneste, ved hvilken biskop over Ribe stift *H. Dons Christensen* prædikede.

Regeringserklæring efter statsministerskiftet.

Onsdag den 24. februar 1960 fremsatte statsminister *Kampmann* i folketinget uden for dagsordenen følgende udtalelse:

„Efter at statsminister H. C. Hansen er afgået ved døden, har de tre partier, der har deltaget i samarbejdet i den i maj 1957 dannede regering, besluttet at fortsætte dette samarbejde. I overensstemmelse hermed har repræsentanter for de tre partier over for kongen bekræftet, at samarbejdet agtes fortsat, og har samtidig indstillet, at ledelsen af regeringen overdrages til mig. Kongen har derefter den 21. februar udnævnt mig til statsminister. Regeringen fortsætter i øvrigt uændret. Foreløbig bevarer jeg posten som finansminister, men det er min agt at afgive dette hverv, så snart behandlingen af en række lovforslag, som er forelagt dette høje ting, er afsluttet.

Der er ikke med det nu stedfundne statsministerskifte sket nogen ændring i grundlaget for regeringens politik, således som den er tilkendegivet i den åbningstale, som statsminister H. C. Hansen den 6. oktober 1959 holdt i dette høje ting.

Regeringen vil fortsat bestræbe sig på at skabe den bredest mulige tilslutning til det lovgivningsarbejde, som skal gennem-

føres, og den indbydelse til samarbejde, som kom til udtryk i åbningstalen, står stadig ved magt. Det er regeringens håb, at der her i tinget vil kunne tilvejebringes et sagligt samarbejde til løsning af de mange opgaver, den kommende tid vil stille os over for.“ (F. sp. 3224).

Folketingets ombudsmand.

Ved lov nr. 91 af 16. marts 1960 blev *fristen for ombudsmandslovens optagelse til revision udskudt* fra folketingsåret 1959-60 til folketingsåret 1960-61, som det nærmere er omtalt side 399-400. Forud for fremsættelsen af lovforslaget herom havde justitsministeriet på foranledning af folketingets ombudsmandsudvalg nedsat et *udvalg*, der med henblik på en eventuel udvidelse af folketingets ombudsmands kompetence til at omfatte den kommunale forvaltning skulle overveje, i hvilket omfang denne forvaltning kan henføres under ombudsmandens virksomhedsområde. Udvalget fik til opgave at udarbejde forslag til bestemmelser om, hvorledes ombudsmandens kompetence kan afgrænses, således at det på den ene side søges opnået, at der tilvejebringes en rationel løsning af problemerne vedrørende borgernes retsbeskyttelse i forhold til den offentlige administration, og at der på den anden side tages fornødent hensyn til de særlige vilkår, hvorunder det kommunale selvstyre virker, herunder til at kommunernes administrative opgaver udføres såvel af folkevalgte repræsentanter som af personer ansat i kommunernes tjeneste. Udvalget fik til formand professor, dr. jur. *Poul Andersen*

I september 1960 udsendte ombudsmanden, professor, dr. jur. *Stephan Hurwitz*, sin *beretning* for 1959.

Det fremgår af beretningen, at der i årets løb indkom 873 sager mod 1101 i 1958. Af de i 1959 indkomne sager er 692 blevet afvist eller henlagt uden indhentelse af udtalelse fra nogen myndighed. Et stort antal af disse sager har givet anledning til undersøgelser og mundtlige drøftelser med vedkom-

mende myndigheder, før afgørelse om sagens afvisning blev truffet. Af de afviste sager er 6 blevet oversendt til det af folkettinget i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsatte tilsyn, mens 73 sager oversendtes til andre myndigheder.

De 692 afviste eller henlagte sager fordeler sig således:

Klagen for sent indgivet	55
Klagen angik domme eller dommeres embedsførelse	95
Klagen angik kommunale myndigheder	83
Klagen angik andre forhold uden for ombudsmandens kompetence	92
Klagen gav ikke grund til at indhente udtalelse fra vedkommende myndighed	253
Klagen afvist på grund af særlig klageadgang	32
Klagen tilbagekaldt	10
Forespørgsler m. v. uden egentlig klage	47
Andre henvendelser (herunder anonyme og meningsløse)	23
Sager optaget af egen drift og derefter henlagt	2
	692

Til nærmere undersøgelse er herefter optaget 181 sager, der i flere tilfælde har vedrørt mere end én myndighed. I nedenstående oversigt over sagerne fordeling på de forskellige administrationsgrene er sagerne henført under den myndighed, de i det væsentlige vedrørte. De tilsvarende tal for 1957 og 1958 er anført til sammenligning:

	1957	1958	1959
Justitsministeriet og direktoratet for fængselsvæsenet	38	26	14
Finansministeriet (herunder skattedepartementet og departementet for told- og forbrugsafgifterne)	26	25	14
Andre ministerier	63	51	31
Anklagemyndigheden	18	12	2
Politiets virksomhed i øvrigt	57	30	31
Statsfængslerne	15	22	15
Psykopatforvaringsanstalterne	13	8	11
Københavns overpræsidium og amterne	23	13	6

Landsskatteretten, statens ligningsdirektorat og andre skattemyndigheder	1957	1958	1959
	31	26	14
Direktoratet for ulykkesforsikringen	12	7	8
Invalideforsikringsretten	11	5	7
Generaldirektoratet for statsbanerne	10	10	6
Andre myndigheder	67	57	22
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	384	292	181

I beretningen oplyses, at der pr. 1. august 1959 henstod 17 sager fra 1957-58. Den 15. juli 1960 var disse sager alle afsluttet. På samme tidspunkt henstod 16 sager fra 1959.

I tiden 1. august 1959—15. juli 1960 blev der således taget stilling til 182 sager. Af disse gav 125 hverken anledning til kritik mod nogen myndighed eller til henstillinger, mens ombudsmanden i 39 tilfælde udtalte *kritik* og i 18 andre tilfælde rettede *henstilling* til vedkommende myndigheder, enten vedrørende den konkrete sag eller vedrørende generelle spørgsmål.

De forhold, der er blevet kritiseret, har som i tidligere år bl. a. drejet sig om mangler ved sagernes behandling eller langsomhed ved deres ekspedition. Tilfælde af kompetenceoverskridelser eller forsømmelser, herunder manglende besvarelse af henvendelser, er også blevet konstateret.

På en række områder har kritiske udtalelser eller henstillinger fra ombudsmanden givet anledning til, at administrativ praksis er blevet ændret eller gældende regler indskærpet, ligesom der har været tilfælde, hvor lovbestemmelser er blevet taget op til overvejelse og eventuelt ændret. Endvidere skal nævnes, at der undertiden på ombudsmandens foranledning er meddelt klager fri proces.

Der gøres i beretningen rede for et stort antal af de behandlede sager. Særlig skal nævnes den indgående gennemgang af *Blechingberg-sagen* og de konklusioner, som ombudsmanden drog af sine undersøgelser på dette område.

Det udførlige *sagregister*, som afslutter beretningen, dækker hele perioden fra ombudsmandsinstitutionens oprettelse og indtil nu.

Antallet af ombudsmandens *medarbejdere* undergik ingen ændring i 1959.

Nordisk Råd.

7. session i Stockholm november 1959.

Den *danske delegation*, der valgtes af folketinget den 7. oktober 1959, og hvis sammensætning findes anført side 591, konstituerede sig med Erik Eriksen som formand og Einer-Jensen som næstformand og med disse samt Niels Andersen, Ole Bjørn Kraft, A. C. Normann og Gustav Pedersen som medlemmer af arbejdsudvalget. Delegationens generalsekretær var cand. mag. Frantz Wendt.

Rådet holdt sin 7. session i dagene 1.-7. november 1959 i Stockholm i den svenske riksdags hus.

Til at deltage i sessionen som danske *regeringsrepræsentanter* var 13. oktober 1959 udpeget statsminister H. C. Hansen, finansminister Viggo Kampmann, minister uden portefølje Viggo Starcke, økonomiminister Bertel Dahlgaard, justitsminister Hans Hækkerup og arbejds- og boligminister Kaj Bundvad.

Til rådets præsident under sessionen valgtes professor Bertil Ohlin, Sverige, og til vicepræsidenter fhv. statsminister Erik Eriksen, Danmark, riksdagstalmannen Karl-August Fagerholm, Finland, altingsmand Sigurður Bjarnason, Island, og stortingspræsident Nils Hønsvold, Norge.

Ved sessionen nedsattes de sædvanlige fem udvalg. De danske valgte medlemmer fordeltes på udvalgene på følgende måde:

Juridisk udvalg:

Holger Eriksen,
Gustav Pedersen og
Knud Thestrup.

Kulturudvalget:

Marius Buhl,
Helge Larsen og
H. C. Toft.

Socialpolitisk udvalg:

Nina Andersen,
Einer-Jensen og
Johan Poulsen.

Trafikudvalget:

Niels Andersen,
Victor Gram og
Thorkil Kristensen.

Økonomisk udvalg:

Erik Eriksen,
Kirsten Gloerfelt-Tarp,
Per Hækkerup og
Ole Bjørn Kraft.

Af de danske medlemmer valgtes Marius Buhl til næstformand i Kulturudvalget og Ole Bjørn Kraft til formand i Økonomisk udvalg. Regeringsrepræsentanterne modtog en generel indbydelse til at deltage i udvalgmøderne under sessionen.

Til behandling på 7. session forelå 19 nye medlemsforslag og 1 nyt regeringsforslag. Fra 6. session overførtes 8 udsatte sager. Regeringerne oversendte i alt 11 beretninger, nemlig om samarbejde på lovgivningens område, om økonomisk samarbejde, om samarbejde mellem toldmyndighederne, om samarbejde mellem cheferne for medicinalstyrelserne, om samarbejde i atomenergispørgsmål samt mellem cheferne for televæsenet. Desuden beretninger fra Nordisk kulturkommission, Nordisk socialpolitisk komité, Nordisk samfærdselskomité, Nordisk arbejdsmarkedsudvalg samt fra Den nordiske interimskomité for samordning af transportforskningen.

Til medlemsforslagene var stillet 1 ændringsforslag, til beretningerne 3 tillægforslag og til de 70 meddelelser 6 tillægforslag.

Ligesom ved tidligere sessioner havde præsidiet udarbejdet en rapport om sin virksomhed i tiden efter rådets nærmest foregående session. Rapporten tjente som grundlag for en almen debat i rådet på åbningsdagen. Efter at debatten var afsluttet, blev rapporten taget til efterretning. Endvidere blev der afgivet rapporter af rådets juridiske niramandskomité og rådets socialpolitiske niramandskomité samt af redaktionskomiteen for Nordisk Kontakt. Også disse rapporter blev taget til efterretning.

Ved sessionen blev vedtaget 24 *rekommendationer* til regeringerne angående følgende emner:

1. Fælles regler for afmærkning af farvandene.
2. Samarbejde vedrørende isbrydning.
3. Oprettelse af nordisk kriminologisk forskningsråd.
4. Forhindring af olieforurening af Østersøen.
5. Forbedring af samernes livsvilkår.
6. Udveksling af oplysningsmateriale til brug for udvandringsinteresserede.
7. Trafiksikkerhedsforskning.
8. Specialattachéposter.
9. Oprettelse af et nordisk institut for søret.
10. Samordning af reglerne om folkepension.
11. Opkrævning af passagerafgift i lufttrafikken.
12. Økonomisk samarbejde.
13. Udbygning af vejforbindelser mellem Norge og Sverige.
14. Udbygning af flyve- og turisttrafikken på Nordkalotten.
15. Dobbelt indirekte beskatning af flyttegods.
16. Fælles arbejdsmarked for intellektuelle erhverv.
17. Beskyttelse mod radioaktiv bestråling.
18. Forskningsprogram vedrørende „vattenvård“.
19. Retten til at udøve lægekunsten.
20. Medicinsk samarbejde i grænseområderne.
21. Højere teknisk uddannelse.
22. Bevilling af midler til kulturelt samarbejde.
23. Samarbejde angående produktion og udveksling af el-kraft.
24. Standardisering af eksportdokumenter.

Generaldebatten drejede sig næsten udelukkende om årsagerne til, at det nordiske statsministermøde i Kungälv 11.-12. juli 1959 havde ladet de langt udviklede planer om en nordisk toldunion falde, og om mulighederne for, at de nordiske lande kunne samarbejde inden for rammerne af *Den europæiske Frihandelsorganisation* (EFTA). Særlig opmærksomhed skænktes Finlands vanskelige stilling, efter at den nordiske toldunion var opgivet. Under den følgende behandling i det økonomiske udvalg tog udvalget til efterretning, at der ikke havde kunnet træffes nogen politisk beslutning om gennemførelse af en nordisk toldunion.

Udvalget var imidlertid af den opfattelse, at der fortsat findes gode forudsætninger for *et nærmere økonomisk samarbejde mellem de nordiske lande*, og tillagde det stor vægt, at dette

iværksættes, så man kan varetage de nordiske landes fælles interesser. Udvalget anså et sådant samarbejde for særlig vigtigt i forbindelse med bestræbelserne for at skabe en friere handel i Europa og mod baggrunden af den hastige økonomiske udvikling. Da udvalget anså det for at være af stor betydning, at der blev skabt fastere rammer for samarbejdet, gav udvalget tilslutning til regeringernes planer om at oprette *en permanent ministerkomité* bestående af én minister for hvert af landene, bistået af de nødvendige eksperter. Desuden anbefalede udvalget, at der til at vedligeholde kontakten mellem regeringerne og rådet blev nedsat *en økonomisk nimandskomité* valgt blandt det økonomiske udvalgs medlemmer. Udvalgets indstilling mundede derfor ud i et forslag til rådet om, at dette skulle henstille til regeringerne nærmere at udvikle det nordiske samarbejde og at skabe de arbejdsformer, som er nødvendige herfor. Den af udvalget foreslåede rekommandation vedtoges med 58 stemmer mod 4 stemmer afgivet af finlandske folkedemokrater.

I løbet af foråret 1960 udpegede regeringerne medlemmerne af den af rådet anbefalede ministerkomité samt af det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg af eksperter, som skal bistå dem. Ministerkomiteen holdt sit første møde 30. maj 1960.

Ved sessionen udpegede rådet medlemmer til de to tidligere eksisterende nimandskomiteer, der har til opgave at forberede rådets behandling af sager vedrørende henholdsvis Juridisk og Socialpolitisk udvalgs sagsområder. Som danske repræsentanter genvalgtes Holger Eriksen og Knud Thestrup til medlemmer af den juridiske nimandskomité, og Nina Andersen og Harald Nielsen genvalgtes som medlemmer af den socialpolitiske nimandskomité, for hvilken Nina Andersen senere valgtes til formand. Til den økonomiske nimandskomité, som rådet besluttede at nedsætte, valgtes fra dansk side Per Hækkerup og Ole Bjørn Kraft med henholdsvis A. C. Normann og Erik Eriksen som suppleanter.

Til medlemmer af redaktionskomiteen for *Nordisk Kontakt* genvalgtes Per Hækkerup og Ole Bjørn Kraft. Dansk redaktør er Svend Thorsen.

Beretningen til folketinget om Nordisk Råds 7. session blev afgivet af delegationen i maj 1960 og behandledes af folketinget i et udvalg, der indstillede til folketinget, at beretningen blev taget til efterretning. Beslutning herom toges af folketinget 31. maj 1960.

8. session i Reykjavik juli 1960.

Da det på grund af forskellige forhold blev nødvendigt at omlægge tidspunktet for den årlige rådssession fra tiden omkring 1. november til anden halvdel af februar; da der endvidere ifølge vedtægten skal holdes session hvert kalenderår, og da der ville være for kort frist mellem to sessioner fra november 1959 til februar 1960, besluttede rådet at holde sin 8. session med begrænset arbejdsprogram i Reykjavik i juli 1960 og holde den 9. session af normalt omfang i februar 1961.

Der foretoges ikke noget nyt almindeligt valg af den danske delegation forud for 8. session. Derimod afløstes Thorkil Kristensen 25. februar 1960 af Harald Nielsen, mens Vagn Bro valgtes til den ledige suppleantplads. Arbejdsudvalgets sammensætning forblev uforandret.

Rådet holdt sin 8. session i dagene 28.-31. juli 1960 i universitetsbygningen i Reykjavik.

Til at deltage i sessionen som danske regeringsrepræsentanter var 19. maj 1960 udpeget statsminister Viggo Kampmann, undervisningsminister Jørgen Jørgensen, minister uden portefølje Viggo Starcke, justitsminister Hans Hækkerup, arbejdsminister Kaj Bundvad, indenrigsminister Søren Olesen og handelsminister Lars P. Jensen. Handelsministeren var dog forhindret i at indtage sin plads i rådet under sessionen.

Til at udgøre rådets præsidium indtil næste session valgtes som præsident altingsmand Gísli Jónsson, Island, og som vicepræsidenter fhv. statsminister Erik Eriksen, Danmark, riksdagstalmanden Karl-August Fagerholm, Finland, stortingspræsident Nils Hønsvald, Norge, og riksdagsman Bertil Ohlin, Sverige.

De valgte danske medlemmer fordeltes under sessionen på følgende måde på udvalgene:

Juridisk udvalg:

Holger Eriksen,
Hans R. Knudsen og
Knud Thestrup.

Socialpolitisk udvalg:

Nina Andersen,
Einer-Jensen og
Harald Nielsen.

Kulturudvalget:

Marius Buhl,
Helge Larsen og
Ove Weikop.

Trafikudvalget:

Niels Andersen,
N. Chr. Christensen og
Svend Horn.

Økonomisk udvalg:

Erik Eriksen,
Per Hækkerup,
Ole Bjørn Kraft og
A. C. Normann.

Af de danske medlemmer valgtes også ved denne session Marius Buhl til næstformand for Kulturudvalget og Ole Bjørn Kraft til formand for Økonomisk udvalg.

Til behandling på 8. session forelå 17 nye medlemsforslag, men ingen regeringsforslag. Fra 7. session overførtes 8 udsatte forslag. Rådet havde kun udbedt sig få meddelelser og ingen beretninger, og regeringerne afgav derfor kun 8 meddelelser og 2 beretninger, disse sidste fra Den nordiske komité for konsumentspørgsmål og fra Det nordiske arbejdsmarkedsudvalg. Til meddelelserne var rejst 2 tillægforslag.

Foruden rapporten fra præsidiet, som dannede det formelle grundlag for den almene debat ved sessionens åbning, forelå der rapporter fra rådets juridiske, socialpolitiske og økonomiske nimandskomiteer og fra redaktionskomiteen for Nordisk Kontakt. Alle disse rapporter blev taget til efterretning.

Ved sessionen vedtoges 12 *rekommendationer* til regeringerne. Rekommandationerne behandlede følgende emner:

1. Nordisk ligestilling over for den svenske tjenestepensionering.
2. Fælles nordisk lægemarked.
3. Islands paskontrol, Norges rejsevaluta, flygtninges visumpligt.
4. Nordkalotkonferencer.
5. Island og det nordiske turistoplysningsamarbejde.
6. Samarbejde mellem ambassaderne i de nye stater.
7. Højere husholdningsuddannelse.

8. Stipendier for islandsk ungdom ved folkehøjskoler i Norden.
9. Fælles uddannelse af eksperter til underudviklede lande.
10. Stipendier til sprogstuderendes rejser til Island.
11. Samarbejdsorgan for forskning inden for arktisk medicin.
12. Lettere adgang til statsborgerret i andet nordisk land.

Generaldebatten drejede sig fremfor alt om, hvordan det bedst var muligt at aktivere det nordiske samarbejde. Adskillige af de valgte medlemmer udtrykte ønske om, at regeringerne var mere virksomme i rådets arbejde, dels ved at fagministrene tog større del i debatterne i rådet, dels ved at regeringerne selv rejste forslag i rådet eller anmodede dette om udtalelser. Fra flere sider kritiseredes det, at den nyoprettede nordiske ministerkomité kun tøvende havde givet sig i lag med sine opgaver. Det meddeltes under sessionen, at der 6. og 7. oktober 1960 ville finde en konference sted på Harpsund mellem statsministrene og rådets præsidium for at drøfte disse problemer.

Til rådets tre nimanidskomiteer så vel som til redaktionskomiteen for Nordisk Kontakt genvælges alle de danske medlemmer.

Beretningen fra den danske rådsdelegation til folketinget om den 8. session vil komme til behandling i folketingetsår 1960-61.

Fortegnelse over de i folketingsåret 1959—60 behandlede sager.

A.

Vedtagne lovforslag.

I. Fremsat af regeringen.

Statsministeren vedrørende:

Side

1. Lov om oprettelse af „Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd“ og „Statens teknisk-videnskabelige fond“ . 63
2. Lov om det civile beredskab 67

Finansministeren vedrørende:

3. Finanslov for finansåret fra 1. april 1960 til 31. marts 1961 69
4. Lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1959 til 31. marts 1960 71
5. Lov om ændring i lov om et stabiliseringslån 73
6. Lov om indløsning af visse sparebeviser 75
7. Lov om statsgarantier og statsforskrivninger vedrørende betalingsaftaler med udlandet 78
8. Lov om forenkling af statens mellemværende med Danmarks nationalbank 79
9. Lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten 83
10. Lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1960-61 94
11. Lov om ændring i lov om sømandsskat 99
12. Lov om ændringer i lov om en opsparingsordning for unge ikke-forsørgere 100
13. Lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v. 102
14. Lov om særlig indkomstskat m. v. 110
15. Lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v. 114
16. Lov om ændring i lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme 121
17. Lov om ændring af skatteoprævningen i Frederiksberg kommune 124
18. Lov om ændringer i toldloven 126

	Side
19. Lov om ændring i lov om tobaksafgifter	135
20. Lov om ændringer i lov om forskellige forbrugsafgifter . . .	136
21. Lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl	137
22. Lov om ændringer i og tilføjelser til lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. m.	137
23. Lov om ændring i lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. m.	139
24. Lov om ændringer i forbrugsafgifterne af papir, tændstikker m. m.	140
25. Lov om ændringer i lov om afgift af konsum-is	141
26. Lov om ændring i lov om afgift af gevinster ved lotterispil m. v.	144
27. Lov om ændring i lov om afgift af forlystelser	145
28. Lov om tillæg til lov om indenlandsk skilleløb	146
29. Lov om nedlæggelse af stats-brandforsikringsfonden . . .	150
30. Normeringslov for finansåret 1960-61	152

Landbrugsministeren vedrørende:

31. Lov om ændring i lov om afsætning af danske landbrugsvarer	154
32. Lov om en kornordning for høståret 1960-61	157
33. Lov om tillæg til lov om udførsel og indførsel af levende dyr m. v.	158
34. Lov om vaccination mod mund- og klovsyge	159
35. Lov om forlængelse af lov om udlån til forbedring af landbrugets avlsbygninger	161
36. Lov om statsgaranti for lån til tørkeramte landmænd . . .	162
37. Lov om tillæg til lov om afholdelse af frivillig offentlig auktion over indenlandske pelsdyrskind og huder	165
38. Lov om ændring af lov om beskyttelse af bier mod giftige plantebeskyttelsesmidler	166
39. Lov om vaccination mod ondartede smitsomme pelsdyrsygdomme	168
40. Lov om indkøbsforeninger for mindre jordbrugere	170
41. Lov om udlån til statshusmandsbrug m. m.	172
42. Lov om ændringer i statshusmandsloven	176
43. Lov om udlån til arbejderboliger på landet	179
44. Lov om ændringer i lov om opførelse af arbejderboliger på landet	180
45. Lov om statstilskud til landbrugskursus m. m.	183
46. Lov om et finansieringsinstitut for landbrug m. v.	186

Fiskeriministerens vedrørende:

47. Lov om ind- og udførsel af fisk	189
48. Lov om ændringer i lov om saltvandsfiskeri	191

Indenrigsministeren vedrørende:

49. Lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen.....	192
50. Lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen.....	196
51. Lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter.	197
52. Lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter.	199
53. Lov om indfødsrets meddelelse m. v.....	200
54. Lov om indfødsrets meddelelse m. v.....	201
55. Lov om ændring i lov om sygehusvæsenet. (Vedrørende behandlingsinstitutioner for alkoholskadede).....	202
56. Lov om styrelsen af statens hospitalsvæsen for sindslidende.....	206
57. Lov om ændring af lov om svangerskabshygiejne.....	209
58. Lov om ændringer i lov om bekæmpelse af kønssygdomme	210
59. Lov om ændringer i lov om apotekervæsenet.....	211
60. Lov om statens husholdningsråd.....	215
61. Lov om ekspropriation til anlæg af et statshospital i Thorshavn.....	218
62. Lov for Færøerne om bekæmpelse af kønssygdomme.....	219

Arbejdsministeren vedrørende:

63. Lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere.....	220
64. Lov om beskæftigelse og uddannelse af unge.....	227
65. Lov om ændring i lov om kommunale beskæftigelsesudvalg.....	230

Boligministeren vedrørende:

66. Byggelov for købstæderne og landet.....	232
67. Lov om ophævelse af Sønderjydsk Hypoteklånepfond....	239

Socialministeren vedrørende:

68. Lov om ændring i lov om folkeforsikring.....	243
69. Lov om invalide- og folkepension.....	247
70. Lov om den offentlige sygeforsikring.....	250
71. Lov om revalidering.....	263
72. Lov om krigs-ulykkesforsikringsrente til enker efter visse fiskere.....	269
73. Lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Om ændring af understøttelsessatser m. v.).....	272

74.	Lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Om bortfald af understøttelsesret i visse tilfælde for unge arbejdsløse).....	275
75.	Lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende alkoholistforsorg og ændringer som følge af lovgivning om revalidering, folkeforsikring og offentlig sygeforsikring)	277
76.	Lov om ændringer i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende forsorgshjem m. v.).....	280
77.	Lov om en særlig ydelse til enlige mødre.....	284
78.	Lov om ændring i lov om pension og hjælp til enker m. fl.	286
79.	Lov om ændring i lov om offentlig forsorg, lov om folkeforsikring, lov om invalide- og folkepension og lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Vedrørende adgang til forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag m. v.).....	287
80.	Lov om eftergivelse af kommunehjælp og om ekstraordinær adgang til folkepension samt om forhøjelse af hædersgaver	291
81.	Lov om fordeling af en fra Forbundsrepublikken Tyskland i henhold til overenskomst af 24. august 1959 modtaget ydelse.....	293
82.	Lov for Færøerne om offentlig forsorg.....	298
83.	Lov for Færøerne om børnebidrag til enlige forsørgere m. v.	301
84.	Lov for Færøerne om børneforsorg.....	302

Ministeren for offentlige arbejder vedrørende:

85.	Lov om foretagelse af visse ekspropriationer m. v.....	303
86.	Lov om privatbanernes pensionsforpligtelser.....	304
87.	Lov om Københavns frihavn.....	307
88.	Lov om Hanstholm havn.....	312
89.	Lov om anlæg af en statshavn på Rømø.....	314
90.	Lov om luftfart.....	316
91.	Lov om ændring i lov om telegrafer og telefoner.....	321

Ministeren for Grønland vedrørende:

92.	Lov om ændring i kriminallov for Grønland.....	323
93.	Lov om ændring i lov for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning.....	325

Handelsministeren vedrørende:

94.	Lov om forlængelse af lov om valutaforhold m. v.....	325
95.	Lov om ændringer i og forlængelse af lov om valutaforhold m. v.....	326
96.	Lov om ændring i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser.....	330
97.	Lov om Danmarks erhvervsfond.....	332

	Side
98. Lov om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder.	335
99. Lov om forlængelse af lov om indskrænkning i adgangen til at anvende pap og andre erstatningsmaterialer i skotøj	337
100. Lov om ændring i lov om arbejdstageres opfindelser.....	337
101. Lov om hemmelige patenter.....	339
102. Lov om ændringer i lov om sparekasser.....	344
103. Lov om ændring i lov om skibes bemanning.....	351
104. Lov om ændring i lov om skibsregistrering.....	355
105. Lov om ikraftsættelse i Grønland af visse danske love på den industrielle retsbeskyttelses område.....	356

Justitsministeren vedrørende:

106. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Personundersøgelser i straffesager m. v.).....	358
107. Lov om ændringer i borgerlig straffelov.....	363
108. Lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige.....	365
109. Lov om børns retsstilling.....	367
110. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Faderskabsager)	374
111. Lov om erhvervelse af fast ejendom.....	376
112. Lov om brandvæsenet i købstæderne og på landet.....	378
113. Lov om ændringer i lov om konkurs m. v. (Underpant i løsøre).....	380
114. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Tvangsauktion over fast ejendom).....	383
115. Lov om ændringer i lov om tinglysning. (Udslettelse af pantebreve, ejerpant, underpant i løsøre).....	387
116. Lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer.....	393
117. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Tvangsauktion over skibe og luftfartøjer).....	396
118. Lov om ændring i gældsbrevsloven.....	397
119. Lov om ændringer i auktionslederloven.....	398
120. Lov om ændring i lov om folketingets ombudsmand.....	399
121. Lov om ændringer i forsikringsaftaleloven.....	400
122. Lov om ændringer i biografteaterloven.....	403
123. Lov om ændringer i biografteaterloven. (Bevillingsafgift)	405
124. Lov for Færøerne om rettens pleje.....	406

Kirkeministeren vedrørende:

125. Lov om ændringer i lov om menighedsråd.....	407
126. Lov om deling af Københavns stift og oprettelse af et nyt bispeembede.....	410

Undervisningsministeren vedrørende:

127. Lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen.....	412
128. Lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler.....	415
129. Lov om ændringer af lov om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler.....	417
130. Lov om ændringer af lov om ungdomsundervisning m. v..	419
131. Lov om ændring i lov om „Ungdommens uddannelsesfond“s forvaltning og virksomhed.....	429
132. Lov om ændring af loven om oprettelse af „Statens almindelige Videnskabsfond“.....	432
133. Lov om udskydelse af revisionen af lov om tilskud af statskassen til Ny Carlsberg Glyptotek.....	433
134. Lov om lønninger m. m. til lærere ved folkeskolen på Færøerne.....	435
135. Lov for Færøerne om skolelærer.....	437

Forsvarsministeren vedrørende:

136. Lov om forsvarets organisation m. v.....	439
137. Lov om ændring i lov om lodsvæsenet.....	451

II. Fremsat af medlemmer af folketinget.

138. Lov om ændring i lov om offentlig forsg. (Vedrørende den offentlige skolebespisning).....	456
139. Lov om ændring i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger.....	460

B.**Ikke vedtagne lovforslag.****I. Fremsat af regeringen.****Finansministeren vedrørende:**

1. Forslag til lov om ændringer i toldloven. (Taget tilbage)..	464
--	-----

Landbrugsministeren vedrørende:

2. Forslag til lov om udbygning og ombygning m. v. af den kgl. veterinær- og landbohøjskole.....	465
3. Forslag til klitlov.....	465

Indenrigsministeren vedrørende:

4. Forslag til lov om vilkår for salg af jord i offentlig eje.... 467

Boligministeren vedrørende:

5. Forslag til lov om planlægning af Køge Bugt-området... 470

Ministeren for offentlige arbejder vedrørende:

6. Forslag til lov om udbygning af det storkøbenhavnske S-banenet og om forarbejder for tunnelbaneanlæg i København og Frederiksberg..... 473

Undervisningsministeren vedrørende:

7. Forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker..... 477
8. Forslag til lov om retten til fotografiske billeder..... 481

II. Fremsat af medlemmer af folketinget.

9. Forslag til lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (om forhøjelse af dagpenge, børnetillæg, huslejhjælp og brændselshjælp samt om afskaffelse af karenstidsbestemmelserne). (Forkastet)..... 482
10. Forslag til lov om ændring i lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten. (Forkastet)..... 483
11. Forslag til lov om ydelse af ekstraordinær hjælp til langvarigt arbejdsløse. (Forkastet)..... 485
12. Forslag til lov om ændring i lov om folkebiblioteker. (Forkastet)..... 486
13. Forslag til lov om ændring i lov om ungdomsundervisning m. v. (Forkastet)..... 488
14. Forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende ophævelse af indtægtsgrænserne for enlige mødre samt forhøjelse af uddannelses- og underholdshjælp og kommunehjælp). (Forkastet)..... 491
15. Forslag til lov om ændringer i lov om folkeforsikring (om nedsættelse af tilgangsalder, ophævelse af zonegrænser og forhøjelse af grundbeløb og ægteskabstillæg m. v.)..... 493
16. Forslag til lov om ændring i lov om boligbyggeri..... 495
17. Forslag til lov om forbud mod visse strejker og lockouter og om oprettelse af en arbejdsretlig voldgiftsdomstol.... 496
18. Forslag til lov om ændring i lov om et levnedsmiddelinstitut m. m..... 501

C.

Andre sager.

I. Forslag til folketingsbeslutning.

a. Vedtagne.

1. Folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af konventionen om oprettelse af Den europæiske Frihandels-sammenslutning med tilhørende protokol om konventionens anvendelse på fyrstendømmet Liechtenstein, undertegnet i Stockholm den 4. januar 1960..... 504
2. Folketingsbeslutning vedrørende den af UNESCO den 22. november 1950 vedtagne konvention om indførelse af materialer til undervisningsmæssige, videnskabelige og kulturelle formål..... 518
3. Folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af konventionen angående fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav, undertegnet i London den 24. januar 1959..... 519
4. Folketingsbeslutning i anledning af en under 24. august 1959 i København undertegnet overenskomst med tilhørende brevvekslinger mellem Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland om ydelser til fordel for danske statsborgere, der har været ramt af nationalsocialistiske forfølgelsesforanstaltninger..... 521
5. Folketingsbeslutning vedrørende Danmarks tilslutning til afsnit VI i den af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1952 vedtagne konvention om minimumsnormer for social tryghed..... 526
6. Folketingsbeslutning vedrørende den af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1951 vedtagne konvention nr. 100 om lige løn til mandlige og kvindelige arbejdere for arbejde af samme værdi..... 527
7. Folketingsbeslutning vedrørende den af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1958 vedtagne konvention nr. 111 om forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv..... 529
8. Folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1957-58..... 531
9. Folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for regnskabsåret 1958-59 531
10. Folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1958. 532
11. Folketingsbeslutning om beretning angående Nordisk Råds 7. session 532

b. Ikke vedtagne.

12. Forslag til folketingsbeslutning om gennemførelse af en sygelønsordning, omfattende alle lønmodtagere. (Forkastet)	534
13. Forslag til folketingsbeslutning om iværksættelse af aftrapning af omsætningsafgiften på tekstilvarer. (Forkastet).....	535
14. Forslag til folketingsbeslutning om statens overtagelse af Danmarks nationalbank. (Forkastet).....	536
15. Forslag til folketingsbeslutning om rigsretstiltale mod fhv. minister Johannes Kjærbo [af Aksel Larsen]. (Forkastet)	537
16. Forslag til folketingsbeslutning om rigsretstiltale mod fhv. minister Johannes Kjærbo [af Ninn-Hansen, Henry Christensen m. fl.]. (Forkastet).....	538
17. Forslag til folketingsbeslutning angående statens overtagelse af De danske Sukkerfabrikker. (Forkastet).....	542
18. Forslag til folketingsbeslutning om skolelovenes praktiske gennemførelse m. v. (Forkastet).....	544
19. Forslag til folketingsbeslutning angående ændring af lov om boligbyggeri. (Forkastet).....	545
20. Forslag til folketingsbeslutning angående ændringer i lov om landbrugsejendomme og i ligningsloven. (Forkastet).	547
21. Forslag til folketingsbeslutning om ændringer i statsbanernes regnskabsaflæggelse, nedlæggelse af visse sidebaner m. v.	549
22. Forslag til folketingsbeslutning om statstilskud til nedsættelse af den amtskommunale beskatning og om omlægning af denne og den sognekommunale ejendomsbeskatning samt om forøgelse af statens andel af folkepensionsudgifterne.....	552
23. Forslag til folketingsbeslutning om indkomst-, formue- og ejendomsskat til staten.....	555
24. Forslag til folketingsbeslutning om frigivelse af 10 000 lejligheder af de almennyttige boligselskabers planlagte byggeri.....	562
25. Forslag til folketingsbeslutning om forhøjelse af terminsydelserne vedrørende lån ydet i henhold til byggestøtte-lovene af 1938, 1941 og 1946.....	563
26. Forslag til folketingsbeslutning angående ophævelse af lov om egnsudvikling.....	566
27. Forslag til folketingsbeslutning om besparelser i udenrigsministeriets administrationsomkostninger.....	567
28. Forslag til folketingsbeslutning angående ændringer i medhjælperloven.....	570

II. Forespørgsler.

1. Forespørgsel til arbejdsministeren af Alfred Jensen m. fl. (angående forholdet mellem arbejdere og arbejdsgivere)..... 572
2. Forespørgsel til undervisningsministeren af Hartling og Jacob Pedersen m. fl. (angående lærermangelen)..... 573
3. Forespørgsel til boligministeren af Axel Kristensen og Thestrup m. fl. (angående det ved bekendtgørelse af 27. februar 1960 iværksatte byggestop)..... 575
4. Forespørgsel til boligministeren af Aksel Larsen (angående udlejningen af arbejderboligerne ved Lindø Værft)..... 577
5. Forespørgsel til udenrigsministeren af Fuglsang m. fl. (om den udenrigspolitiske situation og international afrustning). (Nægtet fremme)..... 578
6. Forespørgsel til udenrigsministeren af Per Hækkerup, Erik Eriksen, Ole Bjørn Kraft, Lannung og Niels Andersen (om udviklingen på det udenrigspolitiske område)..... 578

III. Redegørelser fra ministre.

1. Redegørelse af statsministeren i henhold til grundlovens § 38 for rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger..... 579
 2. Redegørelse af udenrigsministeren vedrørende de europæiske markedsforhandlinger..... 579
 3. Redegørelse af udenrigsministeren angående Blechingbergsagens konsekvenser..... 579
 4. Redegørelse af økonomiministeren for den økonomiske årsoversigt for 1960..... 580
-

Budget- og regnskabsoversigter.

Oversigt over statens drifts- og anlægsbudget for finansåret 1960—61.

54

	Efter lovforslaget		Efter finansloven	
	Udgift	Indtægt	Udgift	Indtægt
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
§				
1. Skatter og afgifter		6 068 281 500		6 169 605 000
2. Statsvirksomhederne	70 392 191		72 277 684	
3. Rentekonto		26 784 000		26 784 000
4. Adskillige indtægter		21 193 339		26 851 240
5. Kongen	2 839 000		2 893 000	
6. Det kongelige hus	343 250		347 250	
7. Folketinget	11 193 000		11 364 900	
8. Statsministeriet	7 081 848		7 603 318	
9. Ministeriet for Grønland	61 846 345		63 701 007	
10. Udenrigsministeriet	56 597 812		60 485 972	
11. Landbrugsministeriet	62 075 217		62 255 945	
12. Fiskeriministeriet	7 878 783		7 911 783	
13. Indenrigsministeriet	459 955 375		476 741 449	
14. Boligministeriet	91 045 595		91 035 803	
15. Arbejds- og socialministerierne . .	1 651 311 687		1 650 178 007	

Budget- og regnskabsoversigter.

1959/
/1960

16. Min. for offentlige arbejder	24 150 278		24 519 818	
17. Handelsministeriet	58 442 510		58 519 585	
18. Justitsministeriet	288 670 481		281 068 381	
19. Kirkeministeriet	36 752 172		36 832 150	
20. Undervisningsministeriet	767 013 449		791 666 623	
21. Forsvarsministeriet	900 410 578		900 410 578	
22. Finansministeriet	388 895 575		345 737 876	
23. Pensionsvæsenet	190 748 000		190 748 000	
25. Særlige fonde		24 739 616		24 197 273
26. De til vejformål m. v. bestemte indtægter	333 487 300	656 200 000	333 552 300	698 200 000
27. Anlægsudgifter	452 198 922		506 907 085	
28. Tilskud til anlægsarbejder	82 236 250		82 236 250	
I alt . . .	6 005 565 618	6 797 198 455	6 058 994 764	6 945 637 513
Merindtægt . . .	791 632 837		886 642 749	
	6 797 198 455	6 797 198 455	6 945 637 513	6 945 637 513

Oversigt over statens drifts- og anlægsbudget for finansåret 1959—60.

56

	Tillægsbevillingslov 1959—60		Finanslov og tillægsbevil- lingslov 1959—60 i alt	
	Udgift	Indtægt	Udgift	Indtægt
§	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1. Skatter og afgifter.....	»	578 483 000	»	6 021 725 700
2. Statsvirksomhederne.....	÷ 45 361 049	»	66 209 561	»
3. Rentekonto.....	»	4 730 000	»	6 650 000
4. Adskillige indtægter.....	»	÷ 7 635 889	»	25 371 493
5. Kongen.....	»	»	2 821 000	»
6. Det kongelige hus.....	»	»	331 250	»
7. Folketinget.....	708 900	»	10 953 800	»
8. Statsministeriet.....	6 218 202	»	12 833 372	»
9. Ministeriet for Grønland.....	22 080 035	»	78 655 329	»
10. Udenrigsministeriet.....	1 605 991	»	59 563 509	»
11. Landbrugsministeriet.....	14 848 142	»	72 545 518	»
12. Fiskeriministeriet.....	155 574	»	7 750 389	»
13. Indenrigsministeriet.....	51 421 381	»	438 846 878	»
14. Boligministeriet.....	9 927 798	»	86 218 039	»
15. Arbejds- og socialministerierne ..	90 528 264	»	1 623 429 324	»

Budget- og regnskabsoversigter.

1959/
1960

16. Min. for offentlige arbejder	16 624 563	»	39 774 913	»
17. Handelsministeriet	10 197 934	»	65 729 844	»
18. Justitsministeriet	12 337 794	»	287 955 865	»
19. Kirkeministeriet	2 341 073	»	37 451 831	»
20. Undervisningsministeriet	110 899 148	»	816 818 405	»
21. Forsvarsministeriet	14 436 326	»	904 973 854	»
22. Finansministeriet	÷ 138 518 084	»	171 690 480	»
23. Pensionsvæsenet	÷ 18 895 600	»	194 119 000	»
25. Særlige fonde	»	÷ 8 776 380	»	12 886 340
26. De til vejformål m. v. bestemte indtægter	45 883 000	84 800 000	322 200 600	653 300 000
27. Anlægsudgifter	31 032 661	»	483 143 856	»
28. Tilskud til anlægsarbejder	17 632 820	»	95 802 320	»
I alt	256 104 873	651 600 731	5 879 818 937	6 719 933 533
Merindtægt	395 495 858	»	840 114 596	»
	651 600 731	651 600 731	6 719 933 533	6 719 933 533

Oversigt over statens drifts- og anlægsregnskab for finansåret 1958—59.

58

	Bevilling		Regnskab	
	Udgift	Indtægt	Udgift	Indtægt
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
§				
1. Skatter og afgifter.....	»	5 375 526 800	»	5 377 915 883
2. Statsvirksomheder.....	107 087 748	»	75 243 360	»
3. Rentekonto.....	»	10 350 000	»	13 771 196
4. Adskillige indtægter.....	»	30 074 854	»	30 888 103
5. Kongen.....	2 785 000	»	2 785 000	»
6. Det kongelige hus.....	322 500	»	322 500	»
7. Folketinget.....	10 114 000	»	10 024 371	»
8. Statsministeriet.....	9 990 471	»	10 019 442	»
9. Ministeriet for Grønland.....	56 215 192	»	58 884 956	»
10. Udenrigsministeriet.....	53 938 911	»	53 449 610	»
11. Landbrugsministeriet.....	64 283 318	»	63 839 354	»
12. Fiskeriministeriet.....	7 669 455	»	7 631 594	»
13. Indenrigsministeriet.....	408 171 663	»	402 549 232	»
14. Boligministeriet.....	78 315 649	»	77 126 428	»
15. Arbejds- og socialministeriet....	1 528 729 695	»	1 536 613 883	»

Budget- og regnskabsoversigt.

1959/
/1960

16. Min. for offentlige arbejder	37 864 452	»	37 607 022	»
17. Min. f. handel, industri og søfart.	78 071 075	»	71 610 036	»
18. Justitsministeriet	273 939 209	»	273 588 974	»
19. Kirkeministeriet	36 110 953	»	35 851 676	»
20. Undervisningsministeriet	699 528 871	»	701 320 020	»
21. Forsvarsministeriet	909 961 073	»	899 938 803	»
22. Finansministeriet	153 965 519	»	153 587 783	»
23. Pensionsvæsenet	197 583 500	»	199 309 210	»
24. Den fælleskommunale udligningsf.	»	»	»	»
25. Særlige fonde	»	56 941 511	»	58 347 373
26. De til vejformål m. v. bestemte indtægter	104 568 175	405 408 175	104 204 852	398 120 639
27. Anlægsudgifter	397 243 894	»	375 289 602	»
28. Tilskud til anlægsarbejder	74 956 461	»	74 498 999	»
I alt	5 291 416 784	5 878 301 340	5 225 296 707	5 879 043 194
Merindtægt	586 884 556	»	653 746 487	»
	5 878 301 340	5 878 301 340	5 879 043 194	5 879 043 194

Øversigt over statsfinanserne efter den økonomiske årversigt for 1960.

60

	1956-57	1957-58	1958-59	1959-60*)
	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.	mill. kr.
Told- og forbrugsafgifter	2 906	3 039	3 354	3 835
Personskatter	1 818	1 913	2 050	2 270
Selskabsskatter	366	390	363	400
Andre indtægter	34	63	86	125
I alt driftsindtægter	5 124	5 405	5 853	6 630
Sociale udgifter m. v.	1 561	1 762	1 884	2 040
Øvrige civile driftsudgifter	1 427	1 542	1 703	1 885
Civile anlægsudgifter	533	591	646	790
Forsvar og civilforsvar	961	941	973	1 015
I alt drifts- og anlægsudgifter	4 482	4 836	5 206	5 730
Overskud på drifts- og anlægsbudgettet . . .	642	569	647	900
Stabiliseringslån	—	124	235	55
Diverse kapitalindtægter	186	179	219	190
I alt kapitalindtægter	186	303	454	245

Budget- og regnskabsoversigter.

1959/1960

Nye udlån m. v.	640	663	526	485
Indfrielse af bunden opsparing og sparebeviser.	9	67	238	20
Afdrag på indenlandsk gæld i øvrigt.	333	236	262	250
Afdrag på udenlandsk gæld.	95	95	121	60
Diverse kapitaludgifter.	32	1	44	} 75
Udgifter over restancekonti.	77	62	71	
I alt kapitaludgifter.	1 186	1 124	1 262	890
Statens finansieringsbehov.	358	252	161	— 255
Modsvares af:				
Salg af indenlandske obligationer.	353	222	360	166
Træk på nationalbank, postgiroindskud m. v.	18	— 136	— 106	— 429
Udenlandske lån.	—	—	131	120
Træk på valutafonden.	— 13	166	— 224	— 112

*) Foreløbig opgørelse pr. marts 1960.

Statens status pr. 31. marts 1956—1959.

	1956	1957	1958	1959
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
<i>I. Aktiver:</i>				
A. Ejendomme og anlæg	2 766	2 824	3 129	3 483
B. Beredskabslagere	66	65	65	64
C. Udlån og tilgodehavender	4 701	5 192	5 721	6 060
D. Værdipapirer	225	252	248	247
E. Kassebeholdning	51	51	41	48
F. Aktivkonto for særlige statsforskrivninger	983	983	983	983
G. Aktiver for særlige fonde .	425	426	439	498
H. Kursreguleringskonto	598	471	500	506
J. Balancekonto	2 798	2 519	1 820	1 089
I alt aktiver	<u>12 613</u>	<u>12 783</u>	<u>12 946</u>	<u>12 978</u>
 <i>II. Passiver:</i>				
A. Indenlandsk statsgæld . . .	4 735	5 039	5 189	5 362
B. Udenlandsk statsgæld	1 265	1 172	1 076	1 089
C. Skatkammerbeviser	89	61	6	0
D. Mellemværende med Dan- marks nationalbank	2 192	2 263	2 091	1 898
E. Finansministeriets mellem- regning med ministerier og institutioner	269	305	329	216
F. Særlige statsforskrivninger	906	880	1 046	805
G. Kapitaler for de under I. G. opførte særlige fonde	425	426	439	498
H. Andre særlige kapitaler . . .	2 732	2 637	2 770	3 110
I alt passiver	<u>12 613</u>	<u>12 783</u>	<u>12 946</u>	<u>12 978</u>

A.

Vedtagne love.

1. Lov om oprettelse af »Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd« og »Statens teknisk-videnskabelige fond«. (Statsministrene *H. C. Hansen* og *Kampmann*). [A. sp. 49. C. sp. 1121].

Fremsat skriftligt $\frac{7}{10}$ (F. sp. 30). 1. beh. $\frac{20}{10}$ (F. sp. 73). Partiernes ordførere: Kolbjørn, Axel Kristensen, Fanger, Helge Larsen, Sandau og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kolbjørn, Alsing Andersen, K. B. Andersen, Francke (fra $\frac{15}{1}$ Poul Hansen (Svendborg), fra $\frac{23}{3}$ Waldemar Laursen), Frode Jakobsen, Lars M. Olsen [formand], Hans Rasmussen, Helge Larsen [næstformand], Sandau, Axel Kristensen, N. Chr. Christensen, Hartling, Thorkil Kristensen (fra $\frac{24}{2}$ Skov Jørgensen), Kryger, Fanger, Niels Ravn og Reedtz-Thott). Betænkning (B. sp. 1487) afgivet $\frac{18}{5}$. 2. beh. $\frac{24}{5}$ (F. sp. 5936). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{2}{6}$ (F. sp. 6233). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 243).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Der oprettes et „Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd“.

Forskningsrådet har til opgave at følge den tekniske og dertil knyttede naturvidenskabelige og erhvervsøkonomiske forskning og uddannelse af forskere med henblik på at fremme og samordne den danske indsats på disse områder til gavn for samfundet og dets erhverv. Rådet skal virke rådgivende og initiativtagende over for regeringen og offentlige myndigheder og kan rådgive andre i det omfang, disse måtte ønske det.

§ 2. Forskningsrådet består af 13 medlemmer, der beskikkes af statsministeren på følgende måde:

- a) 3 medlemmer beskikkes som direkte repræsentanter for staten.
- b) 4 medlemmer beskikkes efter indstilling fra henholdsvis Industrirådet, Landbrugsrådet, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Dansk Ingeniørforening.
- c) 1 medlem med særlig indsigt i byggeri beskikkes efter indstilling fra Håndværksrådet.
- d) 2 medlemmer beskikkes efter indstilling fra Akademiet for de tekniske Videnskaber.
- e) Endelig beskikker statsministeren som medlemmer 3 aktive forskere, der skal have indsigt i forskningsområder, der ikke i øvrigt er repræsenteret i rådet.

Statens repræsentanter skal til behandlingen af en sag, der vedrører et fagministerium, som ikke er repræsenteret i rådet, tilkalde en repræsentant for det pågældende ministerium.

Funktionstiden for samtlige medlemmer er 3 år. Genbeskikkelse og genvalg kan normalt kun finde sted for én periode. Ingen kan beskikkes eller vælges, som er fyldt 70 år.

Rådet vælger selv sin formand blandt sine medlemmer.

Til varetagelse af den daglige virksomhed ansætter rådet en direktør, der kan antage fornøden medhjælp.

Udgifterne ved rådets virksomhed bevilges på de årlige finanslove.

§ 3. Forskningsrådet udarbejder vedtægter for sin virksomhed. Vedtægterne skal godkendes af statsministeren.

§ 4. Forskningsrådet afgiver årligt *beretning* til statsministeren.

Til brug for sin virksomhed kan rådet indhente oplysninger hos de pågældende offentlige myndigheder samt hos private institutioner, der modtager offentlige tilskud.

§ 5. Med det formål at støtte den tekniske og dertil knyttede naturvidenskabelige og erhvervsøkonomiske forskning oprettes „Statens teknisk-videnskabelige fond“.

Midlerne til fondets virksomhed bevilges på de årlige finanslove.

De nærmere bestemmelser om fondets bestyrelse, dets virksomhed og regnskabsaflæggelse m. v. fastsættes efter indhentet erklæring fra de pågældende højere læreanstalter ved kgl. anordning.

§ 6. Denne lov træder i kraft den 1. juli 1960. Samtidig ophæves lov nr. 194 af 30. marts 1946 om oprettelse af et teknisk-videnskabeligt forskningsråd som ændret senest ved lov nr. 38 af 20. februar 1958.

Forslaget til nærværende lov blev af statsministeren første gang fremsat i folketinget den 13. maj 1959 (årbog 1958-59, side 472). Forslaget blev i folketinget underkastet 1. behandling og henvist til et udvalg, men nåede ikke at komme til 2. behandling inden folketingsårets slutning. Lovforslaget blev i indeværende samling genfremsat uændret, idet dog visse ikrafttrædelsestidspunkter måtte ændres på grund af tidspunktet for genfremsættelsen.

Af bemærkningerne til lovforslaget anføres:

„Ved lov nr. 194 af 30. marts 1946 bemyndigedes statsministeren til at lade staten medvirke til, at der under Akademiet for de tekniske Videnskaber oprettes et teknisk-videnskabeligt forskningsråd. Forskningsrådets opgave skulle være at medvirke til fremme og samordning af den teknisk-videnskabelige og erhvervsøkonomiske forskning til gavn for dansk erhvervsvirksomhed. Ved loven blev der stillet et beløb på 250 000 kr. årligt til rådighed for forskningsrådet til gennemførelse af forskningsopgaver og 100 000 kr. årligt til uddeling af stipendier på mindst 5 000 kr. til unge videnskabsmænds uddannelse med teknisk-videnskabelig forskning for øje. Begge beløb er i tidens løb forhøjet og udgør for indeværende finansår 1 mill. kr. til forskningsopgaver og 240 000 kr. til stipendier.

Forskningsrådet har bistået ved fordelingen af omkring 50 mill. kr. til forskningsopgaver, navnlig midler hidrørende fra Marshallhjælpen.

Ud fra ønsket om at effektivisere rådets arbejde, navnlig med henblik på at samordne den danske indsats på det teknisk-videnskabelige forskningsområde, har regeringen taget spørgsmålet om ændringer i den gældende lovgivning op til overvejelse. I forståelse med statsministeriet har Det teknisk-videnskabelige Forskningsråd og Akademiet for de tekniske Videnskaber drøftet, hvilke ændringer i den eksisterende lovgivning der måtte anses for fornødne, og rådet og akademiet har derefter foreslået, at rådets hidtidige virksomhed med uddeling af stipendier og støtte til forskningsopgaver udskilles fra rådets almindelige virksomhed og henlægges til en fond, Statens teknisk-videnskabelige fond, der foreslås organiseret på samme måde som Statens almindelige Videnskabsfond, jfr. lov nr. 215 af 7. juni

1952. Herefter skulle forskningsrådet kunne koncentrere sig om den vigtige opgave at følge den tekniske og dertil knyttede naturvidenskabelige og erhvervsøkonomiske forskning med henblik på at fremme og at samordne den danske indsats på disse områder til gavn for samfundet og dets erhverv. Rådet skal endvidere virke rådgivende og initiativtagende over for regeringen og offentlige myndigheder og kan rådgive andre i det omfang, disse måtte ønske det.“

Lovforslaget fik fra alle sider en velvillig modtagelse. Det henvises efter 1. behandling på ny til et udvalg, hvis arbejde med sagen resulterede i en række ændringsforslag. Herom udtalte *Kolbjørn (S)* ved 2. behandling:

„Udvalgets forhandlinger har først og fremmest drejet sig om at finde frem til en reorganisation af forskningsrådet, som sikrer, at alle vigtige arbejdsområder og -interesser bliver repræsenteret, uden at apparatet bliver for omfattende og tungt. Derudover har man søgt at præcisere rådets opgave noget stærkere og skabe kontakt med de højere læreanstalter. Efter flere samråd med den højtærede statsminister er der opnået enighed om de af denne stillede ændringsforslag.

Herefter skal forskningsrådet bestå af 13 medlemmer, medens det oprindeligt var tænkt begrænset til 11. Det foreslås, at ud over Industrirådet, Landbrugsrådet og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd skal Dansk Ingeniørforening og Håndværksrådet indstille hvert 1 medlem; det forudsættes, at den af Håndværksrådet indstillede skal have særlig indsigt i byggeri. Endvidere foreslås, at Akademiet for de tekniske Videnskaber skal indstille 2 medlemmer af rådet, medens der i forslaget var tillagt akademiet ret til at vælge 5. Om de sidste 3 medlemmer fastsættes det i ændringsforslaget, at statsministeren ud over de således indstillede og statens direkte repræsentanter som medlemmer skal beskikke tre aktive forskere med indsigt i forskningsområder, der ikke i øvrigt er repræsenteret i rådet.

Herudover går ændringsforslagene ud på at fastslå, at statsministeren med hensyn til udformningen af nærmere regler for Statens teknisk-videnskabelige fonds bestyrelse og virksomhed skal indhente erklæring fra de pågældende højere læreanstalter. Der skulle således åbnes mulighed for, at de læreanstalter, som til enhver tid driver den i loven omhandlede forskning, kan få lejlighed til at udtale sig om disse spørgsmål.“

Efter at folketinget uden afstemning havde tiltrådt ændringsforslagene, vedtoges lovforslaget i den ændrede affattelse enstemmigt.

2. Lov om det civile beredskab. (Statsminister *H. C. Hansen*). [A. sp. 69. C. sp. 73].

Fremsat skriftligt $7/_{10}$ (F. sp. 29). 1. beh. $20/_{10}$ (F. sp. 77). Partiernes ordførere: Per Hækkerup, Vagn Bro, Marie Antoinette von Lowzow, A. C. Normann, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Per Hækkerup, Holger Eriksen, [formand], Francke (fra $22/_{10}$ Frode Jakobsen), Boye Hansen, Waldemar Laursen, Poul Nilsson, Retoft, A. C. Normann [næstformand], Kristian Kristensen, Vagn Bro, Jens Chr. Christensen, From, Helga Pedersen, Østergaard, Marie Antoinette von Lowzow, Ole Bjørn Kraft og Thestrup). Betænkning (B. sp. 153) afgivet $27/_{11}$. 2. beh. $15/_{12}$ (F. sp. 1849). 3. beh. $18/_{12}$ (F. sp. 2030). *Loven stadfæstet 23. december 1959.* (Lovt. nr. 342).

Lovforslaget var i alt væsentligt i overensstemmelse med det i folketingsåret 1958-59 fremsatte lovforslag, om hvis indhold der henvises til årbog 1958-59, side 467. På grundlag af arbejdet i det udvalg, hvortil lovforslaget dengang havde været henvist, var der dog foretaget følgende ændringer:

I § 2 var der indsat en bestemmelse om nedsættelse af et særligt *parlamentarisk udvalg* med den opgave at følge arbejdet inden for det samlede civile beredskab. Det var i øvrigt regeringens agt på tilsvarende måde at forelægge spørgsmål vedrørende civilforsvarets arbejde for det omhandlede udvalg.

Endvidere var bestemmelsen om nedsættelsen af et særligt *koordineringsudvalg* udgået. Det var fortsat tanken at nedsætte et sådant udvalg, men under hensyn til, at dets opgave vil være af rådgivende karakter over for regeringen og det foreslåede sekretariat, havde man fundet det rigtigst at lade spørgsmålet om udvalgets nedsættelse og sammensætning m. v. bero på regeringens afgørelse.

Paragraffen havde herefter følgende affattelse:

„Det påhviler de enkelte ministre, hver inden for sit administrationsområde, at gennemføre det planlægningsarbejde og træffe de foranstaltninger, som til enhver tid måtte være påkrævet med henblik på tilrettelæggelsen af landets civile beredskab.

Til koordinering af planlægningsarbejdet inden for det civile beredskab og af de dermed følgende foranstaltninger og til gennemførelse af den del af arbejdet, der ikke varetages af andre styrelser, oprettes et *sekretariat*, der står direkte under statsministeren.

Der nedsættes ved begyndelsen af hvert folketingsår og efter afholdelse af folketingsvalg et *udvalg* på 11 medlemmer, valgt af folketinget blandt dets medlemmer. Det påhviler statsministeren over for udvalget at redegøre for mere betydende foranstaltninger, som gennemføres i medfør af lovens bestemmelser, ligesom der til udvalget skal afgives en årlig beretning om det inden for det samlede civile beredskab udførte arbejde.“

I § 4 om borgernes pligt til at stille deres ejendom til rådighed for samfundet var det i overensstemmelse med bemærkningerne til det oprindeligt fremsatte forslag i lovteksten udtrykkeligt angivet, at bestemmelsen alene har relation til fast ejendom.

I § 5 var optaget en udtrykkelig bestemmelse i stk. 2, hvorefter spørgsmålet om påbud med henblik på sikring, flytning eller spredning af varebeholdninger og opretholdelse af minimumslagre samt i forbindelse hermed stående erstatningsspørgsmål skal optages til forhandling med den pågældende virksomhed eller organisation, forinden påbuddet gennemføres.

I stk. 3 var foretaget en ændring, der tilsigtede at tydeliggøre, at bestemmelsen ikke pålægger de private virksomheder, som modtager påbud af udgiftkrævende art, en *bevisbyrde* ud over den, der følger af almindeligt gældende regler.

I øvrigt var i stk. 3 og 4 foretaget enkelte redaktionelle ændringer.

Ved lovforslagets fremsættelse udtalte *statsministeren* bl. a.:

„Jeg har med folketingsudvalget drøftet spørgsmålet om en *generel fuldmagtslovgivning* med henblik på en egentlig krisesituation. Som jeg anførte ved fremsættelsen i fjor, har regeringsudvalget for civilt beredskab ment at burde optage spørgsmålet om en sådan fuldmagtslovs indhold og tidspunktet for dens gennemførelse og ikrafttræden til overvejelse, og jeg håber, at en drøftelse fortsat vil

kunne finde sted i det parlamentariske udvalg, der foreslås nedsat efter lovforslagets § 2.“

Efter 1. behandling, hvorunder kun *Fuglsang* (DK) gik imod lovforslaget, henvistes dette til et udvalg, der indstillede det til vedtagelse uændret.

Uden at være gjort til genstand for forhandling ved 2. behandling gik lovforslaget direkte til 3. behandling, hvor det vedtoges med 126 stemmer mod 4 (DK).

3. Finanslov for finansåret fra 1. april 1960 til 31. marts 1961. (Finansminister *Kampmann*). [D. sp. 1. D. sp. 4001].

Fremsat mundtligt ²⁴/₁₁ (F. sp. 892). 1. beh. ²/₁₂, ³/₁₂ og ⁴/₁₂ (F. sp. 1141, 1233 og 1325). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Anders Andersen, Thestrup, Lannung, J. M. Pedersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til finansudvalget. Betænkning (D. sp. 2267) afgivet ¹⁷/₂. 2. beh. ¹/₃ (F. sp. 3497). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (D. sp. 2533) afgivet ¹⁸/₃. 3. beh. ²⁹/₃ og ³⁰/₃ (F. sp. 4582 og 4696). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. B. nr. 1).

Finanslovforslagets *drifts- og anlægsbudget* udviste ved fremsættelsen indtægter til beløb 6 797 mill. kr. og udgifter til beløb 6 005 mill. kr., så at der var budgetteret et *overskud* på 792 mill. kr. Disse beløb ændredes under sagens behandling i folketinget til henholdsvis 6 946 mill. kr., 6 059 mill. kr. og 887 mill. kr., hvorved det anslåede overskud forøgedes med 95 mill. kr.

Ved fremsættelsen af finanslovforslaget udtalte *finansministeren* indledningsvis:

„Arbejdet med en *reform af statens budget og regnskab* skrider frem. Efter tilvejebringelsen af den *kontoplan*, der fremtidig skal benyttes, kunne sidste vinter 3 af de store driftsbudgetter lægges om til det nye system. I denne form er de nu optaget på finanslovforslaget, hvor der samtidig er sket en omfattende *forenkling af anmærkningerne* til de pågældende forslag. Det er tanken, at yderligere en række af forslagens paragraffer skal lægges om i den kommende vinter. Det vil ligesom i fjor ske ved særskilt ændringsforslag. Det er mit håb, at dette arbejde derefter kan afsluttes i finansåret 1960-61.

Statsregnskabet for 1958-59, der sluttede den 31. marts 1959, adviste et overskud på drifts- og anlægsbudgettet på 650 mill. kr. En væsentlig del af overskuddet medgik til finansiering af forskellige kapitaludgifter, bl. a. udlån til boligbyggeri og andre formål, men selv om der også i 1958-59 blev optaget nye statslån, blev der samtidig afdraget så meget på andre lån, at det samlede resultat for første gang i en årrække blev en *nedgang i statsgælden* på 175 mill. kr.“

Overskuddet var omkring 100 mill. kr. større, end man havde regnet med i foråret 1959, idet især provenuet af forbrugsafgifterne var bedømt noget forsigtigt.

Finansministeren omtalte derefter nærmere den økonomiske situation, som sammen med andre faktorer måtte formodes at ville medføre, at der i *finansåret 1959-60* blev et overskud på drifts- og anlægsbudgettet på ca. 825 mill. kr. eller ca. 175 mill. kr. mere end året før. Da der samtidig kunne påregnes en mindre nedgang i nettoudgiften på kapitalbudgettet, var vi i 1959-60 kommet ind i en situation, hvor de samlede indbetalinger til statskassen — selv uden optagelse af nye statslån — balancerede med udbetalingerne, ja et lille *betalingsoverskud* var endda ikke usandsynligt.

På *finanslovsforslaget for 1960-61* var der regnet med stort set samme stigning i indtægter som i udgifter, sammenlignet med 1959-60. „Da kapitaludgifterne imidlertid budgetteres ca. 250 mill. kr. lavere, mens kapitalindtægterne kun er knap 100 mill. kr. mindre, fremkommer der nettoindbetalinger på ca. 200 mill. kr. i det kommende finansår mod mindre end 100 mill. kr. i indeværende år.

Finanslovsforslaget bygger i hovedsagen på budgetbidrag fra styrelserne, der er udarbejdet i løbet af sommeren, d. v. s. mere end et halvt år før finansårets begyndelse. Budgetlægningen må derfor naturligt nok hvile på en række forudsætninger, der til dels fastlægges efter, hvad der fra et budgetteknisk synspunkt er praktisk.“

Med de budgetreserver, som finanslovsforslaget indeholdt, kunne det imidlertid efter finansministerens opfattelse anses for et „efter alt at dømme ret virkelighedsnært overslag over de samlede udgifter på drifts- og kapitalbudgettet. Dette er sagt med forbehold over for, hvilke beslutninger der måtte blive truffet om anlægspolitikken, og over for eventuelle nye større udgiftslove.“

Ved finanslovsforslagets *1. behandling* talte foruden de finanspolitiske ordførere i alt 11 medlemmer samt de fleste af ministrene.

Efter at forslaget var overgået til 2. behandling, henvistes det til finansudvalget, hvis enstemmige *betynkning* indeholdt svarene på en række skriftlige spørgsmål til ministrene samt oplysning om samråd, der havde været afholdt med ministrene. Arbejdet med gennemførelsen af en hensigtsmæssig og ensartet opstilling af finanslovens driftsbudgetter var resulteret i en række ændringsforslag, der var stillet af de pågældende ministre og tiltrådt af hele udvalget.

De fra ministrene i øvrigt modtagne ændringsforslag ville som tidligere blive stillet som ændringsforslag til lovforslagets 3. behandling.

Ved 2. behandling havde foruden udvalgets formand og finansministeren kun *Alfred Jensen* (DK) ordet, idet der alene var stillet de nævnte ændringsforslag, som tilsigtede en omplacering af forskellige poster på budgettet. Efter at disse ændringsforslag var vedtaget og paragrafferne i de ændrede affattelser ligeledes (kommunisterne stemte mod § 21), henvistes lovforslaget til fornyet udvalgsbehandling.

Mellem 2. og 3. behandling afgav finansudvalget en *tillægsbetænkning* med i alt 503 ændringsforslag. Af disse var 493 stillet af ministrene og tiltrådt af hele udvalget, dog med undtagelse af 6 ændringsforslag, som et mindretal (venstres og det konservative folkepartis udvalgsmedlemmer) ikke havde kunnet tiltræde. 10 ændringsforslag var stillet af det samme mindretal.

Uden for tillægsbetænkningen stilledes fra kommunistisk side en række ændringsforslag vedrørende forbedring af de værnepligtiges forhold, nedsættelse af den militære tjenestetid og bortfald af bevilinger til bygge- og anlægsarbejder under forsvarsministeriet.

Endelig stillede *Thorkil Kristensen* et underændringsforslag om, at der skulle afdrages 300 mill. kr. på den til nationalbanken understøttede statsforskrivning af 1960 i stedet for som foreslået 50 mill. kr. Dette forslag var ledsaget af følgende bemærkning:

„Da det fortsat bør være Danmarks nationalbank, der varetager det offentlige opgaver på obligationsmarkedet, bør det beløb, der måtte kunne anvendes til modvirkning af en eventuel pengestramning (jfr. ændringsforslag nr. 496), indbetales til banken, der så til gengæld kan støtte obligationsmarkedet ved køb eller belåning.“

Ved 3. behandling førtes der først en forhandling om ændringsforslagene, som derefter sattes til afstemning efter en omdelt fortegnelse, hvori ændringsforslagene i tillægsbetænkningen var ordnet efter ministerier. Resultatet blev, at samtlige af ministrene stillede ændringsforslag vedtoges, mens de øvrige ændringsforslag forkastedes.

Den afsluttende debat, der fandt sted en dag senere, blev ganske kort, idet kun *Lars P. Jensen* (S) og *Alfred Jensen* (DK) havde ordet.

Ved afstemningen vedtoges finanslovforslaget med 136 stemmer mod 6 (DK og SF).

4. Lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1959 til 31. marts 1960. (Finansministrene *Kampmann* og *Philip*). [D. sp. 3041. D. sp. 5049].

Fremsat skriftligt $24/3$ (F. sp. 4414). 1. beh. $31/3$ (F. sp. 4708). Partiernes ordførere: Brodthagen, Damsgaard, Thestrup, Lannung, J. M. Pedersen og Fuglsang. Henvist til finansudvalget. Betænkning (D. sp. 4541) afgivet $9/5$. 2. beh. $19/5$ (F. sp. 5784). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $2/6$ (F. sp. 6237). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. B. nr. 11).

På *finansloven* for 1959-60 er drifts- og anlægsbudgettets indtægter opført med 6 068 mill. kr. og dets udgifter med 5 623 mill. kr., hvilket giver en anslået merindtægt på 445 mill. kr.

På det af finansministeren fremsatte *tillægsbevillingsforslag* for samme finansår regnedes der, for så vidt angår drifts- og anlægsbudgettet, med en stigning i indtægterne på 597 mill. kr. og en stigning i udgifterne på 204 mill. kr., altså en forøgelse af merindtægten på 393 mill. kr.

Under tillægsbevillingslovforslagets behandling i folketinget forøgedes drifts- og anlægsbudgettets indtægter med 54 mill. kr. og dets udgifter med 52 mill. kr. Det samlede resultat skulle herefter, når finans- og tillægsbevillingslovens drifts- og anlægsbudget tages under ét, stille sig således: indtægter 6 720 mill. kr., udgifter 5 880 mill. kr., merindtægt 840 mill. kr.

Ved lovforslagets *1. behandling* havde alene et af de grønlandske medlemmer (Rosing) samt ministeren for Grønland ordet. Lovforslaget henvistes derefter til finansudvalget, hvis arbejde med sagen resulterede i 590 ændringsforslag (året før 516 og 2 år tilbage 473). Af disse stilledes det overvejende flertal af ministrene med tilslutning fra udvalget som helhed eller — i 4 tilfælde — med tilslutning fra et større eller mindre flertal af udvalgsmedlemmerne. 12 ændringsforslag blev stillet af et *mindretal* bestående af venstres og det konservative folkepartis repræsentanter; disse ændringsforslag var ikke tiltrådt af ministrene.

Ved *2. behandling* blev de af ministrene stillede ændringsforslag vedtaget, mens mindretallets ændringsforslag forkastedes.

Til *3. behandling* var ikke stillet ændringsforslag. Forhandlingen formede sig efter sædvane som en almindelig politisk debat, under hvilken følgende medlemmer havde ordet som ordførere for deres partier: *Per Hækkerup* (S), *Erik Eriksen* (V), *Poul Møller* (KF), *A. C. Normann* (RV), *Niels Andersen* (DR), *Fuglsang* (DK) og *Aksel Larsen* (SF). Endvidere havde *Elias Lauf* (Grønland) og *Carsten*

Raft (KF) ordet. Af ministrene deltog kun *statsministeren* og *ministeren for Grønland* i debatten.

Lovforslaget vedtoges med 125 stemmer mod 6 (DK og SF).

5. Lov om ændring i lov om et stabiliseringslån.
(Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 3447. C. sp. 687].

Fremsat skriftligt $16/3$ (F. sp. 3998). 1. beh. $22/3$ (F. sp. 4267). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Axel Kristensen, Poul Møller, Aage Fogh, Niels Andersen og Alfred Jensen. 2. beh. $25/3$ (F. sp. 4510). 3. beh. $30/3$ (F. sp. 4693). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 131).

Ved loven foretages tre ændringer i de i lov nr. 197 af 6. juli 1957 om et stabiliseringslån indeholdte bestemmelser vedrørende udlevering af obligationer af dansk statslån 1957-92, stabiliseringslånet, idet det bestemmes, 1) at påbegyndelsen af den almindelige udlevering af obligationer fremskyndes, så at udleveringen senest finder sted fra 1. april 1962, mens den efter 1957-loven skulle finde sted efter nævnte tidspunkt, 2) at uombyttede kvitteringer efter 1. juli 1966 kan indfries kontant, og 3) at obligationer straks kan udleveres til 65-årige.

Under lovforslagets behandling i folketinget fik det en tilføjelse om, at forhøjelse af indkomstansættelserne for skatteårene 1957-58 og 1958-59, der finder sted fra og med den 1. juli 1960, ikke medfører påligning af lånebeløb efter loven.

Samtidig fastsattes ikrafttrædelsestidspunktet for de nye bestemmelser til 20. april 1960 i stedet for som oprindeligt foreslået 1. april 1960.

1957-lovens § 6, stk. 1, har ved nærværende lov fået følgende affattelse:

„For indbetalingerne udstedes der af kommunerne foreløbige kvitteringer. Efter finansministerens bestemmelse, dog senest fra den 1. april 1962, ombyttes kvitteringerne med statsobligationer, idet det ifølge kvitteringerne indbetalte lånebeløb forhøjes med 10 pct., dog således, at ørebeløb bortkastes. Den del af det forhøjede lånebeløb, der måtte overstige

et med 100 deleligt kronebeløb, udbetales kontant. Kvitteringer, som ikke inden den 1. juli 1966 er ombyttet med obligationer, kan af finansministeren indfries kontant. Indfrielsen sker til en kurs, der for hvert halvår fastsættes af finansministeren under hensyn til kursniveauet for de cirkulerende stabiliseringslånsobligationer.“

Lovforslaget begrundedes af *finansministeren* ved fremsættelsen således:

„Som det vil være det høje ting bekendt, oprævedes stabiliseringslånet for skatteårene 1957-58 og 1958-59 som et led i de foranstaltninger, der gennemførtes i forsommeren 1957 for at forbedre valutastillingen.

For de indbetalte lånebeløb blev der udstedt foreløbige kvitteringer, som på et senere tidspunkt forudsattes ombyttet med statsobligationer. Som almindelig regel skulle denne ombytning i henhold til loven af 1957 ske efter 1. april 1962, men i ekstraordinære tilfælde er der udleveret obligationer siden 1. juli 1959, nemlig til lånepligtige, der er fyldt 70 år, samt i tilfælde, hvor den lånepligtige definitivt forlader landet, afgår ved døden, erklæres konkurs eller opnår en af skifteretten godkendt tvangsakkord uden for konkurs.

Hele ombytningen af de for stabiliseringslånet udstedte kvitteringer ventes at give anledning til udlevering af obligationer for ca. 450 mill. kr. til en kreds på godt 130 000 personer.

Heraf forventes obligationer for ca. 390 mill. kr. udleveret i tiden efter 1. april 1962. Blandt andet af tekniske grunde anser jeg det for meget ønskeligt, at der tilvejebringes mulighed for, at udleveringen kan fremskyndes. Lånet er et gruppelån, der amortiseres fra 1. juli 1963 ved årlig udtrækning af en af lånets 30 grupper. Kun den del af lånet, der ved udtrækningen er repræsenteret ved obligationer, deltager i udtrækningen, og såfremt der — som venteligt efter erfaringerne fra tidligere lån af denne art — ved de første udtrækninger ikke har fundet ombytning sted i fuldt omfang, vil der ske en utilsigtet ændring i den forudsatte amortisationsplan. Dette forhold vil kunne modvirkes ved åbning af ombytningsadgangen på et tidligere tidspunkt end forudsat i loven af 1957. Forslaget går da ud på, at der gives finansministeren bemyndigelse til at bestemme, hvornår ombytning kan finde sted, dog således at den senest skal ske fra 1. april 1962. En længere ombytningsperiode inden påbegyndelsen af amortisationen vil desuden indeholde en betydelig administrativ lettelse.

Efter at der ved lov nr. 323 af 8. december 1959 er åbnet adgang for 65-årige, der er indehavere af sparebeviser i henhold til lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, til at få deres sparebeviser indløst, finder jeg det rimeligt, at der på

tilsvarende måde tilvejebringes ret for de lånepligtige, der er fyldt 65 år, til at få de af dem indbetalte lånebeløb frigivet ved udlevering af obligationer; der stilles derfor forslag om nedsættelse af aldersgrænsen på dette punkt fra 70 til 65 år.

For at undgå at skulle opretholde det for obligationsudleveringen nødvendige, betydelige administrative apparat i hele lånets løbetid, hvilket vil sige til 1992, foreslås det endvidere, at der åbnes en mulighed for efter et nærmere fastsat tidspunkt kontant at indfri lånebeløb, for hvilke der ikke endnu er udleveret obligationer.

Dette tidspunkt foreslås fastsat til 1. juli 1966, idet det dog er hensigten først at benytte denne adgang til kontantindfrielse fra et tidspunkt, hvor de uafhængede obligationer kun repræsenterer en mindre del af lånet.

For ikke at tilskynde publikum til at undlade ombytning af foreløbige kvitteringer med obligationer foreslås det, at den kontante indfrielse sker til en kurs, der med kortere mellemrum fastsættes under hensyntagen til kursniveauet for de udleverede obligationer.

Om fremgangsmåden med hensyn til udlevering af obligationer skal jeg give den oplysning, at det er hensigten straks at udlevere obligationer til de 65-årige. Der vil derefter gå et kortere stykke tid med trykning og behandling af de fornødne obligationer, hvorefter udleveringen til de øvrige lånepligtige hen på sommeren agtes gennemført over nogle måneder.“

Lovforslaget vedtoges i den ændrede affattelse enstemmigt.

6. Lov om indløsning af visse sparebeviser. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 33. C. sp. 45].

Fremsat skriftligt $7/_{10}$ (F. sp. 32). 1. beh. $27/_{10}$ (F. sp. 419). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Thorkil Kristensen, Fanger, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Francke, Per Hækkerup [formand], Erhard Jakobsen, Lund Jensen, Hans R. Knudsen, Hans Rasmussen, Axel Sørensen [næstformand], Niels Andersen, Alfred Bøgh, Erik Eriksen, Axel Kristensen, Thorkil Kristensen, Sønderup, Fanger, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Poul Møller). Betænkning (B. sp. 145) afgivet $24/_{11}$. 2. beh. $1/_{12}$ (F. sp. 1095). 3. beh. $4/_{12}$ (F. sp. 1359). *Loven stadfæstet 8. december 1959.* (Lovt. nr. 323).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Indehaveren af et sparebevis, udstedt i henhold til lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, er berettiget til at få sparebeviset indløst, såfremt han godtgør, at han opfylder en af følgende betingelser:

1. er fyldt 65 år eller
2. oppebærer folkepension eller
3. invalidepension i medfør af folkeforsikringsloven eller
4. den i folkeforsikringslovens § 62 omhandlede ydelse eller
5. hjælp til kronisk syge i henhold til forsorgslovens §§ 247 og 248 eller
6. i indkomstskat til staten for skatteåret 1959-60 eller senere skatteår er pålignet 300 kr. eller derunder.

Er den pålignede indkomstskat i medfør af § 13 i lov-bekendtgørelse nr. 229 af 25. juni 1959 om sømandsskat helt eller delvis ført til afgang, finder indløsning kun sted, hvis indkomstskatten før afgangsførelse ikke oversteg 300 kr. Hvis bestemmelsen i samme lovs § 14 har fundet anvendelse ved skatteansættelsen, kan indløsning kun finde sted, såfremt det godtgøres, at indkomstskatten af den ansatte indkomst ikke ville have oversteget 300 kr.

Retten til indløsning tilkommer endvidere personer, hvis ægtefælle opfylder en af de under 2-5 anførte betingelser.

Ved indløsning efter 1. april 1962 ydes rentetillæg efter de i førstnævnte lovs § 43, stk. 2, indeholdte regler, medens der ved tidligere indløsning ydes rentetillæg efter de af finansministeren i medfør af samme lovs § 45 fastsatte regler.

§ 2. De beløb, der kommer til udbetaling i henhold til den i nærværende lov omhandlede ordning, samt de hermed forbundne administrationsudgifter udredes af de midler, der er hensat på særlig konto i Danmarks nationalbank i henhold til bestemmelserne i § 50 i lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

§ 3. Finansministeren fastsætter de nærmere regler for gennemførelsen af bestemmelserne i nærværende lov og bemyndiges til at afholde de dermed forbundne udgifter.

§ 4. Denne lov, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, træder straks i kraft. Samtidig ophæves lov nr. 331 af 5. december 1958 om indløsning af visse sparebeviser.

I bemærkningerne til lovforslaget anføres bl. a.:

„Ved nærværende forslag sker der en yderligere udvidelse af adgangen til ekstraordinær indløsning af sparebeviser. Den i lov nr. 43 af 14. marts 1955 indeholdte hjemmel til indløsning ved død, konkurs eller emigration er blevet udvidet 2 gange og omfatter iflg. den nu gældende lov nr. 331 af 5. december 1958 om indløsning af visse sparebeviser [årbog 1958-59, side 114] de i forslaget § 1 under 1-5 opregnede tilfælde. Der har imidlertid siden vist sig tilfælde, der ikke er dækket af loven, hvor det er rimeligt at give samme adgang til indløsning. Dette gælder især de tilfælde, hvor hustruen oppebærer folkepension eller lignende, medens ægtefællen, til hvem sparebeviserne er udstedt, ikke selv opfylder betingelserne for indløsning. Dette vil man afhjælpe ved bestemmelsen i § 1, næstsidste stykke.

Endvidere har det vist sig ønskeligt at kunne medtage yderligere grupper af forsorgsberettigede. Da en afgrænsning i lovsform af alle relevante trangtilfælde imidlertid næppe er mulig, har man tillige suppleret den tidligere lovs bestemmelser med den i forslaget § 1 under 6 anførte, hvorefter der er adgang til indløsning i alle tilfælde, hvor sparebevisets indehaver er pålignet 300 kr. eller derunder i statsskat, hvilket svarer til en skalaindkomst på 6 050 kr. og derunder for forsørgere og 5 000 kr. og derunder for ikke-forsørgere.

Herved vil de fleste personer ud over de i loven opregnede, der er berettiget til hjælp efter de forskellige forsorgslove, få adgang til at få deres eventuelle sparebeviser indløst, og kun personer, der uden tab af forsørgsretten kan have højere indtægt, vil være udelukket. Samtidig vil personer, der i økonomisk henseende er lige-stillet med forsorgsberettigede, få samme ret.

Hensigten med at benytte statsskatten som kriterium for de pågældendes berettigelse til indløsning af sparebeviser i de tilfælde, hvor adgangen til indløsning beror på indtægtsforholdene alene, er at lette udbetalingsstedernes kontrol, idet dette skattebeløb vil kunne aflæses umiddelbart af den pågældendes skattebillet.“

Lovforslaget henvistes i folketinget til et udvalg, hvis arbejde med sagen ikke resulterede i ændringsforslag.

Til 2. behandling stilledes af *Alfred Jensen* (DK) m. fl. et ændringsforslag, hvorefter kredsen af personer, som kan kræve deres sparebeviser indløst, skulle udvides med sådanne, som har været arbejdsløse i „mindst 90 kontrollerede dage inden for de sidst forløbne 12 måneder“.

Efter at dette ændringsforslag var forkastet med 120 stemmer mod 6, gik lovforslaget til 3. behandling.

Til denne stillede *Alfred Jensen* m. fl. et nyt ændringsforslag gående ud på, at tallet 300 kr. i § 1, stk. 1, nr. 6, skulle forhøjes til 2 685 kr.

Dette ændringsforslag blev forkastet med 134 stemmer mod 6. Lovforslaget vedtoges derefter enstemmigt i uændret affattelse.

7. Lov om statsgarantier og statsforskrivninger vedrørende betalingsaftaler med udlandet. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 37. C. sp. 1].

Fremsat skriftligt ⁷/₁₀ (F. sp. 33). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 424). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Thorkil Kristensen, Erna Sørensen, Aage Fogh, Niels Andersen og Alfred Jensen. 2. beh. ¹⁰/₁₁ (F. sp. 546). 3. beh. ¹²/₁₁ (F. sp. 621). *Loven stadfæstet 24. november 1959.* (Lovt. nr. 317).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Finansministeren bemyndiges til på statskassens vegne at yde garanti over for Danmarks nationalbank, for så vidt angår de betalingsaftaler og andre betalingsarrangementer, hvorom aftale med udlandet er eller måtte blive truffet inden *udgangen af året 1962.*

§ 2. Finansministeren bemyndiges til efter forhandling med finansudvalget at udstede sådanne rentebærende statsforskrivninger, som måtte være påkrævede ifølge bestemmelser i betalingsoverenskomster og lignende aftaler truffet med udlandet.

§ 3. Denne lov træder i kraft den 1. januar 1960.

Som begrundelse for lovens bestemmelser anførte *finansministeren* ved fremsættelsen af lovforslaget:

„Den gældende lov herom, nr. 335 af 19. december 1956, udløber med udgangen af 1959. Den i loven indeholdte bemyndigelse blev oprindelig givet ved lov nr. 142 af 30. marts 1946. Denne lov, som udløb med udgangen af 1946, blev forlænget først til udgangen af 1947 og senere til 1950 og 1953. I 1953 blev loven genoptrykt med enkelte formelle ændringer og med gyldighed for en ny 3-årig periode. I 1956 valgte man den samme fremgangsmåde, idet der også på dette tidspunkt skete en uvæsentlig ændring i lovens ordlyd.

Da nationalbankens mellemværender med udlandet stadig i vidt omfang bestemmes af den af staten førte handelspolitik og af de betalingsaftaler og betalingsarrangementer, som træffes af regeringen,

foreslås det, at den nugældende garantiordning forlænges for en yderligere 3-årig periode indtil udgangen af 1962.

Til forslaget skal jeg i øvrigt fremkomme med følgende bemærkninger:

I lovforslagets § 1 foreslås en bemyndigelse for finansministeren til over for Danmarks nationalbank at meddele statens garanti for fuld dækning, herunder dækning af eventuelle tab med fradrag af eventuelle kursgevinster og -tab, der vedrører betalingsaftaler eller andre betalingsarrangementer med udlandet, hvad enten tabet skyldes, at et tilgodehavende i udlandet nedskrives eller går tabt, eller at en udenlandsk gældsforpligtelse opskrives. Garantien vil som regel omfatte mellemværender mellem nationalbanken og andre landes centralbanker, men kan i visse tilfælde også omfatte beløb, der indestår i private danske eller udenlandske banker. Statens garanti over for Danmarks nationalbank omfattede pr. 15. september 1959 udenlandske gældsforpligtelser på ca. 650 mill. kr. og udenlandske tilgodehavender på ca. 190 mill. kr.

Den i lovforslagets § 2 omhandlede bemyndigelse for finansministeren til efter forhandling med finansudvalget at udstede statsforskrivninger i medfør af bestemmelser i betalingsaftaler eller andre aftaler truffet med udlandet har under den hidtil gældende lovgivning været anvendt i forbindelse med konsolideringsaftaler vedrørende afvikling af Danmarks gæld i Den europæiske Betalingsunion. Finansudvalget har i en række tilfælde givet tilslutning til udstedelse af statsforskrivninger for en eventuel restgæld i henhold til aftalerne i tilfælde af unionens ophør eller Danmarks udtræden af unionen. Efter unionens ophør den 27. december 1958 blev imidlertid de fleste af disse aftaler erstattet af nye konsolideringsaftaler, som ikke indeholdt bestemmelser om udstedelse af statsforskrivninger. Kun i to tilfælde bibeholdtes de gamle aftaler, dog med den ændring, at statsforskrivninger kun skulle udstedes efter kreditors anmodning.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, idet kommunisterne afholdt sig fra at stemme.

8. Lov om forenkling af statens mellemværende med Danmarks nationalbank. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 913. C. sp. 61].

Fremsat skriftligt ²⁴/₁₁ (F. sp. 882). 1. beh. ¹/₁₂ (F. sp. 1099). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Damsgaard, Weikop, A. C. Normann, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lars P. Jensen, Brodthagen, Dose, Gorrsen, Peter Jørgensen, Peter Kristensen (Ålborg), Carl Petersen [formand], A. C. Normann

[næstformand], Niels Andersen, Damsgaard, Anders Andersen, Kr. Juul, Thorkil Kristensen, Martin, Weikop, Poul Claussen og Gottschalck-Hansen). Betænkning (B. sp. 179) afgivet ¹¹/₁₂. 2. beh. ¹⁶/₁₂ (F. sp. 1936). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 203) afgivet ¹⁶/₁₂. 3. beh. ¹⁸/₁₂ (F. sp. 2034). *Loven stadfæstet 19. december 1959.* (Lovt. nr. 332).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Finansministeren bemyndiges til at udstede en *statsforskrivning* til Danmarks nationalbank til afløsning af statens reguleringskonto i Danmarks nationalbank.

§ 2. Statsindtægter, som i henhold til gældende love skal anvendes til afskrivning på statens *reguleringskonto* i Danmarks nationalbank, kan indsættes på *finansministeriets løbende konto* i Danmarks nationalbank.

Den i § 1 omtalte statsforskrivning *afdrages med 50 mill. kr. ved udgangen af hvert finansår*, første gang pr. 31. marts 1961.

§ 3. Den i § 1 omtalte statsforskrivning forrentes med beløb, som fastsættes på de årlige finanslove.

§ 4. Statsindtægter, som i henhold til gældende love er hensat eller skal hensættes på *særkonti* i Danmarks nationalbank, kan indsættes på finansministeriets løbende konto i Danmarks nationalbank.

§ 5. Denne lov træder i kraft den 31. marts 1960.

Som begrundelse for lovforslaget anføres i de bemærkninger, der ledsagede det ved fremsættelsen, bl. a.:

„Formålet med nærværende lovforslag er en regnskabsmæssig *forenkling af statens mellemværende med Danmarks nationalbank*. Dette mellemværende er på Danmarks nationalbanks balance posteret på tre hovedkonti . . . : Statens reguleringskonto, finansministeriets konti i henhold til særlige love og finansministeriets løbende konto, hvortil kommer to konti, som er bogført i Danmarks nationalbanks regnskab under kontokurantpassiver. Forenklingen vil ske ved *afløsning af reguleringskontoen med en statsforskrivning*, der afdrages med et fast årligt beløb, og ved *nedlæggelse af hensættelseskontiene*, således at bevægelserne på mellemværendet — bortset fra det årlige afdrag på forskrivningen — kan aflæses direkte af løbende konto, hvilket vil gøre det lettere for offentligheden at orientere sig om udviklingen i statens finansielle stilling.

Reguleringskontoen er — historisk set — resten af de tilgode-

havender, der opstod i nationalbanken under krigen ved, at den over værnemagtskontoen og clearingkontoen måtte lånefinansiere den tyske besættelse, og for hvilke statens garanti blev aktuel ved krigs-afslutningen.

Ved tekstanmærkning nr. 36 ad § 26 i tillægsbevillingslov for 1940-41 bemyndigedes finansministeren til at yde Danmarks nationalbank statens garanti for de tilgodehavender, som banken havde fået eller måtte få som følge af, at den indfrie de „Reichskreditkassenscheine“ og „Empfangscheine“, samt for de tilgodehavender, som nationalbanken havde fået eller måtte få hos „Die Hauptverwaltung der Reichskreditkassen in Berlin“ som følge af, at banken forsynede de tyske besættelsestropper i Danmark med danske betalingsmidler. Ved tekstanmærkning nr. 37 ad § 26 i tillægsbevillingslov for 1940-41 og ved tekstanmærkning i de følgende års tillægsbevillingslove bemyndigedes finansministeren til at yde Danmarks nationalbank statens garanti, for så vidt angik de clearinger, betalingsaftaler og andre betalingsarrangementer, hvorom aftale med udlandet var eller måtte blive truffet.

Ved kroneopskrivningen den 22. januar 1942 konstaterede banken et valutakurstab i forbindelse med disse garantier på godt 124 mill. kr., der blev overtaget af staten og hensat på en reguleringskonto. Heraf blev i finansåret 1943-44 afskrevet 40 mill. kr. og i finansåret 1944-45 20 mill. kr.

Pr. 31. december 1945 overførtes i henhold til garantitilsagn afgivet med hjemmel i de ovennævnte bemyndigelser nationalbankens tyske tilgodehavender, godt 7 546 mill. kr., til reguleringskontoen, og efter forskellige reguleringer beløb kontoen sig *pr. 31. marts 1946 til ca. 7 594 mill. kr.*

I årene op til 1955 gennemførtes en række lovbestemmelser om anvendelse af statsindtægter til afskrivning på reguleringskontoen, og herved blev reguleringskontoen *nedbragt til 2 928 mill. kr. pr. 31. marts 1959*. Den gennemsnitlige årlige nedbringelse androg indtil udgangen af finansåret 1952-53 ca. 600 mill. kr. og har siden andraget ca. 60 mill. kr.

For den videre nedbringelse af reguleringskontoen vil særlig § 4 i lov nr. 235 af 27. maj 1950 og § 2, stk. 3, i lov nr. 209 af 7. juni 1952 om anvendelse af modværdien af de i henhold til Det europæiske Genopbygningsprogram modtagne gaveydelse være af betydning. Alt i alt kan man påregne, at reguleringskontoen i løbet af de næste 20 år efter de gældende lovbestemmelser vil blive nedbragt til ca. 2 300 mill. kr. for derefter kun at gå ned med ubetydelige beløb.

I årene fra 1942 til 1955 gennemførtes en række love indeholdende bestemmelser om *hensættelse af statsindtægter på særlige konti* i Danmarks nationalbank

De lovbestemte hensættelseskonti, hvis indestående kun må

anvendes som specificeret i vedkommende lov, blev i nationalbankens regnskab alle posteret under hovedkontoen „Finansministeriets konti i henhold til særlige love“. De øvrige lovbestemte hensættelseskonti — hvoraf nu kun resterer kommissarii konto for konfiskation af tysk og japansk ejendom (§ 7, stk. 1, i lov nr. 132 af 30. marts 1946) — blev posteret under kontokurantpassiver. Under hovedkontoen „Finansministeriets konti i henhold til særlige love“ er ligeledes posteret den ved lov nr. 85 af 31. marts 1953 oprettede produktivitetsfond, hvis midler kun må anvendes til de ved loven bestemte formål.

Pr. 31. oktober 1959 resterede 14 lovbestemte hensættelseskonti med et samlet indestående på 1 035,3 mill. kr.

Under hovedkontoen „Finansministeriets konti i henhold til særlige love“ er endelig i tidens løb uden særlig lovbestemmelse herom blevet oprettet en række andre hensættelseskonti, hvis indestående ikke er bundet til bestemte formål. Det samlede indestående på de ikke-lovbestemte hensættelseskonti udgjorde 90,6 mill. kr. pr. 31. oktober 1959. Det er resten af beløb, som blev hensat ved optagelsen af kreditter i USA og Sverige i 1945, og som har været benyttet i forbindelse med afdrag på disse kreditter. Når disse ikke-lovbestemte konti er blevet opretholdt, skyldes det, at man har villet afvente en samlet regulering af statens mellemværende med nationalbanken.“

Ved fremsættelsen af lovforslaget fremhævede *finansministeren*, at lovforslaget hovedsagelig tog sigte på at fjerne grundlaget for misforståelse af den statsfinansielle situation.

Under lovforslagets behandling i folketinget blev der fra flere sider fremsat ønsker om ændringer i de foreslåede bestemmelser. Ordførerne for *venstre* og *det konservative folkeparti* fandt det således uheldigt at slå de i § 4 omtalte særkonti sammen med finansministeriets løbende konto, mens *kommunisternes* ordfører og *Aksel Larsen* (SF) gik imod bestemmelsen i § 2, stk. 2, hvorefter der årligt skal afskrives 50 mill. kr. på statens reguleringskonto.

I betænkningen fra det folketingsudvalg, hvortil lovforslaget henvistes, indstillede regeringspartierne udvalgsmedlemmer lovforslaget til vedtagelse i uændret affattelse, mens venstres og det konservative folkepartis medlemmer stillede ændringsforslag om, at § 4 skulle udgå.

Ved lovforslagets 2. behandling blev dette ændringsforslag forkastet med 73 stemmer (regeringspartierne og Aksel Larsen) mod 46 (V og KF), idet 6 medlemmer (DK og de 2 grønlandske medlemmer) afholdt sig fra at stemme.

Et af Aksel Larsen stillet ændringsforslag, hvorefter § 2, stk. 2, skulle udgå, forkastedes med 118 stemmer mod 5 (DK og Aksel Larsen), idet de grønlandske medlemmer afholdt sig fra at stemme.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt i uændret affattelse.

9. Lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 273. C. sp. 49].

Fremsat skriftligt ²¹/₁₀ (F. sp. 110). 1. beh. ²⁷/₁₀ (F. sp. 384). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Foged, Poul Møller, Axel Sørensen, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans R. Knudsen, Holger Eriksen [formand], Ove Hansen, Johs. E. Larsen, M. Larsen (Kolding), Peter Nielsen, Edel Saunte, Axel Sørensen [næstformand], Niels Andersen, Foged, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Thorkil Kristensen, Poul Møller, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Egon Lauritzen). Betænkning (B. sp. 159) afgivet ¹/₁₂. 2. beh. ⁸/₁₂ (F. sp. 1435). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 177) afgivet ⁹/₁₂. 3. beh. ¹¹/₁₂ (F. sp. 1779). *Loven stadfæstet 14. december 1959.* (Lovt. nr. 325).

De grundlæggende bestemmelser om indkomst- og formueskatningen til staten findes i lov nr. 149 af 10. april 1922 om indkomst- og formueskat til staten (statsskatteloven).

Ved lov nr. 458 af 22. december 1939 om midlertidige ændringer i reglerne om påligning og opkrævning af indkomst- og formueskat til staten indførtes der visse ændringer i statskatteloven. Disse bestemmelser, der kun havde gyldighed for skatteårene 1940-41 og 1941-42, er med visse ændringer og tilføjelser gentaget i en række love, hvorved bestemmelseernes gyldighed er udstrakt til de efterfølgende skatteår. Ved lov nr. 517 af 19. december 1942 foretoges der en opdeling af de pågældende bestemmelser, så at en del af disse fik gyldighed indtil videre, mens andre kun vedtoges som gældende for et enkelt skatteår ad gangen. Loven af 19. december 1942 med senere tilkomne ændringer og tilføjelser er optrykt ved lov bekendtgørelser, for skatteåret 1959-60 således ved bekendtgørelse nr. 338 af 9. december 1958, der er taget som udgangspunkt for nærværende lov.

De midlertidige bestemmelser i denne lov bekendtgørelse, der findes i §§ 6, 16, 18-20, 22, 23 og 28, opretholdes ved nærværende lov for skatteåret 1960-61 med en del ændringer. Herudover ændrer loven de gældende regler på flere punkter,

som det vil fremgå af følgende oversigt over de bestemmelser i lovbekendtgørelsen af 1958, der er berørt af nærværende lov:

1) § 7, litra i, om fritagelse for indkomstbeskatning af personlige tillæg i henhold til lov om pension og hjælp til enker m. fl., 2) § 8 om fradrag ved indkomstopgørelsen for udgifter til rejser, reklame og lignende med det formål at opnå salg af varer m. v., 3) § 8 A om fradragsret for gaver til almenvelgørende formål, 4) § 9, stk. 2, om fradragsret for udgifter til befordring mellem hjem og arbejdsplads, 5) § 22 om ændring af nedslagsreglerne for folkepensionister m. fl., 6) § 23, stk. 2, om ændring af reglerne om børnefradrag, 7) § 25, stk. 1, pkt. 4, om ændring af forsørgerbegrebet, 8) § 26, stk. 1, om ændring af reglerne for selvstændig skatteansættelse af hjemmeværende børn og 9) § 33 om almindelig adgang til fradrag i den danske skat af skatter erlagt i udlandet.

Den ajourførte ligningslov er optaget i en ny lovbekendtgørelse, nr. 326 af 15. december 1959 (i det følgende citeret som „lovbekendtgørelsen“), og kommenteret i et cirkulære udsendt af skattedepartementet 17. december 1959.

Angående de ændringer, der er foretaget i de efter ligningsloven for 1959-60 gældende bestemmelser, anføres:

1) Ved en i lovbekendtgørelsens § 7, litra i, foretagen ændring fastslås det, at *personlige tillæg* i henhold til § 3, stk. 3, i lov nr. 70 af 13. marts 1959 om pension og hjælp til enker m. fl. ikke skal indkomstbeskattes.

Bestemmelsen herom indføjedes under sagens behandling i folketinget.

2) *Udgifter til rejser, reklame og lignende* med det formål at opnå salg af varer og tjenesteydelser i udlandet har hidtil kun været anerkendt som fradragsberettigede, når den pågældende virksomhed allerede havde etableret et marked i det fremmede land. Efter en i lovbekendtgørelsens § 8 foretaget ændring åbnes der nu mulighed for fradrag af udgifter som de nævnte også i tilfælde, *hvor nye markeder søges etableret*. Bestemmelsen finder ikke anvendelse i de tilfælde, hvor den skatte-

pligtige indkomst opgøres som en procentdel af en forenings formue efter reglerne i de årlige udskrivningslove.

3) I lovebekendtgørelsen er som ny § 8 A optaget en ny paragraf af følgende indhold:

„Ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst kan fradrages *gaver*, som det godtgøres at den skattepligtige har ydet *til foreninger, stiftelser, institutioner m. v., hvis midler anvendes i almenevelgørende eller på anden måde almennyttigt øjemed* til fordel for en større kreds af personer. Det er en forudsætning for fradrag, at gaven til den enkelte forening, stiftelse, institution m. v. i det pågældende indkomstår har andraget mindst 50 kr. Fradraget kan endvidere kun indrømmes for det beløb, hvormed de gaver, som herefter kommer i betragtning, tilsammen overstiger 100 kr. årligt, og det kan ikke udgøre mere end 1 000 kr.

Den i stk. 1 omhandlede fradragsret er betinget af, at finansministeren for det kalenderår, hvori gaven ydes, har *godkendt den pågældende forening m. v. som berettiget til at modtage gaver* med den virkning, at gavebeløbet kan fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst efter reglerne i stk. 1. Godkendelse kan første gang meddeles med *virkning for gaver ydet i kalenderåret 1960.*“

Mindstebeløbet var oprindelig foreslået fastsat til 200 kr., men nedsattes under sagens behandling i folketinget til 100 kr. Af praktiske grunde indføjede man i folketinget — ved 3. behandling — tillige bestemmelsen om, at nyordningen først får virkning for gaver ydet i kalenderåret 1960.

I betænkningen fra det folketingsudvalg, der behandlede sagen, anføres, at det havde været overvejet at oprette *et særligt nævn*, som skulle afgive indstilling til finansministeren i sager om godkendelse af de foreninger m. v., som skal kunne modtage gaver med den virkning, at gavebeløbet kan fradrages ved indkomst-opgørelsen. „Udvalget har imidlertid fundet det mere hensigtsmæssigt at lade ligningsrådet få lejlighed til at udtale sig om disse sager, forinden endelig afgørelse træffes. Finansministeren har over for udvalget givet tilsagn om at ville følge en sådan fremgangsmåde ved sagernes behandling.“

4) Ved en ændret affattelse af lovebekendtgørelsens § 9, stk. 2, hjemles der fradragsret for den skattepligtiges *udgift*

til befordring mellem hjem og arbejdsplads, d. v. s. det sted, hvor den indtægtsgivende virksomhed, som befordringsudgiften vedrører, udøves. Fradrag gives dog kun i det omfang, udgiften overstiger 400 kr. (efter det oprindelige lovforslag 600 kr.). Kan befordringen ske med offentlige transportmidler, indrømmes fradrag højst med det beløb, hvormed udgiften ved benyttelse af disse befordringsmidler ville overstige 400 kr. (ligeledes oprindeligt foreslået fastsat til 600 kr.). Hvis det ikke er muligt at benytte offentlige transportmidler, lægges den faktiske udgift til befordringen til grund ved fradragets beregning. Det er dog en forudsætning, at de faktiske udgifter ikke overstiger, hvad der må anses for rimeligt. Det efter foranstående regler opgjorte fradragsbeløb skal — iflg. en i folketinget indføjet bestemmelse — udgøre mindst 100 kr., for at fradrag kan foretages.

Hvor både den skattepligtige selv og personer, der er sambeskattet med ham, har udgifter til befordring mellem hjem og arbejdsplads, foretages fradragets beregning på grundlag af det samlede udgiftsbeløb for de sambeskattede personer. Udgør den skattepligtiges egne udgifter til befordring mellem hjem og arbejdsplads ved anvendelse af offentlige transportmidler f. eks. 1 000 kr. og hans hustrus tilsvarende udgifter 200 kr., indrømmes fradrag med 800 kr.

Den skattepligtiges ret til det faste lønmodtagerfradrag påvirkes ikke af, at han opnår fradrag for udgifter af den foran omhandlede art. Det samme gælder fra og med skatteåret 1960-61 i modsætning til tidligere også fradrag for befordringsudgifter nødvendiggjort ved skiftende arbejdssted eller flere samtidige arbejdssteder samt det særlige fradrag for invaliders befordringsudgifter.

5) I lovebekendtgørelsens § 22 har man udvidet kredsen af personer, der kan opnå *nedslag i indkomstansættelsen*, til at omfatte skattepligtige, der ved begyndelsen af skatteåret 1960-61 oppebærer eller er kendt berettiget til at oppebære pension i henhold til lov nr. 70 af 13. marts 1959 om pension og hjælp til enker m. fl. Bestemmelsen herom blev indføjet under sagens behandling i folketinget.

Endvidere er der sket en *nedsættelse af de maksimalindkomstbeløb*, som den skattepligtige indkomst ikke må overstige, hvis nedslag skal kunne opnås. Maksimalindkomsten udgør herefter:

I område A.....	8 200 kr.
I område B.....	7 600 -
I område C.....	7 200 -

Samtidig er der for område A og B sket *nedsættelse af selve nedslagsbeløbet*, så at overgrænsen for nedslaget i alle tre områder udgør 3 000 kr.

Endelig er der sket *ændringer i områdeinddelingen*. Område A er udvidet med 9 københavnske omegnskommuner, og område B er udvidet til også at omfatte de omegnskommuner til købstæder m. v., som har mindst 500 indbyggere bosat i forstadsbebyggelser.

6) I det af finansministeren fremsatte lovforslag var den områdeinddeling, der lægges til grund ved gradueringen af *børnefradrag* i henhold til lovbekendtgørelsens § 23, foreslået ændret. Under sagens behandling i folketinget vedtoges det imidlertid helt at ophæve områdeinddelingen i så henseende og at fastsætte *ensartede børnefradrag for hele landet* på 500 kr. for 1 barn og 700 kr. for hvert barn ud over det første. Børnefradrag indrømmes ikke for børn, der har midler til at bekoste deres eget underhold, og den indtægtsgrænse, som er afgørende herfor, er nu fastsat til 600 kr. for hele landet.

De nye børnefradragsregler, som et mindretal fandt utilfredsstillende (jfr. nedenfor), betyder for nogle skatteydere en nedsættelse. Det bebudedes derfor i betænkningen fra det udvalg, der behandlede sagen, at man i udskrivningsloven ville sørge for, at familier med indkomster under en vis størrelse ikke stilles ringere i skattemæssig henseende end hidtil.

7) Ved en ændring af lovbekendtgørelsens § 25, stk. 1, pkt. 4, udvides det skattemæssige *forsørgerbegreb* til at omfatte alle skattepligtige, der bortset fra størrelsen af deres skattepligtige indkomst opfylder betingelserne for at opnå nedslag i skatteansættelsen i henhold til ligningslovens § 22.

Finansministeren havde oprindelig foreslået, at alle, der er fyldt 65 år ved begyndelsen af det kalenderår, hvori skatten ansættes, skulle beskattes som forsørgere, men bestemmelsen herom ændredes i folketinget.

8) I § 26 har man — ved en ændring af, hvad der oprindeligt var foreslået — fastsat den indtægtsgrænse, som er afgørende for, om et *hjemmeværende barn* skal ansættes selvstændigt *til skat*, til 600 kr. for hele landet.

9) I en ny § 33 fastslås det, at der skal ydes her i landet skattepligtige personer og selskaber et *nedslag i skatter af indkomst, erhvervet i udlandet, når der allerede i udlandet er betalt skat* af samme indkomst.

Ved praktiseringen af bestemmelsen må den skattepligtige indkomst opgøres på sædvanlig måde, så at der i den samlede danske og udenlandske indkomst også ydes fradrag for den i udlandet betalte skat, og de danske skatter må beregnes på sædvanlig måde på grundlag af den således opgjorte indkomst. Herefter fradrages i medfør af bestemmelsen i de beregnede skatter den skat, der er betalt i udlandet af den dér oppebårne indkomst, dog højst med et beløb svarende til den del af den samlede danske skat, der efter forholdet mellem den i det fremmede land beskattede del af indkomsten og hele den i Danmark beskattede indkomst falder på førstnævnte del af indkomsten.

I tilfælde, hvor der mellem Danmark og vedkommende fremmede land er indgået en overenskomst til undgåelse af dobbeltbeskatning, skal der dog aldrig gives fradrag med et større beløb end det, det pågældende land efter overenskomsten har et ubetinget krav på at oppebære.

Den nye bestemmelse finder iflg. en i folketinget indsat tilføjelse første gang anvendelse på skatter, som pålignes her i landet for skatteåret 1960-61.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *finansministeren* bl. a.:

„I de senere år er der fremsat en række ønsker om ændringer i indkomstbeskatningen. Regeringen har i år fundet det muligt at imødekomme en del af disse ønsker, og dette har givet sig udslag i en række af lovforslagets bestemmelser. En gennemførelse af disse

bestemmelser vil betyde *lempelser i beskatningen* for forskellige grupper af skatteydere.

Et par af de ny bestemmelser har til formål at *lette erhvervsvirksomhedernes tilpasning til de ny markedsdannelse*. Bestræbelserne for at udvide eksporten vil formentlig give sig udslag i, at mange virksomheder må afholde betydelige udgifter for at oparbejde ny markeder i udlandet. En del af de udgifter, der medgår hertil, vil efter de gældende beskatningsregler blive opfattet som anlægsudgifter. De vil derfor ikke kunne fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Dette gælder udgifter til rejser, reklame o. lign., når de afholdes for at opnå salg på markeder, hvor den pågældende virksomhed ikke tidligere har afsat sine varer. I praksis er det imidlertid ofte vanskeligt at afgøre, om sådanne salgsmkostninger skal anses som fradragsberettigede omkostninger eller som ikke-fradragsberettigede udgifter til etablering. Hvis de gældende regler på dette område opretholdes, må det antages, at denne sondring vil få større praktisk betydning, efterhånden som flere virksomheder må tilpasse deres afsætning til de ændrede markedsforhold. For at lette bestræbelserne for at udvide eksporten indeholder forslaget § 2 en ny bestemmelse. Herefter skal udgifter til rejse, reklame o. lign. kunne fradrages ved indkomstopgørelsen, når de er afholdt med det formål at opnå salg af varer og tjenesteydelser. Det er i denne forbindelse ligegyldigt, om der er tale om det løbende eller senere indkomstår. Som bestemmelsen er formuleret, vil den også gælde udgifter af denne art, som afholdes for at oparbejde et nyt marked her i landet.

En anden af forslagets bestemmelser tager sigte på danske virksomheder, hvis indkomst helt eller delvis er indtjent i udlandet f. eks. fra udenlandske filialer. Sådanne indtægter beskattes som regel i det land, hvor de er indtjent. Desuden medregnes indtægten fra filialen i den skattepligtige indkomst her i landet, dog efter fradrag af den skat, der er betalt i udlandet. Ganske vist har Danmark indgået overenskomster til *undgåelse af dobbeltbeskatning* i sådanne tilfælde med en række lande; men når virksomhed drives i et land, som vi ikke har overenskomst med, fører de gældende regler til, at der først betales skat i udlandet af den pågældende indtægt og derefter skat her i landet af samme indtægt.

Bestemmelsen i forslagets § 9 har til formål at undgå dobbeltbeskatning i disse tilfælde.

Som følge af industriens udbygning og de nuværende boligforhold bor mange arbejdere og funktionærer i betydelig afstand fra deres arbejdsplads og har derfor *store udgifter til befordring mellem hjem og arbejdsplads* end andre skatteydere. Disse merudgifter kan som hovedregel ikke fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Fra og med skatteåret 1956-57 har der dog været adgang til bevillingsmæssigt at få nedsat den skattepligtige indkomst, når

befordringsudgifterne må anses for ekstraordinært store, men kun hvis den skattepligtige som følge heraf er vanskeligt økonomisk stillet. Nedsættelsen kan ikke udgøre mere end det beløb, hvormed udgiften, når offentlige befordringsmidler benyttes, overstiger 600 kr. årlig.

For at fremme bevægeligheden på arbejdsmarkedet foreslås nu, at udgifter til befordring mellem hjem og arbejdsplads — ud over den nævnte 600 kr.s grænse (grænsen blev i folketinget nedsat til 400 kr.) — skal kunne fradrages uden hensyn til skatteyderens almindelige økonomiske forhold. Det faste lønmodtagerfradrag skal efter forslaget ikke beskæres med dette befordringsfradrag og heller ikke med det befordringsfradrag, der i visse tilfælde indrømmes invalider.“

Finansministeren omtalte derefter den foreslåede adgang til i et vist omfang at få *gaver til foreninger med almennyttige formål* anerkendt som fradragsberettigede og fortsatte:

„I de senere år er der gennemført en række ændringer i indkomstbeskatningen til stat og kommune, hvorved skatten af de laveste indkomster er nedsat eller helt bortfaldet. Denne udvikling bevirker, at det efterhånden bliver mindre nødvendigt at give særlige regler om nedslag i indkomstansættelserne for folke- og invalidepensionister m. fl. Forslagets § 5 indeholder derfor bestemmelser om en mindre *stramning af nedslagsreglerne*. Hvis de udskrivningsregler, der gælder for indeværende skatteår, også fik gyldighed for det kommende skatteår, ville ændringen af nedslagsreglerne medføre mindre skattestigninger for en del af de skatteydere, der hidtil har fået nedslag. Ved beregningen af kommuneskatten for det kommende skatteår vil der i byerne og de bymæssige kommuner ske en forhøjelse af personfradragene. Denne forhøjelse vil helt fritage et betydeligt antal skatteydere med lave indkomster for at betale indkomstskat. Samtidig vil den bevirke, at en gruppe personer med lidt højere indkomster får forholdsvis store skattnedsættelser. For statsindkomstskattens vedkommende er det hensigten ved forslaget til udskrivningslov at foreslå visse ændringer, der ligeledes vil lette beskatningen for personer med små indkomster, og disse ændringer vil yderligere bidrage til at afbøde virkningerne af den nu foreslåede stramning af nedslagsreglerne.“

Videre omtales forslagene om at stille visse enlige skatteydere som forsørgere i skattemæssig henseende samt om ændringer i ligningslovens områdeinddeling.

Lovforslaget undergaves i folketinget en indgående udvalgsbehandling, der resulterede i de ovenfor omtalte ændringer, som med en enkelt undtagelse var tiltrådt eller foreslået af udvalget som helhed. Undtagelsen drejede sig om børnefradragene, der af venstres og det konservative folkepartis udvalgsmedlemmer fore-

sloges fastsat til 600 kr. for 1 barn, 1 300 kr. for 2 børn og 800 kr. for hvert barn ud over 2 børn.

Mindretallet stillede yderligere et par ændringsforslag, hvorom det hedder i betænkningen:

„Der er under udvalgets forhandlinger foretaget en drøftelse af bestemmelsen i § 27 i lovbekendtgørelse nr. 338 af 9. december 1958 om *etableringslempelse*, idet mindretallet har ønsket at bibeholde disse regler.

Finansministeren har henledt opmærksomheden på, at der efter den gældende bestemmelse kan indrømmes etableringslempelse, når etableringen eller overtagelsen har fundet sted efter den 1. april 1954, men inden den 1. november 1959. Det vil sige, at der for skatteåret 1960-61 principielt vil være samme adgang til at opnå etableringslempelse som for de forudgående skatteår. Også for skatteåret 1961-62 og de følgende fire skatteår vil der efter den nævnte bestemmelse være mulighed for etableringslempelse for skatteydere, som har etableret sig før 1. november 1959. Disse skatteydere får således lejlighed til at opnå etableringslempelse de første 5-6 skatteår efter etableringen. Finansministeren fremhævede, at reglerne om etableringslempelse hidtil i overvejende grad er anvendt ved skatteansættelsen for landbrugere, men disse har jo efter de nye afskrivningsregler mulighed for i de nærmeste år efter etableringen at nedbringe den skattepligtige indkomst i et sådant omfang, at der ikke længere er samme trang som tidligere til at indrømme etableringslempelse. Finansministeren gav tilsagn om, at han til brug ved behandlingen af forslaget til ligningslov for skatteåret 1961-62 ville lade foretage en undersøgelse af behovet for en yderligere forlængelse af den gældende ordning om etableringslempelse.

Mindretallet finder imidlertid, at regler om etableringslempelse bør fastholdes, også hvor etableringen finder sted efter 1. november 1959, og stiller derfor ændringsforslagene nr. 10 og 11.“

Om nogle andre spørgsmål, som drøftedes i udvalget, anføres i betænkningen:

„Der har i udvalget endvidere været rejst spørgsmål om, hvorvidt der bør indføres en begrænsning i *adgangen for ikke-landmænd til at fratække underskud ved landbrugsvirksomhed i anden indtægt*. Hensigten med en sådan regel skulle være at formindske byboeres efterspørgsel efter landbrugsejendomme, hvilket i visse egne af landet i væsentlig grad bidrager til stigning i priserne på disse ejendomme. Under drøftelsen af dette forslag har der i udvalget været rejst tvivl om, hvorvidt der er tilstrækkeligt grundlag for at indføre sådanne regler, ligesom man har overvejet de tekniske muligheder for en sådan lovgivning. Om det sidste spørgsmål har finansministeren udtalt, at det i praksis vil være overordentlig vanskeligt at afgøre, om en ejer af en landejendom skal betragtes som landmand eller som ikke-landmand. En anden mulighed ville være at give

almindelige regler om en vis begrænsning i retten til at fradrage underskud ved landbrugsvirksomhed i skatteyderens øvrige indtægt. En sådan ordning ville forudsætte, at man for et stort antal skatteydere måtte foretage særskilt opgørelse af landbrugsindtægten og den øvrige indtægt, og sådanne opgørelser vil rejse en række problemer bl. a. med hensyn til, hvorledes renter af gæld og henlæggelser til investeringsfonds skal behandles. Finansministeren gav tilsagn om, at han inden fremsættelsen af forslag til ligningslov for skatteåret 1961-62 ville lade foretage en undersøgelse af mulighederne for en praktisk løsning af disse spørgsmål.

Udvalget har ligeledes overvejet den skattemæssige behandling af de skatteydere, hvis indtægt går ned, fordi de på grund af alder opgiver deres stilling eller erhverv. Disse skatteydere må i det første par år, efter at deres indtægt er gået ned, betale skat på grundlag af deres tidligere, højere indkomst. De økonomiske vanskeligheder, dette kan føre til, har man hidtil i et vist omfang afbødet ved bevillingsmæssig lempelse. Man har drøftet muligheden for at give almindelige lovregler om den skattemæssige behandling i disse tilfælde, ligesom det har været drøftet, om adgang til forudbetaling af det følgende års skat kunne formindske de uheldige virkninger af de bestående forhold.

Finansministeren har imidlertid givet udtryk for, at der vil være store vanskeligheder ved at udforme sådanne lovregler, og har i denne forbindelse udtalt, at en tilfredsstillende løsning antagelig vil forudsætte, at man går over til at opkræve skat af årets indtægt. Så længe en sådan ordning ikke er gennemført, må man fortsat benytte bevillingsmæssige lempelser. Finansministeren gav tilsagn om, at der i samråd med ligningsrådet vil blive udsendt en vejledning til de lokale myndigheder om behandlingen af disse sager. Det skal være formålet med denne vejledning at tilvejebringe større ensartethed i de bevillingsmæssige afgørelser og at søge gennemført en lempeligere praksis end den, skattedepartementet hidtil har fulgt.

Mindretallet har ikke ment at kunne akkviescere herved. Der bør efter mindretallets opfattelse nu drages omsorg for gennemførelse af sådanne lovregler på dette område, at de pågældende personer ved, hvilke skattemæssige regler der gælder for dem, og ikke skal være afhængige af bevillingsmæssige lempelser. Mindretallet vil foranledige, at folketinget under lovforslagets 2. behandling får lejlighed til at træffe beslutning herom."

Endelig oplyses, at udvalget har drøftet bestemmelsen i § 9, stk. 3, i lovekændtgørelse nr. 338 af 9. december 1959, hvorefter beløb, der er godtgørelse for udgifter til rejse, herunder til ophold og fortæring under rejsen, ikke skal medregnes ved indkomstopgørelsen i det omfang, de er medgået til dækning af merudgifter ved rejsen. „Bestemmelsen medfører, at den skattepligtige får adgang

til at fratække de nævnte merudgifter, uden at dette beskærer hans faste lønmodtagerfradrag. Reglen kan kun finde anvendelse, når der udbetales en nærmere fastsat godtgørelse til dækning af merudgifterne. Er dette ikke tilfældet, kan merudgifterne ganske vist fradrages ved indkomstopgørelsen, men den skattepligtige kan ikke herudover opnå det faste lønmodtagerfradrag. „Danmarks aktive Handelsrejsende, Foreningen af 1901“ har i sin henvendelse til udvalget anmodet om, at reglen må blive ændret, således at retten til det faste lønmodtagerfradrag bevares fuldt ud også for de handelsrejsende, der ikke får udbetalt særlig godtgørelse til dækning af deres udgifter til rejse m. v. Udvalget har nærmere overvejet denne henvendelse, og finansministeren har givet udtryk for, at det vil være betænkeligt at indføre en ordning, hvorefter visse udgifter, der afholdes af den skattepligtiges sædvanlige aflønning, holdes uden for det faste lønmodtagerfradrag. Finansministeren har dog lovet at fortsætte drøftelserne med de handelsrejsendes organisationer for om muligt at nå frem til en løsning af det rejste spørgsmål.“

Uden for betænkningen stillede *Alfred Jensen* m. fl. (DK) et underændringsforslag, hvorefter grænsen for adgangen til at opnå befodringsfradrag skulle nedsættes fra 400 kr. til 100 kr. Samtidig stillede disse medlemmer ændringsforslag om:

1) Indføjelser i lovbekendtgørelsens § 22 af følgende bestemmelse: „Ved skatteansættelsen for skatteåret 1960-61 af personer med en skattepligtig indkomst på 15 000 kr. og derunder skal der i selve ansættelsen gives et nedslag på 1 000 kr. For indkomster over 15 000 kr., men under 19 000 kr. gives der et nedslag på en fjerdedel af forskellen mellem den skattepligtige indkomst og 19 000 kr.“

2) Udvidelse af adgangen til under visse forudsætninger at opnå nedslag i skatteansættelsen i henhold til lovbekendtgørelsens § 22 til også at gælde enlige mødre med børn.

3) Forhøjelse af hustrufradraget i henhold til lovbekendtgørelsens § 23, stk. 1, til hustruens fulde indkomst ved erhvervsvirksomhed af den i bestemmelsen nævnte art, dog højst 4 000 kr.

4) Forhøjelse af børnefradragene efter lovbekendtgørelsens § 23, stk. 2, til 1 500 kr. for hvert barn.

5) Indføjelser i statsskattelovens § 37, stk. 1, af følgende punktum:

„For arbejdsløshed ud over 30 dage vil der altid være at eftergive et beløb svarende til skatten for ledighedsperioden.“

Endelig stillede *Aksel Larsen* (SF) ændringsforslag om, at de nye bestemmelser vedrørende fradrag af udgifter til gaver til almennyttige formål skulle udgå, og om, at udgifter, som i forbindelse med den skattepligtiges erhverv er anvendt til traktering, gaver og andre opmærksomheder, kun skulle kunne fradrages efter fuld dokumentation og med halvdelen af det dokumenterede udgiftsbeløb. Samme

begrænsning i fradragsretten foresloges indført for reklameudgifter til præmiekonkurrencer og lotterier.

I overensstemmelse med, hvad der var bebudet i betænkningen, stillede *Foged (V)* og *Poul Møller (KF)* ved lovforslagets 2. behandling følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Idet folketinget henstiller til finansministeren at lade udarbejde og fremsætte for tinget lovforslag, hvorefter personer, der på grund af alder ophører med at indtjene normale arbejds- og erhvervsindkomster, får ret til at blive sat i skat i forhold til deres fremtidige indtægter, fortsætter tinget behandlingen af ligningslovforslaget.“

Til dette forslag stillede *Aksel Larsen* et ændringsforslag, hvorefter ordene „på grund af alder“ skulle udgå.

Efter at dette ændringsforslag var vedtaget med 91 stemmer mod 45 (2 medlemmer stemte ikke), kunne venstre og det konservative folkeparti ikke længere støtte dagsordensforslaget, som de øvrige partier derimod stemte for. Ved afstemningen vedtoges det med 88 stemmer, idet 47 medlemmer (V og KF samt Djurhuus og Rosing) undlod at stemme.

Tinget forkastede derefter samtlige mindretalsændringsforslag til lovforslaget, mens de øvrige ændringsforslag vedtoges.

Til 3. behandling stilledes kun det tidligere nævnte ændringsforslag, hvorefter de nye regler om lempelser for gaveydere først får virkning for gaver ydet i kalenderåret 1960. Efter at dette ændringsforslag var vedtaget uden afstemning, vedtoges lovforslaget enstemmigt.

10. Lov om udskrivning af indkomst- og formueskat- ten til staten for skatteåret 1960-61. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 3001. C. sp. 601].

Fremsat skriftligt $2\frac{1}{2}$ (F. sp. 3211). 1. beh. $\frac{3}{3}$ (F. sp. 3682). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Foged, Poul Møller, Axel Sørensen, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans R. Knudsen, Holger Eriksen [formand], Ove Hansen, Per Hækkerup, Johs. E. Larsen, Peter Nielsen, Edel Saunte, Axel Sørensen [næstformand], Niels Andersen, Foged, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Erik Eriksen, Poul Møller, H. K. Sørensen og Poul Sørensen). Betænkning (B. sp. 765) afgivet $2\frac{3}{3}$. 2. beh. $2\frac{5}{3}$ (F. sp. 4512). Henvist til fornyet udvalgsbe-

handling. 3. beh. $\frac{30}{3}$ (F. sp. 4693). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 127).

Loven svarer — bortset fra de skalaer, hvorefter skatten beregnes, og fra de nedenfor nævnte tilføjelser og ændringer — i alt væsentligt til den for skatteåret 1959-60 gældende udskrivningslov.

Af praktiske grunde har man som nyt afsnit V optaget reglerne om *børnetilskud* (med ændret områdeinddeling og ændrede satser) i loven, og der er derfor ikke gennemført nogen selvstændig lov herom for skatteåret 1960-61. Endvidere er de i lov nr. 78 af 21. marts 1959 indeholdte bestemmelser om *lempelse af beskatningen af merindtægt* for skatteåret 1960-61 optaget som stk. 3 og 4 i lovens § 2, idet man har fundet det praktisk, at disse bestemmelser, der anvendes ved skatteberegningen, findes i udskrivningsloven i stedet for i en særlig lov.

For *indkomstskattens* vedkommende er foretaget nogle mindre nedsættelser. Disse gennemførtes dels ved en forhøjelse af de skattefrie mindstebeløb, der er indarbejdet i skalaerne, dels ved nedsættelse af beskatningsprocenterne på en række indtægtstrin. De skattefrie mindstebeløb er forhøjet fra 4 500 kr. til 5 500 kr. for familieforsørgere og fra 2 500 kr. til 2 800 kr. for andre skatteydere. Da skattebeløb under 20 kr. — som hidtil — ikke skal opkræves, betyder dette, at de laveste skalaindkomster, der skal pålignes statsskat, forhøjes fra 4 650 kr. til 5 600 kr. for forsørgere og fra 2 700 kr. til 3 000 kr. for andre skatteydere. Herved vil 80 000-100 000 personer, der efter de hidtil gældende regler skulle svare indkomstskat til staten, helt blive fritaget derfor. Nedsættelsen af beskatningsprocenterne omfatter navnlig den del af skalaindkomsterne, der ligger mellem 12 000 og 18 000 kr. For familieforsørgere blev disse indtægtsdele efter de gældende regler beskattet med fra 34 til 62 pct., mens beskatningsprocenten efter den nye lov nedsættes til 32. De vedtagne lempelser vil bevirke, at skatten for de fleste indkomster nedsættes med 80-100 kr. Dog bliver der for de såkaldte „mellemindkomster“ tale om noget større nedsættelser.

Også *formueskatten* er undergået nogle ændringer, idet man har forhøjet skattegrænsen fra 50 000 kr. til 60 000 kr. og lempet skalaen lidt til fordel for skatteydere med formuer på under 200 000 kr.

Ved beregningen af *børnetilskud* skal fremtidig anvendes den ændrede områdeinddeling, som blev indført i årets ligningslov med hensyn til nedslagsbeløbene for folkepensionister m. fl. (jfr. nærmest foregående sag). Samtidig har man reguleret tilskudssatserne under hensyn til ligningslovens nye børnefradagsregler.

Endelig skal nævnes, at man under lovforslagets behandling i folketinget enedes om at indrømme kommunerne *opkrævningsvederlag* også for de personer, der er pålignet folkepensionsbidrag uden samtidig at være pålignet statsskat. Samtidig er vederlaget for opkrævningsaf statsskat m. v. af andre skatteydere end aktieselskaber nedsat fra 14 kr. til 13 kr. 50 øre pr. skatteyder eller bidragyder; men resultatet vil alligevel blive, at kommunerne opnår noget mere end hidtil.

I bemærkningerne til lovforslaget oplystes, at såfremt statskat og børnetilskud for skatteåret 1960-61 skulle beregnes efter de for skatteåret 1959-60 gældende skalaer, måtte man antage, at den samlede udskrivning af statsskat efter fradrag af børnetilskud ville stige med 350-400 mill. kr. De foretagne ændringer i skatte-skalaer og børnetilskudssatser vil antagelig medføre, at stigningen kun kommer til at andrage 100-150 mill. kr.

I overensstemmelse hermed anførte *finansministeren* ved lovforslagets fremsættelse, at han havde fundet det forsvarligt at foreslå *en lempelse af indkomstbeskatningen på omkring 250 mill. kr.*, hvilket nærmere begrundedes. Videre udtalte ministeren bl. a.:

„Da statsskatteskalaen for familieforsørgere sidste år blev ændret, var der almindelig enighed om, at vi efterhånden burde gå over til at beskatte et meget stort antal skatteydere med en fast procent af den del af indkomsten, der overstiger det skattefri mindstebeløb. Det var ikke økonomisk muligt straks at gennemføre en sådan omlægning. Vi opnåede dog at få det skattefri mindstebeløb for forsørgere forhøjet til 4 500 kr. Endvidere blev skalaen ændret, således at den del af skalainkomsten, der ligger mellem 6 000 kr. og 12 000 kr., beskattes med 24 pct.; for den del af indkomsterne, der ligger mellem 4 500 kr. og 6 000 kr., bevaredes en lavere beskatningsprocent på 15.

Den udvikling, der blev indledt sidste år, foreslås nu videre-

ført. Efter lovforslaget skal de skattefri mindstebeløb for forsørgere forhøjes fra 4 500 kr. til 5 500 kr. Forhøjelsen af mindstebeløbet har gjort det muligt at beskatte al skalaindkomst, der ligger mellem mindstebeløbet — 5 500 kr. — og 12 000 kr., med 24 pct. Det har været overvejet at føre beskatningsprocenten på 24 noget højere op i indtægtsklasserne. Med de midler, der er til rådighed, ville man imidlertid ikke kunne føre de 24 pct. ret højt op. Derfor har man foretrukket at anvende en lidt højere beskatningsprocent på 32, som så til gengæld har kunnet anvendes på al skalaindkomst mellem 12 000 og 18 000 kr. På disse indkomsttrin er beskatningsprocenterne i øjeblikket 34, 50 og 62.

De foreslåede ændringer vil medføre, at et stort antal af de skatteydere, der har forøget deres indtægt fra 1958 til 1959, vil komme til at betale nogenlunde samme statsskat som for indeværende skatteår. Sammenligner man med den skat, der skulle have været betalt ved uforandret forlængelse af de gældende regler, bliver der tale om nedsættelser. På de fleste indkomsttrin drejer det sig om omkring 100 kr., men for de såkaldte mellemindtægter på fra 16 000 kr. og op til 40 000 kr. bliver nedsættelserne noget større — nemlig indtil 800-900 kr.

Også for ikke-forsørgere foreslås mindre ændringer i skalaen. Den vigtigste er, at det skattefri mindstebeløb foreslås forhøjet fra 2 500 kr. til 2 800 kr. I øvrigt vil den foreslåede skala for ikke-forsørgere virke på nogenlunde samme måde som forslaget skala for forsørgere; dog vil nedsættelserne i skattebeløbene gennemgående blive noget mindre end for forsørgere.

De omtalte forhøjsler af de skattefri mindstebeløb vil bevirke, at 80 000-100 000 personer vil blive helt fri for at betale statsindkomstskat.“

De ændrede *børnetilskudssatser* var foreslået under hensyn til, at børnefradrage efter den nye ligningslov er ens i hele landet. „Navnlig i hovedstadsområdet betyder de nye regler en nedsættelse af børnefradrage. For at afbøde virkningerne heraf foreslås børnetilskuddene i hovedstadsområdet forhøjet med 20-50 kr. pr. barn. I købstæderne m. v. (område B) foreslås noget mindre forhøjsler, og i landkommunerne (område C), hvor børnefradrage gennemgående er forhøjet, foreslås de nuværende tilskud opretholdt nogenlunde uændret.“

Lovforslaget underkastedes i folketinget en indgående behandling. Det udvalg, hvortil sagen henvistes, drøftede ifølge den afgivne betænkning bl. a. bestemmelserne i §§ 10 og 11 i ligningsloven (lovbekendtgørelse nr. 326 af 15. december 1959), hvorefter underholdsbidrag til børn fradrages i bidragyderens skattepligtige indkomst og til gengæld medregnes i modtagerens skattepligtige indkomst. „Udvalget er opmærksom på, at som reglerne er udformet, bliver der således ikke tale om, at bidragene beskattes mere end ét sted,

og at beskatning altid sker hos den, der har beløbene til rådighed. Udvalget finder imidlertid, at selv om man tager i betragtning, at modtageren af bidragene får både børnefradrag og eventuelt børnetilskud, kan beskatningen af de — ofte ret lave — børnebidrag virke forholdsvis hårdt.

Finansministeren har i denne anledning over for udvalget udtalt, at man kunne bøde på dette forhold ved at give særlig høj børnetilskud i de tilfælde, hvor faderen eller moderen er alene med de pågældende børn. Af administrative grunde vil det imidlertid være meget vanskeligt at gennemføre en sådan ordning allerede for skatteåret 1960-61. Hertil kommer, at den særlige ydelse til enlige mødre på 100 kr. pr. halvår, som har været gældende i en årrække, nu er forlænget for et år, jfr. lov nr. 40 af 16. februar 1960. Finansministeren har udtalt, at han ved udarbejdelsen af forslaget til udskrivningslov for skatteåret 1961-62 vil overveje en mere hensigtsmæssig løsning af det rejste spørgsmål.“

Udvalgets flertal (regeringspartierne) indstillede lovforslaget til vedtagelse med den ovenfor omtalte ændring af kommunernes vederlag for opkrævning af visse statsskatter.

Udvalgets øvrige medlemmer (V og KF) fandt de skattelempler, som lovforslaget bød på, utilstrækkelige og kunne derfor ikke tiltræde det. De henviste i stedet for til de skattereforplaner, som oppositionen havde skitseret.

Fra *kommunistisk* side stilledes til 2. behandling nogle ændringsforslag, som gik ud på at give familieforsørgere en yderligere lettelse i beskatningen, for så vidt angår indtægter under 20 000 kr. Desuden foresloges det, at børnetilskuddene skulle udgøre 400 kr. pr. barn uden graduering og udbetales kontant til den berettigede, i reglen moderen, så at der ikke mere blev tale om at modregne beløbet i de personlige skatter.

Thorkil Kristensen (uden for partierne) gjorde under sagens behandling i folketinget gældende, „at det ikke er øjeblikket til at fremsætte forbrugsforøgende forslag, og selv om det må erkendes, at regeringens forslag er betydelig mere forsigtigt en oppositionens, er der ingen af dem, der har støtte i den økonomiske situation.

Jeg vil derfor ved tredje behandling stemme imod det foreliggende lovforslag, men ud fra en helt anden begrundelse end den, som er fremført af de ærede ordførere for oppositionen i dag. Jeg kan stemme for det ændringsforslag, der er stillet i betænkningen, men derimod ikke for dem, der er stillet af det kommunistiske parti.“

Efter at ændringsforslagene uden for betænkningen var forkastet ved 2. behandling og ændringsforslaget i betænkningen vedtaget, vedtoges lovforslaget ved 3. behandling med 83 stemmer mod 55 (V, KF og Thorkil Kristensen), idet 7 medlemmer (DK og de 2 grønlandske medlemmer) afholdt sig fra at stemme.

11. Lov om ændring i lov om sømandsskat. (Finansminister *Philip*). [A. sp. 3657. C. sp. 845].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{5}$ (F. sp. 5234). 1. beh. $\frac{5}{5}$ (F. sp. 5309). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Foged, Poul Møller, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. 2. beh. $\frac{10}{5}$ (F. sp. 5366). 3. beh. $\frac{17}{5}$ (F. sp. 5631). *Loven stadfæstet 18. maj 1960.* (Lovt. nr. 196).

Efter de gældende regler svarer de af sømandsskatteoven omfattede personer en særlig sømandsskat af deres indtægt om bord. Denne skat træder for indtægten om bord i stedet for indkomstskat til stat og kommune, herunder kirkelige afgifter, samt folkepensionsbidrag. Skatten beregnes efter den i juni 1959 gennemførte ændring af sømandsskatteoven for året 1960 efter skalaer, der er udformet således, at sømandsskatten på det nærmeste svarer til indkomstskatten i land for skatteåret 1959-60 for en i Københavns kommune bosat skatteyder. Der er dog også taget hensyn til, at de særlige personfradrag ved beregning af kommuneskat i byerne og bymæssige kommuner fra og med skatteåret 1960-61 er forhøjet til 4 000 kr. for forsørgere og 2 500 kr. for andre skatteydere.

Ved udskrivningsloven vedrørende indkomst- og formueskat til staten for skatteåret 1960-61 er bl. a. de hidtil anvendte indkomstskatteskalaer blevet ændret, idet skatten for samtlige skatteydere er blevet nedsat noget. Endvidere udskrives kommuneskatten i København for skatteåret 1960-61 med en mindre udskrivningsprocent end den forrige år anvendte. Man har derfor fundet det rimeligt at gennemføre tilsvarende nedsættelser af sømandsskatten. Med henblik herpå foretages ved nærværende lov nogle *ændringer i skalaerne for sømandsskattens beregning*. Ændringerne vil bevirke, at sømandsskatten for de fleste sømænd nedsættes med beløb fra 150 kr. til godt 200 kr. For de såkaldte „mellemindkomster“ bliver der dog tale om noget større nedsættelser.

Samtidig med ændringen af skalaerne foretages forskellige andre ændringer, hvoraf en del dog er af rent teknisk eller redaktionel art. Således har man under hensyn til, at over-

grænsen for de beløb, forsørgere kan fratække ved indkomstopgørelsen som anvendt til kapitalforsikringer m. v. og indskud på kapitalbindingskonti, fra og med skatteåret 1960-61 er forhøjet fra 600 kr. til 1 000 kr., fastsat, at det faste månedlige fradrag, som bl. a. skal dække udgifter af den nævnte karakter, for forsørgere forhøjes fra 120 kr. til 150 kr.

Endvidere har man af hensyn til den praktiske udformning af de tabeller, hvorefter sømandsskatten beregnes om bord, foretaget den ændring, at det særlige fradrag, der indrømmes sømænd i udenrigsfart, for forsørgere skal udgøre 170 kr. månedligt, så at fradraget ikke fremtidig gradueres nedad for sømænd med mindre indtægter.

I året 1959 indbragte sømandsskatten i alt henved 45 mill. kr. De samlede virkninger af de vedtagne ændringer antages efter en skønsmæssig beregning at blive, at sømandsskatten for året 1961 vil indbringe 5-6 mill. kr. mindre, end hvis de for året 1960 gældende skalaer m. v. skulle anvendes uændret.

Endelig har man af praktiske grunde bestemt, at sømandsskattekontoret i visse tilfælde skal have lidt længere tid til afregningen til kommunerne af den andel af sømandsskattens beløb, der efter de gældende regler skal anses for kommuneskat.

På grund af den tid, der medgår til udarbejdelsen af de særlige sømandsskattetabeller og udsendelsen af disse til de enkelte skibe, skal ændringerne af skalaerne og fradragene først træde i kraft den 1. januar 1961.

Lovforslaget gennemførtes uændret og vedtoges enstemmigt.

12. Lov om ændringer i lov om en opsparingsordning for unge ikke-forsørgere. (Finansminister *Philip*). [A. sp. 3721. C. sp. 1127].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{5}$ (F. sp. 5273). 1. beh. $\frac{10}{5}$ (F. sp. 5368). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Foged, Ellen Strange Petersen, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans R. Knudsen, Holger Eriksen [formand], Ove Hansen, Peter Nielsen, P. A.

Rasmussen, Retoft, Edel Saunte, Axel Sørensen [næstformand], Niels Andersen, Foged, Søren Andersen, Holmberg, Conrad Kofoed, Lorentzen, Ellen Strange Petersen, Anna Barfoed og Poul Møller). Betænkning (B. sp. 1537) afgivet $24/5$. 2. beh. $31/5$ (F. sp. 6045). 3. beh. $3/6$ (F. sp. 6412). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 253).

I henhold til bestemmelserne i lov nr. 168 af 7. juni 1958 om en opsparingsordning for unge ikke-forsørgere (årbog 1957-58, side 116) skal der af ikke-forsørgere under 25 år enten foretages indskud på særlige opsparingskonti eller erlægges tillægsskat. Indskud på opsparingskonto skal forblive indestående, indtil kontohaveren er fyldt 30 år, men kan dog kræves udbetalt forinden, såfremt kontohaveren indgår ægteskab. For personer, der har valgt at betale tillægsskat, bortfalder de tillægsskatte-rater, hvis sidste rettidige indbetalingsdag falder efter ægteskabets indgåelse.

Man har fundet det rimeligt, at der indføres tilsvarende bestemmelser om frigivelse af foretagne indskud på opsparingskonti og fritagelse for erlæggelse af tillægsskat for alle unge, der kommer til at opfylde de i lovgivningen fastsatte betingelser for ved skatteberegningen at kunne stilles som *familieforsørger*, idet der herved særligt tænkes på de tilfælde, hvor unge kvinder får børn, uden at der er tale om ægteskabs indgåelse.

Ved ændringer og tilføjelser til §§ 7 og 10 ligestilles disse unge med unge, der indgår ægteskab. Denne ligestilling får med hensyn til allerede foretaget indskud virkning fra og med 2. halvår af skatteåret 1958-59, da indskud er udredet første gang.

Samtidig er der foretaget en ændring i loven med henblik på de tilfælde, hvor en indkomstansættelse forhøjes i henhold til en efter skatteårets udløb truffet afgørelse. Hvor der er tale om en senere regulering af ansættelserne vedrørende *tilflyttere* fra udlandet, har der hidtil ikke været mulighed for at foretage indskud på opsparingskonto, men de pågældende har været henvist til at betale tillægsskat af en eventuel forhøjelse, uanset om de i sin tid har valgt at foretage indskud på opsparingskonto.

Det samme gælder i tilfælde, hvor en *sømand*, der har haft tjeneste om bord i mindst 6 måneder, ophører med at have indtægt om bord og herefter ansættes til sædvanlig skatte-svarelse.

Ved den foretagne ændring vil der også i disse tilfælde være mulighed for at foretage opsparing i stedet for at skulle betale tillægsskat af en foretagen forhøjelse af ansættelsen.

Lovforslaget gennemførtes uændret efter en kort udvalgsbehandling. Det vedtoges enstemmigt.

13. Lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v. (Finansministrene *Kampmann* og *Philip*). [A. sp. 1013. C. sp. 1175].

Fremsat skriftligt ²⁶/₁₁ (F. sp. 974). 1. beh. ⁹/₁₂ (F. sp. 1658). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Paabøl, Fanger, Baunsgaard, Niels Andersen og Ragnild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans R. Knudsen, Holger Erik- sen [formand], Ove Hansen, Kolbjørn, M. Larsen (Kolding) (fra ¹⁵/₃ Retoft), Peter Nielsen, Baunsgaard, Axel Sørensen, Niels Andersen [næstformand], Paabøl, Jens Chr. Christensen, Per Federspiel, Foged, Anker Lau, Fanger, Poul Møller og Reedtz-Thott). Betænkning (B. sp. 1501) afgivet ²⁰/₅. 2. beh. ²⁵/₅ (F. sp. 6000). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1581) afgivet ³/₆. 3. beh. ¹⁰/₆ (F. sp. 6450). *Loven stadfæstet 11. juni 1960.* (Lovt. nr. 255).

Loven indeholder beskatningsregler for aktieselskaber, andelsselskaber, kooperative virksomheder og erhvervsdrivende foreninger, stiftelser og institutioner m. fl., d. v. s. for alle andre skattepligtige end personer og dødsboer, og afløser reglerne om beskatning af de nævnte selskaber m. v. i statsskatte- loven, i de årlige udskrivningslove, senest lov nr. 127 af 31. marts 1960, i de årlige ligningslove, senest lovbekendtgørelse nr. 326 af 15. december 1959, samt i kommuneskatteloven.

Lovens hovedformål er at rationalisere og forenkle de hidtidige komplicerede regler om beskatning af aktieselskaber

og erstatte den progressive beskatning med en proportional skat. Derimod tilsigter loven ikke ændringer i den samlede udskrivning af aktieselskabsskat.

Loven, der ændredes på flere punkter under behandlingen i folketinget, har i hovedsagen følgende indhold:

Afsnit I. Skattepligten. (§§ 1-3).

Ifølge § 1 påhviler skattepligt i henhold til loven *her i landet hjemmehørende*: 1) indregistrerede aktieselskaber, 2) andre selskaber, i hvilke ingen af deltagerne hæfter personligt for selskabets forpligtelser, og som fordeler overskuddet i forhold til deltagernes i selskabet indskudte kapital, 3) brugsforeninger, 4) produktions- og salgsforeninger, 5) gensidige forsikringsforeninger, som også overtager forsikringer uden forpligtelse til deltagelse i det gensidige ansvar, og 6) andre foreninger, korporationer, stiftelser, legater og selvejende institutioner, for så vidt angår indtægt ved erhvervsmæssig virksomhed.

Som forannævnte punkt 2) er formuleret, vil *kommandselskaber og partrederier ikke længere være selvstændigt skattepligtige*.

I henhold til § 2 påhviler skattepligt endvidere selskaber og foreninger af den i § 1 nævnte art, som har *hjemsted i udlandet*, når de a) udøver et erhverv med fast driftssted her i landet eller deltager i en erhvervsvirksomhed med fast driftssted her eller på anden måde er berettiget til andel i overskuddet af en sådan virksomhed, b) i egenskab af ejer, medejer, brugs- eller indtægtsnyder oppebærer indtægt af en her i landet beliggende fast ejendom. Skattepligten omfatter alene indtægter fra de nævnte indkomstkilder.

Undtaget fra skattepligten er ifølge § 3 1) staten og dens institutioner, 2) kommunerne og kommunale virksomheder og institutioner, 3) anerkendte trossamfund og kirkelige institutioner, oprettet i tilslutning til disse eller til folkekirken, 4) havne, herunder lufthavne, der er åbne for offentlig trafik, samt elektricitets-, gas- og vandværker, når indtægterne udelukkende kan anvendes til disse foretagenders formål, 5) skoler, hospitaler, sygehuse, statsanerkendte rekonvalescent- og børne-

hjem, biblioteker under offentligt tilsyn og offentligt tilgængelige museer, når de er selvejende institutioner og indtægterne udelukkende kan anvendes til den pågældende institutions formål, 6) kreditforeninger, kredittkasser, hypotekforeninger, Byggeriets Realkreditfond, Provinsbankernes Reallånefond, Landsbankernes Reallånefond samt spare- og lånekasser, 7) sociale boligselskaber, 8) Danmarks nationalbank og 9) efter finansministerens bestemmelse i hvert enkelt tilfælde de i lov nr. 332 af 5. december 1958 om visse finansieringsinstitutter omhandlede aktieselskaber.

Paragraffen indeholder i øvrigt nærmere regler, hvorefter finansministeren kan fritage foreninger m. v. helt eller delvis for skat, i almindelighed betinget af, at indtægten anvendes til almenvelgørende eller på anden måde almenyttige formål. Fritagelsesreglerne finder tillige anvendelse på aktieselskaber og andre selskaber med begrænset ansvar, når den alt overvejende del af aktiekapitalen ejes af en forening med almenvelgørende formål. Fritagelsesadgangen i disse tilfælde udvides ved nogle i udvalgsbetænkningen stillede og af folketinget tiltrådte ændringsforslag.

Afsnit II. Indkomstskattepligtens indtræden og ophør. (§§ 4-7) indeholder regler, som ikke væsentligt afviger fra de hidtil gældende.

Afsnit III. Den skattepligtige indkomst. (§§ 8-16).

I § 8 fastslås, at selskaber og foreninger m. v. fremtidig ikke svarer særlig indkomstskat, men at deres særlige indkomst medregnes ved opgørelsen af deres almindelige indkomst efter reglerne i lov om særlig indkomstskat, jfr. nedenfor under nr. 14.

Ifølge § 11 kan der ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst for selskaber og foreninger m. v. *fradrages halvdelen af de i indkomståret erlagte forfaldne indkomstskatter*, der er pålignet i henhold til loven. Ifølge de hidtidige regler om skattefradrag kunne ikke alle de et selskab pålignede indkomstskatter fradrages. I gennemsnit har de fradragsberettigede

skatter i de senere år andraget lidt over 40 pct. af det samlede skattetilsvær.

§ 13, stk. 1, der nu kun indeholder bestemmelser, hvorefter overkurs og udbytte af egne aktier ikke medregnes til selskabets skattepligtige indkomst, hvilket er i overensstemmelse med de hidtil gældende regler, indeholdt i det oprindelige lovforslag også en bestemmelse om, at beløb, som et selskab oppebærer som *udbytte af aktier* eller andele i andre sådanne selskaber, skulle være fritaget for beskatning, medmindre de pågældende aktier eller andele var erhvervet i spekulationsøjemed eller som led i det udbyttmodtagende selskabs næringsvirksomhed. Denne bestemmelse, hvorved dobbelt selskabsbeskatning i disse tilfælde faldt bort, udgik imidlertid ved 2. behandling ifølge et i betænkningen indeholdt ændringsforslag, der stod i forbindelse med det ligeledes i betænkningen foreslåede „udbyttefradrag“, i den endelige lov ændret til et „indkomstfradrag“. Til erstatning indsattes i § 17 bestemmelser om „datterselskabslempe“, jfr. nedenfor.

I §§ 14-16 gives bestemmelser om beskatning af *brugsforeninger* og *produktions- og salgsforeninger*. I det fremsatte lovforslag var de hidtidige regler, hvorefter den skattepligtige indkomst ansattes til 4 pct. af den del af foreningernes formue, som svarede til omsætningen med ikke-medlemmer, og 6 pct. af den del af formuen, som svarede til omsætningen med medlemmer, foreslået forenklet for brugsforeninger således, at indkomsten skulle ansættes til 5 pct. af formuen. Endvidere var det foreslået at afskaffe det fradrag, som nu gives såvel brugsforeninger som salgs- og produktionsforeninger på $\frac{1}{4}$ af den del af foreningens indtægter, som er anvendt til forøgelse af foreningens formue, dog højst $\frac{1}{4}$ af den ansatte indkomst.

I det nedsatte udvalg opnåedes der imidlertid enighed om at *udsætte en egentlig reform af kooperationens beskatningsforhold* til det følgende folketingsår, men det fandtes hensigtsmæssigt, at de gældende regler om indkomstopgørelsen indarbejdedes i lovforslaget, og de herom stillede ændringsforslag, der dog kun tiltrådtes af flertallet (S, RV og DK), vedtoges. Derimod opretholdtes den foreslåede omdannelse af de kooperative virk-

somheders indkomstskatter til stat og kommune til *en samlet skat*, der opkræves som en statsskat, hvoraf kommunerne får en andel, jfr. nedenfor.

Afsnit IV. Indkomstskattens beregning. (§§ 17-23).

§ 17 bestemmer, at de i § 1, nr. 1 og 2, nævnte aktieselskaber og andre selskaber udreder indkomstskatten med *44 pct.* af det beløb, hvormed den skattepligtige indkomst overstiger et særligt „*indkomstfradrag*“, der udgør halvdelen af selskabets skattepligtige indkomst, dog højst $2\frac{1}{2}$ pct. p. a. af selskabets indbetalte aktiekapital, beregnet på grundlag af aktiernes pålydende værdi. Friaktier henregnes kun til aktiekapitalen, såfremt de er tildelt aktionærene før den 1. januar 1962. Det forudsættes herved ifølge betænkningen, at friaktier, der udstedes efter 1. januar 1962, ikke vil blive indkomstbeskattet hos aktionæren. Bestemmelsen har til formål at hindre, at et selskab gennem udstedelse af friaktier, der er skattefri for aktionærene, vilkårligt skal kunne forøge overgrænsen for udbyttefradrag.

Ved § 17 opretholdes en regel om nedsættelse af den beregnede indkomstskat for de forannævnte selskaber for *virksomhed i udlandet*, idet den beregnede indkomstskat nedsættes med halvdelen af det skattebeløb, der forholdsmæssigt svarer til denne del af indkomsten. Indtægten ved virksomhed i udlandet skal i almindelighed opgøres som nettoindtægten efter fradrag af de i udlandet betalte skatter. Efter de hidtidige regler har skattefriheden været bestemt af bruttoindtægten fra udlandet.

Paragraffen giver endvidere regler om „*datterselskabslempelse*“, stort set svarende til de nugældende, dog med den ændring, at lempelse kan bevilges, såfremt moderselskabet ejer mindst 25 pct. af datterselskabets aktiekapital eller andelskapital, mens kravet nu i almindelighed er 50 pct. Endelig hjemles der mulighed for hel eller delvis eftergivelse af skatten af „*holdingselskaber*“, når deres eneste formål er at eje aktier i et bestemt andet selskab, hvori de ejer mindst 25 pct. af aktiekapitalen.

Bestemmelserne om indkomstskattens beregning ændredes under lovforslagets behandling i folketinget. Ifølge det fremsatte lovforslag skulle indkomstskatten beregnes med 44 pct. af det beløb, hvormed den skattepligtige indkomst oversteg 5 000 kr. I udvalget foresloges 5 000 kr.-fradraget erstattet af et „udbyttefradrag“ på halvdelen af selskabets udbytte det pågældende regnskabsår, dog højst 2½ pct. af selskabets indbetalte aktiekapital. Bestemmelserne herom vedtoges ved 2. behandling, men ifølge ændringsforslag i tillægsbetænkningen ændredes udbyttefradraget ved 3. behandling til det nævnte indkomstfradrag. Reglen om holdingselskaber indsattes ligeledes ved 3. behandling. Bestemmelsen om „datterselskabslempelse“ indsattes ved 2. behandling i forbindelse med opgivelse af den foran ad § 13 refererede ikke vedtagne regel om skattefrihed for aktieselskaber af udbytte fra andre aktieselskaber.

I § 18 fastsættes indkomstskatten for *brugsforeninger* til 44 pct. af den beregnede indkomst efter „fjerdedelsfradrag“ for investeringer. Foreninger, der udelukkende foretager indkøb af råstoffer, som medlemmerne benytter til deres bedrifts udøvelse, samt hovedforeninger med samme formål svarer dog kun skatten med 18 pct. Efter § 19 svarer *produktions- og salgsforeninger* ligeledes 18 pct. Disse regler medfører, at skatten af kooperative virksomheder vil indbringe samme provenu som de nugældende beskatningsregler.

Gensidige forsikringsforeninger og de i § 1, nr. 6, nævnte *foreninger m. v. samt udenlandske selskaber og foreninger*, der i almindelighed ikke vil kunne udnytte et „indkomstfradrag“, beregnet på grundlag af en aktie- eller andelskapital, svarer ifølge §§ 20 og 21 som affattet ved 2. behandling *41 pct.* af den fulde skattepligtige indkomst. Efter de oprindeligt foreslåede regler skulle disse selskaber og foreninger beskattes efter samme regler som aktieselskaber.

Ifølge § 23 skulle der tilfalde den eller de *kommuner*, hvori selskabet eller foreningen har drevet virksomhed, $\frac{3}{25}$ eller 12 pct. af den udredede indkomstskat, hvorved skatten af selskaber ville indbringe kommunerne omtrent det samme beløb som efter de gældende regler. Under behandlingen i folketinget ændredes denne andel til $\frac{3}{20}$ eller 15 pct.

Afsnit V indeholder bestemmelser om *ligning, selvangivelse og opkrævning*. (§§ 24-30).

Det fastsættes, at ligning af selskaber m. v. foretages direkte af *skatterådet* i den skattekreds, hvorunder det pågældende selskabs kommune henhører. Selskaberne skal indsende selvangivelse senest 30. april; hvis det pågældende indkomstår udløber i det kalenderår, hvori selvangivelsen skal indgives, dog 31. maj.

Reglerne om følgerne af *ikke-rettidig indsendelse af selvangivelse* er lempeligere end de hidtidige ved kontrolloven fastsatte. De går ud på, at indkomstskatten forhøjes med 1 pct. for hver dag, fristen er overskredet, dog højst med 10 pct. Forhøjelsen skal udgøre mindst 50 kr. og kan ikke overstige 5 000 kr. Derudover kan selvangivelse søges fremtvunget ved tvangsbøder.

Indkomstskatten forfalder til betaling 1. november med betalingsfrist til 20. november. Skatten opkræves af den pågældende amtstue (i København direktoratet for Københavns skattevæsen).

I afsnit VI, andre bestemmelser (§§ 31-34), fastsættes regler om adgang til *sambeskatning* af to eller flere aktieselskaber, *bødeansvar* for urigtig selvangivelse m. v.

Afsnit VII (§§ 35-41) indeholder *ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser*. Lovens bestemmelser skal første gang finde anvendelse ved skatteligningen for skatteåret 1962-63. For de første skatteår fastsættes dog særlige maksimumsgrænser for skatten, hvorved overgangen til de nye regler mildnes i de tilfælde, hvor selskaber og foreninger får skatteforhøjelser. For kommanditselskaber og partrederier, som fremtidig ikke bliver selvstændigt skattepligtige, fastsættes regler om særlig, moderat beskatning af reserver, opsamlet forud for de nye reglers ikrafttræden.

Ved fremsættelsen erklærede *finansministeren*, at det ikke var hensigten at foreslå ændringer i den samlede udskrivning af aktieselskabsskat, men alene at *forenkle og rationalisere*. Skatteprocenten var derfor fastsat således, at *skatten ville indbringe samme provenu som den gældende aktieselskabsskat*. Skatteprocentens højde ville afhænge af, om skatten skulle beregnes af hele indkomsten eller af indkomsten efter fradrag for betalte skatter. Hvis der intet fradrag

gaves, ville skatteprocenten blive 36. Indrømmede man fuldt skattefradrag, ville den blive 52. Med halvt skattefradrag, som nogenlunde svarede til de gældende regler om fradrag, ville den blive 43, der for at afbøde provenutabet ved det foreslåede 5 000 kr.-fradrag var forhøjet til 44.

Ved 1. behandling var *Hans R. Knudsen* (S) tvivlende over for den foreslåede halve skattefradragsret samt 5 000 kr.-fradraget. *Paabøl* (V) og *Fanger* (KF) var tilfredse med den foreslåede forenkling ved overgang til proportional skat, men ønskede i forbindelse med reformen en nedsættelse af skatten. De ønskede endvidere fuldt fradrag for betalte skatter samt et fradrag i indkomsten på 5 pct. af aktiekapitalen svarende til almindelig forrentning af denne i stedet for det foreslåede 5 000 kr.-fradrag. Også *Baunsgaard* (RV) ønskede et 5 pct.-fradrag overvejet i stedet for 5 000 kr.-fradraget. Han savnede begrundelse for bevarelsen af den fiktive indkomstopgørelse for kooperative foretagender og ønskede forskel i beskattningen af åbne og lukkede brugsforeninger. *Niels Andersen* (DR) fandt de foreslåede bestemmelser rimelige. *Ragnhild Andersen* (DK) havde ikke noget imod den foreslåede forenkling, men mente, at selskaberne burde af med betydeligt mere i skat. I sine svarbemærkninger udtalte *finansministeren* (Kampmann), at han var meget villig til at forhandle om 5 000 kr.-fradraget, men at et 5 pct.-kapitalfradrag, som han gjorde opmærksom på at man nu kun har for en del af aktieselskabsskatten, nemlig kun med hensyn til statsskatten og kun med hensyn til udbytteraten, ikke kunne accepteres og ville betyde, at forenklingen faldt væk.

I betænkningen fra det udvalg, hvortil lovforslaget henvistes, stilledes af finansministeren (Philip) med tilslutning af *udvalget* eller et *flertal* (S, RV, DR) en række ændringsforslag. I stedet for 5 000 kr.-fradraget foresloges til delvis afbødning af dobbelt selskabsbeskatning et „udbyttefradrag“ på halvdelen af selskabets udbytte, dog ikke ud over $2\frac{1}{2}$ pct. af selskabets indbetalte aktiekapital. Samtidig foresloges reglen om, at aktieselskaber ikke skulle svare skat af udbytte fra andre selskaber, udtaget af lovforslaget, og til gengæld indsattes bestemmelsen om datterselskabslempelse. De foreslåede ændringer i reglerne om indkomstopgørelse for kooperative virksomheder blev opgivet, og i lovforslaget foresloges indsat bestemmelser om beskattning af kooperative virksomheder så nær som muligt svarende til de nugældende, dog med afløsning af de nugældende skatter til stat og kommune af en samlet statsskat, hvoraf kommunen får en andel. Den kommunale andel foresloges forhøjet fra $\frac{3}{25}$ til $\frac{3}{20}$.

Et *mindretal* (V og K) stillede i betænkningen ændringsforslag om et fradrag på 5 pct. af aktiekapitalen, før aktieselskabsskatten beregnedes. Ændringsforslaget begrundedes i betænkningen således: „Kapitalfradraget på 5 pct. vil formindske de udsving, som frem-

kommer ved, at man går over fra progressiv til proportional beskatning. Et sådant fradrag har den virkning, at det fritager den del af et selskabs indkomst, der svarer til normal forrentning af aktiekapitalen, for den dobbeltbeskatning, som selskabsbeskatning er ensbetydende med. Endvidere vil et sådant kapitalfradrag have den virkning, at det stiller finansiering med aktiekapital skattemæssigt lige med finansiering med lånekapital“.

Mindretallets ændringsforslag forkastedes ved 2. behandling imod de øvrige partiers stemmer, mens de af finansministeren stillede ændringsforslag vedtoges. Under 2. behandling, hvor bl. a. kooperationsbeskatningen drøftedes, udtalte *Paabøl* (V), at det var hans partis principielle stilling, at kooperative virksomheder burde beskattes på samme måde som andre selskaber, d. v. s. af det fulde regnskabsmæssige overskud, også af dividende. Dog burde produktions- og salgforeninger, men ikke brugsforeninger, være berettiget til at fradrage dividende i den skattepligtige indkomst, idet dividende i disse tilfælde ville blive beskattet hos modtageren.

Lovforslaget henvistes på ny til udvalgsbehandling. I tillægsbetænkningen indstillede et flertal (S, RV og DR) lovforslaget til vedtagelse med forskellige af finansministeren foreslåede ændringer. Ændringerne gik bl. a. ud på at erstatte det ved 2. behandling indførte udbyttefradrag med et indkomstfradrag — altså uafhængigt af, om der udbetaltes udbytte — på halvdelen af selskabets skattepligtige indkomst, dog højst $2\frac{1}{2}$ pct. af den indbetalte aktiekapital. I øvrigt stilledes ændringsforslag om mulighed for skattefrihed for visse finansieringsinstitutter og holdingselskaber.

Et *mindretal* (V og K) stillede underændringsforslag om, at maksimum for det foreslåede indkomstfradrag skulle være 5 pct. af den indbetalte aktiekapital i stedet for $2\frac{1}{2}$ pct., og erklærede, at hvis dette ændringsforslag vedtoges, ville mindretallet kunne stemme for lovforslaget med de af finansministeren i øvrigt foreslåede ændringer.

Ved 3. behandling vedtoges de af finansministeren stillede ændringsforslag, mens mindretallets underændringsforslag forkastedes imod de øvrige partiers stemmer. Et af kommunisterne stillet ændringsforslag, hvorefter skatteprocenten skulle sættes til 60, forkastedes imod kommunisternes stemmer. Det ændrede lovforslag vedtoges med 67 stemmer imod 51 (V, KF og DK). 2 medlemmer (Thorkil Kristensen (UP) og Aksel Larsen (SF)) undlod at stemme.

14. Lov om særlig indkomstskat m. v. (Finansministrene *Kampmann* og *Philip*). [A. sp. 1069. C. sp. 1197].

FremSAT skriftligt ²⁶/₁₁ (F. sp. 974). 1. beh. ⁹/₁₂ (F. sp. 1658). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, *Paabøl*, *Fanger*,

Baunsgaard, Niels Andersen og Ragnhild Andersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v. Betænkning (B. sp. 1501) afgivet $\frac{20}{5}$. 2. beh. $\frac{25}{5}$ (F. sp. 6000). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1561) afgivet $\frac{1}{6}$. 3. beh. $\frac{10}{6}$ (F. sp. 6450). *Loven stadfæstet 11. juni 1960.* (Lovt. nr. 256).

Loven afløser fra og med skatteåret 1962-63 den hidtidige lov om særlig indkomstskat m. v., lov nr. 148 af 28. maj 1958, som ændret ved § 17 i lov nr. 327 af 28. november 1958. Den indeholder en række ændringer, der må ses i forbindelse med den samtidig gennemførte lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v. (jfr. ovenfor under nr. 13). Bortset fra disse ændringer svarer lovens reelle indhold ganske til de hidtidige bestemmelser, men loven er opbygget på en noget anden måde end den tidligere lov. I afsnit I findes reglerne om, hvorledes den særlige indkomst opgøres. I afsnit II findes bestemmelser om, hvorledes denne indkomst beskattes hos personer og dødsboer, mens de tilsvarende regler for selskaber indeholdes i afsnit III. Endelig er i afsnit IV optaget forskellige regler, der svarer til den tidligere lovs afsnit II, samt de fornødne ikrafttrædelsesbestemmelser m. v.

I forhold til de hidtidige regler er den vigtigste ændring den, at der skal betales særlig indkomstskat af fortjeneste ved 1) afhændelse eller afståelse af *aktier, andelsbeviser og lignende værdipapirer*, 2) afhændelse eller afståelse af *tegningsret* til aktier, andelsbeviser og lignende værdipapirer samt 3) *udlodning af likvidationsprovenu* fra aktieselskaber og andelsselskaber, hvorved det dog er en betingelse, at udlodningen er foretaget i det kalenderår, hvori selskabet endeligt opløses (ellers er udlodningen underkastet almindelig indkomstskattepligt.)

Det er i disse tilfælde dog *kun $\frac{2}{3}$ af fortjenesten*, der beskattes med særlig indkomstskat, ligesom kun $\frac{2}{3}$ af et eventuelt tab ved sådanne dispositioner kan fradrages. Da den særlige indkomstskat i øvrigt beregnes med 30 pct. af den del af fortjenesten, der overstiger 1 000 kr., vil fortjeneste ved aktiesalg m. v. blive beskattet med indtil 20 pct. (skatteyderen kan dog også som hidtil begære at få sin særlige indkomst beskattet som almindelig indkomst fordelt over 3 år).

Endvidere er det i disse tilfælde en betingelse for beskatning efter reglerne om særlig indkomstskat, at de pågældende formuegoder ikke er erhvervet som led i den pågældendes *næringsvej* eller på et tidspunkt, der ligger mindre end 2 år forud for *afhændelsen*. Hvis det er tilfældet, beskattes fortjenesten som almindelig indkomst.

Efter de hidtidige regler skulle der finde almindelig indkomstbeskatning sted af fortjeneste ved salg af aktier m. v., der var erhvervet som led i den pågældendes *næringsvej* eller i *spekulationshensigt*, men det sidstnævnte kriterium har været meget vanskeligt at anvende i praksis og erstattes derfor af den nye 2 års regel med hensyn til disse afhændelser.

Under behandlingen i folketinget udgik i forbindelse hermed en i det fremsatte lovforslag indeholdt bestemmelse om, at *spekulationstab på aktier* m. v. kun kunne fradrages inden for en til indkomsten medregnet fortjeneste på værdipapirer, men ikke i anden indkomst. Der vil blive foretaget en tilsvarende ændring af ligningsloven, der indeholder samme bestemmelse.

Fortjenesten eller tabet ved afhændelsen af aktier m. v. og tegningsret til aktier m. v. samt ved likvidation af aktieselskaber skal som hovedregel opgøres som *forskellen mellem salgssummen (likvidationsprovenuet) og anskaffelsessummen* for de pågældende aktier. For aktier erhvervet før 1. januar 1962 træder dog kursværdien pr. 1. januar 1962 i stedet for anskaffelsessummen, hvis kursværdien er højere end anskaffelsessummen. For tilfælde, hvor en del af en aktiebeholdning i et selskab sælges, indeholder loven særlige opgørelsesregler.

Efter den hidtidige lovgivning skulle likvidationsprovenu medregnes i modtagerens skattepligtige indkomst, og reglerne har været praktiseret således, at den skattepligtige avance beregnedes som forskellen mellem likvidationsudbyttet og aktiens *pålydende* værdi, hvilket kunne virke meget hårdt for den aktionær, som ikke ved likvidationen fik dækning for den kurs, han havde givet for aktien. Den nu gennemførte lempelse af likvidationsbeskatningen havde som forudsætning den samtidig gennemførte beskatning af avance ved aktiesalg, idet beskatning af opsamlede reserver i et aktieselskab

ellers kunne undgås ved aktionærens salg af aktien i det likvidationsmodne selskab umiddelbart før likvidationen.

Som følge af de nye regler om likvidationsbeskatning og beskatning af avance ved salg af aktier vil det ikke være nødvendigt at opretholde beskatning af *friaktier*, som udstedes til et selskabs aktionærer. (Efter hidtidig lovgivning skulle friaktier medregnes i modtagerens skattepligtige indkomst efter deres pålydende værdi). I bemærkningerne til lovforslaget og i udvalgsbetænkningen udtaltes, at det er hensigten i ligningsloven at foreslå indsat en bestemmelse om, at friaktier, der efter 1. januar 1962 (efter det fremsatte lovforslag 1. januar 1961) tildeles et selskabs aktionærer, ikke skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. (Derimod vil avance ved salg af sådanne aktier blive beskattet efter de nye regler).

Ved den nye lov ændres de hidtidige regler om særlig indkomstskat for *selskaber*. Selskaber har hidtil betalt særlig indkomstskat efter samme regler som personer. Med den overgang til stort set proportional beskatning af selskaber, som sker ved den nye aktieselskabsskattelov, bortfalder begrundelsen for at beskatte disse selskabers særlige indkomster med en særlig procent, og det fastsættes derfor (i § 13), at selskaber fremtidig skal medregne deres særlige indkomst ved opgørelsen af deres almindelige indkomst, d. v. s. at den særlige indkomst fremtidig bliver beskattet med 44 pct. (med halvt skattefradrag). Brugsforeninger samt salgs- og produktionsforeninger beskattes som hidtil ikke af særlig indkomst.

Fortjeneste og tab ved salg af aktier m. v. som tilfalder noget af de i aktieselskabslovens § 1, nr. 1 og 2, omhandlede selskaber (aktieselskaber og andre selskaber, i hvilke ingen af deltagerne hæfter personligt, og som fordeler overskuddet i forhold til deltagernes indskudte kapital), skal ikke medregnes ved opgørelsen af disse selskabers særlige indkomst, men derimod medregnes i deres almindelige indkomst, hvis de pågældende aktier m. v. er erhvervet som led i selskabets *næringsvej* eller mindre end 2 år forud for afhændelsen (§ 3, stk. 2).

Ved 1. behandling fik lovforslaget tilslutning fra regeringspartierne ordførere, mens *Paabøl* (V) erklærede, at hans parti under ingen omstændigheder kunne gå med til den foreslåede „kapitalvindingskat“ af aktier m. v., der efter hans opfattelse i realiteten var en skat på inflation. *Fanger* (KF) gik ligeledes på det bestemteste imod den nye kapitalvindingskat.

I det nedsatte udvalg stillede finansministeren med tilslutning af et flertal (S, RV og DR) forskellige ændringsforslag bl. a. om, at kun $\frac{2}{3}$ af realisationsgevinster ved aktiesalg skulle beskattes. Et mindretal (V og KF) erklærede ikke at kunne medvirke til lovforslagets vedtagelse.

Ved 2. behandling vedtoges de stillede ændringsforslag, delvis imod kommunisternes stemmer, mens venstres og det konservative folkepartis medlemmer undlod at stemme.

Lovforslaget henvistes på ny til udvalget, hvori finansministeren med udvalgsflertallets tilslutning stillede enkelte nye ændringsforslag.

Ved 3. behandling henstillede *Poul Møller* (KF), at behandlingen blev afbrudt, og at lovforslaget henvistes til det udvalg, som behandlede forslag til lov om ændringer i lov om særlig indkomstskat i forbindelse med salg af fast ejendom (jfr. nedenfor under nr. 15). Dette forslag afvistes af finansministeren under hensyn til den nære forbindelse mellem lovforslaget og lovforslaget om særlig indkomstskat. På begæring af *Poul Møller* blev spørgsmålet om udskydelsen sat under afstemning med det resultat, at forslaget herom forkastedes med 69 stemmer mod 44 stemmer. De stillede ændringsforslag blev alle vedtaget, og lovforslaget vedtoges derefter med 73 stemmer mod 46 (V og KF).

Efter vedtagelsen af den nedenfor under nr. 15 omtalte ændringslov er loven optrykt i ajourført stand som lovbe- kendtgørelse nr. 285 af 7. juli 1960.

15. Lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v. (Finansminister *Philip*). [A. sp. 3731. C. sp. 1227].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{5}$ (F. sp. 5307). 1. beh. $\frac{11}{5}$ (F. sp. 5487). Partiernes ordførere: *Holger Eriksen* (*Hans R. Knudsen*), *Henry Christensen* (*Axel Kristensen*), *Poul Møller*, *Baunsgaard*, *Kristian Kristensen*, *Niels Andersen*, *Alfred Jensen* og *Aksel Larsen*). Henvist til udvalg på 17 medlemmer (*Holger Eriksen*, *Ove Hansen*, *Per Hækkerup*, *Hans R. Knudsen* [formand], *Carl Petersen*, *Retoft*, *Edel Saunte*, *Baunsgaard* [næst-

formand], Kristian Kristensen (fra $10/6$ Niels Andersen), Henry Christensen, Foged, Axel Kristensen, Paabøl, Jens Chr. Christensen, Poul Møller, Ninn-Hansen (fra $3/6$ Weikop) og Jørgen Jørgensen (Ullerup)). Betænkning (B. sp. 1607) afgivet $15/6$. 2. beh. $20/6$ (F. sp. 6530). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1617) afgivet $29/6$. 3. beh. $5/7$ (F. sp. 6666). *Loven stadfæstet 7. juli 1960.* (Lovt. nr. 280).

Loven, der har til formål at inddrage en del af de ekstraordinært store fortjenester, der i nogle tilfælde indvindes ved salg af fast ejendom, til fordel for det offentlige, går ud på følgende:

I lov nr. 256 af 11. juni 1960 om særlig indkomstskat m. v., § 2, hvilken paragraf opregner, hvad der skal medregnes ved opgørelsen af særlig indkomst, indsættes som nyt punkt 13:

„Fortjeneste ved afståelse af fast ejendom, når ejendommen eller en del af denne er erhvervet efter den 31. december 1948, eller der efter denne dato er foretaget bebyggelse eller forbedring på ejendommen. Fortjenesten opgøres efter bestemmelserne i § 7 A [jfr. nedenfor]. Er der ved afståelsen af den pågældende ejendom indvundet en fortjeneste, der omfattes af bestemmelserne i punkt 2 [vedrørende skattefri afskrivninger], skal der tillige svares særlig indkomstskat af denne fortjeneste.“

Fortjenester, der er skattepligtige i medfør af bestemmelsen i § 2, nr. 13, skal dog — efter hvad der bestemmes i en tilføjelse til § 8, stk. 1 — kun medregnes i det omfang, den samlede fortjeneste i det pågældende indkomstår *overstiger 5 000 kr.*

Videre bestemmes det i en tilføjelse til § 3 i loven om særlig indkomstskat, at fortjeneste eller tab af den i § 2, punkt 13, nævnte art, ikke skal medregnes ved opgørelsen af den særlige indkomstskat, såfremt det pågældende formuegode er erhvervet som led i den skattepligtiges næringsvej eller i spekulationsøjemed, hvilket betyder, at fortjeneste eller tab i så fald falder ind under den almindelige indkomstbeskatning (den samme undtagelsesbestemmelse var i forvejen gældende

for de under punkterne 2-5 omhandlede arter af fortjeneste eller tab).

I loven om særlig indkomstskat indføjes dernæst efter § 7 følgende nye § 7 A:

„Den i henhold til § 2, nr. 13, *skattepligtige fortjeneste ved afståelse af fast ejendom* opgøres som forskellen mellem på den ene side det regulerede afståelsesvederlag og på den anden side den regulerede anskaffelsessum, jfr. reglerne i stk. 2-6.

Hvis hele den afståede ejendom er erhvervet efter den 31. december 1948, opgøres det regulerede afståelsesvederlag som afståelsesvederlaget efter fradrag af den del af dette, der berigtiges ved erhververens overtagelse af den på ejendommen hvilende afgiftspligtige grundstigning.

Er en ejendom erhvervet før den 1. januar 1949, men har den skattepligtige afholdt udgifter til anskaffelse af areal og bygninger, der er erhvervet, eller til forbedringer, der er fuldført efter den 31. december 1948, opgøres det regulerede afståelsesvederlag som den del af afståelsesvederlaget opgjort efter reglerne i stk. 2, som kan henføres til de efter den 31. december 1948 foretagne anskaffelser eller forbedringer.

Hvis hele den afståede ejendom er erhvervet efter den 31. december 1948, opgøres den skattepligtiges anskaffelsesudgifter for hvert kalenderår for sig, således at udgifter til areal og bygninger henføres til det år, hvor erhvervelsen har fundet sted, og forbedringsudgifter til det år, hvor forbedringen er fuldført. Som *anskaffelsesudgift* for areal betragtes alene den del, der ikke er berigtiget ved overtagelse af den på det erhvervede areal hvilende afgiftspligtige grundstigning. Udgifterne til de i det enkelte kalenderår foretagne anskaffelser eller forbedringer forhøjes med den procent, der nedenfor er anført for det pågældende kalenderår:

1949	128 pct.
1950	120 -
1951	112 -
1952	104 -
1953	96 -
1954	88 -

1955	80 pct.
1956	72 -
1957	64 -
1958	56 -
1959	48 -
1960 og følgende år	40 -

De samlede anskaffelsesudgifter for den afståede ejendom forhøjet efter foranstående regler udgør den regulerede anskaffelsessum.

Er en ejendom erhvervet før den 1. januar 1949, men har den skattepligtige afholdt udgifter til anskaffelse af areal og bygninger, der er erhvervet, eller til *forbedringer*, der er fuldført efter den 31. december 1948, opgøres den regulerede anskaffelsessum alene på grundlag af de nævnte anskaffelser eller forbedringer efter reglerne i stk. 4.

Ved de i stk. 4 og 5 omhandlede opgørelser af den regulerede anskaffelsessum tages udgifter til forbedring af den afståede ejendom kun i betragtning i det omfang, de ikke som vedligeholdelsesudgifter er bragt til fradrag i den skattepligtige indkomst, og kun såfremt udgifterne til de i det pågældende kalenderår foretagne forbedringer har overstegit såvel 2 000 kr. som 2 pct. af det efter reglerne i stk. 2 opgjorte regulerede afståelsesvederlag. Det samme gælder ved den i stk. 3 omhandlede opgørelse af det regulerede afståelsesvederlag.

Afstår en ejer af fast ejendom denne på sådanne vilkår, at der ved senere afståelser tilfalder ham et yderligere vederlag for ejendommen, skal der, når dette vederlag erhverves, foretages en ny opgørelse af den særlige indkomst for det indkomstår, i hvilket den førstnævnte afståelse fandt sted. Ved denne opgørelse betragtes det yderligere vederlag som indvundet i det nævnte indkomstår.“

Om de nye bestemmelsers ikrafttræden fastsættes i en tilføjelse til § 19, stk. 1, i loven om særlig indkomstskat:

„For så vidt angår fortjenester af den i § 2, nr. 13, nævnte art, finder bestemmelserne anvendelse på indtægter, der erhverves den 10. juli 1960 eller senere. Skal fortjeneste af den i § 2, nr. 13, nævnte art herefter beskattes for skatteåret 1961-62,

opgøres fortjenesten efter reglerne i nærværende lov med det i § 8, stk. 1, nævnte fradrag på 5 000 kr., men i øvrigt sker beskattningen for dette skatteår efter reglerne i lov nr. 148 af 28. maj 1958.“

Endelig indeholder loven bestemmelser, hvorefter forslag til revision af reglerne om beskattning af fortjenester af den i § 2, nr. 13, nævnte art skal forelægges folketinget inden 1. januar 1965, og hvorefter finansministeren bemyndiges til at lade loven om særlig indkomstskat optrykke i ajourført form.

Det af finansministeren fremsatte lovforslag afveg på flere punkter i væsentlig grad fra, hvad der kom til at stå i loven.

For de ejendomme, som sælgeren har erhvervet før lovens ikrafttræden, skulle således efter det oprindelige lovforslag fortjenesten opgøres på grundlag enten af anskaffelsessummen eller af den seneste ejendomsværdi, i begge tilfælde med et tillæg på 75 pct. I stedet for dette indførtes den ovenfor gengivne ordning, der som hovedregel vil medføre fritagelse for skatten, når den pågældende ejendom er erhvervet før 1. januar 1949. Desuden indrømmes efter de ændrede regler et skattefrit fradrag på 5 000 kr., hvortil eventuelt kommer et yderligere fradrag på 1 000 kr. i henhold til § 9 i loven om særlig indkomstskat.

Med hensyn til fradrag for forbedringer skete der også en ændring, idet der i det oprindelige lovforslag ikke var fastsat nogen minimumsgrænse for det fradragsberettigede beløb. Som begrundelse for, at en sådan begrænsning blev indsat i loven, anførtes, at man på andre punkter havde udvidet fradragsretten.

Endvidere skal nævnes, at fristen for forelæggelse af de nye bestemmelser til revision blev indføjet i folketinget, og at skattepligten efter det oprindelige lovforslag skulle omfatte tilfælde, hvor afståelsen er sket 5. maj eller senere. Dette ændredes således, at handler, der er indgået før 10. juli 1960, ikke skal beskattes.

Mens lovforslaget ved fremsættelsen tog sigte på en ændring af lov nr. 148 af 28. maj 1958 om særlig indkomstskat, har man ved den endelige formulering af lovforslagets tekst draget konsekvenserne af, at 1958-loven er blevet afløst af en revideret lov af 11. juni 1960.

Lovforslaget støttedes ved 1. behandling af regeringspartiernes ordførere, omend forskellige spørgsmål ønskedes nærmere overvejet. Fra venstres og det konservative folkepartis side gik man derimod stærkt imod det, som kommunisternes ordfører ikke ville afvise lovforslaget, som han dog rettede en del kritiske bemærkninger imod.

Det folketingsudvalg, hvortil lovforslaget henvistes, delte sig i 3 mindretal med hver sin stillingtagen til sagen.

*Regeringspartierne*s medlemmer af udvalget med undtagelse af Holger Eriksen (S) indstillede lovforslaget til vedtagelse i en af finansministeren foreslået ændret affattelse, som ifølge betænkningen tog sigte på, „at det bedst muligt sikres, at den foreslåede beskatning af fortjeneste ved salg af fast ejendom kun rammer fortjenester, der er ekstraordinært store.“ Om de væsentligste af ændringerne henvises til, hvad der ovenfor er anført. Ændringerne kommenteres i øvrigt nærmere i udvalgsbetænkningen.

Holger Eriksen (S) kunne ikke tiltræde finansministerens ændringsforslag, hvis vedtagelse efter hans opfattelse ville medføre, at man ikke opnåede det, der var tilsigtet ved udarbejdelsen af lovforslaget.

Venstres og *det konservative folkepartis* udvalgsmedlemmer indstillede lovforslaget til forkastelse. Som begrundelse herfor anfører dette mindretal i udvalgsbetænkningen bl. a.:

„Det er mindretallets opfattelse, at forslaget, som det vil fremkomme ved vedtagelse af finansministerens ændringsforslag, er så *væsentlig forskelligt fra det forslag, folkettinget havde til første behandling*, at det burde være forelagt som et nyt lovforslag. Mindretallet støtter sig i denne forbindelse ikke alene på omfanget af de foreslåede ændringer, men tillige derpå, at forslaget nu fremtræder som ændringsforslag til lov af 11. juni 1960, medens det oprindelige forslag var ændringsforslag til lov af 28. maj 1958. Spørgsmålet om, hvorvidt et lovforslags identitet er fastholdt fra første til anden behandling, kan ikke underkastes folketingets flertalsafgørelse; det er *folketingets formand*, der er kompetent til at træffe afgørelse herom, og mindretallet henleder herved formandens opmærksomhed herpå, idet det yderligere ønsker at tilføje, at der formentlig under et ettkammer-system må stilles strengere krav til forslags identitet, end tilfældet var under den tidligere forfatning.

Mindretallet ønsker at fremhæve, at virkningerne af det oprindeligt fremsatte forslag under udvalgsarbejdet er blevet belyst på mindretallets foranledning, og at det heraf fremgik, at finansministerens udtalelse om forslaget ved første behandling ikke dækkede de faktiske forhold. Mindretallet beklager i allerhøjeste grad, at det trods gentagne anmodninger har været umuligt for det at fremkalde en tilsvarende undersøgelse af ændringsforslagets faktiske virkninger, f. eks. belyst igennem et repræsentativt udsnit af den senere tids ejendomshandler. Ministeren har afvist mindretallets anmodning herom med den begrundelse, at en sådan undersøgelse ville kræve længere tid, end der er afsat til forslagets behandling. Mindretallet kan ikke anerkende denne motivering, da der ikke sagligt er noget forhold, som tilsiger forslagets hurtige gennemførelse, allerede af den grund, at den bestående lovgivning sikrer det offentlige normal indkomstskat af spekulationshandler med fast ejendom og tillige fordi det nu ændrede forslag — efter regeringspartierne

skøn — kun vil ramme meget få ejendomshandler, i hvert fald i den første tid efter dets ikrafttræden. Denne påstand har det altså ikke været muligt at få verificeret, ligesom mindretallet har været ude af stand til at fremkalde besvarelse af sit spørgsmål, i hvilken udstrækning de såkaldte „ekstraordinært store“ fortjenester i forvejen er underkastet normal indkomstskat.

Af de grunde, ordførerne for mindretallet fremførte ved forslagets første behandling, er det principielt modstander af en lovgivning, hvorved den private kapitalopsparing i fast ejendom udnyttes som et skatteobjekt. . . . Vel er forslaget, som det nu fremtræder, lempeligere over for de fleste tidligere ejere end det oprindelige forslag, men for fremtidige ejere er det uforandret, ligesom det medfører skærpeelse for dem, der har erhvervet ejendommene i de senere år eller afholdt betydelige beløb til forbedringer. Dets tendens er derfor uforandret: indførelse af et nyt skattemæssigt princip, hvis anerkendelse vil føre til en fuldstændig skat af konjunktursikret værdianbringelse.

Mindretallet vil derfor bestrebe sig for, så snart de politiske forhold tillader det, at søge denne lovgivning ophævet. . . .“

Ved lovforslagets 2. behandling udtalte *formanden*: „I anledning af det i betænkningen rejste spørgsmål om behandlingen af finansministerens ændringsforslag gør jeg opmærksom på, at jeg efter en foretagen undersøgelse ikke finder, at der er grund til at afvise at lade forslagene behandle som ændringsforslag.“

Efter at der havde været ført en indgående debat om sagen, vedtoges finansministerens ændringsforslag med 75 stemmer mod 6 (DK, SF og Holger Eriksen), idet 51 medlemmer (V og KF) afholdt sig fra at stemme.

Til 3. behandling afgav udvalget en tillægsbetænkning, indeholdende ændringsforslag om en ændret affattelse af tilføjelsen til § 19, stk. 1, i loven om særlig indkomstskat, hvorved tilføjelsen formuleredes som foran gengivet. Ændringen tilsigtede at fastslå, at i de tilfælde, hvor fortjeneste ved afståelse af fast ejendom skal beskattes for skatteåret 1961-62, gennemføres beskattningen efter de for dette skatteår i øvrigt gældende regler. Det betyder bl. a., at selskaber og foreninger for skatteåret 1961-62 ikke skal medregne de omhandlede fortjenester ved opgørelsen af den almindelige skattepligtige indkomst, men svare den særlige indkomstskat på 30 pct. (eller almindelig indkomstskat over 3 år).

Uden for tillægsbetænkningen stillede *Aksel Larsen* (SF) ændringsforslag om bortfald af 5 000 kr.-fradraget og om nedsættelse af fradragene efter den foreslåede nye § 7 A, stk. 4, i loven om særlig indkomstskat. Disse ændringsforslag forkastedes med alle øvrige stemmer mod forslagsstillernes og kommunisternes, mens ændringsforslaget i tillægsbetænkningen blev vedtaget uden afstemning.

Under den afsluttende debat stillede *Thorkil Kristensen* (uden for partierne) forslag om henvisning af sagen til fornyet prøvelse i udvalget, idet han gjorde gældende, at den ikke var tilstrækkelig oplyst. Forslaget herom forkastedes med 88 stemmer mod 66 (V, KF og Thorkil Kristensen).

I den ændrede affattelse blev lovforslaget derefter vedtaget med 89 stemmer (regeringspartierne, DK og SF) mod 68 (V, KF og Thorkil Kristensen), idet 1 medlem hverken stemte for eller imod.

16. Lov om ændring i lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme. (Finansminister *Philip*). [A. sp. 3725. C. sp. 1223].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{5}$ (F. sp. 5269). 1. beh. $\frac{11}{5}$ (F. sp. 5433). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Axel Kristensen, Thestrup, Aage Fogh, Kristian Kristensen, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Ove Hansen, Per Hækkerup, Hans R. Knudsen [formand], Carl Petersen, Retoft, Edel Saunte, Aage Fogh [næstformand], Kristian Kristensen (fra $\frac{10}{6}$ Niels Andersen), Axel Kristensen, Henry Christensen, Jens Chr. Christensen, Foged, Johan Philipsen, Thestrup, Gottschalck-Hansen og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 1565) afgivet $\frac{2}{6}$. 2. beh. $\frac{10}{6}$ (F. sp. 6490). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1603) afgivet $\frac{14}{6}$. 3. beh. $\frac{5}{7}$ (F. sp. 6646). *Loven stadfæstet 7. juli 1960.* (Lovt. nr. 281).

Ved loven gennemførtes visse ændringer i loven om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme, således som denne er bekendtgjort ved lov bekendtgørelse nr. 237 af 9. juli 1958. (Ny lov bekendtgørelse indeholdende de seneste ændringer udsendt som bekendtgørelse nr. 305 af 1. august 1960).

Den vigtigste af disse ændringer vedrørte bestemmelserne om *konjunkturtillægget* i lovens § 56. Ifølge de hidtil gældende regler skulle der ved beregningen af den afgiftspligtige grundstigning gives et tillæg til grundbeløbet, svarende til den almindelige stigning i grundværdierne siden 10. almindelige

vurdering pr. 1. oktober 1950. Efter 11. almindelige vurdering pr. 1. september 1956 beregnedes dette tillæg til 30 pct.

Reglerne for beregningen af dette tillæg for den almindelige prisstigning var efter de hidtil gældende regler udformet således, at man fra beregningen af stigningsprocenten undtog nogle områder, hvor grundværdistigninger, der hidrørte fra særlige årsager, gjorde sig stærkt gældende, nemlig København, Frederiksberg, Københavns amtsrådskreds samt de største provinsbyer og deres forstæder.

Disse beregningsregler blev ved den her omhandlede lovændring erstattet med en bestemmelse om, at der ved 12. almindelige vurdering pr. 1. september 1960 skal gives enhver ejendom *et fast lovbestemt tillæg* til ejendommens grundbeløb *på 55 pct.*, beregnet af grundbeløbet, mens spørgsmålet om, hvilke tillæg til grundbeløbet der skal gælde efter 13. almindelige vurdering pr. 1. september 1964, vil være at forelægge folketetinget i folketingsåret 1963-64.

Samtidig gennemførtes den ændring, at der af forbedringer, for hvilke der første gang gives fradrag ved 12. alm. vurdering pr. 1. september 1960, kun beregnes et tillæg på i alt 10 pct., mens der beregnes konjunkturtillæg som hidtil af forbedringer, for hvilke der allerede er givet fradrag forud for 12. alm. vurdering.

Af de øvrige ændringer skal anføres, at der ved indsættelse af et *nyt nr. 12 i lovens § 2, stk. 2*, åbnes adgang til *omvurdering* i tilfælde, hvor der for ejendomme er konstateret en i forhold til vurderingen særlig høj pris.

Endvidere er der under hensyn til den interesse, der for såvel købere som sælgere knytter sig til at få så fuldstændige oplysninger som muligt om størrelsen af den afgiftspligtige grundstigning, der vil komme til at påhvile et areal, hvorom der tænkes handlet, ved indsættelse af et *nyt stykke efter lovens § 8, stk. 2*, skabt mulighed for, at en ejer, der agter at sælge et areal, der ikke er særskilt vurderet på salgstidspunktet, på et så tidligt tidspunkt som muligt kan få *oplysning hos vurderingsmyndighederne om arealets vurdering* og om den afgiftspligtige grundstigningsskyld, der på salgstidspunktet vil på-

hvile arealet. (Denne bestemmelse indsattes under udvalgets behandling af lovforslaget).

Endvidere er der foretaget en ændring af lovens § 64, stk. 3, som tilsigter at effektivisere de i loven indeholdte bestemmelser, der har til formål at værne køberne af faste ejendomme og sikre, at grundstigningsskylden bliver taget behørigt i betragtning ved fastsættelsen af vederlaget til sælgeren.

Endelig er der foretaget en ændring i lovens § 69, stk. 1 a, hvorved den tidligere bestemmelse, hvorefter fritagelse for grundstigningsskyld for parcelhuse kun skulle gives på visse betingelser, når grundværdien oversteg 30 kr. pr. m², er bortfaldet, så at der herefter gives samme fritagelse, uanset om grundværdien er over eller under 30 kr. pr. m². Fritagelsesbeløbet 6 000 kr. er samtidig forhøjet til 7 000 kr. En tilsvarende forhøjelse er foretaget for så vidt angår den maksimale grundværdi for de kolonihaver og sommerhuse, for hvis vedkommende der kan blive tale om fritagelse for grundstigningsskyld (§ 69, stk. 1 c).

Finansminister Philip gav ved lovforslagets fremsættelse følgende motivering for de foreslåede ændringer i loven om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme:

„Der har i det sidste par år fundet en meget kraftig stigning sted i grundpriserne især i området omkring København og de større købstæder og i områder, hvor der sker udstykning til sommerhusgrunde. Grunden til denne udvikling har først og fremmest været den gode beskæftigelse og det stigende velstandsniveau, der har animeret efterspørgslen efter eget hus og sommergrund betydeligt.

For at imødegå de uheldige virkninger af grundværdistigningerne har regeringen fundet det påkrævet, at der træffes foranstaltninger, som dels kan sikre, at samfundet i større omfang end efter de gældende regler får andel i grundværdistigningerne, og dels kan give anledning til, at udbuddet af byggegrunde forøges, så der herigennem kan lægges en dæmper på prisstigningerne.

Dette lovforslag udgør et led i den kreds af lovforslag, der tilsammen har til formål at dæmme op for den spekulation i ejendomspriserne, der for tiden finder sted, og — i det omfang dette ikke lykkes — at inddrage dele af sådan spekulationsgevinst til det offentlige.“

Finansministeren understregede derefter lovforslagets nære sammenhæng med de af ham selv og andre ministre samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om særlig indkomstskat (se nær-

mest foregående sag), om vilkår for salg af jord i offentlig eje (se side 467), om udbygning af det storkøbenhavnske S-banenet (se side 473) og om planlægning af Køge Bugt-området (se side 470).

Lovforslaget mødte under behandlingen i folketinget stærk modstand fra venstre og det konservative folkeparti. De to partiers medlemmer af udvalget motiverede denne modstand ved i udvalgets betænkning at fremsætte en *mindretalsudtalelse*, hvori bl. a. følgende fremhævedes:

„De under udvalgets behandling af lovforslaget fremkomne oplysninger viser, at det foreliggende lovforslag er uegnet til at begrænse prisstigninger på jord, men — som grundstigningsskylden hidtil har gjort — snarere vil forstærke prisstigningen.

Mindretallet har under udvalgsbehandlingen anvist veje, ad hvilke et større udbud af jord kunne opnås, herunder navnlig en ændring af byggezonegrænserne.

Det er under udvalgsbehandlingen blevet klargjort, at et stadigt stigende antal landbrugsejendomme og et stort antal landarbejderboliger vil blive ramt af grundstigningsskyld.

Mindretallet gør opmærksom på det forhold, at den i lovforslagets § 1, nr. 6, nævnte procent, 55, der træder i stedet for det tidligere konjunkturtillæg, ikke giver den fritagelse for beskatning af konjunkturstigningen på landbrugsjord siden sidste — 11. almindelige — vurdering, som selve denne lovgivnings begrundelse, beskatning af den samfundsskabte stigning, forudsætter, men beskatter en del af den stigning i jordprisen, der er en følge af inflationen.“

Lovforslaget vedtoges ved 3. *behandling* med 91 stemmer (S, RV, DR, DK og SF) mod 65 (V, KF og Thorkil Kristensen).

17. Lov om ændring af skatteopkrævningen i Frederiksberg kommune. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2643. C. sp. 121].

FremSAT skriftligt $14/1$ (F. sp. 2114). 1. beh. $19/1$ (F. sp. 2278). Partiernes ordførere: Boye Hansen, Paabøl, Anna Barfoed, Kirkegaard og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Boye Hansen, Ove Hansen, Hougaard, Aage Knudsen, Kolbjørn, Retoft [formand], Astrid Skjoldbo, Kirkegaard [næstformand], Niels Andersen, Paabøl, Jens Chr. Christensen, Holmberg, Henry L. W. Jensen, Axel Kristensen, Anna Barfoed, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Marie Antoinette von Lowzow). Betænkning (B. sp. 219) afgivet $3/2$. 2. beh. $9/2$

(F. sp. 2792). 3. beh. $1\frac{1}{2}$ (F. sp. 2840). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 49).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Finansministeren bemyndiges til at lade opkrævningen af ejendomsskatterne til staten i Frederiksberg kommune overgå fra Københavns amtstue til Frederiksberg kommune, således at de for disse skatters opkrævning i købstæderne gældende regler kommer til anvendelse.

§ 2. Denne lov træder i kraft den 1. april 1960.

Ifølge forordningen om amtstueoppebørsler af 8. juli 1840 opkræves bl. a. ejendomsskatterne til staten i landdistrikterne af amtstuerne, mens disse skatter ifølge lov nr. 116 af 20. april 1926 i købstæderne opkræves af vedkommende kommunalbestyrelse. De amtskommunale ejendomsskatter opkræves af amtstuerne sammen med statsskatterne. I overensstemmelse hermed har ejendomsskatterne til staten for de i Frederiksberg kommune beliggende ejendomme hidtil været opkrævet af Københavns amtstue. Frederiksberg kommune har imidlertid ønsket at overtage opkrævningen af ejendomsskatterne til staten for de i kommunen beliggende ejendomme, idet kommunen herved i en skrivelse til finansministeriet har henvist til, at den gennem en hundredårig udvikling er blevet sidestillet med købstæderne på en lang række områder. Særlig skal nævnes, at Frederiksberg kommune i 1899 blev udskilt fra amtskommunen, så at der ikke opkræves amtskommunale ejendomsskatter af ejendommene i Frederiksberg kommune.

Under hensyn hertil har man ifølge bemærkningerne til det af finansministeren fremsatte lovforslag anset det for velbegrunderet at efterkomme Frederiksberg kommunes ønske om at overtage opkrævningen af ejendomsskatterne til staten.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *finansministeren* bl. a.: „Ifølge en af Københavns amtstue foretaget beregning anslås amtstuens udgift i forbindelse med ejendomsskatteopkrævningen på Frederiksberg til ca. 20 000 kr. i finansåret 1955-56, medens det opkrævningsvederlag, $1\frac{1}{4}$ pct. af de opkrævede skatter, der ville være tilfaldet Frederiksberg i kalenderåret 1956, anslås til godt 40 000 kr. Selv om nyordningen således vil medføre en merindtægt for Frederiksberg, anser jeg det rimeligt at imødekomme kommunalbestyrelsens ønske. . . .“

Lovforslaget blev efter at have været undergivet en kort udvalgsbehandling vedtaget uændret og enstemmigt.

18. Lov om ændringer i toldloven. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 385. C. sp. 201].

Fremsat skriftligt ¹⁰/₁₁ (F. sp. 527). 1. beh. ¹⁷/₁₁ og ¹⁸/₁₁ (F. sp. 661 og 748). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Henry L. W. Jensen, Poul Møller, Aage Fogh, J. M. Pedersen, Fuglsang, Hans Schmidt og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 21 medlemmer (Lars P. Jensen [næstformand], Chr. Christiansen, Einer-Jensen [formand], Per Hækkerup, Peter Nielsen, Lars M. Olsen, Hans Rasmussen, Aage Fogh, A. C. Norman, Niels Andersen, J. M. Pedersen, Henry L. W. Jensen, Anker Lau, Anders Andersen, Holmberg, Axel Kristensen, Harald Nielsen, Poul Møller, Baagø, Fanger (fra ²/₁₂ Asger Jensen og Weikop). Betænkning (B. sp. 225) afgivet ⁵/₂. 2. beh. ¹²/₂ (F. sp. 2857 og 2916). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 397) afgivet ¹⁹/₂. 3. beh. ²⁵/₂ og ²⁶/₂ (F. sp. 3279 og 3354). *Loven stadfæstet 29. februar 1960.* (Lovt. nr. 45).

Ved loven, der gennemførtes i forbindelse med loven om ændringer i og forlængelse af lov om valutaforhold m. v. (jfr. nedenfor under nr. 95), foretoges en række ændringer i toldloven af 28. januar 1959, specielt i dennes tarifafsnit.

Baggrunden for den gennemførte lovændring var, at der under forhandlingerne i folketinget forud for vedtagelsen af toldloven af 28. januar 1959 var blevet rejst spørgsmål om, hvorvidt ikke tiden — med de forbedrede valuta- og beskæftigelsesforhold — var inde til at tage mere vidtgående *skridt i retning af afskaffelse af importreguleringen og samtidig iværksætte ændringer i toldtariffen.*

Det viste sig i forbindelse hermed, at der fra mange sider såvel i folketinget som i erhvervene var betydelig interesse for denne tanke og ønske om at finde frem til en hurtig løsning af de med dens virkeliggørelse forbundne problemer; det bestemtes dog slutteligt, at spørgsmålet skulle udskydes til særlig afgørelse på et senere tidspunkt, når en samlet plan, dels for den tilsigtede afvikling af importreguleringen, dels for omlægningerne af toldforholdene, var udarbejdet.

Kravet om udarbejdelsen af en sådan plan accentueredes

imidlertid som følge af udviklingen med hensyn til *de europæiske markedsdannelse* og drøftelserne vedrørende Danmarks stillingtagen hertil, idet det toldmæssige udgangspunkt for den danske deltagelse i disse videregående *bestræbelser for at nedbryde handelsskrankerne* nu måtte fastlægges. Hertil kom, at det var nødvendigt, at omlægningen skete inden for en så kort tid, at den kunne blive effektiv fra den dato, der måtte blive ansat som den senest mulige som udgangspunkt for *Danmarks toldaftrapning* inden for den markedsdannelse, landet valgte at tilslutte sig.

Resultatet af regeringens drøftelser med hensyn til, hvilken markedsdannelse man ville foreslå Danmarks deltagelse i, blev, at man anbefalede tilslutning til *de syv landes frihandelssammenslutning* (se omtalen side 504 af folketingsbeslutningen om Danmarks ratifikation af konventionen om oprettelse af Den europæiske Frihandelssammenslutning).

I en redegørelse herfor, som *udenrigsministeren* den 14. juli 1959 fremsatte over for folketinget, bebudede denne da også allerede da, at der i folketingsåret 1959-60 ville blive fremsat forslag om en revision af toldtariffen og om afvikling af importreguleringen. I denne redegørelse blev endvidere angivet de retningslinjer, hvorefter forslaget om denne revision ville blive udarbejdet, og den påtænkte tarifrevisions sammenhæng med en afvikling af den særlige danske importregulering blev fremhævet.

Den nævnte forbindelse med forslaget om Danmarks tiltrædelse af *de syv landes frihandelssammenslutning* blev yderligere understreget af *finansministeren* (Kampmann) den 10. november 1959 ved *fremsettelsen* af forslaget til den heromhandlede lovændring. Ministeren pointerede dog bl. a. følgende:

„Det må fremhæves, at man ikke af den lige nævnte sammenhæng mellem frihandelssammenslutningens dannelse og den nu foreslåede omlægning af importreguleringen og toldpolitikken kan udlede, at omlægningen ikke har sin selvstændige begrundelse. Det er tværtimod blevet mere og mere klart, at der netop herved kunne opnås visse fordele og måske især afvikles forskellige ulemper, der med tiden er blevet mere og

mere mærkbare. Hertil kommer flere gunstige mere almene og langsigtede økonomiske fordele ved en mere hensigtsmæssig importpolitik i retning af billiggørelse af produktionen gennem øget international arbejdsdeling og måske på adskillige vareområder tendens til lavere avancer og dermed priser. En omlægning af importreguleringen og toldpolitikken må derfor — uanset de overgangsvanskeligheder, der kan indtræffe — ventes at være til gavn for vort lands økonomiske stilling.

Det er formentlig heller ikke for meget at sige, at der vist fra praktisk taget alle sider er enighed om, at en ændring af importforholdene, hvorved den særlige danske importregulering bliver afviklet, er meget ønskelig, og denne opfattelse synes også at være fremherskende inden for erhvervslivet. De modstridende synspunkter vedrører derfor formentlig mere spørgsmålet om, hvorledes omlægningen nærmere skal gennemføres, altså hvor hurtigt afviklingen af importreguleringen skal ske, og hvad ændringerne i toldtariffen skal gå ud på, end selve det principielt ønskelige i en sådan omlægning.“

Finansministeren betonedede endvidere, at administrationen under udarbejdelsen af forslaget til lov om ændringer i toldloven havde modtaget en mængde *henvendelser* fra bl. a. industriens, arbejdernes, håndværkets, handelens, landbrugets, gartneriets og frugtavlens organisationer, og at ministeriet — i modstrid med den tradition, der ellers har rådet på dette punkt — i den foreliggende sammenhæng havde fundet det rigtigt at imødekomme ønskerne om løbende orientering af og drøftelser med erhvervsorganisationer og erhvervsvirksomheder allerede under udarbejdelsen af forslaget til ændringer i tariffen.

Ministeren udtrykte endvidere, at selv om regeringen for sit vedkommende måtte søge frem mod en afbalanceret helhedsplan og derfor kun i et vist omfang havde kunnet imødekomme de fremførte ønsker, var det hans håb, at det fremsatte forslag repræsenterede en passende afvejning af de modstående interesser og synspunkter.

Med hensyn til de foreslåede ændringer skal kun anføres følgende:

Det samlede antal *positioner* i forslaget var i alt 1 495 mod 1 463 i toldloven af 28. januar 1959. Forøgelsen skyldtes imidlertid alene foretagne underopdelinger, og antallet af toldpligtige positioner var endog foreslået reduceret fra 872 til 816. Denne begrænsning hang ikke alene sammen med, at administrationen havde videreført bestræbelserne for at få råvarer m. v. gjort toldfri, men skyldtes også, at der foresloges indført toldfrihed for en række varer, der mere eller mindre har karakter af forbrugsvarer, og som ikke eller kun i begrænset omfang fremstilles i Danmark.

I bestræbelserne for at gøre en række varer toldfri eller toldbillige følges med hensyn til råvarer og materialer i en del tilfælde den fremgangsmåde, at der åbnes adgang til at lade tolden bortfalde eller nedsætte, når råvarerne skal gå til bestemte produktioner.

Vedrørende de gennemførte *ændringer i tariffen* skal der her i øvrigt kun anføres, at mens der i det fremsatte forslag var foreslået uændrede toldsats for 1029 positioner, forhøjelser for 296 positioner og nedsættelser for 170 positioner, blev der under forslagets behandling i folketinget vedtaget 218 ændringsforslag alene til de foreslåede toldsats.

Ud over ændringerne i en del af de hidtidige toldsats blev der ved denne lovændring i toldloven indsat en *hjemmel til i givet fald at kunne pålægge antidumpingtold eller udlignings-told*. Bestemmelserne herom bygger på de definitioner af dumping m. v., som findes i GATT, hvilket også er tilfældet med hensyn til denne særlige antidumpinglovgivning inden for en lang række andre lande, der allerede har etableret en sådan lovgivning.

Endvidere foretoges for selve *toldforvaltningsbestemmelsernes* vedkommende nogle ændringer, hvoraf en del repræsenterer lempelser i forhold til de hidtil gældende regler. Det gælder bl. a. den nye regel om adgang til toldfrihed i visse tilfælde for særlig værdifuld emballage, toldfrihed for flyvemaskinemotorer m. v., der indføres af virksomheder, som reparerer flyvemaskiner, og toldfritagelse for rullende jernbanemateriel, f. eks. tankvogne, der midlertidigt anvendes her i landet af private.

Ud over de foran nævnte ændringer indeholder loven en række bestemmelser om ændringer i og tilføjelser til toldloven af 28. januar 1959, der alle er en direkte følge af Danmarks ratifikation af konventionen om oprettelse af Den europæiske Frihandelssammenslutning. Disse bestemmelser, der oprindeligt var indeholdt i et selvstændigt forslag til lov om ændringer i toldloven (fremsat af finansministeren den 13. januar 1960, se endvidere herom side 464), blev under udvalgsarbejdet sammenarbejdet med de i det her omhandlede lovforslag indeholdte bestemmelser, så at samtlige de til toldloven foreslåede ændringer og tilføjelser samledes i dette forslag, hvorefter finansministeren under de to lovforslags fælles 2. behandling tog det den 13. januar fremsatte lovforslag tilbage.

Om indholdet af de nævnte bestemmelser kan følgende anføres:

Ved indsættelse af et nyt stk. 2 i toldlovens § 1 tilvejebringes hjemmel til *gradvis ophævelse af tolden for alle af konventionens almindelige toldfritagelsesordning omfattede varesendinger*. For de pågældende varer vil tolden herefter blive nedsat med 20 pct. pr. 1. juli 1960, med 10 pct. pr. 1. januar 1962 og pr. 1. juli 1963, hvorefter den nedsættes med yderligere 10 pct. pr. 1. januar i hvert af følgende år: 1965, 1966, 1967, 1968, 1969 og 1970, så at de omhandlede varer fra og med 1. januar 1970 er fuldstændig toldfrie.

Nedsættelsen af tolden er i henhold til konventionens bestemmelser herom knyttet til *basistoldtariffen*, det vil sige den tarif, der er gældende den 1. marts 1960.

For varer, der ved indførslen tilskrives et kreditoplæg eller oplægges på et privat transitoplæg, berigtiges tolden i forbindelse med varenes fraførsel fra oplagene på grundlag af den på fraførselstidspunktet gældende told, jfr. toldlovens § 81, stk. 3, og § 90.

Opnåelse af toldfritagelsen er ifølge konventionen betinget af, at de pågældende varesendinger er ledsaget af et *oprindelsesdokument*, der enten kan være en af de næringsdrivende udfærdiget erklæring eller et af toldvæsenet eller en autoriseret organisation udstedt certifikat. Med henblik på, at danske

eksportvarer i størst muligt omfang kan drage fordel af toldfritagelse i de øvrige medlemsstater, vil det derfor være nødvendigt, at der ydes erhvervene fornøden bistand med oplysninger, udstedelse af certifikater m. v.

Bestemmelser om toldvæsenets bistand i forbindelse med udstedelsen af oprindelsesdokumenter for her fra landet udførte varer findes allerede i den gældende toldlovs § 174. Da der imidlertid som nævnt ifølge konventionen er mulighed for, at bistand kan ydes også af dertil autoriserede organisationer, der skal være udpeget af den eksporterende medlemsstat og anmeldt over for de øvrige medlemsstater, er der som nyt stk. 2 i § 174 indføjet en bestemmelse om, at *finansministeren på nærmere fastsatte vilkår kan meddele organisationer, der fremsætter begæring herom, autorisation til at udstede oprindelsesdokumenter.*

Da medlemsstaterne har en fælles interesse i, at oprindelsesreglerne respekteres af producenter og eksportører i alle medlemsstater, bestemmes det i konventionen, at der skal etableres et nært samarbejde mellem medlemsstaternes toldmyndigheder, og at disse skal bistå hinanden i undersøgelser af rigtigheden af oprindelsesdokumenter. Som følge heraf er der som nyt stk. 3 i § 174 indføjet en bestemmelse, der giver toldvæsenet fornøden hjemmel til at iværksætte undersøgelser af rigtigheden af oprindelsesdokumenter for udførte varer i tilfælde, hvor en anden medlemsstat har ønsket dette, samt i øvrigt i tilfælde, hvor der — for så vidt angår eksporten til andre medlemsstater — er fremkommet forhold, der giver rimelig grund til iværksættelse af en sådan undersøgelse.

Forslagene om de foran berørte ændringer i toldloven gav anledning til et meget omfattende udvalgsarbejde. Resultatet heraf blev som allerede nævnt et meget stort antal ændringsforslag (i alt 233).

Til belysning af partiernes stilling til de gennemførte ændringer og af ordførernes opfattelse af disses indhold eller virkninger skal der i det følgende anføres nogle uddrag af partiordførernes bemærkninger ved lovforslagets 3. behandling.

Lars P. Jensen (S) udtalte bl. a., at hans parti ikke ønskede tolden for dens egen skyld. Partiets stilling var den, at hvis industrien havde brug for en sådan støtte, så var man villig til at medvirke til, at den fik den. Han fortsatte med følgende udtalelser:

„For os har det været afgørende, at vi fik lavet det rigtige, og dér har vore principper måttet vige.

Der har dog været ét princip, som vi ikke er vejet fra, og det er det princip, at vi i vort arbejde sigter henimod at sikre produktion og beskæftigelse så meget, som det er muligt i den nye tid, vi nu går i møde; Vi skal efter vor opfattelse sørge for et lunt klima omkring vor industri såvel som omkring vort landbrug, et lunt klima om den industri, der skal ud at slås, den industri, der skal sikre beskæftigelsen fremover, både den høje beskæftigelse, vi har, de store årgange, som kommer, og den afgang, som finder sted fra landbruget. Det har hele samfundet interesse i, og deraf afhænger vor fremtid.

Ud fra disse synspunkter kan vi stemme for toldlovsforslaget, som det ser ud nu.“

Henry L. W. Jensen (V) gav udtryk for, at hans partis udgangspunkt var, at varerne ikke måtte fordyres, og at råvarer og hjælpestoffer skulle kunne indføres frit. Tolden måtte derfor ikke være højere end nødvendigt, da den ellers ville påføre eksportindustrien en urimelig byrde, skade konkurrenceevnen over for udlandet og forringe den valutariske stilling. „Vi er“, udtalte han, „på et område, hvor priserne og konkurrencen og det hele udvikler sig på en måde, som vi ikke er i stand til at overse. Vi har fra venstres side erkendt, at når man ophæver importrestriktionerne, må man sætte en rimelig told i stedet, og vi har erkendt, at vi måtte være med i dette arbejde, men vi har også måttet erkende fra første begyndelse, at det er politikens gang og reglerne for spillet, at vi ikke kunne gøre noget, fordi trekantregeringen allerede havde fastlagt princippet. Derfor kan venstre ikke medvirke til dette lovforslags gennemførelse og kan af de af mig angivne grunde ikke stemme for det.“

Poul Møller (KF), der gav tilslutning til lovforslaget, fandt, at man under udvalgsbehandlingen var nået frem til en bedre udgangsstilling for erhvervene end den, der var tiltænkt dem efter regeringens forslag. „Den bedre udgangsstilling for erhvervene er opnået først og fremmest ved, at man overalt, hvor man har kunnet gøre det uden at skade dansk produktions interesser, har gennemført toldfrihedsbestemmelser for råvarer og halvfabrikata. Det er muligt, at nogle mindre danske industrier vil blive ramt af disse toldfrihedsbestemmelser; men det har været nødvendigt at gennemføre for de store industriområder, der skulle liberaliseres, en fri adgang til deres råvarer og halvfabrikata i videst mulig udstrækning; det har vi ment måtte være rigtigt ved overgangen til frihandelsområdet.

Man har dernæst øget toldsatserne for færdigvarer, hvor det var muligt at gennemføre en sådan forøgelse, og i den udstrækning der kunne vindes politisk flertal for det.“

Senere udtalte han: „Spørgsmålet kan nu stilles, om dette resultat er tilfredsstillende. Under de politiske forhold, der råder

her i landet, og som er afspejlet i den regeringsdannelse, vi har, og på baggrund af de dogmer, der hersker i dansk politik, når told diskuterer, og i betragtning af det tidpres, der har været, tror jeg ikke, man kunne have opnået stort mere end det, der her foreligger til vedtagelse. Vi nåede frem til det mulige. Spørgsmålet var for det konservative folkeparti, om vi ved vor deltagelse skulle sikre det opnåelige, det muliges, gennemførelse eller lade det mulige falde til skade for produktion og beskæftigelse“.

A. C. Normann, der ved 3. behandling talte på det radikale venstres vegne (i stedet for Aage Fogh), lagde stor vægt på den frigørelse af importen, der ville blive følgen af de samtidig førte forhandlinger om forslaget til lov om ændringer i og forlængelse af lov om valutaforhold m. v. Han afvejede dette resultat med de skete ændringer i toldloven og anførte, at hans partis repræsentanter i udvalget havde sat ind for at hindre det samlede toldniveau i at overstige en rimelig grænse. Dette var efter hans opfattelse lykkedes i en sådan grad, at han kunne anbefale vedtagelsen af begge lovforslag.

J. M. Pedersen (DR) anbefalede ud fra til dels samme opfattelse som det radikale venstres ordfører. Han glædede sig over, at det på en række områder var lykkedes at opnå toldfrihed eller toldnedsættelser, og han fandt, at de foreslåede forhøjelser med undtagelse af ganske enkelte ikke var større, end at de med nedsættelsen pr. 1. juli igen ville være nede på det hidtidige niveau.

Petra Petersen (DK) motiverede på sin partifælle Fuglsangs vegne kommunisternes stilling således:

„Vi har ved tidligere behandlinger erkendt, at visse toldforhøjelser kan være nødvendige af hensyn til produktion og beskæftigelse; men vi har samtidig gjort opmærksom på, at vi ikke ville tage medansvar for toldforhøjelser og toldbeskyttelse, der gennemføres på en sådan måde, at det for forbrugere og arbejdere betyder prisforhøjelser og dermed en lavere levestandard.“

Derfor foreslog min gruppe ved anden behandling gennem vort forslag til dagsorden, at regeringen og folketinget traf foranstaltninger til gennem kontrol med priser, avancer og monopoler at beskytte forbrugerne imod, at hjemlige producenter brugte den forhøjede told til at gøre forbrugsvarerne dyrere. Uden forsøg på at give en motivering stemte såvel regeringspartier som opposition imod vort dagsordensforslag.

Kommunisterne ønsker altså ikke i dag at tage noget medansvar for told- og valutalovsforslagene, der om et øjeblik antagelig skal vedtages; vi vil hverken stemme for eller imod ved den endelige afstemning, men undlade at stemme.“

Hans Schmidt (SI) udtrykte sin stilling til toldlovsforslaget og det samtidigt behandlede valutalovsforslag med følgende udtalelse:

„Jeg agter at stemme for dem som helhed ud fra den betragtning,

at de er nødvendige for erhvervslivets omstilling til et større markeds vilkår. Denne nødvendighed ville foreligge, uanset hvilket område Danmark end måtte tilslutte sig, og den vil så givet også foreligge for det tilfælde, at udviklingen fører hen til et større markedsfællesskab, end de syv udgør i dag.“

Også *Aksel Larsen* (SF) ville stemme for toldlovsændringen. Hovedsynspunktet ved todsatsernes udformning måtte efter hans opfattelse være „at værne vor valuta, produktion og beskæftigelse uden at forårsage et stigende prisniveau. Måske kan et stigende prisniveau ikke helt undgås på enkelte områder, men som helhed tror jeg ikke det behøver at komme. Allerede fra 1. juli skal de nye todsatser nedsættes med 20 pct. over for deltagerlandene i frihandelsområdet og derefter årlig med 10 pct. af det, vi vel må kalde „grundbeløbet“, for til sidst helt at bortfalde. Derimod opretholdes de over for alle øvrige lande. Dels kan der så blive en vis beskyttelse for dansk industri og produktion, dels vil følgen blive, at prisniveauet ikke behøver at stige, efter som todsatserne bortfalder over for landene inden for de syv. Dansk industri får imidlertid en lille halv snes år til at tilpasse sig forholdene under frihandelsområdet og vil stadig have en større beskyttelse i forhold til den hidtidige over for konkurrencen fra verdens øvrige lande.“

Finansminister Kampmann indrømmede i sit svar til ordførerne, at der på visse områder var sket en række toldforhøjelser, og at beskyttelsen herudover kunne være forøget ved den toldnedsættelse, der havde fundet sted ved nedsættelse af satserne for råvarer og andre dele, som indgår i den danske produktion. Heroverfor fremhævede ministeren især følgende:

„Jeg tror dog alligevel, jeg må have lov at sige, at også toldreformen af 1960 bevarer Danmark som et lavtarifland. Det kan man med god samvittighed stadig hævde. Derfor er der ikke så megen bund i de udtalelser, der også i dag er faldet fra partiet venstre om, at der ved dette toldlovsforslag gennemføres en fordyrelse af varerne her i landet. Jeg mener, det er rigtigt her at påpege, selv om jeg har gjort det før, at den anden vej, den, som partiet venstre har anvist, ville have medført toldforhøjelser i et ganske andet omfang, end der er tale om i dag. Derfor skal man nok bevæge sig lidt forsigtigt, når man retter anklager mod det brede flertal, der i dag står bag den nye toldlov.

Men så er der en anden ting, som jeg også er nødt til at gentage, og det er, at man ganske glemmer i argumentationen, at ved overførslen fra bunden liste til friliste vil slutresultatet på en lang række områder — og på en række af de områder, hvor der er foreslået toldforhøjelser — blive en billigørelse af varerne.“

Finansministeren sluttede i øvrigt med at henvise til, at der samtidig med gennemførelsen af toldlovsforslaget skete en nedsættelse af en række indirekte afgifter, hvoraf han nævnte afgiften

på chokolade- og sukkervarer, papirafgiften, afgiften på spiritus og tændstikafgiften. (Se herom nedenfor under nr. 21-24).

Ved 3. *behandling* vedtoges lovforslaget enstemmigt med 110 stemmer (S, RV, DR, SF, Sl og KF med undtagelse af Clausen (Olufskjær), H. C. Toft og Weikop). 37 medlemmer (V og DK samt de tre foran nævnte medlemmer af KF, 2 grønlandske medlemmer og Thorkil Kristensen) tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

19. Lov om ændring i lov om tobaksafgifter. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 731. C. sp. 151].

Fremsat skriftligt 10/11 (F. sp. 527). 1. beh. 17/11 og 18/11 (F. sp. 661 og 748). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Henry L. W. Jensen, Poul Møller, Aage Fogh, J. M. Pedersen, Fuglsang og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som det den 10. november fremsatte forslag til lov om ændringer i toldloven. Betænkning (B. sp. 225) afgivet 5/2. 2. beh. 12/2 (F. sp. 2858 og 2916). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 387) afgivet 16/2. 3. beh. 19/2 (F. sp. 3199). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 46).

Ved loven, der gennemførtes i forbindelse med det af finansministeren den 10. november 1950 fremsatte forslag til lov om ændringer i toldloven (se ovenfor under nr. 18), foretoges en til rå tobakstoldens bortfald svarende *forhøjelse af tobaksafgifterne*. Samtidig bemyndigedes finansministeren til at yde en godtgørelse for ikke-afgiftsberigtigede færdigvarer samt for halvfabrikata og rå tobak, der ved lovens ikrafttræden henlå hos tobaksvirksomhederne. Formålet hermed var at undgå, at disse lagerbeholdninger blev belastet såvel med den nu ophævede rå tobakstold som med den til kompensation herfor foretagne forhøjelse af afgifterne.

Loven, der som nævnt vedtoges i forbindelse med ændringerne i toldloven og som en konsekvens af disse, gennemførtes af de samme partier, som gennemførte toldlovsændringerne.

20. Lov om ændringer i lov om forskellige forbrugsafgifter. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2823. C. sp. 145].

Fremsat skriftligt $28/1$ (F. sp. 2534). 1. beh. $3/2$ (F. sp. 2743). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Henry L. W. Jensen, Weikop, Aage Fogh og Niels Andersen. Henvist til samme udvalg som det af finansministeren den 10. november fremsatte forslag til lov om ændringer i toldloven. Betænkning (B. sp. 225) afgivet $5/2$. 2. beh. $12/2$ (F. sp. 2858 og 2916). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $17/2$ (F. sp. 3043). *Loven stadfæstet 18. februar 1960.* (Lovt. nr. 36).

Ved loven, der gennemførtes i forbindelse med det af finansministeren den 10. november 1960 fremsatte forslag til lov om ændringer i toldloven (se ovenfor under nr. 18), foretoges visse *afgiftsændringer som følge af modsvarende bevægelser for de pågældende varers toldsatser.*

Således foretoges i konsekvens af papirtoldens forhøjelse en nedsættelse af *papirafgiften* i henhold til forbrugsafgiftsloven fra 30 øre pr. kg til 20 øre pr. kg.

Endvidere pålægges der alt *kaffesurrogat og kaffetilsætning* en afgift på 64 øre pr. kg. Samtidig formindskes den hertil svarende toldsats tilsvarende.

Endvidere gennemførtes under behandlingen i folketinget en ændring med hensyn til *kaffe- og teekstrakter*, idet disse pålagdes en afgift på 6 kr. 50 øre pr. kg. Denne afgift svarer for kaffeekstraktens vedkommende til tolden på den til fremstillingen af 1 kg kaffeekstrakt anvendte mængde rå kaffe, og da der samtidig gennemførtes en ordning med hensyn til toldloven, der sikrede ekstraktfabrikkerne toldfri råstoffer, skulle ordningens virkninger for disse alene have karakteren af en omlægning.

Loven, der alene er at betragte som en konsekvens af de samtidig gennemførte ændringer i toldlovens satser for de pågældende varer, gennemførtes af de samme partier, som medvirkede til toldlovens gennemførelse.

21. Lov om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2829. C. sp. 147].

Fremsat skriftligt $29/1$ (F. sp. 2578). 1. beh. $3/2$ (F. sp. 2743). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Henry L. W. Jensen, Weikop, Aage Fogh og Niels Andersen. Henvist til samme udvalg som det af finansministeren den 10. november fremsatte forslag til lov om ændringer i toldloven. Betænkning (B. sp. 225) afgivet $5/2$. 2. beh. $12/2$ (F. sp. 2858 og 2916). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $17/2$ (F. sp. 3043). *Loven stadfæstet 18. februar 1960.* (Lovt. nr. 41).

Ved loven, der gennemførtes i forbindelse med det af finansministeren den 10. november 1960 fremsatte forslag til lov om ændringer i toldloven (se ovenfor under nr. 18), foretoges en til ændringerne i spiritustolden svarende *nedsættelse af spiritusafgiften*, således at afgiften for her i landet fremstillet spiritus nedsattes fra 27 kr. 50 øre til 27 kr. pr. liter af 100 pct. styrke og for indført spiritus fra 13 kr. 75 øre til 13 kr. 50 øre pr. liter af 50 pct. styrke og derunder.

Loven, der er en konsekvens af de samtidig vedtagne ændringer i toldloven, gennemførtes af de samme partier, som medvirkede til gennemførelsen af disse.

22. Lov om ændringer i og tilføjelser til lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. m. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1797. C. sp. 139].

Fremsat skriftligt $13/1$ (F. sp. 2062). 1. beh. $26/1$ (F. sp. 2416). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Anker Lau, Poul Møller, Aage Fogh og Sandau. Henvist til samme udvalg som det af finansministeren den 10. november 1960 fremsatte forslag til lov om ændringer i toldloven. Betænkning (B. sp. 225) afgivet $5/2$. 2. beh. $12/2$ (F. sp. 2858). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $17/2$ (F. sp. 3043). *Loven stadfæstet 18. februar 1960.* (Lovt. nr. 35).

Ved loven, der gennemførtes i forbindelse med det af finansministeren den 10. november 1960 fremsatte forslag til

lov om ændringer i toldloven (se ovenfor under nr. 18), foretoges en række ændringer i chokoladeafgiftslovens bestemmelser.

Den mest omfattende ændring var indføjelser af et særligt afsnit III vedrørende opkrævning af en såkaldt *dækningsafgift* ved indførsel af visse varer, som efter de hidtil gældende bestemmelser ikke i sig selv var afgiftspligtige efter lovens omsætnings- eller råstofafgiftsbestemmelser, men som indeholder bestanddele, der ville være blevet beskattet med omsætningsafgift eller råstofafgift, dersom varen var fremstillet her i landet.

Indførelsen af disse særlige bestemmelser om dækningsafgift blev af *finansministeren* motiveret således ved lovforslagets fremsættelse:

„Forslaget til lov om ændringer i og tilføjelser til lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. m. går bl. a. ud på at tilvejebringe de ændringer i chokoladeafgiftslovens bestemmelser, som vil være nødvendige af hensyn til den chokoladeforbrugende industris konkurrencemæssige stilling under friere importforhold. Forholdet er det, at danske virksomheder, der fremstiller varer med indhold af chokolade eller andre ingredienser, der er afgiftspligtige i henhold til chokoladeafgiftsloven, efter de gældende bestemmelser må svare omsætningsafgift eller råstofafgift af disse ingredienser, når de fremstillede varer — som f. eks. almindelige chokoladekiks — ikke i sig selv er omsætningsafgiftspligtige. De nugældende afgiftsbestemmelser stiller derved dansk fremstillede varer med indhold af chokolade og lignende dårligere i konkurrencen end tilsvarende importerede varer, idet den udenlandske producent ikke har måttet betale den her i landet gældende afgift af den til fremstillingen medgæede chokolade.

Hidtil har forskelsbehandlingen i afgiftsmæssig henseende mellem dansk og udenlandsk produktion på dette område ikke haft nogen særlig betydning. Dels har importen på grund af importreguleringen været begrænset, dels har man ved fastsættelsen af de almindelige toldsatser kunnet taget hensyn til, at dansk fremstillede varer af den omhandlede art indirekte — nemlig gennem beskattningen af de anvendte materialer — er pålagt indenlandske afgifter.

Danmarks tilslutning til frihandelsområdet vil imidlertid ændre forholdene. Når importrestriktionerne og toldsatserne afvikles, er det nødvendigt at træffe andre foranstaltninger til imødegåelse af den nuværende afgiftsmæssige forskelsbehandling af danske og indførte varer. I det nu foreliggende lovforslag er spørgsmålet søgt løst ved at pålægge visse varer med indhold af chokolade, mandler og nødder m. v. en dækningsafgift ved indførsel her til landet. Afgiften

er i overensstemmelse med bestemmelserne vedrørende frihandelsområdet søgt fastsat således, at danske og indførte varer — så vidt det er teknisk muligt — bliver ligestillede i beskatningsmæssig henseende. For varer, der ikke er foreslået omfattet af dækningsafgiften, åbnes der samtidig mulighed for at give adgang til afgiftsfri indkøb af chokolade m. v., når varerne fremstilles her i landet.“

Lovforslaget, der under behandlingen i folketinget undergik nogle mindre ændringer vedrørende de foreslåede satser, gennemførtes af de samme partier, som medvirkede til gennemførelsen af ændringerne i toldloven.

23. Lov om ændring i lov om omsætningsafgift af chokolade- og sukkervarer m. m. (Finansminister *Philip*). [A. sp. 3667. C. sp. 849].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{5}$ (F. sp. 5236). 1. beh. $\frac{5}{5}$ (F. sp. 5315). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Henry L. W. Jensen, Weikop, Aage Fogh, Niels Andersen og Fuglsang. 2. beh. $\frac{10}{5}$ (F. sp. 5366). 3. beh. $\frac{17}{5}$ (F. sp. 5631). *Loven stadfæstet 18. maj 1960.* (Lovt. nr. 206).

Ved lov nr. 35 af 18. februar 1960 blev der med virkning fra 1. marts 1960 gennemført en *dækningsafgift* ved indførsel af visse varer henhørende under toldtariffens pos. 19.08, 21.07 og 22.02, der ikke i sig selv er omsætnings- eller råstofafgiftspligtige i henhold til chokoladeafgiftslovens afsnit I eller II, men som indeholder bestanddele, der er omfattet af afgiftspligten i henhold til disse lovafsnit (jfr. ovenfor under nr. 22).

Hensigten med dækningsafgiften var at skabe *ligestilling i afgiftsmæssig henseende mellem danske og udenlandske varer* — f. eks. kager, kiks, kagepulver og buddingpulver — med indhold af kakao, chokolade, mandler, nødder m. v., idet danske producenter af sådanne varer, for så vidt varerne ikke i sig selv er omsætningsafgiftspligtige, må indkøbe kakao, chokolade, mandler, nødder m. v. i beskattet stand.

Ved gennemførelsen af lov nr. 35 af 18. februar 1960 var man af den opfattelse, at man ved i bestemmelsen om dækningsafgift at anføre pos. 19.08, 21.07 og 22.02. havde dækket vareområdet tilstrækkeligt ind. Imidlertid har det i praksis

vist sig, at en del af de varer, man i sin tid mente ville blive indfortoldet under pos. 21.07, f. eks. visse kage- og buddingpulvere med nøddeindhold, faktisk henhører under pos. 19.02. Disse varer har derfor hidtil kunnet indføres uden dækningsafgift.

Ved nærværende lov suppleres teksten til chokoladeafgiftslovens § 22, stk. 1, således, at de omhandlede varer, som hensigten var ved gennemførelsen af lov nr. 35 af 18. februar 1960, omfattes af dækningsafgiftspligten.

Lovforslaget gennemførtes uden udvalgsbehandling. Det vedtoges enstemmigt med 120 stemmer, idet 38 medlemmer (V og DK) undlod at stemme.

24. Lov om ændringer i forbrugsafgifterne af papir, tændstikker m. m. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 3211. C. sp. 521].

Fremsat skriftligt $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3572). 1. beh. $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3800). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Henry L. W. Jensen, Poul Møller, Aage Fogh, Niels Andersen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Nielsen, Chr. Christiansen, Einer-Jensen [formand], Per Hækkerup, Lars P. Jensen, Lars M. Olsen, Hans Rasmussen, Aage Fogh [næstformand], Niels Andersen, Henry L. W. Jensen, Holmberg, Axel Kristensen, Anker Lau, Harald Nielsen, Poul Møller, Baagø og Weikop). Betænkning (B. sp. 517) afgivet $\frac{11}{3}$. 2. beh. $\frac{15}{3}$ (F.s p. 3957). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{17}{3}$ (F. sp. 4114). *Loven stadfæstet 18. marts 1960.* (Lovt. nr. 92).

Ved loven gennemførtes sådanne ændringer i lov nr. 44 af 14. marts 1955 om forskellige forbrugsafgifter, at der dels åbnedes mulighed for afgiftsfritagelse for papir, som anvendes til fremstilling af sække til cement, dels foretoges nedsættelse af afgiften på tændstikker og cigartændere.

Om baggrunden for lovforslaget udtalte *finansministeren* ved fremsættelsen bl. a. følgende:

„Forslaget fremkommer som en følge af drøftelserne af toldlovsforslaget og går ud på i tilslutning til toldlovens ikrafttræden at gennemføre endnu nogle ændringer i forbrugsafgifterne. Det drejer

sig dels om at fritage cementsække for papirafgift, dels om at nedsætte afgiften af tændstikker. Disse ændringer var der enighed om i toldlovsudvalget. I forbindelse med en nedsættelse af tændstikafgiften må tillige afgiften af cigar- og cigarettændere tages op til overvejelse, eftersom denne afgift udgør et supplement til tændstikafgiften og derfor bør nedsættes, såfremt afgiften af tændstikker ændres som foreslået.“

Afgiften af cigar- og cigarettændere blev i det fremsatte lovforslag foreslået helt ophævet under henvisning til, at den var uden finansiel betydning samt vanskelig at kontrollere; men under udvalgsbehandlingen stilledes af finansministeren et ændringsforslag, hvorefter denne afgift i stedet for at bortfalde skulle nedsættes fra 5 kr. pr. stk. til 2 kr. pr. stk., hvorved balancen mellem tændstikkernes og cigartændernes afgiftsforhold opretholdtes, idet afgiften på tændstikker var foreslået nedsat fra 5 øre til 2 øre pr. almindelig æske. Dette ændringsforslag var tiltrådt af udvalget med undtagelse af venstre repræsentanter i udvalget.

Uden for betænkningen stillede *Aksel Larsen* (SF) ændringsforslag om, at afgiften af tændstikker skulle bortfalde. Dette ændringsforslag blev ved 2. behandling forkastet.

Lovforslaget blev ved 3. behandling med den i betænkningen foreslåede ændring vedtaget enstemmigt med 108 stemmer (S, KF, RV, DR, DK og SF), idet 34 medlemmer (V) undlod at stemme.

25. Lov om ændringer i lov om afgift af konsum-is. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 41. C. sp. 59].

Fremsat skriftligt $7/_{10}$ (F. sp. 36). 1. beh. $27/_{10}$ (F. sp. 429). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Anker Lau, Weikop, Aage Fogh, Sandau og Fuglsang. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i lov om afgift af gevinster ved lotterispil m. v. Betænkning (B. sp. 155) afgivet $27/_{11}$. 2. beh. $8/_{12}$ (F. sp. 1507). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 191) afgivet $15/_{12}$. 3. beh. $18/_{12}$ (F. sp. 2035). *Loven stadfæstet 19. december 1959.* (Lovt. nr. 330).

Ved loven foretages nogle ændringer i lov nr. 607 af 21. december 1946 om afgift af konsum-is, jfr. lov nr. 47 af 14. marts 1955 og § 5 i lov nr. 2 af 28. januar 1959.

I den gældende lovs § 5 har man således ophævet bestemmelsen om, at de afgiftspligtige virksomheder pr. kalenderår mindst skal svare afgift af et kvantum på 400 liter konsum-is.

Som begrundelse herfor anførte *finansministeren* ved tremsættelsen af lovforslaget:

„Efter de indvundne erfaringer er denne bestemmelse om mindsteafgift uden særlig betydning som adgangsbegrænsning, men giver på den anden side anledning til et vist administrationsbesvær.“

Samtidig gennemføres tilsvarende bestemmelser vedrørende virksomhedernes angivelse af den månedlige udlevering af afgiftspligtige varer og indbetalingen af den hertil svarende afgift, som er optaget i nogle af de i de seneste år gennemførte forbrugsafgiftslove. Den ordinære *frist for indbetalingen af afgiften* forbliver uændret, men virksomhederne vil mod sikkerhedsstillelse kunne opnå en yderligere frist på 2 måneder med indbetalingen.

I § 5 i den gældende lov har man endvidere — med henblik på den såkaldte „soft-ice“ — indføjet følgende nye bestemmelse:

„For varer, der almindeligvis afsættes til forbruger direkte efter aftapning fra fryser, angives den afgiftspligtige mængde på grundlag af den medgæede isblandings rumfang med tillæg af en *svulmningsprocent* på 75. Denne bestemmelse omfatter ikke is fremstillet af en isblanding med et lavere fedtindhold end 5 pct.“ (Sidste punktum tilføjedes ved 3. behandling i folketinget).

Det var oprindelig i tilslutning hertil foreslået, at toldvæsenet for varer, der er fremstillet i fryseforme eller lignende, skulle kunne kræve, at de ved fremstillingen anvendte formes rumfang lagdes til grund ved angivelsen af den afgiftspligtige mængde. Denne bestemmelse udgik imidlertid ved sagens behandling.

Ved samme lejlighed indføjedes i den gældende lovs § 6 følgende nye bestemmelse:

I tilfælde, hvor en erhvervsvirksomhed, der har modtaget varer til videresalg, går konkurs eller af anden årsag standser betalingerne, tillægges der den pågældende leverandør det samme *privilegium for afgiftens beløb*, som i henhold til stk. 3 tilkommer statskassen over for afgiftspligtige virksomheder, for de varer, der er leveret inden for et tidsrum af 12 måneder før konkursen eller betalingsstandsningen.

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et folketingsudvalg, der i sin enstemmige betænkning omtaler en række henve-ndelser, som var fremkommet fra erhvervsorganisationer, og derefter udtaler: „I en del af de ovenfor nævnte henve-ndelser til udvalget er der fremsat anmodning om, at den til lovens § 5 som stk. 3, 1. punktum, foreslåede bestemmelse vedrørende adgang for toldvæsenet til at kræve, at de ved fremstillingen anvendte formes rumfang lægges til grund ved angivelsen af den udleverede afgiftspligtige mængde, udgår af lovforslaget. Af ministerens svar på et af udvalget stillet spørgsmål herom fremgår bl. a., at den foreslåede bestemmelse navnlig er begrundet i, at det kan medføre visse kontrolmæssige vanskeligheder for toldvæsenet at skulle tage hensyn til det afsmeltningssvind, der fremkommer ved varenes frigørelse fra fryseformene.

Ved en af ministeriet foretaget fornyet undersøgelse af spørgsmålet har det vist sig, at det faktisk almindelige efterhånden er blevet, at afgiftsberigtigelse sker efter rumfanget af det færdige produkt, således at afsmeltningssvindet er holdt uden for afgiften.

Selv om det kontrolmæssigt må anses for sikrere at beregne afgiften på grundlag af formenes rumfang, anser ministeriet det dog forsvarligt at fortsætte den praksis, der rent faktisk har udviklet sig, og under hensyn til, at en gennemførelse af den foreslåede bestemmelse ville medføre en ikke tilsigtet almindelig afgiftsforhøjelse, stiller ministeren ændringsforslag nr. 1, hvorved bestemmelsen udgår.

Der er endvidere over for udvalget fremsat ønske om, at der i lovforslaget indsættes en bestemmelse, hvorefter der tillægges de fabrikker og virksomheder, der har betalt afgiften, et privilegeret krav på afgiftsbeløbet over for de forhandlere, til hvem varen sælges.

Dette ønske er imødekommet ved ændringsforslag nr. 2 om indsættelse af en hertil sigtende bestemmelse i lighed med tilsvarende bestemmelser i afgiftslovene vedrørende tobak, chokolade m. v.

Udvalget har endvidere over for ministeren rejst spørgsmålet om, *hvorvidt man kunne lægge afgift på fremstilling og salg af isblanding til soft-ice i stedet for på den færdige soft-ice.*

Af ministerens besvarelse fremgår bl. a., at antallet af fabrikker, der fremstiller isblanding til det nævnte formål, er væsentligt mindre end antallet af soft-icevirksomheder. Ministeriet har derfor allerede på et tidligere tidspunkt overvejet muligheden for at opnå en administrativ forenkling uden at svække kontrollen med afgiftens erlæggelse ved en sådan omlægning. Den nødvendige kontrol med en sådan ordning vil det imidlertid ikke være muligt at opretholde alene ved regelmæssigt tilsyn med og krav om særlig regnskabsførelse hos de virksomheder, der fremstiller isblanding.

For at sikre sig mod, at soft-icefremstillerne anvender ubeskattet isblanding, ville det derfor være nødvendigt fortsat at opretholde kontrollen med disse virksomheder, selv om afgiften skulle betales

af fremstilleren af isblandingen, og det må antages, at en sådan kontrol med ikke-anmeldte virksomheder ville være lige så omfattende og mindre effektiv end den nuværende kontrolordning. Ministeren har således *ikke ment det forsvarligt at foreslå afgiften opkrævet hos fremstillerne.*"

Efter at de i betænkningen indeholdte ændringsforslag var vedtaget ved 2. behandling, gik lovforslaget tilbage til udvalget, der i en tillægsbetænkning stillede et ændringsforslag til 3. behandling (jfr. ovenfor).

Dette ændringsforslag tiltrådtes ved 3. behandling, og lovforslaget blev derefter i den ændrede affattelse vedtaget enstemmigt idet kommunisterne, som ønskede afgiften på konsum-is helt afskaffet, afholdt sig fra at stemme.

26. Lov om ændring i lov om afgift af gevinster ved lotterispil m. v. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 45. C. sp. 57].

Fremsat skriftligt $\frac{7}{10}$ (F. sp. 35). 1. beh. $\frac{27}{10}$ (F. sp. 425). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Thorkil Kristensen, Ninn-Hansen, Aage Fogh, Niels Andersen og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Nielsen, Nina Andersen, Francke [formand], Andreas Hansen, Hjortnæs, Axel Ivan Pedersen, Retoft, Aage Fogh [næstformand], Sandau, Alfred Bøgh, Søren Jensen, Kr. Juul, Thorkil Kristensen, Anker Lau, Weikop, Anna Barfoed og Ninn-Hansen). Betænkning (B. sp. 155) afgivet $\frac{27}{11}$. 2. beh. $\frac{8}{12}$ (F. sp. 1507). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 191) afgivet $\frac{15}{12}$. 3. beh. $\frac{18}{12}$ (F. sp. 2034). *Loven stadfæstet 19. december 1959.* (Lovt. nr. 331).

Ved loven foretages nogle mindre ændringer i lov nr. 23 af 27. januar 1956 om afgift af gevinster ved lotterispil m. v.

Om disse ændringer anførte *finansministeren* ved lovforslagets fremsættelse:

„Siden denne lov trådte i kraft, har finansministeriet stedsse fulgt den praksis, at afgiftspligten også omfattede uafhængte gevinster. Da denne praksis imidlertid er underkendt ved højesterets dom af 22. januar 1959, vil jeg foreslå lovens

§ 2 ændret, således at *afgiftspligten af uafhentede gevinster lovfæstes.*

De foreslåede ændringer i affattelsen af lovens § 1, stk. 1, tager alene sigte på en klarere præcisering af lovens område.

Ved udarbejdelsen af forslaget til lotteriafgiftsloven forudsatte man, at afgift også skulle erlægges af uafhentede gevinster. I overensstemmelse hermed fastsattes i § 6 en frist for afgiftsberigtigelsen på 14 dage fra resultatet af en bortlodning.

Den nævnte højesteretsdom vil imidlertid, da afhentningsfristen som regel er væsentlig længere end de anførte 14 dage, have som konsekvens, at der må indbetales afgift også af de på indbetalingstidspunktet uafhentede gevinster, og at der derefter må reguleres, når afhentningsfristen er udløbet, således at den indbetalte afgift for de uafhentede gevinster må tilbagebetales, hvilket administrativt er særdeles uheldigt.

For at sikre afgiftens erlæggelse må jeg anse det for nødvendigt, at indbetalingstidspunktet ligger kort tid efter lodtrækningen, og jeg finder derfor ingen mulighed for at udskyde indbetalingstidspunktet til et tidspunkt efter afhentningsfristens udløb.

Forslaget går derfor ud på, at pligten til at svare afgift også af uafhentede gevinster lovfæstes.“

Lovforslaget undergaves i folketinget en udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag. Det vedtoges uændret og enstemmigt.

27. Lov om ændring i lov om afgift af forlystelser.
(Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 3029. C. sp. 689].

Fremsat skriftligt $2\frac{1}{2}$ (F. sp. 3215). 1. beh. $\frac{3}{3}$ (F. sp. 3748). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Foged, Hanne Budtz, Baunsgaard, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Chr. Christiansen, Poul Hansen (Grenå) [formand], Aage Knudsen, Kolbjørn, Th. Mikkelsen, Peter Nielsen, Baunsgaard [næstformand], Niels Andersen, Foged, Vagn Bro, Henry Christensen, Ladefoged, Helga Pedersen, Hanne Budtz, Asger Jensen og Weikop). Betænkning (B. sp. 745) afgivet $1\frac{8}{3}$. 2. beh. $2\frac{5}{3}$ (F. sp. 4565).

Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{30}{3}$ (F. sp. 4695). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 116).

Ved lov nr. 293 af 21. december 1957 (årbog 1957-58, side 137) gennemførtes med virkning fra 30. december 1957 en *nedsættelse af forlystelsesafgiften af filmsforevisninger*, således at nedsættelsen tilfaldt biografejerne, idet der indførtes en ordning, der tillod den afgiftspligtige inden afgiftens indbetaling til oppebørselsmyndigheden at fradrage $\frac{1}{7}$ af den beregnede afgift = $\frac{7}{17}$ af bruttoentréindtægten.

Brøken $\frac{1}{7}$ ændres ved nærværende lov — som en yderligere imødekommenhed over for biografejerne — til $\frac{1}{3}$ (i stedet for som oprindelig foreslået til $\frac{2}{7}$).

Efter de hidtidige regler skulle den til det offentlige indbetalte forlystelsesafgift deles med 60 pct. til staten og 40 pct. til vedkommende kommune. For at kommunerne ikke skal lide tab ved nyordningen, bestemmes det nu, at *halvdelen af afgiften skal tilfalde staten og halvdelen kommunen.*

Ved fremsættelsen af lovforslaget pegede *finansministeren* på, at den i 1957 indførte lempelse var motiveret ved en nedgang i biografbesøget, som måtte antages at stå i forbindelse med fjernsynets fremgang. Da det ikke var lykkedes at bringe denne udvikling til ophør, kæmpede mange biografejere, særlig ejere af mindre biografteatre, fremdeles med økonomiske vanskeligheder.

Under hensyn hertil havde man fundet det rimeligt at søge vanskelighederne afbødet ved at foreslå afgiften yderligere lempet. „Denne ordning må betragtes som en øjeblikkelig hjælpeforanstaltning, og det er i øvrigt min hensigt at nedsætte et udvalg, der skal foretage en almindelig gennemgang af de mange problemer i forbindelse med forlystelsesafgiften, herunder forskellige af filmsbranchens rejste spørgsmål.“

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse.

Under sagens behandling i et udvalg enedes man om den ovenfor omtalte ændring, hvorefter det beløb, som den afgiftspligtige kan fradrage ved afgiftens indbetaling, forøgedes til $\frac{1}{3}$ af den fulde beregnede afgift.

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget enstemmigt.

28. Lov om tillæg til lov om indenlandsk skillemønt. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 933. C. sp. 149].

Fremsat skriftligt $\frac{24}{11}$ (F. sp. 888). 1. beh. $\frac{4}{12}$ (F. sp.

1360). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Svendborg), Martin, Gottschalck-Hansen, A. C. Normann, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Svendborg), Andreas Hansen, Boye Hansen [formand], Johs. E. Larsen, Th. Mikkelsen, Viola Nørlov, Retoft, A. C. Normann [næstformand], Niels Andersen, Martin, Holmberg, Jensen-Broby, Mosbech, Paabøl, Gottschalck-Hansen, Anna Barfoed og Jørgen Jørgensen (Ullerup)). Betænkning (B. sp. 221) afgivet $\frac{3}{2}$. 2. beh. $\frac{10}{2}$ (F. sp. 2813). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 369) afgivet $\frac{11}{2}$. 3. beh. $\frac{18}{2}$ (F. sp. 3088). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 48).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Finansministeren bemyndiges til at lade udmønte indenlandske skillemønter af møntbronze (95 vægtdele kobber, 4 vægtdele tin og 1 vægtedel zink), lydende på 5 øre, 2 øre og 1 øre, af følgende størrelse og vægt:

Et stykke, som repræsenterer en værdi af	Diameter i mm	Vægt pr. stk.
a. 5 øre.....	24,0	6,0 g
b. 2 øre.....	19,5	3,6 g
c. 1 øre.....	15,5	1,8 g

§ 2. Finansministeren bemyndiges endvidere til at lade udmønte indenlandske skillemønter af kobbernikkel (75 vægtdele kobber og 25 vægtdele nikkel), lydende på 5 kroner og 1 krone, samt en indenlandsk skillemønt af møntsølv (80 vægtdele sølv og 20 vægtdele kobber), lydende på 5 kroner, af følgende størrelse og vægt:

Et stykke, som repræsenterer en værdi af	Diameter i mm	Vægt pr. stk.	
		kobbernikkel	møntsølv
a. 5 kr.....	33,0	15,0 g	17,0 g
b. 1 kr.....	25,5	6,8 g	—

§ 3. De nærmere bestemmelser om udmøntningen og dens iværksættelse fastsættes ved kgl. anordning.

§ 4. I øvrigt gælder med hensyn til de i §§ 1 og 2 nævnte

mønter de i lov nr. 28 af 15. februar 1924 om indenlandsk skillemønt fastsatte, almindelige bestemmelser.

§ 5. Denne lov træder i kraft den 1. marts 1960.

Som begrundelse for disse bestemmelser anførtes i de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget ved dets fremsættelse, bl. a.:

„Det gældende møntsystem har i de seneste år givet anledning til forskellig kritik, der i særlig grad har været rettet imod de cirkulerende aluminium- og zinkmønter.

Finansministeriet har imidlertid måttet udvise tilbageholdenhed med at foreslå ændringer i systemet, fordi *kapaciteten på den kgl. mønt* har bevirket, at man kun med vanskelighed har kunnet imødekomme det stigende behov for udmøntning af skillemønt, således at der ikke har været praktisk mulighed for sideløbende at få udført det merarbejde, der vil være en følge af en omlægning af møntsystemet.

Efter at den kgl. mønt inden for det sidste par år har fået maskinparken udvidet og lokaleforholdene forbedret, er der nu tilvejebragt mulighed for en gennemførelse af ønskelige ændringer.

Til belysning af problemerne i forbindelse med skillemøntordningen nedsatte finansministeren den 16. april 1959 et *udvalg* med repræsentanter for finansministeriet, den kgl. mønt og Danmarks nationalbank. I nogle af udvalgets møder har repræsentanter for detailhandel, pengeinstitutter og automatfabrikker deltaget.

I den af udvalget afgivne betænkning er fremsat forskellige forslag, hvorved der søges tilvejebragt større orden og ensartethed i møntsystemet under hensyntagen til omsætningsens behov og omkostningerne ved de mulige ændringer.

Udvalgets betænkning danner grundlaget for nærværende lovforslag.

For så vidt angår de små mønter (1-, 2- og 5-ørerne), har det i udvalget været *overvejet at afskaffe 2-øren*, hvorved der bl. a. kunne opnås en meget ønskelig reduktion af 5-ørens størrelse med en heraf følgende nedsættelse af metalomkostningerne ved udmøntning af 5-øren samt en mere rationel placering af 5-øren i systemet.

Denne fremgangsmåde, der vil kunne gennemføres under forudsætning af en øget udmøntning af 1- og 5-ører, har været drøftet med repræsentanter for detailhandel og pengeinstitutter; men medens Danske Bankers Fællesrepræsentation ikke har haft betænkeligheder ved dette forslag, har Danmarks Sparekasseforening og Butikshandelens Fællesråd udtalt sig for bibeholdelse af 2-øren ud fra den betragtning, at dens afskaffelse vil besværliggøre omsætningen.

I betragtning af, at den tilstræbte sanering vedrørende de små mønter vil kunne opnås på anden måde, har der herefter i udvalget været enighed om ikke at fastholde forslaget om 2-ørens afskaffelse.

Udvalget er herefter gået ind for en reduktion af de små mønters

størrelse som anført i lovforslagets § 1. Samtidig foreslås det at gå over til benyttelse af *mønibronze* som møntmetal, hvorved der vil kunne opnås en betydelig forbedring af de små mønters udseende og holdbarhed i forhold til de nu anvendte zinkmønter.

Udvalget er endvidere gået ind for *indførelse af et 5-kronestykke*, idet 5-kronesedlen som følge af falsning og opbevaring i punge sammen med skillemønt udsættes for et så betydeligt slid, at den må destrueres af nationalbanken efter gennemsnitlig mindre end $\frac{1}{2}$ års cirkulation, hvilket medfører betydelige omkostninger.

Under hensyn hertil er der i lovforslagets § 2 foreslået udmøntning af et 5-kronestykke af kobbernikkel, idet dette møntmetal er mere holdbart end det til kronemønt nu benyttede metal (aluminiumbronze) og vil give mønten et mere tiltalende udseende end de nuværende kronemønter.

Af samme grunde som anført vedrørende 5-kronestykket foreslås i § 2 også 1-kronestykket udmøntet i kobbernikkel.

Samtidig agtes *udmøntningen af 2-kronestykker bragt til ophør*, således at disse mønter inddrages ved efterhånden at blive taget ud af cirkulation. Behovet for kronemønt imødekommes ved øget udmøntning af 1-kronestykker.

Udgiften ved udmøntning af den fornødne mængde af de små mønter (1-, 2- og 5-ørerne) vil andrage ca. 7,2 mill. kr. og for kronemøntens vedkommende ca. 5,6 mill. kr., således at den samlede udgift vil udgøre ca. 12,8 mill. kr.

Samtidig vil den kgl. mønt få en indtægt på ca. 25 mill. kr. ved udmøntning af de foreslåede 5-kronestykker.

De foreslåede ændringer forudsættes gennemført etapevis, således at man begynder med udmøntning af det foreslåede 5-kronestykke og derefter udskifter de cirkulerende 1-kronestykker. Ombytningen af 1-, 2- og 5-ører bør afslutte møntreformens gennemførelse.“

Lovforslaget henvistes i folketinget til et udvalg, der i sin betænkning udtaler:

„Under samråd med finansministeren har udvalget udbedt sig oplysning om, hvor hurtigt de cirkulerende 2-kronestykker vil blive inddraget, såfremt lovforslaget gennemføres.

Finansministeren har oplyst, at der ikke kan blive tale om en øjeblikkelig inddragelse, og at man i øvrigt, såfremt det skønnes ønskeligt, vil være indstillet på at etablere en overgangsperiode af rimelig længde og mindst 5 år, hvori der cirkulerer såvel 5- som 2-kronestykker, således at der i denne periode ikke foretages yderligere udmøntning af 2-kronestykker. Ved en sådan ordning vil automatindustrien og automatindehavere blive i stand til gradvis at indrette sig på en omsætning, der alene baseres på anvendelsen af 5- og 1-kronestykker. Under forhandlingen med udvalget har ministeren endvidere givet tilsagn om at søge finansudvalgets tilslutning,

inden 2-kronestykkerne inddrages. Finansministeren har endelig ved nedenstående ændringsforslag foreslået, at lovens ikrafttrædelsesdato ændres til den 15. februar 1960.“

Udvalget kunne tiltræde lovforslaget med en enkelt ændring, hvorved ikrafttrædelsestidspunktet udskødes til en senere dato end oprindeligt foreslået, idet venstres repræsentanter dog tog forbehold med hensyn til udmøntning af 5-kronestykker af kobbernikkel.

Ved 2. behandling vedtoges lovforslagets bestemmelser med den nævnte ændring, hvorefter sagen gik tilbage til udvalget.

I en tillægsbetænkning indstillede udvalget med undtagelse af venstres medlemmer lovforslaget til vedtagelse med en yderligere udskydelse af ikrafttrædelsestidspunktet, mens venstres medlemmer opretholdt deres forbehold med hensyn til udmøntning af 5-kronestykker og under henvisning hertil erklærede ikke at kunne medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Ved tredje behandling vedtoges lovforslaget med den nævnte ændring enstemmigt med 98 stemmer, idet 39 medlemmer afholdt sig fra at stemme (V og 5 medlemmer af KF).

29. Lov om nedlæggelse af stats-brandforsikringsfonden.
(Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 2637. C. sp. 99].

Fremsat skriftligt ¹⁴/₁ (F. sp. 2113). 1. beh. ¹⁹/₁ (F. sp. 2272). Partiernes ordførere: Waldemar Laursen, Ejner Kristensen, Thestrup, Baunsgaard, Kristian Kristensen og Alfred Jensen. 2. beh. ²²/₁ (F. sp. 2408). 3. beh. ²⁹/₁ (F. sp. 2580). *Loven stadfæstet 3. februar 1960.* (Lovt. nr. 28).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Den i henhold til lov nr. 101 af 6. april 1906, jfr. lov nr. 704 af 22. december 1920, oprettede stats-brandforsikringsfond nedlægges.

Fondens rettigheder og forpligtelser overgår til finansministeriet.

Finansministeren træffer de nærmere bestemmelser om afvikling af fondens forretninger.

§ 2. Denne lov træder i kraft den 1. april 1960. Samtidig ophæves lov nr. 704 af 22. december 1920 om stats-brandforsikringsfonden.

Stats-brandforsikringsfonden blev oprettet i 1906 ved lov. Formålet var på grundlag af princippet om staten som selvforsikrer

at opnå en ensartet ordning af statens brandforsikringsforhold, der på det tidspunkt var særdeles uensartede.

Til fonden henlagdes en kapital på 5 mill. kr., og renten heraf regnedes at kunne dække udgifterne ved indtrædende brand- og eksplosionsskader. Alle statens faste ejendomme med løsøre blev indtegnet i fonden. Senere er også andet end egentlig statsejendom indtegnet, f. eks. præstegårdene og en del selvejende institutioner, hvis driftsunderskud dækkes af statskassen.

På grund af den stærke udvidelse af statens virkeområde samt den siden fondens oprettelse stedfundne udvikling i prisniveauet er der sket en stærk forøgelse i fondens forsikringssum. Da stigningen ikke er imødegået ved forøgelse af fondens kapital, er de årlige renter af denne efterhånden langt fra tilstrækkelige til at dække skadeudgifterne. Allerede i 1920 indførtes derfor en lovændring, hvorved de enkelte statsstyrelser kunne pålignes bidrag til fonden af de under dem hørende ejendomme m. v. For at forenkle administrationen blev opkrævningen af disse bidrag imidlertid atter begrænset, ligesom bidragene har måttet beregnes summarisk.

Som begrundelse for lovforslagets bestemmelser anførte *finansministeren* ved fremsættelsen bl. a.:

„Da jeg mener, at det er i overensstemmelse med god økonomi, at staten fortsat er selvforsikrer for sine bygninger m. v., men på den anden side måtte nære tvivl om, hvorvidt det var hensigtsmæssigt fortsat at lade denne selvforsikring udøve ved hjælp af en fond og en dertil knyttet særlig administration, har jeg ladet et embedsudvalg nærmere undersøge dette spørgsmål. Udvalget har nu afgivet betænkning og går ind for, at stats-brandforsikringsfonden nedlægges. Princippet om staten som selvforsikrer foreslås gennemført derved, at retablering af brandskader gøres til et bevillingsanliggende for den enkelte styrelse i lighed med andre spørgsmål om reparation og vedligeholdelse af bygninger, opførelse af nybygninger eller anskaffelse af inventar.

Da størstedelen af brandskaderne erfaringsmæssigt er små skader, vil de fleste af retableringerne kunne foretages af de bevillinger til vedligeholdelse af bygninger eller til anskaffelse af inventar, materiel m. v., som de enkelte styrelser råder over. Hvis skaden er så stor, at den foreliggende bevilling er utilstrækkelig til at dække udgiften, eller hvis der er spørgsmål om genopførelse af en bygning efter totalskade eller lignende omfattende retableringsarbejder, må der søges en særskilt bevilling dertil. Jeg vil anse det for en forbedring, at bevillingsmyndigheden får adgang til at tage stilling til sådanne retableringer af omfattende karakter.

Udgiften til dækning af statens brandskader har i de sidste 10 år andraget gennemsnitligt 3,1 mill. kr. om året, naturligvis med betydelige udsving for de enkelte år. Udgifterne er ikke af en sådan

størrelse, at det af den grund er nødvendigt at have en fond som stødpude.

Fondens kapital, der nu kan opgøres til ca. 7 mill. kr., foreslås overført til finansministeriet, der også skal forestå afviklingen af fondens forretninger.

Ved nedlæggelse af stats-brandforsikringsfonden vil kunne opnås en administrativ besparelse, og forslaget må i det hele ses som gennemførelse af en forenklet og mere rationel ordning."

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider. Det gennemførtes uændret og enstemmigt uden at have været undergivet udvalgsbehandling.

30. Normeringslov for finansåret 1960-61. (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 3257. C. sp. 625].

Fremsat skriftligt $\frac{9}{3}$ (F. sp. 3831). 1. beh. $\frac{15}{3}$ (F. sp. 3960). Henvist til lønningsudvalget. Betænkning (B. sp. 749) afgivet $\frac{22}{3}$. 2. beh. $\frac{25}{3}$ (F. sp. 4509). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{30}{3}$ (F. sp. 4692). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. B. nr. 2).

Ved *indkaldelse af bidrag til normeringslovsforslaget* for finansåret 1960-61 tilskrev finansministeriet de forskellige administrationsgrene således:

„Under hensyn til den pr. 1. april 1958 gennemførte revision af tjenestemændenes normerings- og lønningsforhold må der ved lovforslagets udarbejdelse, for så vidt angår forslag om ændret normering og klassificering af tjenestemandstillinger, følges nedenstående hovedsynspunkter:

- 1) Da spørgsmålet om ansættelsesvilkårene for det i staten fremtidigt ansatte personale for tiden er under overvejelse, bør forslag om udvidelse af antallet af bestående tjenestemandstillinger kun fremsættes, såfremt aldeles afgørende grunde kan fremføres, herunder at aspiranttiden for personer, der er ansat på prøve før den nye tjenestemandlovs ikrafttræden, vil udløbe i finansåret 1960-61, uden at det kan påregnes, at der til dette tidspunkt og med de nuværende normeringer vil være mulighed for fast ansættelse af de pågældende.

- 2) Forslag om bestående tjenestemandstillinger oprykning til højere lønningsklasse kan normalt ikke forventes optaget på lovforslaget. Undtagelse herfra må dog gøres i tilfælde, hvor der efter folketingets behandling af forslagene til lønningslovene af 7. juni 1958 måtte være sket sådanne ændringer af pågældende stillings arbejdsområde og karakter, at en ændring også af dens lønmæssige placering må anses for velmotiveret.
Der henvises i øvrigt til pkt. 4) nedenfor.
- 3) Forslag om oprettelse af stillinger, der fortrinsvis eller udelukkende har til formål at forbedre advancementsforholdene for en tjenestemandsgroupe, kan ikke optages.
- 4) I overensstemmelse med de af lønningskommissionen foreslåede retningslinjer for aflønning af tjenestemandsansat kontorpersonale (jfr. kommissionens 2. betænkning, side 90, sp. 1) må der til kontorassistenter i 2. lønningsklasse, som har gennemgået en egentlig lærlingeuddannelse i kontorfaget, normeres stillinger i 9. lønningsklasse, idet det herved forudsættes, at der på finansloven for 1960-61 sker nedlæggelse af et tilsvarende antal tjenestemandstillinger i 2. lønningsklasse. Såfremt der i øvrigt fremsættes forslag om oprykning af tjenestemandsansat kontorpersonale fra 2. til 9. lønningsklasse, udbedes oplysning om de pågældendes alder, anciennitet, uddannelse i kontorfaget og det arbejdsområde, de varetager i styrelsen.“

De på lovforslaget optagne bestemmelser var i overensstemmelse med de nævnte retningslinjer. Hvad specielt angår punkt 4) foran, bemærkes, at der under de forskellige ministerier og styrelser foresloges oprettet i alt ca. 750 assistentstillinger og kontorassistentstillinger af 1. grad i 9. lønningsklasse mod nedlæggelse af et tilsvarende antal af de på finansloven bevilgede kontorassistentstillinger i 2. lønningsklasse. Af de nye stillinger i 9. lønningsklasse var et betydeligt antal beregnet på kontorassistenter med egentlig lærlingeuddannelse i kontorfaget. Det resterende antal stillinger foresloges normeret med henblik på forfremmelse af kontorassistenter, hvis alder,

anciennitet og arbejdsområde gjorde oprykning til 9. lønningsklasse rimelig.

De forslag, som af de enkelte ministerier og styrelser i henhold til foranstående indkaldelsesskrivelse indsendtes til optagelse på normeringslovforslaget, blev som sædvanlig af finansministeriet forelagt lønningsrådet til udtalelse. De i det endelige forslag optagne bidrag var alle tiltrådt af rådet.

Lovforslaget vedtoges i folketinget med enkelte tilføjelser, som finansministeren stillede ændringsforslag om under sagens behandling i lønningsudvalget, og som der gøres nærmere rede for i bilag til udvalgets betænkning.

I betænkningen indstilledes lovforslaget til vedtagelse med de stillede ændringsforslag. I konsekvens af venstres og det konservative folkepartis standpunkt til forslaget til lov om Danmarks erhvervsfond tog disse partiers repræsentanter i udvalget dog forbehold med hensyn til 3 ændringsforslag vedrørende oprettelse af en tjenestemandsstilling som direktør for erhvervsfondsekretariatet og en kontorchefstilling i handelsministeriet.

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget enstemmigt.

31. Lov om ændring i lov om afsætning af danske landbrugsvarer. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 3249. C. sp. 589].

Fremsat skriftligt $\frac{8}{3}$ (F. sp. 3808). 1. beh. $\frac{15}{3}$ (F. sp. 3961). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Jens Chr. Christensen, H. C. Toft, Kirkegaard, Kristian Kristensen, Fuglsang og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Ditlevsen, Einer-Jensen [formand], Poul Hansen (Svendborg) [fra $\frac{23}{3}$ Th. Mikkelsen], Hjortnæs, Lund Jensen, Chr. Thomsen, Kirkegaard, Kristian Kristensen [næstformand], Jens Chr. Christensen, Anders Andersen, N. Chr. Christensen, Niels Eriksen, Harald Nielsen, H. C. Toft, Poul Møller og Poul Sørensen). Betænkning (B. sp. 771) afgivet $\frac{23}{3}$. 2. beh. $\frac{25}{3}$ (F. sp. 4567). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{30}{3}$ (F. sp. 4690). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 128).

Ved loven foretages visse ændringer i lov nr. 213 af 16. juni 1958 om afsætning af danske landbrugsvarer.

I loven af 1958 var det i § 1, stk. 1, fastslået, at landbrugsministeren efter forhandling med et af ham nedsat udvalg kunne påbyde, at afsætning af danske landbrugsvarer kun må finde sted under iagttagelse af de forskrifter, han måtte fastsætte.

Det var derefter i lovens § 2, stk. 1, bestemt, at ministerens bemyndigelse i henhold til § 1, stk. 1, bl. a. omfattede ret til „at fastsætte, at eksportører af danske landbrugsvarer skal overholde de af landbrugsministeren for udførsel til det pågældende marked fastsatte vilkår“. Denne del af ministerens bemyndigelser har ved den nu gennemførte ændringslov fået et ændret indhold, så at den nu omfatter en ret til „at fastsætte, at eksportører af danske landbrugsvarer skal overholde de af landbrugsministeren for udførsel til det pågældende marked fastsatte vilkår, herunder at eksportøren for opnåelse af autorisation skal stille sikkerhed, og at eksport til lande med centralt indkøb på det pågældende område i tilfælde, hvor ministeren af hensyn til afsætningsforholdene skønner det nødvendigt, skal foregå gennem et centralt eksportorgan“.

Om rækkevidden af denne ændring og om motiveringen herfor gaves der i de med lovforslaget følgende bemærkninger bl. a. følgende redegørelse:

„Under behandlingen i folketinget af forslaget til lov nr. 213 af 16. juni 1958 om afsætning af danske landbrugsvarer var det en forudsætning, at loven ikke skulle kunne benyttes til centralisering af eksporten, men at enhver eksportør, der overholder de fastsatte vilkår, og som i øvrigt opfylder betingelser for udførsel (f. eks. med hensyn til autorisation), fuldt ud skulle bevare retten til at udføre landbrugsvarer. Lovens formål var alene at sikre en koordinering af afsætningen af landbrugsvarer til imødegåelse af underbud og til fremme af landbrugseksporten.

I medfør af fornævnte lov blev der ved bekendtgørelse nr. 364 af 29. december 1958 om udførsel af avlsvæg fastsat en ordning, der ved indførelse af *mindstepriser* skulle sikre, at der ikke skete underbud ved eksport af avlsvæg, men som i øvrigt gav enhver dertil af landbrugsministeriet autoriseret eksportør adgang til at eksportere avlsvæg på nærmere i autorisationen fastsatte betingelser, herunder at eksportøren i form af en bankgaranti på 25 000 kr.

stiller sikkerhed for overholdelse af de fastsatte eksportbestemmelser og for betaling af skyldige eksportafgifter.

Under den i året 1959 stedfundne *eksport af avlsvævg til Jugoslavien* har den således trufne ordning imidlertid vist sig ikke at være tilstrækkelig, idet der som følge af jugoslavisk krav om, at den kvalitative overtagelse af dyrene, d. v. s. køberens besigtigelse og endelige godkendelse af disse, skal ske i Jugoslavien, ikke har været fornøden mulighed for at påse overholdelsen af de fastsatte mindstepriser og hindre underbud.

Under et forsøg på at finde en anden ordning af eksporten af avlsvævg til Jugoslavien, der har ønsket at slutte en aftale herom gældende for hele året 1960, blev der af samarbejdsudvalget for avlsvævg eksport, hvori såvel avlsvævg eksportudvalget som de private eksportører er repræsenteret, udsendt en teknisk delegation til Jugoslavien for at indhente oplysninger om vilkårene for eksport af avlsvævg til Jugoslavien i 1960. Det viste sig herunder, at Jugoslavien fastholder som et ufravigeligt krav, at den kvalitative overtagelse af vævg først finder sted i Jugoslavien.

I skrivelse af 22. januar 1960 bemyndigede landbrugsministeriet derefter en af samarbejdsudvalget for avlsvævg eksport udpeget delegation til på nærmere betingelser med hensyn til kvalitativ overtagelse i Jugoslavien at afslutte en rammekontrakt med den jugoslaviske centralindkøbsorganisation for indkøb af avlsvævg. Det fremgår, at det var en forudsætning herfor, at avlsvævg eksporten til Jugoslavien i 1960 på grundlag af de sidste 3 års eksport fordeles med $\frac{1}{3}$ til de private eksportører og $\frac{2}{3}$ til avlsvævg eksportudvalget, således at enhver autoriseret eksportør får lejlighed til at deltage i eksporten.

Der er derefter mellem den jugoslaviske centralindkøbsorganisation som køber og samarbejdsudvalget for avlsvævg eksport som sælger den 28. januar 1960 i Beograd afsluttet en rammekontrakt om eksport af indtil 4 500 stkr. avlsvævg til Jugoslavien i tiden 20. februar-30. november 1960 til en værdi af ca. 10 mill. kr.

Som kontrakten foreligger — især med bestemmelsen om kvalitativ overtagelse i køberlandet — er det imidlertid, såfremt man skal kunne sikre overholdelse af kontraktvilkårene, nødvendigt, at eksporten fra dansk side afvikles gennem et centralt eksportorgan, således at de enkelte eksportører ikke selvstændigt kan afvikle nogen del af eksporten, men kun deltage i denne gennem det centrale eksportorgan. En eksportør, der ikke ønsker dette, vil derfor være afskåret fra at deltage i eksporten.

Under hensyn hertil og til de vanskeligheder, der igennem den senere tid har bestået med hensyn til videreførelse af eksporten af avlsvævg til Jugoslavien, og til, at en tilsvarende situation også for andre landbrugsvarer vil kunne komme til at foreligge over for andre køberlande med centralindkøb, må det anses for nødvendigt, at der skabes hjemmel til at kunne påbyde en centralisering af eksporten som foreslået.

Fra eksportørside er der rejst tvivl om, hvorvidt der i loven er tilstrækkelig hjemmel til at kræve den foran nævnte sikkerhedsstillelse for opnåelse af autorisation til udførsel af avlsvæg. Selv om der ikke ses at være tilstrækkeligt grundlag for at antage, at krævet om en bankgaranti ikke har fornøden hjemmel i loven, finder man det rigtigst at foreslå udtrykkelig hjemmel optaget i loven.

Bankgarantien skal, foruden at tjene til sikkerhed som nævnt ovenfor, tillige i tilfælde, hvor eksporten skal foregå gennem et centralt eksportorgan, tjene som sikkerhed for den enkelte eksportørs forpligtelse over for dette eksportorgan i forbindelse med afviklingen af eksporten.“

Under lovforslagets 1. behandling fremsatte *Jens Chr. Christensen* (V) det ønske, at landbrugsministerens bemyndigelse til at fastsætte centralsalg blev gjort afhængig af en herom afgiven indstilling fra vedkommende eksportudvalg eller brancheforening.

Dette ønske imødekom ministeren under udvalgsbehandlingen, idet udvalgets betænkning indeholdt et af landbrugsministeren stillet og af hele udvalget tiltrådt ændringsforslag, hvorefter afsætningslovens § 1, stk. 1, foresloges affattet således:

„Landbrugsministeren kan efter indstilling af vedkommende eksportudvalg, jfr. § 3, stk. 1, subsidiært vedkommende branche, jfr. § 3, stk. 2, og efter forhandling med det i stk. 2 nævnte udvalg påbyde, at afsætning af danske landbrugsvarer kun må finde sted under iagttagelse af de forskrifter, han måtte fastsætte.“

Med denne ændring indstilledes lovforslaget af hele udvalget til vedtagelse.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 125 stemmer mod 10 (medlemmer af V eller KF) medens 7 (DK, SF og Erna Sørensen (KF)) medlemmer undlod at stemme.

32. Lov om en kornordning for høståret 1960-61. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 3545. C. sp. 953].

Fremsat skriftligt $\frac{29}{3}$ (F. sp. 4580). 1. beh. $\frac{1}{4}$ (F. sp. 4736). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Sønderup, H. C. Toft, Kirkegaard, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Einer-Jensen [formand], Hjortnæs, Horn, Per Hækkerup, Hans Rasmussen, Chr. Thomsen, Kirkegaard, Kristian Kristensen [næstformand], Sønderup, Anders Andersen, Jens Chr. Christensen, Erik Eriksen, Niels Eriksen, H. C. Toft, Niels Ravn og Reedtz-Thott). Betænkning (B. sp. 1071) afgivet $\frac{5}{5}$. 2. beh. $\frac{19}{5}$ (F. sp. 5808).

Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ³¹/₅ (F. sp. 6044). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 232).

Loven svarer nøje til den for høståret 1959-60 gældende ordning (årbog 1958-59, side 137) og tilsigter ligesom denne at sikre avlerne af rug og hvede mulighed for at sælge deres brødkorn til faste priser.

Staten påtager sig pligt til straks fra høstårets begyndelse at aftage brødkorn, der kan betegnes som gode, sunde varer; men for at gøre landmændene interesseret i ikke at aflevere hele deres brødkornsavl ved høstårets begyndelse fastsættes der ligesom tidligere et halvmånedligt *lagerlejetillæg*.

Foruden bestemmelserne om brødkorn indeholder loven tilsvarende bestemmelser som i den hidtil gældende lov om udligningsafgift på *indført foderkorn* og på *indført mælkepulver til foderbrug*.

Under lovforslagets behandling i udvalget blev der herudover opnået enighed om at indføje en ny bestemmelse, der har til formål at stille danske eksportvirksomheder lige i konkurrencen med lignende virksomheder i andre lande derved, at der skabes mulighed for en udligning af den af kornloven bevirkede merpris på dansk mel.

Bestemmelsen, der indsattes som et nyt stk. 3 i lovens § 3, har følgende indhold:

„Ved udførsel her fra landet af varer, der er fremstillet af dansk hvede- eller rugmel, kan landbrugsministeren af den i stk. 2 omhandlede afgift yde en godtgørelse, svarende helt eller delvis til merprisen for det anvendte danske mel.“

Lovforslaget blev ved 3. behandling vedtaget med 118 stemmer mod 4 (DK), mens 5 medlemmer (Axel Sørensen, Morten Larsen, Aksel Larsen og de 2 grønlandske medlemmer) undlod at stemme.

33. Lov om tillæg til lov om udførsel og indførsel af levende dyr m. v. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 971. C. sp. 13].

FremSAT skriftligt ²⁵/₁₁ (F. sp. 912). 1. beh. ²⁷/₁₁ (F. sp. 1039). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Søren Jensen,

H. C. Toft, Aage Fogh, Kristian Kristensen og Fuglsang. 2. beh. $\frac{1}{12}$ (F. sp. 1093). 3. beh. $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1358). *Loven stadfæstet 19. december 1959.* (Lovt. nr. 335).

Ved loven ophæves § 6, stk. 3, i lov nr. 131 af 13. april 1954 om udførsel og indførsel af levende dyr m. v., således som denne var blevet ændret ved lov nr. 293 af 14. november 1956.

I den nu ophævede bestemmelse var det foreskrevet, at loven om udførsel og indførsel af levende dyr m. v. skulle optages til revision senest i folketingsåret 1959-60, men *landbrugsministeren* begrundede ved *fremstillingen* forslaget om revisionsbestemmelsens ophævelse med, at der ikke siden lovens ikrafttræden i 1954 var indhøstet erfaringer, som kunne motivere ændringer i dens bestemmelser, ligesom det kunne forventes, at loven indtil videre ville kunne virke efter sit formål, uden at der ville kræves ændringer i dens affattelse.

Lovforslaget, der ikke underkastedes udvalgsbehandling, gennemførtes med tilslutning fra samtlige partier i folketinget og blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt med 134 stemmer.

34. Lov om vaccination mod mund- og klovsyge. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 2865. C. sp. 577].

FremSAT skriftligt $\frac{3}{2}$ (F. sp. 2728). 1. beh. $\frac{10}{2}$ (F. sp. 2822). Partiernes ordførere: Ditlevsen, Ejner Kristensen, Clausen (Olufskjær), Slipsager, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ditlevsen, Bladt, Horn, Evald Kristensen [formand], M. Larsen (Kolding) [fra $\frac{15}{3}$ Andreas Hansen], Carl Petersen, Chr. Thomsen, Slipsager [næstformand], Kristian Kristensen, Ejner Kristensen, Niels Eriksen, Ejnar Hansen, Henry Hansen, Helesen, Clausen (Olufskjær), Niels Ravn og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 743) afgivet $\frac{18}{3}$. 2. beh. $\frac{22}{3}$ (F. sp. 4263). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 769) afgivet $\frac{23}{3}$. 3. beh. $\frac{25}{3}$ (F. sp. 4508). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 129).

Loven træder i stedet for lov nr. 425 af 17. december 1952 om vaccination mod mund- og klovsyge.

I den nye lov bestemmes som en almindelig regel. at staten afholder udgiften til påbudt vaccination inden for områder, hvor det skønnes, at fare for smitte er til stede, samt forinden kreaturers indsætning på fælles græsgange eller større græsningsarealer, der ved hegn eller på anden måde er delt i lodder eller fenner, tilhørende forskellige ejere eller lejere.

Hertil føjedes under sagens behandling i folketinget en bestemmelse om, at der ydes en kreaturejer refusion for afholdte vaccinationsudgifter, når han fritages for påbud om vaccination som følge af, at hans klovbærende dyr forinden er behørigt vaccineret.

Som begrundelse for lovforslagets bestemmelser anførte *landbrugsministeren* ved fremsættelsen:

„Der er nu gået godt 7 år, siden lov nr. 425 af 17. december 1952 om vaccination mod mund- og klovsyge blev vedtaget — den første lov, der indeholdt bemyndigelse til at påbyde vaccination af kvægbesætninger mod denne sygdom.

Efter alt, hvad der foreligger, har loven stort set gjort god fyldest, og lovforslaget her er da også på mange punkter identisk med den nugældende lov.

På ét punkt har der dog hidtil været en så væsentlig mangel i loven, at mulighederne for på tilfredsstillende måde at kunne imødegå enhver epizootifare ikke har været til stede. Der tænkes på *betalingen for vaccinationerne*.

Som det fremgår af den gældende lov, bemyndiger denne i første linje ministeren til at påbyde vaccination af besætninger på ejendomme beliggende i et iagttagelsesdistrikt (d. v. s. af alle besætninger inden for 2 km fra en smittet ejendom) samt af alle besætninger, der leverer mælk til et mejeri, som modtager mælk fra besætninger i et iagttagelsesdistrikt. Endvidere kan der påbydes vaccination af besætninger i mejerikredse, såfremt det pågældende mejeri har vedtaget at lade foretage kollektiv vaccination. Videre kan der med tilslutning fra folketingets finansudvalg i en situation, hvor en mund- og klovsygeepizooti truer med at brede sig hertil fra udlandet, påbydes vaccinationer i områder, hvor det skønnes, at faren for smitte er til stede. Endelig kan der påbydes vaccination mod mund- og klovsyge af kreaturer, forinden de indsættes på fælles græsgang.

I tilfælde af at en mund- og klovsygeepizooti truer fra udlandet, er det fastsat, at staten skal afholde alle de med vaccinationerne forbundne udgifter, medens udgifterne til andre vaccinationer er det offentlige uvedkommende.

Gennem årene har betalingen været et stående problem, idet

det stadig er blevet fremført, at når staten påbyder en vaccination, må staten også udrede de med vaccinationen forbundne udgifter, ganske som staten, når nedslagning af en besætning påbydes, yder fuld erstatning for denne.

I lovforslagets § 6, stk. 1, foreslås nu, at udgifterne til påbudt vaccination inden for områder, hvor det skønnes at fare for smitte er til stede, samt forinden kreaturers indsætning på fælles græsgange afholdes af det offentlige.

Efter de erfaringer, man har gjort gennem årene, ses det nemlig ikke rettere, end at den hindring, som udgifterne til vaccinationerne betyder for en systematisk bekæmpelse af mund- og klovsyge, bør ryddes af vejen, således at enhver vaccination, der påbydes af det offentlige i forbindelse såvel med en udefra kommende trussel som med en her i landet opstået trussel, betragtes som en statsopgave, og udgifterne til dens gennemførelse pålægges det offentlige.

Lovforslaget undergaves i folketinget en udvalgsbehandling, der resulterede i to ændringer, hvoraf den væsentligste er omtalt ovenfor.

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget enstemmigt.

35. Lov om forlængelse af lov om udlån til forbedring af landbrugets avlsbygninger. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 3515. C. sp. 587].

Fremsat skriftligt $16/3$ (F. sp. 4000). 1. beh. $22/3$ (F. sp. 4263). Partiernes ordførere: Horn, Foged, Clausen (Olufskjær), Kirkegaard, Kristian Kristensen og Fuglsang. 2. beh. $25/3$ (F. sp. 4567). 3. beh. $29/3$ (F. sp. 4582). *Loven stadfæstet 4. april 1960.* (Lovt. nr. 146).

Ved lov nr. 176 af 5. juni 1959 (årbog 1958-59, side 147) foretoges visse ændringer i lov nr. 128 af 16. april 1957 om udlån til foranstaltninger vedrørende staldhygiejne, hvilken lov i den ændrede affattelse blev optrykt som lovbekendtgørelse nr. 225 af 17. juni 1959 under titlen: lov om udlån til forbedring af avlsbygninger på landet. Landbrugsministeren bemyndigedes herved til i finansåret 1959-60 at anvende et beløb svarende til, hvad der indgår i rente og afdrag på de landbruget tilståede Marshallån, til udlån til foranstaltninger til forbedring af landbrugsejendommers avlsbygninger efter nærmere i loven fastsatte retningslinjer.

Ved nærværende lov forlænges lovens virketid indtil

udgangen af 1960, men således, at alene de for finansåret 1959-60 bevilgede midler, der ikke er opbrugt, stilles til rådighed for den i lovforslaget omhandlede periode.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *landbrugsministeren*:

„Ved den gældende lov, der er begrænset til finansåret 1959-60, blev der stillet ca. 10 mill. kr. til rådighed til udlån til dette formål, og en foreløbig opgørelse viser, at der formentlig i dette finansår vil indkomme andragender om ca. 580 lån til en samlet sum af ca. 5 mill. kr.

Selv om rådighedsbeløbet — således som også i de tidligere år, denne udlånslovgivning har været gældende — kun har været udnyttet for ca. halvdelens vedkommende, finder jeg dog, at det vil være rimeligt fortsat at stille midler til rådighed til de anførte formål, herunder særlig modernisering af avlsbygningerne.

Overvejelserne om en mere omfattende ordning tilsigtende at give øgede finansieringsmuligheder for landbrugsbyggeriet kan ikke tilendebringes, inden den gældende lovgivning om udlån til forbedring af landbrugets avlsbygninger udløber den 1. april i år, og da det er vigtigt, at der fortsat er statsmidler til rådighed til udlån til disse formål, foreslås den gældende lov forlænget for tiden indtil 31. december 1960, men således at udlånsbeløbet begrænses til den ikke forbrugte del af den for finansåret 1959-60 givne bevilling.“

Lovforslaget støttedes i folketinget af regeringspartierne og kommunisterne, mens venstres og det konservative folkepartis medlemmer — i overensstemmelse med deres stillingtagen til loven af 5. juni 1959 — stemte imod. De 2 grønlandske medlemmer afholdt sig fra at stemme.

36. Lov om statsgaranti for lån til tørkeramte landmænd. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 2873. C. sp. 479].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{2}$ (F. sp. 2730). 1. beh. $\frac{10}{2}$ (F. sp. 2828). Partiernes ordførere: Chr. Thomsen, Henry Hansen, Clausen (Olufskjær), Kirkegaard, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Thomsen, Einer-Jensen [formand], Lysholt Hansen, Poul Hansen (Svendborg), Hjortnæs, Per Hækkerup, Carl Petersen, Kirkegaard, Kristian Kristensen [næstformand], Henry Hansen, Jens Chr. Christensen, Justesen, Ejner Kristensen, Østergaard, Clausen (Olufskjær), Niels Ravn og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 395) afgivet $\frac{19}{2}$. 2. beh. $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3798). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 491) afgivet

9/3. 3. beh. 11/3 (F. sp. 3923). *Loven stadfæstet 16. marts 1960.* (Lovt. nr. 88).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Landbrugsministeren bemyndiges til i tiden indtil 1. juli 1960 på statskassens vegne at yde garanti for lån, som til sædvanlig markedsrente optages i banker og sparekasser af ejere eller brugere af landbrugsejendomme, der i 1959 har haft en høst af korn og rodfrugter på *under 60 pct. af gennemsnittet af de 2 foregående års høst* af nævnte afgrøder, og som *af denne grund* er kommet i økonomiske vanskeligheder.

De lån, for hvilke der ydes garanti, må andrage indtil 10 000 kr., men ikke overstige 75 pct. af værdien af mindre-høsten af korn rodfrugter og græs, således som denne mindre-høst skønsmæssigt beregnes på grundlag af en pris af 40 øre pr. foderenhed.

De for lånene udstedte *pantebreve* skal kunne *tinglyses inden for 120 pct. af ejendommens panteværdi*, hvorved forstås ejendomsværdien plus den ved formuebeskatningen ansatte værdi af besætning og inventar. *Statsgarantien for lånene bortfalder ved ejerskifte.*

Lånene skal afdrages med $\frac{1}{10}$ halvårlig, første gang i december termin 1960.

§ 2. Statsgaranti kan ikke ydes for lån til ejendomme, der har været genstand for salg eller bortforpagtning i tiden efter 1. oktober 1959.

§ 3. Statsgaranti i henhold til § 1 kan kun ydes under forudsætning af:

- at* at kommunalbestyrelsen afgiver erklæring om, at ansøgerens opgivende af høstudbyttet må anses for at være rigtig,
- at* kommunalbestyrelsen bekræfter, at ejendommen ikke har været genstand for salg eller bortforpagtning som i § 2 anført,
- at* kommunalbestyrelsen kan anbefale andragendet, og
- at* der fra kommunalbestyrelsen foreligger oplysning om ejendomsværdien samt om ansøgerens skattepligtige indkomst og formue.

§ 4. Når statsgaranti i henhold til § 1 er bevilget for lån til ejeren af et selvstændigt brug, som er undergivet pantsætningsbegrænsninger efter § 24 eller § 54 i statshusmandsloven (lovbekendtgørelse nr. 11 af 13. januar 1956, jfr. lov nr. 129 af 16. april 1957) eller efter lov om foranstaltninger vedrørende landbrugets gæld (lovbekendtgørelse nr. 706 af 30. december 1940), kan pant for lånet tinglyses på ejendommen uden særlig tilladelse.

§ 5. Eventuelle nærmere regler vedrørende gennemførelsen af denne lov fastsættes af landbrugsministeren.

§ 6. Denne lov, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, træder straks i kraft.

Lovforslaget var ved fremsættelsen ledsaget af følgende bemærkninger:

„Fra De samvirkende danske Husmandsforeninger har landbrugsministeriet modtaget en henvendelse om at få gennemført en kortvarig låneordning for landmænd, der er særlig hårdt ramt af den ekstraordinære tørke i sommeren og efteråret 1959, og henvendelsen støttes i princippet af De samvirkende danske Landboforeninger.

Der er tidligere truffet aftale med landbo- og husmandsforeningerne om, at 4 mill. kr. af kornfondens midler fordeles til særlig tørkeramte til indkøb af såsæd, og der er indkommet ca. 17 000 andragender om at få del i denne hjælp. Denne hjælp og hjælpen til halmtransporter er imidlertid ikke tilstrækkelig.

Tørkeskaderne varierer stærkt fra egn til egn. Det anslås, at den samlede tørkeskade for landet som helhed beløber sig til ca. 15 pct. af den totale høst, men for den enkelte landmand er skaden i mange tilfælde væsentlig større.

Da det er ønskeligt, at tørkeramte landmænd ikke tvinges til at indskrænke deres produktionsapparat af økonomiske grunde, finder regeringen det hensigtsmæssigt, at særlig hårdt ramte landmænd opnår en vis støtte fra statens side til at skaffe sig lån, der kan sætte dem i stand til at klare de særlige vanskeligheder, der er en følge af tørken, og den fremsætter derfor nærværende lovforslag.“

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse. Det henvises efter 1. behandling til et udvalg, for at man nærmere kunne overveje enkelte af dets bestemmelser, bl. a. vedrørende lånenes maksimumsbeløb og forpagternes stilling.

I udvalget enedes man om at ændre lovforslagets titel, der oprindeligt lød: „forslag til lov om statsgaranti til støtte for tørkeramte landmænd.“

Samtidig stillede udvalget ændringsforslag om en ny affattelse af § 1, stk. 2, der ved fremsættelsen havde følgende ordlyd: „De lån, for hvilke der ydes garanti, må andrage indtil 5 000 kr., under særlige omstændigheder indtil 10 000 kr., men ikke overstige 75 pct. af værdien af mindrehøsten, således som denne beregnes på grundlag af en pris af 40 øre pr. foderenhed.“

Endelig foreslog man den i § 1, stk. 3, fastsatte procentsats sat op fra 110 til 120.

Ved 2. behandling vedtoges de stillede ændringsforslag uden afstemning. Såvel *Henry Hansen* (V) som *H. C. Toft* (KF) beklagede imidlertid, at det ikke var lykkedes at nå frem til en løsning af problemet vedrørende de tørkeramte forpagtere. *Landbrugsministeren* svarede hertil, at han havde overvejet sagen, men var kommet til det resultat, at forpagtere måtte være undergivet de samme regler som ejere, d. v. s. at lån må kunne tinglyses i den ejendom, som de forpagter. „Jeg vil gerne mellem anden og tredje behandling søge at medvirke til, at vi kan finde frem til en anden ordning, men jeg må gøre opmærksom på, at det fra ingen sider i udvalget i det samråd, jeg har haft med det, er antydnet, i hvilken retning en sådan ordning så skulle gå.“

Den genoptagne udvalgsbehandling førte ikke til andet resultat. I udvalgets tillægsbetænkning hedder det herom:

„Udvalget har holdt et møde efter lovforslagets 2. behandling og har på ny drøftet spørgsmålet om forpagteres mulighed for at opnå lån efter loven.

Da det efter samråd med landbrugsministeren ikke har været muligt at finde en forsvarlig sikkerhedsordning for lånene, indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse* i den form, hvori det foreligger efter afstemningen ved 2. behandling.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt.

37. Lov om tillæg til lov om afholdelse af frivillig offentlig auktion over indenlandske pelsdyrskind og huder. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 271. C. sp. 5].

Fremsat skriftligt ^{21/10} (F. sp. 166). 1. beh. ^{11/11} (F. sp. 609). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Heilesen, Hanne Budtz, Slipsager og Kristian Kristensen. 2. beh. ^{13/11} (F. sp. 646). 3. beh. ^{18/11} (F. sp. 839). *Loven stadfæstet 24. november 1959.* (Lovt. nr. 318).

Ved loven foretages en sådan ændring i formuleringen af §§ 1 og 2 i lov nr. 178 af 7. juni 1958 om afholdelse af frivillig offentlig auktion over indenlandske pelsdyr og huder, at fri-

tagelsen for auktionsafgift udstrækkes til at omfatte alt auktionssalg af skind og huder af indenlandske pelsdyr og husdyr.

I overensstemmelse med denne udvidelse bemyndiges landbrugsministeren til at bekendtgøre den således ændrede lov nr. 178 af 7. juni 1958 med følgende ændrede titel: *lov om afholdelse af frivillig offentlig auktion over skind og huder af indenlandske pelsdyr og husdyr* (se lovbekendtgørelse nr. 5 af 13. januar 1960).

Lovforslaget, der ikke underkastedes udvalgsbehandling, blev ved 1. behandling anbefalet af samtlige partiordførere og blev ved 3. behandling enstemmigt vedtaget med 101 stemmer.

38. Lov om ændring af lov om beskyttelse af bier mod giftige plantebeskyttelsesmidler. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 973. C. sp. 15].

Fremsat skriftligt ²⁵/₁₁ (F. sp. 912). 1. beh. ²⁷/₁₁ (F. sp. 1041). Partiernes ordførere: Chr. Thomsen, Henry Hansen, Gertie Wandel, Aage Fogh og Kristian Kristensen. 2. beh. ¹/₁₂ (F. sp. 1094). 3. beh. ⁴/₁₂ (F. sp. 1358). *Loven stadfæstet 19. december 1959.* (Lovt. nr. 334).

Ved loven gennemføres en revision af lov nr. 111 af 13. april 1954 om beskyttelse af bier mod giftige plantebeskyttelsesmidler, jfr. lovbekendtgørelse nr. 41 af 2. marts 1957.

Således ændres formuleringen af lovens § 1, stk. 1, hvorved samtlige de midler, der er skadelige for bier, inddrages under lovens erstatningsregler, hvad enten det drejer sig om plantebeskyttelsesmidler, ukrudtbekæmpelsesmidler eller midler til andet formål, som f. eks. svide- eller tvangsmodningsmidler.

Som hidtil skal der være et særligt advarselsmærke på pakninger med præparater, der indeholder de for bier farlige midler. Da ministeriet og landbrugsministeriets giftnævn ikke har villet forlange dette advarselsmærke sat på f. eks. kreaturrensemidler eller insektmidler til indendørs brug, selv om de indeholder midler, der er farlige for bier, er bestemmelsen om

dette advarselmærke begrænset til at gælde for præparater, der normalt anvendes over planter på friland.

Mens den tidligere formulering af lovens § 2 medførte, at erstatningssager ikke kunne gennemføres, når den pågældende biavler havde glemt at anmelde sin bigårds beliggenhed til kommunen, er der ved en ændring af denne paragraf indført den mildere regel, at sådan undladelse *kan* medføre nedsettelse eller bortfald af erstatning, såfremt undladelsen findes at have været af betydning for skadens indtræden eller omfang.

Endvidere har man ophævet den i lovens § 3, *stk. 1*, hidtil hjemlede regel, hvorefter bestemmelsen i § 1 om erstatningsansvar ikke fandt anvendelse, når DDT og ukrudts-hormonmidler om natten udspreddes over korsblomstrede planter og ukrudt, der lukker blomsterne om natten. Begrundelsen for denne bestemmelse var, at disse midler er mindre farlige, og at risikoen for bierne er stærkt formindsket ved spredning om natten. Imidlertid kan der dog under særlige forhold indtræde skade på bier, og det er derfor ikke fundet rimeligt, at biavlerne i sådanne tilfælde skulle stå helt retsløse.

Endelig er det for ikke at sinke sager om erstatningsansvar ved en undersøgelse af, i hvilken kommune det giftbehandlede areal er beliggende, bestemt, at begæringen om foretagelse af vurderingsforretning for fremtiden skal indsendes til kommunekontoret i den kommune, hvor de skadaramte bistader henstår, hvilket i de allerfleste tilfælde vil være den kommune, hvori det giftbehandlede areal er beliggende.

Herudover har man med den begrundelse, at loven nu gennem en årrække har virket efter sin hensigt, ved en ændring af § 19 ophævet de hidtidige overgangsbestemmelser og herunder også revisionsbestemmelserne.

Sluttelig anføres, at landbrugsministeren bemyndiges til at optrykke loven med de foretagne ændringer og bekendtgøre den med følgende ændrede titel: *lov om beskyttelse af bier*.

Lovforslaget, der ikke underkastedes udvalgsbehandling, blev anbefalet af samtlige partiordførere og vedtoges ved 3. behandling enstemmigt med 138 stemmer.

39. Lov om vaccination mod ondartede smitsomme pelsdyrsygdomme. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 2825. C. sp. 129].

Fremsat skriftligt $29/1$ (F. sp. 2578). 1. beh. $5/2$ (F. sp. 2779). Partiernes ordførere: Chr. Thomsen, Heilesen, Niels Ravn, Slipsager og Gøting. 2. beh. $10/2$ (F. sp. 2815). 3. beh. $16/2$ (F. sp. 2991). *Loven stadfæstet 20. februar 1960.* (Lovt. nr. 42).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Landbrugsministeren kan *påbyde vaccination af pelsdyrbesætninger* mod hvalpesyge, virus enteritis og andre ondartede smitsomme pelsdyrsygdomme inden for områder, hvor det skønnes, at fare for smitte er til stede.

Ministeren kan, såfremt omstændighederne taler derfor, påbyde vaccination af alle pelsdyrbesætninger her i landet mod de i stk. 1 nævnte sygdomme.

En pelsdyrejer kan fritages for påbud om vaccination, såfremt hans pelsdyr forinden er behørigt vaccineret med en vaccine af samme type som den påbudte.

De i stk. 1 og 2 nævnte beføjelser udøves af ministeren efter forhandling med Dansk Pelsdyravlerforening.

Ministeren kan forbyde, at der inden for et nærmere fastsat tidsrum føres pelsdyr ind i de i stk. 1 nævnte områder, medmindre dyrene ifølge en medfølgende dyrlægeattest er vaccineret efter de herom gældende bestemmelser.

§ 2. Vaccination mod de i § 1 nævnte sygdomme skal foregå i overensstemmelse med de af landbrugsministeren herom givne forskrifter.

Ved vaccination må kun anvendes vaccine, der udleveres fra statens veterinære serumlaboratorium.

Ministeren fastsætter *prisen for vaccinen* og de nærmere regler for dens anvendelse.

Indførsel her til landet af vaccine mod de i § 1 nævnte sygdomme må kun finde sted med ministerens tilladelse og på nærmere af ham fastsatte betingelser.

§ 3. Vedkommende pelsdyrejer skal vederlagsfrit stille den fornødne medhjælp til rådighed for dyrlægen ved dyrenes vaccination. Opfylder han ikke denne forpligtelse, kan veteri-

nærdirektoratet på hans regning antage den fornødne medhjælp.

Såfremt en pelsdyrejer modsætter sig påbudt vaccination, skal denne gennemføres ved politiets foranstaltning.

§ 4. Udgifterne til vaccination, der påbydes i medfør af § 1, afholdes af pelsdyrejereren.

§ 5. Landbrugsministeren kan pålægge enhver dyrlæge inden for dennes praksisområde at medvirke til gennemførelsen af påbudte vaccinationer.

Dyrlægens betaling fastsættes ved forhandling mellem Dansk Pelsdyravlerforening og Den danske Dyrlægeforening. Såfremt enighed mellem disse ikke kan opnås, fastsætter ministeren betalingen.

§ 6. Såfremt påbudt vaccination medfører dyrets død som umiddelbar følge og dette er sandsynliggjort ved en af statens veterinære serumlaboratorium udfærdiget og af veterinærdirektoratet godkendt syge- og obduktionserklæring, skal der af det offentlige ydes erstatning i overensstemmelse med reglerne i § 8 i lov nr. 156 af 14. april 1920 om smitsomme sygdomme hos husdyrene. Erstatning udredes dog i disse tilfælde fuldt ud af statskassen.

§ 7 indeholder bestemmelser om straf for overtrædelse af loven.

§ 8. Denne lov, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, træder i kraft straks.

Som begrundelse for lovens bestemmelser anførte *landbrugsmi-*
nisteren ved fremsættelsen af lovforslaget:

„I 1958 påvistes for første gang udbrud af virus enteritis hos mink her i landet. Udbruddene forekom på 4 minkfarme i Jylland. I 1959 optrådte denne sygdom, der er en overordentlig smitsom sygdom, og som først og fremmest angriber minkhvalpe, på ny i en række tilfælde både i Jylland og på øerne.

Man har ingen effektive medikamenter til behandling af mink angrebet af virus enteritis, men sygdommen kan derimod bekæmpes ved forebyggende vaccination.

I løbet af sommeren 1959 blev ca. 490 000 mink eller ca. halvdelen af hele den danske minkbestand vaccineret mod virus enteritis, idet pelsdyravlerne var klar over, at det var nødvendigt at træffe modforholdsregler til imødegåelse af de meget alvorlige følger, syg-

dommen medfører. Sygdommen angriber først og fremmest minkhvalpe, og man har eksempler på, at fra 10 til 80 pct. af hvalpene på en angrebet farm kan dø.

Vaccinen fremstilles i Canada, og man mener, at de meget tabvoldende udbrud af sygdommen blandt ikke fravænnede minkhvalpe kan undgås ved vaccination af avlstæverne før eller lige i begyndelsen af drægtighedsperioden, d. v. s. senest 1. marts.

Den anvendte vaccine har efter foreliggende oplysninger overalt, hvor den har været brugt, vist sig at være overordentlig effektiv.

Når der af Dansk Pelsdyravlerforening er fremsat ønske om lovhjemmel til at påbyde vaccination af pelsdyr mod virus enteritis, skyldes det, at en vaccination på frivilligt grundlag ikke kan forventes gennemført i fuldt omfang og derfor ikke giver minkbestanden som helhed den nødvendige beskyttelse mod sygdommen.

Da man ikke kan se bort fra muligheden af, at det også kan vise sig hensigtsmæssigt at vaccinere mod andre ondartede smitsomme pelsdyrsygdomme, åbner lovforslaget mulighed for også at påbyde vaccination mod hvalpesyge og andre ondartede smitsomme pelsdyrsygdomme.

Lovforslaget er tiltrådt af Dansk Pelsdyravlerforening og har tillige været forelagt Landbrugsrådet, De samvirkende danske Landboforeninger og De samvirkende danske Husmandsforeninger, der ikke har haft bemærkninger til lovforslaget.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier. Det vedtoges uændret og enstemmigt.

40. Lov om indkøbsforeninger for mindre jordbrugere.

(Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 2603. C. sp. 133].

Fremsat skriftligt ¹⁴/₁ (F. sp. 2119). 1. beh. ¹⁹/₁ (F. sp. 2284). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Søren Jensen, Niels Ravn, Aage Fogh, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Bladt, Ditlevsen, Lysholt Hansen, Johs. E. Larsen, Th. Mikkelsen, Chr. Thomsen [næstformand], Aage Fogh [formand], Kristian Kristensen, Søren Jensen, Niels Eriksen, Ejnar Hansen, Heilesen, Conrad Kofoed, Niels Ravn, Clausen (Olufskjær) og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 223) afgivet ⁴/₂. 2. beh. ¹⁰/₂ (F. sp. 2815). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 371) afgivet ¹¹/₂. 3. beh. ¹⁷/₂ (F. sp. 3044). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 73).

Loven træder i stedet for den tilsvarende lov nr. 154 af 11. maj 1954, hvorefter der kunne ydes lån til indkøbsforeninger for mindre jordbrugere indtil udgangen af finansåret 1959-60.

Den nye lov, der gælder finansårene fra 1960-61 til 1969-70, tilsigter at imødekomme ønsker, som var fremsat om tilvejebringelse af hjemmel for, at indkøbsforeningernes virksomhed fortsættes og udvides. Retningslinjerne for deres virksomhed ændres ikke, men man har under hensyn til den stedfundne prisudvikling og ønskeligheden af, at der kan købes større maskiner så som traktorer, sat indkøbsbeløbets maksimum væsentligt op, samtidig med at afdragstiden kan forlænges.

Landbrugsministeren anførte herom ved lovforslagets fremsættelse:

„Disse indkøbsforeninger blev oprettet i 1939, og der er i de forløbne år, sidst ved loven fra 1954, stillet i alt 25 mill. kr. til rådighed for det arbejde, som alle vist må erkende har virket tilfredsstillende og været af stor betydning for det mindre landbrug. Den nuværende lov herom udløber den 1. april 1960, og jeg vil gerne anbefale, at dette arbejde fortsættes, og at foreningerne får bedre mulighed for at støtte husmændene ved indkøb af besætning og driftsinventar, end de som følge af prisstigningen har haft i de senere år.

Det foreslås derfor, at den hidtidige grænse for indkøb for foreningens midler på indtil 2 500 kr. i almindelighed sættes op til 5 000 kr., dog ved indkøb af traktorer og større samlede maskinindkøb til 10 000 kr. Endvidere åbnes mulighed for en forlængelse af afdragstiden.

Som følge heraf vil foreningerne få brug for større midler end hidtil i forhold til den af medlemmerne tegnede garantikapital. Ganske vist er det også i forslaget anført, at garantitegningen skal forhøjes; men alligevel vil dette måske ikke være tilstrækkeligt, og man har derfor, også under hensyn til foreningernes store reservefonds, fundet det forsvarligt, som det anføres i bemærkningerne, at tillade, at foreningerne kan låne op til $4 \times$ garantikapitalen imod tidligere højst $2 \times$.

Lånene foreslås ydet på samme vilkår som hidtil, dog at renten på grund af den almindelige forhøjelse af renteniveauet foreslås forhøjet fra 4 til $4\frac{1}{2}$ pct. p. a.

Jeg skal endelig omtale ændringen i adgangen til at blive medlem af en indkøbsforening. Tidligere har man gang på gang på grund af stigningen i ejendomsvurderingerne måttet ændre den jordværdigrænse, der var fastsat for størrelsen af medlemmernes ejendom, men efter at der i lovgivningen om vurdering af fast ejendom er

fastsat bestemte grundbeløb, har man ment, at et grundbeløb på 20 000 kr. for en ejendom vil være passende for afgrænsningen af, hvad man kalder det mindre landbrug.

Forslaget indebærer i øvrigt en videreførelse af de hidtidige indkøbsforeningers virksomhed, og det beløb, der tænkes stillet til rådighed for foreningerne i en 10 års periode, er på 25 mill. kr., hvortil kommer den rest, der henstår fra den tidligere ordning.“

Ved lov nr. 105 af 15. marts 1939 med senere love blev der for finansårene fra 1939-40 til 1959-60 stillet 25 mill. kr. til rådighed for indkøbsforeningerne. Af disse midler havde foreningerne pr. 1. april 1959 lånt i alt 20 480 632 kr., og heraf henstod uafdraget et beløb af 15 653 901 kr. Lånene, der er optaget nogenlunde jævnt fordelt over de forløbne 20 år, afdrages med $\frac{1}{25}$ årligt efter 5 års afdragsfrihed, så at de vil være fuldt tilbagebetalt i 1989.

Lovforslaget henvistes i folketinget til et udvalg, hvis flertal (regeringspartierne udvalgsmedlemmer) indstillede det til vedtagelse med en redaktionel ændring, som var foreslået af landbrugsministeren og tiltrådt af hele udvalget.

Et mindretal, bestående af venstres og det konservative folkepartis repræsentanter i udvalget, stillede nogle ændringsforslag, hvor efter loven kun skulle have gyldighed i 2 år og rådighedsbeløbet begrænses til 5 mill. kr. plus de ca. 4,1 mill. kr., der henstod ubenyttet ved den hidtil gældende lovs udløbstid. Som grund herfor anførtes i betænkningen, at man ville „anse det for at være mest formålstjenligt at afvente det af landbrugsministeren bebudede forslag om en samlet finansieringsplan for hele landbruget“.

Efter at landbrugsministerens ændringsforslag ved 2. behandling var vedtaget og mindretalsændringsforslagene forkastet, gik lovforslaget til en fornyet udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt med 84 stemmer, idet 62 medlemmer (V og KF samt de 2 grønlandske medlemmer) afholdt sig fra at stemme.

41. Lov om udlån til statshusmandsbrug m. m. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 1719. C. sp. 493].

Fremsat skriftligt $\frac{18}{12}$ (F. sp. 1904). 1. beh. $\frac{15}{1}$ (F. sp. 2225). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Niels Eriksen, H. C. Toft, Axel Sørensen, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Bladt, Ditlevsen, Horn, Lund Jensen, P. A. Rasmussen, Chr. Thomsen [formand], Axel Sørensen [næstformand], Kristian Kristen-

sen, Niels Eriksen, Søren Andersen, Søren Jensen, Peter Larsen, Sønderup, H. C. Toft, Niels Ravn og Thestrup). Betænkning (B. sp. 473) afgivet $25/2$. 2. beh. $4/3$ (F. sp. 3790). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $11/3$ (F. sp. 3922). *Loven stadfæstet 16. marts 1960.* (Lovt. nr. 89).

Loven bygger på et forslag, som var udarbejdet af den i 1957 nedsatte kommission vedrørende statshusmandsloven og optaget i den af kommissionen den 18. november 1959 afgivne betænkning.

Loven er i forhold til de tidligere udlånslove undergået en række ændringer af såvel formel som reel karakter.

I formel henseende afviger loven fra sine forgængere ved, at dens bestemmelser er samlet i kun 6 paragraffer og systematiseret på den måde, at § 1 indeholder en fortegnelse over de beløb, der er til rådighed for de forskellige formål; i § 2 er angivet maksimumsbeløbene for de forskellige former for udlån; § 3 indeholder reglerne om lånenes forrentning; i § 4 er der angivet nærmere regler om de enkelte lånetypers sikring og afvikling; § 5 indeholder bestemmelser om rentenedsættelse, og endelig indeholder § 6 ikrafttrædelsesbestemmelser m. m.

Af reelle ændringer i forhold til tidligere udlånslove kan nævnes, at *nogle af maksimumsbeløbene for lån til nye selvstændige brug er blevet forhøjet*. Dette gælder lån til jordkøb, lån til opførelse eller overtagelse af bygninger samt gartnerilån, der alle er forhøjet med 2 000 kr., mens det særlige maksimumsbeløb for lån til drivhuse er blevet forhøjet med 1 500 kr.

Maksimumsbeløbene for de øvrige lånetyper såvel som de samlede rådighedsbeløb for statens jorderhvervelser, anlægsarbejder, udlån og tilskud efter statshusmandsloven i det kommende finansår er derimod optaget med samme beløb som i den hidtil gældende udlånslov. Dog er rammen for det i statshusmandslovens § 55, stk. 2, omhandlede tillægslån hævet fra 30 000 kr. til 40 000 kr.

Mere principielle ændringer er foretaget med hensyn til reglerne om lånenes ydelse, sikring, forrentning og afvikling, der på væsentlige punkter afviger fra de hidtil gældende regler. Der er med disse ændringer tilstræbt en *forenkling af långivnin-*

gen efter statshusmandsloven samt en *tilnærmelse af vilkårene for denne långivning til det almindelige lånemarkeds vilkår*.

Om indholdet af disse ændringer skal på grundlag af de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget ved fremsættelsen, anføres følgende:

Rentefoden er for samtlige lånetyper efter statshusmandsloven fastsat til 4,5 pct. p. a. Dette medfører for den overvejende del af långivningen efter statshusmandsloven en forhøjelse af den årlige rente med $\frac{1}{2}$ pct. Enkelte specielle typer af lån såsom lån til fælles el- og vandforsyningsanlæg, lån til omlægning af små landbrug til gartneridrift samt lån til frugtplantager forrentedes dog allerede før nyordningen med 5 pct. p. a., og for disse typer vil renten således ifølge forslaget ved fremtidige udlån blive $\frac{1}{2}$ pct. lavere.

Den konjunkturbestemte renteform, som navnlig finder anvendelse på alle ny selvstændige brug, medfører, at rentesatsen $4\frac{1}{2}$ pct. under dårlige konjunkturer for landbruget kan falde til det halve og under gode konjunkturer kan stige til $6\frac{1}{2}$ pct. p. a.

Endvidere skal, når der bortses fra det særlige drivhuslån ved oprettelse af gartnerier, *alle statslån til oprettelse af et nyt brug ydes som ét samlet lån*. Dette er en forenkling i modsætning til tidligere udlånslove, hvorefter der normalt ydedes 4 forskellige lån til oprettelse af et nyt brug.

Af det samlede lån forrentes og afdrages $\frac{4}{5}$ ved faste halvårslige ydelser i løbet af 60 år, mens den resterende femtedel henstår som en rente- og afdragsfri spærreprioritet, der vederlagsfrit afskrives efter 60 års forløb, for så vidt beløbet ikke forinden er inddraget som en rente- og afdragspligtig del af lånet, hvilket staten kan kræve i tilfælde af misligholdelse eller ved ejerskifte, navnlig når køberens kvalifikationer er mindre gode. Lånet forbliver indestående i ejendommen ved ejerskifte, og debitor vil ikke have adgang til ekstraordinær indfrielse af lånet.

Ved de nye afviklingsregler er der ligeledes gennemført en væsentlig *forenkling* i forhold til tidligere udlånslove. Efter disse var en femtedel af byggelånet rente- og afdragsfrit og

afskrives enten under ét efter 20 års forløb eller med en tiendedel årligt fra det 11. til det 20. år. Yderligere var to femtedele af byggelånet og halvdelen af etableringslånet rentefri, men afdroges forlods, og løbetiden for de 4 normale lån var for etableringslånet 12 år, for installationslånet 20 år, for byggelånet 83 år og for jordkøbslånet 139 år.

Efter nyordningen nedsættes halvårsydelseerne for de første 5 år med henholdsvis $37\frac{1}{2}$ pct. i de 2 første år og 15 pct. i de 3 følgende år. Disse lempelser tjener til *nedbringelse af renteudgifterne i de første år efter brugets oprettelse* og kan således betragtes som et driftstilskud til konsolidering af driften og lettelse af husmandens likviditet. Efter de hidtil gældende regler fremkommer den tilsvarende lempelse af de første 5 års terminsydelser ved en udskydelse af afdragsbetalingen.

For at muliggøre en fordelagtig prioritering i det private lånemarked, når bruget bliver ældre, er der *åbnet adgang til optagelse af lån i kreditforeninger, hypotekforeninger eller sparekasser med pant forud for statslånet*, for så vidt statsmidlerne er pantsikret inden for 120 pct. af pantets ejendomsværdi.

De forannævnte regler, der gælder for oprettelse af ny selvstændige brug, finder tilsvarende anvendelse på stamparceller, der oprettes på statshusmandsvilkår, med den modifikation, at der i hvert enkelt tilfælde tages stilling til, om rente- og afdragsfrihed kan indrømmes for et efter forholdene lavere ansat beløb af det samlede statslån.

De øvrige af statshusmandsloven omfattede lånetyper, bl. a. lån til supplerende af bestående brug, drivhuslån, lån til fælles græsningsarealer, fælles el- og vandforsyningsanlæg og lån til frugtplantager m. m., afvikles ligeledes ved faste halvårslige ydelser, som omfatter rente og afdrag. Halvårsydelseerne er fastsat således, at lånene afvikles inden for et årsmål, som i alt væsentligt svarer til løbetiden for tilsvarende lån efter de hidtil gældende regler.

Lovforslaget fik i folketinget støtte fra samtlige partier med undtagelse af det konservative folkeparti, hvis motivering for ikke at medvirke bl. a. fremgik af følgende mindretalsudtalelse i udvalgets betænkning:

„Et *mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) kan ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse, idet mindretallet er af den opfattelse, at man med den nuværende lovgivning foretager fejlinvesteringer med statsmidler, ligesom mindretallet ønsker at begrænse statens udlånsvirksomhed. Mindretallet ønsker at nedsætte rådighedsbeløbene, og at udlånene begrænses til at omfatte oprettelse af nye brug på nyindvundne arealer af god beskaffenhed, oprettelse af brug i den tyndtbefolkede del af Sønderjylland, sammenlægning af små brug og fremskaffelse af tillægsjord til for små brug.

Rådighedsbeløbene til disse formål burde begrænses til 10 mill. kr. årligt og udlånsbeløbet nedsættes fra de nuværende 30 mill. kr. til 10 mill. kr., hvorved besparelsen vil udgøre 20 mill. kr. for statskassen.“

Lovforslaget blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt med 101 stemmer, mens 20 medlemmer (KF og Rosing) undlod at stemme.

42. Lov om ændringer i statshusmandsloven. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 1695. C. sp. 481].

FremSAT skriftligt ¹⁶/₁₂ (F. sp. 1908). 1. beh. ¹⁵/₁ (F. sp. 2225). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Niels Eriksen, H. C. Toft, Axel Sørensen, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om udlån til statshusmandsbrug m. m. Betænkning (B. sp. 473) afgivet ²⁵/₂. 2. beh. ⁴/₃ (F. sp. 3791). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ¹¹/₃ (F. sp. 3922). *Loven stadfæstet 16. marts 1960.* (Lovt. nr. 96).

Loven bygger på et forslag, der blev udarbejdet af den af landbrugsministeren nedsatte kommission vedrørende statshusmandsloven og offentliggjort i kommissionens 2. betænkning (afgivet 18. november 1959).

Ved loven gennemførtes dels en række ændringer, som var foranlediget af de nye udlånsregler i den samtidig vedtagne nye lov om udlån til statshusmandsbrug m. m., dels en række mere principielle ændringer med henblik på såvel de tidligere oprettede eller supplerede brug som brug, der oprettes eller suppleres efter den 1. april 1960, herunder navnlig ændringer i reglerne om jordrente, om pantsætning og retsforfølgning, om ejerskifte og om sammenlægning af små brug med for ringe jordtilliggende.

Om disse mere principielle ændringer anføres på grundlag af *landbrugsministerens* bemærkninger ved lovforslagets *fremsettelse*:

For så vidt angår *statens afhændelser af jord på jordrentevilkår*, gennemførtes den ændring, at der fremtidig ved hver jordafhændelse fastsættes et mindstebeløb for jordrenteværdien, således at jordrenten beregnes af dette mindstebeløb, når arealets grundværdi er lavere. Dette mindstebeløb skal normalt ikke kunne fastsættes højere end $\frac{4}{5}$ af, hvad der ydes som jordkøbslån for tilsvarende jord.

Der tilstræbes herved en *bedre økonomisk balance end hidtil mellem vilkårene for afhændelser mod jordrentesvarelse og afhændelser med jordkøbslån*, og købernes valgfrihed mellem de to erhvervsformer, som har været delvis suspenderet siden 1951, genindførtes. Samtidig ophævedes den hidtidige hjemmel for staten til at afkræve jordrentekøberen et fikseret merbeløb for jorden.

De hidtil for jordrentebud og for brug med konjunkturbestemt rentebetaling gældende *pantsætnings- og retsforfølgningsbegrænsninger bortfalder for brug, der fremtidig oprettes*, men opretholdes i en noget forenklet form for de hidtil oprettede brug, indtil de i disse indestående lån og dertil eventuelt knyttede efterbetalingskrav konverteres til vilkår, der i det væsentlige svarer til de nye lånevilkår for statslån til oprettelse af ny brug.

Denne konvertering, som bl. a. medfører en fremskyndet afvikling af restlånene samt en vis adgang til prioritering forud for statslånene, kan debitor til enhver tid af egen drift kræve gennemført, og den gennemføres obligatorisk ved det førstkommende ejerskifte på et brug, såfremt statslånene overgår til køberen.

I øvrigt er *ejerskiftereglerne* ændret således, at staten får øget mulighed for at lempe eller skærpe lånevilkårene ved en ny ejers overtagelse af statslånene. Herved tilsigtes dels at modvirke prisoverbud fra ukvalificerede, bedre bemedlede købere med deraf følgende opskruning af salgssummerne, dels at lette unge kvalificerede landmænds muligheder for at over-

tage bestående brug. Som en yderligere skærpelse af en renteforhøjelse over for en ukvalificeret køber er der indført hjemmel for at ændre renteformen fra konjunkturbestemt rente til fast rente, dog højst $7\frac{1}{2}$ pct. årlig rente. Ved ejendommens genafhændelse til en kvalificeret køber kan rente- og afdrags-skærpelserne bortfalde.

I særlige undtagelsestilfælde, f. eks. hvor en kvalificeret køber overtager et bestående statshusmandsbrug i afklædt og stærkt forsømt stand, er der åbnet adgang til at indrømme køberen en vis rentenedsættelse for højst 5 år som en hjælp til driftens reetablering.

Ved at hjemle ydelse af supplerende statslån er der skabt mulighed for at fremme en *frivillig sanering af brug med for ringe jordtilliggende gennem sammenlægning af sådanne ejendomme*, for så vidt prisen for den inddragne jord ikke overstiger normal handelspris.

Endvidere er foretaget en ændring af statshusmandslovens regler om stempel- og gebyrfritagelser, således at disse begunstigelser fremtidig bortfalder i tilfælde, hvor stamparceller eller andre arealer ikke afhændes på statshusmandsvilkår, men på almindelige handelsvilkår.

Endelig er de i henhold til statshusmandsloven i de enkelte kommuner nedsatte *tremandsudvalg ophævet*, efter at disse udvalgs virksomhed i alt væsentligt var bortfaldet.

Loven gennemførtes ligesom den samtidig vedtagne udlånslov med støtte fra samtlige partier med undtagelse af det konservative folkeparti, hvis medlemmer af udvalget gav følgende motivering herfor i udvalgets betænkning:

„Et *mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) kan ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse. Skønt den af landbrugsministeren nu nedsatte landbokommission bl. a. vil komme til at behandle jordlovgivningen, finder mindretallet, at man allerede nu under henvisning til den strukturændring, landbruget gennemgår i disse år, burde begrænse statens muligheder for at gøre forkøbsret gældende ved ejerskifte. Mindretallet kan ikke tiltræde, at man indfører begrebet driftstilskud til nyoprettede statshusmandsbrug. Mindretallet må endvidere stærkt vende sig mod, at man indfører en uopsigelig spærreprioritet og gør lånene uopsigelige fra debtors side også ved ejerskifte, ligesom mindretallet må gå imod,

at man udvider administrationens muligheder for at ændre afdrags- og rentebetingelser efter bedømmelse af en ny ejers kvalifikationer.“

Lovforslaget blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt med 104 stemmer, mens 20 medlemmer (KF og Rosing) undlod at stemme.

43. Lov om udlån til arbejderboliger på landet. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 1261 C. sp. 475].

Fremsat skriftligt $\frac{2}{12}$ (F. sp. 1120). 1. beh. $\frac{10}{12}$ (F. sp. 1709). Partiernes ordførere: Bladt, Niels Eriksen, Clausen (Olufskjær), Kirkegaard, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Bladt, Ditlevsen, Lund Jensen, Evald Kristensen, Th. Mikkelsen [formand], Carl Petersen, Chr. Thomsen, Kirkegaard, Kristian Kristensen [næstformand], Niels Eriksen, Søren Andersen, Ejnar Hansen, Peter Larsen, Sønderup, Thestrup, Clausen (Olufskjær) og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 373) afgivet $\frac{12}{2}$. 2. beh. $\frac{24}{2}$ (F. sp. 3237). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3789). *Loven stadfæstet 16. marts 1960.* (Lovt. nr. 90).

Ved loven stilles i overensstemmelse med reglerne i § 9, stk. 2, i lovebekendtgørelse nr. 138 af 23. april 1959 de fornødne midler til opførelse af arbejderboliger på landet til rådighed for *finansåret 1960-61.*

Loven er udformet efter samme retningslinjer som den hidtil gældende udlånslov (lov nr. 84 af 21. marts 1959), der samtidig ophæves.

Om lovens enkelte bestemmelser kan anføres, at *rådighedsbeløbene* (§ 1) er uændrede i forhold til den tidligere lov. For så vidt angår *maksimumsbeløbene* for de enkelte lån og tilskud (§ 2) er det normale maksimumsbeløb for lån til opførelse af bygninger i overensstemmelse med indstilling fra statens jordlovsudvalg forhøjet med 1 000 kr. til 24 500 kr., mens de øvrige maksimumsbeløb er uændrede i forhold til den tidligere lov.

Lovforslaget vandt i folketinget ikke tilslutning fra venstre og det konservative folkeparti, der til forslagens 2. behandling stillede en række ændringsforslag, hvorefter det samlede rådighedsbeløb

skulle formindskes med 9,5 mill. kr., mens maksimumsbeløbet for byggelånet skulle nedsættes fra 24 500 kr. til 14 000 kr. Disse ændringsforslag byggede på den forudsætning, at der forud for statslånet og til delvis erstatning for dette rejstes et lån på 10 000 kr. i et privat kredit- eller finansieringsinstitut, hvorved der skulle kunne ske en nedsættelse af statens udlån svarende til formindskelsen af rådighedsbeløbene.

Disse ændringsforslag blev imidlertid forkastet ved afstemningen efter 2. behandling, hvorefter de to partiers medlemmer ved 3. behandling undlod at stemme om lovforslaget.

44. Lov om ændringer i lov om opførelse af arbejderboliger på landet. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 3169. C. sp. 553].

Fremsat skriftligt $2\frac{1}{2}$ (F. sp. 3351). 1. beh. $10/3$ (F. sp. 3909). Partiernes ordførere: Bladt, Niels Eriksen, H. C. Toft, Axel Sørensen og Kristian Kristensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Bladt, Ditlevsen, Lund Jensen, Evald Kristensen, Th. Mikkelsen [formand], Carl Petersen, Chr. Thomsen, Kirkegaard, Kristian Kristensen [næstformand], Niels Eriksen, Søren Andersen, Henry Hansen, Peter Larsen, Sønderup, H. C. Toft, Clausen (Olufskjær) og Thestrup). Betænkning (B. sp. 527) afgivet $1\frac{1}{3}$. 2. beh. $2\frac{2}{3}$ (F. sp. 4262). 3. beh. $2\frac{1}{3}$ (F. sp. 4417). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 130).

Loven er i overensstemmelse med et udkast, udarbejdet af den kommission, som landbrugsministeren nedsatte i august 1957 vedrørende revision af statshusmandsloven m. v. Udkastet var tiltrådt af et flertal inden for kommissionen. Det er optaget i kommissionens 3. betænkning, som blev afgivet 21. januar 1960.

Ved gennemførelsen af de i kommissionens første betænkning af 28. november 1958 indeholdte lovforslag blev der tilvejebragt en løsning af visse mere presserende problemer vedrørende ejerskifte for disse boligers vedkommende, ligesom der i forbindelse med de ændrede afviklingsregler blev åbnet adgang til optagelse af lån af offentlige midler med prioritet forud for statslånet, for så vidt statslånets resthovedstol og foranprio-

riterede hæftelser tilsammen ikke overstiger ejendomsværdien. Denne udvidede prioritetsadgang fik dog kun gyldighed for boliger, der opføres med statslån efter 1. april 1959.

Under behandlingen i folketingsåret 1958-59 af forslaget til udlånslov blev der fra flere sider rejst spørgsmål om en tilsvarende prioritetsmulighed for allerede med statslån opførte arbejderboliger, og spørgsmålet om mulighed for ydelse af statslån til modernisering og forbedring af ældre tidsvarende huse på landet blev ligeledes fremdraget. I overensstemmelse med et tilsagn, som landbrugsministeren havde givet i folketinget, blev kommissionen vedrørende statshusmandsloven derfor anmodet om også at underkaste disse spørgsmål en nærmere undersøgelse. Kommissionen blev tillige anmodet om at undergive et af det konservative folkepartis medlemmer under udvalgsbehandlingen i fjor fremsat udkast til en ændret affattelse af forslag til lov om tillæg til lov om opførelse af arbejderboliger på landet en nærmere behandling.

For så vidt angår spørgsmålet om en *udvidet prioritetsadgang* for de tidligere med statslån opførte arbejderboliger, fandt kommissionen, at dette spørgsmål mest hensigtsmæssigt lod sig løse i forbindelse med en konverteringsordning, hvorved der samtidig opnås en forenkling af lånevilkårene og nedsættelse af restlånenes afdragstid for disse boligers vedkommende i overensstemmelse med de regler, som i forvejen var gennemført for boliger, der oprettes efter den 1. april 1959. Med henblik på sikring af administrativ enkelhed har man anset det for påkrævet af få gennemført enkelte regulerende bestemmelser om konverteringen af disse ældre lån. Disse regler indeholdes i lovens § 1, nr. 9. Ud fra lignende overvejelser er konverteringen gjort obligatorisk ved ejerskifte.

Kommissionen mente derimod ikke at kunne fremsætte noget konkret forslag med hensyn til spørgsmålet om tillægs-lån i ældre boliger opført uden statslån. Kommissionen har dog over for regeringen peget på problemet.

I øvrigt ændrer loven *ejerskiftereglerne* på en sådan måde, at der gives staten øget mulighed for at skærpe eller lempe lånevilkårene ved en ny ejers overtagelse af lånet. Herved

tilsigtes — i overensstemmelse med en i statshusmandslovens § 43 optaget bestemmelse — at modvirke lempelsernes kapitalisering gennem opskruning af salgssummen og at lette mindre-bemidlede køberes muligheder for at overtage boligen.

Endvidere udvider loven adgangen til at erhverve bolig og statslån efter denne lovgivning til også at omfatte *statsborgere fra de øvrige nordiske lande*.

Loven indeholder endelig forskellige redaktionelle ændringer, der åbner mulighed for fremtidig udbetaling af statslånene gennem de almindelige pengeinstitutter.

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse. Fra konservativ side motiverede *H. C. Toft* partiets tilslutning til lovforslagets bestemmelser således:

„Forslag til lov om ændring i lov om opførelse af arbejderboliger på landet har ud over at indføre redaktionelle ændringer i den tidligere lovgivning til formål at gøre det muligt også for ejendomme opført før den 1. april 1959 at optage kreditforeningslån eller andre lån forud for statslånet, når resthovedstolen af statslånet og andre foranstående prioriteter ikke overstiger ejendomsværdien. Denne mulighed er åbnet for landarbejderboliger opført efter lovændringen i fjor, altså efter den 1. april 1959. Det er kun rigtigt og rimeligt, at der nu også åbnes adgang for dem, der har opført landarbejderboliger i henhold til tidligere bestemmelser, til at foretage en sådan forudprioritering, og det er også rigtigt at åbne mulighed for en konvertering fra den gamle låneordning til den nugældende, når de pågældende ejere ønsker det.

Selv om vi under statshusmandslovens behandling har givet udtryk for, at vi ikke fandt jordlovsudvalgets muligheder for at ændre rente- og afdragsvilkårene for lånene ved ejerskifter rigtige, vil vi ikke modsætte os, at man her gennemfører regler af denne art, når lignende regler og muligheder allerede gælder for dem, der erhverver en landarbejderbolig opført efter lovændringen sidste år, altså for de boliger, der er bygget efter den 1. april 1959.“

Som svar på et spørgsmål fra *Bladt (S)* udtalte *landbrugsministeren*, at han var „opmærksom på, at der er et problem med gamle landarbejderboliger, som ikke falder ind under denne lov. Det ville være meget ønskeligt, om man kunne finde frem til udlånsmuligheder, så at også disse boliger kunne forbedres, hvilket i høj grad tiltrænges. Jeg er parat til at overveje, under hvilke former vi kan løse dette spørgsmål.“

Lovforslaget undergaves en kort udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag. Det vedtoges enstemmigt, idet 3 medlemmer af det konservative folkeparti (*Bøgholm, Poul Claussen og Erna Sørensen*) afholdt sig fra at stemme.

45. Lov om statstilskud til landbrugskursus m. m.
(Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 145. C. sp. 87].

Fremsat skriftligt $\frac{7}{10}$ (F. sp. 38). 1. beh. $\frac{28}{10}$ (F. sp. 375).
Partiernes ordførere: Chr. Thomsen, Kr. Juul, Niels Ravn, Morten Larsen, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Thomsen, Bladt, Ditlevsen, Lysholt Hansen [formand], Hougaard, Th. Mikkelsen, P. A. Rasmussen, Morten Larsen [næstformand], Kristian Kristensen, Kr. Juul, Damsgaard, Foged, Henry Hansen, Justesen, Niels Ravn, Clausen (Olufskjær) og Poul Thomsen). Betænkning (B. sp. 205) afgivet $\frac{17}{12}$. 2. beh. $\frac{15}{1}$ (F. sp. 2215). 3. beh. $\frac{21}{1}$ (F. sp. 2366). *Loven stadfæstet 3. februar 1960.* (Lovt. nr. 29).

Loven træder med virkning fra 1. april 1960 i stedet for lov nr. 100 af 8. maj 1908 om statstilskud til landbrugskursus.

Den bemyndiger landbrugsministeren til at anvende indtil 200 000 kr. årlig som tilskud til følgende af landboforeninger og husmandsforeninger afholdte eller godkendte kursus:

- a) Landbrugsfaglige kursus,
- b) Kursus i landbrugets bierhverv, herunder havebrug, frugtavl, fjerkræavl, kaninavl og biavl,
- c) Andre kursus af betydning for landbrugserhvervet,
- d) Husholdningskursus og kursus i husmodergering i øvrigt.

Den pågældende bevilling kan anvendes dels som tilskud til ubemidlede deltagere i kursus (skolekursus) af mindst 4 og højst 14 dages varighed på dertil af landbrugsministeriet godkendte skoler, dels som tilskud til landboforeninger og husmandsforeninger til hel eller delvis dækning af disses udgifter ved afholdelse af kursus (foreningskursus) for ubemidlede eller som tilskud til ubemidlede deltagere i sådanne kursus. Tilskud til kursusdeltagere må ikke overstige disses direkte udgifter ved deltagelsen i det pågældende kursus.

Når særlige forhold taler derfor, kan landbrugsministeren tillade, at fornævnte regel om varigheden af et kursus fraviges.

Fordelingen af bevillingen mellem de enkelte landsdele foretages af landbrugsministeren.

Inden for hver landsdel foretages fordelingen af de bevil-

gede beløb af et *udvalg* på 3 medlemmer, hvoraf formanden vælges af landbrugsministeren. Af de 2 andre medlemmer vælges det ene af landsdelens samvirkende landboforeninger (på Bornholm af Bornholms landøkonomiske Forening), det andet af de samvirkende husmandsforeninger i landsdelen. Fordelingen foretages efter regler, der fastsættes af landbrugsministeren.

Som begrundelse for lovens bestemmelser anførte *landbrugsministeren* ved lovforslagets fremsættelse bl. a.:

„Som det fremgår af forslaget og bemærkningerne hertil, er der tale om en revision af bestemmelserne i en gældende, godt 51-årig lov, nemlig loven af 8. maj 1908 om statstilskud til landbrugskursus. Disse kursus afholdes dels på skoler — først og fremmest husmandsskoler, men også landbrugsskoler og folkehøjskoler — dels i forsamlingshuse o. lign. mødelokaler, og de søges fortrinsvis af husmænd og husmandskoner. Da flertallet af kursusdeltagerne af hensyn til pasningen af deres bedrift ikke godt kan være hjemmefra gennem længere tid, må kurserne nødvendigvis være af ganske kort varighed. Den gennemsnitlige varighed af skolekurserne og de øvrige kursus er da også kun 3-6 dage.

I finansåret 1958-59 blev der afholdt i alt ca. 700 kursus med tilsammen mellem 19 000 og 20 000 deltagere, der fordeler sig med godt 2 000 på skolekursus og godt 17 000 på andre kursus, de såkaldte foreningskursus. Af de ca. 700 kursus var omkring 50 skolekursus, resten foreningskursus

Lige siden 1902 har landbrugsministeriet ydet økonomisk støtte til hele dette kursusarbejde, som har haft og stadig har en ikke ringe betydning, ikke mindst for det mindre landbrug, hvis udøvere derigennem får lejlighed til på en nem og billig måde at supplere deres faglige viden og kunnen med en både teoretisk og praktisk uddannelse, som kommer dem til gode i deres bedrift og husførelse.

Deltagerne i skolekursus får i reglen dækket udgifterne til undervisning og ophold fuldt ud. Endvidere får de dækket en større eller mindre del af deres rejseudgifter.

For foreningskursusenes vedkommende ydes tilskuddene som hovedregel til delvis dækning af foreningernes kursusudgifter, herunder udgifter til lokaler, lys, varme, undervisningshonorarer til lærere og befordring af lærere.

De fornødne tilskudsmidler er blevet tilvejebragt dels i henhold til særlige bevillinger på de årlige finanslove, dels af landbrugsministeriets andele i landbrugslotteriets overskud. De pågældende finanslovbevillinger søges i henhold til den nævnte lov af 8. maj 1908, der giver adgang til at stille i alt indtil 65 000 kr. til rådighed til understøttelse af ubemidlede deltagere i landbrugskursus, kursus

i landbrugets bierhverv samt husholdningskursus. Det nævnte maksimum for statens årlige tilskudsydelse har siden finansåret 1943-44 med hjemmel i de årlige bevillingslove været forhøjet med 13 000 kr. til 78 000 kr., men har i øvrigt været uændret siden lovens ikrafttræden. De penge, som landbrugsministeriet har kunnet stille til rådighed i henhold til loven af 1908, har dog langt fra været tilstrækkelige til at tilfredsstille behovet for støtte til denne særlige undervisning, og landbrugsministeriet har derfor gennem mange år måttet supplere finanslovbevillingerne med *tilskud af landbrugslotteriets overskud*. Som det fremgår af bemærkningerne til det foreliggende lovforslag, overstiger disse tilskud nu langt de i henhold til loven af 1908 bevilgede beløb.

Der er imidlertid brug for flere penge, end det i øjeblikket er muligt at stille til rådighed for det omhandlede formål. Det vil således ikke være muligt af landbrugslotteriets overskud at stille yderligere midler til rådighed uden at inddrage eller begrænse støtten til andre formål, som landbrugsministeriet finder det ønskeligt og lægger vægt på at kunne støtte.

Ud over en påkrævet forhøjelse af de nugældende beløbsgrænser tilsigtes der med nærværende forslag en *ajourføring af bestemmelserne*, som tiden i nogen grad er løbet fra.

Som det vil ses, foreslås det at forhøje det nuværende årlige maksimum for tilskud fra 78 000 kr. til 200 000 kr. Det er en forhøjelse på 122 000 kr. årlig. Jeg kan herved oplyse, at en del af denne forhøjelse vil blive modsvaret af en besparelse på kontoen for „præmiering af husmandsbrug og rejseunderstøttelser til husmænd“ (det er § 11. III. M. i den nugældende finanslov, idet denne bevilling, som i en årrække har ligget på 187 000 kr. årlig, i forståelse med husmandsforeningerne vil blive foreslået reduceret med ca. 20 pct. eller med 37 000 kr.).

Ud over de indtil 200 000 kr. til kursustilskud forudsætter lovforslaget afholdelse af tilskud til dækning af kursusudvalgenes administrationsudgifter. Disse sidste tilskud kan anslås til foreløbig at ville andrage omkring 20 000 kr. årlig, hvorved erindres om, at udvalgene ikke alene administrerer de i henhold til loven bevilgede kursustilskud, men også de midler, som af landbrugslotteriets overskud stilles til rådighed for kursusarbejdet, for tiden 172 000 kr. årlig.“

Lovforslaget blev i folketinget tiltrådt af regeringspartierne og kommunisternes ordførere, mens venstre og konservative gik imod det.

Den udvalgsbehandling, som sagen blev undergivet, resulterede ikke i ændringsforslag.

I betænkningen oplyses, at landbrugsministeren i et samråd påpegede, at „de hidtidige landbrugskursus under denne lov af følgende grunde ikke vil kunne afholdes med tilskud i henhold til

den nugældende lov om ungdomsundervisning eller det fremsatte lovforslag om ændringer i denne lov: 1. Landbrugskursernes specielle karakter. 2. Landbrugskursernes form i det hele taget.“

Under henvisning hertil indstillede regeringspartiernes udvalgsmedlemmer lovforslaget til vedtagelse i uændret affattelse, mens venstres og det konservative folkepartis repræsentanter var „af den opfattelse, at en del af den kursusvirksomhed, som lovforslaget tager sigte på, finder sted under loven om ungdomsundervisning m. m. og således overflødiggør den udvidelse af den gældende lov, som lovforslaget tilsigter.

I øvrigt henviser mindretallet til den række af forslag, som venstre og det konservative folkeparti dels har fremsat, dels har bebudet at ville fremsætte i indeværende folketingsår, og hvis formål er at give den enkelte borger rådighed over en større part af sin indtjening og derved sætte ham i stand til selv at løse en række af de opgaver, som staten nu på urational vis yder tilskud til.

Mindretallet kan således ikke medvirke til gennemførelse af det foreliggende lovforslag.“

Lovforslaget vedtoges uændret med 88 stemmer mod 54 (V og KF).

46. Lov om et finansieringsinstitut for landbrug m. v. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 3741. C. sp. 1213].

Fremsat skriftligt $1\frac{2}{5}$ (F. sp. 5551). 1. beh. $1\frac{9}{8}$ (F. sp. 5825). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Johan Philipsen, H. C. Toft, Aage Fogh, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Erhardt Andersen, Bladt, Einer-Jensen [formand], Holger Eriksen, Retoft, Chr. Thomsen, Aage Fogh [næstformand], Kristian Kristensen, Johan Philipsen, Niels Eriksen, Foged, Kr. Juul, Lorentzen, H. C. Toft, Clausen (Olufskjær) og Thestrup). Betænkning (B. sp. 1579) afgivet $\frac{2}{6}$. 2. beh. $1\frac{0}{6}$ (F. sp. 6477). 3. beh. $1\frac{4}{6}$ (F. sp. 6511). *Loven stadfæstet 7. juli 1960.* (Lovt. nr. 278).

Ved loven bemyndiges landbrugsministeren til efter forhandling med finansministeren at godkende oprettelse af et finansieringsinstitut, der har til formål at yde *sekundære lån i landbrugsjendomme, gartnerier samt skov- og havebrugsejendomme* med dertil hørende besætning og inventar m. v., fortrinsvis til

fremme af moderniseringen af bygninger samt til formidling af generationsskifte.

Lånegrænsen er fastsat til 70 pct. af en af institutionen foretaget eller godkendt vurdering af ejendommens værdi i handel ogandel inkl. besætning og inventar m. m.

Lånene, der ydes i form af kasseobligationer på tilsvarende måde som ved kreditforeningslån, skal afvikles med lige store halvårige afdrag over en periode på fra 5 til 20 år, alt efter låneformålene og pantets sammensætning.

Ved optagelse af lån indbetaler lånsøgeren til en reservefond et mindre indskud, hvorhos han betaler et mindre årligt bidrag som risiko- og administrationspræmie. Dette svarer altså også til forholdene, som de er i en kredit- og hypotekforening.

Ved fremsættelsen af lovforslaget gjorde *landbrugsministeren* rede for de overvejelser, som regeringen forud for fremsættelsen havde foretaget med hensyn til muligheden af at tilføre landbrugserhvervet øget kapital til dækning af behovet for lån til produktivitetsfremmende foranstaltninger, ikke mindst til forbedring af bygninger, og for lån til lettelse af generationsskiftet.

En mulighed, der var blevet overvejet, var oprettelsen af en landbrugsbank efter samme mønster som fiskeribanken.

Som en anden mulighed havde man overvejet oprettelsen af kautionsforeninger i tilslutning til husmandsforeningernes indkøbsforeninger.

Endelig havde man overvejet en ordning med et privat finansieringsinstitut i lighed med Byggeriets Realkreditfond. For nærmere at undersøge mulighederne for at løse landbrugets låneproblemer på denne måde optog ministeren forhandlinger med repræsentanter for pengeinstitutterne, nationalbanken samt med landbo- og husmandsforeningerne. Disse forhandlinger resulterede i, at Danske Bankers Fællesrepræsentation og Danmarks Sparekasseforening i fællesskab udarbejdede et forslag, der fik tilslutning fra De samvirkende danske Landboforeninger og De samvirkende danske Husmandsforeninger.

Det blev dette forslag om et privat finansieringsinstitut,

der kom til at danne grundlaget for ministerens forslag, og det nye finansieringsinstitut bliver i den grad selvstændigt, at staten ikke impliceres på anden måde end derved, at landbrugsministeriet fører tilsyn med, at såvel lovens bestemmelser som instituttets vedtægter overholdes, og at hensynet til kasseobligationernes sikkerhed tilbørligt iagttages af instituttets ledelse.

Om instituttet som sådant anførte landbrugsministeren ved fremsættelsen følgende:

„Det er ikke hensigten at opbygge et nyt stort administrationsapparat, men at det ny finansieringsinstitut skal betjene sig af de lokale banker og sparekasser. En lånsøger henvender sig derfor blot til sin sædvanlige bank eller sparekasse. Denne foretager indstilling om lånets størrelse til finansieringsinstituttets bestyrelse og berigtiger på dettes vegne de bevilgede lån, indkasserer terminsydelser og fører det løbende tilsyn med de pantsatte ejendomme.

Til sikkerhed for kasseobligationerne tjener:

1. Pantessikkerheden i de belånte ejendomme.
2. De formidlende pengeinstitutters forlods risiko over for finansieringsinstituttet for 10 pct. af restgælden til enhver tid af de af dem på instituttets vegne formidlede lån.
3. Instituttets reservefond.
4. En garantikapital, der tilvejebringes af de formidlende pengeinstitutter, svarende til 5 pct. af de af det enkelte pengeinstitut formidlede låns restgæld til enhver tid.
5. En supplerende grundfond af en størrelsesorden på omkring 60 mill. kr. tegnet af Danmarks nationalbank samt bankerne og sparekasserne.

Pengeinstitutterne nærer tillid til, at kasseobligationer med denne sikkerhed vil kunne finde tilfredsstillende afsætning, således at lånene kan ydes til en efter markedsf forholdene til enhver tid rimelig rente. Hertil vil også tjene, at kasseobligationerne kan belånes i nationalbanken, og at de kan tjene som anbringelse for forsikringsselskabers og pensionskassers bundne midler.

Ved at etablere finansieringsinstituttet som en selvejende institution tilstræber man, at de oparbejdede reserver fuldt ud kan tjene landbrugets formål, og de midler, der måtte være til disposition ved en eventuel opløsning af selskabet, skal anvendes til fremme af landbrugets formål.“

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling i folketinget enstemmigt og uændret.

47. Lov om ind- og udførsel af fisk. (Fiskeriminister *Oluf Pedersen*). [A. sp. 3053. C. sp. 763].

Fremsat skriftligt $26\frac{1}{2}$ (F. sp. 3347). 1. beh. $\frac{8}{3}$ (F. sp. 3815). Partiernes ordførere: Johs. E. Larsen, Gideon, Jacob Pedersen, A. C. Normann, Niels Andersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Johs. E. Larsen, Chr. Christiansen, Poul Hansen (Grenå), Poul Hansen (Svendborg) (fra $23\frac{1}{3}$ Viola Nørlov), Mørk [formand], K. Axel Nielsen, Peter Nielsen, A. C. Normann [næstformand], Kristian Kristensen, Gideon, Damsgaard, Søren Jensen, Skov Jørgensen, Conrad Kofoed, Baagø, Jacob Pedersen og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 857) afgivet $\frac{6}{4}$. 2. beh. $21\frac{1}{4}$ (F. sp. 5058). 3. beh. $27\frac{1}{4}$ (F. sp. 5208). *Loven stadfæstet 18. maj 1960.* (Lovt. nr. 197).

Loven træder i stedet for og har samme formål som lov nr. 360 af 27. december 1958 om ind- og udførsel af fisk, hvilken lov havde gyldighed fra 1. januar 1959 til 30. juni 1960 (årbog 1958-59, side 163).

Den nye lov har følgende ordlyd:

§ 1. Fiskeriministeren kan for at regulere ind- og udførslen af fisk og fiskevarer i overensstemmelse med indgåede internationale aftaler udstede forbud mod indførsel her i landet og udførsel her fra landet af fersk og enhver form for behandlet eller tilberedt fisk, krebs- og skaldyr, ligesom han for at sikre og fremme afsætningen af nævnte varer kan fastsætte særlige regler for udførslen.

§ 2. I forskrifter, der udfærdiges i medfør af denne lov, kan fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

Overtrædelse af bekendtgørelser, der er udfærdiget i medfør af tidligere love om ind- og udførsel af fisk, straffes med bøde.

Bøderne indbetales til fiskeriministeriet og anvendes fortrinsvis til omplantning, udsætning af yngel og dygtiggørelse af de erhvervet tilknyttede personer samt i øvrigt til andre særlige formål, der tjener til fremme af det danske fiskerierhvervs fællesinteresser. Den nærmere bestemmelse om beløbenes anvendelse træffes af fiskeriministeren efter forudgående forhandling med fiskerierhvervets hovedorganisationer.

§ 3. Denne lov træder i kraft den 1. juli 1960 og har gyldighed indtil 30. juni 1961.

Som begrundelse for forlængelsen anførte *fiskeriministeren* ved fremsættelsen af lovforslaget:

„Lovforslaget går ud på, at de i den nugældende lov indeholdte bestemmelser med enkelte mindre ændringer af formel karakter videreføres i yderligere et år.

I den periode, hvor den nugældende lov har været i kraft, er der i enkelte af vore aftagerlande sket visse *fremskridt med hensyn til liberalisering af handelen med fiskeriprodukter*. Jeg kan endvidere oplyse, at her i landet er udførslen til de lande, hvormed der handles i konvertibel valuta, med ganske enkelte undtagelser blevet frigivet, og i forbindelse med det foreliggende forslag til lov om valutaforhold er foreslået liberalisering af importen af en række fiskeriprodukter, herunder bl. a. fiskekonserves. En vis yderligere liberalisering vil i øvrigt ske for visse fiskeriprodukter, efterhånden som det europæiske frihandelsområde virkeliggøres.

Forhandlinger, der er ført inden for Den europæiske økonomiske Samarbejdsorganisation, OEEC, i et særligt fiskeriudvalg, synes endelig at tyde på, at der er muligheder for en vis yderligere liberalisering, således at man forhåbentlig efterhånden vil kunne tale om et virkeligt fremskridt med hensyn til liberaliseringen af handelen med fisk i de forskellige lande, der er tilknyttet denne organisation.

Det samme gælder derimod desværre hidtil ikke med hensyn til de andre hindringer, som eksporten møder, som f. eks. told og statsubsidier m. v.

Uanset den nævnte delvise frigivelse af handelen er de i lovforslaget indeholdte bemyndigelser til at regulere ind- og udførslen af fisk og fiskeriprodukter imidlertid endnu nødvendige, bl. a. hvor samhandelen ikke foregår i konvertibel valuta eller indeholder mængdebegrænsninger.

Det foreslås endvidere, at den i den eksisterende lov indeholdte bemyndigelse for fiskeriministeren til at fastsætte særlige regler for

udførelsen for at sikre og fremme afsætningen bibeholdes, idet jeg finder det meget ønskeligt, at der fortsat er muligheder for at imødekomme erhvervet eller grene heraf, når der derfra fremkommer ønsker om bistand til at gennemføre foranstaltninger til at fremme eksporten.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

48. Lov om ændringer i lov om saltvandsfiskeri. (Fiskeriminister *Oluf Pedersen*). [A. sp. 3089. C. sp. 843].

Fremsat skriftligt $2\frac{6}{2}$ (F. sp. 3348). 1. beh. $\frac{9}{3}$ (F. sp. 3881). Partiernes ordførere: Chr. Christiansen, Melchior Hansen, Baagø, A. C. Normann, Kristian Kristensen, Lynnerup Nielsen og Rosing. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Christiansen, Poul Hansen (Grenå), Poul Hansen (Svendborg) (fra $\frac{23}{3}$ Viola Nørlov), Johs. E. Larsen, Mørk [formand], K. Axel Nielsen, Peter Nielsen, A. C. Normann [næstformand], Kristian Kristensen, Melchior Hansen, Damsgaard, Gideon, Conrad Kofoed, Ejner Kristensen, Baagø, Jacob Pedersen og H. C. Toft). Betænkning (B. sp. 941) afgivet $\frac{4}{5}$. 2. beh. $\frac{10}{5}$ (F. sp. 5367). 3. beh. $\frac{17}{5}$ (F. sp. 5632). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 237).

Ved loven indsættes i § 1 i lov nr. 500 af 19. december 1951 om saltvandsfiskeri som nyt stk. 4:

„Finske, islandske, norske og svenske statsborgere er med hensyn til retten til at drive *lystfiskeri på dansk søterritorium* med stang, pilk og lignende håndredskaber ligestillet med danske statsborgere. Ved kgl. anordning kan der fastsættes nærmere regler for udøvelsen af dette lystfiskeri, ligesom der heri kan gives regler for andre *udenlandske statsborgeres* adgang til efter ansøgning i hvert enkelt tilfælde og inden for samme rammer som foran nævnt at udøve lystfiskeri på dansk søterritorium.“

Spørgsmålet om ligestilling mellem nordiske statsborgere med hensyn til at udøve lystfiskeri har været behandlet i *Nordisk Råd*, hvis juridiske ni mands komité udarbejdede udkast til lovændringer, hvorefter statsborgere i Danmark, Finland, Norge og Sverige skulle være ligestillet på dette område.

Nordisk Råd vedtog den 12. november 1958 at henstille til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at søge gennemført ligestilling på det heromhandlede område efter de retningsr er, som indeholdes i udkastet.

På svensk initiativ blev udkastet drøftet på embedsmandsniveau ved et møde i Stockholm i efteråret 1959, hvor repræsentanter for fiskeriadministrationerne i de fire lande var til stede.

På dette møde vedtoges det at søge sagen fremmet, så at nye regler sigtende til gennemførelse af Nordisk Råds fornævnte indstilling kunne træde i kraft i de fire lande samtidig den 1. juli 1960.

I overensstemmelse hermed fremsattes forslaget til den heromhandlede lov, der vedtoges enstemmigt og trådte i kraft 1. juli 1960.

Under sagens behandling i folketinget undergik lovforslaget en enkelt ændring, idet man af tilføjelsen til saltvandsfiskeriloven udtog følgende bestemmelse, der var optaget i det oprindelige lovforslag som 2. punktum: „Fangsten må dog ikke gøres til genstand for forhandling.“

49. Lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 985. C. sp. 199].

Fremsat skriftligt ²⁶/₁₁ (F. sp. 987). 1. beh. ⁹/₁₂ (F. sp. 1695). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Jens Chr. Christensen, Fangen, Axel Sørensen, Niels Andersen og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ove Hansen, Holger Eriksen [formand], Hans R. Knudsen, Kolbjørn, M. Larsen (Kolding), Peter Nielsen, P. A. Rasmussen, Axel Sørensen [næstformand], Niels Andersen, Jens Chr. Christensen, Alfred Bøgh, Foged, Thisted Knudsen, Thorkil Kristensen, Fangen, Poul Møller og Reedtz-Thott). Betænkning (B. sp. 377) afgivet ¹²/₂. 2. beh. ¹⁸/₂ (F. sp. 3089). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til lægsbetænkning (B. sp. 429) afgivet ²³/₂. 3. beh. ²⁵/₂ (F. sp. 3278). *Loven stadfæstet 27. februar 1960.* (Lovt. nr. 77).

Ved loven indføjes følgende 2 nye stykker i § 9 a i lov vedrørende personlig skat til kommunen (årbog 1958-59, side 176), jfr. lovebekendtgørelse nr. 67 af 9. marts 1959:

„*Stk. 5.* For det første skatteår, i hvilket kommuneskatten skal beregnes efter bestemmelserne i stk. 3 og 4, kan kommunalbestyrelsen bestemme, at det i stk. 3, jfr. § 9, stk. 2 a),

omhandlede *personfradrag* kun skal udgøre 3 000 kr. for skatteydere, der ved beregning af skat til staten stilles som familieforsørgere, og 2 000 kr. for andre skatteydere.

Stk. 6. Kommunalbestyrelserne i de i stk. 1a) omhandlede kommuner kan, for så vidt kommunen ved den senest forud for ligningens foretagelse offentliggjorte almindelige folketælling havde under 4 000 indbyggere [efter det oprindelige lovforslag 3 000 indbyggere] — for ét skatteår ad gangen — bestemme, at *personfradraget* kun skal udgøre henholdsvis 3 000 kr. og 2 000 kr. Det samme gælder kommunalbestyrelserne i omegnskommuner til de i foregående punktum omhandlede kommuner.“

Samtidig gives der den nævnte lovbekendtgørelses § 9 b, 1. punktum, følgende affattelse:

„I de sognekommuner, der ikke skal beregne kommunal indkomstskat af personer efter bestemmelserne i §§ 9 og 9 a, kan sognerådet træffe beslutning om, at den kommunale indkomstskat beregnes med en for alle kommunens skatteydere fælles beskatningsprocent efter bestemmelserne i § 9 a, stk. 3 og 4, dog at sognerådet — for ét skatteår ad gangen — kan beslutte, at de i § 9 a, stk. 3, jfr. § 9, stk. 2 a), omhandlede *personfradrag* kun skal udgøre 3 000 kr. for skatteydere, der ved beregning af skat til staten stilles som familieforsørgere, og 2 000 kr. for andre skatteydere.“

Disse ændringer i lovbekendtgørelsens bestemmelser må ses i forbindelse med de i foråret 1959 gennemførte ændringer i kommuneskatteloven, hvorved der indførtes et nyt beskatningssystem i købstæderne, deres forstadskommuner og de store bymæssige sognekommuner. Andre sognekommuner, der ønsker at overgå til det nye beskatningssystem, kan træffe beslutning herom. Efter dette system skal der, forinden skatten beregnes, i den skattepligtige indkomst foretages visse faste fradrag, der fra og med skatteåret 1960-61 i alle tilfælde udgør 4 000 kr. for forsørgere og 2 500 kr. for andre skatteydere, mens det for indeværende skatteår kun udgør henholdsvis 3 000 kr. og 2 000 kr. For at lette de mindre sognekommuner, der ønsker at overgå til det nye beskatningssystem, overgangen til dette, gives der nu kommunalbestyrelserne i disse kommuner adgang til — for ét år ad gangen — at bestemme, at *personfradragene* kun skal udgøre de sidstnævnte lavere beløb på 3 000 kr. for forsørgere og 2 000 kr. for andre skatteydere.

Da de mindre købstadkommuner på grund af deres relativt lave indkomstniveau i visse tilfælde kan få relativt høje beskatningsprocenter ved overgangen til de højere personfradrag, der — som nævnt — efter de gældende bestemmelser skal anvendes fra og med skatteåret 1960-61 i alle kommuner under det nye beskatningssystem, og da disse kommuner efter deres størrelse nærmest må sidestilles med mindre stationsbykommuner, gives der tillige byrådene i disse købstæder — samt kommunalbestyrelserne i deres forstadskommuner — adgang til at anvende de lavere personfradrag.

Endelig gives der også kommunalbestyrelserne i de kommuner, der fremtidig på grund af stigning i indbyggerantallet får pligt til at overgå til det nye beskatningssystem, adgang til i det første år efter overgangen at anvende de lavere personfradrag.

Loven indeholder tillige en bestemmelse, hvorefter der efter lovbekendtgørelsens § 49 b indføjes følgende nye paragraf:

„§ 49 c. Alle hidtil fra personlig kommuneskattepligt gældende undtagelser, der ikke følger af denne lov eller af de i statsskatte Lovgivningen indeholdte bestemmelser eller har hjemmel i de særlige regler, der gælder for medarbejdere ved internationale organisationer, bortfalder fra og med skatteåret 1961-62 [efter det oprindelige lovforslag skatteåret 1960-61].“

De øvrige ændringer i lovbekendtgørelsen finder anvendelse fra og med skatteåret 1960-61.

Den nye paragraf 49 c går, efter hvad *indenrigsministeren* anførte ved fremsættelsen af lovforslaget, ud på ophævelse af nogle ældre utidssvarende skatteprivilegier. „Så vidt det er indenrigsministeriet bekendt, er der, bortset fra de særlige vilkår for Christiansø, der ikke henhører under nogen kommune og derfor ikke berøres af de nævnte bestemmelser, kun to skatteprivilegier tilbage. Det drejer sig om fritagelse for beboerne på *Roskilde adelige Jomfrukloster* for at betale kommuneskat og fritagelse for medlemmerne af *den reformerte menighed i Fredericia* for at bidrage til Fredericia kommunes skolevæsen.“

Ud over de her omtalte bestemmelser indeholdt lovforslaget ved fremsættelsen en række bestemmelser, der knyttede sig til det af finansministeren fremsatte lovforslag om indkomstbeskatning af *aktieselskaber*, men som blev udtaget af lovforslaget under dets behandling i Folketinget, fordi reformen vedrørende aktieselskabsbeskatningen ikke lod sig gennemføre så hurtigt som forslaget til nærværende lov. Til gengæld gennemførtes senere den nedenfor

under nr. 50 omtalte lov sammen med reformen vedrørende aktieselskabsbeskatningen.

Lovforslaget mødte ikke tilslutning hos venstre og det konservative folkeparti, hvis medlemmer i det udvalg, der behandlede sagen, stillede et par ændringsforslag, hvorefter anvendelsen af personfradrag af forskellig størrelse skulle være afhængig af gennemsnitsindtægten i kommunen. Om disse ændringsforslag anfører mindretallet i betænkningen:

„For kommuner med gennemsnitsindtægt under 7 000 kr. foreslås personfradragene sat til 1 500 kr. for ikke-forsørgere og 3 000 kr. for forsørgere. I kommuner, hvor gennemsnitsindtægten ligger på 7 000 kr. og derover, men under 8 000 kr., skal vedkommende kommune have adgang til at vælge mellem forannævnte personfradrag og personfradrag, der udgør 2 500 kr. for ikke-forsørgere og 4 000 kr. for forsørgere. I kommuner, hvor gennemsnitsindtægten er 8 000 kr. og derover, sættes personfradragene til 2 500 kr. for ikke-forsørgere og 4 000 kr. for forsørgere.

For at undgå, at mindre udsving i gennemsnitsindtægtens størrelse skal medføre store ændringer i kommunens beskatningsprocent, foreslås det, at kommuner, som har anvendt de store personfradrag på 2 500 og 4 000 kr., kun kan gå over til at anvende de lavere personfradrag på 1 500 og 3 000 kr., dersom gennemsnitsindtægten i vedkommende kommune er gået ned med mindst 1 000 kr.

Da kommunens gennemsnitsindtægt først kan beregnes, når ligningen for det pågældende skatteår er tilendebragt, går reglen ud på, at det er gennemsnitsindtægten for det foregående skatteår, der er afgørende for, hvilke personfradrag der kan anvendes.

I kommuner med lave gennemsnitsindtægter kan det forekomme urimeligt, at kommunalbestyrelsen er forpligtet til at anvende statens hustrufradrag. Det foreslås derfor overladt til den enkelte kommunalbestyrelse at bestemme, om hustrufradrag — eventuelt med et lavere beløb — skal ydes. Bestemmelsen svarer til reglen i § 9 b, stk. 2 b).“

Foruden disse ændringsforslag indeholdt betænkningen nogle andre, der var stillet af indenrigsministeren og tiltrådt af hele udvalget. Bestemmelserne i de væsentligste af disse ændringsforslag fremgår af det foregående.

Efter at mindretallets ændringsforslag var forkastet og de øvrige ændringsforslag tiltrådt, vedtoges lovforslaget med 80 stemmer mod 50 (V og KF), idet de 2 grønlandske medlemmer afholdt sig fra at stemme.

50. Lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen [aktieselskabsskat]. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 3537. C. sp. 1209].

Fremsat skriftligt $\frac{17}{3}$ (F. sp. 4111). 1. beh. $\frac{24}{3}$ (F. sp. 4502). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Paabøl, Fanger, Baunsgaard, Niels Andersen, Ragnhild Andersen og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v. Betænkning (B. sp. 1501) afgivet $\frac{20}{5}$. 2. beh. $\frac{25}{5}$ (F. sp. 6001). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1581) afgivet $\frac{3}{6}$. 3. beh. $\frac{10}{6}$ (F. sp. 6450). *Loven stadfæstet 7. juli 1960.* (Lovt. nr. 276).

Lovens bestemmelser indgik oprindelig i det samtidig med forslag til lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v. fremsatte lovforslag vedrørende ændring af lov om personlig skat til kommunen (jfr. ovenfor under nr. 49). Bestemmelserne vedtoges imidlertid ikke samtidig med dette lovforslag, men udgik med henblik på genfremsættelse som selvstændigt lovforslag.

Ved fremsættelsen af det oprindelige lovforslag udtalte *indenrigsministeren* om den del af lovforslaget, som genfremsattes og gennemførtes ved den heromhandlede lov:

„Efter det af finansministeren fremsatte forslag skal alle de bestående skatter — herunder kommuneskatterne — af selskaber, foreninger m. v. afløses af en enkelt skat, af hvis provenu kommunerne skal have 12 pct. [I den endeligt vedtagne aktieselskabsskattelev fastsattes kommunernes andel til $\frac{3}{20}$ eller 15 pct.]. Ændringerne i kommuneskattelev går derfor ud på at *ophæve de bestående bestemmelser om kommunal beskatning af selskaber, foreninger, stiftelser m. v.*, idet der i stedet for disse foreslås indføjet bestemmelser om *fordeling mellem kommunerne af den kommunale andel af den nye selskabsskat.*

Som det fremgår af bemærkningerne til forslaget til lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v., vil den foreslåede selskabsskat indbringe samme provenu som de bestående skatter af selskaber, foreninger m. v. Den kommunale andel af den foreslåede selskabsskat er fastsat således, at det samlede provenu ved disse skatter for kommunerne skulle blive uændret

Kommunerne går dog glip af skatten af visse gensidige forsikringsforeninger, der efter de gældende regler er undergivet kommuneskattepligt, men ikke statsskattepligt, og som efter forslaget ikke skal svare selskabsskat. Dette provenutab må dog anses for ret ringe.

Staten og dens institutioner skal efter de foreslåede regler om selskabsskat ikke beskattes. Da det må anses for mindre rimeligt, at de kommuner, i hvilke f. eks. statsskovene er beliggende, ikke som hidtil skal have adgang til at beskatte den indtægt, som staten har gennem almindelig erhvervsmæssig drift af skovbrug, har det været nødvendigt i kommuneskatte-loven at opretholde regler om kommunal beskatning af staten og dens institutioner, for så vidt angår indtægter hidrørende fra udlejningsejendomme, landejendomme, skove m. v. Provenuet af indkomsts-katten af sådanne statsinstitutioner udgør for samtlige kommuner ca. $\frac{1}{2}$ mill. kr. og kan i enkelte mindre kommuner udgøre henved 5 pct. af opholdskommuneskatten.

De foreslåede regler om fordeling af den kommunale andel af selskabsskatten har som udgangspunkt de hidtidige regler om fordeling af den kommunale selskabsskat. Ved affattelsen af de nye fordelingsregler er kredsen af de kommuner, der har ret til andel i det enkelte selskabs skat, imidlertid af praktiske grunde søgt begrænset. I betragtning af, at fordelings-spørgsmålet nu alene bliver et spørgsmål kommunerne imellem, er dette i højere grad end hidtil henskuet til kommunernes egen afgørelse.“

Lovforslaget gennemførtes med et par enkelte ændringer, hvoraf den ene fastsatte, at loven — ligesom aktieselskabs-skatteloven — finder anvendelse fra og med skatteåret 1962-63.

Vedtagelsen ved 3. behandling var enstemmig, idet 5 medlemmer (DK) undlod at stemme.

51. Lov om ændring af lov om kommunale ejendoms-skatter. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 2635. C. sp. 197].

Fremsat skriftligt $\frac{14}{1}$ (F. sp. 2118). 1. beh. $\frac{19}{1}$ (F. sp. 2280). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Paabøl, Anna Bar-

foed, Kirkegaard og Niels Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ove Hansen, Holger Eriksen, Hans R. Knudsen [formand], Kolbjørn, M. Larsen (Kolding), Peter Nielsen, P. A. Rasmussen, Kirkegaard [næstformand] Niels Andersen, Paabøl, Jens Chr. Christensen, Holmberg, Henry L. W. Jensen, Axel Kristensen, Anna Barfoed, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Marie Antoinette von Lowzow). Betænkning (B. sp. 363) afgivet $^{10}/_2$. 2. beh. $^{18}/_2$ (F. sp. 3089). 3. beh. $^{25}/_2$ (F. sp. 3277). *Loven stadfæstet 27. februar 1960.* (Lovt. nr. 76).

Loven går ud på at give *Frederiksberg kommune* adgang til på linje med andre kommuner at opkræve en særlig *afgift for bortkørsel af dagrenovation*.

Dette sker ved en tilføjelse til § 23, stk. 3, i lov nr. 188 af 20. maj 1933 om kommunale ejendomsskatter, således som denne lovbestemmelse er affattet ved § 11 i lov nr. 31 af 15. februar 1957.

Som begrundelse for ændringen anførtes i bemærkningerne til det af indenrigsministeren fremsatte lovforslag:

„Efter anmodning fra Københavns magistrat blev der ved lov nr. 31 af 15. februar 1957 om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter optaget en ny bestemmelse i § 23, stk. 3, i den kommunale ejendomsskattelov, hvorefter der for bortførsel af dagrenovation i *Københavns kommune*, for så vidt bortførslen sker ved kommunens foranstaltning, af vedkommende grundejere skal erlægges en afgift, hvis størrelse fastsættes af kommunalbestyrelsen.

Baggrunden for den særlige lovhjemmel var, at det blev antaget, at det i henhold til den særlige lovgivning for København påhvilede *Københavns kommune* at bortfjerne dagrenovation vederlagsfrit for en stor del af ejendommene i kommunen (ca. 40 pct. af dagrenovationen i hele kommunen), medens bortførsel af dagrenovationen fra de øvrige ejendomme i kommunen blev betalt af grundejerne.

På *Frederiksberg* påtog kommunen sig i 1895 at sørge for bortførselse af dagrenovation i hele bydistriktet mod at reparere udgifterne hertil på de faste ejendomme i bydistriktet efter grundtakst. Denne ordning blev med indenrigsministeriets godkendelse i 1907 udvidet til også at omfatte landdistriktet, således at udgifterne blev lignet på hele kommunen efter grundtakst. Ved lov nr. 104 af 29. april 1913 blev ligningen efter grundtakst af en del af *Frederiksberg* kommunes udgifter — herunder udgiften til bortførsel af dagrenovation — ophævet, idet der i stedet for blev indført en kommunal ejendomsskat beregnet med en i loven fastsat promille

af ejendomsskyldværdien; ejendomsskatten bortfaldt ved indførelsen af den almindelige kommunale grundskyld og ejendomsskyld 1926. Frederiksberg kommune har således siden 1926 afholdt udgifterne til bortførsel af dagrenovation af kommunens almindelige indtægter.

På grund af den særlige lovmæssige baggrund kan der rejses tvivl om, hvorvidt Frederiksberg kommune ligesom andre kommuner har adgang til at opkræve en afgift for bortførsel af dagrenovation. Da Frederiksberg kommunalbestyrelse nu — bl. a. under hensyn til, at der ikke længere pålignes nye bygninger ejendomsskyld — ønsker en sådan afgift indført, foreslås det, at bestemmelsen i § 23, stk. 3, i den kommunale ejendomsskattelev om adgang til at opkræve renovationsafgift også skal gælde for Frederiksberg kommune.“

Lovforslaget vedtoges, efter i folketinget at have været undergivet en kortvarig udvalgsbehandling, uændret og enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdte sig fra at stemme.

52. Lov om ændring af lov om kommunale ejendomsskatter. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 3679. C. sp. 1221].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{5}$ (F. sp. 5236). 1. beh. $\frac{11}{6}$ (F. sp. 5537). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Alfred Bøgh, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Kirkegaard, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ove Hansen, Holger Eriksen, Per Hækkerup, Hans R. Knudsen, Carl Petersen, Retoft [formand], Edel Saunte, Kirkegaard, Niels Andersen [næstformand], Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Henry Hansen, Thisted Knudsen, Kryger, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Niels Ravn og Adolph Sørensen). Betænkning (B. sp. 1601) afgivet $\frac{10}{6}$. 2. beh. $\frac{14}{6}$ (F. sp. 6512). 3. beh. $\frac{20}{6}$ (F. sp. 6530). *Loven stadfæstet 7. juli 1960.* (Lovt. nr. 277).

Ved loven ændres lov nr. 188 af 20. maj 1933 om kommunale ejendomsskatter, således som den er ændret senest ved lov nr. 358 af 27. december 1958.

Med virkning fra og med skatteåret 1961-62 forhøjes de skattefri fradrag i forskelsværdierne ved beregningen af ejendomskylden i sogne- og amtskommunerne.

I de almindelige landkommuner forhøjes under- og overgrænserne for fradraget fra henholdsvis 14 000 og 20 000 kr.

til henholdsvis 18 000 og 30 000 kr. For sognekommuner, der efter den senest forud for fradragets endelige fastsættelse offentliggjorte almindelige folketælling havde mindst én bymæssig bebyggelse med over 3 000 indbyggere, forhøjes grænserne fra henholdsvis 20 000 og 35 000 kr. til henholdsvis 25 000 og 50 000 kr.

For amtskommunernes vedkommende forhøjes undergrænsen fra 15 000 kr. til 18 000 kr., og overgrænsen forhøjes fra 25 000 kr. til 35 000 kr.

Endelig forhøjes lejlighedsfradraget (for hver beboelseslejlighed med køkken ud over én) fra 3 000 kr. til 4 000 kr.

Ud over de her nævnte gennemførte ændringer i den kommunale ejendomsskattelev var det i det fremsatte lovforslag foreslået, at ejendomsskylden skulle fikseres også i landkommunerne, således som dette allerede var sket for bykommunernes vedkommende ved lov nr. 31 af 15. februar 1957. Hvis forslaget herom var blevet gennemført, ville det bl. a. have haft den virkning, at nybyggeriet i landkommunerne fremtidig ikke ville blive pålignet ejendomsskyld. Dette stødte imidlertid på modstand i folketinget og udgik af lovforslaget, efter at et i betænkningen herom stillet ændringsforslag var blevet vedtaget ved 2. behandling. Som motivering for ændringsforslaget anførte udvalget i sin betænkning bl. a.:

„Udvalget har bl. a. drøftet spørgsmålet, om det var hensigtsmæssigt på nuværende tidspunkt at træffe beslutning om, at nyopførte bygninger og om- og tilbygninger i landkommunerne skulle fritages for at svare ejendomsskyld til sogne- og amtskommuner. Selv om der i udvalget er sympati for tanken om at lette de sogne- og amtskommunale bygningsskatter, har udvalget fundet det rigtigst at vente med at tage stilling dertil, idet indenrigsministeren i sin fremsættelsestale har erklæret, at regeringen er sindet at tage skridt til en mere almindelig revision af den kommunale ejendomsbeskatning, og at regeringen agter at fremsætte forslag herom i begyndelsen af det nye folketingsår.“

Lovforslaget blev ved 3. behandling vedtaget med 114 stemmer mod 2 (Niels Eriksen og Kr. Juul).

53. Lov om indfødsrets meddelelse m. v. (Indenrigsminister Søren Olesen). [A. sp. 177. C. sp. 17].

Fremsat skriftligt $7/_{10}$ (F. sp. 41). 1. beh. $28/_{10}$ (F. sp. 449). Henvist til indfødsretsudvalget. Betænkning (B. sp. 83) afgi-

vet $\frac{19}{11}$. 2. beh. $\frac{2}{12}$ (F. sp. 1140). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 171) afgivet $\frac{2}{12}$. 3. beh. $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1357). *Loven stadfæstet 19. december 1959.* (Lovt. B. nr. 8).

Ved lovens § 1 meddeles indfødsret til 436 personer, for enkeltes vedkommende dog på betingelse af, at de senest 30. april 1962 godtgør at være løst fra undersåtligt eller statsborgerretligt forhold til en fremmed stat.

Ved §§ 2, 3 og 4 fritages i alt 8 personer for virkningerne af de i lov nr. 379 af 12. juli 1946, §§ 1, 2 og 3, indeholdte bestemmelser, hvorved visse grupper af personer udelukkede fra automatisk at erhverve dansk indfødsret.

§§ 5 og 6 indeholder ikrafttrædelsesbestemmelser m. v.

På det oprindelige lovforslag var kun optaget 190 personer. Under sagens behandling i folketinget forøgedes dette antal til 444 ved vedtagelsen af nogle ændringsforslag, der var stillet af indenrigsministeren og udvalget i fællesskab. Af samtlige andragere, som blev optaget på loven, er 298 mænd og 146 kvinder, herunder 18 ægtepar.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, idet 6 medlemmer (DK og SF) afholdt sig fra at stemme.

54. Lov om indfødsrets meddelelse m. v. (Indenrigsminister Søren Olesen). [A. sp. 3189. C. sp. 721].

Fremsat skriftligt $\frac{26}{2}$ (F. sp. 3417). 1. beh. $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3804). Henvist til indfødsretsudvalget. Betænkning (B. sp. 785) afgivet $\frac{17}{3}$. 2. beh. $\frac{31}{3}$ (F. sp. 4701). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 853) afgivet $\frac{6}{4}$. 3. beh. $\frac{8}{4}$ (F. sp. 4915). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. B. nr. 10).

Ved lovens § 1 meddeles indfødsret til 222 personer, i nogle tilfælde dog på betingelse af, at de senest 30. april 1960 godtgør at være løst fra undersåtligt eller statsborgerligt forhold til en fremmed stat.

Ved §§ 2 og 3 fritages i alt 5 personer for virkningerne af lov nr. 379 af 12. juli 1946, hvilken lov udelukkede nærmere

angivne grupper af personer fra automatisk at erhverve dansk indfødsret.

§§ 3 og 4 indeholder ikrafttrædelsesbestemmelser.

I alt omfatter loven 160 mænd og 67 kvinder eller i alt 227 personer, herunder 5 ægtepar.

På det oprindelige lovforslag var kun optaget 88 personer.

Under sagens behandling i folketinget tilbagekaldtes ansøgningen fra 1 person, som derfor udgik af lovforslaget, mens 140 kom til, derunder 1 ved 3. behandling.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, idet kommunisterne og Aksel Larsen (SF) afholdt sig fra at stemme.

55. Lov om ændring i lov om sygehuvæsenet. (Vedrørende behandlingsinstitutioner for alkoholskadede). (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 961. C. sp. 565].

Fremsat skriftligt ²⁵/₁₁ (F. sp. 917). 1. beh. ¹⁰/₁₂ (F. sp. 1740). Partiernes ordførere: Francke [ved 2. beh. Ove Hansen], Heilesen [ved 2. beh. Thisted Knudsen], Ellen Strange Petersen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Ayoë Herbøl og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Francke (fra ¹⁵/₁ Hjortnæs), Ditlevsen, Hjortnæs (fra ¹⁶/₁₂ Axel Ivan Pedersen), Ove Hansen, Johs. E. Larsen [formand], Mørk, Edel Saunte, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Ayoë Herbøl, Heilesen, Søren Andersen, Vagn Bro, Holmberg, Thisted Knudsen, Ellen Strange Petersen, Gottschalck-Hansen og Asger Jensen). Betænkning (B. sp. 509) afgivet ¹⁰/₃. 2. beh. ¹⁸/₃ (F. sp. 4213). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 773) afgivet ²³/₃. 3. beh. ²⁵/₃ (F. sp. 4508). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 118).

Om baggrunden for lovforslaget anføres af indenrigsministerens fremsættelsestale følgende:

„I efterkrigsårene er synet på alkohollidelser ændret og behandlingen af disse undergået en stærk udvikling. Det er nu almindeligt anerkendt, at *alkoholismen må betragtes som en sygdom, der kræver både lægelig og social behandling*, og man har bl. a. med antabusuren fået nye midler i behandlingen og væsentligt bedre muligheder end forhen.

Tidligere var det i det store og hele kun sindssygehospitalerne

og sygehusenes psykiatriske afdelinger og forskellige private institutioner, der indlod sig på behandling af alkohollidelser, og resultaterne heraf antages at have været ret begrænsede. De i medfør af forsorsloven anerkendte afvænningshjem tilsigtede ikke i særlig grad behandling, men måtte til en vis grad betragtes som en art forsørgelsesinstitutioner.

I de senere år har de *moderne behandlingsmetoder* vundet indpas på de nævnte institutioner. I begyndelsen af 1950erne er der endvidere af kommuner eller med kommunal støtte blevet oprettet klinikker til ambulante behandling af alkoholskadede i København, Århus og Ålborg, og sådanne klinikker (ambulatorier) er tillige oprettet af afholdsforeningerne og foreningen „Ring i Ring“. Til ambulatoriet i København er der knyttet et behandlingshjem, „Overførstergården“, hvor indlæggelse finder sted af patienter, hvis sociale situation er sådan, at ambulante behandling ikke umiddelbart kan iværksættes.

De resultater, der i disse år er indvundet med hensyn til behandlingen af de alkoholskadede, har vist sådanne resultater, at det af socialministeriet nedsatte udvalg angående forsorgen for de i forsorslovens kapitler XXIV-XXVII omhandlede personer i sin i april 1958 afgivne betænkning har foreslået en nyordning af behandlingen af alkoholskadede gående ud på, at der tilvejebringes lovhjemmel for ydelse af *statstilskud til oprettelse og drift af ambulatorier og behandlingshjem*, og det foreliggende lovforslag går ud på at tilvejebringe en sådan hjemmel.

Et af de punkter, der har været delte meninger om i det af socialministeriet nedsatte udvalg, drejer sig om, hvorvidt den adgang, der findes i forsorsloven til at iværksætte tvangsmæssig behandling af alkoholskadede, burde udvides. Ministeriet er imidlertid kommet til det resultat, at det *ikke vil virke heldigt med en udvidelse af adgangen til tvang*, da patienternes egen medvirken må anses for noget af det mest nødvendige og værdifulde, når det gælder behandlingen af alkohollidelser, og nye regler om tvangsbehandling vil let kunne skabe ængstelse hos patienterne og dermed afholde mange fra at søge behandling.

Da behandlingen af alkoholisme må ses på linje med anden sygebehandling som en naturlig opgave for det kommunale sygehusvæsen, fremtræder lovforslaget som en tilføjelse til sygehusloven.“

Om de ved loven indførte bestemmelser — der fremtræder som nye paragraffer (§ 8 A—§ 8 F) i lov om sygehusvæsenet — bemærkes:

§ 8 A, stk. 1, bestemmer, at nettoudgiften ved driften af *kommunale ambulatorier og andre behandlingsinstitutioner* for alkoholskadede kan medtages ved opgørelse af de pågældende

kommuners tilskudsberettigende udgifter i henhold til sygehusloven.

Ifølge stk. 2 kan der efter nærmere af indenrigsministeren fastsatte regler ved opgørelsen af kommunens tilskudsberettigende sygedage tillægges et antal sygedage beregnet i forhold til antallet af konsultationer, behandlinger og patientdage på de i stk. 1 nævnte institutioner.

For at kunne opnå tilskud efter stk. 1 og 2 er det ifølge stk. 3 en forudsætning, at vedkommende institution er godkendt af indenrigsministeren. Sådant godkendelse vil bl. a. være betinget af, at de fornødne lægelige og behandlingsmæssige krav er opfyldt.

Efter ændringer, foretaget under behandlingen i folketinget, betinges godkendelsen yderligere af, at virksomheden modtager patienter uden hensyn til, hvor disse er hjemmehørende. Godkendelse kan efter de gennemførte ændringer endvidere betinges af, at de pågældende foranstaltninger ikke findes at burde etableres af et statshospital til behandling af sindslidende eller en statslig psykiatrisk afdeling.

Der er herved givet indenrigsministeren mulighed for at udøve kontrol med dette arbejde. Det bemærkes, at en godkendelse — ifølge en bestemmelse i § 8 F, stk. 1 — kan tilbagekaldes, såfremt forudsætningerne for dens meddelelse ikke længere skønnes at være til stede.

Efter § 8 B kan der ydes tilskud til *private institutioner* efter tilsvarende retningslinjer.

§ 8 C har følgende ordlyd:

„Indenrigsministeren fastsætter *betalingstakster* for godkendte ambulatorier og behandlingshjem.

Af taksterne for godkendte ambulatorier *refunderer statskassen* $\frac{3}{10}$ *til kommunerne*, medens de øvrige $\frac{7}{10}$ *er genstand for mellemkommunal refusion* efter reglerne i lov om offentlig forsorg. For patienter, der er nydende medlemmer af anerkendt sygekasse, oppebærer kommunerne refusion efter reglerne i 1. punktum af den takstmæssige betaling for behandling og ophold på behandlingshjem efter fradrag af sygekassens ydelse. For så vidt angår patienter, der ikke er nydende medlemmer

af anerkendt sygekasse, kan indenrigsministeren bestemme, at der for sådanne patienters behandling og ophold på behandlingshjem ikke må afkræves patienten en betaling, der overstiger takstmæssig betaling for indlæggelse på offentligt sygehus i det område, hvor den pågældende patient er bosiddende, samt at en eventuel difference mellem den i henhold til stk. 1 fastsatte takst og den patienten afkrævede betaling refunderes kommunen efter reglerne i 1. punktum.“

Bestemmelsen fik sin endelige ordlyd efter vedtagelsen af et i udvalgsbetænkningen stillet ændringsforslag. Efter det oprindelige lovforslag kunne opholdskommunens udgifter anmeldes til refusion efter sædvanlige regler, d. v. s. refusion af $\frac{4}{10}$ fra det mellemkommunale refusionsforbund og $\frac{3}{10}$ fra statskassen, medens kommunen selv endeligt skulle bære $\frac{3}{10}$.

Ændringen skete bl. a. ud fra et diskretionshensyn til patienterne, idet det fandtes ønskeligt, at behandling på ambulatorierne kunne finde sted, uden at der rettes henvendelse til patientens opholdskommune. Refusionsreglerne for behandlingshjemmene ændredes af praktiske grunde tilsvarende.

Det forudsættes i øvrigt, at den af indenrigsministeren fastsatte betalingstakst sammen med tilskuddet i henhold til sygehusloven i det væsentligste skal dække udgifterne ved driften af institutioner for alkoholskadede.

§ 8 D fastsætter den samme refusionsordning for private ambulatorier og behandlingshjem som for de kommunale. Af praktiske grunde er det bestemt, at den amts- eller købstadkommune, i hvilken institutionen er beliggende, forlods udreder refusionen til institutionen.

Til oprettelse af ambulatorier og behandlingshjem kan der ifølge § 8 E med tilslutning af folketingets finansudvalg ydes lån eller tilskud.

Foruden den tidligere nævnte bestemmelse om muligheden for tilbagekaldelse af en meddelt godkendelse indeholder § 8 F en bestemmelse om, at de hidtil af socialministeren i medfør af forsorgslovens § 42 meddelte godkendelser betragtes som fortsat gældende, indtil godkendelse gives efter nærværende lov, og tilskud ydes indtil da efter de hidtil gældende

regler. Såfremt ansøgning om godkendelse efter nærværende lov ikke er indgivet til indenrigsministeriet inden 1. april 1961, betragtes den i henhold til lov om offentlig forsorg meddelte godkendelse som bortfaldet.

Loven træder i kraft den 1. april 1960.

Loven må ses i forbindelse med de under nr. 75 og 76 omtalte love om ændringer i lov om offentlig forsorg vedrørende forsorgshjem og vedrørende alkoholistforsorg m. m., som ligesom nærværende lov hviler på arbejde, udført i det af socialministeriet nedsatte anstaltsudvalg.

Lovforslaget fik i folketinget tilslutning fra alle sider.

Udvalget understregede i sin betænkning værdien af oplysningsarbejdet bl. a. i skolerne og udtalte det ønskelige i, at bevillingsmyndighederne også fremover yder støtte til det forebyggende arbejde, der bl. a. udføres af afholdsbevægelsen og „Ring i Ring“.

Om det indledningsvis nævnte spørgsmål om tvangsmæssig behandling henvises til omtalen af den foran nævnte lov om ændringer i forsorgsloven vedrørende alkoholistforsorg m. m.

Med enkelte ændringer, hvis væsentligste bestemmelser er omtalt i det foregående, vedtoges lovforslaget ved 3. behandling enstemmigt.

56. Lov om styrelsen af statens hospitalsvæsen for sindslidende. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 3181. C. sp. 755].

Fremsat skriftligt $2^{0}/_{2}$ (F. sp. 3416). 1. beh. $1^{1}/_{3}$ (F. sp. 3926). Partiernes ordførere: Peter Jørgensen, Marius Buhl, Ellen Strange Petersen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Jørgensen, Kaj Andresen, Boye Hansen, Hjortnæs, Mørk [formand], Edel Saunte, Søgaard, Else Zeuthen [næstformand], Ayoë Herbøl, Marius Buhl, Alfred Bøgh, N. Chr. Christensen, Heilesen, Peter Larsen, Bøgholm, Gottschalk-Hansen og Ellen Strange Petersen). Betænkning (B. sp. 865) afgivet $6/_{4}$. 2. beh. $2^{0}/_{4}$ (F. sp. 4986). 3. beh. $2^{0}/_{4}$ (F. sp. 5144). *Loven stadfæstet 30. april 1960.* (Lovt. nr. 180).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Statshospitalerne til behandling af sindslidende samt de dertil knyttede plejehjem m. v. er underlagt direktoratet for

statens hospitalsvæsen for sindslidende (direktoratet for stats-hospitalerne), der henhører under indenrigsministeren.

Direktoratet har kontor i København.

§ 2. Direktoratet forelægger sundhedsstyrelsen sager af sundhedsmæssig art, forinden der træffes afgørelse i disse eller afgives indstilling derom til indenrigsministeren.

§ 3. Klager over forholdene på statshospitalerne til behandling af sindslidende indsendes til direktoratet, der undersøger dem og tager stilling til dem, jfr. i øvrigt herved § 4, stk. 1 og 3.

§ 4. Almindelige spørgsmål vedrørende statshospitalerne til behandling af sindslidende kan forelægges et særligt *tilsynsråd*, der nedsættes af indenrigsministeren. Tilsynsrådets virksomhed omfatter tillige behandlingen af fremkomne klager, ligesom rådet ved besøg på hospitalerne skal holde sig underrettet om forholdene på disse.

Tilsynsrådet, hvis medlemmer beskikkes for 4 år ad gangen, sammensættes på følgende måde:

- a. Hvert af de i finansudvalget repræsenterede partier udpeger 1 medlem.
- b. Et medlem udpeges af sundhedsstyrelsen som repræsentant for denne.

Rådet vælger selv sin formand. Formanden indkalder rådet til møde, så ofte det skønnes fornødent, dog mindst 4 gange årligt. Der kan af indenrigsministeren udfærdiges nærmere bestemmelser angående tilsynsrådets forretningsorden. Direktøren eller en af direktoratets tjenestemænd som stedfortræder for denne deltager altid i tilsynsrådets møder og aflægger her beretning om hospitalernes virksomhed samt redegør for fremkomne klager.

Udgifterne ved rådets virksomhed optages på direktoratets budget og bevilges på de årlige finanslove.

§ 5. Indenrigsministeren fastsætter i fornødent omfang bestemmelser vedrørende hospitalsadministrationen, herunder om hospitalernes landområder m. v. samt om forhold, der vedrører patienternes ophold på hospitalerne.

§ 6. Denne lov træder i kraft den 1. maj 1960. Samtidig

ophæves lov nr. 262 af 6. maj 1921 om overbestyrelsen af statens sindssygehospitaller m. v.

Loven er i det væsentlige en ajourføring af den hidtil gældende lov nr. 262 af 6. maj 1921 om overbestyrelsen af statens sindssygehospitaller, idet man ikke har fundet anledning til at foretage ændringer af større principiel karakter.

„Enkelte bestemmelser i den gældende lov er“, udtalte *indenrigsministeren* ved fremsættelsen af lovforslaget, „ikke overført til den nye, enten fordi de er overflødiggjort gennem senere tilkomne bestemmelser i den øvrige lovgivning, eller fordi de blot er udtryk for almindeligt anerkendte administrative grundsætninger.

Ved den indledende paragraf ændres betegnelsen for direktoratet for statens sindssygehospitaller til direktoratet for statens hospitalsvæsen for sindslidende (direktoratet for statshospitalerne). Dette er en konsekvens af § 1 i lov nr. 190 af 5. juni 1959 om statshospitaler til behandling af sindslidende og om psykiatriske afdelinger, hvorefter de staten tilhørende sindssygehospitaller fremtidig betegnes som statshospitaler til behandling af sindslidende (statshospitaler).

Lovforslagets § 4 ændrer sammensætningen af det særlige tilsynsråd, for hvilket almindelige spørgsmål vedrørende statshospitalerne til behandling af sindslidende og fremkomne klager vedrørende disse hospitaler kan forelægges. Efter den gældende lov er valget af den politiske repræsentation i rådet tilrettelagt således, at 4 medlemmer vælges af folketinget, medens det nu foreslås, at hvert af de i finansudvalget repræsenterede partier skal udpege et medlem; denne ordning er skønnet at være den mest hensigtsmæssige og er stemmende med praksis på en række andre områder. Desuden skal der af sundhedsstyrelsen udpeges et medlem som repræsentant for styrelsen. Hidtil har også direktoratet været repræsenteret i tilsynsrådet, men under hensyn til rådets funktion som tilsynsorgan har man ment, at denne repræsentation burde udgå, således at det i stedet foreskrives, at direktøren eller en stedfortræder for ham deltager i rådets møder og afgiver de af rådet ønskede redegørelser.

Ifølge forslaget § 5 fastsætter indenrigsministeren i fornødent omfang bestemmelser vedrørende hospitalsadministrationen. Sådanne administrative bestemmelser har også hidtil været udfærdiget af indenrigsministeren, men et lovmæssigt grundlag for bestemmelsernes udfærdigelse har, bortset fra fastsættelse af taksterne for ophold på hospitalerne, ikke foreligget.“

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der enstemmigt indstillede det til vedtagelse i uændret affattelse efter at have fået nogle spørgsmål besvaret af indenrigsministeren. I betænkningen henstiller udvalget til ministeren, at der indføres en administrativ *afgrænsning mellem tilsynsrådets og § 71-tilsynets virksomhed* med hensyn til klagebehandlingen.

Heri erklærede ministeren sig ved 2. behandling enig. „Jeg mener“, udtalte han, „man kan tage spørgsmålet om, hvilke klager der skal behandles af det ene og det andet udvalg, op til en nærmere drøftelse rent administrativt.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

57. Lov om ændring af lov om svangerskabshygiejne.
(Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 1207. C. sp. 1043].

FremSAT skriftligt $\frac{2}{12}$ (F. sp. 1122). 1. beh. $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1374). Partiernes ordførere: Mørk, Peter Larsen, Ninn-Hansen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om den offentlige sygeforsikring. Betænkning (B. sp. 1305) afgivet $\frac{12}{5}$. 2. beh. $\frac{18}{5}$ (F. sp. 5699). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1553) afgivet $\frac{26}{5}$. 3. beh. $\frac{1}{6}$ (F. sp. 6179). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 240).

Ved loven indføres ændrede regler om fribefordring i forbindelse med svangerskabshygiejneundersøgelser, som er en følge af og svarer til fribefordringsreglerne i den nye lov om den offentlige sygeforsikring (se nedenfor under nr. 70).

Det nedsatte folketingsudvalg modtog bl. a. en henvendelse fra Dansk Kvindesamfund. Det henstilledes heri til udvalget i forbindelse med lovforslagets behandling at søge gennemført en ændring af loven, hvorefter den undersøgelse, der foretages 6 uger efter fødslen, henlægges til lægen, så at enhver kvinde ved denne undersøgelse på lægens initiativ får tilbudt undervisning i forebyggelse af svangerskab.

Herom siges i udvalgets betænkning:

„Udvalget har bl. a. overvejet, om det nævnte spørgsmål kunne løses ved at overføre en af de lægeundersøgelser, der nu ifølge loven kan foretages før fødslen, til et tidspunkt efter fødslen. Sundhedsstyrelsen har imidlertid næret betænkelighed ved uden yderligere ændringer at foretage en sådan tidsmæssig flytning.

Ministeren har over for udvalget oplyst, at det ved fremsættelsen af lovforslaget kun har været hensigten at søge loven ændret således, at der kommer til at gælde samme regler for vederlagsfri befordring til jordemoder eller læge til foretagelse af en forebyggende helbredsundersøgelse i 37.-38. svangerskabsuge som dem, der er foreslået i forslag til lov om den offentlige sygeforsikring, men at ministeren ikke har fundet tilstrækkelig anledning til i øvrigt at

underkaste svangerskabshygiejneloven nogen revision på indeværende tidspunkt.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget uforandret og enstemmigt.

58. Lov om ændringer i lov om bekæmpelse af kønsygdomme. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 2613. C. sp. 103].

Fremsat skriftligt ¹⁴/₁ (F. sp. 2115). 1. beh. ²¹/₁ (F. sp. 2376). Partiernes ordførere: Dupont, Skov Jørgensen, Poul Claussen, Baunsgaard, Kristian Kristensen og Petra Petersen. 2. beh. ²⁸/₁ (F. sp. 2535). 3. beh. ³/₂ (F. sp. 2742). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 69).

Lov nr. 193 af 4. juni 1947 om bekæmpelse af kønssygdomme afløste den såkaldte oktoberlov, lov nr. 81 af 30. marts 1906 om modarbejdelse af offentlig usædelighed og venerisk smitte. På baggrund af den betydelige stigning under og umiddelbart efter sidste krig i antallet af smittede med kønssygdomme indførte loven af 4. juni 1947 skærpede regler om smitteopsporingen og pligten til at underkaste sig lægebehandling.

Loven skulle forelægges til revision i rigsdagssamlingen 1951-52, men da det viste sig, at antallet af smittede med kønssygdomme da var faldet stærkt og endda lå lidt lavere end før krigen, blev revisionen udskudt til folketingsåret 1956-57. Man lagde tillige vægt på, at loven havde virket godt og gnidningsløst, og at det af lægelige grunde ikke fandtes forsvarligt at slække på agtpågivenheden over for kønssygdommene.

I 1956 fandtes sundhedstilstanden med hensyn til disse sygdomme i det væsentlige uforandret, og dertil kom, at der fra et udvalg nedsat af justitsministeriet, den såkaldte *prostitutionskommission*, forelå en betænkning bl. a. indeholdende en række forslag om hjælp til unge piger, hvis livsførelse i særlig grad indebærer fare for smitte. Man fandt det hensigtsmæssigt at afvente, hvilke foranstaltninger prostitutionskommissionens arbejde ville resultere i, og kønssygdomslovens revision blev derfor udskudt i 3 år.

I de sidste år er antallet af anmeldte tilfælde af kønssyg-

domme faldet lidt, men der har i den seneste tid på ny været nogen stigning i tallet på disse sygdomme. Der er således stadig grund til at være på vagt mod kønssygdommene, og hertil kommer, at man regnede med, det ville tage nogen tid, før der kunne fremsættes et lovforslag på grundlag af prostitutionskommissionens betænkning.

Under hensyn hertil udskydes revisionsfristen ved nærværende lov til *folketingsåret 1962-63*.

Samtidig har man benyttet lejligheden til at foretage et par mindre ændringer i den på dette område gældende ordning.

Man er således blevet opmærksom på, at det ved lov nr. 181 af 11. juni 1954 blev pålagt politiet at meddele en person, der er tvangsindlagt på sygehus i henhold til lovens regler, og som har fået afslag på begæring om udskrivning, at han har adgang til at få afslaget prøvet ved domstolene. Det bestemmes nu, at denne meddelelse skal gives af sygehuslægen, da det er ham, der har afgørelsen om udskrivning i henhold til kønssygdomslovens § 17, stk. 4.

Endvidere bestemmes det, at der i retssager for overtrædelse af kønssygdomsloven på tiltaltes begæring skal beskikkes ham en *forsvarer*, hvis der bliver spørgsmål om at idømme fængselsstraf. Bestemmelser af denne art er sædvanlige i lovgivningen, når sagen behandles som politisag.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider og vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

59. Lov om ændringer i lov om apotekervæsenet. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 1621. C. sp. 85].

Fremsat skriftligt $\frac{8}{12}$ (F. sp. 1430). 1. beh. $\frac{10}{12}$ (F. sp. 1759). Partiernes ordførere: Mørk, Marius Buhl, Poul Claussen, Helge Larsen, Sandau og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Mørk, Kaj Andresen [formand], Ditlevsen, Johs. E. Larsen, K. Axel Nielsen, Viola Nørlov, Axel Ivan Pedersen, Helge Larsen [næstformand], Sandau, Marius Buhl, Niels Eriksen, Gideon, Ejner Kristensen, Anker Lau, Poul

Claussen, Anna Barfoed og Niels Ravn). Betænkning (B. sp. 193) afgivet ¹⁵/₁₂. 2. beh. ¹⁷/₁₂ (F. sp. 1983). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 207) afgivet ¹⁷/₁₂. 3. beh. ¹⁸/₁₂ (F. sp. 2036). *Loven stadfæstet 23. december 1959.* (Lovt. nr. 341).

Ved loven ændres apotekerlovens §§ 4, 34 og 84, og der føjes en bestemmelse til apotekerlovens § 78.

Om de enkelte bestemmelser anføres:

Den tidligere formulering af apotekerlovens § 4, lovens *reklamebestemmelser*, indeholdt i stk. 1 et ubetinget forbud mod reklamering med, at en vare er virksom eller forebyggende mod sygdomme eller symptomer herpå. Under sundhedsstyrelsens og det i henhold til apotekerlovens § 4, stk. 3, nedsatte reklamenævns arbejde havde man gentagne gange konstateret, at dette forbud var for absolut, idet der f. eks. havde vist sig trang til at kunne reklamere med forskellige fodertilskudspræparater på en måde, der gav landbrugerne vejledning om, at præparaterne kunne forebygge visse sygdomme hos husdyrene. I bestemmelsen er derfor nu indføjet en bemyndigelse for sundhedsstyrelsen til, når ganske særlige grunde skønnes at foreligge, at tillade afvigelse fra forbuddet.

Ved ændringen af apotekerlovens § 34, der omhandler spørgsmålet om, hvilke lægemidler der af hensyn til befolkningens sikkerhed kun må forhandles på apotekerne, er det bestemt, at den hidtidige fortegnelse over de lægemidler, der kun må forhandles på apoteker, skal erstattes af en *fortegnelse over de lægemidler, der må forhandles uden for apotekerne*. Endvidere bestemmes, at der skal nedsættes et nævn med den opgave stadig at holde disse regler à jour.

Man havde længe anset de tidligere detaljerede bestemmelser om dette spørgsmål, der indeholdtes i en kongelig anordning af 4. april 1929, for forældede, og der havde været nedsat en kommission til at stille forslag om nye regler. Kommissionens forslag, der blev afgivet i 1956, har ligget til grund for ændringsloven. Kommissionens forslag begrundedes med, at den stærke vækst i antallet af de lægemidler, der kun måtte forhandles på apoteker, havde gjort det umuligt at udfærdige

de hidtidige lister på en overskuelig måde med et for en ikke-farmaceut forståeligt indhold.

Da et af kommissionens medlemmer havde gjort gældende, at den hidtidige formulering af apotekerlovens § 34, stk. 1, ikke gav hjemmel for de bestemmelser, som kommissionens øvrige medlemmer foreslog, gennemførtes den nye ordning ved ændringen af lovens § 34.

Vedrørende ændringen af apotekerlovens § 84, stk. 2, bemærkes:

Ifølge overgangsreglen i lovens § 84, stk. 1, kan en medicinsk specialitet, der lovligt er bragt i handelen før 1. januar 1955, optages i det i henhold til lovens § 72 oprettede *specialitetsregister* under uændret navn, selv om den ikke opfylder de i lovens § 73, stk. 1, nævnte betingelser for optagelse i registret af nye medicinske specialiteter; denne optagelse gælder imidlertid kun for 5 år, d. v. s. til 1. januar 1960.

Ifølge den tidligere affattelse af § 84, stk. 2, kunne forlængelse af registreringen af disse ældre specialiteter kun finde sted efter 1. januar 1960, såfremt de opfyldte de i lovens § 73 for en specialitets optagelse og forbliven i registret fastsatte betingelser.

Ved den nye formulering af § 84, stk. 2, sker der den ændring i disse regler, at registreringen af de pågældende specialiteter efter 1. januar 1960 efter ansøgning kan forlænges for 10 år ad gangen og under uændret navn, så længe lægemidlet må anses for værdifuldt.

Ændringen begrundedes i ministerens fremsættelsestale med, at det fandtes betænkeligt at lade den hidtidige § 84, stk. 2, få virkning på nærværende tidspunkt, navnlig på grund af den usikkerhed, der består vedrørende spørgsmålet om, hvilke ændringer i den danske apotekerlovgivning der vil blive nødvendige som følge af Danmarks tiltræden af frihandelsområdet og som følge af, at de konsekvenser, afgørelsen herom vil få for den danske medicinindustri, er vanskelige at overskue.

I forbindelse med denne ændring af lovens § 84, stk. 2, indsattes en tilføjelse til lovens § 78, stk. 1, om, at *prisen for en medicinsk specialitet* efter 8 års forløb — på hvilket tids-

punkt de særlige engangsudgifter, som har været forbundet med fremstillingen og indarbejdelsen af specialiteten, må anses for afskrevet — ikke må overstige prisen for det tilsvarende apoteksfremstillede præparat, beregnet efter den almindelige medicintakst.

Det bestemtes dog samtidig, at indenrigsministeren i ganske særlige tilfælde efter indstilling af sundhedsstyrelsen kunne fravige bestemmelsen.

Ved 1. behandling modtoges lovforslaget med velvilje fra alle partiets ordførere, der erkendte, at ændringerne i apotekerloven var velbegrundede. Dog udtalte såvel *Mørk* (S) som *Poul Claussen* (KF), *Helge Larsen* (RV) og *Petra Petersen* (DK) tvivl med hensyn til den foreslåede ændring af apotekerlovens § 84.

I udvalgsbetænkningen udtaltes vedrørende forslaget om ændring af apotekerlovens § 4, at det ikke med ændringen var hensigten at ændre de gældende regler med hensyn til *udstilling af lægemidler i apotekernes vinduer*. Vedrørende forslaget om ændring af lovens § 34 bemærkedes, at der var enighed om, at der ved den nye formulering ikke tilsigtedes foretaget nogen ændring i realiteten med hensyn til spørgsmålet om afgrænsningen mellem de lægemidler, det bør være apotekerne forbeholdt at forhandle, og de lægemidler, som bør kunne forhandles i den almindelige detailhandel.

Det udtaltes videre i betænkningen:

„Da en væsentlig del af de varer, der ligger på grænseområdet, anvendes inden for landbruget, har udvalget fundet det rimeligt at imødekomme et af De samvirkende danske Landboforeninger fremsat ønske om, at det i lovforslagets § 2 omhandlede nævn udvides fra 6 til 7 medlemmer, således at der vil kunne udpeges 2 repræsentanter for forbrugerinteresser, hvoraf den ene vil kunne repræsentere landbrugets særlige interesser.“

Udvalgets *flertal* bestående af regeringspartiernes medlemmer samt Poul Claussen indstillede lovforslaget til vedtagelse med denne ændring. Et *mindretal* bestående af venstres medlemmer af udvalget samt Anna Barfoed og Niels Ravn (KF) udtalte, at de ikke kunne medvirke til ændringen af apotekerlovens § 34, idet man fandt, at den tid, der havde været til rådighed til lovforslagets behandling, ikke havde været tilstrækkelig til foretagelse af den grundigere undersøgelse, som efter mindretallets formening havde været nødvendig. Mindretallet foreslog derfor, at bestemmelsen om ændring af § 34 udgik af lovforslaget.

Ved 2. behandling vedtoges flertallets ændringsforslag med 85 stemmer, idet 49 medlemmer undlod af stemme. Det af mindretallet stillede ændringsforslag forkastedes ved, at lovforslagets § 2

vedrørende ændring af apotekerlovens § 34 vedtoges med 85 stemmer mod 49.

Under en fornyet udvalgsbehandling deltes udvalget i et nyt flertal og et nyt mindretal, og i tillægsbetænkningen indstillede flertallet, bestående af hele udvalget med undtagelse af Anna Barfoed (KF) og Anker Lau (V), lovforslaget til vedtagelse i den skikkelse, hvori det forelå efter 2. behandling, mens mindretallet, bestående af Anna Barfoed og Anker Lau, erklærede ikke at kunne medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Ved 3. behandling uddybede *Anker Lau* (V) det tidligere mindretals motivering med henvisning til, at apotekerlovens § 34 kunne få vidtrækkende betydning for den frie handel. *Poul Claussen* (KF) oplyste heroverfor, at forslaget var et resultat af kommissionsarbejdet og var tiltrådt af handelsministeren og det ene af de to medlemmer af kommissionen, som var udpeget af De danske Handelsforeningers Fællesorganisation. Indenrigsministeren henviste yderligere til udtalelsen i udvalgets betænkning om meningen med ændringsforslaget, hvilken udtalelse han havde tilsluttet sig. Lovforslaget vedtoges herefter med 125 stemmer mod 5 (*Henry L. W. Jensen*, *Anker Lau*, *Paabøl*, *Anna Barfoed* og *Adolph Sørensen*), mens 3 medlemmer (*Vagn Bro*, *Reedtz-Thott* og 1 grønlandsk medlem) undlod at stemme.

60. Lov om statens husholdningsråd. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 2629. C. sp. 737].

Fremsat skriftligt $14/1$ (F. sp. 2118). 1. beh. $21/1$ (F. sp. 2382). Partiernes ordførere: *Viola Nørløv*, *Sønderup*, *Erna Sørensen*, *Morten Larsen*, *Ayoë Herbøl* og *Petra Petersen*. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (*Viola Nørløv*, *Nina Andersen*, *Chr. Christiansen* [formand], *Lis Groes*, *Lund Jensen*, *Astrid Skjoldbo*, *Søgaard*, *Morten Larsen* [næstformand], *Ayoë Herbøl*, *Sønderup*, *Damsgaard*, *Foged*, *Henry Hansen*, *Kr. Juul*, *Erna Sørensen*, *Poul Claussen* og *Weikop*). Betænkning (B. sp. 829) afgivet $25/3$. 2. beh. $5/4$ (F. sp. 4762). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $8/4$ (F. sp. 4916). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. nr. 178).

Ifølge § 10 i lov nr. 87 af 31. marts 1953 om statens husholdningsråd (årbog 1952-53, side 298), jfr. lov nr. 121 af 15. april 1959 om udskydelse af revision af lov om statens hus-

holdningsråd (årbog 1958-59, side 218), skulle loven optages til revision senest i folketingsåret 1959-60.

Forslaget til nærværende lov var udarbejdet på grundlag af undersøgelser af husholdningsrådets forhold, foretaget dels af forvaltningsnævnet, dels af et af indenrigsministeriet nedsat udvalg. Loven tilsigter at *bevare statens husholdningsråd og samtidig gøre det mere smidigt og effektivt.*

De væsentligste ændringer i forhold til den hidtidige lov vil fremgå af det følgende.

§ 1, formålsparagraffen, afviger kun lidt fra den tilsvarende bestemmelse i den hidtil gældende lov. For at understrege betydningen af, at rådets arbejde først og fremmest er af forsøgmæssig karakter og bør varetage videre forbrugerinteresser end de rent husholdningsfaglige, er det udtalt, at rådets virksomhed skal ske med henblik på såvel hjemmenes som samfundets interesse. Endvidere er der i paragraffen indføjlet en bestemmelse om, at rådets *arbejdsplan og budget skal forelægges indenrigsministeren.* Dette skyldes ikke mindst ønsket om den størst mulige koordination ved løsningen af beslægtede opgaver.

§ 2, som omhandler offentliggørelse af resultaterne af de foretagne undersøgelser og forsøg, svarer i alt væsentligt til den hidtidige bestemmelse herom.

§ 3 indeholder regler om *rådets sammensætning* og organisation.

Rådet er *udvidet i forhold til det hidtidige husholdningsråd*, idet der er medtaget repræsentanter for handelsministeriet, undervisningsministeriet, Danske Husmødres Forbrugerråd, Dansk Kvindesamfund, Danske Kvinders Nationalråd, De kooperative Husmoderforeninger og Fagbevægelsens Kvindesekretariat. Heraf indsattes nationalrådet og Fagbevægelsens Kvindesekretariat under behandlingen i folketinget. Der er endvidere givet indenrigsministeren bemyndigelse til efter forhandling med rådet at træffe beslutning om udvidelse eller ændring i rådets sammensætning.

Rådets formand, der hidtil har været udnævnt af indenrigsministeren, vælges (efter stk. 3) af rådet. Bestemmelsen

ændredes under behandlingen i folketinget således, at der yderligere blev givet rådet adgang til at vælge et *forretningsudvalg*. Rådets formand bliver også formand for *forretningsudvalget*, hvis *forretningsorden* udarbejdes af rådet og godkendes af indenrigsministeren, som tillige fastsætter de nærmere bestemmelser om rådets arbejde.

Bestemmelsen i stk. 5, i henhold til hvilken rådet kan nedsætte *udvalg med særlige opgaver* i forbindelse med forsøgs- og oplysningsvirksomheden, er ny. Formålet med bestemmelsen er bl. a. at sikre den størst mulige koordination ved løsning af opgaver, der grænser op til andre institutioners eller laboratoriers naturlige arbejdsområde. Bestemmelsen medfører endvidere, at rådet af sin midte kan nedsætte *arbejdsudvalg*, således at ikke hele rådet er nødsaget til at følge arbejdet med løsningen af specielle opgaver. Samtidig giver bestemmelsen imidlertid mulighed for, at rådets repræsentanter kan deltage i det aktive arbejde.

Mens husholdningsrådet hidtil har haft hele ansvaret for statens husholdningsråds ledelse, skal der nu ifølge § 4 af indenrigsministeren udnævnes en *forstander, som leder den daglige virksomhed* ved forsøgslaboratoriet og rådets sekretariat. Forstanderen ansætter det medhjælpslønnede personale.

Det udtales i folketingsudvalgets betænkning, at det er udvalgets opfattelse, at den kommende forstander skal deltage i rådets og *forretningsudvalgets* møder.

Loven trådte ifølge § 7 i kraft den 1. april 1960, fra hvilket tidspunkt den hidtidige lov ophævedes.

Ved 1. behandlingen i folketinget kunne alle ordførerne tilsige en saglig og velvillig udvalgsbehandling. Den indsats, husholdningsrådet havde ydet, blev anerkendt af alle ordførerne. Fra visse sider fremhævedes det ønskelige i en rationalisering af undersøgelses- og forsøgsarbejdet og en skarpere afgrænsning af rådets virkeområde for at undgå overlappinger.

Også i den enstemmige udvalgsbetænkning understregedes betydningen af at undgå unødvendige gentagelser på dette område.

Med de i betænkningen foreslåede ændringer, som i alt væsentligt er omtalt i det foregående, vedtoges lovforslaget ved 3. behandling med 137 stemmer mod 4 (Bøgholm, Poul Møller, Ninn-Hansen og J. M. Pedersen).

61. Lov om ekspropriation til anlæg af et statshospital i Thorshavn. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 3685. C. sp. 851].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{5}$ (F. sp. 5239). 1. beh. $\frac{10}{5}$ (F. sp. 5376). Partiernes ordførere: Dupont, Johan Poulsen, Hanne Budtz, Lannung, Sandau, Lynnerup Nielsen og Djurhuus. 2. beh. $\frac{17}{5}$ (F. sp. 5632). 3. beh. $\frac{20}{5}$ (F. sp. 5860). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 250).

Ved loven bemyndiges det færøske landsstyre til for statskassen at erhverve, om fornødent ved ekspropriation efter reglerne i lov nr. 69 af 7. maj 1881 om forpligtelse til jords afgivelse til offentlige veje, havne og landingssteder samt til offentlige skoler på Færøerne, de arealer m. v., der udkræves til opførelse af et statshospital til behandling af sindslidende i Thorshavn i overensstemmelse med godkendt plan over arealer og bygninger.

Som begrundelse for lovforslaget anførte *indenrigsministeren* ved fremsættelsen:

„Dette lovforslag må ses i sammenhæng med den i finansåret 1958-59 tilvejebragte flerårige bevilling til detailprojektering af et statshospital til behandling af sindslidende i tilknytning til Dronning Alexandrines hospital i Thorshavn. Udarbejdelsen af dette projekt er ganske vist endnu ikke tilendebragt, idet de statslige byggeplaner blandt andet på en række områder skal koordineres med det færøske sygehusvæsens planer for en udbygning og modernisering af Dronning Alexandrines hospital; men spørgsmålet om sikring af de for planernes gennemførelse nødvendige arealer har naturligt meldt sig allerede på et tidligt stadium af projekteringen.

Ifølge loven af 23. marts 1948 om Færøernes hjemmestyre er ekspropriation til et formål af den i lovforslaget omhandlede art et fællesanliggende, men efter at grunderhvervelsspørgsmålet har været forelagt hjemmestyret til betænkning, har man fra færøsk side fundet, at det ville være rigtigst, at det var landsstyret, der fik ekspropriationsbemyndigelsen, ligesom det var tilfældet efter loven af 27. april 1949 om ekspropriation af grunde til anlæg af sygehuse i Tverå og Thorshavn. I lighed med den fulgte fremgangsmåde ved behandlingen af nævnte lov fandt man det endvidere fra landsstyrets side hensigtsmæssigt, at sagen først behandlede af lagtinget, der derefter enstemmigt har vedtaget det forslag, som regeringen nu har besluttet at fremsætte som lovforslag for folkettinget.

Overensstemmende med lagtingets vedtagelse indeholder for-

slaget en bemyndigelse for Færøernes landsstyre til, om fornødent ved ekspropriation, at erhverve de arealer m. v., der er nødvendige til opførelse af statshospitalet. Dog fremhæves det udtrykkelig, at bemyndigelsen udøves på statskassens vegne.

Ved gennemførelsen af projektet påregner man at skulle disponere over arealer, der dels er i offentligt, dels i privat eje. For de arealers vedkommende, der ejes af det offentlige, foreligger tilsagn om, at de vil kunne stilles til disposition for byggeriet, og som det nærmere vil fremgå af bemærkningerne til lovforslaget, hvortil jeg henviser, har Thorshavn byråd vedtaget at afholde udgifterne ved erhvervelsen af de privatejede grunde."

Lovforslaget gennemførtes uændret og vedtoges enstemmigt.

62. Lov for Færøerne om bekæmpelse af kønssygdomme. (Indenrigsminister *Søren Olesen*). [A. sp. 2617. C. sp. 105].

Fremsat skriftligt $14/1$ (F. sp. 2117). 1. beh. $21/1$ (F. sp. 2376). Partiernes ordførere: Dupont, Skov Jørgensen, Poul Claussen, Baunsgaard, Kristian Kristensen og Petra Petersen. 2. beh. $28/1$ (F. sp. 2535). 3. beh. $3/2$ (F. sp. 2742). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 74).

Ved loven sættes den i henhold til lov nr. 193 af 4. juni 1947 om bekæmpelse af kønssygdomme gældende ordning i kraft for Færøerne med enkelte afvigelser, som hovedsagelig er begrundet i disse øers særlige forhold.

Som begrundelse for lovforslagets bestemmelser anførte *indenrigsministeren* ved fremsættelsen:

„Antallet af smittede med kønssygdomme på Færøerne er ikke stort og er ikke steget ret meget i en årrække. Der er 15-20 gonorrétilfælde om året, og syfilis forekommer kun med adskillige års mellemrum. I de sidste år har der dog været en del tilfælde af gonorré, hvor det har været vanskeligt at opspore smitekilden, således at sundhedsmyndighederne har været nødt til at bede politiet om bistand til opsporingen. Dette har imidlertid fundet sted uden nogen egentlig lovhjemmel.

Ved lov nr. 193 af 4. juni 1947 om bekæmpelse af kønssygdomme blev der gennemført regler, der med hensyn til smitteopsporingen og pligten til at underkaste sig lægebehandling betød en skærpelse i forhold til de hidtil gældende regler ifølge lov nr. 81 af 30. marts 1906 om modarbejdelse af offentlig usædelighed og venerisk smitte.

Loven af 4. juni 1947 gælder imidlertid ikke for Færøerne, hvorfør Færøernes landsstyre efter indstilling fra landslægen nu har fremsat forslag om, at tilsvarende regler også bliver gennemført på Færøerne.

Det foreliggende lovforslag er udarbejdet på grundlag af loven af 4. juni 1947; der er kun foretaget redaktionelle ændringer samt ændringer, der er begrundet i de for Færøerne gældende særlige forhold.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt uden at have været undergivet udvalgsbehandling.

63. Lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. (Arbejdsminister *Bundvad*). [A. sp. 1265. C. sp. 829].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{12}$ (F. sp. 1224). 1. beh. $\frac{15}{12}$ (F. sp. 1850). Partiernes ordførere: Peter Ravn, Axel Kristensen, Poul Thomsen, Morten Larsen, Gøting og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Ravn, K. B. Andersen, Lysholt Hansen [formand], Horn, Carl P. Jensen (fra $\frac{1}{4}$ Robert Sørensen), Lund Jensen, Astrid Skjoldbo, Morten Larsen [næstformand], Gøting, Axel Kristensen, Peter Larsen, N. Chr. Christensen, Hartling, Justesen, Poul Thomsen, Carsten Raft og Adolph Sørensen). Betænkning (B. sp. 881) afgivet $\frac{6}{4}$. 2. beh. $\frac{21}{4}$ (F. sp. 5059). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{11}{5}$ (F. sp. 5547). *Loven stadfæstet 18. maj 1960.* (Lovt. nr. 194).

Forslaget til nærværende lov fremsattes samtidig med forslaget til lov om beskæftigelse og uddannelse af unge (se nærmest efterfølgende sag). Begge disse lovforslag må ses i forbindelse med det af undervisningsministeren samtidig fremsatte forslag til lov om ændringer af lov om ungdomsundervisning (se nedenfor under nr. 130) og det af socialministeren fremsatte forslag til lov om ændring i arbejdsløshedsloven (se nedenfor under nr. 74).

Loven hviler i hovedtrækkene på et lovudkast, som forelå fra kommissionen om uddannelse af ikke-faglærte i dens betænkning af april 1959.

Loven tilsigter at udfylde det hul, der i uddannelsesmæssig henseende findes for den meget betydelige gruppe ikke-faglærte arbejdere — omkring 400 000 organiserede og derudover et ikke ringe antal uorganiserede. Hidtil har de ikke-faglærte hovedsagelig

erhvervet de nødvendige kundskaber og færdigheder på arbejdspladsen, men *udviklingen fra den håndværksmæssige til den industrielle produktionsform* har nødvendiggjort, at de ikke-faglærte placeres ved store og kostbare maskiner og vanskelige produktionsprocesser. Denne ændring i beskæftigelsen må følges op af tilsvarende forbedret uddannelse af de ikke-faglærte.

I de senere år har der også på forskellige områder været gjort forsøg på at give ikke-faglærte en vis undervisning, således på Arbejdsteknisk Skole, statens arbejdsmandskursus, de teknologiske institutter, statens arbejdstekniske ungdomsskoler (jfr. nedenfor lov om beskæftigelse og uddannelse af unge) og forsvarrets civilundervisning. Disse forsøg må imidlertid, selv om de hver for sig har været værdifulde, set ud fra en helhedsbetragtning anses for utilstrækkelige i forhold til den meget store opgave, der skal løses.

For løbende at kunne tilpasse sig de krav, som erhvervslivet stiller, vil uddannelsessystemet for de ikke-faglærte efter loven blive tilrettelagt således, at hovedvægten lægges på ret korte uddannelser med et bestemt afgrænset mål, således at uddannelsesapparatet står parat til i fornødent omfang at give yderligere uddannelse både videregående inden for den enkelte branche og uddannelser, som giver den enkelte arbejder de nødvendige kvalifikationer, for at han kan gøre sig gældende på et nyt arbejdsområde. Uddannelsen vil derfor komme til at bestå af *et trinvis sammensat kursussystem*, hvor hvert trin består af i sig selv hvilende enheder på i almindelighed indtil 144 timer, svarende til 3 uger à 48 timer eller svarende til en vintersæson med aftenundervisning. Inden for de forskellige brancher skal der oprettes kurser med indhold, opbygning og form afpasset efter forholdene i vedkommende branche. Der sigtes mod at etablere både kostskoler, dagskoler og aftenskoler inden for de enkelte brancher i fornødent omfang, men kurserne skal have samme indhold uanset formen.

Om lovens indhold anføres:

Uddannelsesarbejdets *organisation* omhandles i kapitel 1 (§§ 1-5).

Til fremme af lovens formål: at tilvejebringe faste rammer og økonomisk grundlag for en sådan erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, som til enhver tid svarer til den tekniske udvikling og forholdene på arbejdsmarkedet, opretter arbejdsministeren et råd på 15 medlemmer — *uddannelsesrådet for ikke-faglærte arbejdere* — bestående af en af kongen udnævnt formand samt af 7 arbejdsgiver- og 7 arbejderrepræsentanter. Disse repræsentanter udpeges for 3 år ad

gangen af henholdsvis Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark. Der tilforordnes rådet 1 repræsentant for arbejdsministeriet, handelsministeriet, undervisningsministeriet og forsvarsministeriet samt arbejdsdirektøren.

Det påhviler uddannelsesrådet at udfolde bestræbelser for at tilvejebringe og ajourføre uddannelsesforanstaltninger i overensstemmelse med det angivne formål. Rådet skal herved tage stilling til, hvorvidt de uddannelsesprogrammer og undervisningsplaner, som udarbejdes af brancheudvalgene, jfr. nedenfor, kan godkendes til finansiering efter lovens bestemmelser, og til stadighed i fornødent omfang have indseende med, at undervisningen i form og indhold svarer til det af rådet godkendte. Rådet har endvidere til opgave at virke som kontaktorgan mellem de nævnte udvalg, arbejdsmarkedets hovedorganisationer, de respektive ministerier og de derunder hørende uddannelsesinstitutioner. Rådet skal herved medvirke til, at uddannelse af ikke-faglærte, som måtte blive gennemført på andet grundlag end nærværende lov — herunder bl. a. lov om folkeskolen, lov om ungdomsundervisning m. v. og lov om beskæftigelse og uddannelse af unge — i videst muligt omfang tilpasses det uddannelsessystem, der ved nærværende lov opbygges for ikke-faglærte arbejdere.

Uddannelse af *unge under 18 år* iværksættes i folkeskolens 8. og 9. klasse og efter reglerne i lov om ungdomsundervisning m. v. Hvor et brancheudvalg ønsker at iværksætte en særlig branchebetonet uddannelse for unge under 18 år og det viser sig, at uddannelsen ikke kan gennemføres inden for rammerne af loven om ungdomsundervisning m. v., kan uddannelsesrådet dog godkende, at uddannelsesforanstaltninger iværksettes efter reglerne i nærværende lov.

Det påhviler i øvrigt uddannelsesrådet at varetage alle opgaver, som er fælles for hele uddannelsesområdet, herunder samarbejde med brancheudvalgene og med arbejdsmarkedets organisationer med henblik på gennem formålstjenlig oplysningsvirksomhed at sikre, at de etablerede uddannelser får størst mulig søgning og anerkendelse af arbejdsgivere og arbejdere.

Da kravene til de ikke-faglærte arbejderes kvalifikationer veksler fra arbejdsområde til arbejdsområde og i øvrigt skifter med den tekniske udvikling, skal det nærmere indhold af uddannelsen fastsættes af særlige *brancheudvalg*. Disse nedsættes inden for hvert arbejdsområde (branche), hvor det af en af det pågældende arbejdsområdes faglige organisationer med tilslutning af uddannelsesrådet findes ønskeligt, eller hvor uddannelsesrådet finder det ønskeligt. Udvalgene består af 4-8 medlemmer, hvoraf arbejdsgiver- og arbejderorganisationerne inden for branchen for 3 år ad gangen vælger lige mange.

Det påhviler *brancheudvalgene* ved forhandling med de interesserede parter at klarlægge, hvor der inden for branchen findes behov for uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, og i hvilke former dette behov bedst kan imødekommes. På grundlag heraf påhviler det udvalgene at udarbejde uddannelsesprogrammer for branchen og undervisningsplaner for de enkelte kursus m. m. Efter forelæggelse for uddannelsesrådet påhviler det udvalgene at sørge for uddannelsens tilrettelæggelse og gennemførelse.

Udvalgene må påse, at de uddannelsesforanstaltninger, der gennemføres af uddannelsesinstitutioner for ikke-faglærte arbejdere, får nogenlunde samme indhold og omfang, hvad enten de foregår som aften- eller som dagundervisning, på virksomheder, på kostskoler eller ambulantly. Hvor sådan uddannelse gennemføres på andet grundlag end nærværende lov, påhviler det udvalgene — eventuelt gennem uddannelsesrådet — at medvirke til en tilsvarende ensartet udformning af uddannelsens sigte og indhold.

Udvalgene bør være opmærksomme på, om der, bl. a. med henblik på bevægeligheden inden for hele branchens område, bør og med fordel kan tilrettelægges en *grunduddannelse*.

Udgifterne ved *brancheudvalgenes* arbejde afholdes i almindelighed af de i udvalget repræsenterede organisationer i forening. Dog kan uddannelsesrådet i særlige tilfælde yde økonomisk støtte.

I kapitel II (§§ 6-9) omhandles *vilkårene for deltagelse i lovens uddannelsesforanstaltninger*.

Deltagelse i de uddannelsesforanstaltninger, som godkendes af uddannelsesrådet efter indstilling fra brancheudvalgene, skal stå åben for alle, som har beskæftigelse inden for det pågældende arbejdsområde, eller som søger beskæftigelse inden for området.

Uddannelsesrådet fastsætter efter indstilling fra brancheudvalgene den *kursusafgift*, som i almindelighed skal erlægges af eleverne. Der ydes tilskud til deltagerens *befordring* i anledning af undervisningen. Hvor der ydes deltagerne *kost og/eller logi*, afkræves der ikke-forsørgere betaling for disse ydelser.

Deltagerne i de af loven omfattede uddannelsesforanstaltninger, som finder sted i dagskoleform, får, for så vidt de er fyldt 18 år, ret til *godtgørelse for tab af arbejdsindtægt* eller arbejdsmuligheder, idet der ydes dem en godtgørelse svarende til den understøttelse, de kunne have oppebåret som arbejdsløse. Herudover ydes til forsørgere, som er i beskæftigelse og har været dette i mindst 5 uger inden for de sidste 2 måneder, et *tilskud*, således at kursusdeltagelsen ikke kommer til at volde væsentligt afbræk i deltagerens og hans families økonomi. Det er dog en forudsætning for godtgørelse og tilskud, at deltagerens arbejdsløshedskasse — evt. arbejdsanvisningskontor — anbefaler den pågældendes deltagelse, og at ledelsen af den pågældende uddannelsesforanstaltning har anerkendt tilmeldingen. Arbejdsministeren afgør efter indstilling fra uddannelsesrådet, hvilke uddannelsesforanstaltninger der i henseende til godtgørelse omfattes af loven, og han fastsætter efter indstilling af det i arbejdsløshedsloven omhandlede kursusnavn og efter forhandling med socialministeren de nærmere regler om beregningen og udbetalingen af godtgørelserne, der i øvrigt administreres af kursusnævnet.

I kapitel III (§§ 10-14) om *finansiering* omhandles statens støtte til undervisningsinstitutioners etablering inden for et samlet beløb af 15 mill. kr. over en 5 års periode: finansårene 1960-61—1964-65. Når beløbet er af så forholdsvis beskeden størrelse, skyldes det bl. a., at der regnes med, at de bestående institutioner i hvert fald foreløbig vil komme til at løse en betydelig del af de uddannelsesopgaver, der vil blive stillet af

brancheudvalg og uddannelsesråd. Specielt regnes der med, at statens egen indsats gennem statens arbejdsmandskursus udbygges i betydeligt omfang, så at staten i det store og hele dækker behovet for kostskolepladser. Med henblik på etablering af nye institutioner og udbygning af allerede eksisterende gives nærmere regler om statslån til kommuner og selvejende institutioner til opførelse af nybygninger og forbedringer af eksisterende samt til montering.

Til *driften* af uddannelsesforanstaltninger, som iværksettes af kommuner, selvejende institutioner, organisationer samt undtagelsesvis enkelte virksomheder, kan der efter indstilling af uddannelsesrådet ydes *statstilskud* på 85 pct., når de resterende 15 pct. ydes som tilskud fra anden side, evt. ved bidrag fra eleverne. 15 pct. af tilskuddet til uddannelsesinstitutionernes drift refunderes statskassen ved fordeling på landets kommuner efter reglerne i arbejdsløshedsloven, d. v. s. at fordelingen af beløbet sker over den mellemkommunale refusion.

Loven trådte i kraft 15. maj 1960. Revisionsforslag skal fremsættes i folketingsåret 1964-65.

Ved 1. behandling gav ordførerne for de forskellige partier tilsagn om velvillig medvirken til at give de ikke-faglærte en bedre uddannelse. Ordførerne for venstre og det konservative folkeparti fremførte dog en række indvendinger imod lovforslagets udformning. *Axel Kristensen* (V) ønskede indført en ordning, hvorefter virksomhederne på mindre forpligtende måde end ved lærlingeuddannelsen kunne antage unge f. eks. i alderen 16-18 år, garantere dem arbejde i disse år og oplære dem som specialarbejdere, samtidig med at der knyttedes en skoleuddannelse hertil ligesom for lærlinge. Han kritiserede, at lovforslaget ville opbygge en helt ny administration, der ville bidrage til at fastfryse skellet mellem lærlingeuddannelsen og anden uddannelse, mens en samlet administrationsform efter hans opfattelse burde tilstræbes. *Poul Thomsen* (KF) ønskede en koordinering af de mange forskellige uddannelsesformer, som findes inden for de forskellige ministerier, og ønskede navnlig en grundig udvalgsbehandling af hele finansieringsspørgsmålet. *Ragnhild Andersen* (DK) erklærede at ville støtte lovforslaget.

I betænkningen fra det udvalg, hvortil lovforslaget henvistes, stillede arbejdsministeren med tilslutning af udvalget eller et flertal (S, RV og DR) forskellige ændringsforslag. Bestemmelserne om befordringstilskud foresloges ændret, og ved en ændret formulering

af bestemmelserne om godtgørelse i uddannelsesperioden frafaldtes et i det fremsatte lovforslag indeholdt krav om arbejdsgiverens anbefaling. I øvrigt var de af ministeren stillede ændringsforslag væsentlig af redaktionel art. Et *mindretal* (V og K.F) stillede ligeledes en række ændringsforslag navnlig vedrørende de økonomiske bestemmelser i lovforslaget. Mindretallet ønskede adgangen til betaling af befodringsudgifter begrænset til arbejdsløse deltagere. Mindretallet kunne ikke acceptere princippet om erstatning fra det offentlige for tabt arbejdsfortjeneste. I stedet foresloges en bestemmelse om ydelse af *uddannelseshjælp* til kursusedtagere over 18 år. Uddannelseshjælpen skulle være af samme størrelse som den arbejdsløshedsunderstøttelse, den pågældende kunne opnå. Den skulle udredes af en særlig „uddannelsesfond for ikke-faglærte“, hvis midler skulle tilvejebringes ved tilskud fra staten på 60 pct. af udgifterne. 20 pct. skulle fordeles på arbejdsgiverne efter samme regler som arbejdsgiverbidraget til arbejdsløshedsforsikringen, og 20 pct. skulle udredes af fagforeninger med ufaglærte medlemmer i forhold til antallet af sådanne medlemmer. Fonden skulle administreres af det i henhold til arbejdsløshedsloven nedsatte kursusnævn. I betænkningen udtalte mindretallet i øvrigt: „... at det ikke er nok at fremskaffe uddannelsesmuligheder for de voksne arbejdere, men at tilgangen af uddannede arbejdere bør formindskes stærkt, og at der må gives unge i alderen 16-18 år mulighed for at blive knyttet til en virksomhed i 2 år ved kontrakt for herigennem at få bedre forståelse af produktion og værdier, således at de kan få fuldt udbytte af en parallelt løbende undervisning i den viden, som enhver arbejder bør have i vor tid. Mindretallet har her ikke tilsigtet noget indgreb i den nuværende lærlingeuddannelse, idet dets forslag kun omfatter unge, der ikke gennemgår en lærlingeuddannelse, altså kun ufaglærte.

Mindretallet beklager, at ministeren ikke har villet give tilsagn om at tage denne opgave op til løsning.“

Ved 2. behandling fremhævede *Peter Ravn* (S) over for mindretallets ønske om indførelse af adgang til en 2-årig kontraktmæssig ansættelse af 16-18 årige, at loven om uddannelse af ikke-faglærte ligesom loven om beskæftigelse og uddannelse af unge principielt kun omfattede unge over 18 år, mens de nye bestemmelser i loven om ungdomsundervisning gav unge under 18 år mulighed for en erhvervspræget undervisning, som ikke tidligere havde eksisteret, og hvis en ønskelig branchebetonet undervisning af unge under 18 år ikke kunne iværksættes i henhold til loven om ungdomsundervisning, kunne det undtagelsesvis ske i henhold til en bestemmelse i den her omhandlede lov. Hermed skulle behovet for erhvervspræget og branchebetonet undervisning være dækket. Derfor måtte mindretallets tanker afvises, også af den grund, at deres realisation ville undergrave lærlingeuddannelsen.

Efter at lovforslaget på ny havde været behandlet i udvalget,

indstillede dets formand (*Lysholt Hansen* (S)) ved 3. behandling på hele udvalgets vegne lovforslaget til vedtagelse. *Axel Kristensen* (V) og *Adolph Sørensen* (KF) beklagede, at der ikke var blevet taget mere hensyn til deres synspunkter, men erklærede, at deres partier alligevel ville stemme for lovforslaget.

Lovforslaget vedtoges derefter enstemmigt.

64. Lov om beskæftigelse og uddannelse af unge.
(Arbejdsminister *Bundvad*). [A. sp. 1299. C. sp. 821].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{12}$ (F. sp. 1224). 1. beh. $\frac{15}{12}$ (F. sp. 1851). Partiernes ordførere: Peter Ravn, Peter Larsen, Poul Thomsen, Morten Larsen, Gøting og Ragnhild Andersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om erhvervs-mæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. Betænkning (B. sp. 881) afgivet $\frac{6}{4}$. 2. beh. $\frac{21}{4}$ (F. sp. 5059). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{11}{5}$ (F. sp. 5547). *Loven stadfæstet 18. maj 1960.* (Lovt. nr. 195).

Loven afløser lov nr. 138 af 29. marts 1947 om foranstaltninger til imødegåelse af ungdomsarbejdsløshed (årbog 1946-47, side 336), jfr. lovebekendtgørelse nr. 163 af 11. maj 1954 som ændret senest ved lov nr. 43 af 13. februar 1959. Ifølge sidstnævnte lov skulle revisionsforslag fremsættes i folketingsåret 1959-60.

Baggrunden for lovforslaget var dels de i de senere år indvundne erfaringer på de arbejdstekniske ungdomsskoler, som drives i henhold til loven, dels den i april 1959 afgivne betænkning fra kommissionen om uddannelse af ikke-faglærte arbejdere.

På baggrund af de gjorte erfaringer var det fundet ønskeligt at søge de nuværende *arbejdsopgaver* — hidtil i væsentlig grad grovere udendørs arbejder — suppleret i videst muligt omfang med arbejder af industriel art. Da sådant arbejde lettere vil kunne skaffes på steder, hvor der findes industrielle virksomheder, man kan samarbejde med, vil man ikke søge det nuværende skoleapparat, der for tiden er nedskåret til et minimum, udbygget ud over, hvad selve undervisningen nødvendiggør. Man vil i stedet for stræbe efter at inddrage kommu-

nerne i beskæftigelsesopgaver, d. v. s. ungdomsarbejder. Med hensyn til den *uddannelse*, som tilbydes eleverne, har man efterhånden fundet frem til dels en grundundervisning, dels et industrikursus.

Ved den samtidig gennemførte lov om erhvervmæssig uddannelse af ikke faglærte arbejdere opbygges rammerne for et nyt uddannelsessystem, som principielt skal kunne udnyttes af alle voksne ikke-faglærte arbejdere over 18 år. Det vil imidlertid være nærliggende, at de i henhold til denne lov nedsatte brancheudvalgs arbejde i første række koncentrerer om kursusuddannelse for de lidt ældre ikke-faglærte arbejdere, hvorfor kommissionen og regeringen har fundet det hensigtsmæssigt, at der *med hensyn til de 18-25-årige gøres en særlig indsats*, som ungdomsarbejdsloshedsloven vil kunne være en naturlig ramme om. I overensstemmelse med kommissionen fremhæver den her omhandlede lov det *uddannelsesmæssige* både på de arbejdstekniske ungdomsskoler og uden for disses rammer, og den bestemmer, at kursus skal kunne søges ikke alene af arbejdsløse, men også af unge, som må forlade en arbejdsplads for at dygtiggøre sig. For at understrege denne ændring af lovens målsætning har man fundet det rigtigst at ændre dens titel til „lov om beskæftigelse og uddannelse af unge“.

Om de væsentligste af lovens afvigelser fra den hidtidige ungdomsarbejdsloshedslov bemærkes:

I kapitel I om *lovens område m. v.* er der i § 3 udgået en bestemmelse om, at kun arbejdsopgaver, der „ellers ikke for tiden kan forventes taget op“, normalt kan danne grundlag for oprettelse af ungdomsarbejder. Denne begrænsning er det anset for nødvendigt at lade udgå af hensyn til ønskeligheden af at optage arbejder af industriel karakter.

I kapitel II om *arbejdstekniske ungdomsskoler og ungdomsarbejder* er bestemmelsen om arbejdstidens længde, som i den hidtil gældende lov var fastsat til 36 timer ugentlig, formuleret mere elastisk. Arbejdet skal fremtidig være på 24-36 timer ugentlig, og der indføres hjemmel til at fritage elever, som deltager i heldagsundervisning, for arbejde i perioder af indtil

3 ugers varighed. Undervisningens sigte er i § 4, stk. 2, formuleret således:

„Deltagerne skal i øvrigt modtage undervisning, der skal tilrettelægges således, at der gives dem en grundlæggende arbejdsteknisk undervisning samt tilbydes dem adgang til kursus af branchebetonet art og eventuelt adgang til at forberede sig til videregående tekniske uddannelser. Undervisningens indhold skal i videst muligt omfang tilpasses bl. a. den undervisning, der tilrettelægges af brancheudvalg og uddannelsesråd i henhold til lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere.“

I kapitel III om *kursus* er der givet bestemmelser om rene kursusforanstaltninger, mens der i den hidtidige lov kun er givet detaljerede regler for „kombinerede“ foranstaltninger.

§ 9 bestemmer herom:

„Efter forhandling med eller efter indstilling af ungdomsudvalget træffer arbejdsministeren afgørelse om iværksættelse af kursus i henhold til denne lov. Kursus kan afholdes på kostskoler eller som lokale dag- eller aftenkursus.

De enkelte kursus skal have en varighed af mindst 144 timer. Undervisningen skal i første række sigte mod at give de unge et bredt grundlag for dygtiggørelse på forskellige konkrete erhvervsområder. Undervisningens indhold skal derfor bl. a. tilpasses den undervisning, der tilrettelægges af brancheudvalg og uddannelsesråd i henhold til lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. Undervisningen skal i overvejende grad have form af praktiske øvelser og demonstrationer.

Endvidere kan der tilrettelægges specielle kursus, der forbereder eleverne til videregående tekniske uddannelser.“

I § 10 er der givet bestemmelser om *rejseudgifter, godtgørelse for tab af indtægt eller arbejdsmuligheder* og ikke-forsørgeres betaling for kost og/eller logi svarende til bestemmelserne i loven om uddannelse af ikke-faglærte.

Om henvisning til kursus bestemmer § 11:

Til kursus, der iværksættes efter nærværende lov eller efter lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte

arbejdere, henviser de offentlige arbejdsanvisningskontorer *unge arbejdsløse under 25 år* efter nærmere regler, der fastsættes af arbejdsministeren efter forhandling med henholdsvis ungdomsudvalget og det i lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere omhandlede uddannelsesråd. Kursus, der iværksættes efter nærværende lov, skal efter arbejdsministerens nærmere bestemmelse stå åbne for unge, der har beskæftigelse og fremsætter ønske om at deltage.

Deltagelse i kursus er ikke som ved ungdomsarbejde begrænset til ugifte.

Vedrørende kapitel IV, *almindelige bestemmelser*, der bl. a. i § 13 fastslår pligten til at efterkomme henvisning, bemærkes, at også vægring ved at efterkomme henvisning til *kursus*, der giver adgang til godtgørelse for tab af indtægt eller arbejdsmuligheder, skal medføre retsvirkninger i henhold til arbejdsløshedsloven — tab af arbejdsløshedsunderstøttelse og offentlig hjælp.

Ifølge § 17 trådte loven i kraft 15. maj 1960. Forslag til revision af loven skal fremsættes i folketingsåret 1964-65.

Efter 1. behandling henvistes lovforslaget til samme udvalg som lovforslaget om uddannelse af ikke-faglærte arbejdere (se nærmest foregående sag). Et *flertal* i udvalget (S, RV og DR) indstillede lovforslaget til vedtagelse med enkelte af arbejdsministeren foreslåede ændringer (vedrørende befordringsudgifter og ikrafttrædelsestidspunkt), mens et *mindretal* (V og KF) stillede nogle ændringsforslag om „uddannelseshjælp“ i stedet for godtgørelse i overensstemmelse med de ændringsforslag, som samme mindretal stillede til lovforslaget om ikke-faglærte. Ved 2. behandling forkastedes mindretallets ændringsforslag, mens de af ministeren stillede vedtoges. Tillige forkastedes nogle af kommunisterne stillede ændringsforslag, der gik ud på at fjerne muligheden for tvangsmæssig henvisning af lovforslaget. Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 120 stemmer mod 5 (DK).

65. Lov om ændring i lov om kommunale beskæftigelsesudvalg. (Arbejdsminister *Bundvad*). [A. sp. 3229. C. sp. 741].

Fremsat skriftligt $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3577). 1. beh. $\frac{3}{3}$ (F. sp. 3846). Partiernes ordførere: Peter Ravn, Lorentzen, Asger

Jensen, Aage Fogh, J. M. Pedersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Om ændring af understøttelsessatser m. v.). Betænkning (B. sp. 841) afgivet $\frac{1}{4}$. 2. beh. $\frac{3}{4}$ (F. sp. 4810). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 877) afgivet $\frac{3}{4}$. 3. beh. $\frac{3}{4}$ (F. sp. 4921). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. nr. 179).

Ved loven, der gennemførtes i forbindelse med lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (se nedenfor under nr. 73), ophævedes § 6 i lov nr. 322 af 24. juli 1942 om kommunale beskæftigelsesudvalg.

Ifølge den pågældende bestemmelse gjaldt der for ikke-forsørgere under 30 år den særregel, at dersom de havde bopæl i en kommune, hvor der var nedsat et kommunalt beskæftigelsesudvalg, var det en forudsætning for, at de kunne oppebære arbejdsløshedsunderstøttelse eller offentlig hjælp, at vedkommende udvalg havde meddelt attest for, at de ikke — ej heller ved udvalgets bistand — havde kunnet skaffe sig passende arbejde på egnen.

Som begrundelse for nævnte bestemmelses ophævelse var der i de lovforslaget ledsagende bemærkninger anført følgende:

„Det er ministeriets opfattelse, at der ikke er tilstrækkelig grund til at opretholde en sådan særregel for unge medlemmer af arbejdsløsheds-kasserne. Det ved bestemmelsen tilsigtede formål at hindre udbetaling af arbejdsløshedsunderstøttelse til unge, der kan skaffe sig arbejde, vil kunne opnås på administrativt grundlag og på en i forhold til den nugældende ordning mindre besværlig og ikke mindre effektiv måde derved, at det af arbejdsdirektoratet pålægges de offentlige arbejdsanvisningskontorer at have opmærksomheden særlig henvendt på disse forhold, eventuelt således at kontorerne i det omfang, hvori dette i øvrigt måtte findes hensigtsmæssigt, tilstiller de kommunale beskæftigelsesudvalg inden for kontorerne område sådanne oplysninger vedrørende unge ikke-forsørgere under 30 år, at de kommunale beskæftigelsesudvalg på grundlag heraf dels vil kunne hindre, at understøttelse udbetales, når arbejde kan anvises, dels vil kunne have indseende med, at arbejdsmarkedets — herunder specielt landbrugets — efterspørgsel af arbejdskraft blandt unge ikke-forsørgere dækkes i det omfang, det er muligt.“

Lovforslaget blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt.

66. Byggelov for købstæderne og landet. (Boligministrene *Bundvad* og *Carl P. Jensen*). [A. sp. 97. C. sp. 1061].

Fremsat skriftligt $\frac{7}{10}$ (F. sp. 40). 1. beh. $\frac{28}{10}$ (F. sp. 450). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Kryger, Adolph Sørensen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Kristian Kristensen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ove Hansen, Poul Hansen (Svendborg) (fra $\frac{23}{3}$ Ditlevsen), Carl P. Jensen (fra $\frac{1}{4}$ Bjørn Krogh), Axel Ivan Pedersen [formand], P. A. Rasmussen, Retoft, Søgaard, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Kristian Kristensen, Kryger, Vagn Bro, Alfred Bøgh, Foged (fra $\frac{16}{3}$ Ejnar Hansen), Axel Kristensen, Adolph Sørensen, Asger Jensen og Thestrup). Betænkning (B. sp. 1225) afgivet $\frac{12}{5}$. 2. beh. $\frac{20}{5}$ (F. sp. 5861). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1545) afgivet $\frac{25}{5}$. 3. beh. $\frac{1}{6}$ (F. sp. 6166). *Loven stadfæstet 10. juni 1960*. (Lovt. nr. 246).

Forslaget til nærværende lov var enslydende med det i folketingsåret 1958-59 fremsatte forslag til byggelov for købstæderne og landet. Om baggrunden for og hovedpunkterne i lovforslaget henvises til årbog 1958-59, side 477. I det følgende vil derfor navnlig blive omtalt de væsentligste af de ændringer, som foretoges i lovforslaget under folketingets behandling af sagen.

I lovens *kapitel 1* er bestemmelserne om dens stedlige og saglige område (§§ 1 og 2) uforandret. København og Frederiksberg falder således uden for lovens stedlige område. Den mulighed, § 5 giver for at meddele *forbud mod udstykninger*, som vil komme i strid med en forsvarlig og hensigtsmæssig byudvikling, begrænses til områder, hvor bygningsmyndigheden udøves af amtsrådet (de rene *landdistrikter*). De bestemmelser, som skal supplere lovens principielle regler, er tænkt fastsat dels i et for hele lovens område fælles *bygningsreglement* (§ 6), dels i kommunale *bygningsvedtægter* (§ 7). Den foreslåede bestemmelse, som omhandler indholdet af *bygningsreglementet*, gav anledning til nogen diskussion i folketinget og ændredes med henblik på at begrænse reglementets indhold, for så vidt angår bestemmelser om bygningers *indretning*.

Paragraffen fik i sin endelige udformning følgende ordlyd:

„I et af boligministeren udfærdiget bygningsreglement fastsættes fornødne forskrifter om bygningers opførelse, konstruktioner og indretning til fyldestgørelse af sikkerhedsmæssige, brandmæssige og sundhedsmæssige hensyn. Der kan fastsættes bestemmelser om isolation mod kulde og varme, lyd, fugt og lugt og om udførelse af tekniske installationer samt bestemmelser, der sikrer mulighed for senere installation af sanitære og tekniske anlæg.

For beboelsesbygninger, der opføres med udleje for øje, kan i reglementet optages målnormer, der kan fremme anvendelsen af standardiserede bygningsdele, installationsdele og inventar.

For lejligheder med et nettoareal på 110 m² eller derunder i beboelsesbygninger, der opføres med udleje eller salg for øje, kan i reglementet optages bestemmelser til sikring af en hensigtsmæssig planudformning under hensyn til lejlighedens tilsigtede brug.“

Samtidig udgik bestemmelserne om beboelses- og opholdsrum og om beboelseslejligheder i lovforslagets §§ 39 og 40.

I lovens *kapitel 2* er det som et hovedprincip fastslået, at bygge Lovgivningens *administration* er et *kommunalt* anliggende. I landdistrikterne (sognekommuner uden bygningsvedtægt) skulle bygningsmyndigheden ifølge lovforslaget udøves af *amtsbygningsråd*. Denne myndighed henlagdes ved en ændring af bestemmelsen (§ 8) til *amtsrådet*, samtidig med at det i § 10 fastslås, at *amtsbygningsrådet* er af *rådgivende* karakter. Der foretoges endvidere visse ændringer i amtsbygningsrådets sammensætning, og det blev udtrykkelig angivet, i hvilke arter af sager dets erklæring skal indhentes.

Hvad angår det *byggetekniske nævn*, der skal nedsættes ifølge § 12, og som skal være rådgivende for ministerier og andre myndigheder, er det ved en ændring fastsat, at dets medlemmer skal være i besiddelse af byggeteknisk sagskundskab. Endvidere skal sundhedsmyndighederne være repræsenteret i nævnet ved en læge med kendskab til hygiejniske forhold i byggeriet.

I kapitel 3 er i bestemmelserne om *grundkredse og byggeområder (§ 16)* bl. a. sket den ændring, at også vedtægtsforslag om grundkredse skal fremlægges til *offentligt eftersyn*. Det er endvidere nu bestemt, at fastlæggelsen af et område, der på grund af sin beskaffenhed eller beliggenhed *ikke må bebygges*, skal *tinglyses* på ejendommene (§ 17). Hvad angår landbrugsbyggeri og boliger på landet, er bestemmelserne ændret således, at amtsrådet kan stille krav om, at også *småhuse og landbrugsbygninger* m. v. skal *anmeldes* til amtsrådet, forinden byggearbejdet påbegyndes (§ 19).

I kapitel 4 findes bestemmelser om bygningers *forhold til veje*. Ved en tilføjelse til § 22 er den maksimale bredde, hvori en ny privat vej kan forlanges udlagt, fastsat til 20 m. Der er endvidere sket en vis udvidelse af adgangen til at yde *erstatning* ved hjørneafskæring (§ 23) og ved udvidelse af veje (§ 24). Endelig er der skabt udtrykkelig hjemmel for i bygningsreglementet at optage nærmere bestemmelser om, i hvilket omfang dele af en bygning kan springe frem over vejlinje eller bygge-
linje (§ 26).

I kapitel 5 er foretaget en væsentlig redaktionel omgruppering af bestemmelserne. Mens princippet i disse meget væsentlige bestemmelser om *grundudnyttelse og højdebegrænsning* er fastholdt, er der sket enkelte realitetsændringer i bestemmelserne. Navnlig de i lovforslaget foreslåede *udnyttelsesgrader* var genstand for indgående drøftelser i folketetinget, som resulterede i *forhøjelser* på visse områder. Bestemmelsen bygger på det princip, at der fastsættes maksimale — relativt lave — *udnyttelsesgrader* for områder uden planlægning (§ 33, stk. 1), og at der er mulighed for højere *udnyttelsesgrader* i områder, hvor en af de i loven nævnte former for planlægning har fundet sted. Paragraffen fik i sin endelige form følgende ordlyd:

„Når ingen anden bestemmelse er truffet i bygningsvedtægt, byplan eller reguleringsplan, må en bebyggelses *udnyttelsesgrad* ikke overstige

i <i>ældre byområder</i> med overvejende sluttet bebyggelse ...	0,50
i <i>andre områder</i> :	
for <i>parcelhuse</i>	0,20

for række- og kædehuse o. lign.....	0,25
for andre bebyggelser.....	0,40

I de *ældre byområder* med overvejende sluttet bebyggelse fastsættes *grundkredsens almindelige maksimale udnyttelsesgrader* i almindelighed varierende mellem 0,50 og 1,00. I andre områder fastsættes de almindelige maksimale udnyttelsesgrader i almindelighed for parcelhusbebyggelse til 0,20, for rækkehusbebyggelse m. v. til 0,25 og for andre bebyggelser varierende mellem 0,40 og 0,60.

For *byggeområder* til *blandet bebyggelse* kan fastsættes maksimale udnyttelsesgrader i almindelighed varierende mellem 0,50 og 1,25.

For *byggeområder* til *erhvervsbebyggelse* kan fastsættes maksimale udnyttelsesgrader i almindelighed varierende mellem 0,50 og 1,50 eller i ældre byområder mellem 0,50 og 2,00. Der kan i stedet for udnyttelsesgrader fastsættes bestemmelser af andet indhold til begrænsning af bebyggelsens omfang.

I bygningsvedtægten kan bestemmes, at bygningsmyndigheden for bebyggelser, der opføres på grundlag af godkendte *bebyggelsesplaner*, kan godkende forøgelse med indtil 30 pct. af den i en grundkreds eller et byggeområde gældende almindelige maksimale udnyttelsesgrad, dog ikke ud over en udnyttelsesgrad på henholdsvis 2,00 i områder, der er udlagt til erhvervsbebyggelse, og 0,60 for boligbebyggelse uden for ældre byområder med overvejende sluttet bebyggelse.

En bebyggelsesplan som omhandlet i stk. 5 skal omfatte et efter bygningsmyndighedens skøn passende afgrænset område. Planen skal sikre såvel den aktuelle bebyggelse som fremtidig bebyggelse inden for planens område de i loven og bygningsreglementet foreskrevne friarealer og afstandsforhold og skal tage sigte på, at der opnås de bedst mulige samlede bebyggelsesforhold også i forhold til de omliggende grunde.

Yderligere indskrænkninger eller forøgelse af udnyttelsesgraderne ifølge stk. 1-6 kan fastsættes i *byplaner* og *reguleringsplaner*."

Bestemmelserne i § 34 om bygningers *højde og afstandsforhold* bygger på samme principper som udnyttelsesgraderne.

De svarer med en enkelt mindre ændring til de oprindeligt foreslåede.

I kapitel 6, der indeholder bestemmelser om områdeinddelinger efter bebyggelsens art i henseende til anvendelse (bolig- og erhvervsbebyggelse) m. m., er der foretaget visse ændringer i bestemmelsen om *indretning af forretnings- og værkstedslokaler i boligområder (§ 38)*. Ændringerne tilsigter at klargøre, at kommunalbestyrelsens forudgående tilladelse til indretning af de nævnte lokaler alene har hensyn til at sikre en ud fra *bebyggelsesregulerende*, herunder færdselsmæssige, *hensyn* forsvarlig beliggenhed af forsyningsbutikker m. v.

Der var i folketinget ikke enighed om denne bestemmelses affattelse. Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer) af det nedsatte udvalg stillede i udvalgets betænkning et ændringsforslag, som gik ud på, at indretning af de nævnte butikker m. v. i et boligområde *principielt* skulle være *tilladt*, og at et forbud krævede $\frac{2}{3}$ *flertal* i kommunalbestyrelsen.

Flertallet (regeringspartiernes medlemmer) stillede et ændringsforslag, der som nævnt tilsigtede en klargøring af de hensyn, der burde tages i betragtning, men kunne ikke fratage kravet om *forudgående godkendelse*.

Også bestemmelsen om de krav, der i bygningsvedtægt kan stilles til bebyggelsens *vedligeholdelse (§ 44)*, ændredes i overensstemmelse med et af det nævnte flertal stillet ændringsforslag. Herved fremhævedes det, at kravet til en bebyggelses sømmelige stand må have *forskelligt indhold* under hensyn til *beliggenheden*, ligesom adgangen til at meddele påbud om afhjælpning m. v. begrænsedes. Også på dette område havde mindretallet stillet forslag om videregående ændringer.

Reguleringsinstituttet, der navnlig har hensyn til ombygning af *ældre byområder*, er ved en ændring i § 45 udtrykkeligt begrænset til sådanne områder.

Lovens almindelige *klageadgang* fraviges efter foretagne ændringer, for så vidt angår beslutninger om krav til bebyggelsens *ydre fremtræden (§ 43)*, idet der i disse tilfælde åbnes adgang til at påklage beslutningerne til *reguleringskommissionen*. Denne tilføres derfor ved en tilføjelse til § 53 et på dette område særlig sagkyndigt medlem.

Kommunalbestyrelsens adgang til *ekspropriation* af privatjede grunde m. m. begrænsedes noget i forhold til det oprindeligt foreslåede. Efter bestemmelsen i § 56 kan ekspropriation herefter ske, når det er nødvendigt til

- a. opnåelse af tilfredsstillende bebyggelses- eller vejforhold og tilvejebringelse af fælles tekniske forsyningsanlæg for et bebyggelsesområde eller dele heraf,
- b. tilvejebringelse eller udvidelse af kommunale anlæg, institutioner eller virksomheder, der ikke tjener erhvervsmæssige formål, og
- c. tilvejebringelse eller udvidelse af børne- og fritidsinstitutioner og -anlæg, der opfylder lovgivningens betingelser for at opnå tilskud til driften fra det offentlige med mindst 50 pct. af de godkendte årlige driftsudgifter.

Lovforslagets bestemmelse om en almindelig *tidsbegrænsning* på 80 år af meddelte byggetilladelser og godkendelser er udgået. Dog er der (§ 61) bevaret en mulighed for i visse tilfælde at meddele godkendelse som midlertidig, hvor særegne forhold gør det påkrævet.

Loven træder ifølge § 66 i kraft den 1. april 1961. Boligministeren kan dog efter indstilling fra en kommunalbestyrelse meddele udsættelse — længst indtil 1. april 1963 — med lovens gennemførelse i kommunen, når sådan udsættelse er nødvendig af hensyn til tilvejebringelse af en bygningsvedtægt. Kommunalbestyrelsens forslag til bygningsvedtægten skal indsendes til boligministeren inden for en af ministeren fastsat frist og senest den 1. oktober 1961.

Lovforslaget behandledes i folketinget sammen med det nedenfor under nr. 112 omtalte forslag til lov om brandvæsenet i købstæderne og på landet.

Ved 1. behandling blev der fra alle sider givet udtryk for det ønskelige i at opnå en modernisering, forenkling og koordinering af de for byggeri gældende bestemmelser, således som det var tilsigtet ved fremsættelsen af lovforslaget. Der udtaltes dog — navnlig fra venstres og det konservative folkepartis side — betænkeligheder ved udformningen af en række af lovforslagets bestemmelser, som måtte forudsætte en grundig drøftelse i et udvalg.

Lovforslaget underkastedes en særdeles grundig udvalgsbehand-

ling, som resulterede i en lang række ændringsforslag i betænkningen, der for en stor del tilsigtede at imødekomme de af oppositionen fremførte betænkeligheder.

Bortset fra de ovennævnte to punkter — lovens § 38 om *indretning af butikker m. v.* og § 44 om kravene til *vedligeholdelse* — på hvilke mindretallet (venstres og det konservative folkepartis medlemmer) stillede ændringsforslag, gav hele udvalget tilslutning til de i betænkningen stillede 75 ændringsforslag. De vigtigste af disse fremgår af det foregående.

Om nogle af de i udvalget drøftede spørgsmål skal af betænkningen anføres følgende, idet der i øvrigt må henvises til dennes indgående bemærkninger.

„Udvalget kan tiltræde, at lovforslaget fremkalder en vis *samling i byggelovgivningen af almindelige bestemmelser* om bygnings opførelse og konstruktioner. Man finder imidlertid, at byggelovgivningen i højere grad, end lovforslaget vil medføre, bør indeholde sådanne almindelige bygningsbestemmelser. Man har navnlig hæftet sig ved, at der bl. a. i loven om bygningsmæssige *civilforsvarsforanstaltninger* og i *arbejderbeskyttelseslovene* er optaget almindelige bestemmelser om bygnings konstruktioner og indretning — bestemmelser, der ikke mindst af hensyn til de byggende bør søges i den egentlige byggelovgivning og administreres af de almindelige bygningsmyndigheder, eventuelt under medvirken af den særlige sagskundskab, der er tilvejebragt ved administrationen af de gældende love.

Boligministeren har over for udvalget erklæret sig principielt enig i dette synspunkt, men fremhævet, at en yderligere samling i byggelovgivningen af almindelige forskrifter om byggetekniske forhold unødigt vil sinke gennemførelsen af en stærkt savnet tidssvarende byggelov. Boligministeren har dernæst anført, at en samordning af sådanne forskrifter i de forskellige lovgivningsområder vil ske under medvirken af det i lovforslagets § 11 omhandlede byggetekniske nævsn.

Udvalget har ikke ment at kunne se bort fra disse synspunkter, men henstiller til boligministeren at være opmærksom på det ønskelige i en også formel samling af de omhandlede bestemmelser og tage initiativ til, at en hertil sigtende lovrevision gennemføres.“

Udvalget understreger endvidere det principielt ønskelige i, at *bygge- og byplanlovgivningen* sammenarbejdes i én lov.

„Boligministeren har givet tilsagn om at ville nedsætte en kommission til nærmere at overveje spørgsmålene, når der efter en passende tids forløb er indvundet erfaringer på grundlag af den nye byggelovgivning.

Udvalget er enig i, at et kommissionsarbejde kan være påkrævet, og finder, at dette bør fremmes mest muligt.“

Angående *København og Frederiksberg* anføres:

„Udvalget ser ingen rimelig grund til, at bestemmelser om byg-

ningers opførelse m. v. — herunder navnlig de teknisk-konstruktive bestemmelser — ikke skal være de samme i de 2 hovedstadskommuner som i det øvrige land.

Da en ny byggelov for landet uden for København og Frederiksberg imidlertid er stærkt påkrævet, afstår udvalget fra at stille ændringsforslag til § 1, men anmoder boligministeren om at søge foretaget en *revision af de gældende byggelove for København og Frederiksberg* med henblik på, at bygningsbestemmelserne i så vid udstrækning som muligt bliver ensartede for hele landet.“

Et spørgsmål, der gav anledning til indgående drøftelse, var bestemmelsen om, at ministeren skulle udfærdige et *bygningsreglement*. Der opnåedes enighed i udvalget om den ovenfor citerede bestemmelse i lovens § 6. Det udtales i øvrigt i betænkningen, at „udvalget anser fastsættelsen af bestemmelser i bygningsreglementet for at være et *administrativt anliggende*, hvorunder boligministeren handler under sædvanligt parlamentarisk ansvar. Man har derfor ikke set det som sin opgave at tage stilling til indholdet af de enkelte bestemmelser i det udkast til bygningsreglement, som boligministeren har forelagt for udvalget.“

Det anføres endvidere, at boligministeren på foranledning af henvendelse fra en række landboforeninger har „truffet aftale med de *landøkonomiske foreninger* om en ordning, hvorefter foreningerne nedsætter et *fælles byggeudvalg*, der indeholder også teknisk sagkundskab, og boligministeren søger samråd med dette udvalg om sådanne ændringer i bygningsreglementet, der skal finde anvendelse på landbrugets bygninger, herunder stuehusene. Boligministeren har endvidere givet udtryk for, at denne ordning også vil omfatte det første bygningsreglement i henhold til loven, for så vidt angår bestemmelser af interesse for de landøkonomiske foreninger. Udvalget kan tiltræde den trufne ordning.“

Det erkendtes ved lovforslagets videre behandling fra både venstres og det konservative folkepartis side, at lovforslaget ud fra de to partiers synspunkter var forbedret gennem de foretagne ændringer.

Venstre kunne dog ikke stemme for lovforslagets endelige vedtagelse ved 3. behandling. Det vedtoges herefter med 101 stemmer (S, KF, RV, DR og DK) mod 1 (Jensen-Broby (V)), mens 35 (V) undlod at stemme.

67. Lov om ophævelse af Sønderjydsk Hypoteklånepond. (Boligminister *Bundvad*). [A. sp. 299. C. sp. 63].

Fremsat skriftligt ²⁹/₁₀ (F. sp. 479). 1. beh. ¹²/₁₁ (F. sp. 621). Partiernes ordførere: Bladt, Ejnar Hansen, Clausen (Olufskjær), Slipsager, Sandau og Alfred Jensen. Henvist til

udvalg på 17 medlemmer (Bladt, Ditlevsen, Holger Eriksen, Gorrsen, Andreas Hansen [formand], Erhard Jakobsen, Chr. Thomsen, Slipsager [næstformand], Kristian Kristensen, Ejnar Hansen, Damsgaard, From, Lorentzen, Mosbech, Clausen (Olufskjær), Niels Ravn og Thestrup). Betænkning (B. sp. 175) afgivet $\frac{3}{12}$. 2. beh. $\frac{15}{12}$ (F. sp. 1848). 3. beh. $\frac{18}{12}$ (F. sp. 2029). *Loven stadfæstet 13. januar 1960.* (Lovt. nr. 7).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Den ved lov nr. 33 af 28. februar 1927 og tillægslove af 31. marts 1931 og 4. december 1931 oprettede *Sønderjydske Hypoteklånepfond* med det formål at yde lån mod sekundær panteret i landejendomme i Sønderjylland, jfr. herved tillige § 4 i lov nr. 164 af 16. maj 1934, *ophæves fra 1. april 1960* at regne.

§ 2. Det låntagerne ifølge hypoteklånepfondens vedtægter § 4, jfr. tillæg IV. § 4, påhvilende solidariske ansvar ophæves, og låntagernes adgang til andel i reservefonden i medfør af statutternes § 28 bortfalder.

§ 3. Hypoteklånepfondens aktiver, herunder fordringer på debitorer (inkl. forstrækningsbeløb), kasse-, bank- og girobeholdning, ekstraordinær reservefond, inventar m. v., samt fondens passiver, herunder gæld til Kongeriget Danmarks Hypotekbank, deposita m. v., overtages af finansministeriet på statskassens vegne.

§ 4. Finansministeren bemyndiges til at afhænde de overtagne fordringer på fondens lånedebitorer (herunder forstrækningsbeløb) til *sparekasser i de sønderjyske landsdele* på følgende vilkår:

1) Fordringerne overdrages pr. 1. april 1960 uden ansvar for statskassen til parikurs.

2) Fordringerne overtages af sparekasserne *mod kontant betaling*. Dog kan finansministeren *i særlige tilfælde* tillade, at betaling finder sted *over højst 5 år*, imod at den til enhver tid skyldige restgæld forrentes med 5 pct. p. a.

3) Den i fondens statutter § 16, jfr. tillæg IV. § 9, hjemlede adgang til at opkræve bidrag til reservefonden med $2\frac{1}{4}$ promille af den oprindelige hovedstol halvårlig samt den i

statutterne § 17, jfr. tillæg II, hjemlede adgang til i tilfælde af ejerskifte, relaxsation m. v. at opkræve ekstraordinære afdrag overtages af sparekasserne. Derimod *bortfalder* den i fondens statutter § 18 hjemlede *adgang til at opkræve ekstraordinære bidrag til reservefonden.*

4) Der *tilsikres låntagerne adgang til omprioritering og relaxsation* på nærmere af finansministeren fastsatte vilkår.

5) Transport af fordringerne fra statskassen til sparekasserne kan ske uden stempelberigtigelse og uden erlæggelse af tinglysningsafgifter. I øvrigt *bortfalder* de i lov nr. 33 af 28. februar 1927 om oprettelse af Sønderjydsk Hypoteklånefond § 7 hjemlede lempelser med hensyn til stempel og tinglysning m. v.

§ 5. Finansministeriet på statskassens vegne afvikler på de hidtidige vilkår det lån på indtil 20 mill. kr., der ved fondens oprettelse, jfr. statutterne § 5, blev ydet imod statsgaranti af Kongeriget Danmarks Hypotekbank, men dog således, at den eventuelle difference, der måtte fremkomme mellem de ordinære afdrag til hypotekbanken og sparekassernes afdrag til statskassen, indbetales som ekstraordinært afdrag på gælden til hypotekbanken.

Sønderjydsk Hypoteklånefond blev oprettet ved lov nr. 33 af 28. februar 1927 med tillægslove nr. 83 af 31. marts 1931 og nr. 312 af 4. december s. å. som en midlertidig fond med det formål at yde lån i landejendomme i de sønderjydske landsdele mod solidarisk ansvar for låntagerne og mod sekundær panteret fortrinvis næst efter lån af kreditforeningsmidler eller andre offentlige midler.

Fondens udlånsvirksomhed skulle oprindeligt ophøre med udgangen af maj måned 1930, hvorefter fonden skulle træde i likvidation, men ved førstnævnte tillægslov blev udlånsperioden forlænget, og *udlånsvirksomheden er først endeligt afsluttet i 1935.*

Fondens udlånsmidler blev tilvejebragt ved, at fonden med statsgaranti optog et parilån på 20 mill. kr. hos Kongeriget Danmarks Hypotekbank. Endvidere blev der optaget et lån hos hypotekbanken på 2 mill. kr., der blev henlagt i stats- og kreditforeningsobligationer som en særlig risikoudligningsfond.

Af lånefondens oprindelige udlån på 20 mill. kr. *resterede pr. 1. april 1959 ca. 6,6 mill. kr. fordelt på 1930 lån, der vil være indfriet senest i 1976.*

Som følge af mindre indtægter, der skyldes udlånsmassens til-

bagebetaling og stigende administrationsomkostninger, især lønningsudgifter, har hypoteklånefondens *overskud i de senere år været stadig faldende*, og for regnskabsåret 1957-58 udviste driftsresultatet et underskud på godt 18 000 kr., hvorefter der i overensstemmelse med § 18 i fondens statutter måtte pålægges debitorerne et *ekstraordinært bidrag til reservefonden* på 1 pct. af lånenes hovedstol fordelt over december termin 1957 og juni termin 1958. I regnskabsåret 1958-59 har driftsunderskuddet udgjort godt 30 000 kr., der har måttet dækkes af det nævnte ekstraordinære bidrag.

Den 13. december 1957 nedsatte finansministeriet et *udvalg* med den opgave at foretage en undersøgelse af de organisatoriske og administrative problemer, der knyttede sig bl. a. til Sønderjysk Hypoteklånefond, samt at fremsætte forslag vedrørende instituttens fremtidige stilling med henblik på opnåelse af en besparelse og forenkling.

Udvalget, der den 3. juli 1959 afgav betænkning, foreslog under henvisning til, at *fonden for længst har afsluttet sin udlånsvirksomhed*, at samtlige lån ifølge de foreliggende oplysninger har sikkerhed inden for ejendomsværdien, samt at fondens drift gennem de senere år har udvist stadig dårligere driftsresultater, at *lånefonden blev ophevet som selvstændig virksomhed*.

Udvalget havde overvejet at foreslå, at den nuværende administration blev henlagt til finansministeriet, men da der fra sønderjysk side blev udtrykt ønske om at *bevare administrationen af de pågældende lån i de sønderjyske landsdele*, og da der gennem forhandlinger mellem Foreningen af sønderjyske Sparekasser og finansministeriet opnåedes enighed om at overdrage fondens fordringer til de sønderjyske sparekasser, såfremt lovforslaget gennemførtes, havde udvalget tilsluttet sig, at fordringerne overdrages til disse sparekasser til parikurs og således, at debitorernes hidtidige stilling ikke forringes.

Lovforslaget fik i folketinget tilslutning fra alle sider. Det fremhævedes under behandlingen, at Hypoteklånefonden i en vanskelig overgangstid havde løst en betydningsfuld opgave. Der var almindelig tilfredshed med, at administrationen af de bestående lån efter den nye ordning kunne varetages af de sønderjyske sparekasser og på en sådan måde, at låntagernes stilling ikke blev forringet. I denne forbindelse understregedes betydningen af, at adgangen til at opkræve ekstraordinære bidrag til reservefonden bortfalder, og at låntagerne fortsat har adgang til omprioritering, jfr. § 4, nr. 3 og 4.

Ifølge § 4, nr. 2, skal fordringerne overtages af sparekasserne mod kontant betaling. Dog kan finansministeren „i særlige tilfælde“ tillade afdragsvis betaling. Det fremgår af folketingsudvalgets *betænkning*, at der i en henvendelse fra Foreningen af sønderjyske Sparekasser „er fremsat ønske om, at ordene „i særlige tilfælde“ slettes, idet det er anført, at det formentlig for adskillige af de

sparekasser, der er interesseret i overtagelse af Hypoteklånefondens lån, ikke vil være muligt at præstere de fornødne beløb kontant ved overtagelsen, hvorfor de vil være henvist til at gøre brug af den i paragraffen omhandlede afdragsordning. Boligministeren har imidlertid over for udvalget oplyst, at finansministeriet ikke har fundet grundlæg for at ændre bestemmelsen, idet man herved ville fravige den mellem foreningen og finansministeriet indgåede aftale, men at finansministeriet dog, når forholdene måtte tale herfor, vil stille sig imødekommende over for anmodninger om afdragsvis betaling.“

Med en enkelt ændring — hvorefter transporterne fritages også for tinglysningsafgift — vedtoges lovforslaget enstemmigt ved 3. behandling, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

68. Lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 3037. C. sp. 537].

Fremsat skriftligt $25/2$ (F. sp. 3273). 1. beh. $2/3$ (F. sp. 3654). Partiernes ordførere: Kaj Andresen, Søren Andersen, Asger Jensen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kaj Andresen, Bladt, Hjortnæs, Th. Mikkelsen, Mørk [formand], Edel Saunte, Else Zeuthen [næstformand], Baunsgaard, Ayoë Herbøl, Søren Andersen, Holmberg, Skov Jørgensen, Peter Larsen, Lorentzen, Asger Jensen, Ninn-Hansen og Gertie Wandel). Betænkning (B. sp. 529) afgivet $17/3$. 2. beh. $22/3$ (F. sp. 4238). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 747) afgivet $22/3$. 3. beh. $24/3$ (F. sp. 4417). *Loven stadfæstet 29. marts 1960.* (Lovt. nr. 111).

Ved loven foretages dels en *ændring af reglerne om ventetillæg*, dels *forhøjelser af en række ydelser*. Disse forhøjelser finansieres delvis ved den besparelse, som den nye ventetillægsordning medfører. Endvidere er gennemført en mindskelse af forskellen mellem ydelserne i de tre kommunegrupper og ændringer i reglerne om indtægtsberegning med henblik på at tilvejebringe større ensartethed i behandlingen af „selvpensionister“ og formueejere samt enkelte andre ændringer.

Om lovens bestemmelser anføres:

Ifølge den ved lov af 2. oktober 1956 ændrede affattelse

af folkeforsikringslovens § 40, stk. 1, skulle de ved denne lovbestemmelse forhøjede *ventetillægssatser* træde i kraft 1. april 1960 og komme til anvendelse også på folkepensionister, som før 1. april 1960 havde fremsat begæring om folkepension. Efter bestemmelsen skulle ventetillæg først kunne opnås ved opsættelse af begæringen til det fyldte 70., henholdsvis 72. år (mod hidtil det 67., henholdsvis 70. år). Enlige kvinder skulle dog kunne opnå tillægget fra det fyldte 65., henholdsvis 67. år. For disses vedkommende skulle der således ske en nedsættelse af aldersgrænsen.

Bestemmelsen ændres ved nærværende lov således, at de højere ventetillæg *kun ydes til personer, som fremsætter begæring om folkepension den 1. april 1960 eller senere*, og som på dette tidspunkt opfylder de nævnte aldersbetingelser.

Da *enlige kvinder* er berettiget til at modtage ventetillæg i en yngre alder end andre, er det endvidere bestemt, at ventetillæg til enlige kvinder *også* for tiden *efter den 1. april 1960* ydes med *de beløb, der var fastsat som gældende indtil denne dato*. De vil dog kunne opnå de højere ventetillæg, hvis de efter den 1. april 1960 har opsat begæring om pension til det fyldte 70., henholdsvis 72. år.

Folkepension ydes fremtidig til *kvinder, der er fyldt 62 år* (i finansåret 1960-61, 61 år), såfremt de er *gift med en folke- eller invalidepensionist*. Disse kvinder er efter de hidtil gældende regler først berettiget til folkepension fra det fyldte 67. år (i finansåret 1960-61, 66 år).

Rådighedsbeløbet til ydelse af *personlige tillæg* forhøjes i hovedstaden og i købstæder m. v., således at den i loven fastsatte procent til dette formål forhøjes fra 5,5 til henholdsvis 6,5 og 6.

Der er samtidig foretaget den ændring, at *personlige tillæg* kun kan ydes i tilfælde, hvor pensionistens forhold er ganske særlig vanskelige, og der er herfter *ikke længere hjemmel til* af et eventuelt restbeløb af rådighedsbeløbet at foretage *generelle udlodninger* til pensionisterne.

Beløbet til *småfornødenheder* for pensionister på alderdomshjem m. v. (lommepege) er forhøjet.

For at *formindske forskellen* i invalide- og folkepensionens størrelse i de 3 kommunegrupper er der ved ændringer i § 39, stk. 1, foretaget forhøjelser af grundbeløbene i kommunegrupperne II og III (købstæder og landdistrikter), ligesom de i § 41, stk. 1, omhandlede fradragsfri beløb i de nævnte kommuner er forhøjet.

Endvidere er den højeste *fradragsprocent* (96), der hidtil er anvendt på indtægter, som overstiger 220 pct. af det fradragsfri beløb, afskaffet, så at der i intet tilfælde kan fradrages mere end 84 kr. i pensionen af en indtægtsstigning på 100 kr.

Samtidig er der gennemført forhøjelser af *bistands-, pleje- og ægteskabstillægget* i kommunegrupperne II og III.

Fra forskellig side er det blevet gjort gældende, at „selvpensionister“ ved folkepensionslovgivningen er blevet forfordelt i forhold til formueejere, idet løbende pensionsydelse i deres helhed betragtes som indtægt ved beregningen af folkepension, uanset at pensionen består dels af et formueforbrug, dels af indtægt.

Med henblik på at tilvejebringe *større ensartethed i behandlingen af „selvpensionister“* på den ene side og *formueejere* på den anden side er der gennemført en række ændringer i lovens § 41, som i hovedtræk går ud på følgende.

Såfremt en pensionist eller den med ham samlevende ægtefælle ejer fast ejendom eller anden *formue*, lægges der ved beregning af pensionen *til den årlige indtægt* et beløb svarende til 25 pct. af den samlede *formueindtægt*. Af tillægget for formueindtægt ses der bort fra de første 500 kr., jfr. dog § 85.

Såfremt en pensionist eller den med ham samlevende ægtefælle oppebærer *livrente, pension med løbende udbetalinger* eller anden indtægt, der kan sidestilles hermed, ses der ved beregning af invalidepension og folkepension *bort fra 25 pct. af denne indtægt*. Af pension fra staten, folkeskolen, folkekirken, en kommune, et koncessioneret selskab, en offentlig virksomhed eller en statsunderstøttet pensionskasse kan der dog herved for enlige højst bortses fra 700 kr. og for andre højst fra 1 050 kr., jfr. § 85. Når ganske særlige forhold foreligger, kan socialmini-

steren efter forhandling med finansministeren dispensere fra bestemmelsen i foranstående punktum.

I det oprindelige lovforslag var bestemmelserne begrænset til folkepensionister. Under folketingets behandling udvidedes reglerens anvendelsesområde til *også at omfatte invalidepensionister*, ligesom tilsvarende regler gennemførtes for *enkepensionister* i det under nr. 78 omtalte lovforslag om ændring i enkepensionsloven, som behandles sammen med nærværende lovforslag.

I udvalgsbetænkningen udtales bl. a.:

„Udvalget har overvejet spørgsmålet, om *aftægtsydelse* bør omfattes af de foreslåede bestemmelser vedrørende pensionsydelse. Socialministeren har over for udvalget oplyst, at disse bestemmelser ikke tager sigte på *aftægtsydelse*, men har over for udvalget givet tilsagn om at ville henvise spørgsmålet til nærmere behandling i det udvalg, der overvejer spørgsmål om privatpensionisters stilling med hensyn til folkepension og beskatning.“

Herudover indeholder loven enkelte bestemmelser af mere teknisk karakter og visse overgangsbestemmelser.

Loven trådte i kraft den 1. april 1960.

Det spørgsmål, som under behandlingen i folketinget blev det fremherskende i diskussionen, var forsøget på at skabe mere ensartede regler for behandling af livrente- og pensionsindtægter på den ene side og formueindtægter på den anden side.

De udvalgsberettigede partiets ordførere erkendte alle, at privatpensionisternes forhold ikke var tilfredsstillende, og kunne derfor tilslutte sig de for deres vedkommende foreslåede forbedringer. Derimod tog venstres og det konservative folkepartis ordførere stærkt afstand fra de foreslåede skærper i beregningsreglerne for formueejere.

Den kommunistiske ordfører fandt forslaget alt for vidtgående, for så vidt angik selvpensionisterne, der i forvejen var relativt godt stillet i forhold til folkepensionister uden andre indtægter. Skærperen for formueindtægter fandt hun derimod rimelig. Hun kunne i øvrigt gå ind for de foreslåede forbedringer, men måtte protestere imod ændringerne i ventetillægsordningen.

Uden for ordførernes kreds gik *Baunsgaard* (RV) stærkt ind for videregående forbedringer af selvpensionisternes stilling.

I den af udvalget afgivne betænkning stillede socialministeren en række ændringsforslag, som for en dels vedkommende er omtalt i det foregående.

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) stillede ændringsforslag, som tilsigtede at lade de

foreslåede skærper for *formueejere* udgå og at henføre ydelser i henhold til *aftægtskontrakt* under reglerne for pensionsydelser.

Uden for betænkningen forelå fra kommunistisk side ændringsforslag om en generel nedsættelse af aldersgrænserne for ydelse af folkepension og om fuldstændig ophævelse af zonegrænserne i forbindelse med forhøjelse af grundbeløbene.

Ved 2. behandling vedtoges socialministerens ændringsforslag, mens de øvrige forkastedes.

I den således ændrede form vedtoges lovforslaget ved 3. behandling enstemmigt.

69. Lov om invalide- og folkepension. (Socialminister Bomholt). [A. sp. 1633. C. sp. 853].

Fremsat skriftligt ¹⁵/₁₂ (F. sp. 1837). 1. beh. ¹⁴/₁ (F. sp. 2122). Partiernes ordførere: Kaj Andresen, Søren Andersen, Gertie Wandel, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kaj Andresen, Bladt, Dupont, Hjortnæs, Th. Mikkelsen, Mørk [formand], Edel Saunte, Else Zeuthen, [næstformand], Ayoë Herbøl, Søren Andersen, Holmberg, Skov Jørgensen, Peter Larsen, Lorentzen, Gertie Wandel, Asger Jensen og Ninn-Hansen). Betænkning (B. sp. 1073) afgivet ⁵/₅. 2. beh. ¹⁷/₅ (F. sp. 5633). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1527) afgivet ²⁰/₅. 3. beh. ²⁴/₅ (F. sp. 5922). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 238).

Forslaget til loven var navnlig foranlediget af de betænkninger, som sygeforsikringskommissionen af 1954 og invalideforsikringskommissionen af 1956 havde afgivet i 1959. Der er endvidere en nøje sammenhæng mellem nærværende lov og lovene om revalidering (omtalt nedenfor under nr. 71) og om den offentlige sygeforsikring (omtalt nedenfor under nr. 70). Ved gennemførelsen af de nævnte love måtte afsnittet om sygeforsikring og en del andre bestemmelser i folkeforsikringsloven udgå. Denne lov ville herved få en væsentlig anden karakter, hvorfor det fandtes naturligt at lade loven fremtræde som en helt ny folkeforsikringslov, der herefter stort set ville være begrænset til bestemmelser om invalide- og folkepension.

I konsekvens heraf ændredes lovforslagets titel under folketingets behandling af sagen.

Under behandlingen foretoges som en konsekvens af gennemførelsen af det ovenfor under nr. 68 omtalte forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring (lov nr. 111 af 29. marts 1960) en række ændringer, bl. a. vedrørende forhøjelse af grundbeløbene i visse kommunegrupper og om beregningsreglerne. Herom henvises til omtalen af det nævnte lovforslag. Bortset herfra er der ikke tale om ændringer i pensionernes størrelse i almindelighed eller i de nærmere regler om beregningen heraf. Da loven således på dette punkt svarer til den hidtil gældende lov, vil alene de væsentligste nydannelser blive omtalt i det følgende.

§ 1 indeholder de almindelige betingelser for adgang til invalide- og folkepension.

Herefter er denne adgang *ikke længere betinget af medlemskab i sygeforsikringen*. I forbindelse hermed må ses en ny bestemmelse, som stiller krav om, at modtageren *i det sidste år* forud for ansøgningen *skal have boet her i riget* eller have været beskæftiget i udlandet i dansk tjeneste eller dansk interesse eller med henblik på uddannelse.

Ved loven ophæves endvidere de hidtidige *værdighedsbetingelser* for adgangen til invalide- og folkepension (forargeligt levned) og bestemmelsen om, at modtagelse af en vis *offentlig hjælp* kunne hindre adgangen.

I det oprindelige lovforslag var den sidstnævnte bestemmelse (om offentlig hjælp) medtaget, og værdighedsbetingelser var opstillet for så vidt angik adgangen til folkepension.

For invalidepensionens vedkommende bortfalder reglerne om, at medlemskab af invalideforsikringen knyttes til sygeforsikringen, og om, at personer med en hyppigt tilbagevendende eller uhelbredelig *sygdom* eller betydeligere *legemssvaghed* i visse tilfælde ikke kan invalideforsikres. Ligeledes bortfalder muligheden for fortabelse af adgangen til pension på grund af *restance* med medlemsbidraget. Herefter står adgangen til inva-

lidedension principielt åben for alle i alderen fra 15-67 år i tilfælde af invaliditet.

I forbindelse med den omtalte ændring, hvorefter adgangen til invalidedension ikke længere beror på medlemskab i en forsikring, står en ændret *finansieringsordning* for invalidedensionen.

Herefter afløses de hidtidige invalidepræmier fra de forsikrede af et *invalidedensionsbidrag*, der opkræves af skattevæsenet sammen med folkepensionsbidraget som et fælles bidrag til *invalide- og folkepension* på $1\frac{1}{4}$ pct. af skala-indkomsten (§ 33). Heraf skal $\frac{4}{5}$ (altså som hidtil 1 pct. af skala-indkomsten) anvendes til *folkepension* og $\frac{1}{5}$ overføres til invalideforsikringsfonden til delvis dækning af udgifter til *invalidedension* m. v.

Bestemmelserne om *arbejdsgivernes bidrag* er i det væsentlige uforandrede. Bidragets størrelse er som i den hidtidige lov fastsat til 14 kr. 25 øre årlig pr. beskæftiget helårsarbejder.

Om de økonomiske virkninger af den nye finansieringsordning henvises til lovforslagets bemærkninger.

Herudover er i forhold til den hidtidige lov foretaget en række forbedringer for invalider, således er bistands- og plejetillæggene forhøjet, jfr. § 4. Forhøjelsen får også virkning for de i § 24 omhandlede bistands- og plejeydelser til personer, der på grund af erhvervsevnenes størrelse ikke kan få invalidedension.

Betingelserne for opnåelse af bistandstillæg er noget mindre strenge end efter den hidtidige lov. Det kan således nu også ydes, hvis pensionisten på grund af invaliditet er ude af stand til at passe husholdningen, jfr. § 4.

De hidtidige bestemmelser om reduktion af de nævnte tillæg og ydelser, når samlevende ægtefæller begge er berettiget dertil, er bortfaldet.

Der indføres en invaliditetsydelse til personer med svær invaliditet. Ydelsen vil kunne virke som supplement til en erhvervsindtægt.

Ud fra ønsket om at tilskynde erhvervshæmmede til at

opnå beskæftigelse (revalideringssynspunkter) er den længste periode, i hvilken retten til invalidepension kan være hvilende, udvidet fra 1 til 3 år. Der er endvidere gennemført en vis udvidelse af adgangen til at forlange en ansøger eller pensionist indlagt til behandling og undersøgelser, ligesom invalidepensionen kan inddrages, hvis en pensionist eller ansøger undlader at underkaste sig undersøgelser eller revalidering (§ 20, stk. 5 og 6).

Invalideforsikringsrettens sammensætning er ændret, således at et medlem udnævnes efter indstilling af De samvirkende Invalideorganisationer, jfr. § 9, stk. 1.

Lovens øvrige bestemmelser svarer, bortset fra de som følge af lov nr. 111 af 29. marts 1960 gennemførte ændringer, i øvrigt i det væsentlige til de hidtil gældende regler i folkeforsikringsloven.

Lovforslaget fik i folketinget tilslutning fra alle sider.

Den foreslåede ordning for *finansiering* af invalidepensionen gav dog anledning til diskussion, idet *venstre* og *det konservative folkeparti* stærkt ønskede at bevare det hidtidige *forsikringsmæssige princip* (med opkrævning af en ensartet præmie hos de forsikrede) på dette område.

I den af udvalget afgivne betænkning stillede mindretallet (de nævnte partiers medlemmer) hertil sigtende ændringsforslag, der forkastedes ved 2. behandling.

I øvrigt vedtoges som nævnt en række af socialministeren stillede ændringsforslag.

Ved 3. behandling stilledes fra kommunistisk side ændringsforslag om forhøjelse af invaliditetstillægget, forhøjelse af arbejdsgiverbidraget og nedsættelse af invalide- og folkepensionsbidraget.

Efter at de kommunistiske ændringsforslag var forkastet, vedtoges lovforslaget enstemmigt.

70. Lov om den offentlige sygeforsikring. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1091. C. sp. 997].

FremSAT skriftligt ²⁷/₁₁ (F. sp. 1020). 1. beh. ⁴/₁₂ (F. sp. 1374). Partiernes ordførere: Mørk, Peter Larsen, Ninn-Hansen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Mørk, Kaj Andresen, Boye Hansen,

Poul Hansen (Svendborg) (fra $\frac{23}{3}$ Dose), Carl P. Jensen (fra $\frac{1}{4}$ Søgaard), Waldemar Laursen, Edel Saunte [formand], Else Zeuthen, Ayoë Herbøl [næstformand], Peter Larsen, N. Chr. Christensen, Thisted Knudsen, Krogh, Sønderup (fra $\frac{10}{2}$ Conrad Koføed), Ninn-Hansen, Ellen Strange Petersen og Poul Sørensen). Betænkning (B. sp. 1305) afgivet $\frac{12}{5}$. 2. beh. $\frac{18}{5}$ (F. sp. 5698). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til-lægsbetænkning (B. sp. 1553) afgivet $\frac{25}{5}$. 3. beh. $\frac{1}{6}$ (F. sp. 6179). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 239).

De hidtidige regler om den offentlige sygeforsikring fandtes i lov om folkeforsikring, jfr. lovbekendtgørelse nr. 228 af 12. september 1957.

I de senere år har der været rejst spørgsmål om en række ændringer i denne lovgivning, heraf flere af betydelig rækkevidde, f. eks. om ændring i de økonomiske betingelser for medlemskab, i de for medlemskab gældende helbreds- og aldersbetingelser samt i varighedsbegrænsningerne og i reglerne om sygekassernes ydelser, herunder dagpengene, om en forenkling af sygekassernes administration og om ændring i reglerne om fribefordring.

Under hensyn hertil nedsattes i 1954 en *kommission* til behandling af de foreliggende problemer inden for sygeforsikringen, „Sygeforsikringskommissionen af 1954“.

Loven bygger i væsentlig grad på de af kommissionen i betænkning af august 1959 stillede forslag. Disse er stort set fulgt, hvor indstillingen har været enstemmig eller afgivet af et altovervejende flertal i kommissionen.

Det er med loven tilstræbt at fortsætte udviklingen af sygeforsikringen henimod en fælles ordning for hele befolkningen. Herunder er der dog taget hensyn til væsentlige forhold i det hidtidige system, som er skønnet at burde opretholdes.

Det kan således nævnes, at sygeforsikringen stadig bygger på organer, som er økonomisk og administrativt selvstændige, men kontrolleres af det offentlige. Nydende medlemskab i sygeforsikringen er fremdeles frivilligt. Den hidtidige lægeordning forudsættes ligeledes opretholdt.

Med bevarelse af disse principper i den hidtidige ordning er der gennemført en væsentlig ændring i sygeforsikringens opbygning, idet adgangen til nydende medlemskab i de anerkendte sygekasser fremtidig står åben for alle uanset økonomiske forhold. Lovforslaget forudsatte i sin oprindelige form, at *fortsættelsessygekassernes* virksomhed efter en vis overgangstid skulle ophøre, så at der i administrativ henseende gennemførtes en enhedsordning for alle. Efter ændringer, foretaget under folketingets behandling, giver loven imidlertid fortsættelsessygekasserne mulighed for — på visse be-

tingelser — at fortsætte deres virksomhed, jfr. de nedenfor om lovens § 65 anførte bemærkninger.

Af andre nydannelser skal her nævnes, at de hidtidige *alders- og helbreds-betingelser* for optagelse som nydende medlem og varighedsbegrænsningen af ydelserne *ophæves*. Der sker en væsentlig *udbygning af dagpengeordningen*.

Kravet om medlemskab af den offentlige sygeforsikring som betingelse for opnåelse af folkepension og forbindelsen mellem medlemskab i sygekasserne og medlemskab af invalideforsikringen *ophæves*.

Som følge af, at forbindelsen mellem sygeforsikringen og de i øvrigt i folkeforsikringsloven indeholdte regler herefter ophører, og som følge af at det har været nødvendigt at foretage en omskrivning og en ny opstilling af samtlige bestemmelser om sygeforsikring, fremtræder loven som en selvstændig lov om den offentlige sygeforsikring. I denne lov er en særlig dagpengeordning for lønarbejdere indarbejdet som et selvstændigt afsnit under hensyn til denne ordnings alle omfattende karakter.

Idet der om enkeltheder må henvises til lovens tekst, bemærkes i øvrigt om lovens indhold:

1. Sygeforsikringens almindelige organisation.

Som nævnt åbner loven *adgang til nydende medlemskab* i en anerkendt sygekasse *for enhver uanset økonomiske forhold*. Den, der ikke benytter sig af denne ret, er forpligtet til at være bidragydende medlem af en anerkendt sygekasse (§ 1), jfr. dog det nedenfor om fortsættelsesygekasser (§ 65) anførte.

Loven bygger fremdeles på en *sygekassegrænse*, så at den offentlige sygeforsikring er forskellig for personer, hvis indtægt ligger under eller over denne grænse. Ifølge § 9 henføres således de nydende medlemmer til to grupper: *Gruppe A*, medlemmer med indtægt under grænsen, og *gruppe B*, medlemmer med indtægt over grænsen. Denne skal som hidtil fastsættes ved en af socialministeren hvert 3. år udsendt bekendtgørelse, jfr. nærmere paragraffens stk. 2. Efter bestemmelsens endelige formulering tages der alene hensyn til den skattepligtige indkomst, idet der dog (ved § 10, stk. 2) er åbnet mulighed for at overføre medlemmer, hvis indtægtsforhold pludseligt og varigt forringes, til gruppe A uanset deres indkomst i det foregående år. De hidtil gældende bestemmelser om en *formuegrænse* er ikke medtaget i loven.

Bestemmelse om *overflytning* mellem de to grupper træffes af sygekassens bestyrelse på grundlag af materiale, som stilles til rådighed af ligningsmyndighederne (§ 10, stk. 1). Systemet tager alene sigte på en kontrol med indtægtsforholdene for medlemmerne i gruppe A, idet det offentlige kun har interesse i at sikre, at overflytning finder sted, når indtægten stiger og passerer den grænse, hvor retten til statstilskud og overenskomstsmæssige fordele m. m. ophører.

I kapitel I (§§ 2-4) findes bestemmelser om *sygekasser*. Af ændringer i forhold til folkeforsikringslovens hidtidige tilsvarende bestemmelser skal nævnes følgende.

Der kan ifølge § 2, stk. 3, kun anerkendes *én sygekasse inden for hver kommunes område*, idet dog bortses fra de ved lovens ikrafttræden bestående landsomfattende sygekasser. Særregler kan fastsættes for disse og for København og Frederiksberg. Der vil herefter ikke være mulighed for at opretholde fagkasser, hvorfor de hidtidige bestemmelser i folkeforsikringsloven om faglige sygekasser er unødvendige. § 64 indeholder regler til løsning af problemerne ved sammenlægning af flere bestående sygekasser inden for samme kommune.

Som en følge af den almindelige adgang til nydende medlemskab gives ifølge § 3, stk. 1, *stemmeret* til kassernes kompetente forsamlinger alene til de *nydende medlemmer*.

I § 3, stk. 2, er det som en ny regel fastsat, at *kommunalbestyrelsen* skal vælge en tredjedel — dog mindst to medlemmer — af sygekassens bestyrelse.

Ifølge § 3, stk. 3, skal der i sygekassens vedtægt optages bestemmelser, som sikrer en passende *repræsentation* i sygekassens bestyrelse for *begge grupper* nydende medlemmer (A- og B-gruppen). Det er fastsat, at hver gruppe i alle tilfælde skal sikres ret til mindst 1 medlem.

§ 4 fastslår, at der for hver sygekasse skal findes en *vedtægt*, affattet på grundlag af en af direktøren for sygekassens væsenet udarbejdet mønstervedtægt. Vedtægten skal godkendes af direktøren. Under behandlingen i folketinget indsattes en bestemmelse, hvorefter direktøren forinden godkendelsen skal påse, at der i vedtægten er tilsikret nydende medlemmer,

hvis indtægt er over den i § 9, stk. 2, omhandlede grænse, ydelser i et omfang, der så vidt muligt svarer til de ydelser, som er tilsikret nydende medlemmer, hvis indtægt ikke er over denne grænse, og direktøren skal tillige påse, at hver medlemsgruppes bidrag til sygekassen fastsættes i forhold til de rettigheder, der er tilsikret vedkommende gruppe.

I modsætning til et i kommissionsbetænkningen skitseret forslag er loven udformet således, at der inden for hver sygekasse er *fælles økonomi* og *fælles forsikringsmæssig risiko for A- og B-gruppen*. Herved opnås en administrativt enklere ordning, og de enkelte sygekassers interesse i at administrere B-afdelingen økonomisk styrkes.

Ordningen er en naturlig forudsætning for andre principper i loven. En fælles ledelse af den offentlige sygeforsikring for begge medlemsgrupper vil således være påkrævet, når det — som tilfældet er — påtænkes så vidt muligt at stille samme ydelser til rådighed for begge grupperes medlemmer. Den nedenfor omtalte ophævelse af helbreds- og aldersbetingelser for optagelse og af hjælpens varighedsbegrænsning må også forudsætte den bredest mulige forsikringsmæssige basis for den offentlige sygeforsikring, når denne fremdeles baseres på frivillighed. Den fælles økonomi medfører yderligere, at det bliver muligt at give en noget større valgfrihed for den enkelte med hensyn til forsikringsformen, jfr. det foran om overflytningsreglerne anførte, hvorefter det alene skal påses, om en person efter sine økonomiske forhold er berettiget til medlemskab i A-gruppen.

Tilskud fra det offentlige ydes kun i begrænset omfang til forsikringen for medlemmer i gruppe B. Dette må bl. a. ses i forbindelse med den forskellige lægeordning, som fortsat skal være gældende for henholdsvis A- og B-medlemmer. Tilskudsbestemmelsen i § 37 ændredes under behandlingen i folketinget. Herefter ydes tilskuddet på *5 kr. for hvert medlem* pr. år — svarende til det tilskud, som hidtil er ydet de anerkendte sygekasser — alene for nydende medlemmer af *gruppe A* (oprindeligt foreslået både for A- og B-medlemmer). Det almin-

delige tilskud til sygekassens *sygehjælpsudgifter* ($\frac{1}{4}$ af udgifterne i henhold til §§ 11 og 12 samt 14-17) gives ligeledes alene for *A-medlemmer*. Til *begge grupper* ydes endvidere fuld refusion af sygekassens udgifter til den såkaldte „livsvigtige medicin“ (§ 13, stk. 3, pkt. 1) og — efter ændringen i folketinget — $\frac{1}{4}$ af udgifterne til den såkaldte „særlig betydningsfulde medicin“ og „dispensationsmedicin“ (§ 13, stk. 3, pkt. 2 og pkt. 3). Endelig ydes til *begge grupper* $\frac{1}{4}$ af udgifterne til den *frivillige dagpengeforsikring* (§§ 25-32). Den *nedsættelse i sygehustaksterne* (til det halve), som hidtil er givet til de ubemidlede nydende sygekassemedlemmer, gives (ifølge § 38) også til *B-medlemmer*.

B-medlemmerne vil få udvidet deres rettigheder i forhold til de ydelser, som hidtil har kunnet ydes denne persongruppe i fortsættelsessygekasserne, idet de enkelte medlemmer ved overgangen fra gruppe A til gruppe B vil få ret til de *samme ydelser* som hidtil (i gruppe A). Som følge heraf må *B-medlemmerne* betale et *højere kontingent*, stort set svarende til forskellen på statstilskuddet til de to medlemsgrupper, jfr. § 33, stk. 2.

(Med hensyn til *bidragydende* medlemskab henvises til bemærkningerne nedenfor i forbindelse med omtalen af alders- og helbredsbedingelsernes ophævelse m. v.).

Som nævnt forudsatte det oprindelige lovforslag, at *fortsættelsessygekassernes* virksomhed måtte ophøre og overtages af sygekasserne, til hvis gruppe B medlemmerne skulle overføres. Forholdene forudsattes ordnet ved forhandling mellem de pågældende kassers ledelser. Bestemmelsen herom — i lovens § 65 — ændredes imidlertid under forhandlingen i folketinget således, at fortsættelseskasserne under nærmere angivne betingelser kan fortsætte og deres medlemmer fritages for at betale det bidragydende medlemmer påhvilende medlemsbidrag, og således at disse uden ventetid kan overføres til de anerkendte sygekassers gruppe A, når indtægten falder under den fastsatte grænse.

Da fortsættelseskasserne *ikke* længere skal indgå som et

led i den offentlige sygeforsikring, skal tilsynet med deres virksomhed efter 31. december 1962 udøves af forsikringsrådet ifølge loven om forsikringsvirksomhed.

Som *betingelse for fritagelsen* for bidrag til sygekasser er bl. a. stillet, at foreningens virksomhed begrænses til sygehjælp og begravelseshjælp. Endvidere kræves det (§ 65, stk. 3, pkt. 3), at der i vedtægten indføres regler, der sikrer, at de *midler*, der gennem fortsættelsessygekasserne er opsamlet til fordel for denne befolkningsgruppes sygeforsikring, *i tilfælde af kassernes ophør* enten følger medlemmerne ved en *overførelse til den eller de sygekasser*, til hvilke medlemmerne overgår (på dette tidspunkt eller i en passende periode forinden), eller anvendes til et *socialt formål* til fordel for denne befolkningsgruppe, f. eks. til fremme af oprettelse af plejehjem for gamle, der ikke opfylder betingelserne for optagelse i almindelige pensionistboliger og alderdomshjem, men ikke har mulighed for anden pleje. Beslutningen om, hvorledes midlerne inden for disse rammer skal anvendes, må træffes af *foreningens repræsentantskab*, dog at en beslutning om anvendelse til et *socialt formål skal godkendes af socialministeren*, der må påse, at beslutningen tilgodeser interesserne for den personkreds, for hvilken foreningen har virket.

Bestemmelserne om fortsættelsessygekassernes forhold var et af de punkter, som i særlig grad gav anledning til debat i folketinget. Disse vil blive omtalt nedenfor efter omtalen af lovens indhold i forbindelse med oppositionens ændringsforslag.

2. *Ophævelse af alders- og helbreds-betingelser for optagelse og af varighedsbegrænsningen i sygeforsikringens ydelser.*

Reglerne om betingelserne for nydende medlemskab og om det tidspunkt, på hvilket rettighederne som nydende medlem m. m. indtræder, er samlet i § 5. Herved er de *helbreds- og aldersbetingelser*, som hidtil har været gældende for optagelse i sygekasser og fortsættelsessygekasser, *ophævet*. Den væsentligste betingelse vil herefter være, at den, der søger optagelse, er bosat her i landet eller forhyret med dansk skib.

Børn omfattes af deres forsørgeres forsikring indtil det

fyldte 16. år (*hidtil det 15. år*). Dette udelukker ikke, at der uden aldersgrænse nedad kan tegnes selvstændig forsikring.

For personer, der vil være nydende medlemmer i direkte fortsættelse af den periode, i hvilken de var dækket af forsørgerens forsikring — eller før det 16. år — gives der adgang til optagelse som nydende medlem uden nogen ventetid.

Paragraffen giver i øvrigt nærmere regler for personer, der bosætter sig her i landet efter det fyldte 16. år, for hvilke der normalt foreskrives en ventetid på 6 uger.

For at undgå risiko for misbrug ved, at indmeldelse som nydende medlem efter det fyldte 16. år alene sker under kortvarige sygdomsperioder, kræves som hidtil en ventetid på 6 måneder ved overgang fra bidragydende til nydende medlemskab.

Da sygeforsikringen er baseret på frivillighed, har det været nødvendigt at *modvirke* eventuelle *misbrug* af retten til uanset alder eller helbred at indmelde sig som nydende medlem, f. eks. ved at indmeldelse udsættes til en højere alder, hvor større skrøbelighed vil medføre større udgifter for forsikringen. Dette er sket ved at opretholde og *udbygge det bidragydende medlemskab*. Herefter påhviler (§ 6) som hovedregel pligten til bidragydende medlemskab enhver, der er fyldt 16 år, og som ikke er nydende medlem af sygekasserne, jfr. dog § 65 om fortsættelseskasserne. Bidraget forhøjes væsentligt, så at det sættes i rimeligt forhold til den merudgift, en udsættelse af overgang til det nydende medlemskab vil medføre. Kontingentet er ved § 34 fastsat til 24 kr. årlig.

Hvad angår reglerne om sygekassernes *ydelser* (kap. III, §§ 11-20), bemærkes, at de hidtidige regler om *begrænsning i varigheden* (folkeforsikringslovens § 21) *ikke er medtaget*. Dagpengeordningen vil blive omtalt nedenfor. Om ydelserne må i øvrigt i alt væsentligt henvises til de enkelte paragraffer. Her skal alene nævnes, at loven forudsætter, at *gruppe A* fremdeles skal have ret til *fri lægehjælp*, baseret på overenskomst mellem sygekasser og læger, mens *gruppe B* skal have ret til en *gødtgørelse af deres lægeudgifter* efter nærmere regler i vedtægten, men til gengæld have et noget *friere lægevalg* (§ 11, jfr. § 18).

De samme bestemmelser indeholder regler, som tilsigter at tilskynde til en udbygning af *speciallægehjælpen*. § 12 tager sigte på at sikre både A- og B-medlemmer fri *behandling på sygehus* og omfatter bl. a. også behandling af alkoholister på særlige behandlingsinstitutioner for disse. *Tandlægehjælp* er gjort pligtig i kommuner, hvor der findes en skoletandpleje-ordning (§ 14). Den *fri hjemmesygepleje* er udvidet til også at omfatte medlemmer, hvis indtægt er over grænsen (§ 15).

Reglerne om *fribefordring* (kap. IV, §§ 21-24) er søgt forenklet. Ligesom hidtil er retten til fribefordring begrænset til nydende medlemmer, hvis indtægt er under grænsen (A-gruppen), mens der for B-medlemmer er adgang til kollektiv ambulanceforsikring. Forskellen på fribefordringsreglerne for land og by er i det væsentlige ophævet. Reglerne er bl. a. udvidet til også at omfatte befordring til og af speciallæger.

3. Dagpenge i sygdomstilfælde m. m.

Bestemmelser herom findes dels i lovens afsnit II (§§ 49-60), som indeholder reglerne for dagpenge til lønarbejdere, dels i §§ 25-32, som indeholder de hertil svarende regler om frivillig dagpengeforsikring for andre medlemmer af sygekasserne.

a. *Dagpengeordningen for lønarbejdere* er en udbygning af den i henhold til mæglingsforslaget af 31. marts 1956 oprettede sygelønsordning.

I modsætning til den nævnte sygelønsordning er retten til udbetaling af dagpenge *betinget af nydende medlemskab* af en sygekasse, jfr. § 49, der i øvrigt nærmere afgrænser den *personkreds*, der er omfattet af ordningen. Undtaget er således lønmodtagere, for hvem anden lovgivning eller kontrakt giver bedre rettigheder.

§ 50 giver nærmere regler for, *hvornår* dagpenge kan udbetales (krav om forudgående beskæftigelse m. v.), hvorved bemærkes, at ordningen sikrer adgang til dagpenge *også* for *arbejdsløse* medlemmer af statsanerkendte arbejdsløshedskasser.

Efter § 51 udgør dagpengehjælpen *21 kr.* til forsørgere, *16 kr.* til andre lønarbejdere over 18 år og *8 kr.* til andre løn-

arbejdere under 18 år. Under ophold på sygehus m. v. for sygekassens regning nedsættes dagpengehjælpen for ikke-for-sørgere med 5 kr. pr. dag (§ 53).

Ordningen er *pligtig for alle*, idet der af samtlige arbejdere og arbejdsgivere skal udredes bidrag til *ordningens finansiering*, jfr. § 57, hvorefter disse bidrag skal fastsættes således, at de skønnes at dække $\frac{5}{8}$ af udgifterne, mens resten afholdes af statskassen. Arbejdernes bidrag er fastsat til 1,5 øre pr. arbejds-time og arbejdsgivernes til 3 øre.

§ 52 giver nærmere regler for *udbetalingsperioderne*. Dagpenge udbetales herefter for 6 dage om ugen fra og med den 7. således beregnede dag i hver sygeperiode og udbetales i indtil 156 dage i løbet af 12 på hinanden følgende måneder. Hjælpen kan ikke udbetales ud over i alt 468 dage i løbet af 3 på hinanden følgende regnskabsår. Der er mulighed for at forlænge dagpengeperioden i tilfælde, hvor revalideringssag er rejst. De angivne dagpengesatser finder også anvendelse ved ydelse af dagpenge i *barseltilfælde*, jfr. § 54, hvorefter ordningen omfatter alle fødende kvinder, der omfattes af lønarbejderordningen, og ikke som hidtil alene de grupper, som falder ind under arbejderbeskyttelseslovgivningens regler. Udgifterne til barseldagpenge afholdes af kommunerne, jfr. § 57, stk. 2.

b. *Dagpengeordningen for andre nydende medlemmer* af sygekasserne end lønarbejdere, jfr. §§ 25-32, er opbygget som et frivilligt system, hvori der kan sikres dagpenge på et beløb fra 5 kr. til 21 kr. pr. dag, dog med et maksimum på 8 kr. for husmødre uden selvstændigt erhverv (§ 27). I det omfang det har været praktisk muligt, svarer reglerne til lønarbejderordningens system.

Da ordningen indebærer en frivillig dagpengeforsikring, er en *aldersgrænse og helbredsbetingelser* for retten til at sikre sig dagpenge eller til at forhøje allerede sikrede dagpenge fortsat nødvendig. Aldersgrænsen for optagelse er i forhold til hidtidig praksis forhøjet fra 40 til 45 år, fremdeles med mulighed for dispensation (§ 25). Helbredsbetingelserne er lempeligere end de hidtil gældende.

§ 26 fastsætter en *ventetid* for retten til udbetaling på 3

måneder efter indgivelse af begæringen om optagelse i dagpengeforsikringen.

Bestemmelserne om *dagpengeperioderne* (§ 28) svarer stort set til lønarbejderordningens, dog at ventetiden her er 12 dage mod lønarbejderordningens 6 dage (der svarer til sygelønsordningen).

Også bestemmelserne om *nedsættelse* af dagpengehjælpen *under sygehusophold* (§ 29) svarer stort set til den ovenfor nævnte (§ 53), dog at beløbet på 8 kr. for husmødre — efter en i folketinget foretaget ændring — ikke nedsættes.

I *barseltilfælde* ydes — som hidtil — i 2 uger efter fødslen dagpenge af den størrelse, som pågældende har sikret sig i tilfælde af sygdom (§ 30).

Loven indeholder i §§ 64-72 en række slutnings- og overgangsbestemmelser, hvoraf § 65 (om fortsættelsessygekasser) er omtalt i det foregående.

Loven træder ifølge § 71 i kraft den 1. april 1961.

Lovforslaget gav anledning til ret omfattende debatter under behandlingen i folketinget. Herom må i alt væsentligt henvises til folketingets forhandlinger.

Mens regeringspartierne ordførere kunne anbefale lovforslaget med en række ændringer, som gennemførtes efter den indgående udvalgsbehandling, tog *venstres og det konservative folkepartis* ordførere stærkt *afstand* fra en del af lovforslagets bestemmelser. De sidstnævnte partiers synspunkter vil for en stor del fremgå af en række ændringsforslag, som deres medlemmer af udvalget stillede i betænkningen mellem 1. og 2. behandling. Idet der om enkeltheder må henvises til de enkelte ændringsforslag og de meget fyldige bemærkninger, som ledsager disse i betænkningen, skal en række *hovedpunkter i oppositionens ændringsforslag* omtales i det følgende.

Mindretallet (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) foreslog, at *fortsættelseskasserne* skulle udøve deres virksomhed som hidtil og udgøre en del af den offentlige sygeforsikring. Deres medlemmer skulle således bevare retten til fritagelse for det bidragydende kontingent på 24 kr. årlig. Endvidere skulle lønarbejderdagpengene også kunne udbetales gennem fortsættelsessygekasserne til disses medlemmer.

Personer, der *på anden vis* havde *sikret sig sygehjælp*, skulle fritages for at betale det bidragydende kontingent.

Endvidere foresloges det, at der i større sygekasser skulle kunne kræves *forholdstalsvalg* for at sikre repræsentation for mindretalsgrupper.

Statstilskuddet til sygekasserne foresloges nedsat til $\frac{1}{6}$ af de tilskudsberettigende udgifter (imod lovforslagets og den hidtidige lovs: $\frac{1}{4}$ af udgifterne). Samtidig skulle foretages en *deling af medlemsgruppe A*, så at formindskelsen af den offentlige støtte kun skulle medføre kontingentforhøjelse for den del af A-medlemmerne, hvis indtægt var over en vis grænse.

Statstilskuddet pr. medlem og den særlige nedsættelse af *sygehustaksterne* til halvdelen skulle bortfalde for sygekassernes B-medlemmer.

Der foresloges en vis pligt til betaling af *kontrolafgift* ved tilkaldelse af læge.

I *dagpengeordningen for lønarbejdere* skulle satserne for dagpengebeløb og for arbejder- og arbejdsgiverbidrag *nedsættes* til de satser, som er gældende i *sygelsesordningerne*. Sygekassemedlemmer skulle dog have ret til i sygekassen frivilligt at tegne *supplerende dagpenge* af en sådan størrelse, at der i alt kunne opnås samme dagpenge som ifølge lovforslaget, d. v. s. i alt op til 21 kr. daglig. Statskassen skulle dække den resterende udgift (ca. $\frac{1}{10}$) til lønarbejderdagpengene.

Bortset herfra skulle alle *statstilskud til dagpengesikring ophæves* og den frivillige dagpengeforsikring således finansieres ved medlemsbidrag alene.

Mindretallet kunne i øvrigt tilslutte sig en lang række af socialministeren i betænkningen stillede ændringsforslag, men tog afstand fra den ændrede udformning af tilskudsreglerne og af bestemmelserne i § 65 om fortsættelsessygekasserne.

Uden for betænkningen stilledes fra *kommunistisk side* en række ændringsforslag, som tog sigte på forbedringer af dagpengeordningen for lønarbejdere.

Ved 2. behandling vedtoges de af socialministeren stillede ændringsforslag, som for en del vil fremgå af de foregående bemærkninger, mens de øvrige ændringsforslag forkastedes.

Ved 3. behandling var navnlig *fortsættelseskassernes* forhold genstand for diskussion.

Mens de øvrige partier kunne gå ind for den nu ændrede bestemmelse i § 65, fandt *venstre* og *det konservative folkeparti* ikke, at der herved var skabt *tilfredsstillende forhold* for fortsættelsessygekasserne i sammenligning med sygekassernes B-afdelinger.

Oppositionen fremhævede i denne forbindelse navnlig fordele for B-medlemmer i henseende til sygehustakster og statstilskud til visse former af medicin samt det forhold, at nydende medlemskab i en sygekasse var en forudsætning for at få del i dagpengeordningen for lønarbejdere.

Sygekassernes B-medlemmer ville herved efter oppositionens opfattelse blive favoriseret i forhold til medlemmerne af fortsættelsessygekasserne, så at disses virksomhed på længere sigt ville vanske-

liggøres. Dette indebar spiren til en socialisering af hele sygekassevæsenet.

Specielt rejstes fra oppositionens side spørgsmål om, hvorvidt den i § 65, stk. 3, pkt. 3), optagne bestemmelse angående en sygeforsikringsforenings *formue* kunne anses for at være i overensstemmelse med grundlovens regler om ekspropriation.

Bestemmelsen, der indeholder et af de krav, der stilles til foreningens vedtægt som betingelse for en fritagelse for foreningens medlemmer for at betale det bidragydende kontingent til sygekassen, er refereret ovenfor i forbindelse med omtalen af paragraffen.

Efter at lovforslaget ved 3. behandling var vedtaget med 83 stemmer (S, RV, DR og DK) mod 63 (V og KF), indgav 65 medlemmer (V og KF) følgende begæring til folketingets formand:

„Undertegnede medlemmer af folketinget fremsætter herved i henhold til bestemmelsen i grundlovens § 73, stk. 2, krav om, at det af folketinget den 1. juni 1960 vedtagne forslag til lov om den offentlige sygeforsikring først indstilles til kgl. stadfæstelse, når nyvalg til folketinget har fundet sted, og forslaget på ny er vedtaget af det derefter sammentrædende folketing.“

Folketingets formand modtog senere fra statsministeren følgende skrivelse af 9. juni 1960, bilagt en udtalelse fra professor i retsvidenskab ved Københavns universitet, dr. jur. et phil. Alf Ross:

„Med skrivelse af 2. juni 1960 har hr. formanden hertil oversendt en af 65 folketingsmedlemmer under henvisning til grundlovens § 73, stk. 2, fremsat begæring om, at det af folketinget den 1. juni 1960 vedtagne forslag til lov om den offentlige sygeforsikring først indstilles til kgl. stadfæstelse, efter at nyvalg til folketinget har fundet sted og forslaget på ny er vedtaget af det derefter sammentrædende folketing.

Jeg har i denne anledning anmodet professor i retsvidenskab ved Københavns universitet, dr. jur. et phil. Alf Ross om at ville afgive en udtalelse om, hvorvidt bestemmelsen i § 65, stk. 3, nr. 3, i det omhandlede lovforslag må antages at medføre, at grundlovens § 73, stk. 2, om udskydelse af stadfæstelsen kan finde anvendelse på lovforslaget. Som det fremgår af det af professoren afgivne responsum af 8. juni 1960, hvoraf et antal afskrifter vedlægges, deler professoren det af de 3 regeringspartier under behandlingen i folketinget indtagne standpunkt, hvorefter § 65, stk. 3, nr. 3, ikke kan anses for at være en ekspropriationsbestemmelse, og § 73, stk. 2, som følge heraf ikke finder anvendelse på det omhandlede lovforslag.

Jeg må herefter mene, at der ikke foreligger fornødent grundlag for at imødekomme det fremsatte krav om udskydelse af lovforslagets stadfæstelse, og agter derfor at lade indstille til Hans Majestæt Kongen, at lovforslaget stadfæstes i det til fredag den 10. juni 1960 berammede statsrådsmøde.“

71. Lov om revalidering. (Socialminister *Bomholt*).
[A. sp. 799. C. sp. 693].

Fremsat mundtligt ¹¹/₁₁ (F. sp. 582). 1. beh. ¹⁹/₁₁ (F. sp. 843). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Søren Andersen, Gertie Wandel, Else Zeuthen, Gøting (ved 2. beh. Kristian Kristensen) og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Kaj Andresen [formand], Bladt, Carl P. Jensen, Peter Kristensen (Ålborg), Mørk, Robert Sørensen, Else Zeuthen [næstformand], J. M. Pedersen (fra ²⁴/₁₁ Ayoë Herbøl), Søren Andersen, Kr. Juul, Skov Jørgensen, Krogh, Lorentzen, Gertie Wandel, Gottschalek-Hansen og Asger Jensen). Betænkning (B. sp. 537) afgivet ¹⁸/₃. 2. beh. ²⁹/₃ (F. sp. 4650). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til lægsbetænkning (B. sp. 835) afgivet ²⁹/₃. 3. beh. ³¹/₃ (F. sp. 4699). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. nr. 170).

Om baggrunden for loven skal — idet der i øvrigt henvises til de udførlige bemærkninger, der ledsagede lovforslaget, og den meget fyldige redegørelse for den hidtidige udvikling i socialministerens fremsættelsestale — anføres:

Der har hidtil spredt i lovgivningen været en række specielle bestemmelser, som hver på sit område har tilsigtet at løse særlige sider af de erhvervshæmmedes problemer. Det er karakteristisk for de fleste af disse bestemmelser, at de enten har taget sigte på bestemte grupper af handicappede eller på anden måde været begrænset til bestemte persongrupper efter forsikringsforhold, årsagen til skadens opståen eller lignende.

Loven af 25. maj 1956 om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede (årbog 1955-56, side 272) har haft til hovedformål at søge gennemført en regulering af visse organisatoriske forhold og har således ikke sigtet mod en samling eller udbygning af de for revalideringsarbejdet gældende lovbestemmelser, hvilket er i høj grad ønskeligt og af betydning for det praktiske revalideringsarbejde.

Det har i de seneste år af myndigheder og institutioner, der deltager i revalideringsarbejdet, været fremhævet, at behovet for udbygning af revalideringsforanstaltninger er stærkt stigende. Der er en stadig voksende erkendelse af, at sygdomsbehandling ikke kan anses for heldigt gennemført, før den syge eller ulykkesramte igen har opnået den størst mulige grad af færdighed i at udføre dagliglivets funktioner og så vidt muligt har genoptaget sin tidligere beskæftigelse eller på anden måde er tilfredsstillende erhvervsmæssigt placeret. Denne erkendelse medfører, at kravene til revalideringsfor-

anstaltingernes kapacitet og effektivitet stadig forøges. Samtidig betyder udviklingen af *nye metoder og nyt apparatur i revalideringsprocessen*, at tilfælde, der tidligere måtte opgives, nu kan behandles med held. Som en særlig årsag til stigningen i behovet for revalideringsforanstaltninger kan nævnes *stigningen i antallet af ulykkestilfælde, specielt trafikulykker*.

Det har været en af svaghederne ved den hidtidige lovgivning, at denne til dels er begrænset til særlige grupper, f. eks. invalideforsikrede. Ved en nyordning på revalideringsområdet er det derfor stærkt påkrævet, at der gives *alle*, der har behov derfor, *samme adgang til erhvervs-mæssig revalidering*.

I forbindelse hermed må der tilstræbes en løsning, som i revalideringsperioden sikrer alle en sådan *underholdshjælp*, at den vil være tilstrækkelig til at opmuntre til revalideringens gennemførelse og samtidig forhindre, at der sker for store afbæk i den enkeltes økonomi under revalideringen. På dette område har hidtil store uligheder gjort sig gældende uden rimelig begrundelse.

Lige så påtrængende er spørgsmålet om retningslinjer for ydelse af *tilskud til etablering og drift af institutioner*, der varetager optræning, omskoling m. v. En række af disse institutioner har — dog ganske provisorisk — i det væsentlige klaret udgifterne til driften gennem en takstmæssig betaling, i første række fra invalideforsikringsretten i medfør af folkeforsikringslovens § 60, men også fra særforsoeren, ulykkesforsikringen eller kommunernes sociale udvalg. Denne finansieringsform har bevirket megen usikkerhed ved planlægningen af nye institutioner.

Et særligt problem rejser sig med hensyn til tilskud til beskyttet beskæftigelse for invalider, herunder på *særlige værksteder* eller ved hjemmearbejde. Der er her udfoldet initiativ navnlig fra private organisationers side, og det er af betydning, at der tilvejebringes lovhjemmel for, at staten kan yde lån og tilskud til virksomheder og foranstaltninger af denne art. Ved lovene om døve og tunghøre samt blinde og stærkt svagsynede er der ganske vist tilvejebragt lovregler om tilskud til sådanne særlige arbejdspladser, men man er vejet tilbage for uden lovgrundlag at søge bevilget tilskud i andre tilfælde.

Endelig tiltrænges der en nyordning og effektivisering på *det organisatoriske område*. Der er således behov for at kunne lægge beslutningerne i sager om enkeltpersoners revalidering ud til lokale revalideringsorganer. En videre udbygning af koordineringen på det centrale plan må sikres.

Nærværende lov tilsigter at imødekomme de omtalte behov for nye lovregler. Dens bestemmelser er søgt gjort så rummelige og elastiske, at de vil kunne tjene som ramme om og befordre en fastsat udvikling under hensyn til nye opgaver, initiativ og arbejdsformer inden for revalideringsarbejdet.

Om lovens indhold bemærkes:

1. En række bestemmelser vedrører *den individuelle hjælp til revalidering*.

Loven omfatter personer, der er *erhvervshæmmede* såvel af fysiske eller psykiske årsager som af overvejende sociale årsager. Det fremgår endvidere af loven, at hjælpen ikke er afhængig af forsikrings- eller aldersbetingelser, men kommer alle til gode, der har behov derfor.

Ifølge § 3, der i det væsentlige svarer til den hidtidige bestemmelse i folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, kan der ydes hjælp til anskaffelse og vedligeholdelse af *hjælpemidler* for invaliderede, f. eks. proteser, sygevoogne og høreapparater. Bestemmelsen er ikke begrænset til tilfælde, i hvilke hjælpemidlerne er af erhvervsmæssig betydning for den pågældende, og der vil kunne ydes hjælpemidler, som ikke specielt er indrettet for invaliderede.

§ 4 giver mulighed for at yde hjælp til særlig *syge- og kurbehandling*. Bestemmelsen svarer i det væsentlige til den hidtidige bestemmelse herom i folkeforsikringslovens § 60 og tager sigte på sygebehandling af betydning for erhvervsevnen. Den kan kun anvendes i det omfang, sygekassen ikke afholder udgiften.

Efter § 6 kan der ydes hjælp til *arbejdsprøvning, optræning, undervisning eller faglig uddannelse*. Oplæring på revalideringsinstitutioner med driftstilskud i henhold til § 5 falder uden for bestemmelsen. Den afløser i øvrigt bestemmelser i folkeforsikringslovens § 60 og forsorgslovens § 30.

§ 7 giver mulighed for under erhvervsmæssig revalidering at yde *hjælp til underhold m. v.* til afhjælpning af den pågældendes egen og hans families i forbindelse hermed stående trang. Bestemmelsen betyder efter sit indhold, at der, uanset årsagen til behovet for revalideringen, gives adgang til generelt at yde hjælp til underhold uden retsvirkninger. Hjælpens omfang svarer til hjælpen for tuberkulose- og polioramte efter forsorgslovens § 263 og vil således i almindelighed ligge over kommunehjælpens og invalidepensionens niveau og overstige den hjælp, der kan ydes i arbejdsløshedsunderstøttelse og til enker som

underholdshjælp under uddannelse. Herved tænkes den pågældende tilskyndet til at underkaste sig revalidering. Bestemmelsen indebærer således væsentlige udvidelser i forhold til de hidtidige bestemmelser i folkeforsikringslovens § 79 og forsorgslovens § 30.

§ 8 giver mulighed for at yde hjælp til *værktøj, arbejdsmaskiner* og anden hjælp til opnåelse af beskæftigelse samt — når forholdene taler derfor — til iværksættelse af selvstændig virksomhed. Bestemmelsen svarer i det væsentlige til folkeforsikringslovens § 60, stk. 2.

2. Regler om støtte til etablering og drift af institutioner og foranstaltninger, der varetager revalideringsopgaver.

Bestemmelser herom findes i § 5, der fastslår, at der kan ydes driftstilskud til institutioner og andre foranstaltninger, som påtager sig nærmere angivne arter af revalideringsvirksomhed, samt tilskud og lån til oprettelse af sådanne. For at opnå tilskud eller lån kræves godkendelse af socialministeren. Ved godkendelsen fastsættes de nærmere vilkår for tilskud og lån, og det kan herunder stilles som vilkår, at vedkommende kommuner deltager i udgifterne. Endvidere fastsættes ved godkendelsen de fornødne bestemmelser om institutionens eller foranstaltningens ledelse, hvem der kan optages, og på hvilken måde henvisningen sker.

For bestående institutioner, der modtager takstbetaling, er der for tiden indtil godkendelse kan finde sted givet mulighed for at træffe overgangsordninger, jfr. § 21, stk. 3.

Som nævnt har den hidtidige tilskudsordning på dette område for størstedelen haft en provisorisk karakter og bygget på takstbetaling i henhold til forskellige lovbestemmelser.

Det har ikke været muligt nu at udforme faste regler om størrelsen af de tilskud eller lån, der kan blive tale om, hvorfor § 5 er udformet som en rammebestemmelse. I lovforslagets bemærkninger til paragraffen, hvortil der henvises, er skitseret visse retningslinjer for kommende tilskudsordninger.

3. Regler om støtte til iværksættelse af beskyttet beskæftigelse og om fortrinsadgang til arbejde.

Efter § 10 bemyndiges socialministeren til at fremme erhvervsmæssige foranstaltninger for invaliderede, der ikke er i stand til at opnå beskæftigelse i det almindelige erhvervsliv. Der kan herunder ydes lån og tilskud til oprettelse og drift af beskyttede virksomheder og støtte til gennemførelse af hjemmearbejde for invaliderede, ligesom der kan træffes særlige foranstaltninger med hensyn til indkøb af materialer og afsætning af produktionen.

Hidtil har regler om støtte til beskyttet beskæftigelse kun været indeholdt i enkelte speciallove inden for særforsorgen.

De nærmere retningslinjer for ydelse af tilskud, aflønningsformer m. v. må på samme måde som for revalideringsinstitutionernes vedkommende (§ 5) fastlægges i praksis efter forhandling med samordningsudvalget vedrørende revalidering.

I § 9 gives der mulighed for at pålægge stats- og kommunale virksomheder og institutioner, koncessionerede virksomheder og institutioner, der virker med offentlig anerkendelse og støtte, at give fortrinsadgang til visse beskæftigelser for personer, der på grund af invaliditet ikke kan opnå beskæftigelse i det almindelige arbejdsmarked.

Også denne bestemmelse er udformet som en rammebestemmelse.

4. Regler om *revalideringens organisation*.

Idet der om enkeltheder må henvises til lovens bestemmelser (navnlig §§ 12-17) om den lokale og centrale administration, skal ordningen her kun omtales i hovedtræk.

I denne forbindelse må nævnes bestemmelsen i § 2, der træder i stedet for *indberetningsreglerne* i folkeforsikringslovens § 63. Reglen er udformet som en rammebestemmelse med henblik på en smidig ordning, der kan sikre underretning om tilfælde af behov for revalideringsforanstaltninger.

Den *lokale administration* er opbygget som *revalideringscentre* med stedlige områder, afpasset efter det lokale behov, jfr. § 14. Centrene skal råde over et sagkyndigt administrationsapparat, der kan give mulighed for en tiltrængt decentralisering. Bestemmelserne forudsætter et snævert samarbejde med sygehuse og læger og med den offentlige arbejdsanvisning.

Revalideringscentrene virker under ansvar for de i § 12 omtalte *amtsrevalideringsudvalg*. Ved disses sammensætning er sikret en betydningsfuld forbindelse med de folkevalgte kommunale råd, arbejdsmarkedets parter, invalideorganisationerne, sygehusvæsenet og revalideringsinstitutionerne.

En sådan forbindelse er også skabt på *det centrale plan* gennem det *samordningsudvalg*, som ifølge § 16 skal nedsættes til bistand ved lovens administration, og i øvrigt i alle forhold vedrørende erhvervshæmmede.

Det er ved en række bestemmelser i loven sikret, at samordningsudvalget, der afløser det i henhold til § 4 i loven om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede nedsatte udvalg, får afgørende indflydelse på lovens administration, herunder udformningen af praksis vedrørende tilskud til institutioner.

Invalideforsikringsretten reorganiseres ved oprettelse af en særlig *revalideringsafdeling* til afgørelse af de sager, som ved loven er henlagt til invalideforsikringsretten, jfr. § 17. Der er ved sammensætningen af denne afdeling, som det fremgår af bestemmelsen, sikret den en særlig sagkundskab på de herhenhørende områder.

5. *Finansieringsbestemmelser.*

Ifølge § 18 afholdes udgifterne til hjælpemidler, hjælp til syge- og kurbehandling, hjælp til arbejdsprøvning, optræning m. v. samt hjælp til anskaffelse af værktøj m. v. eller til iværksættelse af selvstændig virksomhed til personer, der er erhvervshæmmede på grund af fysiske eller psykiske lidelser, som hidtil af *invalideforsikringsfonden*, hvis underskud dækkes af staten.

Med hensyn til hjælpen til optræning, oplæring m. v. samt til anskaffelse af værktøj m. v. eller til iværksættelse af selvstændig virksomhed til de *overvejende socialt erhvervshæmmede*, hvorom de sociale udvalg træffer beslutning, bestemmes det, at *opholdskommunen* endeligt afholder $\frac{2}{10}$ af udgifterne herved, medens *resten* refunderes af *staten*. Det samme gælder udgifterne til *underholdshjælp* ifølge § 7. Denne refusionsordning

svarer til den gældende ordning for så vidt angår hjælp i henhold til forsorgslovens § 263 til tuberkuløse og polioramte.

Staten afholder udgifterne ved *tilskud og lån til institutioner m. v.*, der varetager revalideringsopgaver. Herved bemærkes, at den hidtidige takstmæssige betaling vil bortfalde, og at ordningen forudsætter en vis kommunal og privat deltagelse i udgifterne (jfr. det ved § 5 anførte).

Loven træder i kraft den 1. oktober 1960.

Lovforslaget fik en meget velvillig behandling i folketinget, idet der fra alle sider var enighed om det ønskelige i en rationalisering og effektivisering af revalideringsbestræbelserne.

En del enkeltheder i lovforslaget måtte dog give anledning til overvejelse, og lovforslaget underkastedes en meget grundig udvalgsbehandling.

I den af udvalget afgivne enstemmige *betænkning* stillede socialministeren en række ændringsforslag, som vedtoges ved 2. behandling.

Af ændringerne skal nævnes, at de i lovforslaget oprindeligt foreslåede amtsrevalideringskontorer erstattes af revalideringscentre, hvis stedlige område fastlægges under hensyn til arbejdsanvisningens organisation, men med de lempelser, som ifølge de stedlige forhold findes hensigtsmæssige. I denne forbindelse tydeliggøres revalideringscentrenes administrative stilling i spørgsmål om tilsyn med og vejledning til revalideringsinstitutionerne og samarbejdet med invalideforsikringsretten og arbejdsdirektoratet. Det understreges endvidere, at erhvervsvejledning og arbejdsanvisning må varetages i snævert samarbejde med den offentlige arbejdsanvisning.

Der tilvejebringes klare regler for kommunernes deltagelse i den andel af driftsudgifterne, der ved godkendelsen af en institution efter § 5 måtte blive fastsat som den kommunale andel.

Der sker endvidere en vis udbygning af amtsrevalideringsudvalgene.

Om de øvrige ændringsforslag og om de spørgsmål, som i øvrigt behandlede i udvalget, må henvises til betænkningen. I forbindelse med denne optrykkes en del aktstykker, indeholdende ministerens svar på de af udvalget stillede spørgsmål.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt.

72. Lov om krigs-ulykkesforsikringsrente til enker efter visse fiskere. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 909. C. sp. 47].

Fremsat skriftligt ¹⁷/₁₁ (F. sp. 744). 1. beh. ²⁶/₁₁ (F. sp. 990). Partiernes ordførere: Chr. Christiansen, N. Chr. Christensen, Adolph Sørensen, A. C. Normann, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Svendborg), Kaj Andresen, Chr. Christiansen [formand], Hjortnæs, Johs. E. Larsen, Mørk, Axel Ivan Pedersen, A. C. Normann [næstformand], Ayoë Herbøl, N. Chr. Christensen, Jens Chr. Christensen, Per Federspiel, Gideon, Ladefoged, Adolph Sørensen, Egon Lauritzen og Ellen Strange Petersen). Betænkning (B. sp. 173) afgivet ²/₁₂. 2. beh. ⁸/₁₂ (F. sp. 1435). 3. beh. ¹¹/₁₂ (F. sp. 1778). *Loven stadfæstet 19. december 1959.* (Lovt. nr. 333).

De gældende regler om krigs-ulykkesforsikring for personer beskæftiget om bord i fiskerskibe eller -fartøjer indeholdes i lov om krigs-ulykkesforsikring for søfarende, jfr. lovbekendtgørelse nr. 91 af 18. marts 1948.

Der er herved tillagt enker efter de pågældende fiskere en kapitalerstatning, som — på linje med, hvad der gælder for søfolk — går ud over, hvad der ydes efter ulykkesforsikringsloven, hvorimod lovbekendtgørelsens regler om en supplerende krigs-ulykkesforsikringsrente til søfolk ikke finder anvendelse, for så vidt angår denne gruppe.

I de senere år har der været rejst spørgsmål om ydelse af en tillægserstatning til enker efter krigsulykkesramte fiskere, hvorved disse blev ligestillet med krigsforliste sømænds efterladte.

Under hensyn hertil nedsattes et embedsmandsudvalg med det formål at søge tilvejebragt en *forbedring af understøttelsesforholdene for krigsulykkesramte fiskeres enker.*

På grundlag af dette udvalgs indstilling foresloges i forslaget til nærværende lov, at der, for at råde bod på den nævnte forskelsbehandling, med virkning for fremtiden blev tillagt de pågældende fiskerenker en månedlig ydelse af en størrelse svarende til det i kommunegruppe II (købstæder m. v.) til enhver tid gældende maksimale grundbeløb for pension i henhold til lov nr. 70 af 13. marts 1959 om pension og hjælp til enker m. fl., hvilket folketinget sluttede sig til.

Lovens to første paragraffer er sålydende:

§ 1. Ret til krigs-ulykkesforsikringsrente efter bestemmelserne i denne lov har:

- 1) enker, der i henhold til lov nr. 183 af 20. maj 1933 om forsikring mod følger af ulykkestilfælde med senere ændringer har modtaget eller er berettiget til erstatning efter personer beskæftiget om bord i fiskerskibe eller -fartøjer — herunder de efter nævnte lovs §§ 57, 58 og 59 forsikrede fiskere — såfremt dødsfaldet skyldes ulykkestilfælde som følge af krigsbegivenheder, indtruffet i tiden 1. september 1939-31. marts 1959,
- 2) enker efter fiskere, der er omfattet af bestemmelsen i § 6 i lov nr. 355 af 20. juli 1945 om hjemrejse og ferie m. m. for søfarende, såfremt dødsfaldet er en følge af ulykkestilfældet.

§ 2. Retten til at oppebære rente i henhold til denne lov er betinget af, at bestemmelserne i § 65 i lov nr. 475 af 1. oktober 1945 om erstatning til besættelsestidens ofre ikke ville afskære fra erstatning i henhold til nævnte lov.

§ 3 indeholder bestemmelser om pristalsregulering af renten, hvis grundbeløb fastsættes til 3 228 kr. årlig.

§ 4 indeholder en bestemmelse om udbetalingen af renten. Endvidere udtales det i paragraffen, at bestemmelserne i ulykkesforsikringslovens §§ 6 og 35, stk. 1-5, om rentenyderens dispositionsret til renten finder tilsvarende anvendelse på renten ifølge loven.

I § 5, stk. 1, bestemmes, at retten til renten bortfalder ved indgåelse af ægteskab, men genindtræder efter begæring, hvis ægteskabet ophører ved dødsfald eller skilsmisse.

§ 6 fastsætter lovens ikrafttrædelsesdato til 1. april 1959.

Lovforslaget fik ved 1. *behandling* en velvillig modtagelse af samtlige partiers ordførere, idet dog *Ragnhild Andersen* (DK) beklagede, at der ikke ved forslaget var skabt ligestilling mellem på den ene side de af forslaget omhandlede fiskerenker og på den anden side enker efter søfolk og efter andre ofre fra besættelsestiden.

Efter at have været underkastet en udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag, vedtoges det uændrede lovforslag ved 3. *behandling* enstemmigt.

73. Lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Om ændring af understøttelsessatser m. v.). (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 3213. C. sp. 715].

Fremsat skriftligt $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3573). 1. beh. $\frac{3}{3}$ (F. sp. 3845). Partiernes ordførere: Peter Ravn, Lorentzen, Asger Jensen, Aage Fogh, J. M. Pedersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Ravn, Einer-Jensen [formand], Bladt, Carl P. Jensen (fra $\frac{6}{4}$ Robert Sørensen), Lund Jensen, Evald Kristensen, Hans Rasmussen, Aage Fogh [næstformand], J. M. Pedersen, Lorentzen, Søren Andersen, N. Chr. Christensen, Søren Jensen, Kryger, Asger Jensen, Adolph Sørensen og Poul Sørensen). Betænkning (B. sp. 841) afgivet $\frac{1}{4}$. 2. beh. $\frac{6}{4}$ (F. sp. 4809). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 877) afgivet $\frac{6}{4}$. 3. beh. $\frac{8}{4}$ (F. sp. 4920). *Loven stadfæstet 13. april 1960.* (Lovt. nr. 159).

Ved loven foretages en række ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 135 af 19. maj 1958, således som denne er ændret ved lov nr. 72 af 13. marts 1959.

Ændringerne falder i to grupper: 1. en forhøjelse af visse understøttelsessatser og i forbindelse hermed en forhøjelse af arbejdsgiverbidraget og 2. foranstaltninger til fremme af bevægeligheden på arbejdsmarkedet og en effektivisering af den offentlige arbejdsanvisning.

Med hensyn til *understøttelsessatserne* fremgår forhøjelserne af følgende oversigt, hvori kolonne I angiver de ved lov nr. 152 af 25. marts 1947 fastsatte grundsætser; kolonne II indeholder disse satser med tillæg af de i mellemtiden foretagne pristalsreguleringer; i kolonne III er angivet de satser, der var foreslået i det fremsatte lovforslag, og endelig er i kolonne IV angivet de satser, der blev resultatet af de under udvalgsbehandlingen foretagne ændringer.

	I	II	III	IV	
Dagpenge	Forsørgere og ikke-forsørgere med mindst 15 års medlemstid .	9,10	14,00	16,00	17,00
	Ikke-forsørgere med 8-15 års medlemstid	8,10	12,40	13,70	13,70
	Ikke-forsørgere med 1-8 års medlemstid	6,70	10,30	11,40	11,40
Børnetillæg pr. dag	1,00	1,50	1,75	1,75	

Huslejhjælp pr. md.:

Hovedstad, købstæder m. v.	60,00	99,00	125,00	150,00
Øvrige land	40,00	66,00	83,00	83,00

Motiveringen for satsernes forhøjelse var ifølge de ledsagende bemærkninger, at de tidligere satser — selv med pristalsreguleringen taget i betragtning — var sakket agterud i forhold til lønnen, så at arbejdsløshedsunderstøttelsen var kommet til at udgøre en mindre procentdel af arbejdslønnen.

Jævnsides med disse ændringer fastsattes *brændselshjælpen* til 109 kr. og 71 kr. for henholdsvis forsørgere og ikke-forsørgere, hvilket svarer til de hidtil gældende regulerede satser, og det bestemtes, at brændselshjælpen fremtidig skal reguleres på grundlag af udviklingen i brændselspriserne. Svarende hertil skal huslejhjælpen reguleres efter den af det statistiske departement i forbindelse med detailpristallet beregnede indeks for bolig, mens understøttelsessatserne i øvrigt reguleres efter udviklingen i detailpristallet bortset fra indekserne for brændsel og bolig.

Endvidere gennemførtes en forhøjelse af *statens refusion* til arbejdsløshedskasserne for disses udgifter til de såkaldte sociale udgifter, d. v. s. udgifterne til børnetillæg, huslejhjælp og brændselshjælp, samt udgifterne, der fremkommer ved, at der ydes forsørgere højere understøttelse end ikke-forsørgere,

således at disse udgifter fremtidig refunderes med 80 pct. mod mindst 75 pct. efter de hidtil gældende regler.

I forbindelse hermed gennemførtes ligeledes en *forhøjelse af arbejdsgiverbidraget*, der indbetales til statskassen, fra 38 kr. til 45 kr. årlig pr. ulykkesforsikret helårsarbejder, ligesom det særlige for land- og skovbrugsarbejdere gældende arbejdsgiverbidrag forhøjedes fra 7 kr. 50 øre til 9 kr.

Endelig er der med henblik på fremme af *bevægeligheden på arbejdsmarkedet* foretaget en udbygning af bl. a. bestemmelserne om kassernes og arbejdsanvisningskontorenes adgang til at yde *rejsehjælp, flyttehjælp* og i visse tilfælde *hjælp til merudgifterne ved dobbelt husførelse*. Bestemmelserne er formuleret således, at den offentlige arbejdsanvisning kan træde til med sin bistand, ikke alene når den pågældende arbejder står og har mistet sit arbejde, men allerede når det ligger tilstrækkelig klart — f. eks. på grund af opsigelse — at han vil miste det inden for en kortere tid. I forbindelse hermed er det pålagt arbejdsanvisningen at yde bistand til *fremskaffelse af boliger* til familier, der ved flytning tvinges til at opgive den hidtidige bolig. Det hedder herom i et nyt stk. 5 til lovens § 3:

„I tilfælde, hvor den offentlige arbejdsanvisning anviser arbejde over så store afstande og under sådanne forhold, at overtagelsen af arbejdet normalt vil forudsætte skift af bopæl, og hvor overflytningen anses for ønskelig ud fra en samlet vurdering af stedlige og faglige behov på arbejdsmarkedet, påhviler det det arbejdsanvisningskontor, inden for hvis område arbejdspladsen er beliggende, at udfolde bestræbelser for at skaffe den tilflyttede bolig f. eks. ved henvendelse til kommunalbestyrelsen, til sociale boligforetagender eller andre, eventuelt ved at træde i samarbejde herom med den arbejdsgiver, til hvem anvisningen sker. Hvor der i de foran omhandlede tilfælde er anvist arbejde til arbejdsløse ubemidlede forsørgere, kan arbejdsanvisningskontoret yde støtte til betaling af boligandel eller boligindskud eller til forudbetaling af leje. Støtten fra kontorets side kan have form af enten garanti for lån eller ydelse af lån.“

For at sikre, at de lokale arbejdsmarkeder bliver sat i

forbindelse med hinanden, hvorved overflytning af arbejdskraft muliggøres, er der ved en tilføjelse til lovens § 4, stk. 3, givet en bestemmelse om, at en arbejdsløshedskasse, der fra en arbejdsgiver modtager en anmodning om arbejdskraft, som kassen ikke selv er i stand til at efterkomme, straks skal give vedkommende offentlige arbejdsanvisningskontor indberetning herom; anvisningskontoret vil da gennem de sædvanlige kanaler (andre afdelinger af kassen, andre kasser, andre arbejdsanvisningskontorer) gøre sit til at gennemføre en clearing.

Med hensyn til de ændringer, lovforslaget undergik under *udvalgsbehandlingen*, fremgår det af foranstående oversigt, hvilke forandringer der foretoges med hensyn til understøttelsessatserne. Herudover kan nævnes, at *refusionsprocenten* vedrørende de sociale udgifter oprindeligt var foreslået ansat til 85, men af udvalgsflertallet blev nedsat til 80. Endvidere forhøjedes den hidtidige aldersgrænse på 17 år for udbetaling af børnetillæg vedrørende børn, til hvis skolegang, lære eller anden uddannelse forældrene har væsentlige udgifter, til 18 år. Endelig bestemtes det ved en ny affattelse af lovens § 15, stk. 11, 2. punktum, at ingen arbejdsledig fremtidig kan få udbetalt en understøttelse, der er højere end $\frac{4}{5}$, henholdsvis $\frac{2}{3}$, af hans normale indtjening.

Derimod forkastedes ved lovforslagets 2. behandling et af *Aksel Larsen* (SF) stillet ændringsforslag, der gik ud på, at dagpengesatsen for forsørgere skulle forhøjes fra de af udvalgsflertallet foreslåede 17 kr. til 18 kr.

Lovforslaget gennemførtes alene med støtte fra regeringspartierne, kommunisterne og Aksel Larsen (SF), idet venstre og det konservative folkeparti gik imod de af udvalgsflertallet foreslåede forhøjelser af understøttelsessatserne.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 88 stemmer (S, RV, DR, DK og SF) mod 53 (V og KF).

74. Lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v.) Om bortfald af understøttelsesret i visse tilfælde for unge arbejdsløse. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 1329. C. sp. 839].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{12}$ (F. sp. 1232). 1. beh. $\frac{15}{12}$ (F. sp. 1851). Partiernes ordførere: Peter Ravn, Peter Larsen, Poul Thomsen, Morten Larsen, Gøting og Ragnhild Andersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. Betænkning (B. sp. 881) afgivet $\frac{6}{4}$. 2. beh. $\frac{21}{4}$ (F. sp. 5060). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{11}{5}$ (F. sp. 5547). *Loven stadfæstet 18. maj 1960.* (Lovt. nr. 202).

Loven må ses i sammenhæng med lov om beskæftigelse og uddannelse af unge (se ovenfor under nr. 64), hvorved det lovfæstes, at unge arbejdsløse, der opfylder betingelser med hensyn til ledighedens længde, ikke med rette kan vægre sig ved at modtage henvisning til — eller uden fyldstgørende grund bortgå fra — de i loven omhandlede foranstaltninger, herunder kursus, der giver adgang til lønnet arbejde eller til godtgørelse for et tab af indtægt eller arbejdsmuligheder.

Arbejdsløshedslovens § 17 indeholder en opregning af en række grunde, der udelukker udbetaling af understøttelse til ledige medlemmer, således bl. a. arbejdsvægring og selvfor skyldt ledighed. Reglerne herom finder direkte anvendelse vedrørende henvisning til og bortgang fra ungdomsforanstaltninger, hvorunder de unge har adgang til normalt lønnet arbejde.

Den foreliggende lov tilvejebringer en tilsvarende hjemmel for *tab af understøttelsesret* for unge arbejdsløse, som måtte *vægre sig ved at deltage i rene uddannelseskurser*, oprettet enten i henhold til loven om beskæftigelse og uddannelse af unge eller i henhold til loven om erhvervsmæssig uddannelse af ikke faglærte arbejdere, eller som afbryder deltagelsen uden rimelig grund. Understøttelsesretten skal dog kun bortfalde, for så vidt den unge ville have ret til under kursusdeltagelsen at få en godtgørelse, som ikke er mindre end arbejdsløshedsunderstøttelsen.

Loven gennemførtes i folketinget alene med den ændring, at dens ikrafttrædelsesdato sættes til 15. maj 1960 (i stedet for som foreslået 1. april) i overensstemmelse med ikrafttrædelsen af lov om beskæftigelse og uddannelse af unge og lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere.

Lovforslaget vedtoges imod kommunisternes stemmer.

75. Lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende alkoholistforsorg og ændringer som følge af lovgivning om revalidering, folkeforsikring og offentlig sygeforsikring). (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 3517. C. sp. 891].

Fremsat skriftligt $1^{9/3}$ (F. sp. 4001). 1. beh. $24/3$ (F. sp. 4494). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Søren Andersen, Ellen Strange Petersen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Sandau og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ove Hansen, Ditlevsen, Hjortnæs, Axel Ivan Pedersen, Johs. E. Larsen [formand], Mørk, Edel Saunte, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Sandau, Søren Andersen, Foged, Heilesen, Peter Larsen, Lorentzen, Ellen Strange Petersen, Asger Jensen og Gertie Wandel). Betænkning (B. sp. 1209) afgivet $11/5$. 2. beh. $20/5$ (F. sp. 5911). 3. beh. $24/5$ (F. sp. 5921). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 241).

De ved loven gennemførte ændringer i forsorgsloven er dels affødt af visse forslag i betænkningen af 1958 fra anstaltsudvalget om forsorgen for alkohollidende, dels står de i forbindelse med lov om ændring i sygehusloven (vedrørende behandlingsinstitutioner for alkoholskadede) (se ovenfor under nr. 55), med lov om revalidering (se ovenfor under nr. 71), med lov om invalide- og folkepension (se ovenfor under nr. 69), samt med lov om den offentlige sygeforsikring (se ovenfor under nr. 70).

Uanset at *alkoholistbehandlingen* ved den nævnte lov om ændringer i sygehusloven principielt er henlagt under sundhedsvæsenet, vil en række vigtige spørgsmål vedrørende alkoholistforsorgen fremdeles henhøre under socialministeriet.

De væsentligste af lovens herhenhørende bestemmelser er følgende:

De hidtidige bestemmelser om alkoholister i forsorgslovens kapitel XXVI (§§ 315-317) ophæves og erstattes af et nyt stk. 5 i § 30 og en ny § 265 A.

Reglerne om adgang til *tvangsmæssig behandling* er optaget i § 30 og tilsigter en vis effektivisering af de hidtidige regler.

Dette viser sig navnlig ved, at også henvendelse fra en læge (eller hospital) kan begrunde, at det sociale udvalg tager

stilling til spørgsmålet om tvangsmæssig behandling. Endvidere vil i modsætning til tidligere en sådan sag kunne følges, blot det må *antages*, at pågældende ikke vil kunne klare sig uden hjælp, såfremt en hidtil privat ydet hjælp bortfalder. Endelig kan den pågældende ikke længere unddrage sig reglerne blot ved at afgive en erklæring om at ville lade sig behandle frivilligt.

Anbringelsestiden (hidtil højst 1½ år) er nedsat til højst ½ år, i gentagelsestilfælde 1 år. Den hidtidige adgang til anbringelse på arbejdsanstalt eller tvangsarbejdsanstalt forud for eller efter behandlingen er bortfaldet.

Efter de hidtil gældende regler afholdtes udgifterne ved indlæggelse af alkoholikere til observation eller på afvænningshjem som fattighjælp, hvad enten indlæggelsen var frivillig eller tvangsmæssig, ved frivillig indlæggelse dog kun med begrænsede virkninger.

Ved den nye bestemmelse i § 265 A ydes den nævnte hjælp som *særhjælp*, hvad enten der er tale om frivillig eller tvangsmæssig behandling. Dette er en konsekvens af det synspunkt, at det her drejer sig om en speciel sygdomsbehandling, som samfundet er interesseret i at søge gennemført. Der kan endvidere ydes særhjælp til patientens familie under indlæggelse, såfremt sådan er nødvendig, og til en patient, der har været indlagt, i indtil 3 måneder efter udskrivningen, forudsat at han overholder de af den behandlende læge givne forskrifter og er under fortsat kontrol. Også denne hjælp er der adgang til at yde såvel i forbindelse med frivillige behandlinger som ved tvangsmæssig anbringelse.

Bestemmelsen i § 42 om socialministerens *godkendelse af afvænningshjem* m. v. er ophævet, dog i forbindelse med en vis overgangsordning. Dette hænger sammen med, at indenrigsministeren fremtidig skal godkende ambulatorier og behandlingssinstitutioner.

En ændring i § 45, stk. 3, giver hjemmel for, at det sociale udvalg om fornødent kan kræve politiets bistand til at gennemføre en tvangsmæssig anbringelse af alkoholikere, og en ændring i § 52 tilvejebringer hjemmel for, at bestemmelser om tvangs-

mæssig anbringelse af alkoholikere i lighed med anden administrativ frihedsberøvelse kan indbringes for domstolene.

Som følge af *revalideringslovens* bestemmelser om forskellige former for hjælp og bistand til erhvervshæmmede er der foretaget enkelte ændringer i forsorgslovens §§ 30, 60 og 256.

Efter lov om *sygeforsikring* bortfalder — dog bortset fra dagpengehjælpen — den hidtil gældende begrænsning i varigheden af sygekassernes ydelser. Som følge heraf ophæves nu bestemmelserne i forsorgslovens §§ 241-246 om *fortsat sygekassehjælp*, idet det ikke skønnes rimeligt af hensyn til dagpengenes tidsbegrænsning at opretholde de nævnte særbestemmelser.

Efter loven om *invalid- og folkepension* bortfalder reglen om, at medlemskab af invalideforsikringen knyttes til medlemskab af sygeforsikringen, og reglen om, at personer med hyppigt tilbagevendende eller uhelbredelig sygdom eller betydeligere legemssvaghed i visse tilfælde ikke kan invalideforsikres. Efter loven vil ej heller restance med betalingen af invalidepræmie kunne medføre slettelse af invalideforsikringen, som borgerne herefter automatisk vil være omfattet af. Som følge heraf ophæver nærværende lov bestemmelserne i forsorgslovens §§ 247-49 om *hjælp til kronisk syge*, hvilke bestemmelser hidtil har suppleret folkeforsikringslovens regler om invalidepension.

Den hidtidige bestemmelse i § 250 er ligeledes ophævet, idet den fornødne supplerende hjælp til medicin i givet fald må kunne ydes efter forsorgslovens § 272.

Ikrafttrædelsesdatoen for de enkelte bestemmelser er fastsat i overensstemmelse med ikrafttrædelsesdatoerne for de nævnte love, til hvilke de knytter sig.

Lovforslaget fik i folketinget tilslutning fra alle sider, omend enkelte ordførere (RV og DK) ytrede betænkelighed ved de forelåede udvidelser af adgangen til tvangsanbringelse af alkoholskadede.

I den enstemmige udvalgsbetænkning siges bl. a.: „Udvalget har under sine drøftelser fremholdt, at man ikke vil udelukke muligheden for anvendelse af tvang, men at den frivillige behandling i størst muligt omfang bør tilstræbes.“

Med enkelte mindre ændringer vedtoges lovforslaget ved 3. behandling enstemmigt.

76. Lov om ændringer i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende forsorgshjem m. v.). (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 945. C. sp. 569].

Fremsat skriftligt ²⁵/₁₁ (F. sp. 920). 1. beh. ¹⁰/₁₂ (F. sp. 1724). Partiernes ordførere: Francke (ved 2. beh. Axel Ivan Pedersen), Foged, Asger Jensen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Sandau og Lynnerup Nielsen). Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Francke (fra ¹⁵/₁ Dupont), Hjortnæs [formand], Evald Kristensen, Axel Ivan Pedersen, P. A. Rasmussen, Edel Saunte, Søgaard, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Sandau, Foged, Alfred Bøgh, N. Chr. Christensen, Søren Jensen, Paabøl, Asger Jensen, Anna Barfoed og Egon Lauritzen). Betænkning (B. sp. 489) afgivet ⁴/₃. 2. beh. ¹⁵/₃ (F. sp. 3955). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. ²⁵/₃ (F. sp. 4509). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 113).

Om baggrunden for loven skal efter bemærkningerne til lovforslaget anføres:

Lovforslaget byggede på en i februar 1959 afgivet betænkning af det i 1948 nedsatte udvalg angående forsorgen for de i forsorgslovens kapitler XXIV—XXVII omhandlede personer, det såkaldte *anstaltsudvalg*. Udvalgets opgave var at iværksætte en nærmere undersøgelse af den kritik, der fra forskellig side var fremsat mod de foranstaltninger, som efter den gældende lovgivning kunne anvendes med hensyn til arbejdsmodvillige personer, alkoholister, løsgængere og i øvrigt personer, som viser asociale træk.

Den nævnte betænkning af februar 1959 beskæftiger sig med de centrale spørgsmål vedrørende *den almindelige anstaltsforsorg* og de hertil knyttede problemer. I tilslutning hertil indeholder betænkningen udkast til forslag om ændringer af de herhenhørende bestemmelser i forsorgsloven.

I sin betænkning har udvalget påpeget vanskelighederne ved gennem forebyggende foranstaltninger at modvirke den sociale deroute, der slutter med arbejdsanstaltsophold. Udvalget fremhæver imidlertid betydningen af, at de relevante organer og institutioner udfører effektive *resocialiseringsbestræbelser*. Der peges herunder særlig på den indsats, der kan ydes gennem socialkontorerne, idet man herved også gør opmærksom på værdien af den fra enkelte større kommuner kendte sociallægeordning.

For det klientel, for hvilket anstaltsforsorg stadig må anses for påkrævet, lægger udvalget afgørende vægt på, at der *finder en udbygning sted af behandlingsmulighederne* inden for denne forsorg, og der stilles forslag om en hertil sigtende ændring af forsorgsloven.

I denne forbindelse henvises til den under nr. 55 omtalte lov om ændring i sygehusloven vedrørende behandlingsinstitutioner for alkoholskadede, der bygger på en anden af udvalget afgivet betænkning. Se endvidere den under nr. 75 omtalte lov om ændring i forsorgsloven vedrørende alkoholistforsorg m. v.

Der foreslås endvidere gennemført ændrede *takst- og refusionsbestemmelser*, hvorved udgifterne kommer til at hvile på et bredere grundlag, hvortil kommer enkelte andre forslag.

Lovforslaget svarede i det væsentlige til det af udvalget udarbejdede forslag. Under folketingets behandling foretoges enkelte ændringer, hvorved bl. a. ordene „arbejdsanstalt“, „forsørgelsesanstalt“ og „anstalt“ overalt i forsorgsloven erstattes af „forsorgshjem“ og „hjem“.

Lovens hovedbestemmelse går ud på en ny affattelse af forsorgslovens § 36.

Ifølge dennes stk. 2 kan et forsorgshjem *indeles i flere afdelinger*. Bestemmelsen indeholder i øvrigt kun det hidtidige minimumskrav, nemlig at der skal findes sygestuer.

Ifølge stk. 3 kan socialministeren imidlertid i forbindelse med godkendelsen stille fordringer med hensyn til hjemmets nærmere indretning m. v., herunder om eventuel opdeling i flere afdelinger. På hjemmene skal være mulighed for at give de indlagte en *passende beskæftigelse*, og til hjemmene skal knyttes *personale, der har forudsætninger for at udføre et forsorgsarbejde* blandt de indlagte.

Socialministeren drager ifølge stk. 4 omsorg for, at der *ved enkelte forsorgshjem* kan drives en *særlig lægelig og social behandling*. Det hertil fornødne personale skal i det omfang, hvori det er muligt, tillige drive en rådgivende virksomhed for de øvrige forsorgshjem. Endvidere drager socialministeren omsorg for, at der *ved nogle forsorgshjem* indrettes *lukkede afdelinger* til modtagelse af de personer, der i medfør af denne lov skal anbringes i en sådan afdeling.

Loven vil med hensyn til ændring af behandlingsmulighederne ikke medføre radikale omlægninger af den bestående institutionsforsorg. Man har været af den opfattelse, at det relativt lille klientel ikke finansielt kan begrunde en fuldstændig omlægning af anstaltsforsorgen. Det forudsættes derfor, at man også fremtidig i hovedsagen skal anvende de bestående

anstalter, så at den fornødne udbygning med henblik på den foran nævnte forbedring af behandlingsmulighederne sker inden for disse rammer. Der må herved bl. a. lægges større vægt end hidtil på den social-psykiatriske behandling, således at der ansættes forsorgsmedarbejdere og endvidere til et par af arbejdsanstalterne knyttes et mere omfattende behandlingsapparat, bl. a. omfattende ansættelse af en psykolog og en psykiater. Disse skal også stå til rådighed for de øvrige anstalter, og i øvrigt må anstalterne ved bygning af værksteder etc. sættes bedre i stand til at give beskæftigelsesmuligheder med henblik på resocialisering.

Anstalterne foreslås nu drevet som åbne anstalter, hvorfor forsorgslovens krav om opdeling i arbejds- og forsørgelsesafdelinger ophæves, så at det fremtidig beror på de særlige forhold på den enkelte anstalt, om der skal finde en opdeling sted.

På baggrund af det meget lille klientel, som hidtil efter de gældende bestemmelser har måttet anbringes på tvangsarbejdsanstalter, og under hensyn til, at anstalterne i øvrigt skal drives som åbne anstalter er det ikke fundet rimeligt at opretholde tvangsarbejdsanstalterne. Loven ophæver derfor forsorgslovens § 40. Da der stadig vil være et vist behov for anbringelse på lukket afdeling — enten som en direkte følge af den indlagtes forhold eller som disciplinær foranstaltning — bestemmes det, at sådanne kan indrettes på enkelte anstalter.

Ifølge en ny affattelse af § 41, stk. 5, bemyndiges socialministeren til at yde tilskud til statsanerkendte *arbejdskolonier*. Udgifterne hertil afholdes efter de i § 70 A, stk. 3, fastsatte bestemmelser, jfr. herom nedenfor.

Der har ikke hidtil været meddelt godkendelse af arbejds-kolonier i medfør af forsorgslovens § 41, stk. 1. Udvalget indstillede imidlertid, at der blev meddelt godkendelse af to eksisterende hjem, hvis klientel er beslægtet med arbejdsanstal-ternes, og som derfor må antages at aflaste disse. På denne baggrund er det fundet rimeligt, at der *nu* gives *direkte hjemmel til at yde offentlig støtte* til godkendte arbejds-kolonier.

Ifølge et nyt stk. 6 bemyndiges socialministeren til at yde *tilskud til institutioner, der har til formål at modtage personer,*

der ikke har kunnet tilvænne sig det normale samfundsliv, og som derfor i almindelighed ville være henvist til offentlig forsørgelse, når institutionen ved iværksættelse af sociale hjælpeforanstaltninger skønnes at fremme de pågældendes muligheder for at føre en regelmæssig og ordnet tilværelse. Tilskud til sådanne institutioner afholdes efter de i § 70 A, stk. 3, fastsatte bestemmelser.

Bestemmelsen tager sigte på institutioner, der som *Kofoeds skole* i København tager sig af et klientel, som, hvis der ikke blev grebet ind i tide, før eller siden ville kunne forventes at komme under forsorg på arbejdsanstalter.

Efter de hidtil gældende bestemmelser i forsorsloven fastsatte socialministeren *takster for opholdet på arbejdsanstalterne*. Denne takstmæssige betaling skulle erlægges til anstalten af den kommune, for hvis regning den indlagte forsørges, og anmeldes til refusion efter samme regler som ydet kommunehjælp. Den øvrige — og efter den gældende praksis for takstfastsættelse langt overvejende — del af udgifterne fordeltes efter folketal på amtsråds kredsen og de i forbindelse med denne stående købstæder.

De til grund for denne betalingsordning liggende forudsætninger var efter udvalgets opfattelse ikke til stede mere. En del af arbejdsanstalterne er, efterhånden som mange af disse er blevet nedlagt, i højere grad blevet landsdelsanstalter. Det er de områder og kommuner, inden for hvilke disse anstalter ligger, der i langt overvejende grad kommer til at bære udgifterne ved anbringelserne på anstalt. For anstaltskommunerne i almindelighed gør det forhold sig gældende, at trangen til anbringelsen, skønt den har foreligget forinden, ofte først konstateres ved den pågældendes henvendelse til denne kommune, der så må udrede den takstmæssige betaling for opholdet.

På denne baggrund er som en ny paragraf i forsorsloven indsat følgende bestemmelser:

„§ 70. A. Af de *takster for ophold på forsorgshjem*, der fastsættes af socialministeren i medfør af § 43, og som skal dække $\frac{9}{10}$ af hjemmenes driftsudgifter, refunderer statskassen $\frac{3}{10}$ til hjemmene, medens de øvrige $\frac{7}{10}$ fordeles på landets

kommuner i overensstemmelse med reglerne i nærværende lovs § 77.

De med bestemmelserne i § 36, stk. 4, forbundne udgifter til behandling m. v. og til lukkede afdelinger på forsorgshjem afholdes af statskassen i det omfang, hvori de ikke dækkes af den i medfør af § 43 fastsatte takst for opholdet.

Tilskud ydet i henhold til bestemmelserne i § 41 afholdes med $\frac{3}{10}$ af statskassen, medens de øvrige $\frac{7}{10}$ fordeles på landets kommuner i overensstemmelse med reglerne i nærværende lovs § 77.“

Ved en tilføjelse til forsorgslovens § 298 er for personer under 25 år gennemført en lempelse i lovens principielle forbud mod at yde rejsehjælp.

Da bestemmelsen kun kan anvendes efter de pågældendes egen anmodning, er der ikke herved tale om en genoplivelse af den ældre lovgivnings regler om hjemsendelse.

Loven trådte i kraft den 1. april 1960, således at de nye refusionsregler første gang har virkning for den refusion, der ydes for finansåret 1960-61.

Lovforslaget fik en velvillig modtagelse i folketinget. Det ønskelige i lovens hovedformål — at give bedre muligheder for helbredelses- og resocialiseringsarbejdet med arbejdsanstaltens (forsorgshjemmes) klientel — anerkendtes fra alle sider ligesom rimeligheden i de ændrede regler for udgifternes fordeling.

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling enstemmigt med 136 stemmer.

77. Lov om en særlig ydelse til enlige mødre. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 2821. C. sp. 123].

Fremsat skriftligt $\frac{27}{1}$ (F. sp. 2419). 1. beh. $\frac{4}{2}$ (F. sp. 2762). Partiernes ordførere: Kaj Andresen, Erna Sørensen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. 2. beh. $\frac{9}{2}$ (F. sp. 2788). 3. beh. $\frac{11}{2}$ (F. sp. 2839). *Loven stadfæstet 16. februar 1960.* (Lovt. nr. 40).

Loven svarer ganske til den i folketingsåret 1958-59 vedtagne lov med samme titel, bortset fra at man med henblik på prisudviklingen har forhøjet den sær lige ydelse fra 2×95 kr. til 2×100 kr. (årbog 1958-59, side 325).

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *socialministeren* som begrundelse for dets bestemmelser:

„Forslaget går ud på, at der i det kommende finansår udbetales en særlig ydelse på 2×100 kr. til enlige mødre, der opfylder eller — såfremt de ikke havde fået bidraget udbetalt af den bidragskyldige — ville have opfyldt betingelserne for at få udbetalt børnebidrag af det offentlige i henhold til kapitel 15 eller 16 i lov om offentlig forsorg.

De nævnte enlige mødre har gennem en årrække fået udbetalt særlige ydelser. Disse udbetaltes som bekendt oprindeligt efter lovene om sådanne ydelser til alders- og invaliderentemodtagere m. fl. Efter at ydelserne for disses vedkommende er blevet indregnet i folke- og invalidepensionen, er der vedtaget særlige love for de enlige mødre alene.

Ved behandlingen i begyndelsen af 1959 af den for indeværende finansår gældende lov om den særlige ydelse var man fra flere sider inde på ønskeligheden af at komme bort fra en særlovgivning af denne art for en relativt lille gruppes vedkommende.

Jeg er selv ganske enig i, at det ville være særdeles ønskeligt, om man kunne undgå disse stadig tilbagevendende særlove. Der er formentlig fra alle sider enighed om, at de enlige mødre måtte have en kompensation ved denne særlige ydelses bortfald, og såvel før som efter lovforslagets behandling sidste år har man da også overvejet, om det ville være muligt at give den fornødne kompensation gennem en forhøjelse af andre ydelser i henhold til mere generelle retsregler. En sådan ordning har imidlertid vist sig at ville medføre forskellige vanskeligheder og har derfor måttet opgives.

Som jeg tidligere har berørt over for det høje ting, omgås jeg med planer om at søge gennemført *en almindelig familiepolitisk lovgivning*, der skal rationalisere og koordinere de i forskellige love indeholdte bestemmelser om tilskud til bl. a. mødre og børn. Jeg tænker her ikke blot på reglerne i den egentlige sociallovgivning, særlig om børnebidrag til enlige forsørgere og om børnetillæg til folke- og invalidepensionister, men også på bestemmelser af beslægtet art i anden lovgivning, f. eks. reglerne om børnefradrag og om børnetilskud i henhold til skattelovgivningen og de forskellige tilskudsordninger efter boligstøttelovgivningen. Efterhånden som disse rationaliseringsplaner kan realiseres, er det mit håb, at man i denne lovgivning kan indpasse de hidtidige særlige ydelser, således at de årlige love kan bortfalde.

Da spørgsmålet om en sådan familiepolitisk lovgivning imidlertid endnu kun er på overvejelsesens stadium og et lovforslag desangående næppe kan ventes fremsat i indeværende samling, har man fra regeringens side fundet det påkrævet at fremsætte lovforslag om en særlig ydelse til de enlige mødre også for det kommende finansår.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, har man under hensyn til den stedefundne prisstigning fundet det rimeligt at foretage en regulering af ydelsen. Denne foreslås herefter for det kommende finansår udbetalt med 200 kr. mod 190 kr. i indeværende år. Den samlede udgift kan herefter anslås til ca. 7½ mill. kr.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider, idet *Ragnhild Andersen* (DK) dog fandt det utilstrækkeligt og slog til lyd for, at der blev sat fart i arbejdet for gennemførelsen af familiepolitiske foranstaltninger af mere vidtrækkende karakter.

Til 2. behandling stilledes fra kommunistisk side ændringsforslag om, at den særlige ydelse skulle udredes med det i lovforslaget fastsatte beløb for hvert barn, og at ydelsen skulle være skattefri.

Efter at dette ændringsforslag var forkastet med 116 stemmer mod 5 (DK), idet de 2 grønlandske medlemmer undlod at stemme, vedtoges lovforslaget ved 3. behandling uændret og enstemmigt.

78. Lov om ændring i lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 3051. C. sp. 535].

Fremsat skriftligt $25/2$ (F. sp. 3273). 1. beh. $2/3$ (F. sp. 3655). Partiernes ordførere: Kaj Andresen, Søren Andersen, Asger Jensen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring. Betænkning (B. sp. 529) afgivet $17/3$. 2. beh. $22/3$ (F. sp. 4239). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til lægsbetænkning (B. sp. 747) afgivet $22/3$. 3. beh. $24/3$ (F. sp. 4418). *Loven stadfæstet 29. marts 1960.* (Lovt. nr. 110).

De ved loven gennemførte ændringer i enkepensionsloven vedrører forhøjelser af grundbeløbene og de fradragsfri beløb i kommunegrupperne II og III (købstæder og landdistrikter) samt beregningsreglerne for formue- og pensionsindtægter.

Ændringerne har til formål at bevare den hidtidige overensstemmelse mellem enkepension og folke- og invalidepension og svarer ganske til de ændringer, der blev gennemført ved den foran under nr. 68 omtalte lov om ændring i lov om folkeforsikring, hvortil der henvises.

Lovforslaget, der i folketinget behandlede sammen med forslaget til den nævnte lov, vedtoges ved 3. behandling enstemmigt med 157 stemmer.

79. Lov om ændring i lov om offentlig forsorg, lov om folkeforsikring, lov om invalide- og folkepension og lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Vedrørende adgang til forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag m. v.). (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 3737. C. sp. 1217].

Fremsat skriftligt $11\frac{1}{5}$ (F. sp. 5473). 1. beh. $19\frac{1}{5}$ (F. sp. 5840). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Søren Andersen, Gertie Wandel (Erna Sørensen), Kirsten Gloerfelt-Tarp, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Dupont, Hjortnæs, Evald Kristensen, Mørk [formand], Viola Nørløv, Sofie Pedersen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Ayoë Herbøl [næstformand], Søren Andersen, Vagn Bro, N. Chr. Christensen, Justesen, Lorentzen, Gertie Wandel, Asger Jensen og Erna Sørensen). Betænkning (B. sp. 1569) afgivet $2\frac{1}{6}$. 2. beh. $10\frac{1}{6}$ (F. sp. 6478). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $14\frac{1}{6}$ (F. sp. 6511). *Loven stadfæstet 25. juni 1960.* (Lovt. nr. 267).

Ved loven forhøjedes de i § 194 i lov om offentlig forsorg fastsatte *indtægtsgrænser* for retten til at få underholdsbidrag til børn forskudsvis udbetalt af det offentlige med det fulde grundbeløb til 9 500 kr., hvilket beløb er pristalsreguleret i henhold til bestemmelsen i § 333. I modsætning til tidligere er denne indtægtsgrænse fastsat til samme beløb uanset den bidragsberettigedes bopæl. Ifølge forsorgslovens § 220, der henviser til § 194, er indtægtsgrænsen også gældende for retten til at få udbetalt med det fulde grundbeløb den i § 219 omhandlede understøttelse til enker og enkemænd som bidrag til udgifterne ved underhold og opdragelse af ægtebørn m. v.

Loven indeholder desuden forskellige bestemmelser, der går ud på at opretholde de hidtil gældende indtægtsgrænser med hensyn til beregning af børnetillæg til invalide- og folkepensionister i henhold til folkeforsikringslovens § 40, stk. 5, nr. 2), og lov nr. 238 af 10. juni 1960 om invalide- og folkepension § 4, stk. 4, nr. 2), samt til enker i henhold til § 3, stk. 2, nr. 2), i lov nr. 70 af 13. marts 1959 om pension og hjælp til enker m. fl. som ændret ved lov nr. 110 af 29. marts 1960. Da indtægtsgrænserne i disse bestemmelser hidtil havde været

fastsat ved en henvisning til forsorsloven, nødvendiggjorde ændringen af dennes § 194, at de hidtil gældende indtægtsgrænser fremtidig måtte anføres direkte i de lovbestemmelser, hvor de ønskedes opretholdt uændret.

Endelig indeholder loven forskellige redaktionelle ændringer af de nævnte love.

Loven, der trådte i kraft den 1. juli 1960, behandledes sammen med et af de kommunistiske medlemmer af folketinget fremsat forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (vedrørende ophævelse af indtægtsgrænserne for enlige mødre samt forhøjelse af uddannelses- og underholdshjælp og kommunehjælp), der imidlertid forkastedes ved lovforslagenes 2. behandling.

Lovforslaget fremsattes af socialministeren under titlen: „*Forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg, lov om folkeforsikring, lov om pension og hjælp til enker m. fl. og lov om en særlig ydelse til enlige mødre (vedrørende adgang til forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag m. v.)*“, men under behandlingen i folketinget ændredes titlen, ligesom lovforslaget fik et væsentlig ændret indhold.

Det fremsatte lovforslag indeholdt forslag om forhøjelse af de i forsorslovens § 194 omhandlede indtægtsgrænser til henholdsvis 10 810 kr., 9 510 kr. og 8 000 kr. for de i bestemmelsen nævnte zoner.

Desuden indeholdt lovforslaget forslag til ændringer af forsorslovens § 220, lov om folkeforsikring, lov om pension og hjælp til enker m. fl. og lov om en særlig ydelse til enlige mødre, hvorved de hidtil i disse bestemmelser med hensyn til børnetilskud og særlig ydelse gældende indtægtsgrænser tilsigtedes opretholdt uændret uanset ændringen af § 194.

Endvidere foresloges bestemmelsen i forsorslovens § 224, stk. 3, ændret. Ifølge denne bestemmelse skulle de i § 224, stk. 2, omhandlede understøttelser til mødre i tilfælde, hvor faderskabet eller bidragspligt ikke havde kunnet fastslås, kun ydes, såfremt overøvrigheden skønnede, at omstændighederne talte derfor. Denne bestemmelse foresloges ændret, således at understøttelserne fremtidig ikke skulle ydes, såfremt overøvrigheden skønnede, at omstændighederne talte derimod.

Endelig foresloges forskellige redaktionelle ændringer af de nævnte love.

Som begrundelse for lovforslaget udtalte *socialministeren* ved fremsættelsen bl. a.:

„Hovedændringen går ud på en forhøjelse af de indtægtsgrænser, som efter forsorsloven er fastsat for adgangen til *forskudsvis* udbetaling af underholdsbidrag. Ændringerne i de øvrige love er konsekvenser af dette forslag og er af teknisk karakter. . . .

Det er hævdet, at disse indtægtsgrænser er for lave, idet de

udelukker forsørgere — og i praksis drejer det sig jo mest om enlige kvinder — med relativt beskedne indtægter fra at få bidraget udbetalt fra det offentlige og derved vanskeliggør det for dem at klare børnenes forsørgelse. Ganske vist har de krav på at få bidraget betalt af den bidragsskyldige barnefader eller forhenværende ægtefælle, og dette sker naturligvis også i vidt omfang, men betalingen foregår ofte særdeles langsommeligt, eventuelt i form af mindre afdrag og måske endda først efter politiets mellemkomst. Det er indlysende, at en sådan betalingsform kan være til stor gene for moderen, og at det vil være langt mere værdifuldt såvel for hende som for børnene at have sikkerhed for, at det stipulerede bidrag virkelig kan ventes betalt ved forfaldstid.

En forhøjelse af indtægtsgrænserne vil ikke belaste det offentlige med en udgift svarende til den forøgede forskudsvisе udbetaling. Principielt er der kun tale om, at det offentlige udlægger bidraget, idet man derefter og med betydelig effekt søger dette inddrevet hos de bidragsskyldige. . . .

Da forslaget som nævnt hovedsagelig er begrundet med, at der principielt kun er tale om et udlæg for det offentlige, er det ikke tanken, at de højere indtægtsgrænser også skal finde anvendelse på de understøttelser af bidragsmæssig karakter, som efter loven endeligt afholdes af det offentlige. Inden for forsørgsloven er der her særlig tale om bidragene til enker og enkemænd og om bidraget til ugifte mødre, for hvis børn faderskabs- eller bidragspligt ikke har kunnet fastslås. For disse bidrags vedkommende skal de nuværende lavere indtægtsgrænser fortsat gælde, og det samme skal være tilfældet for børnetillæggene til folke-, invalide- samt enkepension, hvilket søges opnået gennem de foreslåede ændringer i folke- og enkepensionslovene. Da man ud fra samme grundsynspunkt heller ikke har ønsket at udvide adgangen til at oppebære den særlige ydelse til enlige mødre, der fuldt ud afholdes af staten, er der ligeledes foreslået en ændring i loven herom af 16. februar 1960.

Den foreslåede ændring af bestemmelsen i forsørgslovens § 224, stk. 3, står som nævnt i bemærkningerne i forbindelse med det af justitsministeren fremsatte forslag til en ny lov om børns retsstilling. Gennemførelsen af dette forslag, hvorefter begrebet bidragspligtige bortfalder, må forventes at ville medføre et større antal sager om bidragsunderstøttelse efter forsørgslovens § 224, stk. 2. For ikke at forværre de pågældende mødres retsstilling i forhold til nu søges det ved den foreslåede ændrede formulering præciseret, at bidragsunderstøttelse efter forsørgsloven *som hovedregel* skal ydes, hvor faderskab ikke kan fastslås. Det skal dog bemærkes, at denne ændring efter den lempelige praksis, der efterhånden følges ved anvendelsen af § 224, ikke vil medføre nogen større realitetsændring.“

Lovforslaget mødte ved 1. behandling sympati fra alle partiers side.

Edel Saunte (S) anså en forhøjelse af grænserne i § 194 for nødvendig, men var ikke helt tilfreds med, at forhøjelsen kun skulle have virkning for § 194 og ikke for enkebørnspengene. Mange ville sikkert have vanskeligt ved at forstå dette. Også *Søren Andersen* (V) fandt en forhøjelse af grænserne i § 194 påkrævet, men det forekom ham, at grænserne var sat for højt i lovforslaget. Han ønskede oplyst, hvad ordningen ville koste det offentlige. Forskellen mellem de for de 3 kommunegrupper gældende beløb var nu blevet for stor, og man måtte se på dette spørgsmål i udvalget. *Gertie Wandel* (KF) udtalte sig på linje hermed. Hun havde dog intet imod, at det offentliges inddrivelse af bidrag blev stillet til rådighed for alle enlige mødre. *Kirsten Gloerfelt-Tarp* (RV) kunne tiltræde forhøjelsen, men ikke ændringen af forsorgslovens § 224, stk. 3, som efter hendes mening ikke var en nødvendig konsekvens af forslaget til lov om børns retsstilling. *Ayö Herbøl* (DR) udtalte sin velvilje over for forslaget. Hun opfattede § 224, stk. 3, som en urimelig straffebestemmelse over for mødre, der ikke havde givet rigtige oplysninger, og hun ønskede nærmere oplysninger herom i udvalget. Også *Ragnhild Andersen* (DK) udtalte tilfredshed over forslaget, selv om dette ikke helt ophævede indtægtsgrænserne, ligesom hun kunne have ønsket, at de forhøjede grænser havde fået virkning for større grupper. Zoneinddelingen ønskede hun helt ophævet.

Lovforslaget henvistes til et udvalg, der i sin betænkning bl. a. udtalte:

„Udvalget har indgående drøftet *inddrivelsen* af såvel de forskudsvis udbetalte bidrag som de bidrag, der inddrives af overpræsidiat eller politiet. Udvalget finder, at inddrivelsen ikke fungerer fuldt ud tilfredsstillende, og såvel socialministeren som justitsministeren har afgivet løfte om udstedelse af cirkulærer, der indskærper de lokale myndigheder at gøre deres yderste for at *gøre inddrivelsen mere effektiv* og for at bistå de enlige kvinder på bedste måde og især med tilbørlig hurtighed.

Udvalget har endvidere drøftet muligheden af at give de sociale udvalg bemyndigelse til at pålægge uefterrettelige forsørgere at udrrede et gebyr til hel eller delvis dækning af udgifterne ved den forskudsvis udbetaling og den efterfølgende inddrivelse. Justitsministeren har lovet at tage dette forslag med i sine overvejelser vedrørende eventuelle ændringer af reglerne om inddrivelse af bidrag.

Med hensyn til de foreslåede ændringer i de i loven fastsatte *indtægtsgrænser*, for så vidt angår retten til at få normalbidraget udbetalt med det fulde grundbeløb, har udvalget fundet, at den omhandlede indtægtsgrænse bør være *ens for alle kommunegrupper*, hvilket er tiltrådt af socialministeren.

Endelig finder udvalget, at personer, der får udbetalt bidrag i henhold til forsorgslovens §§ 224 og 229, bør være ligestillet med

enker og enkemænd, for så vidt angår indtægtsgrænserne, hvorimod man har kunnet tiltræde socialministerens synspunkt, at pensionisternes forhold må ses under en helhedsbetragtning og derfor ikke bør ændres ved dette lovforslag.“

I betænkningen fremsatte socialministeren med udvalgets tiltrædelse ændringsforslag om en helt ny affattelse af lovforslaget. Ændringsforslaget afveg fra det oprindeligt fremsatte lovforslag ved de ovennævnte ændringer samt ved ikke at indeholde forslag til ændring i lov om en særlig ydelse til enlige mødre, hvilket indebar, at den forhøjede indtægtsgrænse i forsorslovens § 194 også ville få virkning for denne lov.

Ændringerne i forsorsloven vedtoges uden afstemning, mens ændringerne i de øvrige love vedtoges med alle stemmer mod 6.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt i den skikelse, hvori det forelå efter afstemningen ved 2. behandling.

80. Lov om eftergivelse af kommunehjælp og om ekstraordinær adgang til folkepension samt om forhøjelse af hædersgaver. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 3651. C. sp. 783].

Fremsat skriftligt $2\frac{1}{4}$ (F. sp. 5031). 1. beh. $2\frac{7}{4}$ (F. sp. 5208). Partiernes ordførere: Mørk, Lorentzen, Asger Jensen, Else Zeuthen, Sandau og Ragnhild Andersen. 2. beh. $\frac{3}{5}$ (F. sp. 5268). 3. beh. $\frac{5}{5}$ (F. sp. 5309). *Loven stadfæstet 10. maj 1960.* (Lovt. nr. 189).

Loven har følgende indhold:

§ 1. *Kommunehjælp*, som til og med den 24. maj 1960 er ydet uden tab af valgret til offentlige forsamlinger og råd, og som ikke er ydet i medfør af § 15, stk. 5, eller § 205 i lov om offentlig forsorg, *eftergives*. Ligeledes eftergives kommunehjælp, som indtil samme tidspunkt er ydet med tab af valgret og valgbarhed i medfør af nævnte lovs § 307, stk. 2, nr. 5, jfr. stk. 7.

Bestemmelsen i stk. 1 kommer dog med hensyn til tilbagebetalingspligten ikke til anvendelse, for så vidt og i det omfang der i henhold til den øvrige sociallovgivning udbetales pågældende en ydelse, der er beregnet til afhjælpning af det samme trangstiltfælde i samme tidsrum, som den ydede kommunehjælp vedrører.

§ 2. Personer, der den 24. maj 1960 i øvrigt opfylder betingelserne for at få tilstået *folkepension* i henhold til § 39, stk. 1, i lov om folkeforsikring, er berettiget til sådan pension, *uanset at de pågældende ikke er eller har sikret sig adgang til at blive sygeforsikret* i en statsanerkendt sygekasse eller i en statskontrolleret sygeforening (fortsættelsessygekasse).

Personer, som har adgang til at berigtige deres medlemsforhold til sygeforsikringen, omfattes ikke af bestemmelsen i stk. 1.

Ved afgørelsen af, hvorvidt de i stk. 1 omhandlede personer er berettiget til at oppebære folkepension i henhold til § 39, stk. 1, i lov om folkeforsikring, vil der være at bortse fra bestemmelsen i samme lovs § 38, stk. 2, nr. 4, for så vidt angår hjælp, der til og med den 24. maj 1960 er ydet de pågældende, fordi de på grund af manglende medlemskab i sygeforsikringen ikke hidtil har kunnet få tilstået sådan pension.

§ 3. Fra 1. april 1960 at regne foretages en *forhøjelse på 50 pct.* af de beløb, som oprindelig er fastsat som *hædersgaver* i henhold til

1. lov nr. 93 af 20. marts 1940 om udbetaling af hædersgaver til danske sømænd og fiskere og deres efterladte, jfr. lov nr. 384 af 9. august 1945 og lov nr. 67 af 3. marts 1948,
2. lov nr. 378 af 10. juli 1940 om hædersgaver til efterladte efter faldne og til sårede den 9. april 1940,
3. lov nr. 383 af 9. august 1945 om visse hædersgaver til danske søfarende og fiskere og deres efterladte,
4. lov nr. 475 af 1. oktober 1945 om erstatning til besættelsestidens ofre, jfr. lov nr. 376 af 12. juli 1946,

samt som hædersgaver til sårede og til efterladte efter faldne den 29. august 1943.

Tilsvarende forhøjelse foretages af understøttelser, der ydes i anledning af *ulykkestilfælde på søen* som følge af krigsbegebenheder under verdenskrigen 1914-18.

Som begrundelse for lovforslaget anføres i de bemærkninger, der ledsagede det ved fremsættelsen, bl. a.:

„Ved 6 forskellige lejligheder inden for tidsrummet fra 1945 til 1958 har man ved lov bemyndiget kommunerne til ekstraordinært

at eftergive kommunehjælp ydet inden en bestemt dato. Det er således sket i 1945 i anledning af Danmarks befrielse, ved tronskiftet i 1947, i anledning af grundlovens 100 års dag den 5. juni 1949, i anledning af den nye grundlov af 5. juni 1953, i anledning af 10 års dagen for Danmarks befrielse i 1955 samt endelig i anledning af, at tronfølgeren prinsesse Margrethe den 16. april 1958 fyldte 18 år og dermed blev myndig og tog sæde i statsrådet. Ved de fire sidste af disse eftergivelseslove blev der endvidere ekstraordinært givet adgang til opnåelse af henholdsvis aldersrente og folkepension for visse grupper af personer, som på grund af folkeforsikringslovens krav om medlemskab af den offentlige sygeforsikring som betingelse for at opnå aldersrente eller folkepension hidtil havde været udelukket herfra.

Man har fundet det rimeligt, at der i anledning af Deres Maje-stæter Kongens og Dronningens *solvbryllup* den 24. maj 1960 søges gennemført en lov af tilsvarende karakter. Det foreslås derfor, at der tilvejebringes lovhjælp for eftergivelse af kommunehjælp ydet indtil 24. maj 1960, og at der samtidig ekstraordinært gives adgang til folkepension for personer, der ikke er medlemmer af den offentlige sygeforsikring, men den nævnte dato opfylder folkeforsikringslovens øvrige betingelser for at opnå pension.

Det kan herved bemærkes, at *tilsvarende bemyndigelseslove for fremtiden helt eller delvis kan forventes at ville blive overflødiggjort* som følge af ændringer i de almindelige lovregler, jfr. således det allerede fremsatte forslag til en ny folkeforsikringslov, hvorefter adgangen til indtægtsbestemt folkepension ikke længere skal være knyttet til medlemskab af den offentlige sygeforsikring.

Regeringen har endvidere fundet det rimeligt, at der foretages en yderligere forhøjelse af de hædersgaver, der i en række tilfælde ydes som følge af krigen og besættelsen.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

81. Lov om fordeling af en fra Forbundsrepublikken Tyskland i henhold til overenskomst af 24. august 1959 modtaget ydelse. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 3555. C. sp. 1113].

Fremsat skriftligt $\frac{7}{4}$ (F. sp. 4845). 1. beh. $\frac{22}{4}$ (F. sp. 5105). Partiernes ordførere: Victor Gram, Helga Pedersen, Jacob Pedersen, A. C. Normann, Sandau, Ragnhild Andersen og Aksel Larsen. Henvist til udvalget angående forslag til folketingsbeslutning i anledning af en under 24. august 1959 i København undertegnet overenskomst med tilhørende brevvekslinger

mellem Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland om ydelser til fordel for danske statsborgere, der har været ramt af national-socialistiske forfølgelsesforanstaltninger. Betænkning (B. sp. 1493) afgivet $\frac{20}{5}$. 2. beh. $\frac{24}{5}$ (F. sp. 5925). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{2}{6}$ (F. sp. 6232). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 242).

Om baggrunden for loven henvises til, hvad der er anført under omtalen af den i overskriften nævnte overenskomst af 24. august 1959 med Forbundsrepublikken Tyskland.

Efter at overenskomsten var ratificeret, hvilket ikke skete med enstemmig tilslutning i folketinget, måtte der træffes bestemmelse om, hvorledes det beløb på omkring 26 mill. kr. i danske penge, som modtoges fra Tyskland, skulle fordeles. Dette fordelingsspørgsmål, som var et indre dansk anliggende, løses ved nærværende lov.

Hvad loven går ud på, er i hovedsagen følgende:

Til danske statsborgere, der som følge af forhold som nævnt i § 37, stk. 1, i lov nr. 475 af 1. oktober 1945 om erstatning til besættelsestidens ofre (erstatningsloven) eller som følge af eftersøgning, fængsling, internering eller deportation af nationale eller politiske grunde eller på grund af deres afstamning har pådraget sig skade eller sygdom, hvorved erhvervsevnen er blevet forringet, ydes ifølge lovens § 2 et beløb *én gang for alle* således:

- a) For så vidt erhvervsevnen er blevet forringet med 50 pct. eller derover: 12 000 kr.
- b) For så vidt erhvervsevnen er blevet forringet med 25 pct. eller derover, men dog under 50 pct.: 6 000 kr.

Den af direktoratet for ulykkesforsikringen, respektive ulykkesforsikringsrådet, i henhold til afsnit 1 i erstatningsloven, jfr. lovens § 65, senest før 1. april 1960 ved kendelse fastsatte invaliditetsgrad lægges til grund ved bedømmelsen af størrelsen af den i stk. 1 omhandlede forringelse af erhvervsevnen.

Den nævnte ydelse kommer til udbetaling uanset, om den invaliderede oppebærer rente i henhold til erstatningslovens

afsnit 1, eller om sådan rente er bortfaldet i henhold til lovens § 24 eller måtte være omsat til et kapitalbeløb i henhold til lovens § 28.

Til *enker* efter personer, der har mistet livet som følge af forhold af den nævnte art eller er afgået ved døden som følge af skade eller sygdom pådraget under sådanne forhold, ydes et beløb af 6 000 kr. én gang for alle.

Desuden har hvert *barn* af de pågældende afdøde personer krav på et beløb af 2 000 kr. én gang for alle, såfremt der til barnet pr. 1. april 1960 ydes rente i henhold til erstatningslovens afsnit 1.

Den del af de 26 mill. kr., der ikke medgår til udbetaling af disse engangsydelser, anvendes iflg. § 3 — efter at der er afsat 2,5 mill. kr. til ydelse af hjælp i særlige tilfælde til besættelsestidens ofre — til *godtgørelse for lidelse og tort* i anledning af frihedsberøvelse til tidligere fanger efter regler fastsat i § 4.

Berettiget til godtgørelse er efter sidstnævnte paragraf danske statsborgere, som af den tyske besættelsesmagt eller i øvrigt af politiske hensyn til tyske interesser har været underkastet frihedsberøvelse i Danmark eller er blevet deporteret til fængsel, koncentrations- eller arbejdslejr i udlandet på grund af afstamning, virksomhed her i landet til fordel for frihedsbevægelsen, medlemskab i eller tilknytning til det kommunistiske parti eller tjenesteforhold til det danske politi eller grænsegendarmeni eller i øvrigt af nationale eller politiske grunde eller af hensyn til tyske interesser. Det er en betingelse for retten til godtgørelsen, at pågældende, da frihedsberøvelsen blev iværksat, opholdt sig her i landet.

Godtgørelsen gradueres efter fangetidens længde og med hensyntagen til, om det har drejet sig om fangenskab her i landet (eventuelt med mishandling af alvorlig karakter) eller tillige deportation til tyske koncentrationslejre. Størrelsen af det samlede beløb, der kan anvendes hertil, er afhængig af, hvor meget der vil blive anvendt til engangsydelserne, og størrelsen af beløbet pr. fangeuge er derhos afhængig af, hvor mange der melder sig med ønske om denne godtgørelse. Der foreligger således en vis usikkerhed om fangetidsgodtgørelsens

størrelse, men efter de foreliggende oplysninger kan det antages, at der vil blive tale om et beløb på ca. 75 kr. pr. uge ved deportation og halvdelen heraf ved internering her i landet. Godtgørelse for internering her i landet ydes — bortset fra særlige tilfælde — kun, når frihedsberøvelsen har varet i mindst 8 uger.

Den *særlige hjælp*, hvortil som nævnt 2,5 mill. kr. afsættes, vil iflg. § 6 kunne ydes til personer samt til enker og børn efter personer, som har været underkastet frihedsberøvelse som i § 4 omhandlet, eller som på anden måde har været genstand for overgreb eller forfølgelse foretaget af den tyske besættelsesmagt eller af med denne samarbejdende korps, organisationer eller enkeltpersoner her i landet.

Hjælpen kan ydes, såfremt der efter undersøgelse i hvert enkelt tilfælde skønnes at foreligge særlig vanskelige forhold for andrageren, såsom store forsørgerbyrder, særlige udgifter i forbindelse med sygdom, ringe beskæftigelsesmuligheder eller særlige uddannelsesbehov.

Størrelsen af hjælpen fastsættes af det i § 10 omhandlede fordelingsnævn efter et skøn over samtlige foreliggende omstændigheder. Hjælpen kan ydes i form af et engangsbeløb eller som en løbende ydelse ved køb af livrente eller på lignende måde efter fordelingsnævnets nærmere bestemmelse. Hjælpen kan i det enkelte tilfælde normalt ikke overstige 10 000 kr. eller, hvor hjælpen fastsættes som en løbende ydelse, 15 000 kr.

Hjælpen kan ydes samtidig med engangsydelse i henhold til § 2 og godtgørelse i henhold til §§ 3-5.

I §§ 7-9 bestemmes bl. a., at der i særlige tilfælde kan dispenseres fra kravet om dansk statsborgerret og om ophold her i landet da frihedsberøvelsen fandt sted, at personer, der under den tyske besættelse har udvist en nationalt uværdig optræden, ikke kan komme i betragtning og at godtgørelse efter lovens §§ 3-5 ikke kan ydes, hvor der for frihedsberøvelse er ydet godtgørelse i henhold til tysk lovgivning.

I § 10 bestemmes, at behandlingen af sager vedrørende engangsydelse i henhold til § 2, godtgørelse i henhold til §§ 3-5 og hjælp i henhold til § 6 henlægges til et *fordelingsnævn* bestående af en af socialministeren beskikket formand samt af 2 med-

lemmer, der ligeledes beskikkes af socialministeren. Socialministeren beskikker endvidere en suppleant for hvert af de to medlemmer; suppleanterne har adgang til at overvære alle nævnets forhandlinger. Nævnet er berettiget til at tilkalde særlige sagskyndige, der uden stemmeret kan deltage i nævnets forhandlinger.

Nævnets afgørelse af spørgsmålet om ydelse af engangsydelse i henhold til § 2 og godtgørelse i henhold til §§ 3-5 kan af pågældende indbringes for et ankenævn bestående af en dommer som formand og 2 andre medlemmer, der alle beskikkes af socialministeren. Anke skal være indgivet senest 8 uger efter, at fordelingsnævnets afgørelse er meddelt pågældende. Fordelingsnævnets afgørelse af spørgsmålet om ydelse af hjælp i henhold til § 6 er endelig.

Inden nævnet afslutter sin virksomhed, foretager det iflg. § 12 en opgørelse over de i henhold til §§ 2, 3-5 og 6 udbetalte ydelser. Det herefter resterende beløb overføres til en *fond*, hvis midler skal anvendes fuldt ud til fordel for besættelsestidens ofre. De nærmere regler for fondens virksomhed fastsættes af socialministeren.

Loven trådte i kraft den 1. juli 1960.

Lovforslaget fik i folketinget — uanset de principielle betænkkeligheder ved overenskomsten af 24. august 1959, som flere talere gav udtryk for — en velvillig modtagelse. Forskellige spørgsmål ønskedes dog drøftet i det udvalg, der skulle behandle sagen.

Udvalgsarbejdet resulterede i en række ændringsforslag, der alle var stillet af socialministeren og tiltrådt af hele udvalget. Bl. a. foresloges det, at administrationsudgifterne skulle bæres af statskassen i stedet for at blive fradraget det beløb, som stod til rådighed til ydelse af hjælp i særlige tilfælde. Endvidere skal nævnes, at der i udvalget opnåedes enighed om en ændring af de i § 8 fastsatte værdighedsbetingelser og om, at personer, der har været eftersøgt eller underkastet frihedsberøvelse under betegnelsen „asociale“ eller lignende, ikke skal kunne opnå godtgørelse efter § 2, hvorimod et til § 4 stillet ændringsforslag ikke udelukker, at de i begrænset omfang vil kunne opnå fangetidsgodtgørelse. Hvad fangetidsgodtgørelsen angår foreslog man lovforslagets regler ændret noget, så at denne godtgørelse forøges med en vis procent, når deportationen har strakt sig over et længere tidsrum.

Ved 2. behandling vedtoges ændringsforslagene, hvoraf kun de

væsentligste her er omtalt, uden afstemning med undtagelse af ændringsforslaget vedrørende de „asociale“, som kommunisterne stemte imod.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget i den ændrede affattelse enstemmigt.

82. Lov for Færøerne om offentlig forsorg. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 3585. C. sp. 897].

Fremsat skriftligt $21/4$ (F. sp. 5025). 1. beh. $27/4$ (F. sp. 5212). Partiernes ordførere: Dupont, Johan Poulsen, Asger Jensen, Helge Larsen, Sandau og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Dupont, Erhardt Andersen, Andreas Hansen, Hjortnæs [formand], Evald Kristensen, Th. Mikkelsen, Astrid Skjoldbo, Helge Larsen, Sandau [næstformand], Johan Poulsen, Søren Andersen, Gideon, Ladefoged, Lorentzen, Asger Jensen, Hanne Budtz og Gertie Wandel). Betænkning (B. sp. 1211) afgivet $11/5$. 2. beh. $20/5$ (F. sp. 5909). 3. beh. $24/5$ (F. sp. 5920). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 248).

Reglerne for Færøerne om hjælp til personer, der ikke kan klare sig selv, har hidtil i det væsentligste været indeholdt i lov af 10. april 1895 om fattigvæsenet på Færøerne og lov af 29. april 1913 om kommunale hjælpe-kasser. Loven af 20. maj 1933 om offentlig forsorg, jfr. lovbekendtgørelse nr. 329 af 19. november 1958, gav en bemyndigelse for regeringen til at sætte loven i kraft for Færøerne, eventuelt med ændringer, men denne bemyndigelse blev kun benyttet i meget begrænset omfang.

Efter at der ved to love af 11. juni 1959 for Færøerne om henholdsvis folkepension og ændring i loven om invalideforsikring var gennemført en folkepensions- og invalidepensionsordning efter de retningslinjer, der gælder i den tilsvarende lovgivning for det øvrige land, anså regeringen — i overensstemmelse med Færøernes landsstyre — det for ønskeligt, at der blev foretaget en ajourføring af den øvrige færøske sociallovgivning, og der nedsattes derfor af socialministeriet i juli 1959 et udvalg med repræsentanter fra socialministeriet og fra færøske myndigheder med den opgave at gennemgå den øvrige færøske sociallovgivning og at fremsætte forslag til ændringer med det formål i videst muligt omfang at bringe denne i overensstemmelse med den tilsvarende lovgivning i det øvrige land. Udvalget afgav betænkning i december 1959 med udkast til 3 love

om offentlig forsorg, om børnebidrag til enlige forsørgere og om børneforsorg. Ved udarbejdelsen af udkastet blev der taget hensyn til erfaringerne ved administrationen af forsorgsloven, til det ønskelige i en simplificering af reglerne og til de særlige forhold på Færøerne.

Lovforslagene fremsattes af socialministeren i folketinget med nogle få ændringer. De havde på forhånd været forelagt det færøske hjemmestyre og var godkendt af dette i den form, i hvilken de blev fremsat.

Lovforslagene blev af folketinget vedtaget uændret, bortset fra en mindre ændring i forslaget vedrørende offentlig forsorg, hvilken ændring foretoges på færøsk foranledning.

I loven om *offentlig forsorg* fastslås det, at det offentlige er forpligtet til at komme enhver til hjælp, som ikke er i stand til at skaffe sig og sine det fornødne til livets ophold, samt til at yde den, der ikke selv kan afholde udgiften, hjælp til kur og pleje i sygdomstilfælde og hjælp i andre tilfælde, i hvilke loven hjemler det.

Loven indeholder i øvrigt regler om den enkeltes *forsørgelsespligt* over for det offentlige for børn og ægtefælle, der i det store og hele svarer til reglerne i loven om offentlig forsorg for den øvrige del af riget.

I kapitel II er det fastslået, hvilken kommune der som en persons *forsørgelsessted* skal være med til at bære udgifterne ved den hjælp, han modtager.

Kapitel III omhandler *forsørgelsesmåden*. Der indføres her to hovedformer for hjælp, en almindelig hjælp til underhold m. v., der principielt skal tilbagebetales, og hjælp, der ydes i en række i loven angivne særlige tilfælde, og som ikke er forbundet med tilbagebetalingspligt. Denne hjælpeform ydes f. eks. under sygdom — med særlige regler for alvorligere sygdomme, navnlig tuberkulose og børnelammelse — og i anledning af fødsel. Endvidere ydes hjælp af denne art til særfor-sorgspatienter.

Loven indeholder en regel om *hjælp til kronisk syge*, der ikke er sygeforsikret, samt særlige regler om *hjælp til enker og enlige mødre* og om en egentlig *enkepension* svarende til de regler, der gælder for den øvrige del af riget.

På grund af øernes særlige forhold har man ikke ment at

kunne give forskrifter i loven for oprettelse af bestemte kategorier forsorgsinstitutioner, således som det er sket i forsorgsloven for den øvrige del af riget. Man har derfor blot indsat en bestemmelse, hvorefter socialministeren efter forhandling med Færøernes landsstyre kan meddele godkendelse af institutioner til optagelse af personer, der søger hjælp efter loven eller er berettiget til ydelser efter anden færøsk sociallovgivning, f. eks. folke- eller invalidepension.

Ved udarbejdelsen af de *administrative bestemmelser* i kapitel IV har man haft for øje, at mange færøske kommuner er så små, at det ikke ville være rimeligt at belaste dem med administrationen af lovens bestemmelser. Det bestemmes derfor, at kun kommuner med 2 000 indbyggere og derover selv administrerer de almindelige regler om hjælp, dog med adgang til anke til rigsombudsmanden. For andre kommuner træffes afgørelserne af rigsombudsmanden, der i øvrigt i alle tilfælde har afgørelsen på visse specielle områder, f. eks. med hensyn til enkepension.

Efter de hidtil gældende regler ydede staten et tilskud til kommunernes udgifter til de kommunale hjælpe-kasser på $\frac{1}{10}$ af denne udgift. Tilskudsbeløbet har ligget på omkring 7 500 kr. årligt. Man har anset det for rimeligt, at *staten i noget højere grad deltager i udgifterne* ved den offentlige forsorg på Færøerne, og det bestemmes derfor, at staten refunderer $\frac{1}{4}$ af den almindelige hjælp.

Ifølge lov af 15. marts 1939 om statstilskud til *særforsorg* for personer bosat på Færøerne afholdt staten $\frac{3}{4}$ af udgifterne til sindssyge, åndssvage m. fl., mens resten dækkedes fra færøsk side. Reglen bliver nu den, at staten som for den øvrige del af riget overtager hele udgiften ved denne forsorg.

Udgifterne til pension til enker m. fl. skal deles lige mellem staten og de færøske myndigheder. Dette svarer omtrent til fordelingsnormen med hensyn til folkepensionen.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt efter en kortvarig udvalgsbehandling.

83. Lov for Færøerne om børnebidrag til enlige forsørgere m. v. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 3611. C. sp. 917].

Fremsat skriftligt $2\frac{1}{4}$ (F. sp. 5025). 1. beh. $2\frac{7}{4}$ (F. sp. 5212). Partiernes ordførere: Dupont, Johan Poulsen, Asger Jensen, Helge Larsen, Sandau og Ragnhild Andersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov for Færøerne om offentlig forsorg og forslag til lov for Færøerne om børneforsorg. Betænkning (B. sp. 1211) afgivet $1\frac{1}{5}$. 2. beh. $2\frac{0}{5}$ (F. sp. 5910). 3. beh. $2\frac{4}{5}$ (F. sp. 5920). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 249).

Angående udarbejdelsen og behandlingen af forslaget til nærværende lov henvises til, hvad der er anført under omtalen af den nærmest foregående sag.

Den danske forsorgslovs afsnit om børnebidrag blev ved kgl. anordning nr. 101 af 18. marts 1949 sat i kraft for Færøerne. Anordningen blev ændret i 1950 og 1956, men svarede ikke fuldt ud til, hvad der var gældende hernede. Med hensyn til *forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag* indeholdt anordningen således forskellige indtægtsgrænser for ugifte og gifte, og der fandtes ingen regler om forholdet mellem et barns egne indtægter og adgangen til forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag til barnet. Endvidere var der ikke i anordningen regler om ydelse af barselfærdsbidrag til enker og andre enlige mødre, som ikke i henhold til overøvrighedsresolution var berettiget hertil. Endelig kan efter forsorgsloven understøttelse til børn født uden for ægteskab, for hvilke faderskabet ikke er fastslået, i visse tilfælde ydes fra barnets fødsel at regne, mens den færøske anordning ikke indeholdt en tilsvarende regel.

I nærværende lov er der på de nævnte punkter gennem reglerne i §§ 9, 10, 29 og 32, stk. 1, sidste punktum, tilvejebragt overensstemmelse med lovgivningen for den øvrige del af riget. Man har fundet det hensigtsmæssigt samtidig at samle reglerne om forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag til børn født i og uden for ægteskab i et fælles kapitel,

ligesom der af hensyn til overskueligheden er foretaget nogle mindre ændringer af redaktionel karakter.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

84. Lov for Færøerne om børneforsorg. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 3625. C. sp. 931].

Fremsat skriftligt $21/4$ (F. sp. 5025). 1. beh. $27/4$ (F. sp. 5212). Partiernes ordførere: Dupont, Johan Poulsen, Asger Jensen, Helge Larsen, Sandau og Ragnhild Andersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov for Færøerne om offentlig forsorg og forslag til lov for Færøerne om børnebidrag til enlige forsørgere m. v. Betænkning (B. sp. 1211) afgivet $11/5$. 2. beh. $20/5$ (F. sp. 5910). 3. beh. $24/5$ (F. sp. 5920). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 251).

Angående udarbejdelsen og behandlingen af forslaget til nærværende lov henvises til, hvad der er anført under omtalen af lov for Færøerne om offentlig forsorg, jfr. ovenfor under nr. 82.

Den danske forsorgslovs børneforsorgsafsnit har aldrig været sat i kraft på Færøerne, hvor derfor de bestemmelser, der før forsorgslovens ikrafttræden i 1933 gjaldt for hele riget, bevarede deres gyldighed, d. v. s. bestemmelserne i loven af 12. juni 1922 om værgerådsforsorg m. m. suppleret af loven af 28. marts 1923 om tilsyn med børn og loven af 30. juni 1919 om tilskud til fremme af forebyggende børneforsorg. Overværgerådets funktioner i færøske børneforsorgssager blev efter 1933 varetaget af landsnævnet for børneforsorg, men blev under sidste verdenskrig ved midlertidige bestemmelser af 17. juni 1940 overført til et særligt færøsk nævn, hvis formand skulle udpeges af amtmanden over Færøerne.

Den foreliggende lov er udarbejdet på grundlag af de regler, som i medfør af lov om offentlig forsorg er gældende i den øvrige del af riget. De færøske børneværnsudvalgs beslutninger om børns anbringelse uden for hjemmet skal indankes for en særlig færøsk ankeinstans, Færøernes nævn for børneforsorg,

med sorenskriveren (dommeren) som formand. Endvidere har man under hensyn til øernes særlige forhold tilstræbt en forenkling af reglerne fra forsorgslovens børneforsorgsafsnet, idet man samtidig under hensyn til de noget vanskeligere samfærdselsforhold har fundet det rimeligt at fastsætte længere tidsfrister end dem, der er gældende i den øvrige del af riget.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

85. Lov om foretagelse af visse ekspropriationer m. v. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 2813. C. sp. 119).

Fremsat skriftligt ¹⁵/₁ (F. sp. 2213). 1. beh. ²⁸/₁ (F. sp. 2536). Partiernes ordførere: Aage Knudsen, Conrad Kofoed, Thestrup, Baunsgaard, Sandau og Alfred Jensen. 2. beh. ⁴/₂ (F. sp. 2756). 3. beh. ⁹/₂ (F. sp. 2788). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 52).

Ved loven gives der for finansåret 1960-61 ministeren for offentlige arbejder tilsvarende bemyndigelser som hjemlet ved lov nr. 41 af 13. februar 1959, der var gældende for finansåret 1959-60 (årbog 1958-59, side 349). De to love svarer i det hele taget ganske til hinanden, bortset fra den forskellige gyldighedstid.

Under lovforslagets 1. behandling i folketinget gav *ministeren for offentlige arbejder* — på foranledning af udtalelser af *Conrad Kofoed (V)* og *Thestrup (KF)* — nogle oplysninger vedrørende arbejdet i den *kommission*, som havde til opgave at overveje en *koordinering af de mange forskellige ekspropriationsbestemmelser*, som findes i gældende forordninger og love.

„Kommissionen har“ — udtalte ministeren — „nedsat et arbejdsudvalg, og dette har fulgt den udvikling, som grundlovsændringen i 1953 om domstolenes prøvelsesadgang har sat i gang. Det kan i denne forbindelse oplyses, at antallet af de erstatningssager, som indbringes for domstolene, ikke i de siden den nye grundlovs ikrafttræden forløbne år har været stort.

Hvad særlig angår ekspropriationer, der foretages efter reglerne i den gamle forordning af 5. marts 1845, har det vist sig, at kun ganske enkelte sager kommer for domstolene.

Arbejdsudvalget har fundet det rigtigt at opdele arbejdet så-

ledes, at man først søger udarbejdet udkast til en lov om den formelle fremgangsmåde ved statens ekspropriationer, og denne lov tænkes stort set at skulle gælde for den gruppe af ekspropriationer, som i dag foretages efter reglerne i forordningen af 5. marts 1845, det vil sige gennem kommissarierne ved statens ekspropriationer. Man agter så i anden omgang at undersøge for hver enkelt eksisterende ekspropriationshjemlende lov, i hvilket omfang reglerne i en eventuel ny lov om statens ekspropriationer bør komme til anvendelse.

Det nævnte lovudkast er så vidt fremme, at man sandsynligvis kan vente en betænkning herom i løbet af godt et års tid, men det må herved bemærkes, at der på nuværende tidspunkt naturligvis ikke kan siges noget om, hvorvidt kommissionens plenarforsamling tiltræder de retningslinjer for en ny lov, som arbejdsudvalget agter at foreslå.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

86. Lov om privatbanernes pensionsforpligtelser. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 977. C. sp. 81].
FremSAT skriftligt ²⁵/₁₁ (F. sp. 924). 1. beh. ¹/₁₂ (F. sp. 1111).
Partiernes ordførere: Aage Knudsen, Jens Chr. Christensen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Else Zeuthen, Gøting og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Aage Knudsen, Kaj Andresen, Lysholt Hansen, Horn [formand], Carl P. Jensen M. Larsen (Kolding), P. A. Rasmussen, Else Zeuthen, Gøting [næstformand], Jens Chr. Christensen, Marius Buhl, Holmberg, Ladefoged, Paabøl, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Baagø og Egon Lauritzen). Betænkning (B. sp. 189) afgivet ¹¹/₁₂. 2. beh. ¹⁶/₁₂ (F. sp. 1940). 3. beh. ¹⁸/₁₂ (F. sp. 2033). *Loven stadfæstet 23. december 1959.* (Lovt. nr. 340).

Lov nr. 54 af 16. marts 1956 om visse foranstaltninger til støtte for privatbanerne samt om ændring i lov nr. 187 af 12. april 1949 om dækning af vanskeligt stillede privatbaners underskud (årbog 1955-56, side 314) gav ved bestemmelserne i §§ 1-3 hjemmel til, at *staten* påtog sig at udrede 85 pct. af *privatbanernes udgifter til reguleringstillæg og andre konjunkturbestemte tillæg til pensionister* under forudsætning af, at vedkommende *kommuner* samtidig påtog sig at udrede de resterende 15 pct.

Sådanne *aftaler mellem staten og kommunerne* er afsluttet for alle i betragtning kommende privatbaner.

De nævnte lovbestemmelser og de i henhold til disse afsluttede overenskomster har til forudsætning det for privatbanerne ved lovens gennemførelse gældende lønnings- og pensionssystem, der i princippet svarer til bestemmelserne i stats-tjenestemandsløven af 1946. Gennemførelsen af lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd affødte derfor et ønske fra privatbanetjenestemændene om, at deres ansættelsesvilkår måtte blive gjort til genstand for forhandling med henblik på en tilsvarende revision.

I et af ministeriet for offentlige arbejder med deltagelse af stats- og kommunalrepræsentanter derefter nedsat *forhandlingsudvalg* blev der mellem parterne opnået enighed om, at der ved *privatbanerne indføres et i princippet til det i statstjenesten gældende nyt lønnings- og pensionssystem*, alt under hensyntagen til privatbanernes særlige forhold.

Som nærmere begrundet i den 1. betænkning fra lønningskommissionen af 1954 har man ved dette system fastsat lønningerne pr. 1. april 1958 til bruttobeløb, der inkluderer hidtidige grundlønninger, reguleringstillæg og andre midlertidige tillæg, og da pensionerne beregnes på grundlag af lønningerne, vil de nyindførte pensionssatser dermed også blive bruttobeløb omfattende tidligere grundpensioner og tillæg.

En tilpasning af pensionskassernes forpligtelser og af statens og kommunernes garantiforpligtelser til det nye lønnings- og pensionssystem blev derved nødvendig, og det nævnte forhandlingsudvalg stillede under henvisning hertil forslag til en ordning, hvis bestemmelser blev optaget i forslaget til nærværende lov, hvilket forslag vedtoges af folketinget uden ændringer. De til grund for denne ordning liggende hovedprincipper går ud på,

at omfanget af pensionskassernes forpligtelser i pengebeløb ikke forøges pr. 1. april 1958,

at en konvertering af de bestående garantiforpligtelser for staten og kommunerne i princippet ikke bør pådrage garantierne øgede byrder, samt

at de nye bruttopensionsbeløb — i lighed med, hvad der hidtil har været tilfældet med hensyn til de forskellige dele af de hidtidige pensionsydelse — enten omfattes af pensionskassernes forpligtelser eller dækkes af garantioverenskomsternes gyldighedsområde.

En aktuarmæssig statusopgørelse for Danske Privatbaners Pensions- og Enkekasse af 1898, der omfatter de fleste privatbaner, viser, at omfanget af kassens bestående forpligtelser vil svare til 31,2 pct. af de nye bruttopensioner, og man har derfor fastsat kassens fremtidige tilsvær i overensstemmelse hermed, hvorved bemærkes, at kassen da — under forudsætning af indbetaling af et løbende pensionsbidrag på 10 pct. af de nye lønninger — vil være solvent. Den resterende andel af pensionerne (68,8 pct.) skal dækkes af garantioverenskomsterne, der endvidere som hidtil skal omfatte 100 pct. af *fremtidige* regulerings- og overenskomstillæg.

Der skulle herved *ikke ske nogen reel udvidelse af de bestående garantiforpligtelser*, hvorved bl. a. må henses til, at sandsynligheden taler for, at en lønforhøjelse og dermed en forhøjelse af pensionerne, formentlig ved en regulering af de midlertidige tillæg, ville være sket pr. 1. april 1958, hvis den stedfundne revision af lønsystemet ikke var gennemført, ligesom det ved en vurdering af den samlede masse af fremtidige pensionsforpligtelser må tages i betragtning, at de nye pensionssatser er udarbejdet under hensyntagen til den nu lovhjemlede adgang for koncessionerede selskabers tjenestemænd til at opnå folkepension.

Som nævnt har udvalget ved udarbejdelsen af sit forslag haft det udgangspunkt, at garantiforpligtelserne ikke ved selve konverteringen bør forøges. Udvalget har imidlertid fundet det rimeligt, at garantioverenskomsterne udvides på den måde, at man under garantien inddrager de *godtgørelser, som tilkommer en tjenestemand ved afsked uden pension* — en opfattelse, som ministeriet for offentlige arbejder har kunnet tiltræde, og som har fundet udtryk i lovens § 1 b.

Bortset fra udtrædelsesgodtgørelsernes virkning tilsigter loven intet principielt nyt, men kun en godkendelse af den

omlægning af statens garantiforpligtelser, som forholdene har nødvendiggjort.

Lovforslaget undergaves i folketinget en kortvarig udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag. I udvalgets enstemmige betænkning anføres:

„En deputation fra Fællesrepræsentationen for danske Privatbaner har over for udvalget fremsat ønske om, at maksimumsgrænsen for statens andel i det ved lov nr. 187 af 12. april 1949 omhandlede tilskud til dækning af vanskeligt stillede privatbaners underskud forhøjes fra 70 pct. til 75 pct., for så vidt angår privatbaner, der af underskudsudvalget er fundet levedygtige.

Udvalget har drøftet dette spørgsmål og forelagt det for ministeren for offentlige arbejder. Ministeren har imidlertid over for udvalget udtalt, at han ikke kunne give noget tilsagn i denne anledning, hvilket udvalget har taget til efterretning.“

Lovforslaget vedtoges enstemmigt.

87. Lov om Københavns frihavn. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 161. C. sp. 529].

Fremsat skriftligt $\frac{7}{10}$ (F. sp. 42). 1. beh. $\frac{30}{10}$ (F. sp. 514). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Axel Kristensen, Weikop, Lannung, J. M. Pedersen og Ragnild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lars M. Olsen, Chr. Christiansen, M. Larsen (Kolding), Waldemar Laursen, Mørk, Peter Nielsen, Edel Saunte [formand], Lannung [næstformand], J. M. Pedersen, Axel Kristensen, Jens Chr. Christensen, Henry L. W. Jensen, Anker Lau, Paabøl, Weikop, Poul Claussen og Erna Sørensen). Betænkning (B. sp. 493) afgivet $\frac{9}{3}$. 2. beh. $\frac{16}{3}$ (F. sp. 4031). 3. beh. $\frac{23}{3}$ (F. sp. 4322). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 141).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Københavns frihavn, hvis område fastsættes af ministeren for offentlige arbejder efter forhandling med finansministeren og Københavns havnebestyrelse, udgør *en del af Københavns havn*.

§ 2. Til drift af Københavns frihavn kræves en af mini-

steren for offentlige arbejder efter indstilling fra Københavns havnebestyrelse og efter forhandling med finansministeren udfærdiget *koncession*.

Koncessionen kan kun gives til Københavns havnevæsen eller et aktieselskab, hvori Københavns havnevæsen ejer samtlige aktier. Den første koncession gives til Københavns Frihavns-Aktieselskab.

Driften sker i øvrigt i overensstemmelse med de bestemmelser, der udfærdiges herom af ministeren for offentlige arbejder efter forhandling med finansministeren og Københavns havnebestyrelse.

Ministeren godkender efter indstilling fra koncessionshaveren og efter forhandling med Københavns havnebestyrelse afgifter og øvrige lejevilkår for leje af pakhuse eller dele af pakhuse og takster i øvrigt for benyttelse af pakhuse og losse-redskaber m. v. samt for arbejds- og transportydelser i frihavnen.

Lov om leje nr. 355 af 27. december 1958 kommer ikke til anvendelse på leje af pakhuse eller dele af pakhuse i frihavnen.

§ 3. *Frihavsvirksomheden* omfatter opførelse og drift af pakhuse, skure samt andre bygninger, opstilling og drift af kraner og andet laste- og lossemateriel, anlæg og drift af jernbanespor og befæstelse m. v. af kajgader og pladser til godsoplægning og transport samt udførelse af alt arbejde med hensyn til losning og lastning om bord og i land, derunder alt arbejde i forbindelse med ind- og udlevering til og fra koncessionshaverens pakhuse og pladser.

Ministeren kan kun med tilslutning fra Københavns havnebestyrelse og efter forhandling med finansministeren lade en koncession i henhold til § 2 omfatte enkelte af de i nærværende paragrafs 1. stk. angivne opgaver.

I koncessionstiden kan der ikke uden koncessionshaverens samtykke gives andre koncession på udførelse af frihavsvirksomhed inden for hovedstadskommunernes område.

§ 4. Ved den i § 2 omhandlede koncession skal det fastsættes,

- at* koncession på frihavnsvirksomheden gives for et tidsrum af 40 år *ad gangen*, og således at koncessionen løber videre for yderligere 40 år, såfremt ministeren eller koncessionshaveren ikke senest 5 år før en sådan periodes udløb opsigter koncessionen til ophør,
- at* koncessionshaverens optagelse af lån og udlejning af arealer på længere åremål end 15 år samt afhændelse og pantsætning af faste ejendomme kræver godkendelse af ministeren for offentlige arbejder, hvilke bestemmelser dog kan lempes af ministeren, såfremt Københavns havnevæsen er koncessionshaver, samt
- at* koncessionshaveren ikke uden samtykke fra ministeren og Københavns havnebestyrelse kan tillade andre inden for frihavnens område at udføre nogen del af de under frihavnsvirksomheden faldende opgaver, som de er beskrevet i § 3.

§ 5. For så vidt koncession gives til et aktieselskab, kan det bl. a. fastsættes,

- at* ansættelse af den administrerende direktør skal godkendes af ministeren for offentlige arbejder,
- at* selskabets vedtægter og ændringer heri — herunder ændringer i aktiekapitalens størrelse — skal godkendes af ministeren for offentlige arbejder for at opnå gyldighed, samt
- at* ministeren kan kræve sig repræsenteret i selskabets bestyrelse med 2 medlemmer.

§ 6. *Fartøjs- og vareafgift* i Københavns frihavn opkræves efter de af ministeren for offentlige arbejder approberede takstbestemmelser for Københavns havn, hvis ordensreglement ligeledes finder anvendelse på frihavnens område. Det fastsættes ved koncessionen, hvorledes fartøjs- og vareafgifterne fordeles mellem Københavns havnevæsen og koncessionshaveren.

§ 7 indeholder bestemmelser om forskellige skatte- og afgiftsfritagelser.

Ved § 8 ophæves forskellige ældre love. Endvidere bestemmes det, at de statsbanerne i medfør af lov nr. 44 af 31. marts 1891 tillagte rettigheder til anlæg og drift af færgehavn og til bolværksplads m. v. i frihavnen opretholdes.

Om baggrunden for loven udtaltes i bemærkningerne til lovforslaget bl. a. følgende:

„Københavns frihavn, der er anlagt i henhold til lov nr. 44 af 31. marts 1891 på vestsiden af Københavns inderred umiddelbart nord for Kastelspynten, udgør en del af Københavns havn. De til frihavnen hørende bassiner, bolværker og arealer med visse vej- og sporanlæg er udført af Københavns havnevæsen og ejes af samme.

Driften af Københavns frihavn er i henhold til den af indenrigsministeriet under 27. april 1892 udfærdigede *koncession* overladt til det den 25. april 1891 stiftede Københavns Frihavns-Aktieselskab, hvis aktiekapital andrager 4 mill. kr. I medfør af lov nr. 131 af 10. maj 1915 og lov nr. 329 af 3. juni 1919 er der af ministeriet for offentlige arbejder for det nævnte aktieselskab udfærdiget *tillægs-koncessioner* af henholdsvis 22. marts 1916 og 16. februar 1920. Frihavnsloven er endvidere på enkelte punkter ændret ved lov nr. 54 af 14. marts 1931.

I henhold til frihavnsloven er der endvidere udfærdiget et *driftsreglement*.

Ved koncessionerne er der i øvrigt givet nærmere regler for det økonomiske forhold imellem Københavns havnevæsen som ejer af frihavnsterritoriet samt de dertil hørende bolværker m. v. og Københavns Frihavns-Aktieselskab som ejer af de pakhuse, lossereboder og arbejdsmaskiner m. v., der er nødvendige for frihavns drift.

Efter at Københavns havnevæsen ved opkøb af aktier i Københavns Frihavns-Aktieselskab var kommet i besiddelse af ca. 95 pct. af selskabets aktiekapital, godkendte ministeriet for offentlige arbejder i skrivelse af 4. juni 1951, at Københavns havnevæsen i medfør af § 34 i koncessionen af 27. april 1892 overtog den resterende del af aktiekapitalen i Københavns Frihavns-Aktieselskab. Pr. 1. januar 1953 var *Københavns havnevæsen* herefter ejer af hele selskabets aktiekapital . . .

Under hensyn til de nu foreliggende forhold har man skønnet det hensigtsmæssigt, at der tilvejebringes *en ajourført lov* om Københavns frihavn, der nærmere fastlægger ministeren for offentlige arbejders adgang til at give koncession på frihavnsdriften, hvilken lov tillige skulle indeholde hjemmel til at fastsætte sådanne vilkår for driften, som i højere grad end de hidtil gældende tilgodeså det ændrede retlige og økonomiske forhold mellem Københavns toldhavn og Københavns frihavn.

Ved det foreliggende forslag er der på grundlag af den bestående tilstand tilsigtet tilvejebragt en ramme for ministeren for offentlige

arbejders beføjelser på det her omhandlede område, idet man har anset det for hensigtsmæssigt, at udformningen af detailregler for frihavnsvirksomheden overlades til ministeren dels ved fastsættelse af vilkår for den koncession, som det fortsat er tanken at kræve til udøvelse af frihavnsvirksomheden, dels ved udfærdigelse af administrative bestemmelser (drifts- og takstreglementer etc.) for driften.

Endvidere er alle bestemmelser af toldforvaltningsmæssig karakter slettet, efter at der i kapitel 11 i toldlov af 28. januar 1959 er optaget almindelige regler om frihavne.

Forslaget er udformet således, at der — bortset fra den første koncession — ikke i selve loven er taget stilling til, hvem der skal udøve frihavnsvirksomheden, idet man har ment at måtte lade dette bero på den stilling, som Københavns havnevesen som ejer af frihavnsanlægget og aktiekapitalen i frihavnsselskabet til enhver tid tager til spørgsmålet om forholdet mellem frihavnen og toldhavnen.

I øvrigt er det tanken med det foreliggende forslag at modernisere de hidtidige bestemmelser for drift af frihavnen samt at fjerne visse af de indskrænkninger i frihavnsselskabets virksomhed, som en moderne opfattelse af frihavnsinstitutionen må finde overflødig.“

Lovforslaget, hvori koncessionsperioden var fastsat til 25 år, fik ved 1. behandling almindelig tilslutning fra alle partiers ordførere, idet dog *Lars M. Olsen* (S) udtalte, at han ikke følte sig overbevist om, at en koncessionsperiode på 25 år ville være hensigtsmæssig. *Weikop* (KF) udtalte med tilslutning af *Lannung* (RV) ønsket om, at man ville lette handel og industrivirksomhed i frihavnen så meget som muligt, således at frihavnen kunne få endnu større betydning for landet. *J. M. Pedersen* (DR) og *Ragnhild Andersen* (DK) rejste spørgsmålet om oprettelse af frihavne i provinsen. I sit svar erklærede ministeren sig villig til i udvalget at drøfte spørgsmålet om koncessionsperiodens længde. Spørgsmålet om frihavne i provinsen havde endnu ikke været rejst over for ministeriet fra nogen provinshavns side.

Lovforslaget henvistes til et udvalg, der i sin betænkning enstemmigt indstillede lovforslaget til vedtagelse med den ændring, at koncessionsperiodens længde fastsattes til 40 år.

Ved 2. behandling oplyste *Lars M. Olsen* i tilslutning til en bemærkning herom i udvalgets betænkning, at udvalget fra Dampskibsrederiet C. K. Hansen havde modtaget en klage over en bestemmelse i lovforslaget, hvorved frihavnsselskabets eneret til stevedorevirksomhed lovfæstedes. En undersøgelse foretaget af udvalget havde imidlertid vist, at der ikke i så henseende var sket udnyttelse i økonomisk henseende fra frihavnsselskabets side, hvorfor udvalget måtte henholde sig til lovforslagets bestemmelse. *Lars M. Olsen* omtalte endvidere en række andre spørgsmål, der havde været rejst under udvalgsbehandlingen.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt i den ændrede affattelse.

88. Lov om Hanstholm havn. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 2971. C. sp. 707].

Fremsat skriftligt $18\frac{1}{2}$ (F. sp. 3070). 1. beh. $25\frac{1}{2}$ (F. sp. 3296). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Damsgaard, H. C. Toft, Kirkegaard, Kristian Kristensen, Lynnerup Nielsen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans R. Knudsen, Chr. Christiansen [formand], Poul Hansen (Svendborg (fra $23\frac{1}{3}$ Aage Knudsen), Hjortnæs, Johs. E. Larsen, Axel Ivan Pedersen, Chr. Thomsen, Kirkegaard [næstformand], Kristian Kristensen, Damsgaard, Foged, Gideon, Heilesen, Krogh, H. C. Toft, Fanger og Ole Bjørn Kraft). Betænkning (B. sp. 775) afgivet $23\frac{1}{3}$. 2. beh. $25\frac{1}{3}$ (F. sp. 4572). 3. beh. $31\frac{1}{3}$ (F. sp. 4699). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. nr. 173).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til for statskassens regning at lade Hanstholm havn færdigbygge som en *kombineret trafik- og fiskerihavn* med en besejlingsdybde af 8,5 m.

§ 2. De nødvendige beløb til forberedelse af havnebyggeriet, til anlæggets udførelse samt til tilsyn med arbejdet og administration af de staten tilhørende arealer i Hanstholm bevilles på de årlige finanslove.

§ 3. Efter fuldførelsen af Hanstholm havn forvaltes denne som *statshavn* af ministeriet for offentlige arbejder. Den daglige forvaltning overdrages i henhold til et af ministeren for offentlige arbejder udfærdiget forvaltningsreglement til et *havneråd* på 5 medlemmer, hvoraf 2 beskikkes efter indstilling fra henholdsvis Thisted amtsråd og den fiskeriforening, som udpeges dertil.

§ 4. De i forbindelse med havneanlæggets udførelse udfærdigede dokumenter m. v. fritages for stempel- og tinglysningsafgifter samt alle andre afgifter til det offentlige.

§ 5. Lov nr. 182 af 31. marts 1917 om anlæg af fiskerihavne på Jyllands vestkyst ophæves, for så vidt angår bemyn-

digelsen for ministeren for offentlige arbejder til at anlægge en fiskerihavn ved Helshage (Hansthholm).

Ved *lov nr. 182 af 31. marts 1917* om anlæg af fiskerihavne på Jyllands vestkyst beyndigedes ministeren for offentlige arbejder til for statskassens regning bl. a. at lade anlægge en større fiskerihavn ved Helshage (Hansthholm) til et beløb af 11,4 mill. kr. De indledende arbejder iværksattes kort tid efter lovens vedtagelse under ledelse af ingeniør *Jørgen Fibiger*.

Det stod imidlertid snart klart, at det i loven afsatte beløb på grund af de indtrufne prisstigninger langtfra ville være tilstrækkeligt. Hertil kom, at de beløb, der stillede til rådighed for anlægget på de årlige finanslove, var meget små, og endelig blev det, efterhånden som anlægget skred frem, i stedse højere grad nødvendigt at anvende disse beløb til vedligeholdelse af de allerede udførte anlæg.

En fortsættelse af arbejdet i dette langsomme tempo måtte anses for uøkonomisk, og ministeriet for offentlige arbejder fik derfor i 1941 bevillingsmyndighedernes tilslutning til efter besættelsens ophør at fuldføre anlægget på ca. 8 år efter et af vandbygningsvæsenet samme år udarbejdet ændret projekt. Året efter *standsedes arbejdet* af tyskerne, og hele Hansted by evakueredes.

Efter besættelsen viste det sig, at vestmolen, der ved arbejdets standsnng var næsten fuldført, var stærkt ødelagt bl. a. som følge af manglende vedligeholdelse. Samtidig med, at der i 1948 stillede godt 5 mill. kr. til rådighed for *reparationsarbejder*, nedsattes et *udvalg* under ministeriet for offentlige arbejder til undersøgelse af, om det ville være teknisk muligt og økonomisk forsvarligt at fuldføre havnen. Udvalget kom i sin i 1951 afgivne betænkning til det resultat, at en fuldførelse af havnen efter projektet af 1941 ville koste godt 100 mill. kr. Hertil kom, at det som følge af tilsandingen trods store oprensningstudgifter måtte forudses, at opretholdelse af en sejlrende med fornøden dybde kunne blive umulig. Udvalgets flertal *frarådede* derfor at *færdigbygge havnen*.

Efter at der såvel fra fiskerierhvervets som fra lokal side var fremsat ønske om, at havnespørgsmålet på ny blev taget op, besluttedes det efter forslag fra professor *Lundgren* i 1955 at iværksætte *modelforsøg vedrørende tilsandingsproblemet* i og ved havnen. Der stillede yderligere 3 mill. kr. til rådighed til reparationsarbejdet, og samtidig nedsatte ministeriet for offentlige arbejder efter henstilling fra finansudvalget et sagkyndigt *udvalg* med den opgave at foretage *en fornyet vurdering af de økonomiske og erhvervsmæssige forhold*, der står i forbindelse med bygning af en fiskerihavn ved Hansthholm.

Dette udvalg, hvis *betænkning af 25. september 1959* offentligjordes i november måned s. å., kom til den konklusion, at anlæg af en fiskerihavn efter et af laboratoriet for havnebygning udarbejdet skitseforslag (i betænkningen betegnet forslag C) vil gøre det muligt

for dansk Nordsøfiskeri at opnå et sådant merudbytte, at *havneanlægget vil være samfundsøkonomisk rentabelt.*

Havnens drift vil dog næppe kunne forrente og afskrive den betydelige anlægskapital, men de løbende driftsudgifter forventes dækket af driftsindtægterne, idet de udførte modelforsøg bl. a. har givet til resultat, at *oprensningssudgifterne* for den skitserede fiskerihavn vil kunne holdes nede på et beløb af ca. 50 000 kr. årlig, d. v. s. en brøkdel af det tidligere antagne.

Udvalget fandt det endvidere sandsynligt, at havnens anlæg ved at udløse nyt lokalt initiativ vil *øge tilgangen af arbejdskraft og kapital til fiskerierhvervet.* Endelig har udvalget peget på, at havneanlægget vil *bidrage til en varig løsning af de store beskæftigelsesproblemer i Thisted amt* ved at give basis for en økonomisk ekspansion i denne del af landet.

En havn, der alene tager sigte på at dække fiskeriets behov, vil efter det udarbejdede overslag kunne bygges for 72 mill. kr., heri ikke medregnet de i alt 19 mill. kr., som til dato er anvendt til havneanlægget.

Udvalgets opgave var begrænset til en vurdering af virkningerne af anlæg af en fiskerihavn, men som resultat af modelforsøgene skitserede laboratoriet for havnebygning tillige en større havn, hvis molen blev ført ud i den i 1941-projektet forudsatte længde. En sådan havn vil med en naturlig besejlingsdybde på 8,5 m under rolige vejrforhold kunne besejles af skibe på helt op til 10 000 DWT, mens den rene fiskerihavn, hvor besejlingsdybden ville blive 7 m, kun kan modtage skibe på op til 5 000 DWT.

En sådan større havn, der kan tjene som kombineret trafik- og fiskerihavn, vil være en del dyrere at anlægge end en ren fiskerihavn, idet anlægssudgiften iflg. bemærkningerne til lovforslaget kan anslås til *103 mill. kr.* ved fuld udbygning. „Imidlertid vil en havn, der giver mulighed for anløb af store skibe, give betydeligt bedre betingelser for den erhvervsmæssige udvikling i Nordvestjylland end en ren fiskerihavn. Da en industriel udvikling i denne del af landet af regeringen tillægges stor betydning, har man fundet det rigtigst at understøtte denne udvikling gennem anlæg af *en kombineret trafik- og fiskerihavn* ved Hanstholm.“

Selve havnebyggeriet forudsættes gennemført på 5 år.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier og gennemførtes enstemmigt.

89. Lov om anlæg af en statshavn på Rømø. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 2977. C. sp. 751].

Fremsat skriftligt ¹⁸/₂ (F. sp. 3084). 1. beh. ²⁵/₂ (F. sp. 3323). Partiernes ordførere: Gorrssen, From, Clausen (Olufs-

kjær), Slipsager, Kristian Kristensen, Alfred Jensen og Hans Schmidt). Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Gorrsen, Bladt, Chr. Christiansen, Andreas Hansen [formand], Poul Hansen (Svendborg) (fra $\frac{23}{3}$ Aage Knudsen), Axel Ivan Pedersen, Peter Ravn, Slipsager [næstformand], Kristian Kristensen, From, Gideon, Melchior Hansen, Ejnar Hansen, Skov Jørgensen, Clausen (Olufskjær), Poul Claussen og Thestrup). Betænkning (B. sp. 863) afgivet $\frac{9}{4}$. 2. beh. $\frac{20}{4}$ (F. sp. 4984). 3. beh. $\frac{26}{4}$ (F. sp. 5143) *Loven stadfæstet 18 maj 1960.* (Lovt. nr. 199).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til for statskassens regning at lade anlægge en fiskerihavn ved Havneby på Rømø og til at lade havnen forvalte som statshavn under vandbygningsvæsenet.

§ 2. Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til, om fornødent ved ekspropriation efter reglerne i forordningen af 5. marts 1845, jfr. lov nr. 6 af 10. januar 1928, at erhverve for statskassen de til det pågældende anlæg nødvendige arealer m. v.

§ 3. De i forbindelse med havneanlæggets udførelse udfærdigede dokumenter m. v. fritages for stempel- og tinglysningsafgifter samt alle andre afgifter til det offentlige.

§ 4. De nødvendige beløb til gennemførelsen af det i § 1 nævnte anlæg bevilges på de årlige finanslove.

Som begrundelse for lovforslaget anføres i de bemærkninger, der ledsagede det ved fremsættelsen:

„Tønder amt er et tyndt befolket landboamt med kun svag byudvikling og med ringe vækst som følge af stor *fravandring*. Erhvervsudviklingen i amtet er væsentligt ringere end i det øvrige land, og specielt er de eksisterende fiskerimuligheder ikke udnyttet. Arbejdsløsheden er derhos betydeligt over landets gennemsnit. I erkendelse af, at det vil være nødvendigt at søge erhvervsmulighederne i de svagest befolkede og mest industrifattige områder inden for amtet ophjulpet, vedtog Tønder amtsråd i 1955 at nedsætte et udvalg med den opgave dels at foretage en undersøgelse af de befolkningsmæssige og erhvervsmæssige forhold på Rømø og i de omliggende kommuner, dels at foretage en bedømmelse af levedmulighederne for en fiskerihavn ved Havneby på Rømø ud fra en undersøgelse af de i så henseende væsentlige faktorer.

Udvalget har den 18. august 1959 afgivet sin betænkning, som

konkluderer i en indstilling om, at der snarest søges tilvejebragt de bevillingsmæssige forudsætninger for gennemførelsen af et tidligere udarbejdet projekt til en mindre fiskerihavn ved Havneby på Rømø.

Det fremhæves i betænkningen, at Tønder amt som det amt i Danmark, der har den *laveste befolkningstæthed*, og i særdeleshed Rømø kommune med omliggende kommuner, hvor der yderligere findes en ledighedsprocent svarende til de nordjyske arbejdsløshedsøers, har *et særligt behov for forstærket erhvervmæssig udvikling*.

Det fremgår af udvalgets undersøgelser, at der ved Havneby på Rømø er usædvanlig gunstige naturbetingelser til stede for at bygge en havn for en relativt ringe udgift, idet havnen, som tænkes anlagt med havneindløbet i læ vendt mod øst, vil være i direkte forbindelse med Vesterhavet gennem Rømø Dyb og Lister Dyb. Samtidig er det ved nogle af laboratoriet for havnebygning ved Danmarks tekniske højskole foretagne undersøgelser godtgjort, at materialevandringen på stedet er så ringe, at havnen ikke kan forventes at ville blive generet heraf, men i forbindelse med detailprojekteringen af havneanlægget vil det dog blive nødvendigt at udføre forsøg, herunder modelforsøg, vedrørende havneværkernes udformning og placering med henblik på den størst mulige reduktion af den tilsikning, der vil fremkomme her som i andre havne med tidevand.

Ud over de særlige fangstmuligheder i og omkring Vadehavet af søtunger, hesterejer og muslinger vil havnen være velegnet til ilandbringelse af levende fisk, idet vandfornyelsen ved Rømø er meget stor.

Selv om der ikke i dag findes fiskere på Rømø, forventes det, at der i lighed med udviklingen ved de øvrige jyske vestkysthavne efterhånden vil ske *tilflytning af fiskere* til havnen, som under normale forhold vil få liggeplads til ca. 40 kuttere af mellemstørrelse. Ud over de fiskere, som med tiden vil bosætte sig i Havneby, kan den nye havn påregnes benyttet af en del af de 200-300 fiskerfartøjer, som fra de indre danske farvande hvert år sejler ud til vestkysthavnene for at fiske tunger fra disse, især da de fleste af disse fartøjer sejler gennem Kielerkanalen.

Der foreligger planer om anlæg af et bådeværft i havnen, hvorimod egentlige fiskeindustrielle virksomheder næppe kan ventes etableret i den nærmeste fremtid.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

90. Lov om luftfart. (Minister for offentlige arbejder Lindberg). [A. sp. 1377. C. sp. 1129].

FremSAT skriftligt $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1311). 1. beh. $\frac{17}{12}$ (F. sp.

1989). Partiernes ordførere: Horn (Lars M. Olsen), Jensen-Broby, Gottschalck-Hansen, A. C. Normann, J. M. Pedersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Horn, Alsing Andersen [formand], Holger Eriksen, Kolbjørn, K. Axel Nielsen, Lars M. Olsen, Axel Ivan Pedersen, A. C. Normann [næstformand], J. M. Pedersen, Jensen-Broby, N. Chr. Christensen, Per Federspiel, Henry L. W. Jensen, Paabøl, Gottschalck-Hansen, Bruun de Neergaard (fra $\frac{4}{2}$ Ninn Hansen) og Jørgen Jørgensen (Ullerup) (fra $\frac{18}{2}$ H. K. Sørensen)). Betænkning (B. sp. 1477) afgivet $\frac{17}{5}$. 2. beh. $\frac{20}{5}$ (F. sp. 5901). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1557) afgivet $\frac{31}{5}$. 3. beh. $\frac{3}{6}$ (F. sp. 6413). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 252).

De tidligere hovedbestemmelser om luftfart fandtes i lov nr. 175 af 1. maj 1923 om luftfart, således som den var ændret ved lov nr. 124 af 7. maj 1937, og endvidere i kgl. anordning om luftfart af 11. september 1920, der begge byggede på den i Paris den 13. oktober 1919 afsluttede konvention om regulering af international lufttrafik.

Danmarks ratifikation af den i Chicago i 1944 vedtagne konvention om international civil luftfart havde imidlertid gjort det nødvendigt at foretage ændringer af visse af de tidligere bestemmelser, og da hertil kom, at den meget hurtige udvikling af luftfarten — især den internationale luftfart — havde medført, at der var opstået et kraftigt behov for nye eller reviderede lovregler også for rent nationale forhold, nedsatte ministeriet for offentlige arbejder i 1950 et *udvalg*, der fik til opgave at udarbejde forslag til at bringe luftfartslovgivningen i overensstemmelse med Chicagokonventionen og nutidens krav til bestemmelser om luftfart.

Udvalget skulle endvidere revidere de bestemmelser, som var udfærdiget i henhold til luftfartsloven og luftfartsanordningen, samt sådanne bestemmelser, der ville blive berørt af en revision af luftfartsloven, ligesom udvalget fik til opgave at overveje, hvilke nye bestemmelser der skulle udarbejdes i tilslutning til en ny lov.

Den foreliggende lov er et resultat af dette udvalgsarbejde,

der er udført i nøje samråd med tilsvarende udvalg, der blev nedsat i Finland, Norge og Sverige. Det er ved det *internordiske samarbejde* lykkedes i alt væsentligt at opnå overensstemmelse mellem de 4 nordiske landes lovforslag, således at der *kun på enkelte punkter er forskelligheder i affattelsen*, hidrørende fra, at retstilstandene ikke er ens.

Der har mellem de nordiske lande været enighed om, at selve loven kun skulle indeholde de mere almindelige og faste regler, der ikke kan påregnes at blive væsentlig påvirket af den stærke udvikling inden for luftfarten, mens de mere detaljerede og tekniske regler skulle udfærdiges administrativt i henhold til loven, så at de lettere kan ændres, efterhånden som forholdene måtte gøre det påkrævet.

Loven er bygget anderledes op end den tidligere lov, idet den er delt op i tre afsnit. Afsnit I (kapitel 1-14) omhandler civil luftfart og indeholder bestemmelser om registrering og mærkning af luftfartøjer samt om luftdygtighed, bemanning, lufttrafik og lufthavne, endvidere ansvarsregler, havariregler, straffebestemmelser samt almindelige og supplerende bestemmelser. Afsnit II (kapitel 15) omhandler militær eller anden ikke-erhvervsmæssig statsluftfart, medens afsnit III (kapitel 16) indeholder ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

Loven bygger således på en sondring mellem *civil luftfart* og militær og anden *ikke-erhvervsmæssig statsluftfart*. Ved civil luftfart forstås al luftfart, bortset fra luftfart med militære og andre statsluftfartøjer, der ikke anvendes erhvervsmæssigt. Af denne beskrivelse vil det fremgå, at civil luftfart ikke er brugt som modsætning til statsluftfart, idet *luftfart, som drives for statens regning, må anses for civil, såfremt den udøves erhvervsmæssigt*.

For at lette offentligheden adgangen til at sætte sig ind i luftfartslovgivningen har man søgt at foretage en *kodifikation* af denne. Man har derfor i loven optaget lov nr. 411 af 12. juli 1946 om sikring af indflyvningen til offentlige lufthavne og landingspladser samt lov nr. 123 af 7. maj 1937 om befordring med luftfartøj. For den øvrige lovgivning har man foretaget henvisning til de pågældende love, så at man i loven om luftfart i hvert fald får en oversigt over den pågældende lovgivning.

For så vidt angår de internationale konventioner vedrørende luftprivatret, har man — i lovens kapitel 9 — optaget sådanne regler vedrørende befordring med luftfartøj, at det vil blive muligt at ratificere de i Haag i 1955 vedtagne ændringer af Warszawakonventionen af 1929 om visse ensartede regler for international luftbefordring i spørgsmål om erstatning for skade på person eller gods i luftfartøjer.

Endvidere har man i kapitel 10 — med de fornødne redaktionelle ændringer — optaget de i den tidligere luftfartslov indeholdte bestemmelser om erstatning for skade på person eller ting uden for luftfartøjet, idet man endnu ikke har kunnet tage endelig stilling til de lovgivningsforanstaltninger, som en i Rom under 7. oktober 1952 vedtagen international konvention om dette spørgsmål ville medføre.

Mens de i de to nævnte konventioner omhandlede erstatningsansvarsregler er indeholdt i loven, har man efter aftale med justitsministeriet ladet de til muliggørelse af en ratifikation af en i Genève vedtagen konvention om international anerkendelse af rettigheder i luftfartøjer fornødne lovregler optage i forslag til lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer, der vedtoges af folketinget den 17. marts 1960 (se nedenfor under nr. 116).

Ifølge lovens § 157 kan den ved kgl. anordning sættes i kraft helt eller delvis.

Ved sagens 1. behandling mødte lovforslaget almindelig tilslutning fra alle partiers side, og en række spørgsmål vedrørende forskellige detaljregler besvaredes af ministeren for offentlige arbejder. *A. C. Normann* (RV) udtalte dog tvivl med hensyn til bestemmelsen i lovforslagets § 150, stk. 6, hvorefter luftfartsvesenets administrative foreløbige inddragelse af retten til at gøre tjeneste på et luftfartøj i anledning af forskellige overtrædelser af bestemmelserne ikke skulle kunne underkendes separat af domstolene, før der var gået 3 måneder fra inddragelsen. Ligeledes fandt han straffebestemmelserne i § 149 for generelt affattet. Med hensyn til bestemmelsen i lovforslagets § 50 om en alkoholkoncentration i blodet på 0,4 promille som absolut maksimum for såvel det flyvende personel som jordpersonellet kunne det diskuteres, om denne regel ville medføre øget sikkerhed. Måske burde man afvente resultatet af en af justitsministeren bebudet undersøgelse.

Lovforslaget henvises til et udvalg, der i sin enstemmige betænkning bl. a. udtalte:

„Udvalget har modtaget skriftlige henvendelser fra Kongelig Dansk Aeroklub, Erhvervsflyvningens Sammenslutning og Dansk Flyvebesætningsforening. Udvalget har endvidere modtaget deputationer fra de nævnte organisationer. . . .

Udvalget har i denne forbindelse drøftet et af organisationerne fremsat forslag om oprettelse af et sagkyndigt luftfartsnævn, men har fundet denne form mindre hensigtsmæssig. Imidlertid finder udvalget under hensyn til den rivende udvikling, som præger luftfarten, at det vil være af betydning, at nye væsentlige problemer på luftfartsområdet optages til drøftelse direkte mellem de berørte organisationer og luftfartsdirektoratet.

Udvalget har derfor henstillet til ministeren til foranledige, at sådanne forhandlinger med organisationerne finder sted, når problemer af særlig interesse for disse måtte foreligge. Ministeren har givet tilsagn herom . . .

For så vidt angår den i § 50 foreslåede promilleregulering, er det udvalgets opfattelse, at der alene er tale om en særregel for luftfartens område.“

I betænkningen stillede ministeren for offentlige arbejder med udvalgets tiltrædelse forslag om ændring af straffebestemmelserne i lovforslagets § 149, hvorved disse bragtes i bedre overensstemmelse med almindelig praksis, ligesom den af A. C. Normann under 1. behandling kritiserede bestemmelse i § 150, stk. 6, foresloges ændret, således at den administrative foreløbige inddragelse af retten til at gøre tjeneste på et luftfartøj straks kunne prøves af domstolene. Endvidere foresloges forskellige ændringer af redaktionel karakter.

Ved sagens 2. behandling, hvor *Gottschalck-Hansen* (KF) forbeholdt sig til 3. behandling at stille forslag om ændring af promillereglen i § 50, vedtoges de stillede ændringsforslag uden afstemning, og lovforslaget henvistes til fornyet udvalgsbehandling.

I udvalgets tillægsbetænkning stillede et flertal (N. Chr. Christensen, Holger Eriksen, Per Federspiel, Gottschalck-Hansen, Henry L. W. Jensen, K. Axel Nielsen, Ninn-Hansen, A. C. Normann, Paabøl og H. K. Sørensen) ændringsforslag om bortfald af promillebestemmelsen i § 50 og udtalte i tilslutning hertil, at man ønskede den fri bevisbedømmelse bibeholdt også på dette specielle område.

„Flertallet er af den opfattelse, at en promilleregulering ikke ubetinget vil medføre en strengere bedømmelse af spirituspåvirkede piloter end en lov, der bygger på fri bevisbedømmelse, ligesom flertallet anser indførelsen af en promilleregulering for et betænkeligt brud på de principper, som dansk ret i øvrigt bygger på.

Flertallet ønsker at præcisere, at dets principielle stilling til spørgsmålet om, hvorvidt en promilleregulering skal indføres, ikke kan tages til indtægt for den opfattelse, at ændringsforslaget medfører en lompelse af flyvepersonellets ansvar“

Et mindretal (Alsing Andersen, Jensen-Broby, Horn, Kolbjørn,

Lars M. Olsen, Axel Ivan Pedersen og J. M. Pedersen henholdt sig til „det synspunkt, som er udtrykt i udvalgets betænkning s. 2-3 vedrørende en fast promillegrænse som foreslået i § 50, stk. 1, og som går ud på, at denne bestemmelse er at betragte som en isoleret bestemmelse alene gældende for lufttrafik, hvilket ministeren for offentlige arbejder har bekræftet både over for udvalget og i tinget ved lovforslagets 2. behandling.

Mindretallet er stadig af den opfattelse, at begrundelsen i de bemærkninger, som ledsager bestemmelsen i det fremsatte forslag, er så stærk, at man bør indføre promillegrænsen, således som den er anbefalet af retslægerådet og det udvalg, som har forberedt lovforslaget.

Disse synspunkter støttes tillige af, at SAS og andre luftfartselskaber har sådanne — ja, endog videregående — regler for personalet, hvorved bestemmelsen i realiteten er en lovfæstelse af praksis i den væsentligste del af lufttrafikken, ligesom det flyvende publikum har grund til at gå ud fra, at der for luftfart gælder strengere regler end i anden trafik . . .“

Ved sagens 3. behandling udtalte *ministeren for offentlige arbejder*, Horn (S), J. M. Pedersen (DR), Lynnerup Nielsen (DK), Helga Pedersen (V), Axel Ivan Pedersen (S) og Vagn Bro (V) sig imod udvalgsflertallets ændringsforslag, der blev anbefalet af *Gottschalck-Hansen* (KF), A. C. Normann (RV) og K. Axel Nielsen (S). Efter at udvalgsflertallets ændringsforslag var forkastet med 87 stemmer mod 48, idet 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod, vedtoges det ved 2. behandling ændrede lovforslag enstemmigt med yderligere en af ministeren for offentlige arbejder foreslået redaktionel ændring.

91. Lov om ændring i lov om telegrafer og telefoner.

(Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 3031. C. sp. 525].

Fremsat skriftligt $25/2$ (F. sp. 3339). 1. beh. $8/3$ (F. sp. 3821). Partiernes ordførere: Waldemar Laursen, Holmberg, Weikop, A. C. Normann, Sandau og Alfred Jensen. 2. beh. $15/3$ (F. sp. 3955). 3. beh. $18/3$ (F. sp. 4211). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 119).

Loven tilsigter i første række at tilvejebringe hjemmel for ministeriet for offentlige arbejder til at udfærdige *ny koncession for Det Store Nordiske Telegrafelskab* på anlæg og drift af et nyt transatlantisk kabelanlæg til forbedring af den civile

luftfarts kommunikationsforhold og dermed flyvningens sikkerhed i det stærkt trafikerede nordatlantiske område. De nye kabler vil forbinde Skotland, Færøerne, Island, Grønland og Canada, og det bliver første gang et transatlantisk kabelanlæg udføres med dansk deltagelse.

Ved loven gennemførtes desuden nogle mindre moderniseringer i den bestående lovgivning, hvorved denne blev bragt i overensstemmelse med moderne straffelovgivning og nyere retsplejebegreber, ligesom bestemmelser, som ikke længere var af betydning, ophævedes.

Ministeren for offentlige arbejder anførte ved fremsættelsen af lovforslaget, at det under de forhandlinger, der havde været ført vedrørende kablets etablering, havde været en forudsætning, at der blev givet telegrafskabet en 25-årig koncession med eneret for telegrafskabet til varetagelse af kommerciel telekommunikationstrafik mellem Grønland og udlandet, dog således at eneretten ikke skulle være til hinder for, at den danske stat anlægger og driver de telekommunikationsforbindelser i og til Grønland, som måtte anses fornødne.

„I loven af 11. maj 1894 om telegrafer og telefoner er der i § 2 hjemmel til at give telefon- og telegrafkoncessioner for et tidsrum af 20 år ad gangen, og i praksis er det antaget, at sådanne koncessioner kan tillægge koncessionshaveren eneret inden for et bestemt område. Da loven imidlertid ikke antages at gælde for Grønland, og da det ikke vil være muligt administrativt at give Det Store Nordiske Telegrafskab den ønskede eneret, bliver det nødvendigt at sætte den i kraft for Grønlands vedkommende og samtidig at ændre lovens bestemmelser om koncessionsperiodernes længde. Dette er i princippet tiltrådt af det grønlandske landsråd, og de her til sigtende bestemmelser er optaget under punkterne 1 og 9 i § 1 i det foreliggende lovforslag under den form, at loven af 1894 ved kgl. anordning kan sættes i kraft i Grønland med de lempelser, der nødvendiggøres af de særlige grønlandske forhold. Der er herved navnlig tænkt på, at bestemmelserne i den kgl. anordning, hvortil udkast agtes forelagt det grønlandske landsråd i sommer, skal være i overensstemmelse med de særlige grønlandske forhold og principperne i de grønlandske retsregler, derunder den grønlandske kriminallov.

Ved forslaget tilstræbes der i øvrigt kun en realitetsændring i det legale grundlag for udfærdigelse af telekommunikationskoncessioner vedrørende anlæg, der forbinder dansk territorium med udlandet, og lovforslaget berører således ikke grundlaget for de gæl-

dende telefonkoncessioner, hvis forhold i øvrigt er reguleret ved to love af 30. juni 1919 og 13. marts 1922.“

Lovforslaget fik ved 1. behandling en velvillig modtagelse af alle partiets ordførere, idet dog *Alfred Jensen* (DK) udtalte, at han hellere så, at staten påtog sig den opgave, der ifølge loven var tilkænt telegrafsekskabet.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget uændret med 101 stemmer mod 5 (DK).

92. Lov om ændring i kriminallov for Grønland. (Minister for Grønland *Lindberg*). [A. sp. 2853. C. sp. 155].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{2}$ (F. sp. 2737). 1. beh. $\frac{9}{2}$ (F. sp. 2792). Partiernes ordførere: Victor Gram, Hartling, Ninn-Hansen, Lannung, Kristian Kristensen og Alfred Jensen. 2. beh. $\frac{16}{2}$ (F. sp. 2992). 3. beh. $\frac{19}{2}$ (F. sp. 3199). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 67).

Ved loven udskydes fristen for optagelse af kriminallov for Grønland nr. 55 af 5. marts 1954 til *revision* fra folketingsåret 1959-60 til *folketingsåret 1962-63*.

Som begrundelse for denne udskydelse anføres i bemærkningerne til det af ministeren for Grønland fremsatte lovforslag:

„I kriminallov for Grønland nr. 55 af 5. marts 1954 § 121, stk. 2, er det bestemt, at loven skal optages til revision i folketingsåret 1959-60, og at revisionsforslaget skal være ledsaget af en på regelmæssige undersøgelser grundet beretning om, hvorledes loven har virket i den forløbne periode. En tilsvarende bestemmelse er indsat i lov nr. 152 af 11. maj 1954 for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning § 6.

Statsministeren nedsatte den 14. januar 1955 et alsidigt sammensat udvalg — nu benævnt „*Udvalget for samfundsforskning i Grønland*“ — som fik til opgave på videnskabelig basis at planlægge og lede de undersøgelser, der skønnes fornødne for at sikre lovgivningsmagten og administrationen et solidt grundlag for det videre arbejde til fremme af en rolig og harmonisk kulturel udvikling i Grønland fra gammelt til nyt. Det blev overdraget udvalget at foretage de nødvendige undersøgelser over virkningerne af den grønlandske kriminallov og ægteskabslov og udarbejde en beretning herom, der tillige skulle indeholde forslag til eventuel revision af de nævnte love.

Forskellige forhold medførte, at udvalget først forholdsvis sent kom i gang med sit arbejde, således at indsamlingen i Grønland

af det grundlæggende materiale for undersøgelserne først er blevet foretaget i 1958 og 1959. Der henvises herom til skrivelse fra udvalget til ministeriet for Grønland af 27. november 1959, der vedlægges som bilag.

Som det fremgår af udvalgets skrivelse, har man fundet det påkrævet at anlægge undersøgelserne på et bredt grundlag, da de to love må anses for at være af grundlæggende betydning såvel for det enkelte individ som for samfundet som helhed. Udvalget har derfor ikke alene beskæftiget sig med de direkte virkninger af de nævnte love, men har under sit arbejde tillige inddraget undersøgelser af psykologisk, sociologisk, sproglig, etnologisk, erhvervsøkonomisk og kriminologisk art, hvorved man tilsigter at belyse den baggrund, lovene har virket på. Udvalget har i sin skrivelse nærmere redegjort for karakteren og omfanget af de undersøgelser, der er foretaget indtil i dag.

Som følge af at udvalget kom så forholdsvis sent i gang med sit arbejde, har det endnu ikke været muligt for udvalget at udarbejde en beretning til brug ved forelæggelse for folketinget af forslag om revision af kriminalloven og ægteskabsloven. Det af udvalget i 1958 og 1959 indsamlede materiale, som er temmelig omfattende, er for tiden genstand for en systematisk bearbejdelse, som ikke vil blive afsluttet før i løbet af 1960. Udvalget forventer til juli 1960 at kunne aflevere oversigtsrapporter vedrørende undersøgelsesresultaterne med forslag om ændring af de to love.

Den af udvalget afgivne betænkning skal efter at være underkastet behandling i ministeriet for Grønland og justitsministeriet for kriminallovens vedkommende forelægges straffelovskommissionen til udtalelse. Det samlede materiale skal derefter forelægges Grønlands landsråd, hvilket tidligst vil kunne ske under dettes samling i sommeren 1961.

Forslag om revision af de to love vil således i hvert fald ikke kunne forelægges for folketinget før i folketingssamlingen 1961-62. Da sagen under sin behandling skal passere flere led, kan det tænkes, at forberedelsen af lovforslagene vil kræve mere tid, end det kan forudses i dag. For at have en vis margen med henblik herpå foreslås det, at de omhandlede revisionsbestemmelser i de to love ændres således, at lovene skal optages til revision senest i folketingssamlingen 1962-63. Ministeriet for Grønland er i øvrigt sindet at søge forelæggelsen af lovforslagene fremskyndet mest muligt.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider. Det gennemførtes uden udvalgsbehandling og vedtoges enstemmigt.

93. Lov om ændring i lov for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning. (Minister for Grønland *Lindberg*). [A. sp. 2863. C. sp. 157].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{2}$ (F. sp. 2737). 1. beh. $\frac{9}{2}$ (F. sp. 2793). Partiernes ordførere: Victor Gram, Hartling, Ninn-Hansen, Lannung, Kristian Kristensen og Alfred Jensen. 2. beh. $\frac{16}{2}$ (F. sp. 2992). 3. beh. $\frac{19}{2}$ (F. sp. 3200). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 66).

Ved loven udskydes fristen for optagelse af lov nr. 152 af 11. maj 1954 for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning til *revision* fra folketingsåret 1959-60 til *folketingsåret 1962-63*.

Udskydelsen motiveres i bemærkningerne til det af ministeren for Grønland fremsatte lovforslag således:

„I lov nr. 152 af 11. maj 1954 for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning er det bestemt, at loven skal optages til revision i folketingsåret 1959-60, og at revisionsforslaget skal være ledsaget af en på regelmæssige undersøgelser grundet beretning om, hvorledes loven har virket i den forløbne periode. En tilsvarende bestemmelse er indsat i kriminallov for Grønland nr. 57 af 5. marts 1954 § 121, stk. 2.

Da en sådan beretning ikke kan færdiggøres inden slutningen af folketingsåret 1959-60, og et revisionsforslag derfor ikke kan fremsættes som forudsat i loven, foreslås lovens § 6, 1. punktum, ændret således, at loven skal optages til revision senest i folketingsåret 1962-63.“

I øvrigt henvises til, hvad der er anført i bemærkningerne til det samtidig fremsatte lovforslag om ændring i kriminalloven for Grønland (jfr. nærmest foregående sag).

Lovforslaget mødte ligesom det tilsvarende vedrørende den grønlandske kriminallov tilslutning fra alle partier i folketinget såvel som fra de grønlandske repræsentanter i tinget. Det gennemførtes uden udvalgsbehandling og vedtoges enstemmigt.

94. Lov om forlængelse af lov om valutaforhold m. v. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1205. C. sp. 55].

Fremsat skriftligt $\frac{2}{12}$ (F. sp. 1125). 1. beh. $\frac{8}{12}$ (F. sp. 1510). 2. beh. $\frac{11}{12}$ (F. sp. 1783). 3. beh. $\frac{16}{12}$ (F. sp. 1935). *Loven stadfæstet 22. december 1959.* (Lovt. nr. 339).

Ved loven opretholdes lov nr. 302 af 21. december 1957 om valutaforhold m. v. som ændret ved lov nr. 352 af 27. december 1958 for tiden fra 1. januar 1960 til *udgangen af februar 1960*

I folketingets møde den 10. november 1959 fremsattes forslag til lov om forlængelse af lov om valutaforhold m. v. (se nærmest efterfølgende sag). Forslaget henvistes til udvalgsbehandling sammen med det af finansministeren samtidig fremsatte forslag til lov om ændringer i toldloven.

De to lovforslag indeholdt forslag til omfattende ændringer på de pågældende områder, og udvalgsarbejdet lod sig derfor ikke tilendebringe inden udgangen af 1959, da den gældende valutaloov udløb.

Med henblik herpå gennemførtes nærværende lovforslag, der vedtoges enstemmigt, idet *kommunisterne* og *Aksel Larsen* (SF) afholdt sig fra at stemme.

95. Lov om ændringer i og forlængelse af lov om valutaforhold m. v. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 737. C. sp. 469].

Fremsat skriftligt ¹⁰/₁₁ (F. sp. 537). 1. beh. ¹⁷/₁₁ og ¹⁸/₁₁ (F. sp. 661 og 748). Partiernes ordførere: Christian Christiansen, Anker Lau, Weikop, A. C. Normann, Niels Andersen, Fuglsang, Hans Schmidt og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer i toldloven (fremsat ¹⁰/₁₁). Betænkning (B. sp. 225) afgivet ⁵/₂. 2. beh. ¹²/₂ (F. sp. 2858 og 2916). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 397) afgivet ¹⁹/₂. 3. beh. ²⁵/₂ og ²⁶/₂ (F. sp. 3279 og 3354). *Loven stadfæstet 29. februar 1960.* (Lovt. nr. 53).

Ved loven, der gennemførtes i forbindelse med det af finansministeren fremsatte forslag til lov om ændringer i toldloven (se ovenfor under nr. 18), forlængedes lov nr. 302 af 21. december 1957 om valutaforhold til *udgangen af december 1961*.

Endvidere *ophævedes valutaloovens § 7*, der indeholdt handelsministerens bemyndigelse til at træffe midlertidige foranstaltninger med henblik på forbrugsregulering, herunder rationering, hensigtsmæssig fordeling af landets varebeholdninger

eller regulering af vareproduktionen, når sådanne foranstaltninger skønnedes påkrævet som følge af indtrådt eller truende international knaphed på nødvendige varer.

Baggrunden for ophævelsen af denne bestemmelse var, at der med gennemførelsen af lov nr. 342 af 23. december 1959 om det civile beredskab var skabt sådanne muligheder for at sikre landets produktionsevne samt opretholdelse og fordeling af forsyninger m. v., at handelsministeren havde fundet det forsvarligt at give afkald på de særlige bemyndigelser, der hidtil har været indeholdt i valutalovens § 7.

Herudover foretoges under folketingets behandling af lovforslaget en række mindre ændringer af mere formel karakter, hvorunder der også skete en hertil svarende ændring af lovforslagets titel. Endelig tillagdes der handelsministeren en bemyndigelse til at optrykke den således ændrede valutalov, hvilket ministeren har benyttet sig af ved udstedelse af lov bekendtgørelse nr. 54 af 29. februar 1960.

Af større betydning end de foran omtalte ændringer i selve valutaloven var dog de *ændringer i handelsministeriets varelistes*, som under udvalgsarbejdet aftaltes mellem folketingsudvalget og handelsministeriet i forbindelse med ændringerne i toldlovens tariffafsnit.

Allerede ved lovforslagets fremsættelse var dette ledsaget af bilag, der viste, hvilke forslag handelsministeren ville stille om overførsler fra bunden liste til friliste.

Om disse overførsler udtalte *handelsministeren* ved fremsættelsen bl. a.:

„Ved den af finansministeren foreslåede ændring af toldtariffen kompenseres den afledede beskyttelse med visse toldforhøjelser, således at det, der sker, er en omlægning af beskyttelsen fra importregulering til told, som under markedsplanerne vil blive afviklet gradvis over for de andre medlemmer af frihandelssammenslutningen og derved muliggøre en vis tilpasningsperiode for den del af produktionen, for hvilken importrestriktionerne samtidig har betydet beskyttelse.

På baggrund af de forhold, jeg her har nævnt med hensyn til valutastillingen, markedsplanerne og toldforslaget, har jeg fundet grundlag for at foretage en liberalisering over for OEEC-området og dollarområdet af de varer, der er anført i oversigt 1 i bemærk-

ningerne til det forelagte lovforslag. Det er hensigten, at denne liberalisering skal sættes i kraft samtidig med den nye toldtarif. Beregnet efter OEECs metode ud fra importen i 1948 betyder det, at OEEC-liberaliseringen vil stige fra 86 pct. til 96 pct. Hvor betydelig denne liberalisering vil være, illustreres imidlertid bedre ved at nævne, at den del af den danske industriproduktion, som liberaliseres, vil stige fra 36 pct. til 92 pct. Der er ved denne beregning set bort fra de industrielt forarbejdede landbrugsvarer, som ikke vil indgå under de almindelige regler for told- og restriktionsafviklingen inden for frihandelsområdet. Herefter vil kun 8 pct. af den egentlige industriproduktion være underkastet importrestriktioner, der vil blive genstand for en gradvis afvikling i de kommende år.

De varer, det er tanken at liberalisere, er udvalgt, således som det også fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, på den måde, at der er medtaget alle liberaliseringsmodne varer. Herved forstås, at udstedelsen af importbevillinger til de pågældende varer i forvejen har nået et sådant omfang, at en liberalisering ikke skønnes at give anledning til nogen væsentlig stigning i importen.

Endvidere foreslås liberaliseret varer, for hvilke importreguleringen hidtil er opretholdt af handelspolitiske hensyn, der ikke mere gør sig gældende.

Dernæst er der på liberaliseringslisten medtaget en række varer, for hvilke de foreslåede toldændringer skønnes at skabe en sådan konkurrencemæssig stilling på markedet, at der er grundlag for liberalisering. Der er her bl. a. tale om en række vareområder, hvor de pågældende brancher over for finansministeriet har erklæret sig enige i en liberalisering på baggrund af de foreslåede toldsatsler. I øvrigt omfatter listen også visse råvarer og halvfabrikata, der er medtaget, fordi de færdigvarer, til hvis fremstilling de anvendes, tænkes liberaliseret.

De varer, der herefter vil være tilbage på bunden liste, vil ud over landbrugsvarer, frugt og grønsager kun omfatte et lille udsnit af den egentlige industriproduktion, nemlig sådanne varer, for hvilke der gælder særlige ordninger, og hvor det af hensyn til disses opretholdelse i hvert fald indtil videre er nødvendigt at have importen under regulering. Endvidere vil på bunden liste være visse varer, for hvilke den konkurrencemæssige stilling er en sådan, at en øjeblikkelig liberalisering ikke skønnes forsvarlig. Importreguleringen vil for disse varers vedkommende blive afviklet gradvis i det tempo, udviklingen gør det muligt, og mindst i det tempo, der angives ved frihandelskonventionens regler om restriktionsafvikling. Regeringen er indstillet på at fremme liberaliseringen inden for denne sektor i det omfang, det er muligt.“

Som nævnt foran gennemførtes forslaget om ændringer i og forlængelse af valutalovent i forbindelse med finansministerens samtidigt fremsatte lovforslag om ændringer i toldloven, idet de to lov-

forslag blev henvist til behandling i samme folketingsudvalg. Under forhandlingerne i dette udvalg foretoges i forbindelse med forhandlingerne om toldsatsernes højde nogle ændringer i de allerede omtalte af handelsministeren foreslåede placeringer på henholdsvis bunden liste og friliste. Til belysning af omfanget og karakteren af disse ændringer kan anføres følgende udtalelse af *handelsministeren* ved lovforslagets 3. behandling:

„Skal man forsøge at få et helhedsindtryk af den samlede reform, ændringerne i toldloven og ændringerne i valutalovent eller rettere sagt importtildelingerne og liberaliseringen, må man se på, hvor stor en del af Danmarks industri der var beskyttet på en eller anden måde gennem importtildelinger. Det var og er i dag ca. 64 pct. Hvis dette lovforslag bliver gennemført og administrationen følger de lister, der nu vil blive vedtaget, vil procenten gå ned til 13, d. v. s. ikke så stor en nedgang som oprindeligt foreslået, men dog en meget betydelig nedgang. Man kan vel trygt sige, at afstanden fra 64 til 13 er meget lang, og jeg tror, man med temmelig stor sikkerhed kan hævde, at den liberalisering, der nu finder sted, er så betydelig, at den trods de samtidige forekommende toldforhøjelser alt i alt er et klart skridt i retning af en friere importpolitik end den, vi har kendt før, og jeg kan vanskeligt tænke mig andet, end at dens virkning på priserne vil blive en virkning i nedadgående retning, og at det vil blive en virkning til gavn for forbrugerne.“

Lovforslaget blev på grund af dets nære sammenhæng med forslaget om ændringerne i toldloven gennemført af stort set de samme partier, som stemte for toldlovsændringerne. For lovforslaget stemte 115 medlemmer (S, KF, RV, DR og Sl), idet dog et medlem af det konservative folkeparti (Weikop) i udvalgets tillægsbetænkning udtalte, at han ikke kunne give tilslutning til, at de varer, der belastes med toldforhøjelser, og som findes opført på den af handelsministeren forelagte oversigt over varer, der skulle kunne indføres frit, overføres fra liberaliseringsforslaget til bunden liste.

Imod lovforslaget stemte ingen, men 36 medlemmer (V, DK, SF og 2 grønlandske medlemmer) tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Venstres motivering herfor fremgik af følgende mindretalsudtalelse i udvalgets betænkning:

„Et *mindretal* (venstres medlemmer af udvalget) erkender, at loven efter de ændringer, der er foreslået i udvalget, meget nær vil have det indhold, venstre tidligere har stillet forslag om, men lovens betydning er afhængig af, hvorledes dens bemyndigelser bruges, og vi må beklage, at der stadig er for mange industrivarer på bunden liste. I øvrigt må disse forhold ses i sammenhæng med den toldlov, der er til behandling. Mindretallet kan i konsekvens heraf ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse.“

Aksel Larsen (SF) begrundede ved 3. behandling sin stilling således:

„Jeg erkender, at en valutalov er nødvendig, og jeg erkender, at dens formuleringer på de områder, jeg har nævnt, stort set er tilfredsstillende, men så længe både erfaringen og de vekslende handelsministres ord siger, at man ikke vil administrere loven i overensstemmelse med paragraffernes formulering, ser jeg mig ikke i stand til at stemme for lovforslaget. Da jeg på den anden side erkender, at vi er nødt til at have en valutalov, må jeg afholde mig fra at stemme.“

Angående de øvrige partiers motiveringer for deres stilling henvises til den under nr. 18 omtalte sag, hvor der er redegjort for partiernes stilling til toldlovsændringerne.

96. Lov om ændring i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 155. C. sp. 3].

Fremsat skriftligt 7/10 (F. sp. 45). 1. beh. 23/10 (F. sp. 356). Partiernes ordførere: Hans Rasmussen, Anker Lau, Weikop, A. C. Normann, (Baunsgaard), Niels Andersen og Lynnerup Nielsen (Alfred Jensen)). Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans Rasmussen, Lysholt Hansen, Lund Jensen, Peter Nielsen, Lars M. Olsen [formand], Peter Ravn, Robert Sørensen, A. C. Normann [næstformand], Niels Andersen, Foged, Damsgaard, Henry L. W. Jensen, Jensen-Broby, Anker Lau, Weikop, Fanger og Adolph Sørensen). Betænkning (B. sp. 79) afgivet 10/11. 2. beh. 13/11 (F. sp. 646). 3. beh. 18/11 (F. sp. 840). *Loven stadfæstet 24. november 1959.* (Lovt. nr. 316).

Loven har følgende indhold:

Det i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser, jfr. lovbekendtgørelse nr. 307 af 6. oktober 1954, som ændret ved lov nr. 176 af 24. maj 1955, og lov nr. 213 af 11. juni 1959 [årbog 1958-59, side 388], fastsatte beløb af 700 mill. kr., inden for hvilket handelsministeren er bemyndiget til at yde eksportkreditgarantier, forhøjes til 1 milliard kroner.

Til begrundelse af forhøjelsen anførte *handelsministeren* ved fremsættelsen af lovforslaget:

„Som det høje folketing vil erindre, blev det maksimale beløb, inden for hvilket der kan gives eksportkreditgarantier ved lov nr. 213 af 11. juni 1959 forhøjet fra 500 mill. kr. til 700 mill. kr. Det nu fremsatte forslag går ud på at forhøje det maksimale beløb fra 700 mill. kr. til 1 milliard kr.

Når regeringen efter så relativ kort tid har anset det for nødvendigt at søge beløbet forhøjet, er årsagen den, at der i de seneste måneder er imødekommet ansøgninger, der pr. ultimo september har bragt det samlede garantibeløb op på ca. 636 mill. kr. Det er først og fremmest beløbene for ydede solvens- og transfereringsgarantier, der er steget igennem de seneste måneder.

Det må forventes, at der i de kommende måneder vil finde yderligere stigning sted i beløbene, således at det gældende maksimum på 700 mill. kr. sandsynligvis ikke vil være tilstrækkeligt til at imødekomme nye ansøgninger. Statens eksportkreditudvalg har derfor foreslået, at der snarest muligt tilvejebringes lovhjælp for en forhøjelse af maksimumsbeløbet. For at der fremover i det omfang, der er behov herfor, fortsat kan være mulighed for ydelse af eksportkreditgaranti i fornødent omfang, foreslår regeringen, at maksimum forhøjes til 1 milliard kr.

Det udvalg, der sidste efterår blev nedsat med den opgave at undersøge eksportkreditloven, vil kunne afgive sin betænkning i løbet af kort tid, og forslag til en ændret lovgivning vil derefter blive fremsat for tinget. Den nugældende lov udløber med udgangen af marts 1960.“

I folketinget gav samtlige partier tilslutning til den foreslåede forhøjelse af eksportkreditgarantiernes maksimumsbeløb, idet venstres og det konservative folkepartis ordførere dog ønskede, at man samtidig skulle ophæve den gældende lovs kapitel 2 (angående udlån til industri- og håndværksvirksomheder).

Lovforslaget henvises efter 1. behandling til et udvalg, der i sin betænkning anfører:

„Udvalget har holdt 2 møder og herunder haft samråd med handelsministeren, der såvel ved samrådet som skriftligt har besvaret en række af udvalget stillede spørgsmål.

Ministeren oplyste i øvrigt, at han sidst i denne måned ventede at modtage betænkning fra det med henblik på revision af den heromhandlede lovgivning nedsatte udvalg. Det var ministerens hensigt snarest derefter at fremsætte lovforslag.“

Et flertal (regeringspartiernes medlemmer) indstillede herefter lovforslaget til vedtagelse i uændret affattelse, mens venstres og det konservative folkepartis udvalgsmedlemmer stillede ændringsforslag om, at kapitel 2 i den gældende lov skulle udgå.

Efter at dette ændringsforslag var forkastet ved 2. behandling, vedtoges lovforslaget enstemmigt ved 3. behandling.

97. Lov om Danmarks erhvervsfond. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1765. C. sp. 593].

Fremsat skriftligt $18/12$ (F. sp. 2015). 1. beh. $20/1$ (F. sp. 2318). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Anker Lau, Weikop, A. C. Normann, Niels Andersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lars M. Olsen, Lysholt Hansen, Lund Jensen, Peter Nielsen, Hans Rasmussen, Peter Ravn [næstformand], Robert Sørensen, A. C. Normann [formand], Niels Andersen, Anker Lau, Niels Eriksen, Foged, Ejnar Hansen, Axel Kristensen, Weikop, Fanger og Poul Møller). Betænkning (B. sp. 521) afgivet $16/3$. 2. beh. $17/3$ (F. sp. 4143). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 833) afgivet $25/3$. 3. beh. $30/3$ (F. sp. 4681). *Loven stadfæstet 4. april 1960.* (Lovt. nr. 145).

Loven, der har til formål at bistå dansk erhvervsliv ved løsningen af de omstillingsproblemer, som vil melde sig i forbindelse med de kommende års økonomiske udvikling under de nye markedsforhold, erstatter en del af bestemmelserne i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser, der udløb med udgangen af marts 1960. Den adskiller sig fra den hidtil gældende lovgivning dels ved, at den ikke indeholder bestemmelser om udlån til industri- og håndværksvirksomheder, dels ved væsentlige nydannelser.

Blandt disse nydannelser er bestemmelserne i lovens *kap. I (§§ 1 og 2)* om oprettelsen af *Danmarks erhvervsfond*. Denne fond oprettes til støtte for eksporten og til fremme af erhvervenes effektivitet og konkurrenceevne. Til fonden, der bestyres af handelsministeren, henlægges som grundkapital dels den hidtidige eksportkreditfond (ca. 18 mill. kr.), dels de gennem dollarpræmieringsordningen opsamlede beløb (ca. 200 mill. kr.). Denne grundkapital udgør fundamentet for lovens øvrige bestemmelser, idet den dels tjener til sikkerhed for de af det i lovens *kap. II* omhandlede eksportkreditråd afgivne garantier og kautioner, dels ved sin forrentning muliggør afholdelsen af de i lovens *kap. III* omhandlede udgifter til eksportfremmende formål.

Ved bestemmelserne i lovens *kap. II (§§ 3-11)* om eks-

portkreditrådet og dettes opgaver gennemføres en nyordning af eksportkreditinstitutionen såvel med hensyn til dens organisatoriske forhold som reglernes materielle indhold.

Ændringen i de organisatoriske forhold giver sig først og fremmest udtryk i, at eksportkreditinstitutionen får en mere selvstændig stilling i forhold til ministeren, end tilfældet har været under den hidtil bestående ordning. Således nedsættes til erstatning for det hidtidige eksportkreditudvalg ifølge § 3 et *eksportkreditråd* med repræsentation fra alle de hidtil repræsenterede ministerier og erhvervsinteresser, men med beføjelse til selv at afgøre de foreliggende andragender. Da visse sager imidlertid kan have en særlig handelspolitisk betydning eller indebære en så stor økonomisk risiko, at rådet vanskeligt vil kunne træffe afgørelse uden tilslutning af en politisk ansvarlig minister, er der dog tillagt handelsministeren bemyndigelse til i rådets forretningsorden at fastsætte, at sådanne sager forelægges ham til afgørelse.

For de af eksportkreditrådet bevilgede garantier og kautioner hæfter staten i det omfang, erhvervsfondens midler ikke måtte være tilstrækkelige til at dække opståede tab (§ 4).

De nærmere bestemmelser i §§ 5-8 om ydelse af *garantier* og *kautioner* indeholder dels regler om forsikring af forskellige risici i forbindelse med eksport, dels regler om ydelse af kaution for lån i eksportøjemed (finansieringsgaranti). Ved formuleringen af disse regler er der lagt vægt på en udvidelse af eksportkreditordningens forsikringsmæssige side, så at danske eksportører kan opnå tabsdækning på lige fod med andre landes eksportører. Der tages således ved formuleringen af §§ 5 og 6 sigte på at muliggøre det for eksportørerne at forsikre forskellige tabsrisici allerede fra det tidspunkt, da eksportøren påbegynder fremstillingen af en eksportvare. De risici, der skal kunne dækkes i produktionstiden, er ikke alene solvensrisiko og transfereringsrisiko, men også risikoen for, at den vare, der er under produktion, rammes af importstop i køberens land, samt risiko for, at en given indførselstilladelse tilbagekaldes.

Som bestemmelserne er formuleret, er der også mulighed

for at forsikre fordringer, der hidrører fra arbejds- og tjenesteydelser, hvilket særlig har betydning for danske ingeniørfirmaers kontrakter om udførelse af entreprenørarbejder.

Garanti kan endvidere ydes mod tab ved udlæggelse af lagre i salgsojemed af danske varer i udlandet samt efter omstændighederne mod tab i forbindelse med andre salgsfremmende foranstaltninger i eksportøjemed (§ 7).

Endelig bestemmes det i § 8, at kaution kan ydes for lån i eksportøjemed til her i landet hjemmehørende virksomheder samt til finansiering af danske arbejds- og tjenesteydelser i udlandet og af de i § 7 omhandlede salgsfremmende foranstaltninger. Denne bestemmelse er efter sin ordlyd mere vidtgående end de regler, hvorefter der tidligere ydedes en sådan finansieringsgaranti, idet disse kun hjemlede kaution for lån til finansiering af konkrete eller dog sandsynliggjorte eksportordrer.

Højstegrænsen for de samlede garanti- og kautionsforpligtelser i henhold til denne og tidligere lovgivning er i § 9 fastsat til $1\frac{1}{2}$ milliard kr.

Risikopræmien, der skal betales for en given garanti eller kaution, fastsættes af eksportkreditrådet (§ 10), og det bestemmes, at de betalte risikopræmier skal anvendes til imødegåelse af tab og til dækning af administrationsudgifter. Fremkommer der herudover et overskud, henlægges dette til erhvervsfonden. I bemærkningerne til § 10 i lovforslaget var der dog givet den almindelige retningslinje, at erhvervslivet ikke måtte belastes med større risikopræmier end nødvendigt, men at det på den anden side måtte gælde, at der i det lange løb måtte være balance mellem præmieindtægterne og eksportkreditrådets udgifter, herunder de tab, der lides ved ydelse af garanti og kaution.

Endelig indeholder lovens *kap. III (§ 12)* en bestemmelse om, at handelsministeren i samråd med finansministeren af fonden kan afholde *udgifter til eksportfremmende og produktivitsfremmende foranstaltninger*. Denne bestemmelse er, hvad indholdet angår, i det store og hele udformet i overensstemmelse med de hidtil gældende regler, men det fremgår såvel

af bemærkningerne til lovforslaget som af ministerens udtalelser ved fremsættelsen, at der er lagt vægt på en væsentlig udbygning af den finansielle ramme for gennemførelsen af de eksportfremmende og produktivitetsfremmende foranstaltninger. Mens den hidtidige bevillingsramme har andraget 800 000 kr. om året, er der således nu skabt mulighed for en væsentlig udvidelse, idet et beløb svarende til erhvervsfondens årlige rentetilskrivninger vil kunne anvendes til disse foranstaltninger.

Endelig indeholder loven i et særligt *kap. IV (§§ 13-16)* overgangsbestemmelser, straffebestemmelser og revisionsbestemmelser.

Lovforslaget blev både ved 1. og 2. behandling i folketinget genstand for en ret indgående debat, idet *venstre* og *det konservative folkeparti* fremsatte ønsker om ændringer på en række punkter. Således ønskede de to partier principielt, at erhvervene og pengeinstitutterne selv løste eksportkreditproblemerne, men denne tanke blev dog opgivet, efter at handelsministeren over for udvalget havde redegjort for de hermed forbundne vanskeligheder.

Derimod stillede de to partier i udvalgets betænkning en række ændringsforslag, der havde til hensigt at give fonden stilling og ansvar som en selvejende institution samt at fastslå, at fondens midler (ca. 218 mill. kr.) skulle indsættes i nationalbanken og forrentes af denne, og at det skulle være denne renteindtægt, der skulle udgøre grundlaget for de i kap. III omhandlede eksportfremmende og produktivitetsfremmende foranstaltninger. Endelig foresloges det, at fondens administration skulle kunne dækkes af indtægterne fra risikopræmierne.

Disse ændringsforslag forkastedes dog ved afstemningen efter 2. behandling, hvorefter de to partier i erkendelse af, at en lovgivning som den omhandlede ikke kan undværes, og under henvisning til, at de ved deres ændringsforslag havde vist, hvorledes loven efter deres opfattelse burde formuleres, ved 3. behandling stemte for lovforslaget, der herefter vedtoges enstemmigt med 140 stemmer.

98. Lov om lån og garantier til visse erhvervsvirksomheder. (Handelsministrene *Philip* og *Lars P. Jensen*). [A. sp. 2929. C. sp. 599].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{2}$ (F. sp. 2771). 1. beh. $\frac{16}{2}$ (F. sp. 3002). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Henry Christensen,

Fanger, A. C. Normann, Niels Andersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om Danmarks erhvervsfond. Betænkning (B. sp. 521) afgivet $16/3$. 2. beh. $17/3$ (F. sp. 4175). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillæggsbetænkning (B. sp. 833) afgivet $25/3$. 3. beh. $30/3$ (F. sp. 4682). *Loven stadfæstet 4. april 1960.* (Lovt. nr. 144).

Loven træder i stedet for følgende bestemmelser i den hidtidige lovgivning:

1) den i kapitel II i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser indeholdte hjemmel til ydelse af *lån af statskassen til industri- og håndværksvirksomheder*, der ophørte med udgangen af finansåret 1959-60 (årbog 1953-54, side 326), og

2) den ved lov om udlån til visse rederivirksomheder (årbog 1956-57, side 293) givne bemyndigelse for handelsministeren til i finansårene 1957-58, 1958-59 og 1959-60 at yde *lån af statskassen til bygning eller ombygning af mindre fragtskibe*, hvilken bemyndigelse ligeledes udløb med udgangen af finansåret 1959-60.

Der er således ved den heromhandlede lov skabt mulighed for, at staten fortsat vil kunne yde bistand til de pågældende dele af næringslivet.

Lovens enkelte bestemmelser svarer i det store og hele til den hidtidige lovgivning på dette område, dog er der åbnet adgang til at erstatte udlån af statskassen med statsgaranti for lån optaget i private pengeinstitutter, i det omfang de af loven tilsigtede formål kan opnås ad denne vej.

Loven, der skal optages til revision i folketingsåret 1961-62, mødte under behandlingen i folketinget stærk modstand fra venstre og det konservative folkeparti, der ikke ønskede at medvirke til en videreførelse af den hidtil gældende ordning om statslån til private erhvervsvirksomheder.

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling med 86 stemmer (S, RV, DR, DK og SF) imod 54 (V og KF).

99. Lov om forlængelse af lov om indskrænkning i adgangen til at anvende pap og andre erstatningsmaterialer i skotøj. (Handelsministrene *Philip* og *Lars P. Jensen*). [A. sp. 2933. C. sp. 761].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{2}$ (F. sp. 2770). 1. beh. $\frac{10}{2}$ (F. sp. 2999). Partiernes ordførere: Lund Jensen, Justesen, H. K. Sørensen, Baunsgaard, Sandau og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lund Jensen, Bladt, Lis Groes, Th. Mikkelsen, Viola Nørlov, Axel Ivan Pedersen, Robert Sørensen [formand], Baunsgaard [næstformand], Sandau, Justesen, Gideon, Henry Hansen, Ladefoged, Anker Lau, H. K. Sørensen, Anna Barfoed og Weikop). Betænkning (B. sp. 923) afgivet $\frac{7}{4}$. 2. beh. $\frac{22}{4}$ (F. sp. 5104). 3. beh. $\frac{27}{4}$ (F. sp. 5208). *Loven stadfæstet 3. maj 1960.* (Lovt. nr. 182).

Lov nr. 138 af 29. april 1955 om indskrænkning i adgangen til at anvende pap og andre erstatningsmaterialer i skotøj, der ophørte at have gyldighed med udgangen af april måned 1958, blev ved lov nr. 98 af 18. april 1958 (årbog 1957-58, side 378) forlænget uændret indtil udgangen af april måned 1960. Den forlænges herved yderligere til *udgangen af april 1962.*

Som begrundelse for forlængelsen anføres i bemærkningerne til lovforslaget:

„Spørgsmålet om en yderligere forlængelse har været drøftet i det i henhold til lovens § 6 nedsatte udvalg (skotøjsudvalget), der har indstillet, at man, navnlig under hensyn til at importen af skotøj kan forventes liberaliseret, opretholder de i loven fastsatte kvalitetsbestemmelser for såvel indenlandsk som udenlandsk produceret skotøj.

Under hensyn til, at de i skotøjsudvalget repræsenterede erhvervs- og forbrugerkredse lægger vægt på, at de kvalitetskrav, der findes i den gældende lov, søges bevaret, foreslås det, at loven forlænges uændret for en periode af 2 år indtil udgangen af april 1962.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

100. Lov om ændring i lov om arbejdstageres opfindelser. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 153. C. sp. 11].

Fremsat skriftligt $\frac{7}{10}$ (F. sp. 44). 1. beh. $\frac{29}{10}$ (F. sp. 485). Partiernes ordførere: Lund Jensen, Gideon, Adolph Sørensen,

Baunsgaard, Sandau og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lund Jensen, Francke [formand], Carl P. Jensen, Kolbjørn, Th. Mikkelsen, K. Axel Nielsen, Peter Ravn, Helge Larsen [næstformand], Sandau, Gideon, Søren Andersen, Vagn Bro, Heilesen, Conrad Kofoed, Adolph Sørensen, Hanne Budtz og Ninn-Hansen). Betænkning (B. sp. 81) afgivet ¹⁷/₁₁. 2. beh. ²⁴/₁₁ (F. sp. 909). 3. beh. ¹/₁₂ (F. sp. 1092). *Loven stadfæstet 19. december 1959.* (Lovt. nr. 336).

Ifølge § 14 i lov nr. 142 af 29. april 1955 om arbejdstageres opfindelser skulle loven forelægges folketinget til revision i folketingsåret 1959-60.

Denne tidsfrist ændres ved nærværende lov til *folketingsåret 1963-64.*

Det var oprindelig foreslået, at revisionsfristen helt skulle bortfalde. Som begrundelse herfor anførtes i det af handelsministeren fremsatte lovforslag:

„Det nordiske råd tilstillede den 18. august 1954 regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige en henstilling (henstilling nr. 29) om snarest at søge gennemført et system med *nordisk patent*. Der blev derefter i 1955 i Danmark, Norge og Sverige — og senere tillige i Finland — nedsat udvalg med den opgave i indbyrdes samarbejde at foretage en nærmere udredning af de problemer af lovgivningsmæssig, økonomisk og administrativ karakter, der rejser sig i forbindelse med gennemførelsen af et sådant system. Fra islandsk side har man ønsket at indskrænke sig til deltagelse i arbejdet ved observatør. Gennem de siden da forløbne år har disse udvalg arbejdet med henblik på udformning af et forslag til en for alle fire lande praktisk talt ensartet patentlovgivning, et arbejde, der kan forventes afsluttet inden for de nærmeste år. Det må herefter påregnes, at der om nogle få år i de nævnte fire lande vil blive fremsat forslag til en ny patentlovgivning og i forbindelse dermed til en ordning indeholdende et system med nordisk patent. En sådan ny patentlovgivning ventes ikke at ville omfatte bestemmelser om arbejdstageres opfindelser, men reglerne vedrørende patenter danner i mange henseender grundlag for de heromhandlede bestemmelser.

Under disse omstændigheder synes det ikke hensigtsmæssigt på indeværende tidspunkt at foretage ændringer i loven om arbejdstageres opfindelser, der i øvrigt har fungeret tilfredsstillende i de forløbne år. Eventuelle forslag til ændringer i denne lov, som måtte blive følgen af den nævnte almindelige revision af patentlovgivningen, vil blive fremsat i forbindelse med det forestående forslag til en ny patentlovgivning.“

Ved lovforslagets 1. behandling fremsatte såvel *Gideon* (V) som *Adolph Sørensen* (KF) ønske om, at revisionsfristen ikke blev ophevet, men udskudt.

Under den efterfølgende udvalgsbehandling stillede handelsministeren et hertil sigtende ændringsforslag, der var tiltrådt af hele udvalget, og som ved 2. behandling blev vedtaget uden afstemning.

I den ændrede affattelse vedtoges lovforslaget enstemmigt, idet 1 grønlandsk medlem afholdt sig fra at stemme.

101. Lov om hemmelige patenter. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 221. C. sp. 95].

Fremsat skriftligt ²⁰/₁₀ (F. sp. 63). 1. beh. ²⁹/₁₀ (F. sp. 491). Partiernes ordførere: Victor Gram, Gideon, Hanne Budtz, Helge Larsen, Sandau og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Victor Gram, Boye Hansen, Lund Jensen [formand], Waldemar Laursen, Th. Mikkelsen, K. Axel Nielsen, Peter Ravn, Helge Larsen [næstformand], Sandau, Gideon, Axel Kristensen, Ejner Kristensen, Mosbech, Østergaard, Hanne Budtz, Ninn-Hansen og Carsten Raft). Betænkning (B. sp. 149) afgivet ²⁴/₁₁. 2. beh. ¹/₁₂ (F. sp. 1093). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 211) afgivet ²⁰/₁. 3. beh. ²²/₁ (F. sp. 2406). *Loven stadfæstet 27. januar 1960.* (Lovt. nr. 18).

Loven har følgende indhold:

§ 1. På opfindelser, der vedrører *krigsmateriel* eller fremgangsmåder til fremstilling af krigsmateriel, kan meddeles hemmeligt patent i overensstemmelse med nedenstående regler.

Det bestemmes ved kgl. anordning, hvad der i denne lov skal forstås ved krigsmateriel.

§ 2. Såfremt *hensynet til rigets forsvar* gør det påkrævet, kan handelsministeren efter anmodning fra forsvarsministeren bestemme, at patent på en opfindelse, der omfattes af § 1, når ansøgning om patent på denne er indgivet af en her i landet hjemmehørende person eller virksomhed eller af en dansk institution, skal meddeles som hemmeligt patent.

§ 3. Opfindelser, der omfattes af § 1, og som er genstand for ansøgning om patent, indgivet af en her i landet hjemme-

hørende person eller virksomhed eller af en dansk institution, må ikke uden forsvarsministerens tilladelse offentliggøres, røbes til andre eller i fremmed stat gøres til genstand for ansøgning om patent, brugsmønster eller anden beskyttelse. Ej heller må rettigheder i henhold til sådan ansøgning uden forsvarsministerens samtykke overføres til andre ved aftale eller retsforfølgning.

De i 1. stk. indeholdte bestemmelser gælder ikke, når der er forløbet 3 måneder fra ansøgningens indlevering, uden at der er truffet bestemmelse om, at et eventuelt patent vil være at udfærdige som hemmeligt patent, eller givet ansøgeren meddelelse om, at der ikke er truffet endelig afgørelse af spørgsmålet, hvorefter bestemmelserne i 1. stk. vil være gældende i yderligere 3 måneder.

§ 4. Bestemmelserne i §§ 2 og 3 omfatter ikke opfindelser, der, før ansøgning om patent er indgivet, er offentliggjort eller i udlandet gjort til genstand for ansøgning om almindeligt patent.

§ 5. På ansøgninger om patent, der skal meddeles som hemmeligt, finder forskrifterne i patentloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 361 af 19. december 1958, anvendelse, dog at den i lovens § 16 foreskrevne offentlige bekendtgørelse af ansøgningen og fremlæggelse af denne ikke finder sted.

§ 6. Er der truffet bestemmelse om patentets udfærdigelse som hemmeligt patent, foretages den i patentlovens § 20 foreskrevne bekendtgørelse om udfærdigelsen samt indførelsen af det i § 21 omhandlede register med betegnelsen „hemmeligt patent“ uden angivelse af patentets genstand og patenthaverens og hans fuldmægtigs navn. Den i § 21, 4. stk., indeholdte bestemmelse om adgang til eftersyn af en patentsags akter finder ikke anvendelse, og trykning og offentliggørelse af patentbeskrivelsen finder indtil videre ikke sted. Afgift for patentets udstedelse og beskrivelsens trykning erlægges dog på sædvanlig måde.

§ 7. Opfindelser, der er genstand for hemmeligt patent, må ikke uden samtykke af forsvarsministeren søges patentbeskyttet i udlandet eller åbenbares for uvedkommende. Ej

heller må rettigheder i henhold til sådant patent uden samtykke af forsvarsministeren overføres til andre ved aftale eller retsforfølgning.

§ 8. Når en i henhold til § 2 truffet bestemmelse ophæves, forinden patent er meddelt, viderebehandles ansøgningen efter de almindelige regler i patentloven.

Ophæves en i henhold til § 2 truffet bestemmelse efter udfærdigelsen af et hemmeligt patent, vil dette være at ændre til et almindeligt patent. Patentregisteret suppleres da med de i patentlovens § 21 ommeldte oplysninger, hvorhos der udstedes en fuldstændig bekendtgørelse om patentet, ligesom beskrivelsen af den patenterede opfindelse offentliggøres.

Når gyldigheden af et hemmeligt patent ophører, offentliggøres den til patentet hørende beskrivelse snarest muligt, medmindre forsvarsministeren træffer bestemmelse om fortsat hemmeligholdelse af opfindelsen.

§ 9. De i § 8, 1. og 2. stk., indeholdte regler finder tilsvarende anvendelse, såfremt det over for patentkommissionen dokumenteres, at opfindelsen er blevet offentliggjort således, at sagkyndige derigennem er i stand til at udøve den.

§§ 10-12 indeholder bl. a. straffebestemmelser.

§ 3, stk. 2, havde i det oprindelige lovforslag følgende affattelse: „De i stk. 1 indeholdte bestemmelser gælder ikke, når der er forløbet 6 måneder fra ansøgningens indlevering, uden at der er truffet bestemmelse om, at et eventuelt patent vil være at udfærdige som hemmeligt patent.“

Ændringen blev foretaget i folketinget på foranledning af en henvendelse fra „De danske Patenttageres Forening“.

Som begrundelse for lovens bestemmelser anførte *handelsministeren* ved fremsættelsen af lovforslaget bl. a.:

„I tilslutning til Danmarks tiltrædelse af *Den nordatlantiske Traktat* blev der i januar 1950 afsluttet en overenskomst, hvorefter den amerikanske og danske regering indgik gensidig forpligtelse om at forhandle om hensigtsmæssige ordninger om benyttelsen af patenter og tekniske oplysninger. Samtidig gav overenskomsten udtryk for det ønskelige i at fremme produktionen af materiel til forsvaret ved at lette og befordre udvekslingen af patentrettigheder og tekniske oplysninger, ligesom overenskomsten anerkendte, at de private ejeres ret til patenter og tekniske oplysninger i henhold til den almindelige lovgivning fuldt ud bør respekteres og beskyttes.

Under henvisning til denne bestemmelse har den amerikanske regering over for den danske regering fremsat et forslag til en overenskomst vedrørende disse spørgsmål. Forslaget, der er optrykt som bilag A til dette lovforslag, er i overensstemmelse med de overenskomster, man fra amerikansk side nu har afsluttet med de fleste andre NATO-lande.

For at kunne tiltræde overenskomstudkastet vil det være nødvendigt at gennemføres visse nye lovregler, og der blev derfor i februar 1956 fremsat forslag til en lov om opfindelser vedrørende krigsmateriel. Lovforslaget indeholdt omfattende bestemmelser om hemmeligholdelse af opfindelser, om udfærdigelse af hemmelige patenter og om ekspropriation af patentrettigheder.

Forslaget blev henvist til udvalgsbehandling. Udvalget modtog henvendelser fra en række organisationer og enkeltpersoner og havde herefter betænkeligheder over for de vidtgående indskrænkninger i opfinderens dispositionsret, som lovforslaget indeholdt, hvorfor man var indstillet på at begrænse loven således, at den alene opfyldte de mindste krav, Danmark i henhold til overenskomsten af 27. januar 1950 med Amerikas Forenede Stater har forpligtet sig til at opfylde. Der blev derefter udarbejdet et mere begrænset forslag til en lov om hemmelige patenter, som man fra udvalgets side var indstillet på at gå ind for, men da det samtidig oplystes, at der inden for NATO arbejdedes på udarbejdelsen af en overenskomst omfattende samtlige NATO-lande angående gensidig hemmeligholdelse af opfindelser af forsvarsmæssig betydning, for hvilke der er indgivet ansøgning om patent, anså man det for rigtigst at afvente resultatet af dette arbejde, således at man ved udarbejdelsen af det endelige lovforslag kunne sikre, at dette muliggjorde tiltrædelsen også af en sådan aftale. I indeværende sommer har man inden for NATO vedtaget et udkast til en sådan gensidig aftale, og denne er tillige med en dansk oversættelse optrykt som bilag B til lovforslaget.

Det foreliggende forslag åbner mulighed for, at det, når hensynet til rigets forsvar gør det påkrævet, kan bestemmes, at patent på en opfindelse vedrørende krigsmateriel skal meddeles som hemmeligt patent, jfr. forslagens § 2.

Forslaget er udarbejdet på grundlag af det forslag, som folketingsudvalget i sin tid gik ind for, men som aldrig nåede frem i form af en udvalgsbetænkning. Forslaget indeholder således ikke ekspropriationsbestemmelser og omfatter alene opfindelser, på hvilke der søges patent. Man har haft forhandlinger med den amerikanske regering, og det har herved vist sig, at man ikke fra amerikansk side har anset det for tilstrækkeligt for at tiltræde de foreliggende overenskomster, at ordningen med hemmelige patenter alene gennemførtes som en frivillig ordning, for så vidt angik danske institutioner og her hjemmehørende personer og virksomheder, således som det var forudsat i det i sin tid i samarbejde med folketingsudvalget udarbejdede forslag.“

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der i sin enstemmige betænkning anfører:

„Udvalget har holdt 2 møder og har herunder haft samråd med handelsministeren.

Under hensyn til den begrænsning i en patentansøgers mulighed for fuld udnyttelse af opfindelsen, som lovforslaget medfører, har udvalget over for ministeren rejst spørgsmål om, hvorvidt lovforslaget burde indeholde en *erstatningsbestemmelse* svarende til den, der var optaget i det i folketingsåret 1955-56 fremsatte forslag til lov om opfindelser vedrørende krigsmateriel.

Af ministerens besvarelse fremgår, at reglerne i det i 1955-56 fremsatte lovforslag i vidt omfang havde karakter af en ekspropriation af opfindersens rettigheder og derfor måtte medføre bestemmelser om ydelse af fuldstændig erstatning til den, i hvis rettigheder der blev gjort indgreb, hvorimod bestemmelserne i det nu foreliggende lovforslag ikke har karakter af ekspropriation. Lige så vel som opfindelser, der vedrører krigsmateriel m. v., ville kunne undtages fra patenterbarhed efter patentlovens regler, uden at dette skulle medføre erstatningspligt over for opfinderne, vil der kunne fastsættes særlige regler for meddelelsen af patent på sådanne opfindelser, uden at dette kan medføre erstatningspligt over for opfinderen. En erstatningsbestemmelse er således ikke nødvendig af hensyn til bestemmelsen i grundlovens § 73, og det er heller ikke fundet rimeligt at optage en sådan bestemmelse i det foreliggende lovforslag. Lovforslaget omhandler kun opfindelser, på hvilke der søges patent her i landet, og medfører visse begrænsninger i ansøgerens dispositionsfrihed og visse særlige regler for det patent, der eventuelt opnås, for så vidt der træffes bestemmelse om, at dette skal meddeles som hemmeligt patent. Ansøgeren må selv tage stilling til, om han under disse omstændigheder ønsker at søge patent her i landet, men gør han det, må han gå ind under lovens bestemmelser, og det kan efter ministerens opfattelse ikke være rimeligt, at der tillægges ham noget erstatningskrav i denne anledning. De bånd, der ved loven pålægges ansøgeren, hindrer ikke hans udnyttelse af opfindelsen, og for så vidt man fra statsmagtens side ønsker helt eller delvis at overtage udnyttelsen eller at meddele særligt forbud med hensyn til udnyttelsen, forudsættes det ved lovforslaget, at der herom træffes aftale med opfinderen, idet der ikke som i det tidligere fremsatte lovforslag er åbnet mulighed for at træffe sådanne beslutninger ad administrativ vej.

Udvalget har endvidere stillet spørgsmål om rimeligheden af det i lovforslagets §§ 3 og 7 givne forbud mod uden forsvarsministerens samtykke at overføre retten til et hemmeligt patent ved aftale eller retsforfølgning.

Af ministerens besvarelse fremgår, at det nævnte forbud mod ved aftale at overføre retten til et hemmeligt patent er en konsekvens af forbuddet mod at røbe den opfindelse, på hvilken der

søges patent, eller på hvilken der er meddelt hemmeligt patent. Udelukkelsen af kreditorernes retsforfølgning i et sådan patent er en videre konsekvens heraf, idet forbuddet mod overdragelse let ville kunne omgås, hvis man som kreditor kunne gøre retsforfølgning i patentet. Det bemærkes dog i ministerens svar, at såvel overdragelse som retsforfølgning vil kunne ske med forsvarsministerens samtykke, og at et sådant samtykke kun kan tænkes at blive nægtet, når dette af hensyn til rigets forsvar må anses for nødvendigt.“

Mens lovforslaget ingen ændring undergik ved 2. behandling, vedtoges ved 3. behandling — efter fornyet udvalgsbehandling — den foran nævnte ændring, som var foreslået af udvalget og tiltrådt af handelsministeren.

I den derved fremkomne affattelse vedtoges lovforslaget med 104 stemmer mod 4, idet kommunisterne stemte imod.

102. Lov om ændringer i lov om sparekasser. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 249. C. sp. 65].

Fremsat skriftligt ²⁰/₁₀ (F. sp. 66). 1. beh. ²⁹/₁₀ (F. sp. 497). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Martin, Erna Sørensen, Axel Sørensen, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Dupont, Andreas Hansen, Mørk [formand], K. Axel Nielsen, Astrid Skjoldbo, Robert Sørensen, Axel Sørensen [næstformand], Niels Andersen, Martin, N. Chr. Christensen, Justesen, Thorkil Kristensen, Lorentzen, Erna Sørensen, Bruun de Neergaard og Thestrup). Betænkning (B. sp. 181) afgivet ¹¹/₁₂. 2. beh. ¹⁵/₁₂ (F. sp. 1850). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 201) afgivet ¹⁶/₁₂. 3. beh. ¹⁸/₁₂ (F. sp. 2031). *Loven stadfæstet 23. december 1959.* (Lovt. nr. 343).

Loven indeholder ændringer i sparekasselovens bestemmelser om sparekassernes regnskabsopgørelse, specielt vedrørende sparekassernes *provisionsindtægter på lange, lavt forrentede lån* og den regnskabsmæssige *kursfastsættelse* for sparekassernes *obligationsbeholdninger*, jfr. lovbekendtgørelse nr. 327 af 3. juli 1950.

Om disse spørgsmål udtalte *handelsministeren* ved fremsættelsen af lovforslaget:

„Som det vil være det høje folketing bekendt, gav likviditetsstramningen i årene 1950 og 1951 sig bl. a. udslag i et kursfald på

obligationer på ca. 10 points fra udgangen af marts 1950 til udgangen af marts 1951, og et yderligere kursfald af nogenlunde samme størrelse indtraf i løbet af sommeren 1951. Et kursfald af dette omfang måtte rejse betydelige problemer for sparekasserne, af hvis midler ca. 1¾ milliard kr. var anbragt i obligationer, og har derfor givet anledning til, at man fra sparekassernes side i de forløbne år har rejst spørgsmål om betimeligheden af de gældende regler for sparekassernes optagelse af obligationerne i deres regnskaber. Sparekasseloven giver sparekasserne adgang til at opføre obligationer til en gennemsnitskurs på indtil 10 år; *de stærkt varierende kurser* rejste spørgsmålet, om det var rigtigt at *bogføre sparekassernes likviditetsreserve og deres anlægspapirer på samme måde.*

De lave kurser i 1950'erne medførte endvidere, at sparekasserne, når de ydede lån var uopsigelige i en længere periode og forrentedes med en i forhold til det høje renteniveau lav rentesats, kunne udbetale lånet med et fradrag af en betydelig *provision — underkurs.* En del sparekasser opførte sådanne lån i regnskabet med deres pålydende værdi og tog *provisionen til indtægt,* og dette gav sparekasseinspektøren anledning til at rejse spørgsmålet om denne fremgangsmådes berettigelse.

Fra handelsministeriets side fandt man det rigtigt, at begge disse spørgsmål blev undergivet en nærmere undersøgelse, og man nedsatte derfor i maj 1957 et *udvalg* med professor, dr. polit. Carl Iversen som formand til behandling af disse spørgsmål. Udvalget har i september 1959 afgivet *betænkning,* som er tilstillet folketingets medlemmer, og som indeholder forslag til en række ændringer i sparekasseloven. Man foreslog således, at sparekassernes likviditetsreserve skulle optages til dagskurs, medens deres anlægspapirer kunne optages til anskaffelsespris. Nærværende lovforslag er i overensstemmelse med udvalgets forslag.“

Udvalgets forslag indeholdt — foruden de nævnte hovedbestemmelser — forslag til *ajourføring af en række andre bestemmelser* i sparekasseloven, som ligeledes optoges i lovforslaget. Endelig blev der fra regeringens side indsat en bestemmelse om en *aldersgrænse for de af handelsministeren udnævnte medlemmer af sparekassernes tilsynsråd.*

Om lovens indhold bemærkes:

En tilføjelse til sparekasselovens § 3 tilsigter at lette adgangen til *sammenslutning af sparekasser* ved at åbne adgang til at fravige de i § 5, stk. 1, indeholdte bestemmelser om garantier, når nogen af de sammensluttede sparekasser ikke i forvejen har garantier.

Ved en tilføjelse til § 7 bestemmes, at de af handelsmini-

steren udnævnte *tilsynsrådsmedlemmer skal afgå senest 4 måneder* efter udgangen af det regnskabsår, i hvilket de er fyldt 72 år.

En overgangsbestemmelse medfører dog, at ingen på grund af alder behøver at afgå før den 1. august 1962.

Bestemmelsen, der indsattes af regeringen, indeholdt i sin oprindelige skikkelse en aldersgrænse på 70 år, men ændredes som anført under behandlingen i folketinget. Kun et fåtal af sparekasser har i vedtægterne fastsat aldersgrænser for medlemmer af tilsynsråd og direktion, og i mange sparekasser findes tilsynsrådsmedlemmer i en høj alder. Mens man ikke har anset det for rigtigt at kræve, at tilsynsrådsmedlemmer eller direktører altid skal afgå, når et bestemt alderstrin er nået, har man anset det for naturligt at fastsætte en aldersgrænse for de af handelsministeren udnævnte tilsynsrådsmedlemmer.

I § 7 er endvidere bestemmelsen om, at stillingen som medlem af en sparekasses tilsynsråd ikke kan forenes med stillingen som overordnet funktionær i sparekassen, ændret til, at et *tilsynsrådsmedlem ikke* kan beklæde en stilling i sparekassen, hvorved han udøver nogen *overordnet funktion*.

Begrundelsen for denne ændring er, at det har vist sig vanskeligt at fortolke begrebet „overordnet funktionær“, en vanskelighed, der i praksis særlig er opstået i de tilfælde, hvor et tilsynsrådsmedlem fungerer som fast kasserer eller som bogholder (forretningsfører).

Endelig er i samme paragraf bestemmelsen om, at et medlem af tilsynsrådet i ikke-garantkasser ikke uden handelsministerens godkendelse kan ansættes som direktør for eller overordnet funktionær i sparekassen, ændret til et *forbud mod*, at et tilsynsrådsmedlem ansættes som direktør, afdelingsbestyrer eller i anden stilling i sparekassen, hvorved han udøver nogen overordnet funktion, dog at handelsministeren kan dispensere herfra. Herved vil ministeren komme til at stå friere i sådanne spørgsmål end efter den hidtidige ordning.

Efter sparekasselovens § 8, stk. 2, har der hidtil været adgang til med tilsynsrådets samtykke at forene stillingen som sparekassedirektør eller afdelingsbestyrer med sagførervirksomhed.

Ved en ændret affattelse af bestemmelsen fastslås det nu, at direktører, afdelingsbestyrere og funktionærer i sparekasser ikke kan drive *advokatvirksomhed* eller virksomhed som *vekslere, ejendomsægler eller ejendomshandler*.

I henhold til en overgangsbestemmelse kan de direktører, der hidtil har drevet advokatvirksomhed, dog fortsætte hermed, såfremt sparekassens tilsynsråd med $\frac{2}{3}$ af de tilstedeværende medlemmers stemmer meddeler tilladelse hertil.

Bestemmelserne er beslægtet med tilsvarende bestemmelser i bankloven.

Det samme er tilfældet med en ny bestemmelse i paragrafens *stk. 6*, hvorefter sparekasseinspektøren kan tillade, at *kvitteringer* for indbetalinger kan gives, og at træk på en sparekasses indestående i andre pengeinstitutter kan foretages alene af *én person*, såfremt han finder det af vedkommende sparekasse benyttede interne kontrolsystem betryggende.

Ved en ny affattelse af § 10 er indført mere rationelle *kasserereservebestemmelser*, en friere adgang for sparekasserne til at erhverve *aktier* og en vis adgang til at yde *lån uden særlig sikkerhedsstillelse*.

Bestemmelsen om likviditeten er udformet i lighed med den tilsvarende bestemmelse i bankloven. Den er indeholdt i *stk. 1*, der har følgende ordlyd:

„I en sparekasse skal der til enhver tid findes en efter sparekassens forhold forsvarlig kassebeholdning, hvortil kan henregnes fuldt ud sikre og likvide anfordringstilgodehavender hos danske sparekasser og banker og tilgodehavender på postgirokonto. En sparekasses likvide beholdninger, hvortil foruden kassebeholdningen kan henregnes fuldt ud sikre, letsælgelige, ubelånte værdipapirer, opgjort som i § 12, *stk. 2*, anført, skal til enhver tid udgøre mindst *15 pct.* af de *gældsforpligtelser*, som det — uanset mulige udbetalingsforbehold — påhviler sparekassen at betale *på anfordring* eller med kortere varsel end 1 måned. De nævnte likvide beholdninger i forbindelse med andre fuldt ud sikre tilgodehavender hos danske sparekasser og banker skal derhos udgøre mindst *8 pct.* af sparekassens *samlede gældsforpligtelser*.“

Ligesom for bankernes vedkommende er der således her givet en dobbelt regel, idet likviditetskravet er sat i forhold dels til sparekassens anfordringsforpligtelser, dels til sparekassens samlede gældsforpligtelser.

Efter de hidtil gældende regler måtte en sparekasses midler ikke uden sparekasseinspektørens tilladelse anbringes i *aktier* med undtagelse af aktier, for hvis udbytte statskassen indestod, og aktier i Fællesbanken for Danmarks Sparekasser og de af sparekasserne drevne virksomheder til fremme af skoleopsparing. Endvidere kan handelsministeren i medfør af loven om visse finansieringsinstitutter tillade aktietegning i et vist omfang i et i henhold til loven stiftet selskab.

Det er anset for ønskeligt, at sparekasserne opnår en vis mulighed for at placere deres midler i aktier uden at behøve at indhente tilladelse hertil i hvert enkelt tilfælde, dels — og i særlig grad — fordi det må synes naturligt, at sparekasserne i et vist omfang deltager i bestræbelser for at fremme de produktive investeringer inden for industrien m. v., dels fordi man har anset det for rimeligt, at sparekasserne får adgang til at anbringe en del af deres midler i mere værdifaste papirer.

Det bestemmes derfor, at sparekasserne frit kan placere en begrænset del af deres midler i *aktier, der daglig noteres på Københavns fondsbørs*. Til erhvervelse af andre aktier — bortset fra aktier i Fællesbanken og i de af sparekasserne drevne fællesvirksomheder — kræves fortsat sparekasseinspektørens tilladelse.

Bortset fra de nævnte aktier i Fællesbanken og fællesvirksomhederne må den bogførte værdi af de af en sparekasse erhvervede aktier og andelsbeviser ikke uden sparekasseinspektørens tilladelse overstige 25 pct. — for aktier eller andele i ejendomsselskaber 15 pct. — af *sparekassens egenkapital* ved regnskabsårets begyndelse.

Samtidig åbnes der mulighed for at yde *lån uden særlig sikkerhedsstillelse*. Sådanne lån må i de enkelte tilfælde ikke overstige 10 000 kr., og långivning af denne art må ikke til sammen overstige 10 pct. af *sparekassens egenkapital*.

Som nævnt i indledningen går lovens hovedbestemmelser

bl. a. ud på ændringer i bestemmelserne om den regnskabsmæssige *kursfastsættelse for sparekassernes obligationsbeholdninger*.

De nye bestemmelser herom findes i stk. 2-4 i en ny affattelse af sparekasselovens § 12. Bestemmelserne har følgende ordlyd:

„Værdipapirer, der medregnes ved opgørelse af en sparekasses beholdning af *likvide midler*, jfr. § 10, stk. 1, 2. punktum, opføres, såfremt de er genstand for offentlig kursnotering på Københavns fondsbør, til den ved regnskabsafslutningen senest noterede *køberkurs* og ellers til den skønnede værdi på afslutningsdagen, dog at intet herhenhørende værdipapir må opføres til højere værdi end den, hvortil det indfries.

Obligationer, der ikke omfattes af stk. 2, opføres enten

- a. som anført i stk. 2 eller
- b. til den pris, hvortil de er *erhvervet*, dog ikke til højere kurs end den, hvortil de indfries. Obligationer, som er udstedt under samme afdeling, serie og rentefod, opføres til en fælles gennemsnitskurs. Obligationer, som allerede har været opført i en sparekasses årsregnskab på det tidspunkt, da denne opgørelsesregel første gang bringes til anvendelse, opføres til den kurs, som de var opført til i det foregående regnskab.

Det skal af de offentliggjorte regnskaber fremgå, hvilken opgørelsesmåde der er fulgt.

En sparekasse, der opfører obligationer efter reglerne i stk. 3, litra a, kan med sparekasseinspektørens samtykke i et senere regnskabsår gå over til at anvende de i samme stykke, litra b, indeholdte regler for obligationers værdiansættelse.“

Der er således herefter gennemført en deling af obligationsbeholdningen i en *likviditetsbeholdning* og en *anlægsbeholdning*.

Stk. 5 omfatter *andre værdipapirer* end obligationer, således aktier og andelsbeviser, og angiver, at disse altid skal opføres til den *aktuelle værdi* på dagen for regnskabet afslutning.

Stk. 6 svarer til den hidtidige bestemmelse om den regnskabsmæssige placering af kursgevinst.

Det andet i indledningen nævnte hovedspørgsmål behandles i paragraffens stk. 7 og 8, som omhandler *lån, der ydes til kurser under pari*.

Under hensyn til, at en vis del af det af sparekasserne beregnede provisionsbeløb kan betragtes som en egentlig driftsindtægt, idet den er vederlag for arbejde og omkostninger i forbindelse med lånets stiftelse, kan efter bestemmelserne i stk. 7 en passende del af kursforskellen — dog ikke ud over 3 pct. af lånets pålydende — tages til indtægt på driftsregnskabet for det år, hvori det pågældende lån er stiftet.

Resten af provisionen skal opføres på en *særlig reguleringskonto*, som ikke henhører til sparekassens egenkapital.

Ud fra det synspunkt, at denne del af provisionen må anses for forudbetalt rente, bestemmes det, at reguleringskontoen årlig kan nedbringes med et beløb beregnet under hensyntagen til lånets tilbageværende løbetid, så at en sådan del af reguleringskontoen overføres som indtægt i hvert enkelt af de år, hvori lånet løber.

Stk. 8 indeholder en bestemmelse om, at de foran anførte regler ikke omfatter lån, som af sparekassen kan opsiges med et varsel på højst 1 år til en termin, eller hvis rentefod er bevægelig efter sparekassens bestemmelse. De foran anførte synspunkter gælder alene lån, der er uopsigelige i en længere periode, og hvis rentefod ligger fast. Hvis sparekassen kan opsiges lånet til udbetaling eller forlange rentefoden forhøjet i overensstemmelse med markedrenten, kan tilsvarende synspunkter ikke gøres gældende.

Det er fundet rimeligt at kræve oprettet en *særlig fond* af sparekasser, der anvender *anskaffelsesprisen* ved opgørelse af anlægsobligationsbeholdningen, eller som har anbragt midler i fastforrentede, uopsigelige lån. Bestemmelsen herom findes i paragraffens stk. 9, der foreskriver henlæggelse af *10 pct. af sparekassens årlige overskud* til den nævnte særlige fond.

Fondens størrelse er fastsat til *5 pct. af den bogførte værdi af 1) obligationer optaget til anskaffelsesværdi, 2) fastforrentede, uopsigelige lån*. De lån, der her medreges, er alene lån, der udløber eller af sparekassen først kan opsiges til udbetaling til

et tidspunkt, der ligger senere end 20 år efter opgørelsesdagen, og kun for så vidt sparekassen ikke har mulighed for at kræve rentefoden ændret i overensstemmelse med markedsrenten.

Fonden kan ikke henregnes til sparekassens egenkapital i relation til sparekasselovens § 16, stk. 1, og er således reelt udtryk for et krav om større egenkapital i sparekasser, der har aktiver af den nævnte art.

Begrundelsen for kravet om en særlig fond er risikoen for, at en realisation af de pågældende papirer kan blive nødvendig på et tidspunkt, hvor deres dagsværdi er mindre end den bogførte værdi, ligesom anbringelsen af disse særlig fast bundne midler indebærer en risiko for forringelse af sparekassens driftsresultat under et stigende renteniveau.

Stk. 10 angiver reglen for opførelse af *faste ejendomme* i regnskabet. I forhold til den hidtil gældende sparekasselov er der foretaget den ændring, at faste ejendomme altid kan opføres til det beløb, der er fastsat ved den *sidste offentlige vurdering til ejendomsværdi*. Det bestemmes dog samtidig, at den gevinst, der måtte fremkomme ved opskrivning af sparekassens faste ejendomme eller ved salg af sådanne ejendomme, skal overføres til sparekassens reserver.

Ved en ændring af § 18 fritages sparekasserne for i sparekassebøgerne at optrykke vedtægterne.

Loven træder i kraft den 1. april 1960.

Lovforslaget fik i folketinget tilslutning fra alle sider med undtagelse af den kommunistiske gruppe, som fandt, at sparekasserne på visse områder fik en for fri stilling.

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling med enkelte mindre ændringer enstemmigt med 136 stemmer, mens 4 (DK) undlod at stemme.

103. Lov om ændring i lov om skibes bemanning. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 1193. C. sp. 125].

FremSAT skriftligt $\frac{2}{12}$ (F. sp. 1122). 1. beh. $\frac{8}{12}$ (F. sp. 1510). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Gideon, Baagø, Baunsgaard, Sandau, Lynnerup Nielsen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Nielsen, Andreas

Hansen, Boye Hansen, Poul Hansen (Svendborg) [formand], Carl P. Jensen, Johs. E. Larsen, Mørk, Baunsgaard [næstformand], Sandau, Gideon, Marius Buhl, Jens Chr. Christensen, Damsgaard, Conrad Kofoed, Baagø, Erna Sørensen og Weikop). Betænkning (B. sp. 217) afgivet $20\frac{1}{2}$. 2. beh. $4\frac{1}{2}$ (F. sp. 2756). 3. beh. $16\frac{1}{2}$ (F. sp. 2991). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 47).

Ved loven ændres den i lov nr. 208 af 7. juni 1958 om skibes bemanning § 7, stk. 1, fastsatte bemanningsskala for maskindrevne skibe over 400 tons således:

Mens skalaen tidligere standsede ved skibe på 9 500 brutto registertons, og der derefter gjaldt den regel, at skibe over 9 500 tons skulle have 1 matros mere pr. påbegyndt 1 500 tons, har man nu — ved tilføjelse af nye størrelsesgrupper — ført skalaen op til skibe på 20 000 tons og generelt fastsat, at skibe over 20 000 tons skal have 14 matroser, 2 letmatroser, 2 ungmænd og 1 dæksdreng.

Ud over denne begrænsning af kravene for de største skibes vedkommende indebærer den nye skala krav om 1 matros mere og 1 ungmænd mindre i skibe på 5 000-6 500 tons samt om 1 matros mere og 1 letmatros mindre i skibe på 8 000-9 500 tons. Endvidere har man for skibe over 9 500 tons erstattet 1 letmatros med 1 ungmænd. Disse forskydninger tilsigter at råde bod på det forhold, at der er vel mange uddannelsesstillinger i forhold til antallet af slutstillinger.

Som begrundelse for lovens bestemmelser anførte *handelsministeren* ved fremsættelsen af lovforslaget bl. a.:

„I de senere år har der inden for de fleste landes handelsskibsflåde gjort sig en tendens gældende til anvendelse af *større skibe* end tidligere. Dette har især været tilfældet for tankskibes vedkommende, og så vidt man kan bedømme i dag, er der al udsigt til, at denne udvikling vil fortsætte i de kommende år. For at danske redere kan hævde sig i international skibsfart, er det nødvendigt, at de følger med i denne udvikling. I denne forbindelse er imidlertid spørgsmålet blevet rejst, om de gældende danske bemandingsregler vanskeliggør det for danske redere at konkurrere med udenlandske redere på rimelige vilkår.

De gældende bemandingsregler for dæksmandskab findes i bemandingsloven af 7. juni 1958. Loven foreskriver for skibe over

9 500 brutto registertons en forøgelse af dæksmandskabet med 1 matros for hver påbegyndt 1 500 brutto registertons. Denne regel giver imidlertid for de større skibe et dæksmandskab, der er væsentlig større, end hvad der kræves i andre lande. F. eks. forlanger man til bemanningen af et skib på 28 000 brutto registertons i Danmark en dæksbesætning på 26 mand, medens man i Norge forlanger 14, i Sverige 9, i Holland 9 og i England 10 mand. Rent faktisk sejler man dog i disse lande med 15-19 mand på dækket. For et skib på ca. 18 000 brutto registertons kræves der efter de danske regler en bemanning på 19 mand, medens der i de nævnte andre lande faktisk sejles med en bemanning, der varierer fra 12 til 16 mand.

Jo højere vi kommer op i tonnage, jo større bliver forskellen mellem den bemanning, vi kræver, og den bemanning, der benyttes i udenlandske skibe.

Vore bemandingskrav må på denne baggrund forekomme mindre rimelige og stiller vore skibe i en dårlig konkurrencestilling. Man må alvorligt befrygte, at bevarelsen af vor bemandingskala vil føre til, at færre store skibe vil komme til at sejle under dansk flag, til skade for dansk skibsfart og for beskæftigelsen af vore søfolk. Man må også regne med, at en svækkelse af vore rederiers konkurrenceevne vil have uheldige virkninger for arbejdet på vore skibsværfter.

Problemet om bemanning af de store skibe blev rejst over for handelsministeriet allerede for godt et år siden af Danmarks Rederiforening og gav anledning til en række forhandlinger, først og fremmest mellem repræsentanter for rederne og sømændene, med henblik på at opnå enighed i dette vigtige spørgsmål.

Som et led i bestræbelserne herpå nedsatte jeg i august i år et snævert *udvalg* med den opgave at overveje spørgsmålet om en revision af de nævnte regler i bemandingslovens § 7, stk. 1. Omend der var ønske fremme om at give et sådant udvalg et bredere kommissorium, fandt jeg det mest hensigtsmæssigt at begrænse udvalgets arbejdsopgave til det spørgsmål, der var aktuelt, og hvis hurtige løsning trængte sig på.

Udvalget afgav betænkning den 16. oktober d. å.; det fremgår af betænkningen, som er omdelt til folketingets medlemmer, at der under udvalgsbehandlingen ikke er opnået enighed om en samlet indstilling til ministeriet. Betænkningen begrænser sig derfor stort set til en redegørelse for den gældende bemandingslovs tilblivelse, dæksmandskabets størrelse i forskellige landes skibe, den økonomiske betydning af dæksmandskabets størrelse og de synspunkter, som parterne har fremsat i udvalget.“

Under overvejelserne om lovforslaget havde man, efter hvad ministeren oplyste, været inde på tanken om at etablere et *nordisk samarbejde*. Et sådant samarbejde burde dog formentlig ikke begrænses til at angå skibenes dæksmandskab, men hvile på et bredere grundlag. „Endvidere vil det vel være naturligt under sådanne drøf-

telser at foretage en videregående sammenligning af, hvorledes forholdene er for søfolkene i de forskellige nordiske lande. Det er min agt i den nærmeste fremtid at sætte mig i forbindelse med mine nordiske ministerkolleger for at høre, hvorledes man stiller sig til at indlede et sådant samarbejde.“

Lovforslaget behandledes i folketinget af et udvalg. Dette tiltrådte enstemmigt lovforslaget med den ændring, at ikrafttrædelsestidspunktet skulle udskydes fra 1. januar til 1. marts 1960 og en anden i lovforslaget fastsat frist ændres i overensstemmelse hermed. I øvrigt understreger udvalget i sin betænkning, at arbejdet med at skabe en fælles nordisk søfartslovgivning bør fremskyndes mest muligt.

Uden for betænkningen stilledes fra kommunistisk side et ændringsforslag, om hvilket *Lynnerup Nielsen* (DK) udtalte:

„Det ændringsforslag, jeg på min gruppes vegne har stillet til det foreliggende lovforslag, indeholder i det store og hele de bemandingsregler, der er gældende for skibe på indtil 20 000 brutto registertons, men samtidig dækker vort ændringsforslag tillige, hvad der er opnået gennem forhandling mellem på den ene side rederne og på den anden side Sømændenes Forbund. Vi finder det velbegrundet, at den overenskomstmæssige aftale, der er indgået mellem parterne om dæksmandskabets størrelse for hver enkelt tonnagegruppe, lovfæstes, ikke mindst nu, da loven undergår en ændring af bemandingsreglerne. Vi mener også, at vort ændringsforslag opfylder alle rimelige krav til størrelsen af dæksmandskabet og af det kvalificerede mandskab, og at der tages fornødent hensyn til såvel mandskabet som sikkerheden i skibene under det arbejdspress, udviklingen har medført.

Vi kan meget vel se, at vort ændringsforslag, som også det ærede medlem hr. Peter Nielsen nævnte det, ikke opfylder de ønsker, min gruppe nærer med hensyn til de større skibes bemanding. Forholdet er det, at det stopper op ved de 20 000 brutto registertons med et samlet dæksmandskab på 21 mand og altså ikke dækker en rimelig bemanding af de meget store skibe. Selv om den nuværende ordning for de helt store skibe måske kan siges at ligge i overkanten, hvad dæksmandskabet angår, kan vi ikke se rettere, end at der burde være en graduering for de helt store skibe.“

Mens det i betænkningen indeholdte ændringsforslag blev vedtaget uden afstemning, stemte kun kommunisterne og *Aksel Larsen* (SF) for ændringsforslaget uden for betænkningen.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med 127 stemmer mod 5 (DK).

104. Lov om ændring i lov om skibsregistrering. (Handelsministrene *Philip* og *Lars P. Jensen*). [A. sp. 2925. C. sp. 753].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{2}$ (F. sp. 2769). 1. beh. $\frac{10}{2}$ (F. sp. 2996). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Gideon, Weikop, Lannung, Sandau og Lynnerup Nielsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer i lov om tinglysning (udslettelse af pantebreve, ejerpant, underpant i løsøre) m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 849) afgivet $\frac{5}{4}$. 2. beh. $\frac{20}{4}$ (F. sp. 4985). 3. beh. $\frac{20}{4}$ (F. sp. 5144). *Loven stadfæstet 18. maj 1960.* (Lovt. nr. 205).

Ved lov nr. 93 af 29. marts 1957 om skibsregistrering (årbog 1956-57, side 279), der trådte i kraft den 1. januar 1958, blev der på grundlag af den af skibsregistreringskommissionen i september 1955 afgivne betænkning gennemført sådanne ændringer i reglerne om registrering af rettigheder over de i skibsregistret indførte skibe, at reglerne herom på alle væsentlige punkter blev bragt i overensstemmelse med tinglysningslovens regler om tinglysning af rettigheder i fast ejendom.

I den i indeværende folketingsår omtrent samtidig gennemførte lov om ændringer i lov om tinglysning er optaget en tilføjelse til reglerne i tinglysningslovens § 11 om udslettelse af pantebreve til statskassen og de af staten etablerede låneinstitutioner samt kreditforeninger og hypotekforeninger. Endvidere indeholder nævnte lov en vigtig ændring af reglerne om ejerpant i tinglysningslovens § 40, stk. 1.

Da man har anset det for meget ønskeligt, at den ved lov om skibsregistrering tilvejebragte overensstemmelse mellem de henholdsvis for skib og for fast ejendom gældende pantsætningsregler opretholdes, har man i nærværende lov foretaget ændringer i skibsregistreringslovens §§ 38 og 49 svarende til de i § 1 i loven om ændringer i lov om tinglysning under nr. 1 og 2 indeholdte bestemmelser.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider og vedtoges enstemmigt med en mindre ændring, der var foranlediget af en tilsvarende ændring i tinglysningsloven.

105. Lov om ikraftsættelse i Grønland af visse danske love på den industrielle retsbeskyttelses område. (Handelsminister *Philip*). [A. sp. 2921. C. sp. 473].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{2}$ (F. sp. 2768). 1. beh. $\frac{16}{2}$ (F. sp. 2993). 2. beh. $\frac{21}{2}$ (F. sp. 3237). 3. beh. $\frac{3}{3}$ (F. sp. 3682). *Loven stadfæstet 16. marts 1960.* (Lovt. nr. 87).

Loven indeholder følgende 4 paragraffer:

§ 1. Fra nærværende lovs ikrafttræden finder de nedenævnte love med dertil hørende administrative bestemmelser anvendelse i Grønland med de i §§ 2 og 3 angivne ændringer:

1. Patentlov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 361 af 19. december 1958.
2. Lov nr. 142 af 29. april 1955 om arbejdstageres opfindelser, jfr. lov nr. 336 af 19. december 1959.
3. Lov om mønstre, jfr. lovbekendtgørelse nr. 193 af 1. september 1936.
4. Lov om uretmæssig konkurrence og varebetegnelse §§ 1-4 og 9-18, jfr. lovbekendtgørelse nr. 145 af 1. maj 1959.

Hvor der i nogen af de forannævnte love eller de dertil hørende administrative bestemmelser måtte være anvendt udtrykkene „her i landet“ eller „i landet“, skal disse udtryk anses at omfatte også Grønland.

§ 2. De i henhold til de i § 1 nævnte love ved nærværende lovs ikrafttræden bestående rettigheder har gyldighed i Grønland.

Patent- og mønsterrettigheder kan dog ikke gøres gældende i Grønland over for den, som inden denne lovs ikrafttræden har taget de pågældende opfindelser og mønstre i brug i Grønland eller har truffet de væsentlige foranstaltninger hertil.

§ 3. Retssager, der i henhold til de nævnte love rejses mod personer og virksomheder hjemmehørende i Grønland, behandles af Grønlands landsret som første instans.

I stedet for de i lovene hjemlede straffe anvendes advarsel eller bøde.

§ 4. Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes ved kongelig anordning. Loven skal dog senest sættes i kraft den 1. oktober 1960.

Af *handelsministerens* fremsættelsestale anføres:

„Forslaget er et led i bestræbelserne for at hidføre en nærmere tilknytning mellem det egentlige Danmark og Grønland, og af hensyn til den erhvervsmæssige udvikling i Grønland er det fundet naturligt, at den industrielle ejendomsret beskyttes i Grønland på samme måde som i den øvrige del af landet. Dette hensyn har allerede fundet udtryk i den nye varemærkelov af 11. juni 1959 og den nye fællesmærkelov af samme dato, idet disse love indeholder bestemmelser om, at lovene ved kongelig anordning skal sættes i kraft i Grønland. I overensstemmelse hermed er det hensigten at sætte de nævnte love i kraft i Grønland samtidig med, at lovene sættes i kraft i den øvrige del af landet, hvilket skal ske senest den 1. oktober i år.

Beskyttelsen af den industrielle ejendomsret i Grønland i samme omfang som i det egentlige Danmark kræver tillige, at patentloven, mønsterloven og konkurrenceloven sættes i kraft i Grønland, og det foreslås derfor ved det foreliggende lovforslag, der er udarbejdet efter forhandling med ministeriet for Grønland, at sætte de nævnte love og de dertil hørende administrative bestemmelser i kraft i Grønland samtidig med, at den nye varemærkelov og fællesmærkelov sættes i kraft. For så vidt angår konkurrenceloven er der dog gjort undtagelse med hensyn til denne lovs udsalgsbestemmelser i §§ 5 og 6 og bestemmelsen i § 7 om bortsalg ved auktion, idet det ikke er anset for praktisk at gøre disse bestemmelser anvendelige i Grønland.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider.

Den grønlandske repræsentant *Elias Lauf* anbefalede det til vedtagelse med følgende begrundelse:

„Det foreliggende lovforslag om ikræftsættelse i Grønland af visse danske love på den industrielle retsbeskyttelses område er jo i overensstemmelse med, hvad der er anført i Grønlandskommissionens betænkning, og hvad der herefter gang på gang har været fremhævet af de grønlandske repræsentanter her i tinget, nemlig at der bør søges en så nær tilknytning mellem Danmark og Grønland som muligt også på lovgivningens område.

Grønlands produktionsapparat vokser fra år til år. Størstedelen af landets fiskeprodukter afsættes direkte i udlandet. Omformningen af det grønlandske erhvervslivs struktur har givet nye perspektiver. Industrialisering af landets produkter er ved at blive en realitet ved oprettelse af erhvervscentre rundt om i landet. Så vidt jeg ved, har den kgl. grønlandske handel allerede erhvervet sig nogle patent- og varemærker, som er blevet kendt også i udlandet. Når det private initiativ er rigtigt sat i gang med industrielle virksomheder i Grønland, får det nærværende lovforslag endnu større betydning.

Det foreliggende lovforslag har været forelagt for det grønlandske landsråd et par gange til drøftelse. Det eneste, man var

betænkelig ved, var fristerne i lovforslaget. Det er stadig den dårlige forbindelse mellem Danmark og Grønland, der spiller en rolle med hensyn til tidsfristerne i de danske love. Men når det drejer sig om internationale aftaler, som ikke kan ændres, må man bøje sig for dem, ligesom det grønlandske landsråd også gjorde under den sidste behandling.“

Vedtagelsen var enstemmig.

106. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Personundersøgelser i straffesager m. v.). (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 2901. C. sp. 561].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{2}$ (F. sp. 2751). 1. beh. $\frac{11}{2}$ (F. sp. 2841). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Thisted Knudsen, Thestrup, Aage Fogh, Gøting og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. Axel Nielsen, Ditlevsen, Andreas Hansen, Poul Hansen (Grenå), Frode Jakobsen, Th. Mikkelsen, Edel Saunte [formand], Lannung [næstformand], Gøting, Thisted Knudsen, Vagn Bro, Gideon, Lorentzen, Helga Pedersen, Thestrup, Hanne Budtz og Poul Thomsen). Betænkning (B. sp. 519) afgivet $\frac{15}{3}$. 2. beh. $\frac{22}{3}$ (F. sp. 4236). 3. beh. $\frac{25}{3}$ (F. sp. 4507). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 139).

De ændringer, der indeholdes i loven, vedrører alle straffetretsplejen, men er i øvrigt af meget spredt karakter.

Ved den væsentligste af ændringerne indføres et nyt kapitel i retsplejeloven: „Kapitel 73 a. Personundersøgelser“, der i en tidssvarende udformning samler de tidligere spredte og ufuldstændige bestemmelser om disse undersøgelser. Selv om enkelte realitetsændringer herved er gennemført, er der dog ikke sket nogen væsentlig ændring af den tidligere ordning.

Endvidere gennemførtes ved loven en forhøjelse af det i retsplejelovens § 97, stk. 1, omhandlede *vederlag til nævninger*, en ny bestemmelse, § 163 e, der giver hjemmel til *udvidet adgang til forkyndelse gennem postvæsenet*, nye regler om den praktiske fremgangsmåde ved afgørelse af en straffesag ved *bødeforelæg* (§ 931), en ændring af § 948, stk. 2, der udvider adgangen til fremme af de i bestemmelsen omhandlede *ankesager*, samt en ændring af § 987, stk. 3, hvorved der gives taltale en i for-

hold til den tidligere formulering af bestemmelsen *øget mulighed for at få en afvist ankesag genoptaget*.

Endelig indeholder loven forskellige mindre væsentlige bestemmelser, der enten er en følge af de omtalte ændringer i retsplejeloven eller af den samtidig med denne ændringslov gennemførte lov om ændringer i borgerlig straffelov (se nedenfor under nr. 107), eller som er en følge af tidligere gennemførte ændringer i andre love.

1) Det nye *kapitel 73 a* i retsplejeloven er sålydende:

§ 800 a. Der skal tilvejebringes sådanne oplysninger om sigtedes personlige forhold, som må antages at være af betydning for sagens afgørelse vedrørende straffastsættelse eller anvendelse af anden retsfølge end straf.

En nærmere undersøgelse vedrørende sigtedes personlige forhold, herunder navnlig hans tidligere og nuværende forhold i hjem, skole og arbejde samt hans legemlige og åndelige tilstand, skal i almindelighed foretages, når der kan blive spørgsmål om anvendelse af:

- 1) betinget dom,
- 2) tiltalefrafald på andre vilkår end vedtagelse af bøde og betaling af erstatning,
- 3) ungdomsfængsel eller retsfølger, der træder i stedet for straf.

Justitsministeren fastsætter regler om, i hvilke sager der i øvrigt skal foretages undersøgelser af den i stk. 2 omhandlede beskaffenhed.

I de i stk. 2, nr. 1 og 2, omhandlede tilfælde foretages undersøgelsen så vidt muligt af en dertil anerkendt forsorgsinstitution.

§ 800 b. Sigtede skal underkastes *mentalundersøgelse*, når dette findes at være af betydning for sagens afgørelse. Hvis han ikke udtrykkeligt samtykker i undersøgelsen, kan denne kun finde sted efter retskendelse. Er sigtede fængslet, kan han ikke mentalundersøges uden rettens bestemmelse.

Findes det påkrævet, at sigtede indlægges til mentalundersøgelse på hospital for sindslidende, på åndssvageanstalt eller i

anden egnet institution, træffer retten ved kendelse bestemmelse herom.

§ 800 c. Såfremt sigtede ikke samtykker i, at der søges tilvejebragt oplysninger om hans personlige forhold ved henvendelse til hans pårørende eller andre privatpersoner, kan dette kun ske, hvis retten finder det af væsentlig betydning for sagens afgørelse og ved kendelse træffer bestemmelse herom.

De nye regler bygger i det væsentlige på straffelovskommissionens betænkning fra 1953 om forsorgsdomme og betingede domme samt på en kommissionsbetænkning fra 1956 om de retspsykiatriske undersøgelser.

Ved udformningen af reglerne er der lagt vægt på at fremhæve, at personundersøgelser bør foretages, når de må antages at ville være af betydning for rettens afgørelse af sanktionsspørgsmålet. I nutidens kriminalpolitik må personundersøgelser indtage en fremtrædende plads i straffeprocessen, og det er derfor fundet naturligt, at reglerne om disse undersøgelser placeres som et selvstændigt kapitel i det afsnit af retsplejeloven, der hedder: „Midler til sagens oplysning m. m.“

På den anden side må det tages i betragtning, at en personundersøgelse i visse tilfælde kan være et ikke ubetydeligt indgreb i den sigtedes private forhold. Der er derfor også lagt megen vægt på at udforme reglerne således, at undersøgelserne ikke foretages i videre omfang, end det er nødvendigt efter deres formål — og at der tages rimeligt hensyn til den sigtedes interesser, jfr. navnlig § 800 c.

Loven indeholder i øvrigt følgende bestemmelser:

2) Det *nævninger og domsmænd* i henhold til retsplejelovens § 97, stk. 1, jfr. § 98 c, stk. 5, tilkommende *vederlag* forhøjes fra 16 kr. pr. dag og 16 kr. pr. nat til 50 kr. pr. dag og 20 kr. pr. nat.

I lovforslaget var vederlaget foreslået forhøjet til 40 kr. pr. dag og 20 kr. pr. nat. Udvalget foreslog imidlertid vederlaget pr. dag forhøjet yderligere til 50 kr., idet forhøjelsen til 40 kr. fandtes utilstrækkelig under hensyn til, at den gennemsnitlige arbejdsfortjeneste antoges snarere at ligge på 50 kr. daglig. Udvalgets ændringsforslag, der var tiltrådt af justitsministeren, vedtoges uden afstemning ved lovforslagets 2. behandling.

3) Ved en ny § 163 e er retsplejelovens regler om *forkyn-*

delse gennem postvæsenet gjort anvendelige på de i retsplejelovens § 932 omhandlede tilsigelser til tiltale i politisager i første instans og vidneindkaldelser samt udmeldelser og indkaldelser af syns- og skønsmænd. I bemærkningerne til lovforslaget udtaltes, at dette vil medføre en væsentlig forenkling og spare det offentlige for store omkostninger.

4) Ved en ændret affattelse af § 931 er tilvejebragt udtrykkelig hjemmel for, at sager i anledning af lovovertrædelser, der skønnes ikke at ville medføre højere straf end en bøde på 300 kr., i almindelighed kan ekspederes ved fremsendelse til sigtede af en skrivelse, der angiver forseelsens beskaffenhed og de overtrådte bestemmelser, og hvori det tilkendegives ham, at sagen, såfremt han erkender sig skyldig, kan afgøres ved, at han inden for en angivet frist betaler en angivet bøde; bødebetalingen tænkes i almindelighed foretaget ved anvendelse af et girokort, der vedlægges bødeforelægget.

Adskillige politikredse havde i en årrække med justitsministeriets billigelse anvendt en lignende fremgangsmåde, og det havde vist sig, at en sådan ordning frembød betydelige arbejdsmæssige og økonomiske fordele.

I stk. 2 præciseres nu, at et bødeforelæg skal indeholde en tydelig angivelse af lovovertrædelsens faktiske beskaffenhed og af de bestemmelser, der er overtrådt, jfr. herved justitsministeriets cirkulære nr. 146 af 23. juli 1952.

Stk. 3 svarer til den tidligere bestemmelse i § 931, stk. 2, men har fået en lidt anden affattelse. Ved en henvisning til retsplejelovens § 721, sidste stk., er det således søgt klargjort, at den overordnede anklagemyndighed kan omgøre politimesterens afgørelse om sagens afgørelse ved bødeforelæg.

De tidligere bestemmelser i § 931, stk. 3 og 4, er ophævet som overflødige.

5) En ny affattelse af retsplejelovens § 948, stk. 2.

Efter den tidligere affattelse af bestemmelsen skulle statsadvokaten, når en tiltalt iværksatte en anke, der ikke vedrørte bevisbedømmelsen, snarest muligt efter ankemeddelelsens modtagelse lade forkynde en tilkendegivelse for tiltalte, hvorved denne underrettedes om, at sagen ville blive *ankebehandlet*,

„så snart dertil er lejlighed, uden nogen yderligere underretning til tiltalte“. Lykkedes det ikke at forkynde den nævnte tilkendegivelse på sædvanlig måde, kunne sagen kun fremmes, såfremt statsadvokaten lod tilkendegivelsen forkynde i Stats-tidende efter reglerne i retsplejelovens § 160. Da anvendelsen af denne forkyndelsesmåde dels måtte antages at være uden nævneværdig værdi, dels forsinkede ankesagens behandling, har man ved den nye affattelse af § 948, stk. 2 (hvortil § 963, stk. 3, henviser), gjort det muligt at fremme de omhandlede ankesager, når blot tilkendegivelsen er søgt forkyndt i overensstemmelse med de almindelige forkyndelsesregler.

6) Ved ændring af bestemmelsen i retsplejelovens § 987, stk. 3, er der åbnet videre adgang til efter tiltaltes begæring at tillade *genoptagelse af en af tiltalte iværksat ankesag*.

Efter bestemmelsen i § 965 c, stk. 3, 2. pkt., kan en af tiltalte iværksat anke, der omfatter bevisbedømmelsen, afvises, såfremt anklageskrift eller stævning ikke på sædvanlig måde har kunnet forkyndes for ham, fordi han har skiftet bopæl eller opholdssted uden at give fornøden underretning herom. Der er nu tilvejebragt udtrykkelig hjemmel for — hvad tidligere formentlig allerede fulgte af analogien af § 987 — at tiltalte kan begære genoptagelse, når han godtgør, at det skyldes ham utilregnelige omstændigheder, at anklageskrift eller stævning ikke på sædvanlig måde har kunnet forkyndes for ham.

7) Endelig foretoges ved loven mindre, redaktionelle ændringer af retsplejelovens §§ 115, stk. 2, 1. punktum, og 153, stk. 2, hvorved disse bestemmelser ajourførtes, ligesom bestemmelserne i retsplejelovens §§ 744 og 1003 ophævedes som overflødige efter den foretagne ændring af retsplejeloven og den samtidig hermed foretagne ændring af borgerlig straffelov.

Lovforslaget, der behandlede sammen med forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov (se nedenfor under nr. 107), fik ved 1. behandling en velvillig modtagelse af alle partiets ordførere. I tilslutning til forslaget om forhøjelse af vederlaget til nævninger og domsmænd spurgte K. Axel Nielsen (S) justitsministeren, om der snart kunne ventes lovforslag om en hårdt tiltrængt forhøjelse af vidnegodtgørelserne. *Thestrup* (KF) udtalte, at den i retsplejeloven

foreskrevne fremgangsmåde ved forkyndelse gennem postvæsenet af mange blev opfattet som meget besværlig, og han forespurgte, om reglerne ikke kunne ændres således, at forkyndelse kunne ske ved almindeligt brev. Stævningsmandsinstitutionen var efter Thestrups opfattelse forældet, og han foreslog, at man — såfremt institutionen opretholdtes — i hvert fald forhøjede vederlaget væsentligt. Han kunne i øvrigt tilslutte sig K. Axel Niensens ønske om en forhøjelse af vidnegodtgørelserne. Thestrup gjorde endvidere opmærksom på, at det undertiden kunne være temmelig længe at få gennemført en mentalundersøgelse. Han spurgte, om sagerne ikke ville trække endnu mere i langdrag, når man efter de nye regler fik endnu flere sager. Indlæggelsen af visse kriminelle til observation på de almindelige sindssygehospitaler havde undertiden skabt vanskeligheder, og han ville gerne have oplyst, om der var truffet beslutning om foranstaltninger til afhjælpning heraf.

I sit svar oplyste *justitsministeren*, at der i næste folketingsår kunne forventes fremsat lovforslag om forhøjelse af vidnegodtgørelserne. Det af Thestrup rejste spørgsmål vedrørende stævningsmandsinstitutionen ville ministeren gerne drøfte i udvalget. Med hensyn til mentalundersøgelsesernes varighed kunne han oplyse, at man i ministeriet nøje fulgte udviklingen.

Lovforslaget henvistes til et udvalg, der i betænkningen stillede det ovenfor omtalte ændringsforslag vedrørende yderligere forhøjelse af vederlaget til nævninger og domsmænd.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt i den ændrede affattelse.

107. Lov om ændringer i borgerlig straffelov. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 2913. C. sp. 559].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{2}$ (F. sp. 2751). 1. beh. $\frac{11}{2}$ (F. sp. 2841). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Thisted Knudsen, Thestrup, Aage Fogh, Gøting og Fuglsang. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Personundersøgelser i straffesager m. v.). Betænkning (B. sp. 519) afgivet $\frac{15}{3}$. 2. beh. $\frac{22}{3}$ (F. sp. 4236). 3. beh. $\frac{25}{3}$ (F. sp. 4507). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 138).

Ved loven gennemførtes forskellige spredte ændringer i borgerlig straffelovs §§ 7, 56, stk. 2, og 86.

1) I § 7, der sammen med § 8 bl. a. omhandler de danske domstoles kompetence til at pådømme straffesager mod fremmede statsborgere i anledning af handlinger, som disse har

begået uden for Danmark, indsattes et nyt stk. 2, hvorefter *personer, der har indfødsret eller bopæl i et andet nordisk land*, og som opholder sig her i landet, med hensyn til dansk straffemyndighed ligestilles med personer, der har indfødsret eller bopæl i Danmark. Handlinger begået af de nævnte personer bliver således undergivet dansk straffemyndighed, forudsat at handlingerne er strafbare også efter lovgivningen i det land, hvor de er begået.

Efter den tidligere lovgivning krævedes, at de pågældende enten havde bopæl her i landet (§ 7) eller ved deres handlinger havde krænket visse nærmere angivne danske interesser (§ 8).

Den nye regel tager navnlig sigte på følgende to grupper af lovovertrædere:

a) Personer, der anholdes i Danmark efter at have begået lovovertrædelser både her og i et andet nordisk land. I sådanne tilfælde er det af betydning, at der består mulighed for, at samtlige lovovertrædelser kan pådømmes under ét her i landet.

b) Personer, der tager ophold her i landet efter i et af de andre nordiske lande at have begået en lovovertrædelse, der ikke skønnes at være så alvorlig, at den bør begrunde udlevering, men som på den anden side ikke er af så underordnet betydning, at tiltale bør undlades.

Det følger af de almindelige regler om anklagemyndighedens stilling, jfr. navnlig retsplejelovens § 723, at bestemmelsen ikke er obligatorisk.

Den nye regel, der supplerer loven om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (se nedenfor under nr. 108), har sammenhæng med en vedtagelse på det nordiske justitsministermøde i Stockholm i december 1953 og Nordisk Råds rekommandation nr. 5/1956 om nordisk samarbejde på det strafferetlige område.

2) Som konsekvens af den samtidig gennemførte lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Personundersøgelser i straffesager m. v.), se ovenfor under nr. 106, ophævedes straffelovens § 56, stk. 2, vedrørende *personundersøgelser* i sager, i hvilke der skønnes at kunne blive spørgsmål om betinget dom.

Ophævelsen af denne bestemmelses 1. og 2. punktum var en direkte følge af, at reglerne om personundersøgelser nu er indeholdt i retsplejelovens § 800 a. Reglen i 3. punktum om påtalemyndighedens pligt til at underrette vedkommende forsorgsinstitution om sagen er ikke optaget i de nye regler i retsplejeloven, hvilket fandtes uforment, da reglen var af instruktorskarakter, hvilket også gjaldt bestemmelsens 4. punktum om, at forsorgsinstitutionen skal underrettes om retsmødet. Reglen i samme punktum om forsorgsinstitutionens ret til at være repræsenteret i lukkede retsmøder ophævedes som overflødig, jfr. retsplejelovens § 31, 1. stk.

3) Ved en ændret affattelse af straffelovens § 86, stk. 2, er tilvejebragt udtrykkelig hjemmel for, at den tid, i hvilken den dømte har været indlagt til *mentalobservation*, kan *fradrages i straffetiden*, selv om der ikke har været afsagt fængslingskendelse vedrørende den pågældende. Endvidere klargøres det, at bestemmelsen også angår varetægtsfængsling under ankesager, herunder sager, i hvilke en iværksat anke senere frafaldes af domfældte.

Da retsplejelovens § 1003, der kun havde ringe selvstændig betydning, samtidig er ophævet, er de bestemmelser, hvorefter udstået varetægtsfængsel fradrages i idømt straf, nu samlet i straffelovens § 86.

Lovforslaget, der behandlede sammen med forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje (Personundersøgelser m. v.), se ovenfor under nr. 106, fik under behandlingen i folketinget tilslutning fra alle partiers side og vedtoges uden ændringer enstemmigt ved 3. behandling.

108. Lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 75. C. sp. 89].

Fremsat skriftligt $\frac{7}{10}$ (F. sp. 40). 1. beh. $\frac{23}{10}$ (F. sp. 369). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Per Federspiel, Thestrup, Lannung, Gøting, Fuglsang og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. Axel Nielsen, Alsing Andersen [formand], Dupont, Holger Eriksen, Victor Gram, Frode Jakobsen,

Retoft, Lannung [næstformand], Gøting, Vagn Bro, Per Federpiel, Ladefoged, Helga Pedersen, Paabøl, Thestrup, Ole Bjørn Kraft og Marie Antoinette von Lowzow). Betænkning (B. sp. 197) afgivet ¹⁶/₁₂. 2. beh. ¹³/₁ (F. sp. 2071). 3. beh. ²¹/₁ (F. sp. 2367). *Loven stadfæstet 3. februar 1960.* (Lovt. nr. 27).

Forslaget til nærværende lov var enslydende med et i folketingssamlingen 1958-59 fremsat lovforslag (årbog 1958-59, side 488), der henvistes til et folketingsudvalg, men ikke nåede at blive færdigbehandlet. Da lovforslaget i indeværende samling blev vedtaget i uændret affattelse, kan der med hensyn til dets indhold og formål henvises til, hvad herom er anført i årbogen for 1958-59.

Ved lovforslagets genfremsættelse fremhævede justitsministeren, at det var et led i en *påtænkt fællesnordisk lovgivning*. „Et tilsvarende svensk lovforslag er“ — anførte han i tilslutning hertil — „allerede gennemført, og et norsk forslag kan efter de oplysninger, jeg har modtaget, ventes fremsat for stortinget i den allernærmeste tid. Også i Finland har justitsministeriet et forslag under udarbejdelse.“

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling på ny til et udvalg. Dette anfører i sin enstemmige betænkning:

„Udvalget har modtaget eksemplarer af den af Sveriges Riksdag allerede vedtagne lov og af de lovforslag, der er fremsat i Finlands Riksdag og i Norges Storting.

I et udvalgsmøde har justitsministeren derefter redegjort for forskelle mellem det danske lovforslag og de i Finland og Norge fremsatte lovforslag samt den i Sverige vedtagne lov.

Af denne redegørelse fremgår det, at forskellene på intet punkt er af principiel karakter, men alene skyldes praktiske grunde, først og fremmest forskelle mellem landenes retsplejeordninger.“

Til 2. behandling stillede ingen ændringsforslag, mens *Fuglsang* (DK) m. fl. til 3. behandling foreslog §§ 2 og 4 affattet som nedenfor anført:

„§ 2. Udlevering af danske statsborgere kan kun ske, såfremt vedkommende i de sidste 5 år forud for den strafbare handling har haft bopæl i det land, hvortil udlevering ønskes, og hvis straffen for handlingen eller en tilsvarende handling efter dansk ret kan medføre en højere straf end hæfte.“

„§ 4. Der kan ikke finde udlevering sted for en handling, som udgør en politisk lovovertrædelse.“

Disse ændringsforslag mødte ikke tilslutning hos *justitsministeren*, der pegede på, at lovforslagets bestemmelser alene vedrører forholdet de nordiske lande imellem. Der forelå intet som helst om,

og ministeren havde heller ikke til hensigt at tage initiativet til, at den praksis, der hidtil har været fulgt, hvor det drejer sig om politiske flygtninge, skulle ændres.

Når ministeren accepterede tanken om udlevering af danske statsborgere til strafforfølgning i andre nordiske lande, var det for ham et afgørende argument, at garantierne i procesordningen er ensartede, og at straffelovgivningene praktisk talt er ensartet.

For ændringsforslagene stemte kun kommunisterne, mens de 2 grønlandske medlemmer afholdt sig fra at stemme.

Lovforslaget vedtoges derefter enstemmigt i uændret affattelse. De grønlandske medlemmer undlod at stemme.

109. Lov om børns retsstilling. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 305. C. sp. 769].

Fremsat skriftligt ²⁹/₁₀ (F. sp. 474). 1. beh. ¹⁰/₁₁ (F. sp. 547). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Vagn Bro, Erna Sørensen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Petra Petersen). Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. Axel Nielsen, Kaj Andresen [formand], Ditlevsen, Dupont, Evald Kristensen, Sofie Pedersen, Edel Saunte, Else Zeuthen [næstformand], Ayoë Herbøl, Vagn Bro, Søren Andersen, Per Federspiel, Conrad Kofoed, Lorentzen, Erna Sørensen, Bruun de Neergaard (fra ⁴/₂ Jacob Pedersen) og Hanne Budtz). Betænkning (B. sp. 909) afgivet ⁷/₄. 2. beh. ²⁰/₄ (F. sp. 4988). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 937) afgivet ²⁷/₄. 3. beh. ³/₅ (F. sp. 5248). *Loven stadfæstet 18. maj 1960*. (Lovt. nr. 200).

Loven, der træder i stedet for de 2 love fra 1937 om ægtebørn og om børn uden for ægteskab, er i vid udstrækning resultat af et *fællesnordisk samarbejde*.

Den umiddelbare årsag til, at spørgsmålet om nye regler blev optaget til behandling, var en henstilling fra de delegerede for nordisk lovsamarbejde i 1949 om, at de nordiske lande burde overveje muligheden for en ensartet løsning af de herhenhørende spørgsmål.

Efter modtagelsen af denne henstilling nedsatte justitsministeriet i henhold til kgl. resolution af 2. december 1949 en *kommission* med den opgave at overveje spørgsmålet om æn-

dringer i lovgivningen om børn uden for ægteskab og eventuelt visse spørgsmål vedrørende ægtebørn. Tilsvarende kommissioner blev nedsat i Finland, Norge og Sverige, mens Island ikke har deltaget i samarbejdet. Kommissionerne foreslog i det væsentlige ensartede bestemmelser om affattelse af den såkaldte „pater-est-regel“ og om betingelserne for at fastslå faderskab til børn uden for ægteskab. Den danske kommissions betænkning har dannet grundlag for loven, der dog på enkelte punkter afviger fra kommissionens forslag.

Ved revisionen er lovene om ægtebørn og om børn uden for ægteskab sammenarbejdet til én lov. Der vindes herved større overskuelighed, ligesom man ved at samle bestemmelserne i én lov fremhæver den principielle ligestilling af de to grupper af børn.

Loven afviger på væsentlige punkter fra de tidligere regler. I det følgende omtales de vigtigste af ændringerne.

I lovens kapitel 1 (§§ 1-12) findes regler om *faderskab* og om rejsning af faderskabssag, i kapitel 2 (§§ 13-18) regler om *barnets forsørgelse* og om bidrag til barnets forsørgelse, undervisning, uddannelse m. v., i kapitel 3 (§ 19) regler om bidrag til *udgifterne ved fødslen m. v.* og i kapitel 4 (§§ 20-23) forskellige bestemmelser, herunder straffebestemmelser, ikrafttrædelsesbestemmelser m. v.

Ved lovens § 2, stk. 1, gennemføres en vis lempelse af den såkaldte pater-est-regel, den regel, hvorefter ægtemanden normalt anses som fader til de børn, som kan være avlet under ægteskabet. Bestemmelsen er sålydende: „Et barn, der kan være avlet under moderens ægteskab, anses som barn af ægtemanden. Dette gælder dog ikke, såfremt det godtgøres, at moderen har haft samleje med en anden, og det må antages, at barnet er avlet af denne, eller hvis det på grund af barnets arveanlæg eller af anden særlig grund kan anses som sikkert, at ægtemanden ikke er barnets fader.“ Ifølge den tidligere tilsvarende regel blev barnet anset som ægtebarn, medmindre det blev godtgjort, at ægtemanden ikke kunne være fader til barnet.

Ved fremsættelsen begrundede *justitsministeren* den nye regel med følgende bemærkning:

„Der kan her være grund til at stille domstolene noget friere ved bevisbedømmelsen, og dette gælder særlig i en ganske bestemt situation, som ikke så sjældent kommer frem til afgørelse. Jeg tænker her på de tilfælde, hvor moderen har haft samleje med en anden end ægtemanden, og hvor hendes ægteskab er blevet opløst måske netop på grund af dette forhold. Derefter har hun indgået ægteskab med den mand, som hun har stået i forhold til under ægteskabet, og som højst sandsynligt er barnets fader. I disse tilfælde vil som oftest alle interesserede parter være bedst tjent med, at barnet anses som barn af moderens nye ægtefælle — det bliver jo under alle omstændigheder ægtebarn. Den gældende lov giver imidlertid ikke tilstrækkelig hjemmel til at slække på beviskravene i denne situation. Dette er derimod tilfældet i den foreslåede formulering.“

Endvidere fastsættes ved lovens § 5, stk. 2 og 3, bestemte frister for *ægtemandens anlæg af sag* til anfægtelse af faderskabet. Bestemmelsen er sålydende:

„Sagen skal af ægtemanden anlægges inden 1 år efter, at han er kommet til kundskab om de omstændigheder, der antages at kunne begrunde en fralæggelse af faderskabet, og senest inden 5 år efter barnets fødsel.

Under de i retsplejelovens § 456 r, stk. 4, angivne betingelser kan landsretten dog tillade, at sag anlægges efter udløbet af de i stk. 2 nævnte frister.“

Genoptagelse af sager om faderskab til børn uden for ægteskab falder ind under de tilsvarende regler i § 456 r i det samtidig gennemførte nye kapitel 42 a i retsplejeloven.

Efter de tidligere regler, der ikke indeholdt nogen tidsbegrænsning for rejsning af sag, er der forekommet tilfælde, hvor et barn, der i mere end 10 år har været betragtet som ægtebarn, er blevet frakendt denne stilling under en af ægtemanden anlagt sag. Selv om en ægtemand har en rimelig interesse i at kunne fralægge sig faderskabet til de børn, som han faktisk ikke er fader til, må det forekomme stødende, at denne adgang skal bestå uden nogen tidsmæssig begrænsning, og dette er baggrunden for de nye regler, der hilstes med tilfredshed fra alle partiers side under lovforslagets behandling i folketinget.

Det skal desuden nævnes, at der efter lovens § 14, stk. 3, fremtidig kan pålægges bidrag til *barnets undervisning eller*

uddannelse indtil barnets 24. år mod tidligere indtil dets 21. år. Endvidere er der i § 14, stk. 2, skabt hjemmel for, at overøvrigheden — i modsætning til hvad der galdt efter de tidligere regler — kan bestemme, at bidraget til en datter skal vedvare, selv om hun har indgået ægteskab.

Under lovforslagets 1. behandling udtalte *Erna Sørensen* (KF) og *Petra Petersen* (DK) i denne forbindelse ønsket om, at der som hovedregel skulle svares underholdsbidrag til barnets 21. år, hvis barnet var under uddannelse, idet man ikke fandt det tilstrækkeligt med bidraget til selve uddannelsen. Petra Petersen var derimod betænkelig ved reglen om bidrag til barnets uddannelse ud over dets 21. år, idet denne regel kunne virke for byrdefuld over for en mand, der havde giftet sig og fået kone og børn at forsørge.

I folketingsudvalgets betænkning udtaltes om spørgsmålet:

„Med hensyn til fortolkningen af den gældende lovs bestemmelser om bidrag til undervisning og uddannelse har justitsministeren over for udvalget oplyst, at bestemmelserne er blevet praktiseret således, at der ved bidragets fastsættelse ikke alene skal tages hensyn til de direkte omkostninger, der er forbundet med undervisningen eller uddannelsen, men også til de udgifter, der må afholdes til barnets ophold og forplejning. Udvalget forudsætter, at denne praksis opretholdes.“

Den mest betydningsfulde ændring i forhold til de tidligere regler indeholdes i lovens § 6, der er sålydende:

„Som fader til et barn uden for ægteskab anses den, der inden for avlingstiden har haft samleje med moderen, medmindre der foreligger omstændigheder, som gør det lidet sandsynligt, at han er barnets fader.

Har moderen inden for avlingstiden haft samleje med flere mænd, kan en sagsøgt dog kun anses som fader til barnet, såfremt der er væsentlig større sandsynlighed for, at barnet er avlet af ham end af en anden.“

Reglen gav anledning til en større debat under sagens behandling i folketinget, og den fremtræder i en skikkelse, der i væsentlig grad afviger fra det af justitsministeren oprindelig fremsatte forslag til bestemmelsen, der var sålydende:

„Som fader til et barn uden for ægteskab anses den, der inden for avlingstiden har haft samleje med moderen, såfremt der ikke er rimelig begrundet tvivl om, at han er barnets fader.

Kan en sagsøgt ikke anses som barnets fader, bliver han at anse som bidragspligtig til barnet, såfremt han inden for avlingstiden har haft samleje med moderen, og det ikke må anses for udelukket, at han kan være barnets fader. Er flere sagsøgt under sagen, og kan ingen af dem anses som barnets fader, jfr. stk. 1, bliver den, hvis faderskab må anses for mest sandsynligt, at anse som bidragspligtig.“

Denne affattelse var imidlertid ikke i overensstemmelse med kommissionens forslag, der i det væsentlige svarer til reglen i den gennemførte lov. Når justitsministeren på dette punkt ikke fulgte kommissionsforslaget, skyldtes det ifølge bemærkningerne til lovforslaget risikoen for, at reglen kom til at virke mod sin hensigt. Det kunne tænkes, at domstolene ville vige tilbage for at statuere, at der var væsentlig større sansynlighed for, at barnet var avlet af en af de sagsøgte, end for, at det var avlet af en anden af de sagsøgte. Når domstolene stod over for valget enten at dømme til faderskab eller at frifinde, var der mulighed for, at man ville vælge at frifinde i større udstrækning end under de tidligere regler, hvor alternativet til frifindelse var den for den sagsøgte mindre byrdefulde bidragspligt.

Under sagens 1. behandling udtalte *K. Axel Nielsen* (S), at han nok kunne se vægten af ministerens betænkeligheder, men at han mente, at disse betænkeligheder måtte vige i samme grad, som muligheden for med rimelig sikkerhed positivt at fastslå faderskab forøgedes. Det måtte i udvalget nærmere undersøges, om tiden var inde til at følge kommissionens forslag. *Vagn Bro* (V) lagde megen vægt på, at det i bemærkningerne til lovforslaget var udtalt, at den i 1937 indførte ordning i det væsentlige havde virket tilfredsstillende. Han mente, at den bestående risiko for en sagsøgt i en faderskabssag for at blive dømt som bidragspligtig var et værdifuldt moment under den hidtidige ordning, og han syntes derfor ikke, at det ville være urimeligt at bevare ordningen. *Erna Sørensen* (KF) udtalte sin tilfredshed med den af justitsministeren foreslåede regel. Det kunne blive en psykisk belastning for et barn at have flere bidragspligtige, og justitsministerens forslag betegnede derfor et fremskridt. *Else Zeuthen* (RV) ville foretrække, at man havde fulgt kommissionsforslaget. Der havde været en stærk udvikling inden for den lægevidenskabelige forskning, og resultatet heraf kunne måske yderligere formindske antallet af de få sager, i hvilke justitsministerens betænkeligheder ville have vægt. *Ayoë Herbol* (DR), der udtalte sig på linje hermed, spurgte justitsministeren, om man fra Norge, hvor en regel svarende til kommissionsforslaget var gennemført allerede i 1956, havde indhentet oplysninger om virkningerne af de nye regler. Også *Petra Petersen* (DK) ville foretrække den af kommissionen foreslåede regel.

Justitsministeren erklærede sig villig til i udvalget at drøfte reglen. Den nye regel i Norge havde kun været i kraft 1 år, og man havde fra norsk side endnu ikke turdet udtale sig om virkningerne.

Lovforslaget henvistes til et udvalg, i hvis betænkning det om spørgsmålet bl. a. udtaltes:

„Efter udvalgets anmodning er der fra retslægerådet tilvejebragt en erklæring til supplerung af rådets udtalelser over for børnelovskommissionen, og retslægerådets formand, professor, dr. med. Harald Gormsen, har sammen med afdelingsleder ved retsmedicinsk institut, dr. med. K. Henningsen over for udvalget uddybet denne erklæring. Det blev herunder oplyst, at retsvidenskaben for tiden regner med en udelukkelsesprocent på 70, men at man nærer begrundet håb om, at dette tal vil stige. Der er desuden efter udvalgets anmodning indhentet udtalelser fra højesteret og advokatrådet.“

Et *flertal* (socialdemokratiet, det radikale venstres og Danmarks retsforbunds medlemmer af udvalget) foreslog § 6 ændret, således at betingelserne for at fastslå faderskab lempedes noget, og således at adgangen til at statuere bidragspligt bortfaldt.

„En af de vægtigste indvendinger mod den hidtil gældende ordning har“ — anfører flertallet — „været, at den opdeler børn uden for ægteskab i 4 grupper efter faderskabssagens udfald (faderskab, én bidragspligtig, flere bidragspligtige, frifindelse). Denne opdeling i grupper med forskellig retsstilling er uheldig ikke mindst på grund af den psykiske belastning, som den kan medføre for børnene, navnlig i de tilfælde, hvor flere anses for bidragspligtige. Ordningen strider desuden mod det grundlæggende princip i lovgivningen, der går ud på at give børn uden for ægteskab en retsstilling, som i videst muligt omfang svarer til den stilling, ægtebarnet har. Efter lovforslagets § 6 bortfalder adgangen til at pålægge flere mænd bidrag til samme barn, og der bliver således tre grupper tilbage (faderskab, bidragspligt, frifindelse). Flertallet finder det imidlertid forsvarligt at gå et skridt videre og helt afskaffe begrebet bidragspligtige. I stedet for udvides adgangen til at fastslå faderskab noget, således at sagen skal falde ud til faderskab i en del tilfælde, hvor der efter forslaget ville blive bidragspligt. Efter forslaget skal en mand, der har haft samleje med moderen i avlingstiden, anses som fader, såfremt der ikke er *rimelig begrundet tvivl* om, at han er barnets fader. Efter ændringsforslaget kræves det kun, at der ikke foreligger omstændigheder, der gør hans faderskab *lidet sandsynligt*.

Formuleringen af ændringsforslaget er i meget nær overensstemmelse med § 21 i den norske lov af 21. december 1956 om børn uden for ægteskab. Der foreligger for udvalget en udtalelse fra det norske justits- og politidepartement om denne lovs anvendelse i praksis. Efter departementets opfattelse har det vist sig, at omtrent halvdelen af de sager, der efter tidligere ret faldt ud til bidragspligt, nu ender med faderskab, medens der i de øvrige sager sker frifindelse. Der kan dog næppe herfra med nogen sikkerhed drages slutninger om udviklingen i Danmark. Det må imidlertid forventes, at der vil komme nogen stigning i antallet af frifindelser. Flertallet forudsætter,

at forsorsloven ændres således, at der normalt vil blive ydet understøttelse i tilfælde, hvor faderskab ikke har kunnet fastslås.

Fordelene ved den i ændringsforslaget indeholdte ordning vil efter flertallet opfattelse være så betydelige, at de mere end opvejer de ulemper, der er forbundet med en eventuel stigning i antallet af sager, som ender med frifindelse. Som foran nævnt vil ordningen være i børnenes interesse, et forhold, der må tillægges afgørende vægt. Endvidere vil ordningen medføre, at der kun vil kunne pålægges en mand at svare bidrag til et barns underhold, til det er 18, eventuelt 24 år, såfremt der er en betydelig sandsynlighed for, at han er barnets fader. Flertallet finder ikke, at der med de fremskridt, der er gjort med hensyn til anvendelse af biologiske bevismidler i faderskabssager, fortsat er tilstrækkeligt grundlag for at opretholde en ordning, hvorefter der kan påhvile en mand en for ham og eventuelt hans familie meget tyngende underholdspligt over for et barn, alene fordi han har haft samleje med moderen i avlingstiden. Endelig vil den af flertallet foreslåede ordning betyde, at dansk ret vil komme i overensstemmelse med norsk lovgivning som et første skridt på vejen mod nordisk retsenhed på dette område.“

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) stillede en række ændringsforslag, hvorved den ved § 14 i lov om børn uden for ægteskab hjemlede ordning tilsigtedes opretholdt, og udtalte i tilslutning hertil:

„Mindretallet understreger, at det i bemærkningerne til lovforslaget anføres, at de i 1937 gennemførte regler i det væsentlige må siges at have virket tilfredsstillende. Derfor må man finde det lidet betryggende at forlade denne hidtil i hovedsagen tilfredsstillende ordning og tage skridtet over til kun at ville anerkende faderskab, skønt man må forudse, at resultatet vil blive et stort antal faderskabssager, hvor der vil ske frifindelse af de personer, der har været sagsøgt under sagen. Af oplysningerne fra Norge synes det at fremgå, at der foreløbig er sket frifindelse i ca. $\frac{1}{3}$ af de sager, der har været anlagt ved retterne. Det tilføjes derhos, at de to andre nordiske lande, Sverige og Finland, end ikke tilnærmelsesvis har en så moderne lovgivning som den, vi har her i landet. Mindretallet frygter derfor, at dette „spring ud i luften“ vil kunne virke hæmmende på en fælles nordisk lovgivning.

Til trods herfor har mindretallet erklæret sig villig til på lovforslagets grundlag at søge en overenskomst, der fremtræder som en mellemøsning, indtil de nye videnskabelige metoder måske gør det muligt at nå frem til det eftertragede mål, at man i de allerfleste sager kan finde frem til den virkelige fader. Lovforslaget bygger på, at kan man ikke finde frem til faderen, vil en mand være at anse som bidragspligtig til barnet, såfremt han inden for avlingstiden har haft samleje med moderen og det ikke må anses for udelukket, at han kan være barnets fader. Det svage i lovforslaget er bestem-

melsen i § 6, stk. 2, om, at er der flere sagsøgte under sagen, og kan ingen af dem anses for barnets fader, bliver den, hvis faderskab må anses for mest sandsynligt, at anse som bidragspligtig. Her vil man efter mindretallets mening stille domstolene en uløselig opgave, hvis fleres faderskab må anses for lige sandsynligt. Kunne man i disse tilfælde være gået med til at anse alle de lige sandsynlige fædre for bidragspligtige, kunne mindretallet have tilsluttet sig forslaget.

Da der ikke har været mulighed for selv om denne rimelige løsning at nå frem til forhandling endsige enighed, må mindretallet foreløbig foretrække den nuværende ordning, der jo efter lovforslagets egne bemærkninger har virket tilfredsstillende.“

Ved sagens 2. behandling gav *Erna Sørensen* (KF) udtryk for, at man fra konservativ side ville have kunnet tilslutte sig det oprindeligt af ministeren fremsatte forslag, men at man efter flertallets ændringsforslag måtte indtage det standpunkt, som fremgik af mindretalsudtalelsen i betænkningen.

Efter at mindretallets ændringsforslag var forkastet og det af flertallet med ministerens tilslutning stillede ændringsforslag til § 6 tillige med nogle mindre væsentlige ændringsforslag — hovedsagelig af redaktionel karakter — var vedtaget, vedtoges det ændrede lovforslag ved 3. behandling med 83 stemmer mod 48, idet 2 grønlandske medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

110. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Faderskabssager). (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 329. C. sp. 775].

Fremsat skriftligt ²⁹/₁₀ (F. sp. 474). 1. beh. ¹⁰/₁₁ (F. sp. 547). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Vagn Bro, Erna Sørensen, Else Zeuthen, Ayoë Herbøl og Petra Petersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om børns retsstilling. Betænkning (B. sp. 909) afgivet ⁷/₄. 2. beh. ²⁰/₄ (F. sp. 4988). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 937) afgivet ²⁷/₄. 3. beh. ³/₅ (F. sp. 5248). *Loven stadfæstet 18. maj 1960.* (Lovt. nr. 201).

Ved loven foretages en almindelig revision af retsplejelovens bestemmelser om behandling af faderskabssager. Loven indeholder udover redaktionelle ændringer af retsplejelovens § 225, nr. 8, § 335, stk. 2, og § 423 en helt ny affattelse af retsplejelovens kapitel 42 a.

Om de vigtigste af ændringerne anføres:

Den nye § 456 b betegner en væsentlig *udvidelse af danske domstoles kompetence i faderskabssager* ved i stk. 1 at bestemme, at sag kan anlægges her i riget, når blot moderen eller barnet har bopæl her.

Kan sagen herefter anlægges her i landet, skal den efter den nye § 456 c som hovedregel anlægges ved *moderens hjemting* og ikke som efter de tidligere regler ved *sagsøgtets hjemting*. Denne ændring er sket af hensyn til den bedst mulige oplysning af sagen.

Man har betragtet det som en alvorlig mangel ved de gældende regler om faderskabssagers behandling, at parternes pligt til at møde og afgive forklaring for den dømmende ret var endog snævrere end i den almindelige civilproces. Der er derfor ved § 456 i indført adgang for retten til at pålægge en part at give møde for den dømmende ret i alle tilfælde, hvor dette blot skønnes af betydning for sagens oplysning. Da parternes fremmøde efter omstændighederne kan medføre ikke ubetydelige rejseomkostninger, er der skabt hjemmel for, at retten kan tillægge den pågældende rejsegodtgørelse efter de for vidner gældende regler i § 192 i tilfælde, hvor der pålægges en part mødepligt ud over, hvad der følger af den almindelige regel i retsplejelovens § 302. Det skønnes derimod ikke rimeligt at tillægge parter godtgørelse for tidsspilde på samme måde som vidner, og reglerne om rejsegodtgørelse er fakultative. Retten vil således kunne tage hensyn f. eks. til vedkommende parts økonomiske forhold, rejseudgifternes størrelse, om hans tilsigelse til den dømmende ret skyldes utroværdig forklaring under en tidligere afhøring o. s. v.

Med hensyn til vidners mødepligt er de for straffesager gældende regler, der går noget videre end de civilprocessuelle regler, gjort anvendelige.

Ved den nye bestemmelse i § 456 k er på grund af den samtidig gennemførte lov om børns resstilling adgangen til at foranstalte *antropologiske undersøgelser* udvidet.

Endelig kan det nævnes, at der ved den nye bestemmelse i § 456 r er indført væsentligt ændrede regler om *faderskabssagers genoptagelse*.

Efter den tidligere lovgivning var reglerne om genoptagelse forskellige, eftersom en faderskabssag var afsluttet ved anerkendelse for politimesteren eller overpræsidenten eller havde været behandlet ved retten, jfr. § 15 i loven om børn uden for ægteskab og retsplejelovens § 456 n. Denne forskel findes ikke rimelig, og der er derfor indført fælles regler for disse tilfælde. Som et vigtigt led i disse nye fælles regler er det nu bestemt, at faderens begæring om en sags genoptagelse skal fremsættes inden 1 år efter, at de omstændigheder, hvorpå begæringen støttes, er blevet ham bekendt, og senest inden 5 år efter barnets fødsel. Under strenge betingelser kan landsretten dog undtagesvis tillade genoptagelse efter udløbet af disse frister.

Loven bygger på et af landsdommer Hans Topsøe-Jensen udarbejdet udkast, som er optaget i den betænkning, der i 1955 blev afgivet af den af justitsministeriet i 1949 nedsatte kommission vedrørende lovgivningen om børn uden for ægteskab og visse spørgsmål vedrørende ægtebørn.

Lovforslaget, der behandlede sammen med forslag til lov om børns retsstilling, fik ved 1. behandling en velvillig modtagelse fra alle partiers side. Ved 2. behandling vedtoges en række ændringer, hvoraf en del var konsekvenser af de samtidig gennemførte ændringer af forslag til lov om børns retsstilling. Med yderligere en ændring af teknisk art vedtoges lovforslaget ved 3. behandling med 82 stemmer mod 52, idet 2 grønlandske medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod. Det var fra venstres og de konservatives side tilkendegivet, at man i konsekvens af sin stilling til forslaget til lov om børns retsstilling ville stemme imod forslaget.

111. Lov om erhvervelse af fast ejendom. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 285. C. sp. 77].

Fremsat skriftligt ²¹/₁₀ (F. sp. 115). 1. beh. ²⁸/₁₀ (F. sp. 456). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Svendborg), Lorentzen, Thestrup, Lannung, Sandau og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Svendborg), Francke, Gorrsen, Erhard Jakobsen, Evald Kristensen, K. Axel Nielsen [formand], Poul Nilsson, Lannung [næstformand], Sandau, Lorentzen, Jensen-Broby, Jens Chr. Christensen, Ejnar Hansen, Sønderup, Thestrup, Jørgen Jørgensen (Ulle-

rup) og Carsten Raft). Betænkning (B. sp. 185) afgivet ¹¹/₁₂. 2. beh. ¹⁶/₁₂ (F. sp. 1941). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillæggsbetænkning (B. sp. 199) afgivet ¹⁶/₁₂. 3. beh. ¹⁸/₁₂ (F. sp. 2033). *Loven stadfæstet 23. december 1959.* (Lovt. nr. 344).

Ved loven skabes der mulighed for at føre kontrol med opkøb af fast ejendom i tilfælde, hvor køberen ikke har bopæl her i landet, eller hvor køb foretages af selskaber, foreninger og institutioner m. m., der ikke har hjemsted her i landet.

Således bestemmes det i § 1, at personer, der ikke har bopæl i Danmark, og som ej heller tidligere har haft bopæl her i landet i et tidsrum af i alt 5 år, kun med justitsministerens tilladelse kan erhverve adkomst på fast ejendom her i landet. Det samme gælder selskaber, foreninger og andre sammenslutninger, offentlige eller private institutioner, stiftelser og legater, der ikke har hjemsted i Danmark, samt udenlandske offentlige myndigheder.

Det er herefter alene erhververens tilknytning til landet gennem bopælen her, der har betydning, hvorimod statsborgerforholdet er uden betydning. Den fremmede statsborger, der har sit faste varige hjem her i landet, har som hidtil fri adgang til at købe fast ejendom her.

Da de anførte bestemmelser i overvejende grad tager sigte på erhvervelse ved køb, er der i § 2 gjort undtagelse fra hovedreglen for erhvervelser ved arv eller gennem ægteskab eller gaver mellem slægtninge i ret op- og nedstigende linje. For sådan erhvervelse er justitsministerens tilladelse uforuden.

For den køber, der i medfør af § 1 skal have tilladelse til erhvervelsen, gælder ifølge § 3, at tilladelsen skal søges inden 6 måneder fra overdragelsens tidspunkt, medmindre ejendommen forinden er overgået til en anden ejer. Hvis ansøgning ikke indgives, meddeler justitsministeren ejeren pålæg om at afhænde ejendommen inden en af ministeren fastsat frist på mindst 6 måneder og højst 1 år. I tilfælde af en ejendoms overtagelse til brugeligt pant meddeles der under samme omstændigheder panthaveren pålæg om inden nævnte frist at lade ejendommen sælge ved tvangsauktion eller fravige pantet (§ 8).

Ved at sidestille overtagelse af pant til brugelighed med erhvervelse af adkomst (§ 4) og ved at bestemme, at aftaler om langvarige brugs- eller lejeforhold, der må antages at være indgået i omgængelsesøjemed, skal anses for ugyldige (§ 9), er mulighederne for at omgå lovens bestemmelser søgt imødegået.

Herudover indeholder loven regler om fremgangsmåden ved anmeldelse til tinglysning af erhvervsdokumenter (§ 6) og om straf (§ 10), og endelig bestemmes det i § 11, at loven optages til revision i folketingsåret 1961-62.

Om baggrunden for denne lovgivning anførte *justitsministeren* ved lovforslagets fremsættelse bl. a. følgende:

„Det vil være almindeligt kendt, at der i det sidste par år i stigende omfang har meldt sig udenlandske liebhavere til fast ejendom, navnlig sommerhuse og sommerhusgrunde, her i landet, og der har i dagspressen været omtalt planer om opkøb af større arealer i naturskønne egne med henblik på at udnytte den udenlandske efterspørgsel. Det kan ikke undre, at denne efterspørgsel og de stedfundne salg har vakt betydelig opmærksomhed. Vi lever jo i et land, der kun har begrænsede arealer tilovers til ferieformål, og den forhøjede levestandard har i forbindelse med den udvidede adgang til ferie og fritid medført, at landets egne indbyggere i stigende omfang søger ud i de frie naturområder. Der er allerede på flere steder knaphed på egnede grunde, og man må påregne, at denne udvikling vil fortsætte med forøget fart.

På baggrund heraf har regeringen fundet det rimeligt, at der indrømmes landets egne indbyggere en vis fortrinsstilling ved erhvervelse af fast ejendom.“

Lovforslaget blev ved 3. behandling vedtaget enstemmigt med 139 stemmer; 1 grønlandsk medlem undlod at stemme.

112. Lov om brandvæsenet i købstæderne og på landet. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 81. C. sp. 1045].

Fremsat skriftligt $7/10$ (F. sp. 40). 1. beh. $28/10$ (F. sp. 450). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Vagn Bro, Adolph Sørensen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Kristian Kristensen og Lynnerup Nielsen. Henvist til samme udvalg som forslag til bygge lov for købstæderne og landet. Betænkning (B. sp. 1225) afgivet $12/5$. 2. beh. $20/5$ (F. sp. 5861). Henvist til fornyet udvalgsbe-

handling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1545) afgivet $2\frac{5}{8}$. 3. beh. $\frac{1}{6}$ (F. sp. 6166). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 247).

Loven, der tilsigter at gøre reglerne om brandvæsenet mere tidssvarende, svarer med enkelte ændringer til det i folketingsåret 1958-59 fremsatte forslag til lov om brandvæsenet i købstæderne og på landet. Lovens indhold er i det væsentlige refereret i årbog 1958-59, side 492 ff., hvortil henvises.

Om de under folketingets behandling foretagne ændringer anføres:

Det er under henvisning til de større kommunale brandvæseners ordning fundet rimeligt at forhøje de foreslåede *aldersgrænser* for brandvæsenets personale. Aldersgrænsen for brandinspektører, vicebrandinspektører og brandfogder er herefter sat til 67 år i stedet for 65 år og aldersgrænsen for det øvrige mandskab til 60 år i stedet for 55 år (§§ 7 og 8).

Ved en tilføjelse til § 20 er det bestemt, at den dér omhandlede pligt til *vederlagsfrit* at yde *bistand ved ildebrand* kun kan pålægges for et *begrænset tidsrum*. Hvor det pålægges at yde hjælp i mere end 24 timer, skal kommunen herefter for det overskydende tidsrums vedkommende yde erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og for afsavn af materiel.

Bestemmelsen om *skorstensrensning* i § 31 fik en lidt ændret affattelse. Herefter skal skorstene i *almindelighed* renses *mindst 2 gange* årlig, sjældent benyttede skorstene dog kun *én gang* årlig. Tilsvarende kan bestemmes om *røgkanaler*. De nærmere regler for rensningshyppigheden skal udfærdiges af justitsministeren.

Ved en tilføjelse til § 32 fastslås det, at der ved *første ansættelse* af skorstensfejermester kun må antages *faguddannede skorstensfejere*, der har gennemgået fagets mesterskole eller har en tilsvarende af justitsministeren godkendt uddannelse.

Efter formuleringen vil skorstensfejermestre, der har opnået ansættelse før lovens ikrafttræden, ikke blive ramt af reglen, men vil kunne fortsætte i deres stilling og i givet fald opnå ansættelse andetsteds.

Loven træder i kraft den 1. april 1961.

Lovforslaget fik i folketinget tilslutning fra alle sider. Det behandlede sammen med det ovenfor under nr. 66 omtalte forslag til bygge lov for købstæderne og landet.

Der blev over for det nedsatte udvalg fremført ønske om, at *Amtsrådsforeningen* og de *private entrepriserandvæsener* kunne repræsenteres i det i § 18 omhandlede *brandråd*. Det viste sig imidlertid ikke muligt i udvalget at skabe den fornødne tilslutning hertil.

Et i udvalget rejst spørgsmål om at indføre regler om *assistance fra* de af *Civilforsvars-Forbundet* organiserede *sogneværn* til aflastning af de kommunale brandkorps gav anledning til nogen diskussion. Det nævnte spørgsmål fik en aktuel baggrund ved, at en i Jylland verserende *mosebrand* omtaltes i forbindelse med lovforslagets videre behandling.

I sin tillægsbetænkning fremhæver udvalget stærkt ønskeligheden af, at de i civilforsvarsloven indeholdte muligheder for udnyttelse af *civilforsvaret* i brand- og katastrofetjeneste udnyttedes mest muligt.

Drøftelserne medførte ikke ændringer i lovforslaget på dette punkt.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt, idet Jensen-Broby afholdt sig fra at stemme.

113. Lov om ændringer i lov om konkurs m. v. (Underpant i løsøre). (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1617. C. sp. 743].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1314). 1. beh. $\frac{16}{12}$ (F. sp. 1959). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Gideon, Bruun de Neergaard, Lannung, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. Axel Nielsen, Holger Eriksen [formand], Hougaard, Poul Nilsson, Edel Saunte, Søgaard, Robert Sørensen, Lannung [næstformand], Kristian Kristensen, Gideon, Ejnar Hansen, Lorentzen, Helga Pedersen, Sønderup, Bruun de Neergaard (fra $\frac{4}{2}$ H. K. Sørensen), Niels Ravn og Erna Sørensen). Betænkning (B. sp. 777) afgivet $\frac{24}{3}$. 2. beh. $\frac{31}{3}$ (F. sp. 4701). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 855) afgivet $\frac{6}{4}$. 3. beh. $\frac{21}{4}$ (F. sp. 5032). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. nr. 177).

Ved loven foretoges forskellige ændringer af konkurslovens regler om underpant i løsøre:.

1) Ved ophævelse af konkurslovens § 39 og ændring af lovens § 34, stk. 1, flyttedes *viljesbestemt underpant i løsøre*, der hidtil havde været placeret i konkursordenens 5. klasse og således i konkurstillfælde skulle fyldestgøres efter privilegeret gæld, op i konkursordenens 3. klasse, hvorefter det skal fyldestgøres forud for privilegeret gæld.

2) Reglen i konkurslovens § 21, stk. 2, om ubetinget *afkræftelse af underpanteret i løsøre*, når pantebrevet var udfærdiget i de sidste 8 uger før konkursen, ophævedes.

3) Ved ændring af konkurslovens § 152, stk. 2, blev den tidligere kun for en forpagter af en landejendom eller et mejeri med hensyn til udlejerens krav i anledning af brugsforholdet hjemlede undtagelse fra forbuddet i § 152, stk. 1, mod pant i tingsindbegreb udvidet til at gælde alle indehavere af *erhvervsvirksomheder, der drives fra lejet ejendom*, og sådan pantsætning kan fremtidig ske for ethvert krav mod den erhvervsdrivende. Den nye affattelse af bestemmelsen er sålydende:

„Når en erhvervsvirksomhed drives fra lejet ejendom, kan indehaveren uanset bestemmelsen i stk. 1 pantsætte det til virksomheden hørende driftsinventar og driftsmateriel — derunder maskiner og tekniske anlæg af enhver art — og ved landejendomme tillige den til ejendommen hørende besætning, gødning, afgrøder og andre frembringelser. Pantsætningen er ikke til hinder for, at de nævnte genstande udskilles ifølge en regelmæssig drift af virksomheden.“

Endvidere gennemførtes ved loven følgende ændringer i konkurslovens almindelige regler om panterrettigheder:

4) Reglen i konkurslovens § 21, stk. 1, om *afkræftelse af panterrettigheder*, der i de sidste 8 uger før konkursen er *indrømmet* nogen til sikkerhed for ikke samtidig stiftet gæld, ændredes, således at afkræftelse fremtidig skal ske, når de pågældende panterrettigheder er *stiftet* i det nævnte tidsrum.

Denne ændring suppleredes med følgende nye stk. 2 i konkurslovens § 22:

„I henseende til afkræftelse anses en panteret som stiftet på det tidspunkt, da panteretten sikredes mod tredjemand ved tinglysning, overgivelse af pantet eller lignende sikringsakt.

Ved overdragelse af fordringer, der ikke er knyttet til et omsætningspapir, er tidspunktet for underretning til skyldneren om overdragelsen afgørende.“

Afgørende for afkræftelsen er herefter tidspunktet for sikringsaktens foretagelse.

Lovforslaget fremsattes på grundlag af et udkast, udarbejdet af et af justitsministeriet den 9. maj 1955 nedsat *udvalg*, der havde til opgave at gennemgå de gældende regler om underpantsætning af løsøre og eventuelt stille forslag om ændringer af disse regler. Udvalget blev nedsat efter henstilling fra den af indenrigs- og boligministeriet i 1953 nedsatte kommission til overvejelse af landbrugets kreditproblemer, der for at øge mulighederne for kreditstiftelse mod løsøreunderpant og for at forbedre vilkårene for sådanne kreditter fandt en revision af reglerne om disse panterettigheder ønskelig.

En ændring af de tidligere regler var blevet særlig påtrængende, efter at det havde vist sig, at kredit- og hypotekforeningerne fremtidig ville være villige til at afgive såkaldte alternative lånetilbud, d. v. s. dels lånetilbud, der forudsætter, at kreditinstitutionerne, som det hidtil har været det sædvanlige, har samme prioritetsstilling i selve den faste ejendom og det til denne hørende løsøre, jfr. tinglysningslovens § 37, dels tilbud, hvorefter institutionerne for så vidt angår løsøret kun får sekundær prioritet. Der ville herigennem eventuelt kunne skabes mulighed for en bedre udnyttelse af løsøret som kreditgrundlag, idet ejeren ville kunne tilbyde en långiver 1. prioritet i dette foruden sekundær prioritet i selve ejendommen.

Udvalget afgav betænkning i 1957, og de af udvalget stillede forslag, der tager sigte på at skabe en forbedret retsstilling for underpanterettigheder i løsøre, er tiltrådt af kommissionen vedrørende landbrugets kreditforhold, jfr. kommissionens betænkning II, side 12 ff.

Loven er enslydende med udvalgets udkast, idet dog den nye formulering af konkurslovens § 152, stk. 2, med nogle redaktionelle ændringer svarer til udvalgets forslag til § 47, stk. 2, i tinglysningsloven. Efter justitsministeriets formening hørte en bestemmelse med dette indhold naturligere hjemme i konkursloven. Hertil kommer, at bestemmelsen, såfremt den optoges i tinglysningsloven, vanskeligere ville kunne gøres anvendelig på Færøerne, idet tinglysningsloven i modsætning til konkursloven ikke gælder for Færøerne. Denne opfattelse tilsluttede folketinget sig.

Loven trådte i kraft den 1. juli 1960, fra hvilket tidspunkt plakat af 23. juli 1819 og plakat af 14. maj 1834 indeholdende en nærmere bestemmelse angående privilegerede fordringers inddrivelse ophævedes. På pantebreve tinglyst før lovens ikrafttræden kommer dog de tidligere gældende regler til anvendelse.

Lovforslaget, der behandlede sammen med forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (tvangsauktion over fast ejendom) og forslag til lov om ændringer i lov om tinglysning (udslettelse af pantebreve, ejerpant, underpant i løsøre), fik ved 1. behandling en velvillig modtagelse fra alle partiers side. *K. Axel Nielsen* (S) udtalte tilfredshed med, at ændringerne kunne forventes at forbedre kreditvilkårene, ikke mindst for landbruget, hvor kostbare maskiner spillede en stadig større rolle. *Bruun de Neergaard* (KF) fremhævede, at de nye regler ikke blot ville forbedre landbrugets kreditforhold, men tillige skabe bedre kreditmuligheder for en række andre mindre erhvervsdrivende, der drev virksomhed fra lejede lokaler. Dette kunne blive af betydning under den øgede konkurrence på de store markeder.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt.

114. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Tvangsauktion over fast ejendom). (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1611. C. sp. 749].

FremSAT skriftligt $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1314). 1. beh. $\frac{16}{12}$ (F. sp. 1959). Partiernes ordførere: *K. Axel Nielsen*, *Gideon Bruun de Neergaard*, *Lannung*, *Kristian Kristensen* og *Fuglsang*. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer i lov om konkurs m. v. (underpant i løsøre). Betænkning (B. sp. 777) afgivet $\frac{24}{3}$. 2. beh. $\frac{31}{3}$ (F. sp. 4702). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 855) afgivet $\frac{6}{4}$. 3. beh. $\frac{21}{4}$ (F. sp. 5033). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. nr. 175).

Det til grund for loven liggende lovforslag var udarbejdet i tilknytning til et udkast til ændringer i retsplejeloven fra justitsministeriets udvalg vedrørende underpantsætning af løsøre.

Formålet med loven er at gennemføre de nødvendige ændringer af reglerne om tvangsauktion over fast ejendom med henblik på det af kommissionen vedrørende landbrugets kreditforhold behandlede spørgsmål om en *videregående særskilt belåning af landbrugets løsøre*. Spørgsmålet om ændring af reglerne om tvangsauktion blev rejst af kommissionen i dennes skrivelse af 15. juli 1955. Det fremgår heraf, at kredit- og hypo-

teforeningerne fremtidig vil være villige til at afgive såkaldte *alternative lånetilbud*, d. v. s. dels lånetilbud, der forudsætter, at kreditinstitutionerne, som det hidtil har været det sædvanlige, har samme prioritetsstilling i selve den faste ejendom og det til denne hørende løsøre, jfr. tinglysningslovens § 37, dels tilbud, hvorefter institutionerne for så vidt angår løsøret kun får sekundær prioritet. Der vil herigennem eventuelt kunne skabes mulighed for en bedre udnyttelse af løsøret som kreditgrundlag, idet ejeren vil kunne tilbyde en långiver 1. prioritet i dette foruden sekundær prioritet i selve ejendommen.

Den praktiske gennemførelse af en sådan belåningsform forudsætter imidlertid, at det ved en tvangsauktion kan afgøres, hvorledes købesummen for ejendommen med tilbehør skal fordeles mellem panthaverne efter deres prioritetsstilling i henholdsvis den faste ejendom og tilbehøret.

Da de tidligere regler herom i retsplejeloven ikke var tilfredsstillende, er der ved loven, der trådte i kraft den 1. juli 1960, gennemført en mere hensigtsmæssig formulering af bestemmelserne i retsplejelovens §§ 560 og 564. Samtidig gennemførtes redaktionelle ændringer af retsplejelovens § 616, stk. 2 og 3.

Om de væsentligste af ændringerne bemærkes:

1) Som nyt 4. punktum i retsplejelovens § 560, *stk. 1*, indføjes:

„Skal der på grund af uensartet behæftelse af ejendommen og dennes tilbehør i henhold til bestemmelsen i 4. stykke foretages særskilt opråb af ejendommens tilbehør eller en del af dette, skal auktionsvilkårene indeholde en fortegnelse over det tilbehør, der skal opråbes særskilt.“

Den omstændighed, at fortegnelsen indgår som led i auktionsvilkårene — eller i det i § 560, *stk. 3*, omhandlede tilfælde som et tillæg til disse — indebærer, at tvistigheder om omfanget af det nævnte tilbehør må afgøres på samme måde som andre spørgsmål vedrørende auktionsvilkårene, d. v. s. eventuelt ved fogdens kendelse, jfr. retsplejelovens § 567.

Samtidig ophævedes det tidligere 4. punktum i § 560, *stk. 1*, hvorefter genpart af ejendomsbladet, afskrift af adkomst-

dokumentet samt udskrift af udlægsforretningen til brug ved tvangsauktion skulle leveres inden 5 dage efter bestillingen. Bestemmelsen havde kun ringe selvstændig betydning, da tinglysningsanordningen og retsplejelovens § 41, stk. 3, foreskriver, at udskrifter i almindelighed skal leveres inden 1 uge efter bestillingen.

2) Affattelsen af retsplejelovens § 560, stk. 3, ændres til følgende:

„En panthaver, som foruden i selve den faste ejendom har pant i det til ejendommen hørende løsøre eller nogen del heraf, kan senest på det i § 561 omhandlede møde fordre, at en auktion, der af en anden kreditor er begæret afholdt over ejendommen uden sådant tilbehør eller kun med en del heraf, skal omfatte de til ham pantsatte løsøregenstande af omhandlede art. Det påhviler i så fald den panthaver, der fremsætter begæringen, at tilvejebringe en fortegnelse over det nævnte tilbehør som tillæg til auktionsvilkårene. På auktionen opråbes ejendommen og det nævnte tilbehør som fastsat i 4. stykke. Fremsets krav i henhold til første punktum af kreditor ifølge et skadesløsbrev eller et ejerpantebrev, skal der, såfremt fordringen i sin helhed bestrides, stilles sikkerhed, hvis størrelse bestemmes af fogden.“

Bestemmelsen svarer i det væsentlige til det af udvalget vedrørende underpantssætning af løsøre udarbejdede forslag, omend med enkelte afvigelser.

Under folketingsudvalgets behandling af forslaget spurgte udvalget justitsministeren om retsvirkningen af den i bestemmelsen omhandlede fortegnelse over tilbehøret. Af ministerens svar, der sammen med spørgsmålet er citeret i udvalgets betænkning, fremgår, at hverken tvangsauktionen som sådan eller den omhandlede fortegnelse medfører ekstinktion af tredjemands ret. Køberen må tilbagelevere genstanden, hvis denne tilhører tredjemand, men kan forlange købesummen for genstanden tilbage. Om objektivt ansvar for rekvirenten for vanhjemmel kan der ikke blive tale ved en tvangsauktion, og såfremt rekvirenten har udvist tilbørlig omhu ved udfærdigelsen af fortegnelsen, kan der derfor ikke pålægges ham noget ansvar.

3) Som nyt *stk. 4 i § 560* indføjes:

„Har panthaverne pant i ejendommen og det til denne

hørende tilbehør, men med indbyrdes afvigende prioritetsstilling, opråbes de uensartet behæftede dele af pantet først hver for sig og derefter samlet. Er det højeste ved samlet opråb fremkomne bud højere end eller lig med summen af de højeste ved særskilt opråb fremkomne bud, antages det samlede bud, og auktionssummen fordeles da efter forholdet mellem de højeste ved særskilt opråb fremkomne bud. Foranstående bestemmelser er ikke til hinder for, at en anden fordelingsmåde fastsættes i auktionsvilkårene.“

4) Efter bestemmelsen i retsplejelovens § 564, stk. 2, skal der, såfremt ejendommen skal overleveres, inden betaling finder sted, stilles sikkerhed for værdien (vurderingssummen) af driftsinventar og driftsmateriel m. v.

Som følge af, at der efter den nye bestemmelse i § 560, stk. 4, kan blive tale om særskilt salg af tilbehør, er bestemmelsen ændret, således at den også omfatter sådant salg.

5) Samtidig er den i retsplejelovens § 560, stk. 1, 2. punktum, indeholdte bestemmelse om, at der med begæringen om tvangsauktion skal følge afskrift af det senest tinglyste adkomstdokument, ophævet.

Ophævelsen er i bemærkningerne til lovforslaget begrundet med, at afskriften i reglen findes at være uden praktisk interesse. Hertil kommer, at udfærdigelsen af afskrifterne i perioder med mange auktioner påfører dommerkontorerne et betydeligt merarbejde, ligesom kravet om afskriften forøger omkostningerne ved auktionen.

Lovforslaget, der behandlede sammen med forslag til lov om ændringer i lov om konkurs m. v. (underpant i løsøre) og forslag til lov om ændringer i lov om tinglysning (udslettelse af pantebreve, ejerpant, underpant i løsøre), fik en velvillig modtagelse fra alle partiers side. *K. Axel Nielsen* (S), der udtalte sin tilfredshed med lovforslaget i øvrigt, fandt det imidlertid uheldigt, at en løsøre-underpanthaver — i modsætning til hvad der gjaldt ved pant i fast ejendom — stadig var nødt til at søge dom over debitor for at kunne sætte pantet på auktion, men han forstod på bemærkningerne til lovforslaget, at også denne forskelsbehandling ville blive søgt afhjulpet. Lovforslaget vedtoges enstemmigt ved 3. behandling.

115. Lov om ændringer i lov om tinglysning. (Udslettelse af pantebreve, ejerpant, underpant i løsøre). (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1369. C. sp. 745].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1314). 1. beh. $\frac{16}{12}$ (F. sp. 1959). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Gideon, Bruun de Neergaard, Lannung, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer i lov om konkurs m. v. (underpant i løsøre). Betænkning (B. sp. 777) afgivet $\frac{24}{3}$. 2. beh. $\frac{31}{3}$ (F. sp. 4702). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 855) afgivet $\frac{6}{4}$. 3. beh. $\frac{21}{4}$ (F. sp. 5033). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. nr. 176).

Ved loven, der trådte i kraft den 1. juli 1960, gennemførtes ændringer af tinglysningslovens § 11, stk. 2, vedrørende *betingelserne for pantebrevs udslettelse af tingbogen*, § 40, stk. 1, vedrørende *ejerpant* og §§ 44, 47 og 48 vedrørende *pantebreve, der giver underpant i løsøre*.

Om de enkelte ændringer bemærkes:

1) Efter den tidligere formulering af tinglysningslovens § 11, stk. 2, krævedes til udslettelse af pantebreve enten fremlæggelse af selve pantebrevet i kvitteret stand eller bevis for, at panteretten var ophørt ifølge retsbeslutning.

Til denne bestemmelse føjedes ved ændringsloven som nyt punktum:

„Pantebreve til statskassen og de af staten etablerede låneinstitutioner samt kreditforeninger (kreditkasser) og hypotekforeninger kan dog efter dommerens bestemmelse udslettes mod kvittering af den ifølge tingbogen berettigede.“

Baggrunden for den tidligere regel — der stadig er hovedreglen — var, at pantebrevet kunne være overdraget af den i tingbogen anførte kreditor. Det ville derfor i almindelighed ikke være betryggende at tillade udslettelse af pantebrevet blot på grundlag af en løs kvittering udstedt af den, der ifølge tingbogen var kreditor efter pantebrevet.

For så vidt angik pantebreve til kreditforeninger, var det i retspraksis antaget, at udslettelse kunne ske på grundlag af

løs kvittering, idet disse pantebreve efter de herom gældende regler ikke kan videreoverdrages eller gøres til genstand for individuel retsforfølgning. I andre tilfælde kunne der imidlertid opstå praktiske vanskeligheder, når en pantsætter, der havde indfriet pantebrevet og modtaget det tilbage i kvitteret stand, ikke straks sørgede for at få pantebrevet afløst og det derefter bortkom.

Ved ændringen er der derfor åbnet mulighed for, at de i bestemmelsen omtalte pantebreve efter dommerens nærmere bestemmelse kan udslettes af tingbogen mod fremlæggelse af løs kvittering, men uden fremlæggelse af selve pantebrevet. I praksis kan man — til trods for at disse pantebreve efter deres formulering er omsætningspapirer — bortse fra muligheden af, at pantebrevene er videreoverdraget.

Tinglysningsdommerens afgørelse vil kunne påkæres til landsretten efter reglen i tinglysningslovens § 36.

2) Efter den tidligere formulering af tinglysningslovens § 40, stk. 1, havde ejeren, når en tinglyst panteret i fast ejendom ophørte helt eller delvis eller viste sig at være ugyldigt stiftet, uanset modstående aftale med efterstående panthavere eller andre, ret til at besætte den således ledigblevne plads med en ny panteret, medmindre han udtrykkelig ved ophøret eller senere gav afkald på denne ret. Dersom pantebrevet afløstes efter panterettens ophør, uden at ejeren samtidig benyttede sig af sin ret til at besætte den ledige plads med en ny panteret, skulle det fremgå af tingbogen, at den tidligere panteret nu tilkom ejeren. I tilfælde af udlæg, konkurs og anden retsforfølgning tilfaldt en ledig panteret kreditorerne. Dette sidste indebar, at kreditorer, der ikke forud har pant i ejendommen, ville kunne sikre sig dækning af auktionsprovenuet forud for efterstående panthavere, der måtte respektere ejerpanteret. Endvidere medførte reglen, at tinglysningsdommeren, når en panteret afløstes, måtte overveje, hvorvidt der var opstået ejerpanteret, og i bekræftende fald foretage notering herom.

Efter ændringen har § 40, stk. 1, følgende ordlyd:

„Ophører en tinglyst panteret i fast ejendom, være sig helt eller delvis, eller viser den sig ikke at være gyldigt stiftet,

har ejeren, uanset modsat aftale med en efterstående panthaver eller andre, ret til at besætte — enten straks eller senere — den således ledige plads med en ny panteret, medmindre han ved ophøret eller senere giver afkald på denne ret. Aflyses panteretten, uden at ejeren samtidig benytter sig af sin ret til at besætte den ledige plads med en ny panteret, skal det på begæring noteres i tingbogen, at den tidligere panteret nu tilkommer ejeren. Er notering ikke foretaget, rykker de efterstående berettigede op i den ledige plads. Ved tvangsauktion tilfalder en ledig plads de øvrige i ejendommen berettigede. Det samme gælder, såfremt ejendommen på anden måde end ved tvangsauktion bortsælges af et konkurs- eller gældsfrågælsesbo.“

Bestemmelsen i 1. *punktum* svarer til den tidligere bestemmelse bortset fra, at der ikke længere skal kræves et *udtrykkeligt* afkald på ejerpanthav fra ejerens side. Ændringen er en følge af den nye formulering af 2.-3. *punktum*, hvorefter undladelse af at begære ejerpanthav noteret virker som et afkald til fordel for de efterstående rettighedshavere. Ved indførelse af en regel om, at ejerpanthav kun skal noteres, såfremt det begæres ved aflysningen, opnår man, at tinglysningskontorerne i de mange tilfælde, hvor ejeren ikke er interesseret i ejerpanthavet og måske slet ikke er opmærksom herpå, undgår at bruge tid på overvejelser om, hvorvidt ejerpanthav er opstået ved indfrielse af en panteret.

Som bestemmelsen er formuleret, indebærer selve den omstændighed, at notering ikke finder sted, at de efterstående rettighedshavere rykker op i den ledige plads. Tidligere blev spørgsmålet, om ejerpanthav var opstået, derimod afgjort uafhængigt af den formelle notering. Når man har ændret formuleringen, skyldes det ønsket om at skabe så klare og let praktisable regler som muligt.

Bestemmelsen i 4. *punktum* medfører, at ejerens personlige kreditorer (eller efterstående panthavere), selv om der efter de foranstående regler består en ledig plads, ikke kan besætte denne ved udlæg eller anden retsforfølgning. Efter formålet med ændringen må dette gælde, også hvis der på den ledige plads er tinglyst et ejerpanthavsbrev eller et skadesløsbrev og ligeså, hvis ejeren i stedet for kvittering på et indfriet pantebrev får dette tiltransporteret. Ejeren vil derimod som ovenfor berørt i overensstemmelse med lovens hovedprincip fortsat kunne udnytte den ledige plads til optagelse af ny kredit, og denne ret bevares, indtil ejendommen eventuelt sælges eller overtages ved tvangsauktion. Han vil herigennem eventuelt have mulighed for at afværge auktionen.

Sidste punktum blev efter forslag fra justitsministeren indføjet under sagens 2. behandling. Ministerens ændringsforslag, der var foranlediget af et spørgsmål fra det folketingsudvalg, der behandlede sagen, vedtoges uden afstemning.

Spørgsmålet om ændring af § 40, stk. 1, rejstes over for justitsministeriet ved en henvendelse fra Den danske Dommerforening, foranlediget af nogle artikler af professor, dr. jur. Fr. Vinding Kruse i tidsskriftet „Juristen“ 1958, s. 479 ff, og 1959, s. 21 ff og side 50-51.

Efter justitsministeriets opfattelse kunne det ikke betegnes som rimeligt, at ejerens personlige kreditorer, der har ydet kredit uden at sikre sig pant i ejendommen, ved udlæg o. lign. skal kunne opnå mulighed for dækning forud for ejendommens panthavere. Ved at afskære dem herfra udelukker man jo ikke kreditorerne fra at søge fyldestgørelse gennem udlæg i ejendommen, men konsekvensen bliver kun, at de må respektere de allerede tinglyste panterrettigheder, og en sådan ordning er efter justitsministeriets opfattelse ikke uforenelig med lovens hovedprincip, nemlig at ejeren selv har ret til at besætte den ledige plads med en ny panteret, jfr. § 40, 1. punktum.

Også praktiske grunde talte for ændringen. Således medførte udlægshavernes besættelse af ejerpanterrettighederne, at fordelingen af provenuet på tvangsauktioner kunne blive endog særdeles indviklet og gøre det vanskeligt for de interesserede at overskue auktionens konsekvenser. Gennemførelsen af låneordninger med forskellig prioritetsstilling i den faste ejendom og løsøret for samme panthaver ville yderligere kunne komplicere problemerne omkring ejerpanterrettighederne.

3) Ændringerne af reglerne om *pantebreve*, hvorved der gives *underpant i løsøre*, bygger på et udkast til ændring af tinglysningsloven, der er udarbejdet af justitsministeriets udvalg vedrørende underpant i løsøre og optaget i udvalgets betænkning af 1957. Formålet med udkastet var at forbedre retsstillingen for underpant i løsøre og derved skabe mulighed for en mere tilfredsstillende finansiering på grundlag af løseværdierne.

Den vigtigste af denne gruppe ændringer vedrører tinglysningslovens § 47, der ved ændringsloven fik følgende affattelse:

„Pantebreve, der giver underpant i løsøre, skal tinglyses for at få gyldighed mod aftaler, der i god tro indgås med pants ejer, og mod retsforfølgning.

Tinglysning af underpant i løsøre sker ved pantsætterens

personlige værneting eller, hvis han ikke har noget værneting her i landet, ved Københavns byret.

Pantebreve, der giver underpant i bestemte løsøregenstande, udslettes, når der er forløbet 10 år efter pantebrevets tinglysning og der ikke inden denne frists udløb er anmeldt fornyet tinglysning.

Omsætningspapirer, simple gældsbreve og andre fordringer kan ikke pantsættes ved tinglysning af pantebrev efter de i stk. 1-3 givne regler.

Justitsministeren bemyndiges til at træffe bestemmelse om, at der oprettes et hele landet omfattende *register*, hvori samtlige tinglyste pantebreve i løsøre eller enkelte grupper heraf indføres, og hvoraf enhver efter skriftlig begæring kan forlange udskrift mod en derfor fastsat afgift.“

Ved den nye regel opnåedes en væsentlig *forbedret retsstilling for løsøreunderpantet*, hvorved der navnlig kan peges på, at løsøreunderpantet, der efter de tidligere regler ved tinglysningen kun opnåede beskyttelse mod aftaler og upriviligerede kreditorer, fremtidig også opnår beskyttelse mod privilegerede kreditorer. Ændringen har sammenhæng med de samtidig gennemførte ændringer af konkursloven: ophævelsen af konkurslovens § 39 og ændringen af konkurslovens § 34, stk. 1.

Endvidere indebar den nye formulering ophævelse af den tidligere regels krav om, at tinglysning skulle ske inden 7 dage efter pantebrevets oprettelse, hvilket fandtes uden betænkelighed, navnlig under hensyn til, at afkræftelsesfristen i konkurstilfælde ifølge den samtidig gennemførte ændring af konkurslovens §§ 21 og 22 fremtidig regnes fra pantebrevets tinglysning.

Ligeledes ophævedes den tidligere gældende regel om fornyet tinglysning, når pantets ejer flyttede til en anden retskreds. Det af justitsministeriet nedsatte udvalg udtalte herom i sin betænkning, at selv om denne ophævelse efter udvalgets opfattelse kunne ske, uden at man indførte et centralregister, anså man det dog for praktisk, at justitsministeriet ved den nye lovbestemmelse bemyndigedes til at oprette et centralregister, hvis der skulle vise sig trang hertil, jfr. nu § 47, stk. 5.

Endvidere ophævedes ved ændringsloven bestemmelsen i tinglysningslovens § 48 *stk. 3*, hvorefter arrest skulle tinglyses ved skyldnerens personlige værneting for at opnå gyldighed over for aftaler, der i god tro blev indgået med skyldneren

om de arresterede genstande. Ophævelsen medfører ikke nogen ændring i reglerne om, at arrest i fast ejendom skal tinglyses ved den faste ejendoms værneting, jfr. tinglysningslovens § 1, og arrest i skibe registreres i skibsregistret, jfr. skibsregistreringslovens § 31.

Endelig foretoges ved ændringslovens nogle mindre væsentlige ændringer af tinglysningslovens § 44, stk. 2 og 3.

Lovforslaget, der behandlede sammen med forslag til lov om ændringer i lov om konkurs m. v. (underpant i løsøre) og forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje (tvangsauktion over fast ejendom), fik ved 1. behandling en velvillig modtagelse fra alle partiers side. *K. Axel Nielsen* (S) udtrykte sin tilfredshed over, at justitsministeren ikke havde fulgt det forslag, som det af justitsministeriet nedsatte udvalg havde fremsat om registrering af rettigheder over motorkøretøjer. Et sådant register ville være et stort og kostbart apparat, og det var efter hans mening endnu ikke påkrævet. De nye regler om ejerpant var det vanskeligt at vurdere, og de måtte overvejes nærmere i udvalget. *Gideon* (V) foreslog, at man lod den i lovforslaget indeholde bemyndigelse til justitsministeren til at oprette et centralregister over løsørepantebreve udgå. Nyten af et sådant register ville ikke komme til at stå i rimeligt forhold til omkostningerne. Med hensyn til de nye ejerpantregler turde han endnu ikke udtale sig. Spørgsmålet måtte nærmere undersøges i udvalget. Der var for *Gideon* lidt tvivl med hensyn til den foreslåede tilføjelse til § 11. Formelt var der jo intet i vejen for, at pantebreve til statskassen og statslånsinstitutioner transportereds videre, efter at de var kvitteret, og dette burde man måske udelukke. *Bruun de Neergaard* (KF) mente, at et centralregister over løsørepant kunne være nødvendigt, men måske kunne man overveje at indføre et almindeligt centralt personbogs kontor for hele landet. Derved kunne dobbelt ekspedition undgås. Heller ikke *Bruun de Neergaard* fandt ændringen af § 11 uden betænkeligheder, når de pågældende pantebreve kunne være videreoverdraget efter at være kvitteret.

Lovforslaget henvistes til et udvalg, der i sin enstemmige betænkning citerede en række spørgsmål til justitsministeren og ministerens besvarelser. Det fremgår af besvarelserne, at ministeren ikke tillagde de fremkomne betænkeligheder over den foreslåede ændring af § 11 nogen vægt. Man havde i praksis aldrig set, at de omhandlede pantebreve var videretransporteret efter at være kvitteret, og hvis det alligevel skulle ske, ville den nye pantlover sørge for at få sin ret tinglyst — allerede for at sikre sig at få indkaldelse til eventuel tvangsauktion. Udvalget indstillede i betænkningen herefter enstemmigt forslaget til vedtagelse med den ovenfor omtalte ændring ved-

rørende en tilføjelse til den foreslåede affattelse af tinglysningslovens § 40, stk. 1.

Ved 2. behandling udtalte *Gideon* (V), at han i de oplysninger, der var fremkommet, havde fundet støtte for sin tidligere udtalelse om, at bemyndigelsen til justitsministeren til at oprette et centralregister burde udgå. Han ønskede, at dette spørgsmål blev overvejet i udvalget mellem 2. og 3. behandling.

I tillægsbetænkningen udtalte udvalget enstemmigt:

„Udvalget har holdt et møde og har herunder haft samråd med justitsministeren.

Efter at ministeren har oplyst, at den som § 47, sidste stykke, i tinglysningsloven foreslåede bestemmelse alene tilsigter at gøre det muligt at indføre et til ægtepagtsregisteret svarende centralregister, hvortil tinglysningskontorerne skal indsende meddelelse om tinglysning af rettigheder over løsøre, indstiller hele *udvalget* de foreliggende lovforslag til endelig *vedtagelse* i den form, hvori de foreligger efter 2. beyandling.“

Ved 3. behandling vedtoges det ændrede lovforslag enstemmigt.

116. Lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer.

(Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1585. C. sp. 501].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1319). 1. beh. $\frac{17}{12}$ (F. sp. 1990). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Per Federspiel, Gottschalck-Hansen, Lannung, J. M. Pedersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Horn, Alsing Andersen, Holger Eriksen, Kolbjørn, K. Axel Nielsen [formand], Lars M. Olsen, Axel Ivan Pedersen, Lannung [næstformand], J. M. Pedersen, Per Federspiel, Damsgaard, Ejner Kristensen, Lorentzen, Paabøl, Gottschalck-Hansen, Bruun de Neergaard (fra $\frac{4}{2}$ Ninn-Hansen), og Jørgen Jørgensen (Ullerup) fra $\frac{18}{2}$ H. K. Sørensen)). Betænkning (B. sp. 485) afgivet $\frac{3}{3}$. 2. beh. $\frac{8}{3}$ (F. sp. 3813). 3. beh. $\frac{17}{3}$ (F. sp. 4112). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 135).

Loven har nær tilknytning til og gennemførtes samtidig med de 3 nedenfor omtalte love om ændringer i retsplejeloven (tvangsauktion over skibe og luftfartøjer), om ændring i gældsloven og om ændringer i auktionslederloven.

Med forbillende i de for fast ejendom og skibe gældende bestemmelser indfører loven et særligt *register*, hvori privat-

retlige rettigheder over luftfartøjer, der er indført i det i luftfartsloven omhandlede nationalitetsregister, skal registreres for at opnå beskyttelse over for aftaler om luftfartøjer og mod retsforfølgning. Herudover indeholder loven en række bestemmelser, der tilsigter at skabe det fornødne grundlag for, at Danmark kan ratificere den i Genève den 19. juni 1948 indgåede konvention om anerkendelse af rettigheder over luftfartøjer.

Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes ved kgl. anordning.

Ved fremsættelsen af forslagene til nærværende lov og de 3 andre forannævnte love anførte *justitsministeren* bl. a.:

„Det er en nærliggende tanke at søge at tilvejebringe en international ordening netop med hensyn til rettigheder over luftfartøjer, og tanken er da heller ikke ny. Allerede i tyverne begyndte en international juridisk komité at arbejde med spørgsmålet, og i 1931 vedtog komiteen to konventionsudkast, der dog aldrig nåede videre. Først efter den anden verdenskrigs afslutning kom der igen gang i arbejdet, og efter en række drøftelser inden for International Civil Aviation Organization nåede man på et møde i Genève i 1948 frem til at vedtage en *konvention* om spørgsmålet. Konventionen blev i januar 1949 underskrevet af Danmark, og samtidig underskrev også Norge og Sverige. Konventionen indeholder først og fremmest en række bestemmelser om, under hvilke betingelser og i hvilket omfang man er pligtig til at anerkende rettigheder over udenlandske luftfartøjer, men enkelte af dens bestemmelser gælder dog også luftfartøjer, der er registreret her i landet.

Justitsministeriet nedsatte i 1950 et *udvalg* til at udarbejde udkast til retsregler vedrørende luftprivatretten med særligt henblik på gennemførelse af de internationale luftprivatretskonventioner. Dette udvalg afgav i 1957 en betænkning, der behandlede spørgsmålet om registrering af rettigheder over luftfartøjer og indeholdt udkast til lov herom samt udkast til love om ændringer i retsplejeloven og gældsbrevsloven. Udkastet til lov om registrering af rettigheder indeholdt ud over de bestemmelser om anerkendelse af rettigheder over udenlandske luftfartøjer, der var nødvendige for, at Danmark kunne tiltræde Genèvekonventionen af 1948, et forslag til en registreringsordning for rettigheder over luftfartøjer. Udvalget begrundede forslaget om indførelsen af en sådan registreringsordning med, at det i længden forekom utilfredsstillende at blive stående ved den nuværende regulering af rettigheder over luftfartøjer, der bl. a. medførte, at panterrettigheder kun nød den begrænsede retsbeskyttelse, som tilkom andre underpanterrettigheder i løsøre. Luftfartøjernes

meget betydelige værdi, den sikkerhed, hvormed de lod sig identificere, og ønsket om at lette finansieringen af luftfarten gennem tilvejebringelse af en egentlig realkreditordning havde i andre lande ført til en udstrakt sidestilling af luftfartøjer med skibe og faste ejendomme. Hertil kom, at det ville være en tvivlsom fordel at ratificere Genèvekonventionen, hvis man ikke samtidig indførte en registreringsordning, idet konventionens bestemmelser ville medføre, at man blev forpligtet til at anerkende rettigheder over udenlandske luftfartøjer, medens der ikke sikredes ejere og andre rettighedshavere vedrørende her i landet hjemmehørende luftfartøjer en tilsvarende beskyttelse i udlandet.

Bestemmelserne i udvalgets udkast til lov om ændringer i retsplejeloven vedrørte tvangsauktion over luftfartøjer og var for størstedelens vedkommende nødvendiggjort af konventionen. Den foreslåede ændring i gældsloven gik ud på at gøre pantebreve i luftfartøjer til omsætningsgældsbreve ligesom pantebreve i skibe og fast ejendom og stod således i nær sammenhæng med udkastet til registreringsloven, der jo tilsigtede at ligestille luftfartøjer med skibe og fast ejendom.

Udvalget har i sit arbejde stået i nær kontakt med de øvrige nordiske lande. Det har dog ikke været muligt at tilvejebringe fælles lovttekster. For de processuelle bestemmelsers vedkommende hænger dette sammen med, at landenes retsplejeregler afviger væsentligt fra hinanden. Medens man fra svensk og dansk side har valgt at henlægge registreringen af rettigheder til en egentlig judiciel myndighed, har Norge ikke ønsket at foretage nogen ændring i den eksisterende ordning, hvorefter det offentligtretlige nationalitetsregister også benyttes til registrering af rettigheder. Det har heller ikke været muligt at nå frem til fælles svensk-danske regler. Fra svensk side har man under hensyn til en fremtidig reform af de gældende regler om registrering af rettigheder over fast ejendom ikke ønsket at gå videre end til at give regler om registrering af panterettigheder. I Danmark er en almindelig reform allerede gennemført med tinglysningsloven af 1926, og det har derfor været naturligt at tage denne lov som forbillede for de danske regler.

De norske love, som svarer til det fremsatte forslag om registrering af rettigheder over luftfartøjer, er vedtaget i 1952 og de tilsvarende svenske love i 1955.

De nu foreliggende lovforslag er udarbejdet på grundlag af udvalgets lovudkast. Justitsministeriet har på alle afgørende punkter kunnet tiltræde de synspunkter, der er kommet til orde i udvalgets betænkning, og de ændringer, der er foretaget i udkastene, er da også i det væsentlige af formel karakter. Man har søgt at nærme forslaget så meget som muligt til tinglysningsloven ved i endnu højere grad end i udkastet at anvende denne lovs systematik og sprogbud . . .

Forslaget til lov om ændringer i auktionslederloven er ikke udarbejdet på grundlag af et udkast fra luftprivatretsudvalget. Efter denne lov kan frivillige auktioner og efter fogdens henvisning også tvangsauktioner afholdes af en auktionsleder. Undtaget herfra er dog fast ejendom og skibe. Da de øvrige lovforslag tilsigter en retlig sidestilling af luftfartøjer med skibe og fast ejendom, har man ment det rigtigst at udvide undtagelsesbestemmelsen i auktionslederloven til også at omfatte luftfartøjer, således at ligestillingen også gennemføres inden for dette område.

Justitsministeriet har benyttet lejligheden til at gennemgå de gældende auktionsbestemmelser med henblik på spørgsmålet om, hvorvidt den nye skibsregistreringslov af 1957 bør medføre ændringer af reglerne. Det udvalg, på grundlag af hvis udkast skibsregistreringsloven er udarbejdet, udtalte i sin betænkning, at den nye skibsregistreringslov nødvendiggjorde visse ændringer i retsplejeloven, men kom dog ikke nærmere ind på, hvilke ændringer man havde i tankerne. Gennemgangen er resulteret i, at retsplejelovens tvangsauktionsregler foreslås ændret, således at der i det væsentlige kommer til at gælde samme regler for skibe og luftfartøjer.“

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier og vedtoges enstemmigt med et par mindre ændringer af tydeliggørende art.

117. Lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Tvangsauktion over skibe og luftfartøjer). (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1603. C. sp. 513].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1319). 1. beh. $\frac{17}{12}$ (F. sp. 1990). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Per Federspiel, Gottschalck-Hansen, Lannung, J. M. Pedersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 485) afgivet $\frac{3}{3}$. 2. beh. $\frac{8}{3}$ (F. sp. 3813). 3. beh. $\frac{17}{3}$ (F. sp. 4113). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 136).

Loven har nær tilknytning til og gennemførtes sammen med 3 andre love, som det nærmere fremgår af, hvad der er anført i redegørelsen for den ovenfor omtalte sag: lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer.

Ved loven foretages nogle ændringer i §§ 544, 551, 555 og 592 i den gældende retsplejelov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 265

af 15. september 1953, med henblik på at sætte Danmark i stand til at ratificere den i Genève den 19. juni 1948 indgåede konvention om anerkendelse af rettigheder over luftfartøjer. Samtidig har man benyttet lejligheden til at bringe retsplejelovens bestemmelser om tvangsauktion over skibe i overensstemmelse med de nye regler i lov nr. 93 af 29. marts 1957 om skibsregistrering. Der kommer i fremtiden til på dette område at gælde omtrent de samme regler for skibe og luftfartøjer.

Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes ved kgl. anordning.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier. Det vedtoges uændret og enstemmigt.

118. Lov om ændring i gældsbrevsloven. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1609. C. sp. 517].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1319). 1. beh. $\frac{17}{12}$ (F. sp. 1990). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Per Federspiel, Gottschalck-Hansen, Lannung, J. M. Pedersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 485) afgivet $\frac{2}{3}$. 2. beh. $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3813). 3. beh. $\frac{17}{3}$ (F. sp. 4113). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 114).

Loven har nær tilknytning til og gennemførtes sammen med 3 andre love, som det nærmere fremgår af, hvad der er anført i foranstående redegørelse for loven om registrering af rettigheder over luftfartøjer.

Ved loven foretages en ændring i § 11, stk. 2, i lov nr. 146 af 13. april 1938 om gældsbreve, gående ud på, at gældsbreve, der giver pant i registreret luftfartøj, i almindelighed skal være omsætningsgældsbreve, så at luftfartøjer i så henseende ligestilles med faste ejendomme og skibe.

Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes ved kgl. anordning.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

119. Lov om ændringer i auktionslederloven. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1581. C. sp. 519].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1319). 1. beh. $\frac{17}{12}$ (F. sp. 1990). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Per Federspiel, Gottschalck-Hansen, Lannung, J. M. Pedersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer m. fl. lovforslag. Betænkning (B. sp. 485) afgivet $\frac{3}{3}$ 2. beh. $\frac{8}{3}$ (F. sp. 3813). 3. beh. $\frac{17}{3}$ (F. sp. 4113). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 115).

Loven har nær tilknytning til og gennemførtes sammen med 3 andre love, som det nærmere fremgår af, hvad der er anført i foranstående redegørelse for loven om registrering af rettigheder over luftfartøjer.

Ved loven foretages nogle ændringer i lov nr. 132 af 16. april 1935 om offentlig auktion ved auktionsledere.

Herom anføres i bemærkningerne til det af justitsministeren fremsatte lovforslag:

„Ifølge auktionslederlovens § 1, stk. 3, kan frivillige offentlige auktioner over fast ejendom og registreringspligtige skibe ikke afholdes af auktionslederen. I bemærkningerne til lovforslaget begrundes dette med, at der ved sådanne auktioner kan opstå tvivlsspørgsmål og tvistigheder, hvis afgørelse kræver juridisk sagkundskab, ligesom der i tilslutning til auktionen skal foretages notering i tingbøgerne og skibsregistret (RT 1934-35, till. A, sp. 3134).

Tilsvarende gælder ifølge § 2, stk. 1, at tvangsauktion over fast ejendom og registreringspligtige skibe skal afholdes af fogeden og ikke af denne kan henvises til auktionslederen.

Efter skibsregistreringsloven af 1. april 1892 med senere ændringer var alle her i riget hjemmehørende skibe, som målt til en register-tonnage af 20 tons brutto eller derover, med visse undtagelser registreringspligtige. På den anden side kunne skibe, der målt til mindre register-tonnage, ikke indføres i skibsregistret, og de særlige regler om stiftelse af rettigheder i registrerede skibe kunne ikke finde anvendelse.

Efter den nye skibsregistreringslov af 29. marts 1957 kan

skibe, hvis bruttoregister tonnage er mindre end 20 tons brutto, optages i skibsregistret, hvis de er målt til eller ved foreløbig registrering skønnes at ville blive målt til en register tonnage af 5 tons brutto eller derover. Rettigheder over de i skibsregistret indførte skibe, hvad enten de er registreringspligtige eller ej, skal ifølge loven registreres for at opnå beskyttelse over for aftaler om skibet og mod retsforfølgning.

Da der således med hensyn til registrering af rettigheder gælder samme regler for ikke registreringspligtige, registrerede skibe som for registreringspligtige skibe, foreslås de førnævnte bestemmelser i auktionslederloven ændret, således *at det afgørende for, om auktionen skal afholdes af fogeden, bliver, om skibet er registreret.*

Ved det samtidig hermed udarbejdede forslag til lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer foreslås der indført regler, hvorefter der i det væsentlige kommer til at gælde samme regler for registrering af rettigheder over luftfartøjer som for tinglysning og registrering af rettigheder over fast ejendom og skibe.

Justitsministeriet har herefter fundet det rigtigst at foreslå de nævnte undtagelsesbestemmelser i auktionslederloven udvidet til også at gælde auktion over luftfartøjer, der er indført i det i luftfartsloven omhandlede nationalitetsregister.

I overensstemmelse med forslag til lov om registrering af rettigheder over luftfartøjer fastsættes tidspunktet for lovens ikrafttræden ved kgl. anordning.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

120. Lov om ændring i lov om folketingets ombudsmand. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 2917. C. sp. 159].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{2}$ (F. sp. 2755). 1. beh. $\frac{11}{2}$ (F. sp. 2852). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Vagn Bro, Bøgholm, Kirkegaard, Kristian Kristensen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. 2. beh. $\frac{19}{2}$ (F. sp. 3200). 3. beh. $\frac{24}{2}$ (F. sp. 3235). *Loven stadfæstet 16. marts 1960.* (Lovt. nr. 91).

Ved loven udskydes fristen for optagelse til revision af lov nr. 203 af 11. juni 1954 om folketingets ombudsmand som ændret senest ved lov nr. 205 af 11. juni 1959 (årbog 1958-59, side 407) fra folketingsåret 1959-60 til *folketingsåret 1960-61*.

Som begrundelse herfor anføres i bemærkningerne til det af justitsministeren fremsatte lovforslag:

„I folketingsåret 1958-59 fremsatte justitsministeren for folketinget forslag om revision af ombudsmandsloven blandt andet indeholdende en bestemmelse om afgrænsning af ombudsmandens kompetence vedrørende domstolenes tjenestemænd.

Under behandlingen af lovforslaget førtes der i folketingets ombudsmandsudvalg forhandlinger angående spørgsmålet om at indføre bestemmelser i lovforslaget, hvorved den kommunale administration lægges ind under ombudsmandens arbejdsområde.

Da forhandlingerne om dette spørgsmål ikke kunne afsluttes inden for folketingsåret, blev der i lovforslaget indføjet en bestemmelse om, at loven på ny skulle forelægges folketinget til revision i 1959-60, jfr. lov nr. 205 af 11. juni 1959.

Efter anmodning af folketingets ombudsmandsudvalg har justitsministeriet derpå indhentet en udtalelse fra de kommunale organisationer vedrørende nogle af folketingets ombudsmand i maj 1959 formulerede forslag til ændringer i loven.

Efter at denne udtalelse har været drøftet i ombudsmandsudvalget, har justitsministeriet efter anmodning fra udvalget ved skrivelser af 4. december 1959 og 22. januar 1960 nedsat et *udvalg*, der med henblik på *en eventuel udvidelse af folketingets ombudsmands kompetence til at omfatte den kommunale forvaltning* har til opgave nærmere at overveje og fremsætte forslag om, i hvilket omfang denne forvaltning kan henføres under ombudsmandens virksomhedsområde.

Da det ikke kan forventes, at udvalget kan afslutte sit arbejde i tilstrækkelig god tid til, at forslag til revision af loven kan fremsættes i indeværende folketingsår, stilles der forslag om, at fristen i § 15 udskydes til folketingsåret 1960-61.“

Lovforslaget vedtoges med 120 stemmer mod 5 (DK), idet 3 medlemmer (Aksel Larsen og de 2 grønlandske medlemmer) afholdt sig fra at stemme.

121. Lov om ændringer i forsikringsaftaleloven. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 2645. C. sp. 115].

Fremsat skriftligt ¹⁵/₁ (F. sp. 2214). 1. beh. ²²/₁ (F. sp. 2409). Partiernes ordførere: Lund Jensen, Helga Pedersen, Ninn-Hansen, Slipsager, Lynnerup Nielsen og Elias Lauf.

2. beh. ²⁸/₁ (F. sp. 2536). 3. beh. ³/₂ (F. sp. 2742). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 50).

Loven går ud på at sætte forsikringsaftalelovens regler i kraft i Grønland med enkelte af forholdene nødvendiggjorte afvigende bestemmelser.

I bemærkningerne til lovforslaget anføres herom bl. a.:

„Forsikringsaftaleloven antages allerede i dag at gælde for Grønland for så vidt angår aftaler indgået med danske forsikringsselskaber, der ikke har hjemsted i Grønland. Formålet med forslaget er at gøre forsikringsaftalelovens bestemmelser anvendelige også på forsikringsaftaler indgået med selskaber hjemmehørende i Grønland og at indføre de ændringer i loven, som de særlige grønlandske forhold gør hensigtsmæssige.

De foreslåede ændringer er begrundet i, at den grønlandske postgang ikke har den sikkerhed og præcision, der er en forudsætning for en række af forsikringsaftalelovens bestemmelser om meddelelser, frister m. m. Denne begrundelse gælder med samme vægt, hvad enten aftalen er indgået med et grønlandsk eller et dansk forsikringsselskab, og afgørende for, om de ændrede bestemmelser finder anvendelse, er derfor efter forslaget ikke, om forsikringen er tegnet af et grønlandsk selskab, men om den person, hvis forhold man i det enkelte tilfælde må lægge vægt på, har bopæl i Grønland.

Forslaget er udarbejdet på grundlag af et udkast fra det grønlandske lovudvalg og svarer indholdsmæssigt fuldstændig til dette udkast, der er tiltrådt af Grønlands landsråd i rådets ordinære samling i 1959.

Foruden de bestemmelser i forsikringsaftaleloven, der er omfattet af forslagets § 1, har det grønlandske lovudvalg særlig drøftet bestemmelserne i §§ 55 og 87 med henblik på spørgsmålet om nødvendigheden af ændringer.

Uanset at det grønlandske husfællesskab ofte vil omfatte personer uden for den kreds, som nævnes i § 55 (ægtefælle og hjemmeboende børn samt personer, der hører til forsikringstagerens husstand og står i personligt tjenesteforhold til ham), har udvalget ikke fundet anledning til en ændring af loven, hvorefter indboforsikringen skulle omfatte andre tredjemænds interesser (f. eks. forældre, plejebørn, svigerbørn). Udvalget har i forbindelse hermed bemærket, at det fra Assurandør-Societetet er oplyst, at der for tiden finder drøftelser sted, der går ud på at udvide den til forsikringsaftalelovens § 55 svarende standardbetingelse i indboforsikringspolicerne til at omfatte „familiemedlemmer, der er optaget i husstanden.“

Bestemmelsen i § 87 sigter til at skabe sikkerhed for pant-havere i fast ejendom i tilfælde af, at brandforsikringen i ejendom-

men ændres eller falder bort. En eventuel ændring får efter bestemmelsen først retsvirkning for panthaveren 14 dage efter, at denne af selskabet har fået meddelelse herom. Så længe der i Grønland ikke findes noget tinglysningssystem, hvorigennem der uden vanskelighed kan skaffes oplysning om eventuelle panthavere, kan selskabets forpligtelse, for så vidt angår panthavere med pant i grønlandsk fast ejendom, kun gælde, såfremt disse enten har anmeldt deres ret til selskabet, eller denne i øvrigt måtte være selskabet bekendt. Idet udvalget er gået ud fra, at selskabet heller ikke efter den nuværende formulering af den danske bestemmelse vil kunne komme til at hæfte i videre omfang for selskabet ubekendte hæftelser, har man ikke ment det nødvendigt at ændre ordlyden af § 87 på dette punkt.

For så vidt angår huse, der er opført med offentlige lån, må det formentlig antages, at selskabernes grønlandske agenter vil være bekendt med det offentlige ret.“

Ved lovforslagets 1. behandling i folketinget udtalte *Elias Lauf* (valgt i Grønland) bl. a.:

„Baggrunden for det foreliggende lovforslag er vel de mange drøftelser om livsforsikring i Grønland. Interessen for livsforsikringen bliver nemlig mere og mere aktuel blandt de private selvstændige erhvervsdrivende og arbejdere. Private virksomheder i Grønland er ikke forsikrede, og de private håndværksmestre har stadig vanskeligheder med at finde en ordning for at sikre deres folks fremtid i tilfælde af skade efter ulykkestilfælde.

Vi er klar over, at ikke alle danske love kan indføres i Grønland uden videre, fordi andre forudsætninger gør sig gældende deroppe; men man skulle synes, at tiden snart er inde til at gennemføre visse danske love i Grønland, således at grønlænderne også lettere kan drage nytte af de fordele, lovene hjemler. Dette gælder f. eks. lovene om ungdomsundervisning, højskoler, fritidshjem o. s. v., som hjemler tilskud fra staten. Intet er så irriterende for os grønlændere som at være med til at vedtage en lov med fordele for det danske samfund og med slutparagraffen: „Denne lov gælder ikke for Grønland.“

Det har derfor glædet mig meget at gennemgå det foreliggende lovforslag og se, at en vigtig dansk lov bliver anvendelig i Grønland med visse ændringer. Det grønlandske landsråd har enstemmigt tiltrådt forslaget, og jeg kan også give min fulde tilslutning til det.“

Justitsministeren svarede hertil, at han ganske delte den opfattelse, at „det vil være rigtigt i så vid udstrækning som muligt at gennemføre dansk lovgivning også i Grønland. Jeg henleder det ærede medlems opmærksomhed på, at det udvalg om Grønlands forhold, der i nær fremtid kan ventes nedsat, vil beskæftige sig også med dette spørgsmål.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

122. Lov om ændringer i biografteaterloven. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1579. C. sp. 533].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1322). 1. beh. $\frac{16}{12}$ (F. sp. 1944). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Hartling, Hanne Budtz, Baunsgaard, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Chr. Christiansen, Poul Hansen (Grenå) [formand], Aage Knudsen, Kolbjørn, Th. Mikkelsen, Poul Nilsson, Baunsgaard [næstformand], Gøting, Hartling, Vagn Bro, Marius Buhl, Ladefoged, Helga Pedersen, Hanne Budtz, Marie Antoinette von Lowzow og Jacob Pedersen). Betænkning (B. sp. 507) afgivet $\frac{9}{3}$. 2. beh. $\frac{18}{3}$ (F. sp. 4212). 3. beh. $\frac{23}{3}$ (F. sp. 4323). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 133).

Efter de hidtil gældende censurregler kunne statens filmcensur gøre sin godkendelse af en film betinget af, at filmen ikke forevist for børn under 16 år. Efter nærværende lov kan der for en filmsforevisning fastsættes en *aldersgrænse på enten 12 eller 16 år.*

Samtidig har man ophævet bestemmelsen i biografteaterlovens § 20, stk. 3, hvorefter der på eller ud mod offentlig gade eller i offentlig tilgængeligt lokale kun må optages sådanne *reklamebilleder vedrørende biografteaterforestillinger*, som i forvejen er godkendt af censuren og forsynet med dennes stempel.

Lovforslaget var ved fremsættelsen ledsaget af følgende bemærkninger:

„Ifølge biografteaterlovens § 20, stk. 1, kan statens filmcensur gøre godkendelsen af en film til offentlig forevisning betinget af, at der ikke tilstedes børn under 16 år adgang til forevisningen. Efter denne bestemmelse har censuren — bortset fra, at enkelte billeder eller scener kan kræves fjernet — valget mellem at tillade filmens forevisning uden nogen begrænsning eller at forbyde den for alle børn under 16 år. Efter den herskende opfattelse blandt pædagogisk og børnepsykologisk sagkyndige er denne ordning imidlertid ikke tilfredsstillende. Erfaringen viser, at børn under 16 år ikke som biografpublikum kan betragtes som en enhed. Film, der kan virke

skadeligt på mindre børn, kan i mange tilfælde vises for større børn, uden at der består nogen fare for uheldig påvirkning.

Ud fra disse synspunkter er der i Norge og Sverige indført en dobbelt aldersgrænse. I Norge, hvor man tidligere ligesom her i landet kun havde en aldersgrænse ved 16 år, er det således ved en lov af 1. december 1954 bestemt, at censuren, når den godkender en film til forevisning for børn, skal bestemme, om filmen kun kan godkendes til forevisning for børn mellem 12 og 16 år eller også for børn under 12 år. Samtidig er det bestemt, at børn under 7 år normalt ikke har adgang til offentlige biografteaterstillinger. I Sverige er den hidtil gældende 15 års grænse ved en lov af 5. juni 1959 blevet suppleret med en grænse ved 11 år.

Statens filmcensur har indstillet, at der søges gennemført en tilsvarende ændring af bestemmelsen i biografteaterlovens § 20, stk. 1, således at censuren får adgang til i det enkelte tilfælde at fastsætte en aldersgrænse ved enten 12 eller 16 år. Justitsministeriet kan tiltræde censurens forslag, der er anbefalet af børnefilmmævnet og filmsrådet.

Ved biografteaterlovens § 20, stk. 3, er det bestemt, at også reklamebilleder vedrørende biografteaterstillinger skal godkendes af censuren. Efter justitsministeriets opfattelse er der ikke tilstrækkelig grund til at opretholde denne bestemmelse. Det bemærkes herved, at udstilling af billeder, der må betegnes som utugtige, vil kunne straffes efter bestemmelsen i straffelovens § 234, stk. 1, nr. 2.

Ændringen af § 21, stk. 2, er af redaktionel karakter og er nødvendiggjort af ændringen af § 20, stk. 1.“

Lovforslaget henvistes i folketinget til en udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag. I den enstemmige betænkning hedder det:

„En deputation fra Kirkelig Filmforening understregede det værdifulde i den foreslåede ændring af aldersbestemmelsen. Deputationen havde ønsket om også at opnå en særlig bestemmelse for børn under 7 år samt en ændring af 16 års grænsen til 18 år. Udvalget mente dog ikke at kunne gå med hertil.

En deputation fra Fællesrepræsentationen for Danmarks Biografteatre har over for udvalget givet tilslutning til ændringen i bestemmelsen vedrørende aldersgrænsen. Deputationen ønskede samtidig at gøre opmærksom på biografteatrenes vanskelige økonomiske stilling og bad om, at man i forbindelse med den foreslåede lovændring benyttede lejligheden til at mildne bestemmelserne vedrørende bevillingsafgiften.

Da justitsministeren under samrådet oplyste, at regeringen overvejede dette forhold i forbindelse med spørgsmålet om forlystelsesafgiften for biografteatre, og at man ville vende tilbage til disse spørgsmål i løbet af indeværende folketingssamling [jfr. den nedenfor

omtalte sag], enedes *udvalget* om at indstille lovforslaget til *vedtagelse uændret*."

Lovforslaget vedtoges enstemmigt.

123. Lov om ændringer i biografteaterloven. (Bevilningsafgift). (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 3241. C. sp. 691].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3783). 1. beh. $\frac{11}{3}$ (F. sp. 3924). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Helga Pedersen, Hanne Budtz, Helge Larsen, Gøting og Alfred Jensen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i lov om afgift af forlystelser. Betænkning (B. sp. 745) afgivet $\frac{18}{3}$. 2. beh. $\frac{25}{3}$ (F. sp. 4566). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{30}{3}$ (F. sp. 4695). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. nr. 174).

Ved loven forhøjes biografteatrenes afgiftsfri overskud fra 18 000 kr. til 30 000 kr. (i stedet for som oprindeligt foreslået til 24 000 kr.). Samtidig har man forenklet beregningsgrundlaget og gjort det på en sådan måde, at alle biografteatre vil opnå en *lempelse*. Mens afgiftspligten tidligere måtte beregnes ved hjælp af en skala med mange trin, er den nu fastlagt i følgende bestemmelse:

„Af den del af overskuddet, som overstiger 30 000 kr. [efter lovforslaget 24 000 kr.], svares en afgift af 50 pct. af de første 10 000 kr. [efter lovforslaget 16 000 kr.] og 70 pct. af resten. Ved beregningen afrundes overskuddet nedad til det nærmeste med 100 delelige beløb.“

Den ændrede afgift svares første gang af biografteatrenes overskud for tiden fra den 1. januar 1960, mens der af overskuddet for den forudgående tid svares afgift efter de hidtil gældende regler. Såfremt kalenderåret ikke benyttes som regnskabsår, svares for regnskabsåret 1959-60 afgift i henhold til nærværende lovs § 1 med et forholdsmæssigt beløb svarende til tiden fra den 1. januar 1960, mens der for den forudgående tid svares forholdsmæssig afgift i henhold til de hidtil gældende regler.

Begrundelsen for lempelsen af afgiften til filmsfonden var den stadige *nedgang i biografbesøget*, der også har givet anledning til en nedsættelse af den forlystelsesafgift, biografejerne skal udrede, jfr. den herom gennemførte lov (omtalt ovenfor under nr. 27).

Lovforslaget fik i folketinget en velvillig modtagelse. Det vedtoges enstemmigt med den nævnte ændring, der vil medføre en yderligere lempelse i bevillingsafgiften.

124. Lov for Færøerne om rettens pleje. (Justitsminister *Hans Hækkerup*). [A. sp. 1333. C. sp. 161].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{12}$ (F. sp. 1324). 1. beh. $\frac{16}{12}$ (F. sp. 1954). Partiernes ordførere: Dupont, Vagn Bro, Hanne Budtz, Lannung, Gøting og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Dupont, Francke [fra $\frac{15}{1}$ Lis Groes], Boye Hansen, Lund Jensen, Johs. E. Larsen, K. Axel Nielsen [formand], Søgaard, Lannung [næstformand], Gøting, Johan Poulsen, Vagn Bro, Melchior Hansen, Conrad Kofoed, Paabøl, Hanne Budtz, Baagø og Poul Claussen). Betænkning (B. sp. 365) afgivet $\frac{10}{2}$. 2. beh. $\frac{19}{2}$ (F. sp. 3201). 3. beh. $\frac{24}{2}$ (F. sp. 3236). *Loven stadfæstet 16. marts 1960.* (Lovt. nr. 95).

Loven afløser den hidtil gældende retsplejelov for Færøerne nr. 174 af 11. maj 1935, idet man har fundet tiden inde til, at en række ændringer i og tilføjelser til den almindelige retsplejelov fra tiden efter 1935 også kommer til at gælde for Færøerne.

Som loven er bygget op, sætter den bestemmelserne i bekendtgørelse nr. 265 af 15. september 1953 af retsplejeloven i kraft for Færøerne med en række nærmere angivne ændringer og tilføjelser.

Lovforslaget havde inden fremsættelsen i folketinget været forelagt det færøske hjemmestyre, der tiltrådte dets gennemførelse.

Lovforslaget undergaves i folketinget en udvalgsbehandling, der ikke resulterede i ændringsforslag. I den enstemmige betænkning udtales:

„Udvalget har holdt 3 møder og har i et samråd med justitsministeren drøftet dels spørgsmålet om ændring af den i § 1, nr. 6, nævnte værdigrænse på 2 kr., dels spørgsmålet om forhøjelse af vederlaget til nævninger i overensstemmelse med det nu fremsatte

lovforslag om ændringer i lov om rettens pleje (personundersøgelser i straffesager m. v.).

Ministeren har heroverfor oplyst, at disse lovændringer ikke kan gennemføres, før de har været forelagt det færøske lagting, men at ministeren agter at fremsætte forslag, der imødekommer udvalgets ønsker, til godkendelse i lagtinget.

Udvalget indstiller herefter enstemmigt lovforslaget til *vedtagelse uændret*.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

125. Lov om ændringer i lov om menighedsråd. (Kirkeminister *Bodil Koch*). [A. sp. 941. C. sp. 523].

Fremsat skriftligt ²⁵/₁₁ (F. sp. 914). 1. beh. ¹⁰/₁₂ (F. sp. 1715). Partiernes ordførere: Lysholt Hansen, Vagn Bro, Gottschalck-Hansen, Helge Larsen og Gøting. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lysholt Hansen, Bladt, Hougaard, Th. Mikkelsen, K. Axel Nielsen, Peter Nielsen [formand], Sofie Pedersen, Helge Larsen, Gøting [næstformand], Vagn Bro, Marius Buhl, Damsgaard, Kr. Juul, Sønderup, Gottschalck-Hansen, Baagø og Jacob Pedersen). Betænkning (B. sp. 483) afgivet ²/₃. 2. beh. ⁹/₃ (F. sp. 3840). 3. beh. ¹⁷/₃ (F. sp. 4114). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 117).

Ved lov nr. 88 af 29. marts 1957 blev der foretaget nogle ændringer i menighedsrådsloven vedrørende rådernes medvirken ved besættelsen af ledige præsteembeder. Denne tilfølgelseslov trådte i kraft 1. juli 1957 og skulle inden udløbet af en treårig frist forelægges til revision. Ved nærværende lov udskydes revisionsfristen til folketingsåret 1965-66.

Samtidig har man benyttet lejligheden til at foretage enkelte nye ændringer i menighedsrådsloven (lov nr. 280 af 30. juni 1922, jfr. lovbekendtgørelse nr. 167 af 8. juni 1957).

I § 15 har man således indføjet en bestemmelse om, at et menighedsråds valg af medlemmer til udvalg, bestyrelser eller lignende skal ske ved *forholdstalsvalg*, når dette kræves af noget medlem af rådet. Bestemmelsen herom træder dog først i kraft efter afholdelsen af næste ordinære menigheds-

rådvalg. De nærmere regler for gennemførelse af forholdstalsvalg fastsættes af kirkeministeren.

Endvidere bestemmes det, at de kirkelige kassers årlige overslag og regnskab skal forelægges i *offentlige møder*. Bortset herfra bestemmer rådet selv, i hvilket omfang rådets møder skal være offentlige, og fastsætter øvrige bestemmelser om forretningsgangen.

Den særlige regel om de kirkelige kassers overslag og regnskab indføjes i folketinget, idet der i det oprindelige lovforslag kun stod, at rådet selv fastsætter, om og i hvilket omfang rådets møder skal være offentlige.

I de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget ved fremsættelsen, anføres bl. a.:

„Ifølge lov nr. 88 af 29. marts 1957 om ændringer i menighedsrådsloven optoges i menighedsrådsloven forskellige nye bestemmelser om rådernes medvirken ved besættelsen af ledige præstebeder. Disse bestemmelser havde til formål at forbedre muligheden for ansættelsen af visse grupper af præster, som efter hidtidige erfaringer uden egen skyld har haft vanskelighed ved at komme i betragtning ved indstillingerne angående embedsbesættelser. Under hensyn til, at man følte sig noget usikker med hensyn til de ændrede bestemmelser virkning, fastsattes det i fornævnte lovs § 3, at loven skulle underkastes revision senest 3 år efter dens ikrafttræden den 1. juli 1957.

I den siden da forløbne tid har de nye bestemmelser i menighedsrådslovens § 35 været bragt i anvendelse 6 gange og § 36 været bragt i anvendelse 20 gange. Så vidt man kan skønne på det foreliggende grundlag, synes loven at have givet rimelig hjælp til at formindske de omhandlede vanskeligheder, og ulemperne kan næppe siges at have været sådanne, at man nu bør opgive forsøget. Et tidsrum af 3 år er dog for kort til en endelig bedømmelse, hvorfor man har ment kun at burde foreslå forlængelse af de pågældende bestemmelser indtil udgangen af 1965.

Under de foreliggende omstændigheder har man anset det for rigtigt at medtage forslag om nogle enkelte andre ændringer i loven.
.....

Af *kirkeministerens* fremsættelsestale anføres:

„Med hensyn til bestemmelsen om forholdstalsvalg i § 1, pkt. 2, skal jeg bemærke, at jeg ingen grund har til at mene, at menighedsrådenes flertal i et omfang af betydning har misbrugt deres stilling over for mindretallene, men at jeg dog har foreslået den nævnte bestemmelse, idet jeg må finde det helt naturligt, at der er adgang til at anvende forholdstalsvalgmåden ved valg af udvalg m. v. Nogen

vanskelighed vil bestemmelsen næppe volde menighedsrådene. Der findes i forvejen i lov om kirkers bestyrelse en ganske vist mere begrænset adgang til at anvende forholdstalsvalgmåden, jfr. lov om kirkers bestyrelse § 4, og de valgbestyrelser, der leder menighedsrådsvalgene, vælges efter reglerne for forholdstalsvalg. Det er mig ikke bekendt, at disse bestemmelser har voldt bryderier. For at sikre ensartethed har jeg dog ment det rigtigst at medtage en bestemmelse om, at de nærmere regler fastsættes af kirkeministeren.

Med hensyn til spørgsmålet om menighedsrådsmødernes offentlighed skal jeg bemærke, at den i lovforslaget optagne bestemmelse herom ikke i sig selv indeholder noget nyt. Menighedsrådene har også hidtil gennem forretningsordenen haft beføjelse til selv at træffe bestemmelse om adgang for offentligheden til at overvære møderne. Men der har nogle gange været fremsat forespørgsel til ministeriet om, hvilke regler der gælder på dette område, hvorfor jeg har ment, at der burde optages en bestemmelse herom i selve loven.

Det er overvejet, om man ligesom for de kommunale råd burde træffe bestemmelse om, at menighedsrådenes møder normalt skal være tilgængelige for offentligheden. Jeg har dog ikke anset det for rigtigst at bryde med den hidtidige regel. De kommunale råds afgørelser griber på mange områder så direkte og afgørende ind i den enkelte borgers personlige forhold, at det må anses for påkrævet, at kommunens beboere har adgang til at følge kommunalrådenes forhandlinger. Menighedsrådenes forhandlinger gælder et langt mere begrænset område, og forholdene er i mange tilfælde så små, at det kan være naturligt, at møderne i rådene foregår under mere private former.

Men i andre tilfælde vil det efter forholdene være naturligt og rigtigst at give offentligheden adgang til at overvære menighedsrådenes forhandlinger.“

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til udvalgsbehandling. Under denne enedes man om den ovenfor omtalte ændring vedrørende offentlighedens adgang til at overvære menighedsrådsmøder. *Vagn Bro* (V) og *Gottschalck-Hansen* (KF) gik dog kun med betænkelighed med til at anbefale ændringen til vedtagelse, mens *Lysholt Hansen* (S) anså den for et skridt i den rigtige retning. *Kirkeministeren* udtalte om denne sag ved 2. behandling: „Principielt er jeg tilhænger af fuld offentlighed ved menighedsrådsmøderne, men vi, der har arbejdet med disse ting og kender de praktiske forhold, ved, at det undertiden kan være vanskeligt at gennemføre. Derfor valgte jeg den forsigtigere formulering. Jeg er imidlertid glad for, at vi har fået ændret lovforslaget, glad for enigheden bag det. Her har altså principielle og praktiske synspunkter bøjet sig mod hinanden, og jeg tror i og for sig, at denne lille ting måske kan få mennesker til at overveje: bruges de kirkelige midler på en rigtig måde? Er der gamle udgifter, der kan spares? Er der nye muligheder for

at bruge rådighedsbeløbet? Er det rimelige beløb, der bruges? Kort sagt — jeg tror, det er et lille positivt skridt, og jeg takker for enstemmigheden bag lovforslaget.“

Efter at ændringsforslaget var tiltrådt uden afstemning, blev lovforslaget ved 3. behandling vedtaget enstemmigt, idet kommunisterne afholdt sig fra at stemme.

126. Lov om deling af Københavns stift og oprettelse af et nyt bispeembede. (Kirkeminister *Bodil Koch*). [A. sp. 2981. C. sp. 1111].

Fremsat skriftligt $18\frac{1}{2}$ (F. sp. 3066). 1. beh. $24\frac{1}{2}$ (F. sp. 3247). Partiernes ordførere: Hougaard, Hartling, Gottschalck-Hansen, Else Zeuthen og Sandau. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hougaard, K. B. Andersen, Lysholt Hansen, Ove Hansen [formand], Johs. E. Larsen, Mørk, Robert Sørensen, Else Zeuthen, Gøting [næstformand], Hartling, Vagn Bro, Marius Buhl, Kryger, Sønderup, Gottschalck-Hansen, Baagø (fra $21\frac{1}{3}$ Elias Lauf) og Adolph Sørensen). Betænkning (B. sp. 1491) afgivet $19\frac{1}{5}$. 2. beh. $24\frac{1}{5}$ (F. sp. 5940). 3. beh. $2\frac{1}{6}$ (F. sp. 6234). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 233).

Loven har følgende indhold:

§ 1. Fra Københavns stift udskilles et nyt stift, der benævnes *Helsingør stift*. Samtidig oprettes et nyt bispeembede med *Skt. Olai kirke* i Helsingør som domkirke.

§ 2. Til Helsingør stift henlægges Københavns nordvestre provsti og Kapernaums, Tagensbo, Bispebjerg, Emdrup og Lundeus sogne af Københavns nordøstre provsti, Sokkelund herreds østre provsti, Sokkelund herreds vestre provsti med undtagelse af de på Amager beliggende sogne, Smørum herreds provsti, Lyng-Kronborg herreds provsti, Horns, Ølstykke og Lyng-Frederiksborg herreders provsti samt Holbo og Strø herreders provsti.

§ 3. Angående besørgelse af stiftsøvrighedsforretningerne og de forretninger, der henhører under overtilsynene for kirkerne i den del af København, som henlægges til det nye stift, samt om ansættelse af domprovst og varetagelse af provste-

forretningerne i Københavns nordøstre provsti og Sokkelund herreds vestre provsti bestemmes det fornødne ved kgl. resolution.

§ 4. Tidspunktet for denne lovs ikrafttræden fastsættes ved kgl. anordning.

Efter det af kirkeministeren fremsatte lovforslag skulle det nye stift benævnes „*Kronborg-Bispebjerg stift*“ og have *Grundtvigskirken* som domkirke. Dette ændredes under sagens behandling i folketinget, hvor man ligeledes ændrede grænsedragningen lidt.

Ved fremsættelsen af lovforslaget anførte *kirkeministeren* bl. a.: „Københavns stift er oprettet i henhold til lov nr. 288 af 30. juni 1922, idet det daværende Sjællands stift ved denne lov og den dertil knyttede kongelige anordning af 15. november 1922 fra 1. december 1922 at regne blev delt i to stifter. Roskilde stift blev udskilt, og den tilbageværende del af stiftet fik betegnelsen Københavns stift. Til Københavns stift henlagdes staden København, Gl. Københavns amt, Frederiksborg amt samt Færøerne og Grønland. Til Roskilde stift henlagdes Gl. Roskilde, Holbæk, Sorø og Præstø amter.

Efter den tid har der fundet en voldsom forøgelse sted af folketallet i Københavns stift og særlig i egnen umiddelbart nord og vest for København. Som det er nævnt i bemærkningerne til lovforslaget, er mere end 50 pct. af hele landets befolkningstilvækst i tiden 1925-1955 faldet på Københavns stift. Befolkningstallet i stiftet er nu, godt 37 år efter oprettelsen, væsentlig større end hele det tidligere Sjællands stifts folketal inden delingen. Denne stærke udvikling er som bekendt på ingen måde afsluttet, idet befolkningstallet fortsat forøges stærkt i store dele af Københavns amt og nu også — omend foreløbig i noget mindre grad — i Frederiksborg amt. Det er under disse omstændigheder ikke mærkeligt, at der, inden ministeriet nedsatte et *udvalg* til sagens overvejelse, både fra menigheder og præsters side var fremsat indtrængende henstilling til ministeriet om at søge gennemført en deling af stiftet, og det er ikke uventet, at det omtalte udvalg også er kommet til det resultat, at en deling må anses for at være nødvendig. Under udvalgsbehandlingen har man dog, inden man kom til det anførte resultat, overvejet forskellige andre muligheder, men med negativt resultat.“

En tredeling af Københavns stift kunne efter ministerens opfattelse være naturlig, men var ikke blevet bragt i forslag, da der kunne være tvivl om, hvor befolkningstilvæksten ville blive størst i den kommende tid.

Ved slutningen af sin tale nævnte ministeren, at der „under behandlingen i det nedsatte udvalg over for ministeriet og udvalget er fremsat ønsker om oprettelse af embeder som biskop eller vicebiskop for *Færøerne* og om et embede som vicebiskop for *Grønland*.

Udvalget har ikke ment at kunne tage stilling til disse spørgsmål, der efter udvalgets skøn kun i mindre grad har betydning for aflastning af Københavns bispeembedes arbejdsbyrde og derfor også meget vel kan behandles særskilt.

Det er utvivlsomt rigtigt, som også af udvalget anført, at en behandling af de omtalte spørgsmål — der som allerede anført først fremkom under udvalgsbehandlingen — forudsætter overvejelser, undersøgelser og forhandlinger, som allerede under hensyn til den tid, der var til rådighed, ikke kunne gennemføres og endvidere måtte forudsætte repræsentation i udvalget for de særlige interesser, der berøres af de nævnte forslag.

De færøske og grønlandske ønsker er nu taget op til overvejelse i kirkeministeriet i samråd med statsministeriet og ministeriet for Grønland; jeg finder derfor ikke tiden inde til at tage stilling til sagen, men kan blot udtale, at Færøernes og Grønlands interesser naturligvis vil blive varetaget med størst mulig hensyntagen til de specielle kirkelige forhold dér.“

Lovforslaget blev i folketinget gjort til genstand for en indgående udvalgsbehandling, der resulterede i enighed blandt udvalgets medlemmer om gennemførelse af lovforslaget med de foran omtalte ændringer.

Ved 2. behandling vedtoges de stillede ændringsforslag uden afstemning.

Fra grønlandsk side anbefalede *Elias Lauf* lovforslaget til vedtagelse, selv om det ikke løste det problem, man på dette område stod over for i Grønland, hvor flertallet af præsterne gerne ville have en vicebiskop. Hvad Færøerne angik, kunne *Johan Poulsen* ligeledes tiltræde lovforslaget, idet han mente, at tiden endnu ikke var inde til at træffe nogen nyordning på Færøerne. *Djurhuus* kunne derimod ikke stemme for lovforslaget, idet han gjorde gældende, at Færøerne burde have deres egen biskop. „Vi havde“, udtalte han, „regnet med, at når sagen kom frem i kommissionen og senere i et folketingsudvalg, kunne den ordnes uden politisk kiv oppe hos os. Det har desværre ikke kunnet lade sig gøre, og jeg kan ikke stemme for det foreliggende forslag.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt, idet kommunisterne afholdt sig fra at stemme.

127. Lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 3451. C. sp. 963].

Fremsat skriftligt $1\frac{2}{3}$ (F. sp. 4007). 1. beh. $2\frac{1}{3}$ (F. sp. 4473). Partiernes ordførere: Kolbjørn, Marius Buhl, Weikop,

Lannung, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kolbjørn, K. B. Andersen, Kaj Andresen, Horn, Axel Ivan Pedersen [formand], Edel Saunte, Astrid Skjoldbo, Lannung [næstformand], Gøting, Marius Buhl, Hartling, Skov Jørgensen, Jørgen Krogh, Anker Lau, Weikop, Hanne Budtz og Jacob Pedersen). Betænkning (B. sp. 1213) afgivet $\frac{11}{5}$. 2. beh. $\frac{19}{5}$ (F. sp. 5799). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{1}{6}$ (F. sp. 6165). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 235).

Ved lærerlønningsloven af 7. juni 1958 §§ 44-47 blev der med virkning fra den 1. april 1958 gennemført nye regler om statens tilskud til lærerlønninger og pensioner i kommunerne uden for København. Efter de nye tilskudsregler ydes der kommunerne uden for København et statstilskud på 85 pct. af udgiften til lærerlønninger m. m. og af ventepengeudgiften, mens staten refunderer hele pensionsudgiften. I forbindelse med gennemførelsen af de nye tilskudsregler er tilskuddet fra den fælleskommunale udligningsfond bortfaldet ved udligningsfondens ophævelse.

Som følge af de særlige regler for styrelsen af Københavns kommunes skolevæsen gælder lærerlønningslovens regler ikke for Københavns kommune. Statens tilskud til Københavns kommunes skolevæsen har hidtil været ydet i henhold til lov nr. 675 af 22. december 1919, hvorefter tilskuddet til kommunens udgifter til lærerløn og pension beregnedes under ét med et beløb svarende til det gennemsnitlige statstilskud pr. barn, som landets øvrige kommuner modtog som tilskud til lærerløn og pension. Det tilskud, som Københavns kommune tidligere har modtaget til sit skolevæsen fra den fælleskommunale udligningsfond, bortfaldt fra den 1. april 1958, men bortfaldet af dette tilskud udlignedes ved, at statens tilskud i henhold til 1919-loven blev tilsvarende større som følge af de nye regler i lærerlønningsloven af 7. juni 1958 om statens tilskud til lærerløn og pension i kommunerne uden for København.

Det må i denne forbindelse bemærkes, at Københavns kommune som følge af, at eksamensklasserne ved gennemførelsen af den nye skoleordning formindskes med 2 klasser (1. og 2.

mellemskoleklasse), efter den hidtil gældende ordning ville få ca. 5,9 mill. kr. mindre i årligt statstilskud til sit eksamensskolevæsen i henhold til den gældende overenskomst af 8. august 1919 angående den storkøbenhavnske refusionsordning.

Nærværende lov, der afviger væsentligt fra det oprindelige lovforslag, tilsigter i tilskudsmæssig henseende at *give Københavns kommune samme stilling som landets andre kommuner*. Den går i hovedtræk ud på følgende:

Statstilskuddet opdeles i et tilskud til udgiften til lønninger m. v. og et tilskud til pensionsudgifter.

Til *lønningsudgifter* ydes herefter tilskud efter lærerlønningslovens regler (d. v. s. med 85 pct.) på grundlag af en af undervisningsministeriet efter indstilling fra Københavns magistrat godkendt *normeringsplan og i forhold til lønninger m. m. efter de i lærerlønningsloven fastsatte regler*.

Til *pensionsudgifter* ydes tilskud med den fulde nettoudgift, d. v. s. bruttoudgiften med fradrag af tjenestemændenes pensionsbidrag, ligeledes beregnet efter lærerlønningslovens regler.

Det særlige tilskud til 8. hovedskoleklasse og 9. klasse, som staten i henhold til folkeskoleloven yder kommuner uden for København, ydes også til Københavns kommune.

Som nævnt afviger bestemmelserne væsentligt fra de oprindeligt foreslåede, som tilsigtede at sidestille Københavns skoleudgifter og tilskuddet dertil med skoleudgifterne og tilskuddet dertil i de største kommuner uden for København. Forslaget gik i sin oprindelige form ud på, at tilskuddet til kommunens udgifter til lærerløn fremtidig skulle være af samme størrelse som det gennemsnitlige statstilskud pr. barn, som Frederiksberg, Gentofte og de øvrige større kommuner uden for København med mindst 75 000 indbyggere modtager som statstilskud til lærerløn, og at tilskuddet til kommunens udgifter til lærerpension skulle udgøre samme procentdel af det beregnede tilskud til lærerløn, som statstilskuddet til lærerpension for samtlige kommuner uden for København under ét udgør af det samlede tilskud til lærerløn for disse kommuner.

Lovforslaget behandledes i folketinget sammen med det under nr. 128 omtalte forslag til lov om fordeling af udgifterne til statskoler og kommunale gymnasieskoler.

Ved 1. behandling blev det, navnlig af *Kolbjørn* (S) og *Weikop* (KF), fremhævet, at de foreslåede bestemmelser næppe kunne anses for tilfredsstillende for Københavns kommune.

Det til lovforslagets behandling nedsatte folketingsudvalg modtog bl. a. en henvendelse fra Københavns magistrat. Det hedder herom i den af udvalget afgivne betænkning:

„Københavns magistrat har i sin henvendelse til udvalget anført, at det almindelige statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen ved den i lovforslaget foreslåede indirekte beregningsmåde efter de af undervisningsministeriet foretagne beregninger på grundlag af regnskabsoplysninger fra 1957-58 vil blive ca. 3 mill. kr. mindre end det tilskud, der ville tilkomme København efter de principper, der anvendes for landets øvrige kommuner. Magistraten har endvidere anført, at de nævnte ca. 3 mill. kr. må antages at være et minimum for det fremtidige årlige tab, som København vil få ved den manglende ligestilling, da Københavns skoleudgifter i de sidste år har været ekstraordinært lave, fordi de i større grad har været præget af lærermangelen end f. eks. skoleudgifterne i Frederiksberg og Gentofte, der indgår i det foreslåede beregningsgrundlag.

Københavns magistrat har derfor anmodet udvalget om at ændre lovforslaget, således at de for landets øvrige kommuner gældende regler om beregningen af statstilskud til kommunernes skoleudgifter tillige finder anvendelse på Københavns kommune.

Udvalget finder det rimeligt, at Københavns kommune — som af magistraten foreslået — ligestilles med landets andre kommuner i tilskudsmæssig henseende, og såvel udvalget som ministeren har nærmere overvejet muligheden for at tilvejebringe en tilskudsordning, hvorved den ønskede ligestilling gennemføres. Ministeren har derefter i den som bilag til betænkningen optrykte skrivelse af 28. april 1960 til udvalget stillet nedenstående forslag til en herpå sigtende ændring af lovforslagets § 1, stk. 1-3, hvorefter tilskuddet til Københavns kommune beregnes efter lærerlønningslovens regler på grundlag af en af undervisningsministeren godkendt normeringsplan.“

Efter at de nævnte ændringsforslag var vedtaget ved 2. behandling, vedtoges lovforslaget i den ændrede form ved 3. behandling enstemmigt.

128. Lov om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler. ((Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 3509. C. sp. 965].

Fremsat skriftligt $1\frac{2}{3}$ (F. sp. 4009). 1. beh. $2\frac{2}{3}$ (F. sp. 4473). Partiernes ordførere: K. B. Andersen, Marius Buhl, Weikop, Lannung, Gøting og Petra Petersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen. Betænkning (B. sp. 1213) afgivet $1\frac{1}{5}$. 2. beh. $1\frac{4}{5}$ (F. sp. 5799). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $1\frac{1}{6}$ (F. sp. 6165). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 236).

Ved lov nr. 189 af 5. juni 1959 om fordeling af udgifterne til statsskoler og kommunale gymnasieskoler uden for København, Frederiksberg og Gentofte (årbog 1958-59, side 436) blev der for provinskommunerne tilvejebragt økonomisk ligestilling mellem kommuner med statsskoler og kommuner med kommunale gymnasieskoler. Samme ligestilling var allerede etableret inden for Storkøbenhavn ved lov nr. 169 af 20. marts 1918 angående ordningen af den højere undervisning i de 3 hovedstadskommuner.

Da den økonomiske refusionsordning vedrørende eksamensskolerne ifølge de nævnte to love imidlertid var højst forskellig, har man ved nærværende lov søgt at få en mere ligelig ordning tilvejebragt.

Lovens bestemmelser går i hovedsagen ud på følgende:

De i den nævnte fordelingslov af 5. juni 1959 indeholdte bestemmelser udvides ved loven til også at omfatte de tre hovedstadskommuner. Samtidig ophæves den for disse hidtil gældende særlige refusionslov.

Herefter ydes til driften af de kommunale gymnasieskoler et statstilskud på 90 pct. af udgiften til *lærerlønninger* samt et *elevtilskud* på 90 pct. af *statsskolernes øvrige driftsudgifter*. For elever i *statsskolerne* må kommunerne betale et *elevbidrag* på 10 pct. af *statsskolernes elevudgift*.

Endvidere må de tre hovedstadskommuner ved at blive underlagt fordelingsloven fremtidig selv bære den fulde udgift til *forrentning og afskrivning af etableringsudgifter* og afholde 75 pct. af *etableringsudgiften til nye gymnasieskoler*.

Det samlede resultat af de tre hovedstadskommuners overgang til de for det øvrige land gældende regler vedrørende fordelingen af driftsudgifterne til de offentlige eksamensskoler giver ifølge en foretaget prøveberegning en årlig mindreindtægt fra staten på ca. 2,9 mill. kr. for København, 0,5 mill. kr. for Frederiksberg og en merindtægt på 0,1 mill. kr. for Gentofte.

Lovforslaget fremsattes og behandledes i folketinget sammen med det under nr. 127 omtalte forslag til lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen og ændredes på et enkelt punkt som følge af et til dette forslag stillet ændringsforslag.

Det til behandling af lovforslaget nedsatte folketingsudvalg

modtog bl. a. en henvendelse fra Frederiksberg og Gentofte kommunalbestyrelser, hvori der bl. a. fremsattes ønske om en overgangsordning for så vidt angik det tilskud, de 3 store hovedstadskommuner hidtil havde fået for mellemskole- og realklasserne. Dette vederlag hvilede på en overenskomst af 1919, og lovforslagets gennemførelse ville betyde, at denne overenskomst ville blive ophævet.

Ministeren fandt — navnlig af hensyn til ønsket om ligestilling med de øvrige kommuner — ikke grundlag for at imødekomme det fremsatte ønske. Hertil henholdt udvalget sig i den enstemmige betænkning.

Lovforslaget vedtoges ved 3. behandling enstemmigt.

129. Lov om ændringer af lov om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 2877. C. sp. 765].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{2}$ (F. sp. 2747). 1. beh. $\frac{17}{2}$ (F. sp. 3045). Partiernes ordførere: K. B. Andersen, Kr. Juul, Ellen Strange Petersen, Helge Larsen, Gøting, Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (K. B. Andersen, Kaj Andresen [formand], Dupont, Lysholt Hansen, Poul Hansen (Grenå), Hougaard, Kolbjørn, Helge Larsen [næstformand], Gøting, Kr. Juul, Marius Buhl, Hartling, Skov Jørgensen, Justesen, Ellen Strange Petersen, Jacob Pedersen og Niels Ravn). Betænkning (B. sp. 931) afgivet $\frac{8}{4}$. 2. beh. $\frac{22}{4}$ (F. sp. 5099). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{28}{4}$ (F. sp. 5225). *Loven stadfæstet 18. maj 1960.* (Lovt. nr. 203).

Om baggrunden for loven bemærkes, at den hidtidige tilskudsordning for friskolerne på flere punkter har været utilfredsstillende.

Den endelige fastsættelse af statstilskuddet kunne således først finde sted næsten et år efter udløbet af det kalenderår, for hvilket det var beregnet, og den rådighedssum, som dannede grænsen for det samlede tilskud, fastsattes på grundlag af det offentlige udgifter i et finansår, der var udløbet ca. $1\frac{1}{2}$ år forud for tilskudsberegningen.

Tilskuddet til friskolerne var derfor blevet alt for lille, da

udgifterne bl. a. som følge af de forhøjede lønkrav efter de nye lønningsslove har været stærkt stigende.

De hidtidige bestemmelser led også af den væsentlige mangel, at skolerne ikke havde mulighed for på forhånd at beregne, hvor stort et tilskud de kunne få.

Lovforslaget blev udarbejdet efter forhandling med Dansk Friskoleforening og de private eksamensskolers foreninger, hvorved bemærkes, at de sidstnævnte skolers hovedskoleklasser behandles efter friskolelovens tilskudsregler.

De ved loven gennemførte ændringer går i hovedsagen ud på følgende:

Det samlede tilskud gøres ikke længere afhængigt af en rådighedssum udregnet på grundlag af det offentliges udgifter til skolevæsenet.

Der ydes et *statstilskud* til leder- og lærerløn på 85 pct. af den i det sidst forløbne finansår af skolen udbetalte lønning.

Hertil kommer et *tilskud pr. elev* svarende til *halvdelen af kommunernes sidst opgjorte udgifter pr. barn i den offentlige skole*.

Til *mindre skoler* ydes der tillige et *grundtilskud*, der udgør 3 000 kr. til skoler med 15 elever eller derunder, 2 000 kr. til skoler med 16-20 elever og 1 000 kr. til skoler med 21-30 elever. Elevtallet udregnes som et månedligt gennemsnit for hele finansåret.

Det *samlede statstilskud* til en skole, der ikke er en selv-
ejende institution, må *ikke overstige 80 pct.* af skolens drifts-
udgifter.

Loven indeholder i forhold til tidligere yderligere den ændring, at der til *ledere af større friskoler* kan ydes tilskud i forhold til *skoleinspektør*løn, og at tilskudsåret fremtidig ændres fra kalenderåret til *finansåret*. Endelig stilles der som en *overgangsordning* et beløb til disposition for undervisningsministeren for at afbøde eventuelt uheldige følger for enkelte skoler af den nye tilskudsordning.

Undervisningsministeren fremhævede i sin fremsættelsestale, at navnlig friskolerne på landet havde været vanskeligt stillet i det sidste par år. Tilskuddet til disse skoler havde i gennemsnit kun udgjort ca. 60 pct. og ved den sidste tilskudsfordeling kun 56,4 pct. af driftsudgifterne.

Efter de nye regler skulle friskolerne i gennemsnit få dækket mellem 73 og 77 pct. af deres driftsudgifter. Dette betyder en fremgang for skolerne som helhed, men kan medføre en mindre nedgang for friskolerne i købstæderne. Ministeren fandt en sådan udjævning af tilskuddet rimelig.

Han fandt det endvidere bedst stemmende med friskolernes idégrundlag, at skolekredsene — også efter de større tilskud — selv skulle skaffe dækning for et vist beløb. Dette måtte blot ikke være så stort, at forældre, der ønskede deres børn i friskole, forhindredes deri af økonomiske grunde.

Lovforslaget fik i folketinget tilslutning fra alle sider og vedtoges med enkelte ændringer enstemmigt.

130. Lov om ændringer af lov om ungdomsundervisning m. v. (Undervisningsminister Jørgen Jørgensen). [A. sp. 1209. C. sp. 969].

FremSAT skriftligt $\frac{2}{12}$ (F. sp. 1126). 1. beh. $\frac{11}{12}$ (F. sp. 1784). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Grenå), Justesen, Ninn-Hansen, Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Grenå), K. B. Andersen [formand], Chr. Christiansen, Lysholt Hansen, Horn, Hougaard, Kolbjørn, Helge Larsen [næstformand], Gøting, Justesen, Damsgaard (fra $\frac{27}{1}$ Peter Larsen), Hartling, Kr. Juul, Axel Kristensen, Ninn-Hansen, Carsten Raft og Poul Thomsen). Betænkning (B. sp. 1165) afgivet $\frac{6}{5}$. 2. beh. $\frac{17}{5}$ (F. sp. 5654). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 1539) afgivet $\frac{25}{5}$. 3. beh. $\frac{1}{6}$ (F. sp. 6152) *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 234).

Ved loven gennemførtes en lang række ændringer af lov om ungdomsundervisning m. v. På grundlag af bemærkningerne til lovforslaget og den af folketingsudvalget afgivne betænkning skal i det følgende kort redegøres for de vigtigste af disse ændringer.

1) *Ny lovtitel.*

Efter forslag af folketingsudvalget ændredes ved lovens 2. behandling ungdomsskolelovens titel til: „Lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v.“, hvilken titel fandtes mere

dækkende end den tidligere titel, der ikke nævnte voksenundervisningen.

2) *Ungdomsskolens undervisningsmæssige forhold.*

I den nye affattelse af ungdomsskolelovens § 2, litra c, opstilles følgende 3 typer af den fremtidige ungdomsskole:

a) *Den almene ungdomsskole for unge mellem 14 og 18 år, jfr. § 2 c) 1), b) En erhvervspræget ungdomsskole for unge i 15-17 års alderen, jfr. § 2 c) 2), c) En 2-årig ungdomsskole for unge i alderen 14-18 år, og som i indhold og med hensyn til rettigheder svarer til folkeskolens 8. klasse eller til 9. klasse, jfr. § 2 c) 3).*

Baggrunden for indførelsen af de nye skoleformer er en betænkning, afgivet i april 1959 af den af arbejdsministeriet i marts 1957 nedsatte kommission om uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, der peger på nødvendigheden af, at der tilbydes de unge — foruden en almindelig undervisning — dels en erhvervsbetonet undervisning, dels en erhvervspræget, branchebetonet uddannelse, således at der også for dem kan bygges en naturlig bro fra skole til erhvervsliv.

Endvidere indførtes ved ændring af lovens § 1, stk. 4 (fremtidig § 1, stk. 3), for unge mellem 14 og 18 år en ret til frihed uden tab af arbejds løn $\frac{1}{2}$ dag ugentlig eller efter arbejds giverens bestemmelse i et dertil svarende, eventuelt sammenhængende tidsrum for deltagelse i en i henhold til lovens § 2, litra c) under 1) eller 2), godkendt dagundervisning. Ligesom tidligere undtager man de unge, for hvem der er oprettet lærekontrakt i henhold til lærlingeloven.

Allerede den tidligere lov indeholdt en bestemmelse herom, men denne gjaldt kun for unge mellem 14 og 16 år og var i øvrigt omgærdet af en række forbehold. Retten til frihed gjaldt således ikke, såfremt der ved arbejdsaftalens indgåelse var truffet modstående aftale. Det var ligeledes fastsat, at for virksomheder, hvor de unge indgik i arbejdet på en sådan måde, at deres fravær ville gribe afgjort forstyrrende ind i driften, kunne ungdomsnævnet dispensere fra denne bestemmelse efter retningslinjer, som fastsattes af undervisningsministeren efter forhandling med arbejdsministeren.

For så vidt angår unge beskæftiget ved landbruget, er den

nævnte ret til frihed ifølge et nyt stk. 4 i § 1 begrænset til kun at gælde for vinterhalvåret. Bestemmelsen fandtes ikke i det af undervisningsministeren fremsatte lovforslag, men indføjedes efter forslag af folketingsudvalget ved 2. behandling, hvor udvalgets ændringsforslag herom vedtoges med 124 stemmer mod 4. Ændringsforslaget var foranlediget af en henvendelse fra De samvirkende danske Landboforeninger, og det ledsages i udvalgets betænkning af følgende bemærkning:

„Udvalget er enig i, at denne begrænsning ikke må være en hindring for at gennemføre den erhvervsprægede ungdomsskole med fuldt timetal, og henviser i denne henseende til bestemmelsen i den foreslåede § 2, litra c, punkt 3, 3. afsnit, hvorefter undervisningen eventuelt kan gives i et sammenhængende tidsrum, ligesom der åbnes mulighed for, at undervisningen, når forholdene gør det påkrævet, kan gennemføres som kombineret dag- og aftenundervisning.“

For at lette de unge adgangen til at komme på ungdomsskole er der ved et nyt stk. 2 i § 17 i ungdomsskoleloven indført en hjemmel til at yde *tilskud til elevers rejseudgifter*, når eleverne må rejse en vis større strækning for at kunne deltage i ungdomsskolens undervisning.

I udvalgets betænkning stillede et mindretal (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) forslag om, at denne bestemmelse udgik af lovforslaget. Ved 2. behandling forkastedes mindretallets ændringsforslag ved, at undervisningsministerens forslag vedtoges med 73 stemmer mod 49.

For yderligere at lette det økonomisk for de unge at deltage i ungdomsskoleundervisning indfører loven ved en ny § 27 i ungdomsskoleloven regler om *tilskud fra kommune og stat til lejeudgift og elevernes kostforplejning* i tilfælde, hvor undervisningen helt eller delvis gives i kostskoleform i et sammenhængende tidsrum af over en uges varighed, og det hvad enten vedkommende ungdomsskole er offentlig eller privat, idet det dog i sidstnævnte tilfælde er bestemt, at tilskuddet skal ydes i henhold til et af undervisningsministeren godkendt budget.

3) *Betalingen til lærere og ledere.*

Ved ændring af reglerne i § 14, stk. 2, sidste afsnit, vedrørende statens og skolefondens bidrag til timebetalingen til lærere er det nu bestemt, at de nærmere regler for ydelse af tilskud til timeløn ud over minimumslønnen fastsættes af undervisningsministeren. Den nye bestemmelse tilsigter at afskære refusion af højere lønning, der alene er begrundet i anciennitetsordninger, således at refusion i forhold til forhøjet timeløn som hovedregel begrænses til tilfælde, hvor det vil være ønskeligt at sætte lærerlønnen i rimeligt forhold til lønnen ved stedlige skoler af tilsvarende karakter.

Forslaget om denne ændring var ikke indeholdt i det af undervisningsministeren oprindelig fremsatte lovforslag, men stilledes af ministeren ved 2. behandling af ændringsloven. Udvalget havde overvejet at nedsætte maksimumsbetalingen til lærere, således at der i stedet for et tillæg til minimumslønnen på indtil 50 pct. højest kunne ydes refusion i forhold til et tillæg på 25 pct. Man foretrak imidlertid det af undervisningsministeren stillede ændringsforslag, idet ministeren over for udvalget havde givet udtryk for, at der derved i realiteten vil opnås større besparelser. Ændringsforslaget vedtoges ved 2. behandling uden afstemning.

Udvalget havde endvidere overvejet at ophæve adgangen til at normere faste stillinger i henhold til lovens § 20, stk. 6. Udvalgets *flertal* (socialdemokratiets, det radikale venstres og Danmarks retsforbunds medlemmer af udvalget) mente dog ikke på det foreliggende grundlag at burde stille ændringsforslag herom, men tiltrådte et af undervisningsministeren fremsat forslag om, at spørgsmålet overvejes i det nedenfor under punkt 4 nævnte udvalg. Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) stillede derimod ændringsforslag om, at bestemmelsen i lovens § 20, stk. 6, bortfaldd. Ved ændringslovens 2. behandling forkastedes mindretallets ændringsforslag med 73 stemmer mod 49.

Lederhonorarerne var ikke som lærerhonorarerne reguleret ved lov nr. 150 af 13. maj 1959 om revision af lønnings- og tilskudsbestemmelser i lovgivningen på ungdomsundervisningsområdet, og der er derfor ved en ny affattelse af ungdomsskolelovens § 16 foretaget en mindre forhøjelse af disse honorarer, ligesom reglerne for beregningen af honorarerne er ændret. Medens honorarerne tidligere beregnedes i forhold til antallet af hold, er dette fundet mindre hensigtsmæssigt

under den nye ordning, hvorefter der kan oprettes ungdomsskolehold med et timetal varierende fra 72 timer op til 480 timer årlig pr. hold. Det er derfor nu bestemt, at lederhonorarerne beregnes i forhold til skolens timetal, idet man dog for at undgå, at lederhonorarerne i enkelte tilfælde bliver mindre end efter de tidligere regler, har bestemt, at lederhonorarerne udregnes mindst i forhold til 100 timer.

4) *Elevbetaling i aftenskolen.*

I overensstemmelse med det af forskellige medlemmer af venstre og det konservative folkeparti fremsatte selvstændige lovforslag (se nedenfor side 488) stillede et mindretal af udvalget (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget med undtagelse af Carsten Raft) ændringsforslag om, at der i aftenskolen skabtes adgang til at afkræve elever, der er fyldt 18 år, et gebyr på 50 øre pr. undervisningstime.

Udvalgets flertal kunne ikke gå ind for en egentlig elevbetaling i aftenskolen, men foreslog derimod ungdomsskolelovens § 23, stk. 1, ændret således, at der indførtes et *obligatorisk indskrivningsgebyr* på mindst 5 kr., der alene skulle anvendes til dækning af administrationsudgifter samt til formål, der ligger i forlængelse af undervisningen, men derimod ikke til udflugter, afslutningsfest o. lign.

Ministeren havde i øvrigt over for udvalget tilkendegivet, at han efter lovforslagets vedtagelse agtede at nedsætte *et udvalg, hvis opgave blandt andet skulle være at overveje betalings-spørgsmålet i aftenskolen.*

Ved sagens 2. behandling forkastedes mindretallets ændringsforslag med 73 stemmer mod 48, mens flertallets ændringsforslag vedtoges med 70 stemmer mod 53.

5) *Ungdomsskolens og aftenskolens økonomiske og administrative forhold.*

For at aktivere de i ungdomsskoleloven omhandlede nævns virksomhed, specielt med henblik på arbejdet for de unge mellem 14 og 18 år og iværksættelsen af de nye ungdomsskoleformer, er nævnenes sammensætning ved en ny affattelse af ungdomsskolelovens §§ 7, 8 og 11 ændret således, at man i

højere grad end tidligere tilstræber, at de personer, der har særligt kendskab til bestemte felter inden for lovens mangeartede område, får adgang til at stille deres erfaring til rådighed.

Ved sagens 2. behandling indføjedes efter forslag af udvalget en bestemmelse om, at ungdomsnævnet skal nedsætte et udvalg — *ungdomsskoleudvalget* — der skal udøve nævnets beføjelser vedrørende undervisning for de unge mellem 14 og 18 år.

Endvidere er ved en ændring af ungdomsskolelovens § 14, stk. 2, 1. afsnit, det tidligere tilskud fra stat og skolefond på 75 pct. af timelønnen i dagsungdomsskolen forhøjet til 85 pct., så at tilskuddet fra kommunen eller den stedlige kreds reduceres til 15 pct., idet man herved har søgt at stimulere interessen for at indrette ungdomsskoler med undervisning om dagen.

I betænkningen foreslog et mindretal af udvalget (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget med undtagelse af Carsten Raft), at statens og skolefondens tilskud til aftenskoleundervisningen skulle reduceres med det beløb, der i henhold til mindretallets ændringsforslag vedrørende elevbetaling i aftenskolen (se ovenfor under 4)) kunne afkræves eleverne, selv om afkrævning ikke fandt sted. Ved sagens 2. behandling betragtedes dette ændringsforslag som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslaget vedrørende elevbetaling i aftenskolen.

6) *Nye skoleformer.*

Ved nyt stk. 1 i ungdomsskolelovens § 26 er indført en begrænset bemyndigelse for ministeren til at yde tilskud efter de for ungdomsskoler eller aftenskoler gældende regler til *særlige skoleformer*, der forbereder til eksamen. Man har herved særlig tænkt på forberedelseskursus til de i den senere tid oprettede kortere uddannelser til tekniske assistenter m. v.

7) *Ungdomskostskolerne.*

Ved ændring af ungdomsskolelovens §§ 28 og 29 har man ophævet den tidligere ulighed i forhold til efterskolerne med hensyn til adgangen til refusion af udgifterne til elevernes ophold m. v. Ændringen er foretaget på foranledning af de i disse

skoler interesserede kommuner for at fremme tilgangen af elever til skolerne.

Samtidig har man fundet det hensigtsmæssigt at fastsætte reglerne om grundtilskud, bygningstilskud og tilskud til undervisningsmateriel i overensstemmelse med de for efterskolerne foreslåede regler, således at der i det hele finder en koordinering sted på dette område.

8) *Efterskolerne.*

Ved en række ændringer i ungdomsskolelovens § 35 er indført nye regler om beregning af lærerlønstilskud, grundtilskud, bygningstilskud og tilskud til undervisningsmateriel, hvorved disse tilskud bringes på højde med tilskuddene til folkehøjskolerne.

Samtidig er der gennemført nye regler om understøttelse til elever på efterskoler. Efter den nye formulering af ungdomsskolelovens § 39 kan der ydes understøttelse på følgende måder:

- a) Statsunderstøttelse i forhold til den af undervisningsministeren godkendte betaling for ophold og undervisning. Understøttelsens størrelse fastsættes som hidtil under hensyn til elevens og forældrenes økonomiske forhold.
- b) Adgang for kommuner til med 50 pct. statsrefusion at yde supplerende understøttelse op til den godkendte udgift for ophold og undervisning på efterskoler for elever, der oppebærer statsunderstøttelse efter litra a).
- c) Adgang for kommuner til med 50 pct. statsrefusion at yde understøttelse op til den godkendte udgift for undervisning til elever, selv om disse ikke opfylder betingelserne for at oppebære statsunderstøttelse efter litra a).
- d) Pligt for kommuner, der ikke alene eller gennem skoleforbund har indrettet hovedskoleundervisning for det 8. skoleår, til at betale for undervisning og læremidler for elever, der i det 8. skoleår følger undervisningen på en efterskole.

Efter den nye formulering af § 39 vil skolerne kunne udregne understøttelsesbeløbet, så snart ministeriet har godkendt

den til grund liggende elevbetalingsudgift, mens reglen efter den tidligere affattelse led af den afgørende mangel, at skolerne og eleverne eller disses pårørende ikke forud for kursuset med sikkerhed kunne få oplysning om størrelsen af den forventede understøttelse. Den nye ordning svarer til den for højskoler og landbrugsskoler gældende.

Hjemmelen til den under c) nævnte understøttelse blev indføjet under sagens 2. behandling efter et af undervisningsministeren i udvalgets betænkning stillet ændringsforslag, der var tiltrådt af udvalget. Ifølge bemærkningerne til ændringsforslaget fandt man, at der efter de tidligere regler var for stor forskel på understøttelsesmulighederne for de elever, der opfyldte betingelserne for at oppebære blot den mindste statsunderstøttelse, og de elever, der ikke kunne få understøttelse fra staten. I sidste fald var kommunerne utilbøjelige til at give eleverne kommunale understøttelser, da de ikke i dette tilfælde — i modsætning til tilfælde, hvor eleverne oppebar statsunderstøttelse — kunne få refusion af staten til delvis dækning af udgiften.

9) *Landbrugsfaglige skoler.*

Ud over nogle administrative forenklinger gennemførtes ved ændring af § 40 en ligestilling i tilskudsmæssig henseende af den landbrugsfaglige skole for de 14-17 årige med den i lovens § 2 omhandlede ungdomsskole.

10) *Brevskoler.*

Ved ændringer i § 42 er tilskudsreglerne udbygget, ligesom der er skabt mulighed for, at skolerne mod at underkaste sig tilsyn med undervisningen kan opnå statsanerkendelse, uanset om de oppebærer tilskud fra staten.

11) *Ungdomsklubber.*

I § 44 er der foretaget forskellige ændringer med henblik på at tilvejebringe overensstemmelse med de tilskudsregler, der gælder for ungdomsklubber, oprettet i henhold til forsorgsloven.

I udvalgets betænkning stillede et mindretal, bestående af venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udval-

get, forslag om, at § 44 udgik af loven, hvorefter de i bestemmelsen omhandlede klubber fremtidig henvistes til at søge godkendelse i henhold til forsorgslovens regler. Mindretallets ændringsforslag forkastedes ved sagens 2. behandling med 74 stemmer mod 49.

12) Lokaler.

Svarende til bestemmelsen i § 60 i lov om folkeskolen er det i den nye affattelse af § 45, stk. 1, anført, at en kommune har pligt til at stille lokaler, hvortil der er ydet statstilskud, til rådighed for undervisning, oplysning og børne- og ungdomsarbejde. Endvidere er det ved en ændring af § 45, stk. 3, bestemt, at kommunen — når ungdomsnævnet anbefaler det — til stedlige ungdomsforeninger, der virker for ungdommens almene oplysning og udvikling, skal yde tilskud til dækning af udgifter til foreningernes egne eller lejede lokaler. Staten refunderer 50 pct. af det kommunale tilskud.

Bestemmelsen herom var ikke indeholdt i det af undervisningsministeren fremsatte lovforslag, men stilledes af udvalgets flertal som ændringsforslag i betænkningen. Et mindretal af udvalget (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) kunne ikke medvirke til, at der ydedes statstilskud til lokaler, hvad enten det drejede sig om foreningernes egne eller lejede lokaler. Flertallets ændringsforslag vedtoges ved sagens 2. behandling med 73 stemmer mod 48.

13) Bevillingerne til instruktionskursus og ungdomsvejledere.

Ved ændringsloven foretoges for at udvide virksomheden og styrke kvaliteten af arbejdet under ungdomsskoleloven en væsentlig forhøjelse af de ovennævnte bevillinger. Udvalget tiltrådte i betænkningen enstemmigt disse forhøjelser.

Lovforslaget behandlede i folketinget sammen med det af forskellige medlemmer af venstre og det konservative folkeparti fremsatte forslag til lov om ændring i lov om ungdomsundervisning m. v., som ministeren ikke kunne tiltræde.

Under sagens behandling betonedede man fra alle partiers side ungdoms- og aftenskolens store betydning, ligesom man udtalte anerkendelse af det arbejde, der hidtil havde været udført i disse skoleformer. Debatten samlede sig i det væsentlige om spørgsmålet om elevbetaling i aftenskolen og om de såkaldte „hobbyfag“.

Ved 1. behandling gik *Justesen* (V) ind for, at man skabte hjemmel for at afkræve voksnelever i aftenskolen 50 øre pr. time, idet han udtalte, at han ikke mente, opkrævningen af et så beskedent beløb ville afholde nogen fra at deltage.

Poul Hansen (Grenå) (S) mente, at nogle af de stærkt kritiserede hobbyfag, f. eks. peddigrørflætning, måtte kunne fratages de offentlige tilskud, idet de kunne læres på en time eller mindre og således ikke opfyldte lovens krav om, at der time for time skulle gives en egentlig undervisning. En indførelse af betaling i aftenskolen ville derimod betyde et betænkeligt brud på det gamle princip: at undervisningen skal være gratis for alle. Det var rimeligt at stille mod gratis undervisning for at fjerne undervisningsprivilegierne og stille borgerne lige i muligheder.

Ninn-Hansen (KF) rejste spørgsmålet, om loven ikke burde kunne sættes i kraft i Grønland. Han udtalte endvidere, at det kunne være farligt at fortsætte med den gratis aftenskole for voksne. En betaling kunne virke regulerende, også i forhold til den kritiserede hobbyundervisning. Med hensyn til ungdomsklubberne var det uheldigt, at man var kommet ind på at yde understøttelse til klubber, der ikke havde socialt formål. Han håbede, at dette forhold kunne ændres.

Helge Larsen (RV) var ikke tilhænger af betaling i aftenskolen, fordi denne skole efter hans mening måtte opfattes som bidrag til en udbedring af de forsømmelser, der forelå fra samfundets side ved en for langsom modernisering af folkeskolen. Måske kunne indskrivningsgebyret forhøjes lidt.

Gøting (DR) udtalte som sit principielle synspunkt vedrørende voksenundervisningen i aftenskolen, at der burde betales herfor, men han ville foretrække, at betalingen blev afkrævet i form af en forhøjelse af indskrivningsgebyret. Med hensyn til hobbyundervisningen kunne man måske finde frem til en eller anden begrænsning, idet han dog var tilbøjelig til at tro, at problemet ville falde bort, hvis indskrivningsgebyret forhøjedes.

Petra Petersen (DK) vendte sig stærkt imod betaling i aftenskolen. Al undervisning burde være gratis. Hobbyfagene var ikke væsentlige i aftenskolen; det væsentlige var, at befolkningen fik adgang til at få sine skolekundskaber udbygget, også med hensyn til sprog, som en stor del af befolkningen ikke havde haft lejlighed til at lære i skolen.

Lovforslaget henvistes til et udvalg, hvis betænkning i det væsentlige er refereret i omtalen ovenfor af de enkelte bestemmelser. Ved 2. behandling vedtoges en række af undervisningsministeren, udvalget og udvalgets flertal (regeringspartiernes medlemmer af udvalget) stillede ændringsforslag, mens mindretallets ændringsforslag forkastedes, hvorefter lovforslaget på ny henvistes til ud-

valget. Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget med yderligere nogle ændringer med 86 stemmer, idet 64 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

131. Lov om ændring i lov om „Ungdommens uddannelsesfond“s forvaltning og virksomhed. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 2989. C. sp. 711].

Fremsat skriftligt $2\frac{1}{2}$ (F. sp. 3218). 1. beh. $\frac{3}{3}$ (F. sp. 3756). Partiernes ordførere: Søgaard, Henry Christensen, Ninn-Hansen, Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Søgaard, K. B. Andersen, Nina Andersen, Kaj Andresen [formand], Victor Gram, Hougaard, Erhard Jakobsen, Helge Larsen [næstformand], Gøting, Henry Christensen, Marius Buhl, Hartling, Kr. Juul, Peter Larsen, Ninn-Hansen, Jacob Pedersen og Gertie Wandel). Betænkning (B. sp. 837) afgivet $3\frac{1}{3}$. 2. beh. $\frac{5}{4}$ (F. sp. 4766). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 851) afgivet $\frac{5}{4}$. 3. beh. $\frac{8}{4}$ (F. sp. 4918). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. nr. 172).

I henhold til § 6 i lov nr. 171 af 24. maj 1955 som ændret ved lov nr. 167 af 7. juni 1958, jfr. bekendtgørelse nr. 235 af 7. juli 1958 af lov om „Ungdommens uddannelsesfond“s forvaltning og virksomhed, skulle loven forelægges folketinget til revision senest i folketingsåret 1960-61.

Ved lovændringen i 1958 fandt der en forøgelse sted af rådighedsbeløbet i § 1 fra i alt 6 mill. kr. årlig (4 mill. kr. til stipendier og 2 mill. kr. til lån) til i alt 13 mill. kr. årlig, fordelt med $6\frac{1}{2}$ mill. kr. til stipendier og $6\frac{1}{2}$ mill. kr. til lån. Som noget nyt blev det bestemt, at elever på seminarier og husholdningsseminarier tages i betragtning ved lånemidlernes fordeling, jfr. § 1, stk. 2, samt at der af stipendiemidlerne anvendes 500 000 kr. årlig som tilskud til dækning af rejse- og opholdsudgifter for elever, der forbereder sig til studentereksamen i gymnasieskolernes gymnasieklasser eller på anerkendte kursus til studentereksamen, jfr. § 1, stk. 3.

Efter i december 1959 at have tilendebragt årets 2. fordeling i henhold til lovbekendtgørelsen af 1958 afgav uddannelsesfondens bestyrelse til undervisningsministeriet en indstilling om, at loven optoges til revision allerede i folketingets-året 1959-60 med henblik på en forhøjelse af de til rådighed stående bevillinger.

I overensstemmelse hermed fremsatte undervisningsministeren i folketinget et lovforslag, som gennemførtes uændret, men ikke enstemmigt, som det vil fremgå af det følgende.

Ifølge den således gennemførte lov affattes § 1, stk. 1, i loven om Ungdommens uddannelsesfond således:

„Af Ungdommens uddannelsesfond ydes til ubemidlede, dygtige og evnerige unge, der søger uddannelse ved offentligt anerkendte læreanstalter og fagskoler, i henhold til nærværende lov legater eller studielån til et samlet årligt beløb af 18 mill. kr. [hidtil 13 mill. kr.], fordelt med 9 mill. kr. [hidtil 6,5 mill. kr.] til stipendier og 9 mill. kr. [hidtil 6,5 mill. kr.] til lån, idet det herved tilstræbes, at egnede og interesserede unge ikke af økonomiske grunde hindres i at påbegynde og gennemføre en videregående uddannelse.“

I stk. 2 bestemmes uforandret, at også elever på seminarier og husholdningsseminarier skal tages i betragtning.

Efter stk. 3 skulle efter den hidtil gældende ordning 500 000 kr. af stipendiemidlerne årligt anvendes som tilskud til dækning af rejse- og opholdsudgifter for elever, der forbereder sig til studentereksamen i gymnasieskolernes gymnasieklasser eller på anerkendte kursus til studentereksamen.

I stedet for bestemmes det nu, at der ud over de 18 mill. kr. skal stilles indtil 1 mill. kr. til rådighed, hvilket beløb anvendes til det nævnte formål.

Samtidig har man ladet revisionsbestemmelsen udgå samt bemyndiget undervisningsministeren til at optrykke loven om Ungdommens uddannelsesfond i ajourført form.

Nærværende lov har virkning fra 1. april 1960.

Ved fremsættelsen af lovforslaget pegede *undervisningsministeren* på, at man i 1959 langt fra havde kunnet dække det af stipendie-nævnene opgivne understøttelsesbehov, der var opgjort til 25¼

mill. kr. „Heller ikke med de nu foreslåede bevillinger kan vi vente at tilfredsstille det økonomiske behov hos den del af befolkningen, der søger en videregående uddannelse, men det er givet, at fonden effektiviseres på afgørende måde, og at vi herved gør et nyt betydningsfuldt skridt frem imod virkeliggørelsen af ønsket om at skabe lige adgang til den videregående uddannelse. Vi kender de økonomiske problemer for den gruppe unge, der er under uddannelse, men vi ved i virkeligheden ikke så meget om omfanget af den gruppe, som afholder sig fra overhovedet at påbegynde et studium, fordi det på forhånd findes økonomisk uoverkommeligt; der ligger i denne gruppe en reserve, det moderne samfund ikke kan undvære, og som vi altså i så vidt omfang som muligt må give lejlighed til at gennemføre en uddannelse. Jeg skal i denne forbindelse også henlede opmærksomheden på teknikerkommissionens bemærkninger om behovet for øget studiehjælp til de af dennes arbejdsområde omfattede uddannelser, som alle er med under uddannelsesfonden. Det gælder jo, at fondens område er meget vidt og omfatter praktisk talt alle, der er i gang med en videregående uddannelse, og for hvem der ikke på anden måde er tilvejebragt stipendieordninger; dette vil også ses af den oversigt over fondens bevillinger i december 1959, som er bilagt lovforslaget.“

Lovforslaget kunne i den form, hvori det forelå, ikke tiltrædes af venstre og det konservative folkeparti, hvis repræsentanter i det folketingsudvalg, der behandlede sagen, stillede ændringsforslag om, at der skulle bevilges 14½ mill. kr. plus 1 mill. kr. i stedet for som foreslået 18 mill. kr. plus 1 mill. kr. Der kunne derved blive 7¼ mill. kr. til stipendier og 7¼ mill. kr. til lån i henhold til den gældende lovs § 1, stk. 1.

Som begrundelse herfor anførtes i udvalgets betænkning, at man havde ment, „at en ændring af loven, et år inden den efter sin bestemmelse skulle til almindelig revision, alene måtte omfatte en ajourføring af de til legater og lån stillede beløb under hensyntagen til det forøgede antal studerende og den stedfundne prisudvikling.“

I modsætning hertil stillede *Petra Petersen* (DK) m. fl. til 2. behandling ændringsforslag om, at bevillingen i henhold til den gældende lovs § 1, stk. 1, skulle forhøjes til 30 mill. kr., fordelt med 20 mill. kr. på stipendier og 10 mill. kr. til lån.

Efter at de stillede ændringsforslag var forkastet ved 2. behandling, vedtoges lovforslaget ved 3. behandling enstemmigt med 90 stemmer, idet 51 medlemmer (V og KF) afholdt sig fra at stemme.

Loven om „Ungdommens uddannelsesfond“s forvaltning og virksomhed er nu i ajourført stand optrykt som lovbekendtgørelse nr. 191 af 11. maj 1960.

132. Lov om ændring af loven om oprettelse af „Statens almindelige Videnskabsfond“. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 2985. C. sp. 709].

Fremsat skriftligt $24\frac{1}{2}$ (F. sp. 3216). 1. beh. $\frac{3}{3}$ (F. sp. 3752). Partiernes ordførere: Kolbjørn, Martin, Ole Bjørn Kraft, Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kolbjørn, K. B. Andersen, Alsing Andersen, Hougaard, Frode Jakobsen, Lars M. Olsen [formand], Hans Rasmussen, Helge Larsen, Gøting [næstformand], Martin, Hartling, Skov Jørgensen, Lorentzen, Østergaard, Ole Bjørn Kraft, Bøgholm og Jacob Pedersen). Betænkning (B. sp. 827) afgivet $25\frac{1}{3}$. 2. beh. $31\frac{1}{3}$ (F. sp. 4707). 3. beh. $\frac{6}{4}$ (F. sp. 4809). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. nr. 171).

Ved lov nr. 146 af 23. maj 1958 (årbog 1957-58, side 469) forhøjedes den årlige rådighedssum for det ved lov nr. 215 af 7. juni 1952 oprettede Statens almindelige Videnskabsfond fra 2 mill. kr. til 2,5 mill. kr. Ved nærværende lov sættes beløbet — med virkning fra 1. april 1960 — yderligere op til $3\frac{1}{2}$ mill. kr.

Som begrundelse herfor anførte *undervisningsministeren* ved fremsættelsen:

„I de år, fondet har eksisteret, har det gjort en indsats af stor betydning for videnskaben, og gennem de arbejder, der er blevet sat i gang, tillige for hele det danske samfund. Et stort antal forskningsprojekter er blevet udført for fondets penge og har skaffet os ny viden på vigtige forskningsområder. Adskillige af de foretagne undersøgelser har desuden ført til økonomiske resultater, der i mange tilfælde kan betegnes som betydelige i forhold til de relativt beskedne beløb, som fondet har investeret i dem.

Den ekspansion af dansk videnskab, som har kendetegnet de senere år, og som fondet selv i så høj grad har bidraget til, har imidlertid medført, at presset på fondsmidlerne er blevet forøget meget stærkt. Ved lov nr. 146 af 23. maj 1958 forhøjedes den årlige rådighedssum da fra 2 mill. kr. til 2,5 mill. kr., men med denne regulering opnåede man i det væsentlige kun at gengive rådighedssummen den realværdi, den havde haft i fondets første leveår, og en yderligere forhøjelse af rådighedssummen er nu blevet påkrævet.

Det stærke og stadig stigende pres på fondsmidlerne har flere årsager. Det spiller selvfølgelig en rolle, at lønninger og timebetaling til mange videnskabsmænd blev sat i vejret ved lønningsloven af 1958. Men en endnu vigtigere faktor er tilkomsten af en lang række nye forskningsinstitutioner, der dels tager nye forskningsopgaver

op, dels ofte har brug for højt specialiseret og kostbart apparatur til gennemførelse af disse opgaver.

Netop med henblik på det særlig dyre apparatur, men også med tanke på udsendelse af større videnskabelige ekspeditioner o. a. var det oprindelig tanken, at det skulle være muligt inden for fondets enkelte kommissioner at opspare af de årlige dispositionsbeløb og overføre det besparede til et kommende år. Hertil har der imidlertid i almindelighed ikke været tilstrækkeligt med midler. Erfaringen fra de senere år viser tværtimod, at kommissionerne ikke alene opbruger beløbene for de enkelte år, men også gør indhug i de midler, der forventes bevilget i de følgende år.

Videnskabsfondets bestyrelse har nu indstillet, at fondets årlige rådighedssum snarest muligt forhøjes med 1 mill. kr. til 3,5 mill. kr., og denne indstilling mener jeg bør følges.“

Lovforslaget vedtoges efter en kort udvalgsbehandling uændret og enstemmigt.

133. Lov om udskydelse af revisionen af lov om tilskud af statskassen til Ny Carlsberg Glyptotek. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 2809. C. sp. 127].

Fremsat skriftligt ¹⁵/₁ (F. sp. 2212). 1. beh. ⁵/₂ (F. sp. 2775). Partiernes ordførere: Robert Sørensen, Ladefoged, Weikop, Lannung, Gøting og Ragnhild Andersen. 2. beh. ¹⁰/₂ (F. sp. 2814). 3. beh. ¹⁶/₂ (F. sp. 2991). *Loven stadfæstet 24. februar 1960.* (Lovt. nr. 51).

I lov nr. 95 af 31. marts 1954 om tilskud af statskassen til Ny Carlsberg Glyptotek, § 2, bestemtes, at loven skulle optages til revision i folketingsåret 1960-61 (årbog 1953-54, side 423).

Ved nærværende lov udskydes denne frist til *folketingsåret 1964-65*.

Som begrundelse for udskydelsen anføres i bemærkningerne til det af undervisningsministeren fremsatte lovforslag:

„Som følge af den almindelige økonomiske udvikling siden Ny Carlsberg Glyptotekets oprettelse i 1888 har udbyttet af Glyptotekets grundfond i stedse ringere grad været i stand til at dække museets årlige driftsudgifter. Trods gentagne forsøg på at konsolidere Glyptotekets stilling dels ved tilskud til grundfonden fra Ny Carlsbergfondet, dels ved årlige driftstilskud fra Ny Carlsbergfondet og fra Københavns kommune samt fra staten er det ikke lykkedes at bringe museets økonomi til atter at hvile i sig selv.

Som en afhjælpning af Glyptotekets økonomiske krise blev det derfor ved § 1 i lov nr. 95 af 31. marts 1954 om tilskud af statskassen til Ny Carlsberg Glyptoteket bestemt, at der for en periode af 5 år af statskassen ydedes et årligt tilskud svarende til $\frac{1}{3}$ af institutionens årlige underskud, første gang i finansåret 1955-56, beregnet for museets regnskabsår 1. januar til 31. december 1955.

Tilskuddet var betinget af, at Københavns kommune og Ny Carlsbergfondet hver ydede et årligt tilskud af tilsvarende størrelse, idet Ny Carlsbergfondets andel i underskuddet dog begrænsedes til det beløb, hvormed underskuddet oversteg forrentningen af et beløb på 1 mill. kr., som Ny Carlsbergfondet indskød i Glyptotekets grundfond.

Det var ved lovforslagets fremsættelse tanken, at tilskudsordningen skulle være af varig karakter, men man fandt det dog rettest at indføje en bestemmelse om, at ordningen skulle tages op til fornyet overvejelse efter udløbet af en 5-årig periode, således at loven optoges til revision i folketingsåret 1960-61. Da tilskuddene imidlertid afholdes ved de årlige finanslove, første gang i finansåret 1955-56, er det nødvendigt allerede i indeværende folketingssamling at optage loven til revision for derved at opnå den fornødne lovhjemmel for tilskuddets afholdelse i finansåret 1960-61.

Ved lovforslagets forelæggelse regnede man med, at Glyptotekets årlige underskud ville andrage ca. 200 000 kr., således at det årlige driftstilskud for statens vedkommende ville udgøre ca. 67 000 kr. I kalenderåret 1958 har statens andel i driftstilskuddet til museet væsentligt som følge af den almindelige lønstigning andraget 115 277 kr., og man må fortsat regne med et driftstilskud fra staten af en tilsvarende størrelsesorden. Glyptotekets bestyrelse har i marts 1959 gjort opmærksom på, at der fra bestyrelsens side har været lagt den største vægt på ikke at udvide den økonomiske ramme om museets drift, og bestyrelsen har i denne forbindelse anført, at et større ombygningsarbejde samt forskellige hovedindsættelser af bygningen i årene 1955-58 alene er blevet muliggjort ved særlige bevillinger fra Ny Carlsbergfondet til et samlet beløb af ca. $1\frac{1}{2}$ mill. kr.

Ny Carlsbergfondets direktion og Københavns borgerrepræsentation har over for Glyptotekets bestyrelse afgivet tilsagn om en forlængelse af den gældende tilskudsordning for en ny 5-årig periode under forudsætning af, at staten indvilliger i at forny sit tilsagn om tilskud for et tilsvarende tidsrum.

Under hensyn hertil og til, at den hidtidige tilskudsordning i den forløbne tid har fungeret tilfredsstillende, foreslås loven forlænget for en ny 5-årig periode, således at den optages til revision i folketingsåret 1964-65.“

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt uden forudgående udvalgsbehandling.

134. Lov om lønninger m. m. til lærere ved folkeskolen på Færøerne. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 3457. C. sp. 775].

Fremsat skriftligt $1\frac{2}{3}$ (F. sp. 4005). 1. beh. $2\frac{2}{3}$ (F. sp. 4491). Partiernes ordførere: Dupont, Johan Poulsen (*Jørgen Krogh*), Baagø, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Dupont, K. B. Andersen, Kaj Andresen, Hougaard [formand], Aage Knudsen, Kolbjørn, Astrid Skjoldbo, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Gøting [næstformand], *Jørgen Krogh*, Marius Buhl, Hartling, Ladefoged, Johan Poulsen, Baagø, Hanne Budtz og Jacob Pedersen). Betænkning (B. sp. 935) afgivet $2\frac{2}{4}$. 2. beh. $\frac{4}{5}$ (F. sp. 5299). 3. beh. $\frac{6}{5}$ (F. sp. 5320). *Loven stadfæstet 18. maj 1960.* (Lovt. nr. 210).

Ved lov nr. 199 af 12. april 1949 om lønninger og pensioner for lærere ved folkeskolen på Færøerne, hvilken lov trådte i kraft den 1. april 1949, overførtes i hovedsagen de for folkeskolen i det øvrige kongerige gældende lønningsbestemmelser i lov nr. 414 af 12. juli 1946 om lønninger m. m. for folkeskolens lærere til folkeskolen på Færøerne. Efter at lærerlønningsloven af 12. juli 1946 var blevet afløst af lov nr. 156 af 7. juni 1958 om lønninger m. m. til folkeskolens lærere, fremsatte man fra færøsk side ønske om, at den færøske lærerlønningslov af 12. april 1949 blev afløst af en ny lærerlønningslov, hvorved de ved lærerlønningsloven af 7. juni 1958 fastsatte lønsatser og øvrige lønningsbestemmelser overførtes til folkeskolen på Færøerne, så at ligestillingen i lønmæssig henseende mellem folkeskolelærere på Færøerne og folkeskolelærere i det øvrige kongerige bevaredes.

Da prisniveauet på Færøerne ikke er lavere end i det øvrige rige, og da også de færøske lærere gennemgår en 4-årig seminarienuddannelse, har man anset det for rimeligt, at den i 1949 gennemførte ligestilling på dette område opretholdes, også i betragtning af den på Færøerne herskende mangel på kvalificerede lærere.

I overensstemmelse hermed vedtog Færøernes lagting et forslag til en ny lærerlønningslov, som derefter af landsstyret

og rigsombudsmanden på Færøerne blev fremsendt til undervisningsministeriet med indstilling om, at der for folketinget blev fremsat lovforslag i overensstemmelse hermed.

Dette skete ved fremsættelsen af forslaget til nærværende lov, der er overensstemmende med lagtingets forslag, bortset fra nogle mindre ændringer af overvejende formel karakter.

Lovforslaget vedtoges i folketinget uændret.

Mens den færøske lærerlønningslov af 12. april 1949 i § 2, stk. 1, indeholdt en bestemmelse om, at alle lærere ved folkeskolen på Færøerne var underkastet de almindelige for lærere i folkeskolen i det øvrige kongerige gældende bestemmelser, for så vidt der ikke om det pågældende forhold måtte være givet bestemmelser i lærerlønningsloven for Færøerne, er den nye lov i det hele udformet med lærerlønningsloven af 7. juni 1958 som forbillede, så at der i hovedsagen kun er foretaget de ændringer i og afvigelser fra de for det øvrige kongerige gældende regler, som er en følge af de særlige færøske forhold. Man har endvidere i loven optaget forskellige bestemmelser, der kun har betydning for folkeskolen på Færøerne, samt enkelte bestemmelser fra lov af 12. april 1949 om det kommunale skolevæsens styrelse og tilsyn, hvilken lov ikke gælder for Færøerne.

Ifølge § 2, stk. 2, i den hidtil gældende færøske lærerlønningslov varetog skoledirektionen efter nærmere af undervisningsministeren fastsatte bestemmelser de hverv, som ved lærerlønningsloven for det øvrige kongerige er tillagt undervisningsministeren. Ved udformningen af nærværende lov har man, hvor der i lærerlønningsloven af 7. juni 1958 er tillagt undervisningsministeren en bemyndigelse, overvejet, om den tilsvarende bemyndigelse i lærerlønningsloven for Færøerne skulle ligge hos ministeren eller henlægges til skoledirektionen. Afgørelsen er i hvert enkelt tilfælde truffet ud fra det synspunkt, at skoledirektionen skal have de undervisningsministeren i lærerlønningsloven for det øvrige kongerige tillagte beføjelser, medmindre særlige grunde taler for at lade bemyndigelsen blive hos ministeren.

I overensstemmelse med lagtingets forslag er det endvidere

bestemt, at landsstyrets erklæring skal indhentes i en række tilfælde, hvor undervisningsministeriet træffer afgørelsen.

Ifølge § 23, stk. 1, i den hidtil gældende færøske lærerlønningsslov refunderede statskassen halvdelen af hjemmestyrets udgifter til lærerlønninger m. m. Statens andel i udgifterne er nu forhøjet til 55 pct. Denne fordelingsnorm vil indebære, at staten stort set påtager sig 85 pct. af merudgiften ved den vedtagne lønreform for folkeskolen på Færøerne.

Ifølge oplysninger fra rigsombudsmanden på Færøerne vil gennemførelsen af de nye lønningbestemmelser medføre en merudgift på ca. 533 000 kr., inklusive to portioner dyrtidstillæg pr. 1. april 1959. Den samlede udgift kan herefter anslås til 3 163 000 kr., hvoraf hjemmestyret og staten — med den nævnte fordeling med henholdsvis 45 pct. og 55 pct. — vil komme til at udrede henholdsvis 1 423 000 kr. og 1 740 000 kr.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra alle sider. Det vedtoges enstemmigt.

135. Lov for Færøerne om skolelæger. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 2891. C. sp. 581].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{2}$ (F. sp. 2750). 1. beh. $\frac{17}{2}$ (F. sp. 3060). Partiernes ordførere: Dupont, Ladefoged, Hanne Budtz, Helge Larsen, Sandau og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Dupont, K. B. Andersen, Kaj Andresen, Lysholt Hansen, Hougaard [formand], Kolbjørn, Astrid Skjolbo, Helge Larsen [næstformand], Gøting, Johan Poulsen, Marius Buhl, Conrad Kofoed, Ladefoged, Peter Larsen, Hanne Budtz, Poul Claussen og Jacob Pedersen). Betænkning (B. sp. 515) afgivet $\frac{11}{3}$. 2. beh. $\frac{23}{3}$ (F. sp. 4323). 3. beh. $\frac{25}{3}$ (F. sp. 4508). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 140).

Ifølge § 13 i lov nr. 413 af 12. juli 1946 om skolelæger gælder loven ikke for Færøerne, men det udtaltes i bemærkningerne til lovforslaget, at sagen til sin tid burde forelægges for lagtinget, der da kunne fremkomme med forslag om en skolelægeordning på øerne.

I 1953 udarbejdede landslægen på Færøerne et udkast til

en skolelægelov for Færøerne, der i hovedsagen byggede på skolelægeloven af 12. juli 1946, og på grundlag heraf fremsatte Færøernes landsstyre i 1957 for lagtinget forslag til lov for Færøerne om skolelæger. Forslaget blev i 1958 vedtaget af lagtinget og med landsstyrets anbefaling af rigsombudsmanden på Færøerne fremsendt til undervisningsministeriet med indstilling om, at der fremsattes forslag til rigslov i overensstemmelse med lagtingets vedtagelse.

Da der ikke i det af lagtinget vedtagne forslag var taget hensyn til de ved lov nr. 117 af 12. april 1957 gennemførte ændringer af skolelægeloven af 12. juli 1946, jfr. undervisningsministeriets bekendtgørelse af 3. oktober 1957 af lov om skolelæger, henstillede undervisningsministeriet — efter forud indhentet erklæring fra sundhedsstyrelsen — at der inden lovforslagets fremsættelse foretoges nogle ændringer i forslaget, så at dette førtes à jour med den reviderede danske skolelægelov. Efter at sagen på ny havde været forelagt landslægen og Færøernes landsstyre til erklæring, indstillede rigsombudsmanden, at lovforslaget med de af undervisningsministeriet foreslåede ændringer samt en af landslægen foreslået ændring af bestemmelsen i forslagets § 4, stk. 1, blev gennemført som rigslov.

I overensstemmelse hermed fremsatte undervisningsministeren forslaget til nærværende lov, der på alle væsentlige punkter bygger på forannævnte lov af 1946 med ændringer af 1957, så at der i forhold til denne lov kun er foretaget sådanne ændringer og afvigelser, som nødvendiggøres af de særlige forhold på Færøerne. Der skal i denne forbindelse peges på, at det i den danske skolelægelovs § 4, stk. 1, er fastsat, at den første almindelige undersøgelse af børnene skal finde sted i løbet af det første halvår efter børnenes indskrivning i skolen, mens det under hensyn til de ofte meget vanskelige rejseforhold på Færøerne efter landslægens forslag er bestemt i § 4, stk. 1, i den færøske skolelægelov, at den første almindelige undersøgelse skal finde sted i løbet af det første år, om muligt det første halvår, efter børnenes indskrivning i skolen.

De af den færøske skolelægeordning omfattede offentlige

skoler er lagtingets gymnasieskole, der drives og bekostes af det færøske hjemmestyre, Færøernes mellem- og realskole i Thorshavn samt de kommunale skoler.

Med hensyn til udgifterne ved skolelægeordningen bestemmes det i § 10, stk. 2, i overensstemmelse med hovedreglen i den danske skolelægelovs § 11, stk. 2, at staten yder et tilskud på 50 pct. af udgiften. Man har dog anset det for rigtigst, at tilskudsreglen skal gælde for samtlige de af skolelægeordningen omfattede offentlige og private skoler på Færøerne, herunder også lagtingets gymnasieskole, selv om staten ikke i øvrigt yder tilskud til denne skoles udgifter.

Lovforslaget mødte i folketinget tilslutning fra samtlige partier og vedtoges — efter at have været undergivet en kort udvalgsbehandling — uændret og enstemmigt.

136. Lov om forsvarets organisation m. v. (Forsvarsminister *Poul Hansen*). [A. sp. 1. C. sp. 545].

Fremsat skriftligt $7/_{10}$ (F. sp. 31). 1. beh. $20/_{10}$ (F. sp. 81). Partiernes ordførere: Per Hækkerup (Victor Gram), Østergaard, Ole Bjørn Kraft, Lannung, Gøting, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer, nedsat $7/_{10}$ i henhold til forretningsordenens § 7, stk. 5 (Victor Gram, Chr. Christiansen, Einer-Jensen [formand], Per Hækkerup [næstformand], Frode Jakobsen, Peter Kristensen (Ålborg), Mørk, Lannung, Gøting, From, Erik Eriksen, Gideon, Ladefoged, Østergaard, Ole Bjørn Kraft, Carsten Raft og Poul Sørensen). Betænkning (B. sp. 431) afgivet $24/_{2}$. 2. beh. $2/_{3}$ (F. sp. 3503). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 741) afgivet $18/_{3}$. 3. beh. $24/_{3}$ (F. sp. 4419). *Loven stadfæstet 31. marts 1960.* (Lovt. nr. 137).

Forslaget til loven fremsattes første gang i folketingsåret 1958-59, hvor det underkastedes behandling i et udvalg, som imidlertid ikke nåede til afslutning med arbejdet, jfr. årbog 1958-59, side 497-505.

Ved den fornyede fremsættelse af lovforslaget i folketingsåret 1959-60 var der for at imødekomme ønsker, som var frem-

sat i det udvalg, der havde behandlet lovforslaget i forrige folketingsår, foretaget nogle ændringer i teksten, hvorved forslagets bemyndigelsespræg var afsvækket. Dette var sket ved indføjelse af følgende nye paragraffer, som angav de minimale styrker i de 3 værn:

§ 9. *Hæren* omfatter infanteri, pansertropper, artilleri, ingeniørtropper, telegraftropper og forsyningstropper samt de fornødne kommandoorganer, institutioner m. v., herunder skoler.

Hærens kampenheder organiseres i operativt afbalance-rede dækningsenheder, der er beredt til øjeblikkelig indsats, og som omfatter en stående styrke på mindst 13 000 mand, samt i reserveenheder, herunder lokalforsvarsenheder, omfattende mindst 55 000 mand [i den vedtagne lov 65 000 mand], der kan indkaldes i henhold til § 13, stk. 2, og § 18, stk. 3.

Til tjeneste uden for dækningsstyrken opstilles garnisons-tropper.

§ 10. *Søværnet* omfatter flåden og kystdefensionen samt de fornødne kommandoorganer, institutioner m. v., herunder skoler.

I flåden skal efter endt udbygning og reorganisering indgå mindst 8 større enheder, 12 [i den vedtagne lov 18] motor-torpedo-, motorkanon- eller motorraketbåde, 5 [i den vedtagne lov 6] undervandsbåde, 8 mineleggere, 12 minestrygere og 9 bevogtningsfartøjer samt skibe og andet materiel til særlige formål. Flådens enheder skal i videst muligt omfang være beredt til øjeblikkelig indsats.

Kystdefensionen omfatter kystforter og kystbatterier, visse varslingsanlæg m. v.

§ 11. *Flyvevåbenet* omfatter operative enheder samt de fornødne kommandoorganer, institutioner m. v., herunder skoler.

De operative enheder omfatter bl. a. kontrol- og varslings-anlæg, flyvestationer og flyvende enheder, af hvilke der skal opretholdes mindst 5 [i den vedtagne lov 7] kamp- og rekog-nosceringseskadriller og endvidere eskadriller til rednings- og

transportformål. De operative enheder skal i videst muligt omfang være beredt til øjeblikkelig indsats.

Der var i konsekvens af disse ændringer foretaget enkelte yderligere ændringer, i det væsentlige af redaktionel art. Der var derudover efter forsvarsstyrelsens ønske foretaget nogle mindre ændringer.

Lovforslaget henvistes efter en kort 1. behandling til et udvalg, der i henhold til forretningsordenens § 7, stk. 5, var nedsat allerede før lovforslagets fremsættelse.

I udvalget opnåedes enighed mellem et *flertal*, bestående af alle udvalgets medlemmer undtagen *Carsten Raft* (KF), og forsvarsministeren om lovforslagets indhold og om den forsvarsordning, som skulle opbygges inden for lovens rammer.

Foruden ændringsforslag om de ændringer i styrkeangivelserne i §§ 9-11, der er anført foran, stillede ministeren og flertallet ændringsforslag gående ud på, at det foreslåede *forsvarspolitiske udvalg* udgik, da der ikke havde kunnet opnås enighed*) om at etablere dette udvalg. Endvidere foresloges nogle mindre ændringer vedrørende *forsvarets oplysnings- og velfærdstjeneste* samt en bemyndigelse for forsvarsministeren til at fravige visse af bestemmelserne i lov nr. 277 af 18. juni 1951 om forsvarets personelordning med senere ændringer, bl. a. bestemmelserne om antagelse og uddannelse af mather.

Et *mindretal* (*Carsten Raft* [KF]) erklærede i betænkningen ikke at kunne tage medansvar for den foreslåede ordning, som han fandt var for spinkel til at løse dansk forsvars opgaver.

Udvalgsbetænkningen var ledsaget af udtalelser om nyordningen af chefen for de allierede styrker i Europa, af forsvarsstyrelsen samt af værnscheferne.

Med vedtagelsen ved 2. behandling af de i udvalgsbetænkningen stillede ændringsforslag og det således ændrede lovforslags vedtagelse ved 3. behandling måtte de i betænkningen indeholdte udtalelser om indholdet af den kommende forsvarsordning anses for godkendt.

I det følgende anføres fra betænkningen hovedindholdet af det indgåede forsvarsforlig.

Om *ordningens forudsætninger* udtales i betænkningen:

„Der er mellem et *flertal* (hele udvalget undtagen *Carsten Raft*) og forsvarsministeren opnået enighed om, hvorledes de

*) Hvor udtrykket „enighed om“ eller lignende anvendes, sigtes der alene til den mellem udvalgsflertallet og ministeren opnåede enighed.

tre værn inden for forsvaret bør sammensættes, og der er i det følgende redegjort herfor. Der er tillige enighed om, at spørgsmålet om styrkernes sammensætning og størrelse tages op til overvejelse og drøftelse, såfremt forudsætningerne for nyordningen af forsvaret undergår ændringer af væsentlig karakter. Dette skal ikke foregribe de enkelte partiers stillingtagen til spørgsmålet.“

Om spørgsmålet *atombevæbning* udtales:

„Vnstres og det konservative folkepartis repræsentanter har med beklagelse taget til efterretning, at regeringen og regeringspartierne fastholder deres hidtidige standpunkt om, at Danmark under de nuværende forudsætninger ikke ønsker at modtage atomammunition, og de nævnte partier forbeholder sig retten til senere på ny at rejse dette spørgsmål.“

Om oprettelse af *NATO-depoter* i Danmark hedder det:

„Udvalget har taget til efterretning, at regeringen er gået ind på at etablere depoter i Danmark til støtte for NATO-styrker i en eventuel krigssituation.“

Vedrørende de tre værns styrker, tjenestetiden, forsvarsudgifterne, det frivillige mandskab, rationaliseringer og forenklinger og hjemmeværnet anføres:

Hærens styrker. Den i bemærkningerne til forslaget skitserede ordning forudsatte opstilling af *dækningsstyrker* bestående af 2 infanteribrigadegrupper, 1 reduceret bataljonskampgruppe på Bornholm, 1 panserbataljon, 1 Nike-afdeling og 1 Honest John-afdeling samt de nødvendige forsynings- og støtteenheder. Der regnedes med en *samlet styrke* uden for Bornholm efter mobilisering på 6 brigadegrupper, 4 panserbataljoner, forsynings- og støtteenheder m. v. samt et lokalforsvar på 10-15 bataljoner.

Under de forhandlinger, der har været ført i udvalget, har det vist sig, at det vil være muligt ved en omdannelse af infanteribrigadegrupper af den hidtil kendte type til *panserinfanteribrigadegrupper* både at opnå besparelser i driftsudgifter og mandskab og samtidig at øge brigadegruppens slagkraft. Der har derfor været enighed om, at hærens M-dags (stående)

infanteribrigadegrupper bør omdannes til panserinfanteribrigadegrupper. Man er opmærksom på, at en sådan omdannelse vil forudsætte betydelige materiefornyelser i hæren, og forudsætningen for, at denne omdannelse kan finde sted, vil derfor være at der kan opnås våbenhjælp i fornøden udstrækning.

Der har i øvrigt været enighed om, at der bør kunne opstilles en *styrke efter mobilisering* på 6 brigadegrupper samt på Bornholm en reduceret brigadegruppe (af 2 bataljonskampgrupperes værdi), hvortil kommer forsynings- og støtteenheder i fornødent omfang.

Da det er den almindelige opfattelse, at der i tilfælde af en eventuel kommende konflikt ikke kan regnes med noget væsentligt varsel om forestående angreb, er der enighed om, at hovedvægten må lægges på *M-dags styrker* såvel i hæren som i de to andre værn. Man har derfor overvejet mulighederne for at øge hærens M-dags styrker i forhold til, hvad der var forudsat i lovforslaget, og man er nået til enighed om, at der som M-dags styrker af hæren bør opstilles $2\frac{1}{3}$ panserinfanteribrigadegruppe (85 pct. bemanded), 1 reduceret bataljonskampgruppe på Bornholm, 2 Honest John-afdelinger, 1 Nike-afdeling samt de til disse styrker knyttede forsynings- og støtteenheder m. v., omfattende bl. a. ingeniør- og signalenheder, sanitetsenheder, transportenheder og visse værkstedsenheder.

For at fremme mobiliseringen af reserveenhederne foreslås det, at nogle af dem, nemlig $1\frac{2}{3}$ brigadegruppe, bemandes med 5 pct. af enhedens totale styrke.

Der er enighed om, at der som foreslået oprettes *garnisonstropper* med ca. 10 måneders tjenestetid.

Under moderne krigsførelse med mulighed for indsættelse af mindre, fjendtlige styrker spredt over territoriet må der til lægges *lokalforsvaret* en særlig stor betydning, og man er derfor enedes om at foreslå lokalforsvaret udvidet fra lovforslagets 10-15 bataljoner til 15 bataljoner og 15 batterier (let artilleri).

Den stående styrke vil omfatte godt 13 000 mand, og godt 65 000 mand vil kunne indkaldes til reserveenheder, herunder lokalforsvarsenheder.

Søværnets styrker. I forslaget er der foruden forskellige støtteenheder og enheder til løsning af civile opgaver m. v. regnet med 8 patruljefagere, 12 motortorpedobåde eller motorkanonbåde, 5 undervandsbåde, 8 minelæggere, 12 minestrygere, 9 bevogtningsfartøjer og 2 forter, nemlig Stevnsfortet og Middelgrundsfortet.

Den økonomiske ramme, der er forudsat i regeringsforslaget, vil efter det oplyste være tilstrækkelig til driften af de nævnte enheder og vil endvidere muliggøre gennemførelse af det med De Forenede Stater aftalte 5-årige skibsbygningsprogram, til hvilket der fra dansk side skal bidrages med halvdelen. Dette skibsbygningsprogram er dog ikke helt tilstrækkeligt til at opbygge flåden til den i forslaget forudsatte størrelse, idet der vil være behov for yderligere at bygge 1 undervandsbåd, 2 større minelæggere, 1 bevogtningsfartøj og 1 depotskib.

Der er opnået enighed om at foreslå en forøgelse i antallet af motortorpedobåde med 6 og i antallet af undervandsbåde med 1 samt at foreslå en forøgelse af søværnets budget i forhold til regeringsforslaget på 12 mill. kr. årligt, hvorved det også vil være muligt i løbet af 5-6 år under forudsætning af en ny aftale med De Forenede Stater om et supplerende skibsbygningsprogram at tilvejebringe ikke blot de førnævnte 5 skibe, men tillige de 7, hvormed flådestyrkerne foreslås udvidet. Der er ved opstillingen af søværnets budget taget hensyn til afskrivninger på skibsmateriellet med henblik på de efterhånden nødvendige fornyelser af materiellet.

Der er enighed om at opretholde *Langelandsfortet*, så længe der kan afses midler dertil af det til søværnet afsatte driftsbudget.

Flyvevåbenets styrker. I forslaget er der regnet med 2 jagerbombereskadriller à 18 luftfartøjer, 2 altvejrjagereskadriller à 16 luftfartøjer og 1 rekognosceringseskadrille med 18 luftfartøjer, i alt 5 eskadriller med 86 maskiner. Der er desuden regnet med 3 operative flyvestationer og med opretholdelse af kontrol- og varslingstjeneste m. v. i hidtidigt omfang. Der er forudsat 240 flyvetimer årligt pr. pilot og et antal piloter svarende til 1,5 pilot pr. sæde.

Under forhandlingerne er der opnået enighed om at søge flyvevåbenet styrket i forhold til regeringsforslaget, og det foreslås, at flyvevåbenet kommer til at bestå af 3 jagerbombereskadriller à 16 luftfartøjer, 3 altvejrjagereskadriller à 16 luftfartøjer og 1 rekognosceringseskadrille med 16 luftfartøjer, i alt 112 maskiner. Der er endvidere enighed om — for i højere grad at muliggøre den spredning af flyvevåbenet, som militært set anses for tilrådelig — at opretholde 4 operative flyvestationer samt at holde en flyvestation klar til hurtig ibrugtagen. Kupseskadrillerne nedlægges.

For at kunne gennemføre en sådan udvidelse af flyvevåbenet i forhold til regeringsforslaget foreslås det at begrænse flyvetiden til 225 timer årligt pr. pilot i stedet for 240 og at fastsætte pilotraten pr. sæde til 1,35 i stedet for til 1,5. En sådan nedsættelse har såvel chefen for flyvevåbenet som forsvarschefen efter omstændighederne kunnet tilslutte sig.

Tjenestetiden. Der er enighed om, at den i bemærkningerne til lovforslaget omhandlede *nedsættelse* af tjenestetiden, som det også fremgår af nævnte bemærkninger, skal være betinget af, at kvalificeret mandskab tilvejebringes ved rekruttering af frivilligt fast erstatningspersonel i det nødvendige antal.

For at gennemføre tjenestetidsnedsættelsen skal der til *hæren* nyantages frivilligt personel af kategorierne menige, korporaler, sergenter og oversergenter i et antal af ca. 4 000.

Da hæren i øjeblikket råder over ca. 1 700 mand af de omhandlede kategorier af fast mandskab, er det samlede behov for sådant mandskab altså ca. 5 700.

Der er enighed om, at nedsættelsen af tjenestetiden skal foretages våbenvis, når det tilstrækkelige frivillige mandskab er tilvejebragt, og at der — navnlig for at undgå væsentlig forskelsbehandling af de værnepligtige — først gennemføres en almindelig nedsættelse til 14 måneder, førend der foretages yderligere reduktion af tjenestetidens længde.

En nedsættelse af tjenestetiden til 14 måneder vil under de angivne styrkemæssige forudsætninger for hærens vedkommende kræve nyantagelse af frivilligt fast personel af de førnævnte kategorier i et antal af ca. 3 000.

Adgangen til frivillig tjeneste skal stå åben både for dem, der har aftjent deres værnepligt, og for dem, der endnu ikke har været indkaldt. I overensstemmelse med hærkommandoens indstilling skal der gives adgang såvel for frivillige, der vil forrette tjeneste i længere tid, som for frivillige, der efter aftjening af værnepligten vil indgå kontrakt om tjeneste af kortere varighed.

Efter det oplyste vil hærkommandoen foretrække, at den frivillige tjeneste efter aftjening af værnepligten bliver af mindst 6 måneders varighed for at sikre den bedst mulige indpasning og udnyttelse af de frivillige. Man er dog i hæren indstillet på om nødvendigt at drage nytte også af frivillige, der måtte være interesseret i at forrette tjeneste af kortere varighed end 6 måneder, f. eks. 3 måneder eller mere.

Flertallet har været opmærksom på den situation, der ville opstå, såfremt tilgangen af frivillige midlertidigt svigtede, efter at tjenestetiden var blevet nedsat i overensstemmelse med retningslinjerne ovenfor. Spørgsmålet vil især kunne blive aktuelt for hæren, der vil beskæftige et stort antal frivillige for kortere eller længere tid. Der har været enighed om, at der i så fald måtte tages forholdsregler for at opretholde beredskabet. I overensstemmelse med en fra chefen for hæren indhentet udtalelse er man af den opfattelse, at en sådan midlertidig personel mangel bør søges imødegået ved at øge antallet af indkaldte og ikke ved en midlertidig forlængelse af tjenestetiden, der bl. a. efter det oplyste ville skabe vanskeligheder for hærens organisation.

Et *flyvevåben* som det, hvorom der af udvalget stilles forslag, på 7 eskadriller og med 4 operative flyvestationer og 1 forberedt, vil forudsætte et yderligere frivilligt mandskab på ca. 950 mand, for at tjenestetiden skal kunne nedsættes som forudsat i bemærkningerne til lovforslaget.

Flyvevåbenet er på grund af ret store uddannelseskrav ikke interesseret i frivillige til korttidstjeneste, og det forudsættes derfor, at det frivillige personel forpligter sig til at gøre tjeneste i mindst ca. 3 år.

For *søværnets* vedkommende kræver den i bemærkningerne

til lovforslaget omhandlede omlægning af tjenestetiden ikke tilgang af yderligere frivilligt mandskab. Søværnet er imidlertid af andre grunde — som hidtil — interesseret i en forøgelse af det faste personel.

Efter gennemførelsen af tjenestetidsnedsættelsen for de tre værn vil der til de styrker, der er opnået enighed om, være behov for en årlig *indkaldelsesstyrke* på ca. 23 000 mand, der fordeler sig med ca. 18 000 til hæren, hvoraf hærens del af korpserne, nemlig krigsmaterielforvaltning, intendanturkorps og lægekorps, får ca. 2 200, ca. 3 400 til søværnet og ca. 1 600 til flyvevåbenet. Det er herved forudsat, at hærens uddannelses-system i overensstemmelse med hærkommandoens derom fremsatte ønske ændres, således at der som hovedregel finder en udskiftning sted af enheder i dækningsstyrken i stedet for som nu af mindre hold af værnepligtige i en enhed.

Forsvarsudgifterne. Udgifterne ved en forsvarsordning som den, hvorom der er opnået enighed, er beregnet til *1 053-1 054 mill. kr. årlig*. Det er herved forudsat, at hærens tungere materiel, herunder bl. a. det materiel, der er nødvendigt til dækningsstyrkens opstilling som panserinfanteri, kan fås som *våbenhjælp*, at der ydes våbenhjælp til flyvevåbenet i hidtidigt omfang, og at der kan regnes med supplerende aftaler med De Forenede Stater om bygning af skibe til søværnet efter de retningslinjer, der er gældende for den allerede indgåede fem-årsaftale.

Udgifterne til de tre værn er på grundlag af løn- og prisniveaet pr. 1. oktober 1957 og 16 måneders tjenestetid opgjort til 354 mill. kr. for hæren, 187 mill. kr. for søværnet og 258 mill. kr. for flyvevåbenet. Der er derefter til andre udgifter 254-255 mill. kr. til rådighed, hvoraf bl. a. skal afholdes udgifter til dækning af løn- og prisstigninger siden 1. oktober 1957 og omkostningerne i forbindelse med aflønning af de frivillige, der skal muliggøre en nedsættelse af tjenestetiden. Udgifterne til civiluddannelse af frivilligt fast mandskab, der ikke kan beregnes på nuværende tidspunkt, afholdes som også forudsat i bemærkningerne til lovforslaget ud over budgettet.

Der er enighed om, at forsvarsbudgettet fremtidig bør

opdeles på den i bemærkningerne til lovforslaget angivne måde, således at det fremgår, hvilke udgifter der medgår til civile formål, hvilke der medgår til driften, og hvilke der medgår til større materielanskaffelser og anlæg. Udgifterne til materielanskaffelser bør fastsættes år for år. De øvrige udgifter, der herefter vil få præg af egentlige driftsudgifter for forsvaret som sådant — selv om de også medgår til anskaffelser af mere normal karakter og til vedligeholdelser — undergives reguleringer efter udviklingen i lønninger og priser.

Det frivillige mandskab. Efter at forsvarsministeren har oplyst, at han den 19. januar 1960 har overdraget det til *forsvarets personeludvalg*, der samtidig er blevet udvidet med inspektøren for forsvarets civilundervisning, at fremsætte forslag til de foranstaltninger, som må anses for nødvendige for at sikre tilgang af det fornødne antal faste frivillige, herunder bl. a. om de førnævnte løn- og uddannelsesspørgsmål samt om indkvarteringsforhold, arbejdsanvisning ved hjemsendelsen, benævnelse m. v., har folketingsudvalget afstået fra i enkeltheder at tage stilling til disse spørgsmål.

Det skal imidlertid bemærkes, at flertallet principielt kan tiltræde et lønprincip med en løbende lønudbetaling og en *bonus ved tjenesteperiodens udløb* og gennemførelsen af *en civil, erhvervsbetonet uddannelse*, og at man ligeledes er enig i nødvendigheden af at overveje også de pågældendes indkvarteringsforhold under tjenesten og beskæftigelse efter hjemsendelsen.

Rationalisering og forenklinger. Det fremgår allerede af bemærkningerne til lovforslaget, at der planlægges en intensivering af rationaliseringsarbejdet inden for forsvaret, og at denne opgave er blevet overdraget til forvaltningsnævnet. Ved beregningen af omkostningerne ved den foreslåede forsvarsordning er der taget hensyn til indvindingen af besparelser ved rationaliseringer, og der er fra alle sider givet udtryk for den opfattelse, at sådanne besparelser må indvindes.

Det er i øvrigt flertallets opfattelse — og heri har forsvarsministeren erklæret sig enig — at der bør søges gennemført en *forenkling af det samlede forsvars og de enkelte værns kommando-*

struktur med det formål først og fremmest at sikre en enkel og samtidig effektiv ledelse af styrkerne såvel i fredstid som under en eventuel krigssituation.

Med hensyn til administrationen inden for værnene bør det tilstræbes, at afgørelser træffes på det lavest mulige niveau, når hensyn tages til karakteren og rækkevidden af sagen og til økonomisk forretningsførelse. Sager, der skal forelægges højere myndighed, bør kun passere instanser, der nødvendigvis må have lejlighed til at udtale sig derom.

Hjemmeværnet. Hjemmeværnsledelsen har på foranledning af forsvarsministeren i en skrivelse af 19. juni 1959 redegjort for hjemmeværnsledelsens synspunkter vedrørende den ønskelige fremtidige udvikling og hjemmeværnets indpasning i forsvarets nyordning. Denne skrivelse med bilag er optaget som bilag 15 til beretning af 5. oktober 1959 fra udvalget angående det i folketingsåret 1958-59 fremsatte lovforslag.

De af hjemmeværnsledelsen fremførte synspunkter vedrørende hjemmeværnet forudsættes taget op til overvejelse i forbindelse med den revision af lov om hjemmeværnets ordning, der er planlagt gennemført i folketingsåret 1960-61.

Om lovforslagets behandling i folketinget skal i øvrigt anføres:

Ved 1. behandling forkastedes med 129 stemmer mod 5 (DK og SF) et af *Alfred Jensen* (DK) stillet forslag om overgang til næste sag på dagsordenen. 2 medlemmer *Morten Larsen* (RV) og *Rosing* (Grønland) undlod at stemme.

Ved 2. behandling redegjorde de i udvalget repræsenterede partiers ordførere for det indgæede forlig. *Alfred Jensen* (DK) fremsatte forslag om overgang til næste sag på dagsordenen, gående ud på, at tinget skulle udskyde den videre behandling af lovforslaget til efter topmødets afholdelse i Paris i maj måned. *Aksel Larsen* (SF) henstillede, at lovforslagets behandling udsattes, indtil der ved et folketingsvalg var givet vælgerne lejlighed til at udtale sig. *Thorkil Kristensen* (UP) erklærede at ville stemme for det indgæede forlig, selv om han kunne have ønsket større forbedringer af lovforslaget end sket. *Fiskeriminister Oluf Pedersen* (DR) oplyste, at han ville stemme imod ændringsforslagene og undlade at stemme ved lovforslagets 3. behandling.

Det af *Alfred Jensen* fremsatte forslag om overgang til næste sag på dagsordenen forkastedes med 127 stemmer mod 6. Ændringsforslagene vedtoges imod kommunisternes, *Aksel Larsens* (SF) og *Oluf Pedersens* (RV) stemmer, og lovforslaget gik tilbage til udvalget.

I udvalgets tillægsbetænkning udtaltes bl. a.:

„Foranlediget af de herom faldne udtalelser ved lovforslagets 2. behandling i folketinget den 2. marts d. å. har forsvarsministeren meddelt udvalget, at det er hans hensigt at søge gennemført en udvidelse af de værnepligtiges muligheder for *billigere rejser med statsbanerne* og at fremsætte forslag over for finansudvalget om en *forhøjelse af de værnepligtiges dagløn*. Lønforhøjelsen for de værnepligtige må anslås at ville koste omkring 10 mill. kr. årlig, medens merudgiften til billigere rejser vil afhænge af de nærmere forhandlinger med DSB. De forannævnte merudgifter er det hensigten at søge bevilget ud over det aftalte forsvarsbudget, idet det dog skønnes muligt delvis at afholde disse udgifter inden for det aftalte budget i finansåret 1960-61.

Udvalget kan tilslutte sig gennemførelse af forbedringer på de af forsvarsministeren nævnte områder.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af Carsten Raft) lovforslaget til *endelig vedtagelse uændret*.“

Ved 3. behandling stillede *Aksel Larsen* (SF) ændringsforslag om indsættelse af en ny paragraf, hvorefter tidspunktet for lovens ikrafttræden skulle fastsættes ved beslutning af det efter førstkomende folketingsvalg sammentrædende folketing. Ændringsforslaget forkastedes med 140 stemmer imod 1 (SF). 9 medlemmer (DK m. fl.) undlod at stemme.

Under forhandlingen om lovforslaget som helhed stillede *Alfred Jensen* (DK) *forslag om motiveret dagsorden* af følgende indhold: „Folketinget opfordrer regeringen til at rette en indtrængende henvendelse til topmødet i Paris om at træffe konkrete aftaler, der åbner vej for yderligere afspænding og international afrustning.

Tinget fortsætter hermed behandlingen af den foreliggende sag.“

Aksel Larsen (SF) fremsatte følgende *forslag om overgang til næste sag på dagsordenen*:

„Folketinget udtaler, at ethvert forsøg på militært forsvar af Danmark vil være håbløst og dømme vort land til ødelæggelse i tilfælde af krig. Total afskaffelse af dansk militærvæsen vil give vort land og dets befolkning størst mulig sikkerhed i tilfælde af krig og samtidig være det bedste bidrag, Danmark kan yde til de internationale bestræbelser for nedrustning og bevarelse af freden.

Idet tinget udtaler, at Danmark bør afruste og erklære sig neutralt i stormagtskonflikter,

går det over til næste sag på dagsordenen.“

Alfred Jensens forslag om motiveret dagsorden forkastedes med 151 stemmer mod 6 (4 medlemmer undlod at stemme). Aksel Larsens forslag om overgang til næste sag på dagsordenen forkastedes med 152 stemmer mod 1 (SF).

Endelig vedtoges lovforslaget med 149 stemmer mod 7 (DK, SF og Morten Larsen (RV)), mens 5 medlemmer (Oluf Pedersen (DR), Carsten Raft (KF), Else Zeuthen (RV) og de to grønlandske medlemmer) undlod at stemme.

137. Lov om ændring i lov om lodsvæsenet. (Forsvarsminister *Poul Hansen*). [A. sp. 2833. C. sp. 813].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{2}$ (F. sp. 2731). 1. beh. $\frac{9}{2}$ (F. sp. 2795). Partiernes ordførere: M. Larsen (Kolding) (Mørk), Østergaard (Gideon), Baagø, A. C. Normann (Lannung), Gøting og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (M. Larsen (Kolding) (fra $\frac{15}{3}$ P. A. Rasmussen), Boye Hansen, Poul Hansen (Svendborg) (fra $\frac{23}{3}$ Søgaard), Lund Jensen, Johs. E. Larsen, Mørk [formand], Peter Nielsen, A. C. Normann [næstformand], Gøting, Østergaard, Damsgaard, Gideon, Melchior Hansen (fra $\frac{11}{2}$ Skov Jørgensen), Conrad Kofoed, Baagø, Fanger og Carsten Raft). Betænkning (B. sp. 939) afgivet $\frac{28}{4}$. 2. beh. $\frac{4}{5}$ (F. sp. 5301). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 943) afgivet $\frac{5}{5}$. 3. beh. $\frac{10}{5}$ (F. sp. 5365). *Loven stadfæstet 18. maj 1960.* (Lovt. nr. 198).

Ved loven ændredes de i lodsloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 244 af 24. juni 1954, indeholdte regler om beregning af afgiften til den i 1954 oprettede reguleringsfond, ligesom reglerne om beregning af bidraget til Den fælles Lodspensionskasse og pensionsbestemmelserne ændres. Endvidere indeholder loven enkelte ændringer af mindre væsentlig betydning.

1) Ved ændringer af lodsloven i 1954 indførtes helt nye principper for regulering af lodsernes indtægter gennem oprettelse af en *reguleringsfond*, hvortil lodserier med særlig store bruttoindtægter skulle svare en afgift, der beregnedes som en procentafgift af bruttolodsfortjenesten efter en nærmere fastsat progressiv skala.

Samtidig blev det bestemt, at lodserier, hvis indtægtsforhold var sådanne, at de ikke skønnedes tilstrækkelige til lodsernes livsophold, kunne optages i reguleringsfonden. Herved

opnåede de pågældende lodser et fast årligt grundbeløb samt et tilskud til dækning af lodseriets driftsudgifter. Disse beløb udrededes af reguleringsfonden, hvortil de tilsluttede lodserier i øvrigt indbetalte $\frac{2}{3}$ af bruttolodsfortjenesten.

Foranlediget af en henvisning fra Dansk Lodsförening nedsatte forsvarsministeriet den 16. september 1959 et udvalg, der fik til opgave at afgive indstilling om ændring af de gældende bestemmelser for beregning af afgiften til reguleringsfonden.

Dette udvalg afgav den 17. december 1959 en betænkning med udkast til et lovforslag, der var tiltrådt af samtlige medlemmer af udvalget. Udkastet ligger til grund for den ved loven indførte nye ordning, der i hovedtræk går ud på, at *beregningen af afgiften til reguleringsfonden ændres fra en bruttoordning til en nettoordning*, idet afgiften ifølge ordningen udgør 27 pct. af den del af lodseriets indtægter, der er til rest efter fradrag af lodseriets fælles udgifter.

Da afgiften efter den tidligere ordning alene beregnedes af en bruttolodsfortjeneste over 36 000 kr. årlig, har man i loven bestemt, at der også ved afgiftsberegning efter netto regnes med en afgiftsfri indtægt.

I 1954, da den nuværende ordning blev indført, skønnede man, at lodseriernes gennemsnitlige driftsudgifter androg ca. $\frac{1}{3}$ af bruttolodsfortjenesten, således at der til en afgiftsfri bruttolodsfortjeneste på 36 000 kr. svarede en nettofortjeneste på ca. 24 000 kr.

På denne baggrund har man fundet det rimeligt at sætte *det afgiftsfri beløb* under en nettoordning til *ca. 25 000 kr.*, og da man endvidere har ment at burde imødekomme lodsernes ønske om, at det afgiftsfri beløb frentidig underkastes en regulering i overensstemmelse med statens lønninger, er det bestemt, at det afgiftsfri beløb fastsættes til den udbetalte løn til stats-tjenestemænd på slutløn i 23. lønningsklasse uden stedtillæg. Til denne lønningsklasse er henført en række af statens navigatører.

Udvalgets undersøgelser af virkningerne af et af lodserne fremsat forslag om, at adgangen til reguleringsfonden ikke —

som i øjeblikket — skal være bestemt af lodseriernes indtægtsforhold, viste, at en sådan ordning ikke kunne gennemføres uden at føre til uheldige konsekvenser og uden helt at ændre fondens karakter og forøge usikkerheden med hensyn til statskassens forpligtelser over for fonden. Der opnåedes herefter enighed i udvalget om, at den tidligere praksis med hensyn til lodseriernes optagelse i fonden og principperne for fondens tilskudsordning opretholdes.

2) Med hensyn til *bidraget til Den fælles Lodspensionskasse*, der tidligere var beregnet efter en progressiv skala med fra 8-25 pct. af bruttolodsfortjenesten, gennemførtes ved loven følgende nye regel i lodslovens § 47, stk. 2, punkt 1:

„For lodserier, hvis indtægter ikke reguleres gennem lodsreguleringsfonden, udgør den bidragspligtige indtægt vedkommende lodseriers bruttolodsfortjeneste, herunder indtægterne ved de i §§ 10 og 45 omhandlede tjenester efter fradrag af udgifter til lodseriets drift.

For lodserier, hvis indtægter reguleres gennem lodsreguleringsfonden, udredes bidraget af denne fond, og den bidragspligtige indtægt ansættes til det lodseriet ydede grundbeløb samt den lodseriet tilfaldende part af bruttolodsfortjenesten, herunder indtægterne ved de i §§ 10 og 45 omhandlede tjenester.“

Pensionsbidraget skal dog højst udgøre 30 pct. af den bidragspligtige indtægt.

3) Efter de tidligere regler blev de af Den fælles Lodspensionskasse ydede *pensioner* beregnet efter regler, der i det væsentlige svarede til de i statstjenestemandsløven af 1946 fastsatte. Pensionerne bestod således af en efter pensionsalderen fastsat brøkdæl af en pensionsgivende lønning som grundpension, hvortil ydedes reguleringstillæg etc.

I overensstemmelse med de ved statstjenestemandslønsloven af 1958 ændrede principper for beregning af tjenestemandspensioner gennemførtes ved loven den ændring, at de af lodspensionskassen ydede pensioner fremtidig beregnes på grundlag af en samlet lønningsindtægt, således at pensionen udgør en efter pensionsalderen fastsat procentdel af denne efter samme regler som nu for statstjenestemænd gældende.

Pensionerne havde tidligere været beregnet på grundlag af en pensionsgivende lønningsindtægt af 7 200 kr. årlig, hvilket beløb omregnet efter de nye regler ville svare til en lønningsindtægt på 21 000 kr. årlig. Med tilslutning af den samlede bestyrelse for pensionskassen bestemmes det imidlertid nu i loven, at pensionen fremtidig beregnes af en lønning på 24 000 kr. årlig. I overensstemmelse med den tidligere tilsvarende bestemmelse kan dog lønningsindtægten, der lægges til grund for pensionsberegningen, ikke udgøre et større beløb end gennemsnittet af den lønningsindtægt, hvoraf der de sidste 10 år før afskedigelsen er svaret pensionsbidrag, idet hvert års lønningsindtægt ved denne beregning omregnes til lønniveauet pr. 1. april 1958 efter reglerne i §§ 87 og 88 i statstjenestemandslønningsloven.

Mens tjenestetid erhvervet under tidligere lønningsordninger normalt ikke medregnes ved fastsættelsen af den pensionsgivende lønningsindtægt, har man for lodsernes vedkommende ment at måtte skaffe en hjemmel til, at der i konkrete tilfælde, hvor hovedreglen på grund af lodsernes indtægtsforhold vil medføre mindre rimelige resultater, *også kan tages hensyn til tjenestetid forud for ikrafttrædelsen af de nye regler i statstjenestemandslønningsloven*. Loven bemyndiger derfor ministeren til i disse enkelte tilfælde at bestemme, hvilken lønningsindtægt og tjenestetid der skal tages i betragtning ved pensionsberegningen.

I overensstemmelse med den for statens tjenestemænd ved lønningsloven af 1958 gennemførte tilsvarende ændring forhøjedes ved loven aldersgrænsen for at søge afsked med alderspension fra 65 år til 67 år.

Denne ændring kunne ikke tiltrædes af lodsernes 2 repræsentanter i bestyrelsen for Lodsernes Pensionskasse, for hvem lovforslaget blev forelagt, og som i øvrigt har tiltrådt forslaget. Lodsernes repræsentanter henviste i denne forbindelse til de betydelige og fortsat voksende fysiske krav, lodstjenesten stiller til sine udøvere, specielt ved entring af de store skibe i rum sø. Disse krav medfører, at ældre lodser, der ikke — som tilfældet ofte vil være i statstjenesten — har mulighed for at overtage fysisk mindre krævende arbejde, i højere grad end andre vil være henvist til at søge afsked som følge af svagelighed inden 67 års alderen og som følge deraf være afskåret fra at opnå højeste pension.

I sin fremsættelsestale udtalte *forsvarsministeren* heroverfor:

„Uanset den forståelse, man må have for lodsernes synspunkter i så henseende, har jeg — efter at spørgsmålet har været forhandlet med finansministeriet — imidlertid fundet, at lodsernes pensionsbestemmelser er så nøje knyttet sammen med de tilsvarende bestemmelser for tjenestemændene, at der ikke bør foreslås en fravigelse af den almindelige aldersgrænse for lodsernes vedkommende.“

Af den af folketingsudvalget afgivne tillægsbetænkning fremgår, at udvalget har drøftet spørgsmålet i anledning af en på Dansk Lodsforenings generalforsamling afgivet udtalelse, men at drøftelsen ikke har givet udvalget anledning til at foreslå lovforslagets bestemmelser ændret.

Lodsloven har ikke hidtil indeholdt nogen aldersgrænse for lodser. Efter den hidtidige praksis har lodser imidlertid normalt søgt deres afsked senest ved det fyldte 70. år. Denne praksis er med Dansk Lodsforenings tilslutning lovfæstet ved ændringsloven.

Loven indeholder en særlig *overgangsbestemmelse*, idet man har anset det for rimeligt, at lodser, der er tilknyttet mindre lodserier, ikke som følge af gennemførelsen af de nye pensionsregler stilles forholdsmæssigt ringere i pensionsmæssig henseende end de øvrige tjenstgørende lodser. Det er derfor bestemt i loven, at pensionen for de pågældende lodsers vedkommende ikke kan fastsættes lavere end $\frac{4}{5}$ af pensionen for medlemmer, der får tillagt pension på grundlag af en lønningsindtægt på 24 000 kr.

Under udvalgsbehandlingen i folketinget imødekom forsvarsministeren et af Dansk Lodsforening fremsat ønske vedrørende minimumsstørrelsen af de *enkepensioner*, der omfattes af denne overgangsregel, idet ministeren med udvalgets tiltrædelse i betænkningen foreslog, at bestemmelsen suppleredes med en regel om, at enkepensionen i disse tilfælde ikke kan udgøre et mindre beløb end den enkepension, der fremkommer af en lønningsindtægt, der ville give ret til den til $\frac{4}{5}$ reducerede egenpension. Ændringsforslaget vedtoges sammen med et par andre mindre væsentlige ændringer uden afstemning ved lovforslagets 2. behandling.

Endvidere indeholder loven ud over en del mindre væsentlige ændringer, overvejende af redaktionel eller terminologisk art, regler om enkepension, børnepensionstillæg og børnepen-

sion, svarende til de i statstjenestemandslønningsloven af 1958 indeholdte.

Lovens *ikrafttrædelsesdato* fastsattes under udvalgsbehandlingen til *1. januar 1961*, idet dog de nye pensionsbestemmelser har virkning allerede fra *1. april 1959*.

Under lovforslagets 1. behandling blev dets bestemmelser fra alle partiers side karakteriseret som fremskridt i forhold til de tidligere gældende bestemmelser. *Gideon* (V) ønskede dog oplysninger om de økonomiske konsekvenser af overgangen til nettoordningen, ligesom han mente, at man burde overveje, om man ikke burde fastholde den hidtil gældende aldersgrænse på 65 år for lodsers adgang til at søge afsked med alderspension. *Baagø* (KF) ønskede i udvalget nærmere undersøgt visse spørgsmål vedrørende de pensionerede lodsers stilling.

Forsvarsministeren oplyste i sin svartale om de økonomiske konsekvenser af nyordningen, at året 1958-59 tydede på, at der ville blive balance, så at lodsforden kunne hvile i sig selv. Med hensyn til aldersgrænsen fandt han det rimeligt også her at følge stats-tjenestemandsreglerne, når man i øvrigt fulgte disse.

Gideon gjorde heroverfor opmærksom på, at man også inden for statstjenesten havde tilfælde med lavere afgangsalder, og han henviste endvidere til reglerne i Norge og Sverige, hvor der gjaldt en lavere afgangsalder.

Lovforslaget henvistes til et udvalg, og under 2. behandling oplyste *Østergaard* (V), at udvalgsarbejdet især havde drejet sig om de ældre lodsers pensionsforhold. Udvalget havde undersøgt visse kritiserede forhold, men havde ikke fundet anledning til at stille ændringsforslag. *Baagø* omtalte udførligt de ældre pensionisters forhold, men mente ikke, at bestemmelserne lod sig ændre, idet ordningen med statstilskud til pensionskassen gjorde det naturligt, at man fulgte samme pensionsregler som statens tjenestemænd. *Gideon* rejste på ny spørgsmålet om aldersgrænsen.

Ved udvalgsbehandlingen mellem 2. og 3. behandling blev aldersgrænespørgsmålet på ny gjort til genstand for drøftelse i udvalget, der dog i tillægsbetænkningen enstemmigt indstillede lovforslaget til endelig vedtagelse i den skikkelse, hvori det forelå efter 2. behandling.

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget enstemmigt.

138. Lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende den offentlige skolebespisning). (Af *Foged, Erik Eriksen, Asger Jensen, Krogh, Poul Møller, Sønderup, Poul Sørensen* og *Thestrup*). [A. sp. 863. C. sp. 713].

Fremsat mundtligt $^{12}/_{11}$ (F. sp. 644). 1. beh. $^{25}/_{11}$ (F. sp. 946). Partiernes ordførere: Kaj Andresen, Foged, Asger Jensen, Helge Larsen, Gøting, Petra Petersen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Kaj Andresen, K. B. Andersen, Nina Andersen, Lysholt Hansen, Ove Hansen [formand], Mørk, Astrid Skjoldbo, Helge Larsen [næstformand], Gøting, Foged, Søren Andersen, Skov Jørgensen, Thisted Knudsen, Krogh, Asger Jensen, Anna Barfoed og Clausen (Olufskjær)). Betænkning (B. sp. 839) afgivet $^{31}/_{3}$. 2. beh. $^5/_{4}$ (F. sp. 4790). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Tillægsbetænkning (B. sp. 875) afgivet $^6/_{4}$. 3. beh. $^8/_{4}$ (F. sp. 4918). *Loven stadfæstet 29. april 1960.* (Lovt. nr. 169).

Loven giver gennem en ændring af forsorgslovens § 286 kommunerne ret til at udvide skolebespisningen i månederne november-april til også at omfatte *børn i 8. og 9. klasse*. Tilsvarende udvides adgangen til at yde mælk i den øvrige del af skoleåret til de pågældende ni klasser.

Ved en ændring af § 288 *reduceres statens tilskud* til kommunernes udgifter til skolebespisning. Der ydes herefter af den fælleskommunale udligningsfond kommunerne et tilskud svarende til $^{1}/_{3}$ *af deres udgifter* i henhold til § 286 *til mælk og vitamintilskud* til børn fra skolernes 7 første klasser samt til børn fra skolernes øvrige klasser, når dette af hensyn til det enkelte barns helbredstilstand efter skolelægens skøn må anses for ønskeligt. Samme tilskud ydes kommunerne af deres udgifter i henhold til § 287.

Loven træder i kraft den 1. maj 1960.

Efter den hidtidige bestemmelse var en kommune berettiget til at kræve sine direkte udgifter til skolebespisning i henhold til §§ 286-287 — dog ikke ud over 65 øre pr. måltid mad og 20 øre pr. mælkeydelse — erstattet af den fælleskommunale udligningsfond. Refusionen var dog begrænset til højst $^{1}/_{3}$ af de nævnte udgifter.

Ændringen skønnes at ville reducere statens udgifter til skolebespisningen fra ca. 4 mill. kr. årlig til ca. $2^{1}/_{2}$ - $2^{3}/_{4}$ mill. kr. årlig.

Lovens indhold *afviger væsentligt fra det af forslagsstillerne oprindeligt fremsatte lovforslag*, og lovforslaget fik, som nævnt i det følgende, *ikke tilslutning fra forslagsstillerne ved 3. behandling*.

I sin *oprindelige form* gik lovforslaget ud på at lade statens *tilskud* til kommunernes udgifter ved skolebespisningen *falde helt bort*.

Endvidere skulle kommunernes *pligt* til at yde skolebespisning i tilfælde, hvor skolen indberetter til det sociale udvalg, at et barn lider under utilstrækkelig ernæring, begrænses til kun at omfatte *børn af mindrebedemidlede forældre*.

I øvrigt kunne den enkelte kommune fortsat for egne midler og inden for de hidtidige rammer iværksætte eller foranledige iværksat skolebespisning i det omfang, kommunalbestyrelsen måtte finde det ønskeligt.

Lovforslaget — som var et led i det af venstre og det konservative folkeparti opstillede spareprogram — begrundedes med, at de sociale og ernæringsmæssige forhold, som havde været baggrunden for statens deltagelse i skolebespisningens finansiering, ikke længere var til stede. Det anførtes endvidere af ordføreren for forslagsstillerne (*Foged*), at skolebespisningen til trods for adgangen til statsrefusion var under afvikling i en række kommuner.

Statens tilskud til skolebespisningen var for finansåret 1959-60 fastsat til 4 mill. kr.

Socialministeren fremhævede ved *1. behandlingen*, at skolebespisningen ikke kunne betragtes som en social foranstaltning i snævrere forstand, men også i høj grad tjener et *ernæringshygiejnisk formål*. Han fandt det ikke godt gjort, at oplysningen om børnenes rette ernæring var trængt så stærkt igennem hos befolkningen, at man uden videre kunne se bort fra den ernæringshygiejniske begrundelse for skolebespisningen. En sådan slutning måtte kræve en nøjere undersøgelse af problemet, herunder sundhedsmyndighedernes overvejelse af spørgsmålet.

Heller ikke den svigtende *interesse hos kommunerne*, som forslagsstillerne havde anført, fandt ministeren tilstrækkelig dokumenteret. Han var villig til at iværksætte de fornødne undersøgelser og forelægge resultaterne for et udvalg.

Ministeren fandt den foreslåede ændring, som gik ud på at begrænse den pligtmæssige skolebespisning til at omfatte *børn af mindrebedemidlede forældre*, overordentlig uheldig. At udpege børnene fra de små hjem og stille dem i særgrupper ville være en ubarmhertig ordning.

Kaj Andresen (S) gik også stærkt imod genindførelse af den gamle transbestemmelse, som tidligere havde virket urimelig og utiltalende, og som ville stride mod de senere års bestræbelser for at slette de sociale skel mellem børnene i skolen. Han fandt ikke tilstrækkelig begrundelse for en afvikling af skolebespisningen, hvis forebyggende virkning gennem årene havde været af stor betyd-

ning. I øvrigt bemærkede han, at man, hvis bespisningen fortsatte, blot ville opnå at flytte den offentlige udgift fra staten til en række kommuner, så at der ikke blev en reel besparelse.

Asger Jensen (KF) fremhævede den faldende interesse for skolebespisning og fandt, at tiden var løbet fra denne foranstaltning. Lovforslaget afskar ikke kommunerne fra at foranstalte skolebespisning og fastholdt kommunernes pligt til at bispise børn, der henvises af skolelægen på grund af underernæring. Det ville dog forekomme ham naturligt, om kommunerne drog den konsekvens at afskaffe den almindelige skolebespisning, som der efter hans opfattelse ikke længere var behov for.

Helge Larsen (RV) kunne under ingen omstændigheder medvirke til at gennemføre et sådant socialt skel mellem børnene som foreslået. Han fandt i øvrigt ikke lovforslaget tilstrækkeligt underbygget, men var villig til at deltage i en saglig og fordomsfri drøftelse af problemet om byrdefordelingen.

Gøting (DR) mente, at noget tydede på, at skolebespisningen havde set sine bedste dage. Han fandt, at den foreslåede trangsbestemmelse på en utiltalende måde uddybede de sociale forskelle. Han var interesseret i den tanke at lade statstilskuddet bortfalde, men fandt det rigtigst at fare med lempe og overveje muligheden for en overgangsordning.

Petra Petersen (DK) fandt, at lovforslaget var udtryk for en asocial politik vendt mod de svageste. Man burde tværtimod udvide og forbedre skolebespisningen og gøre ordningen obligatorisk.

I den af udvalget afgivne betænkning indstillede et flertal (regeringspartierne medlemmer af udvalget) lovforslaget til vedtagelse med nogle af socialministeren foreslåede ændringer, der gav lovforslaget den form, hvori det senere blev endeligt vedtaget.

Mindretallet (venstres og det konservative folkepartis medlemmer) indstillede lovforslaget til vedtagelse uforandret.

Ved 2. behandling anbefalede regeringspartierne ordførere ministerens ændringsforslag. Det var dog ikke med glæde, *Kaj Andresen* anbefalede det ændringsforslag, som erstattede lovforslagets bestemmelse om bortfald af hele statsrefusionen med en bestemmelse om statstilskud på $\frac{1}{3}$ af udgifterne til mælk og vitamintilskud til skolens 7 første klasser. Han ville finde det rimeligt, om staten fortsat medvirkede til skolebespisningen i større omfang. Forslaget var stillet for at imødekomme ønsket om besparelser.

Foged og *Asger Jensen* kunne ikke tiltræde de stillede ændringsforslag, som efter deres opfattelse i for høj grad forringede det oprindelige lovforslags afviklingsbestemmelse.

Petra Petersen måtte gå imod den ændrede refusionsbestemmelse, som var en væsentlig forringelse af den bestående ordning.

Ud fra samme synspunkt stillede *Aksel Larsen* (SF) et ændringsforslag, som tilsigtede at bevare den hidtidige statsrefusion. Æn-

dringsforslaget forkastedes med alle stemmer mod Aksel Larsens og kommunisterne.

Efter at de af socialministeren foreslåede ændringer var vedtaget ved 2. behandling, vedtoges lovforslaget efter en kort fornyet udvalgsbehandling ved 3. behandling med 82 stemmer (S, RV og DR) mod 6 (DK og SF), mens 52 (V og KF) hverken stemte for eller imod.

139. Lov om ændring i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger. (Af Weikop, Erik Eriksen, Niels Eriksen, Fanger, Anker Lau, Lorentzen, Poul Møller og Poul Sørensen). [A. sp. 3247. C. sp. 1125].

Fremsat mundtligt $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3809). 1. beh. $\frac{2}{5}$ (F. sp. 5321). Partiernes ordførere: Chr. Christiansen, Anker Lau, Weikop, A. C. Normann, Niels Andersen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Chr. Christiansen, Einer-Jensen [formand], Lis Groes, Per Hækkerup, Peter Nielsen, Lars M. Olsen, Hans Rasmussen, A. C. Normann [næstformand], Niels Andersen, Anker Lau, Henry Christensen, Niels Eriksen, Søren Jensen, Lorentzen, Weikop, Niels Ravn og H. K. Sørensen). Betænkning (B. sp. 1529) afgivet $\frac{20}{5}$. 2. beh. $\frac{24}{5}$ (F. sp. 5955). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. 3. beh. $\frac{2}{6}$ (F. sp. 6236). *Loven stadfæstet 10. juni 1960.* (Lovt. nr. 231).

Forslaget til nærværende lov havde oprindelig titlen „Forslag til lov om ændring i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger samt om ophævelse af lov om indseende med priser“ og gik ved fremsættelsen ud på:

- 1) at ophæve § 24 i lov nr. 102 af 31. marts 1955 om monopoler og konkurrencebegrænsninger, således som denne lov er ændret senest ved lov nr. 188 af 6. juli 1957. (Ifølge paragraffen må prisforhøjelser, der skal anmeldes i henhold til lovens afsnit III, ikke sættes i kraft uden monoptilsynets godkendelse).
- 2) at ophæve lov nr. 135 af 25. maj 1956 om indseende med priser, dog således at den i § 3 indeholdte bestemmelse om eventuel forsyning af pakninger med oplysninger om nettovægt overføres til monopolloven.

Under sagens behandling i folketinget lykkedes det ikke forslagsstillerne at opnå den fornødne tilslutning til gennemførelsen af lovforslaget i den foreslåede affattelse. I stedet for gennemførtes — under den i overskriften anførte titel — en lov, som alene gik ud på at give monopollovens § 24 følgende tilføjelse (nyt stk. 3):

„Monopoltilsynet kan, hvor markedsforholdene, varens karakter eller betydning i omsætningen taler derfor, fravige bestemmelsen i stk. 1. Tilsvarende regel gælder, når det drejer sig om aftaler, vedtagelser og bestemmelser, der er af væsentlig betydning for fremme af effektiviteten, bl. a. ved strukturalisering.“

Som ordfører for forslagsstillerne anførte *Weikop* (KF) ved fremsættelsen af lovforslaget, at *Danmarks tilslutning til det europæiske frihandelsmarked* havde skabt en ny situation på det område, som lovforslaget omhandlede. „Den højtærede handelsminister kan ikke være ukendt med, at der på et tidspunkt må regnes med, at ca. 40 pct. af industriproduktionen udsættes for alvorlig risiko ved afvikling af importreguleringen, at ophævelse af importreguleringen uden tvivl vil føre til, at konkurrencebegrænsende aftaler vil miste deres betydning, kort sagt, at konkurrenceforholdene ved importreguleringens bortfald vil få virkninger, der slet ikke var regnet med, dengang monopolloven og loven om indseende med priser blev vedtaget i det høje ting.“

Når det i bemærkningerne til lovforslaget anføres, at vi kun foreslår monopolloven ændret på et enkelt punkt, nemlig ophævelse af § 24, der bestemmer, at prisforhøjelser på nogle nærmere angivne varer ikke må sættes i kraft uden monopoltilsynets godkendelse, skyldes det, at vel var vi klar over, at loven også bør ændres på andre punkter, men en hurtig ophævelse af § 24 vil straks kunne give erhvervene en ligestilling med de andre landes inden for de syv, som de må have et naturligt krav på.“

Loven om indseende med priser fandt forslagsstillerne helt overflødig under de ændrede forhold, bortset fra bestemmelsen i § 3, som foresloges overflyttet til monopolloven. „Det er vist ikke nødvendigt nærmere at motivere, at det nu er fuldstændig overflødigt at pålægge monopoltilsynet i forbindelse med direktoratet for vareforsyning, der i øvrigt ikke eksisterer mere, at undersøge, hvorledes priserne er her i landet i forhold til priserne på tilsvarende varer i udlandet. Denne bestemmelse kom til verden, fordi vi dengang havde importregulering, og fordi man gennem disse undersøgelser ville kunne finde ud af, hvor man skulle eller burde give adgang

til større import for at holde for høje priser i ave. Det må være helt klart, at det nu er spildt arbejde at foretage sådanne undersøgelser. Liberaliseringen har ganske overflødiggjort at anvende arbejdskraft på denne opgave eller, hvis jeg må sige det sådan, at forøge vore papirbunker.“

Handelsministeren kunne ikke tiltræde lovforslaget i den foreliggende form, hverken med hensyn til ophævelsen af monopollovens § 24 eller prislovens bortfald, men var dog villig til at deltage i en udvalgsbehandling af lovforslaget. Også ordførerne for regeringspartierne erklærede sig forhandlingsvillige, mens *Fuglsang* (DK) ønskede kontrollen med monopoler og priser skærpet.

Under udvalgsbehandlingen stillede handelsministeren med tilslutning fra regeringspartiernes udvalgsmedlemmer nogle ændringsforslag, hvorefter lovforslaget skulle have den affattelse, som blev lovens.

Til ændringsforslagene var knyttet nogle bemærkninger, hvori det hedder:

„Ved administrationen af § 24 har der vist sig tilfælde, hvor forudgående godkendelse af prisforhøjelser er forekommet mindre påkrævet. Inden for områder, hvor anmeldelsespligt foreligger, kan markedsforholdene således i visse perioder være præget af konkurrence, bl. a. fra udlandet, og som følge heraf kan mulighederne for urimelig prisdannelse være så begrænsede, at en forudgående stillingtagen til prisforhøjelsen næppe kan anses for påkrævet. Dette har f. eks. været tilfældet for træ og visse brændsølier. Man er også herved opmærksom på tilfælde, hvor sæsonvariationer medfører ændringer af priserne. I andre tilfælde vedrører tilsynets kontrol varer, hvis karakter eller betydning i det samlede forbrug gør det rimeligt at undtage dem fra den omhandlede bestemmelse. Endelig sker kontrollen med enkeltvirksomheders priser i højere grad end tidligere gennem godkendelse af pris- og kalkulationsordninger, som indeholder retningslinjer for prisfastsættelsen i en kortere eller længere periode. Konsekvensen af sådanne ordninger bør være, at kravet om forudgående godkendelse af de enkelte prisansættelser frafaldes.

Under hensyn til, at hovedformålet med aftaler om rationalisering, herunder strukturrationalisering, er opnåelse af øget effektivitet og større konkurrenceevne, vil det efter den foreslåede bestemmelse være muligt, når det drejer sig om aftaler, vedtagelser og bestemmelser, som bidrager til en forbedret produktion eller fordeling af varerne, at fritage virksomhederne for forudgående prisgodkendelse.

Handelsministeriet vil i øvrigt med henblik på betimeligheden af senere at foreslå ændringer i loven om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger følge udviklingen i de forhold, der er af betydning i forbindelse med den omhandlede bestemmelse i monopollovens § 24, og den fremgangsmåde, der følges i andre lande,

herunder særlig i de lande, der er medlemmer af den europæiske frihandelssammenslutning, med hensyn til indseende med prisdannelsen på områder, hvor konkurrencen er begrænset, ligesom ministeriet i det hele vil være opmærksom på, at lovgivningen om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger ikke forringer danske virksomheders konkurrencemæssige stilling på det danske marked i forhold til udenlandske virksomheders.

Angående forslaget om at lade § 2 i det fremsatte lovforslag udgå bemærkes, at de af monopoltilsynet i henhold til § 1 i lov om indseende med priser gennemførte undersøgelser viser, at det i høj grad kan være påkrævet at belyse prisforholdene inden for områder, der ikke omfattes af monopolloven.

Undersøgelser i henhold til § 2 i lov om indseende med priser vil som følge af importens liberalisering kun kunne gennemføres for et begrænset vareområde, der må antages at blive stadig mindre, men vil dog for de varers vedkommende, der ikke omfattes af liberaliseringen, være af samme betydning som de hidtil foretagne undersøgelser.“

Ved 3. behandling vedtoges lovforslaget i den ændrede affattelse med 71 stemmer mod 5 (DK), idet 55 medlemmer (V og KF) afholdt sig fra at stemme.

B.

Ikke-vedtagne lovforslag.

1. **Forslag til lov om ændringer i Toldloven.** (Finansminister *Kampmann*). [A. sp. 1809].

FremSAT skriftligt ¹³/₁ (F. sp. 2062). 1. beh. ²⁶/₁ (F. sp. 2412). Partiernes ordførere: Lars P. Jensen, Anker Lau, Poul Møller, Aage Fogh, Sandau og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer i toldloven (fremSAT ¹⁰/₁₁, se side 126). Betænkning (B. sp. 225) afgivet ⁵/₂. 2. beh. ¹²/₂ (F. sp. 2857 og 2916).

Lovforslaget indeholdt en række forslag om ændringer, som det ville være nødvendigt at foretage i toldloven i forbindelse med Danmarks ratifikation af konventionen om oprettelse af *Den europæiske Frihandelssammenslutning*.

Det blev efter 1. behandling i folketinget henvist til det udvalg, som behandlede det af finansministeren den 10. november 1959 fremsatte forslag til lov om ændringer i toldloven. De to lovforslag, der altså havde samme titel, blev under udvalgsbehandlingen sammenarbejdet på den måde, at bestemmelserne i det her omhandlede lovforslag ved ændringsforslag i udvalgets betænkning foresloges indsat i det den 10. november fremsatte lovforslag. Efter at dette ved lovforslagenes fælles 2. behandling var blevet vedtaget og det dermed var sikret, at de i lovforslaget indeholdte bestemmelser ville blive gennemført i forbindelse med vedtagelsen af det den 10. november fremsatte lovforslag, der især vedrørte ændringer i toldlovens tarifafsnit, tog finansministeren ved afslutningen af 2. behandling det her omhandlede lovforslag tilbage.

Med hensyn til lovforslagets indhold henvises til side 126,

hvor der i forbindelse med omtalen af det vedtagne lovforslag gives en redegørelse for indholdet af de bestemmelser, der overflyttedes til dette fra det her omhandlede lovforslag.

2. Forslag til lov om udbygning og ombygning m. v. af den kgl. veterinær- og landbohøjskole. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 151].

Fremsat skriftligt $7/10$ (F. sp. 37). 1. beh. $20/10$ (F. sp. 96). Partiernes ordførere: Carl Petersen, Harald Nielsen, H. C. Toft, Slipsager, Kristian Kristensen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl Petersen, Ditlevsen, Lysholt Hansen, Hjortnæs, Lars P. Jensen (fra $1/4$ Kaj Andresen), Kolbjørn, Chr. Thomsen [formand], Slipsager (fra $6/7$ Aage Fogh) [næstformand], Kristian Kristensen, Harald Nielsen, Anders Andersen, Niels Eriksen, Henry Hansen, Sønderup, H. C. Toft, Niels Ravn og Reedtz-Thott).

Lovforslaget, der var fuldstændig enslydende med et i folketingsåret 1958-59 fremsat lovforslag (årbog 1958-59, side 475), henvistes til behandling i et udvalg, der ikke nåede at tilendebringe behandlingen inden samlingens slutning.

3. Forslag til Klitlov. (Landbrugsminister *Skytte*). [A. sp. 3143].

Fremsat skriftligt $26/2$ (F. sp. 3349). 1. beh. $10/3$ (F. sp. 3896). Partiernes ordførere: Evald Kristensen, Sønderup, H. C. Toft, Slipsager, Kristian Kristensen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Evald Kristensen, Poul Hansen (Svendborg) (fra $23/3$ Hans R. Knudsen), Hjortnæs, Erhard Jakobsen, Th. Mikkelsen, K. Axel Nielsen [formand], Chr. Thomsen, Kirkegaard, Kristian Kristensen [næstformand], Sønderup, Jens Chr. Christensen, Heilesen, Lorentzen, Helga Pedersen, H. C. Toft, Baagø og Thestrup).

Lovforslaget var udarbejdet af et udvalg bestående af repræsentanter for landbo- og husmandsforeningerne, Dan-

marks Naturfredningsforening, Amtsrådsforeningen, Sognerådsforeningen samt statens klitvæsen og landbrugsministeriet, og det var i den foreliggende udformning enstemmigt tiltrådt af dette udvalg, jfr. udvalgets betænkning af 8. januar 1960.

Lovforslaget tog sigte på i en enkelt lov at sammenfatte, ajourføre og modernisere den gældende lovgivning om sandflugtens bekæmpelse, hvis ældste gældende lovbestemmelser findes i love fra 1857 og 1867, der senere er suppleret med tilfølgelove af 1. april 1921 og 11. maj 1935.

Mens bekæmpelsen af sandflugten og dens virkninger tidligere kunne tilgodeses ved bestemmelser om fredning for færdsel og anden benyttelse af særligt udsatte enkeltstrækninger, er det gennem de senere år blevet nødvendigt for Vestkystens vedkommende at fastsætte mere almindelige bestemmelser om fredning af strandbredden og den tilgrænsende havklit, idet offentlighedens færdsel samt bebyggelse, herunder navnlig sommerhusbyggeri, og anden stigende benyttelse af klitrealerne skabte nye problemer med hensyn til en forsvarlig dæmpning af sandflugten.

Lovforslaget indeholdt derfor dels en udvidelse af klitfredningens udstrækning, hvor den fredede havklit langs Vestkysten på enkelte steder er smallere end 100 m, idet fredningen i disse tilfælde foresloges udvidet til de bagved liggende arealer inden for 100 m regnet fra strandbredden, dels regler om fremtidige periodiske revisioner af klitfredningsgrænsen langs Vestkysten. Ved sådanne revisioner skulle der efter forslaget kunne gennemføres reguleringer af fredningsgrænsen ikke blot, som det i de forløbne år er sket ved enkelte lokale revisioner, når kystlinjen er rykket tilbage, men også når forandringer i klitternes karakter og udstrækning gør det fornødent, eller når stigende bebyggelse eller forøget færdsel udsætter klitstrækninger bag den nuværende fredklit for sandflugtens genopståen.

Efter forslaget skulle klitfredningen dog ikke ved revision af fredningsgrænsen kunne udvides ud over en afstand af 500 m fra strandbredden, svarende til den efter 1935-loven

gældende maksimale fredning af havklit, hvor denne består af uregelmæssige klitdannelse.

Ved revisionerne skulle ændringer i fredningsgrænserne endvidere kun foretages, hvor en konkret bedømmelse af de sandflugtsmæssige forhold tilsiger en sådan ændring. Denne bedømmelse skulle som hidtil udøves af de kommunale sandflugtskommissioner, der efter forslaget skulle afgive indstilling til klitdirektøren, hvis afgørelse skulle kunne indankes til prøvelse ved en overlandvæsenskommission.

Mens lovforslaget i øvrigt i alt væsentligt fulgte den gældende lovgivning med hensyn til grundejernes rettigheder og offentlighedens færdselsret, foresloges der dels gennemført visse ændringer i statens ret til at ekspropriere klitter m. v. til beplantning, dels en ændring i fordelingen af udgifterne til sandflugtens dæmpning, hvorefter den påligning af $\frac{1}{6}$ af udgifterne på lodsejerne, der er foreskrevet for den hidtil efter loven af 29. marts 1867 behandlede del af de fredede private sandflugtsstrækninger, skulle bortfalde.

Lovforslaget blev ved 1. behandling kritiseret af ordførerne for venstre og det konservative folkeparti, der krævede en indgående og grundig udvalgsbehandling af flere af forslagets bestemmelser, især bestemmelserne vedrørende klitmyndighedernes beføjelser og statens muligheder for at ekspropriere samt erstatningsspørgsmålet.

Udvalget, hvortil lovforslaget henvistes, nåede ikke at tilendebringe sit arbejde inden folketingsårets afslutning.

4. Forslag til lov om vilkår for salg af jord i offentlig eje. (Indenrigsminister Søren Olesen). [A. sp. 3689].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{5}$ (F. sp. 5275). 1. beh. $\frac{12}{5}$ (F. sp. 5566). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Thisted Knudsen, Poul Møller, Lannung, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ove Hansen, Holger Eriksen, Per Hækkerup, Hans R. Knudsen, Carl Petersen, Retoft [formand], Edel Saunte, Lannung, Niels Andersen [næstformand], Thisted Knudsen, Alfred Bøgh, Jens Chr.

Christensen, Lorentzen, N. Chr. Christensen, Poul Møller, Asger Jensen og Weikop).

Lovforslaget gik ud på, at såvel bebyggede som ubebyggede faste ejendomme, der tilhører staten eller kommunerne, fra den 1. januar 1961 kun måtte sælges på jordrentevilkår. Dette ville betyde, at en køber af en sådan ejendom ikke skulle betale nogen købesum for selve jorden uden forbedringer, men i stedet for en årlig, stedsevarende afgift på 4 pct. af værdien af jorden uden forbedringer. Forbedringerne skulle derimod betales af køberen som hidtil.

Jordrenteværdien skulle efter forslaget *mindst* udgøre den af vurderingsmyndighederne til enhver tid ansatte grundværdi efter fradrag for forbedringer, men forbedringsfradraget skulle i dette tilfælde fortsat gives også efter forløbet af den 30 års periode, hvor fradraget ellers bortfalder ved beregningen af den almindelige grundskyld.

Der var dog efter forslaget intet i vejen for, at staten eller den kommune, der optræder som sælger, kunne træffe aftale med køberen om, at der skulle svares jordrente af en højere jordrenteværdi end grundværdien ÷ forbedringer.

Efter forslaget ville den på en ejendom hvilende jordrente normalt variere med de ansættelser af grundværdien og forbedringerne, som til enhver tid foretages af vurderingsmyndighederne. Blev der derimod aftalt en højere jordrenteværdi, ville ændringer i vurderingerne ikke påvirke jordrenten, for grundværdien ÷ forbedringer kom til at ligge højere end den aftalte jordrenteværdi, fra hvilket tidspunkt jordrenteværdien i alle tilfælde skulle følge vurderingerne.

Der var dog for parcelhuse, sommerhuse og kolonihaver m. v. foreslået adgang til fritagelse for og henstand med at svare jordrente af stigninger i jordrenteværdien efter ganske samme regler, som gælder med hensyn til grundstigningsskylden.

Forslaget om jordrentesvarelse omfattede alle faste ejendomme, der fra 1. januar 1961 at regne afhændes af staten eller en kommune, for så vidt ejendommen ligger inden for kommunens område. Forslaget omfattede således ikke blot hovedstadskommunerne, købstæderne og sognekommunerne, men

også amtskommunerne. Derimod måtte ejendomme, som ejes af kommunale fællesskaber m. v. — f. eks. el-sammenslutningerne eller skoleforbund — sælges på sædvanlig måde uden jordrentesvarelse. I øvrigt var der efter forslaget adgang til at dispensere fra reglerne om salg på jordrentevilkår, men det var ikke tanken, at sådanne dispensationer skulle meddeles i større omfang. Dispensation var i almindelighed kun tænkt meddelt, når der var tale om salg af småparceller til sammenlægning med ikke jordrentepligtig ejendom, eller hvis der i øvrigt måtte være forbundet en offentlig interesse med at sælge på almindelige vilkår.

Jordrenten af den på salgstidspunktet fastsatte jordrenteværdi skulle efter forslaget fuldt ud tilfalde den offentlige myndighed (stat eller kommune), der solgte vedkommende ejendom. Derimod skulle jordrenten af stigninger i jordrenteværdien *efter* salget deles lige mellem staten og den kommune, hvori ejendommen måtte være beliggende, således som grundstigningsskylden fordeles efter de i øjeblikket gældende regler.

Om formålet med lovforslaget udtalte *indenrigsministeren ved fremsættelsen* bl. a.:

„Det resultat, som regeringen tilsigter at opnå ved lovforslagets gennemførelse, er at indføre fuld grundskyld for de ejendomme, der engang har været i offentlig eje, og samtidig skabe et godt grundlag for, at kommunerne kan føre en fremsynet jordpolitik.“

Lovforslaget, der ikke nåede at blive færdigbehandlet i det nedsatte udvalg inden folketingsårets udløb, blev ved *1. behandling* anbefalet af *regeringspartierne*s ordførere og opnåede også principiel tilslutning fra *Alfred Jensen* (DK) og *Aksel Larsen* (SF), hvorimod det kritiseredes stærkt af ordførerne for *venstre* og *det konservative folkeparti*.

Thisted Knudsen (V) udtalte således bl. a. følgende:

„Venstre kan ikke medvirke til fremme af dette lovforslag. Vi kan ikke gøre det af følgende grunde. For det første er ordningen efter vor opfattelse i sig selv et eksperiment, endog et farligt eksperiment. For det andet vil den på længere sigt svække det kommunale selvstyre og tvinge kommunerne til at afhænde jord, der er købt under andre forudsætninger. For det tredje kan den meget let i praksis komme til at betyde, at visse kommuner må holde sig tilbage ved jordopkøb netop på et tidspunkt — dér er jeg enig med det ærede medlem hr. Ove Hansen — hvor der er brug for kommunernes aktive medvirken. For det fjerde bliver det i udpræget grad staten, der

gennem lån til kommunerne skal finansiere grundopkøbene, en opgave, som efter vor opfattelse i dag måtte påhvile de private. For det femte rejser det uoverskuelige problemer for realkreditten, og den ustabile jordrente vil næppe kunne undgå at øve sin alvorlige virkning på de fremtidige låns størrelse og afdragsvilkår.“

Poul Møller (KF) fremhævede bl. a. problemet om jordens fordeling og udtalte herom:

„Formålet må i første omgang være, at man kan få jord på lempeligere vilkår end i den fri handel. Men hvem skal fordele denne jord, efter hvilke retningslinjer skal den fordeles? Man vil sige, at det skal kommunalbestyrelserne gøre. . . . Jeg synes egentlig, når jeg skal være ærlig, at lotteri var den bedste, den sagligt rigtigste metode, hvis der er flere ansøgere, end der er grunde til. Jeg er nemlig overbevist om, at hvis man ikke fastsætter, at det skal ske ved lotteri, kommer det skam til at ske ved protektion. Så kommer det til at ske på den måde, at de, der har de bedste forbindelser i kommunalbestyrelsen, får de bedste eller de lempeligste vilkår for jord-erhvervelsen.“

Han sluttede med at erklære, at spørgsmålet om lovforslagets virkninger var dårligt oplyst, ligesom han kritiserede, at ministeren ikke havde forhørt sig hos de kommunale organisationer og realkreditinstitutionerne om deres stilling til forslaget.

5. Forslag til lov om planlægning af Køge Bugt-området. (Boligminister *Carl P. Jensen*). [A. sp. 3709].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{5}$ (F. sp. 5279). 1. beh. $\frac{10}{5}$ (F. sp. 5413). Partiernes ordførere: Hougaard, Axel Kristensen, Gottschalck-Hansen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Sandau og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hougaard, Lis Groes, Ove Hansen, Horn [formand], Lund Jensen, Kolbjørn, Lars M. Olsen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Sandau [næstformand], Axel Kristensen, Vagn Bro, Holmberg, Kryger, Paabøl, Gottschalck-Hansen, Poul Claussen og Jørgen Jørgensen (Ullerup)).

Lovforslaget havde følgende indhold:

§ 1. Med det formål at bistå de kommuner i området langs Køge Bugt, som må forventes at blive omfattet eller berørt af en kommende bydannelse i området, med at tilvejebringe et grundlag for de enkelte kommuners byplanlægning, at samordne byplanlægningen af området med hensyn til dets anven-

delse m. v. og at sikre områdets udbygning i en hensigtsmæssig tidsfølge bemyndiges boligministeren til for området langs Køge Bugt i Glostrup, Brøndbyernes, Vallensbæk, Torslunde-Ishøj, Greve-Kildebrønne, Karlslunde-Karlstrup, Havdrup-Solrød og Jersie-Skensved kommuner at nedsætte et *udvalg*. Med tilslutning af byplannævnet, jfr. § 4 i bekendtgørelse nr. 242 af 30. april 1949 af lov om byplaner, kan områder i andre kommuner, der berøres af den pågældende bydannelse, indtages under udvalget.

Boligministeren beskikker udvalgets formand. Udvalgets medlemmer udpeges efter indstilling fra de pågældende kommunalbestyrelser og amtsråd samt efter indstilling fra statslige og andre myndigheder. Til udvalget knyttes den fornødne teknisk sagkyndige bistand.

§ 2. Udvalget skal i samarbejde med kommunalbestyrelserne, herunder vedkommende amtsråd, og med andre myndigheder tilvejebringe et forslag til en *dispositionsplan for området*. Dette forslag skal tiltrædes af boligministeren, som forinden skal indhente byplannævnets tilslutning. Kommunalbestyrelserne skal ved udarbejdelsen af byplaner følge den tiltrådte dispositionsplan for området.

I det omfang, hensynet til en samlet planlægning af området tilsiger det, kan boligministeren efter udvalgets indstilling og med tilslutning af byplannævnet bemyndige udvalget til helt eller delvis at udøve de beføjelser i henseende til tilvejebringelse af forslag til byplaner, som ellers i henhold til byplanloven varetages af vedkommende kommunalbestyrelse.

De af udvalget udarbejdede forslag til byplaner skal godkendes af boligministeren, jfr. byplanlovens § 1. For så vidt angår udvalgets forslag til byplaner, hvis område er beliggende i flere kommuner, indhenter boligministeren forinden godkendelsen en erklæring fra byplannævnet.

Boligministeren bemyndiges til efter indstilling fra udvalget at fastsætte de nærmere regler for de kommunale myndigheders medvirken ved de i § 2 omhandlede forslags udarbejdelse og administration.

§ 3. I samarbejde med byudviklingsudvalget for Køben-

havnseggen og kommunalbestyrelserne udarbejder udvalget *forslag til den tidsfølge, i hvilken området bør udbygges.*

§ 4. Udvalget skal yde kommunalbestyrelserne vejledning i anliggender af betydning for byplanernes administration og gennemførelse og med hensyn til udbygning af området efter den i henhold til § 3 opstillede tidsfølge. Boligministeren kan med den eller de pågældende kommunalbestyrelser tilslutning bemyndige udvalget til at afgive indstilling til eller optage forhandling med andre myndigheder om sådanne anliggender.

§ 5. Udvalget kan afgive indstilling om, at boligministeren med bevillingsmyndighedernes tilslutning *erhverver* sådanne arealer i det af planlægningen omfattede område, som det af hensyn til områdets hensigtsmæssige udbygning efter den tidsfølge, som udvalget i medfør af § 3 har opstillet, og med henblik på tilvejebringelsen af et passende udbud af byggrunde til rimelige priser er af interesse at råde over.

Boligministeren fastsætter efter forhandling med landbrugsministeren og finansministeren de nærmere regler herfor.

§ 6. Tvilsspørgsmål om planlægningens område og indhold eller omfanget af udvalgets beføjelser afgøres af boligministeren med byplannævnets tilslutning.

Udvalgets *udgifter* afholdes af statskassen.

§ 7. Loven vil være at forelægge til *revision i folketingsåret 1965-66.*

Som begrundelse for lovforslaget anførte *boligministeren* ved fremsættelsen bl. a.:

„I det lovforslag om *udbygning af det storkøbenhavnske S-banenet m. v.*, som er fremsat af den højtærede minister for offentlige arbejder, foreslås bl. a. bemyndigelse til at bringe en S-bane fra København langs Køge Bugt til Vallensbæk til udførelse. Anlægget vil danne første etape af den såkaldte *Køgebugtbane*, og for de senere etapers vedkommende er der allerede foretaget ekspropriationer til Greve-Kildebrønde kommune.

Området langs Køge Bugt vil endvidere blive gennemløbet af *vestmotorvejen*, om hvis linjeføring der nu i det væsentlige er enighed i udvalget angående vejplanlægning m. v. i Storkøbenhavn.

Bane- og vejlinjerne vil danne grundlaget for en ny, meget betydelig *bymæssig udvikling* af det storkøbenhavnske område. Den ny bydannelse vil kunne finde sted i nøje overensstemmelse med de principper for Københavnsegnens fremtidige byudvikling, som i 1948

kom til udtryk i egnsplanskitsen for Storkøbenhavn — den såkaldte *fingerplan* — hvorefter udviklingen bør ske i tilslutning til de kollektive trafikmidler, der stråler som fingre ud fra den københavnske bykerne.

Byplannævnets hovedstadsafdeling har i 1958 efter forslag fra Hovedstadskommunernes Samråd påbegyndt arbejdet med tilvejebringelsen af *en ny egnsplan for Københavnsegnen*. Et forslag til den nye egnsplan foreligger endnu ikke. Men det kan dog allerede nu anses for givet, at *en stor bydannelse ved Køge Bugt i tilslutning til en ny S-bane og en vestmotorvej vil indgå i en kommende egnsplan*.

I byudviklingsplanen for Københavnsegnen af 1951 og den særlige byudviklingsplan for Køge Bugt-området af 1954 har man regnet med en betydelig udvikling i Køge Bugt-områderne, når de trafikale forudsætninger herfor var til stede. Således kan *betydelige yderzonearealer i Køge Bugt-området forventes frigivet til bebyggelse*, når planen fra 1954 skal fornys ved gyldighedsperiodens udløb i 1962, og det samme vil blive tilfældet for den del af Køge Bugt-området, som omfattes af byudviklingsplanen af 1951, selv om denne plan i øvrigt er gældende til 1966.

Det lovforslag om planlægning af Køge Bugt-området, som herved fremsættes, vil betyde en nødvendig støtte for kommunerne i området ved den byplanlægning, som må finde sted som følge af den store byudvikling.⁴

Lovforslaget blev i folketinget modtaget med velvilje af ordførerne for regeringspartierne og for kommunisterne, mens såvel *Axel Kristensen (V)* som *Gottschalck Hansen (KF)* gik imod de vidtgående bemyndigelser, som ifølge lovforslaget skulle tilkomme det foreslåede udvalg og boligministeren. Man var dog villig til at drøfte sagen i et udvalg.

Et sådant blev også nedsat, men det nåede ikke til ende med sit arbejde inden folketingsårets slutning.

6. Forslag til lov om udbygning af det storkøbenhavnske S-banenet og om forarbejder for tunnelbaneanlæg i København og Frederiksberg. (Minister for offentlige arbejder *Lindberg*). [A. sp. 3669].

Fremsat skriftligt $\frac{3}{5}$ (F. sp. 5240). 1. beh. $\frac{10}{5}$ (F. sp. 5382). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Axel Kristensen, Gottschalck-Hansen, Lannung, Sandau og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lars M. Olsen, Horn [formand], Hougaard, Per Hækkerup, Erhard Jakobsen, Aage Knudsen, Edel Saunte, Lannung [næstformand], Sandau, Axel

Kristensen, Henry Christensen, Holmberg, Kryger, Anker Lau, Gottschalck-Hansen, Poul Claussen og Jørgen Jørgensen (Ullerup)).

Lovforslaget havde følgende indhold:

§ 1. Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til at bringe nedennævnte baneanlæg til udførelse:

- 1) En banelinje for elektriske tog fra København langs Køge Bugt til Vallensbæk (*Køgebugtbanen*), jfr. lov nr. 284 af 18. juni 1948.
- 2) En banelinje for elektriske tog fra Jægersborg til Lundtofte og Nærum (*Lundtoftebanen*) og de i denne anledning nødvendige arbejder vedrørende 3. og 4. spor på strækningen Gentofte-Lyngby, jfr. lov nr. 180 af 4. april 1951 og lov nr. 141 af 16. april 1947.
- 3) Ombygning af banen København L-Farum (*Hareskovbanen*) og anlæg af 2. spor i det omfang, det er nødvendigt for kørsel med elektriske tog, jfr. lov nr. 89 af 15. marts 1948.

§ 2. Udgifterne til de i § 1 nævnte anlæg bevilges på de årlige finanslove.

§ 3. Ministeren for offentlige arbejder nedsætter et *udvalg* bestående af en formand, 2 repræsentanter for Københavns kommune, 1 repræsentant for Frederiksberg kommune og 3 repræsentanter for statsbanerne til at udarbejde et *skitseprojekt til anlæg af tunnelbaner for elektriske tog i Københavns og Frederiksberg kommuner*.

Ministeren nedsætter endvidere et udvalg, der skal søge gennemført de fornødne aftaler om *finansieringen* af de i stk. 1 nævnte tunnelbaner og i fornødent omfang udarbejde lovforslag herom.

§ 4. Når det i § 3 omhandlede skitseprojekt til tunnelbaner foreligger, og når aftalerne om anlæggenes gennemførelse og finansiering er afsluttet og godkendt, kan ministeren for offentlige arbejder, om fornødent ved *ekspropriation* efter reglerne i forordningen af 5. marts 1845, jfr. lov nr. 6 af 10. januar 1928, til ejendom eller brug *erhverve eller begrænse rådigheden over privat eller offentlig ejendom*, det være sig arealer,

bygninger eller andre anlæg, begrænsede rettigheder over fast ejendom eller andet, når sådan erhvervelse eller begrænsning i rådigheden er fornøden af hensyn til projektets gennemførelse eller anlæggenes sikring.

Såfremt der i tiden indtil endeligt skitseprojekt til tunnelbaner foreligger, eller inden aftalerne om projektets finansiering er endeligt afsluttet, projekteres eller udføres bebyggelse eller andre anlæg og foranstaltninger, som af projekteringsudvalget, jfr. § 3, 1. stk., skønnes at ville vanskeliggøre eller fordyre den senere gennemførelse af tunnelbaneanlæggene, kan ministeren for offentlige arbejder endvidere efter udvalgets indstilling ved ekspropriation som i stk. 1 nævnt for statsbanerne foretage *arealerhvervelser* m. v. eller pålægge *rådighedsindskrænkninger*, som måtte være påkrævede for at undgå sådan vanskeliggørelse eller fordyrelse.

§ 5. Beløbene til bestridelse af de i § 3 nævnte udvalgsarbejde, herunder *udgifter* til tekniske forundersøgelser o. lign. samt udgifterne til de i § 4 omhandlede erhvervelser og foranstaltninger bevilges indtil videre på de årlige finanslove.

§ 6. Alle i forbindelse med de i nærværende lov omhandlede tunnelbaneanlæg udfærdigede dokumenter, udskrifter, attester m. v. *fritages for stempel- og tinglysningsafgifter* samt alle andre udgifter til det offentlige.

Efter hvad *ministeren for offentlige arbejder* anførte ved fremsættelsen, måtte baggrunden for lovforslagets udarbejdelse ses i den omstændighed, at den vedvarende stærke *stigning i befolkningstallet i hovedstadens omegnskommuner* gør det nødvendigt, at der nu foretages en forbedring af trafikforholdene, herunder en *udbygning af S-banenettet*. Befolkningstallet i omegnskommunerne er i dag ca. 480 000, og dette tal påregnes at blive omtrentlig fordoblet i løbet af de næste 25 år. Størstedelen af denne befolkning har deres erhverv i København, og det er derfor af den største betydning, at det på S-banenettet baserede, kollektive trafikapparat suppleres med de nu foreslåede S-baneanlæg — Køgebugtbanen, Lundtoftebanen og elektrificering af Hareskovbanen — idet den kommende befolkningstilvækst hovedsagelig vil være henvist til og bør være henvist til disse baners opland.

Desuden må der skaffes udvej for nye indføringer af S-banenettet, herunder Køgebugtbanen og Hareskovbanen, og dette vil kun kunne ske ved anlæg af tunnelbaner.

„Spørgsmålet om tunnelbaner i København må endvidere ses

på baggrund af, at *den stigende motorisering* har bevirket, at trafikken på tilkørselsvejene til København og på det københavnske gadenet i de senere år er steget voldsomt med deraf følgende vanskeligheder for afviklingen af såvel den kollektive som den individuelle overfladetrafik.

Da motoriseringen må antages fremdeles at gå frem, vil trafikvanskelighederne stige i det mindste i takt hermed. Allerede i dag er situationen alvorlig, og de foranstaltninger, man har truffet med hensyn til ensretning af trafik, parkeringsforbud m. v., kan kun betegnes som en nødhjælp. Såfremt trafikken fra omegnen til København og trafikken i selve København i fremtiden skal afvikles på tilfredsstillende vis, vil det være nødvendigt, at der sker en afgørende *aflastning af gadenettet*, og dette kan på rationel måde kun ske ved at *soge trafikken lagt ned under jorden*. Det har andre storbyer måttet gøre, og København kan næppe komme uden om det. Der skal med andre ord i tilslutning til udbygningen af S-banenettet tages fat på et tunnelbaneanlæg. Det er en stor opgave, og det er uden videre klart, at det er noget, der både af tekniske og økonomiske grunde må strække sig over mange år, men vi kan ikke blive ved at gå uden om opgaven.“

De i § 1 omhandlede S-baneanlæg ville efter ministerens opfattelse antagelig kunne være fuldført i løbet af 6-8 år, og det måtte anses for nødvendigt, at man senest til dette tidspunkt, men helst væsentligt tidligere, kunne gå i gang med de egentlige tunnelbaneanlæg.

„Det er jo ikke noget nyt spørgsmål, og det har været genstand for mange overvejelser og forhandlinger. I de senere år har der været ført orienterende forhandlinger mellem de pågældende tekniske instanser inden for statsbanerne og Københavns kommune om *linjeføringen for et sådant fremtidigt tunnelbanenet*, og så vidt jeg har forstået, har man ved disse forhandlinger fundet frem til et grundlag for den videre og endelige udarbejdelse af et projekt. For at få sagen ind i mere faste rammer er det i lovforslaget foreslået, at der nedsættes et udvalg, der skal udarbejde et sådant projekt.“

Lovforslaget fik i folketinget stort set en velvillig modtagelse, selv om navnlig *Axel Kristensen* (V) og *Gottschalck-Hansen* (KF) havde en række indvendinger at gøre mod forskellige af dets bestemmelser. Skulle lovforslaget kunne blive gjort til genstand for den grundige udvalgsbehandling, som der fra flere sider næredes ønske om, lod det sig imidlertid ikke gennemføre i den tilbageværende del af samlingen, og dette var ministeren villig til at affinde sig med.

Det udvalg, som fik sagen til behandling, afgav ikke betænkning.

7. Forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker. (Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 2657].

Fremsat skriftligt $15/1$ (F. sp. 2201). 1. beh. $28/1$ (F. sp. 2541). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Helga Pedersen, Bøgholm, Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lars M. Olsen, Alsing Andersen [formand], K. B. Andersen, Nina Andersen, Chr. Christiansen, Hougaard, Søgaard, Helge Larsen [næstformand], Gøting, Helga Pedersen, Marius Buhl, N. Chr. Christensen, Per Federpiel, Hartling, Bøgholm, Hanne Budtz og Ellen Strange Petersen). Beretning (B. sp. 1673) afgivet $2/10$.

Lovforslaget indeholder de retsregler til beskyttelse af de skabende kunstnere, som hidtil har været rubriceret dels under forfatterretten, dels under kunstnerretten, og dets bestemmelser skulle afløse lov nr. 149 af 26. april 1933 om forfatterret og kunstnerret.

Lovforslaget var resultat af et flerårigt *nordisk samarbejde*, og lovforslag af lignende indhold fremsattes omtrent samtidig med det danske i de lovgivende forsamlinger i Norge og Sverige og kunne også ventes fremsat i Finland, ligesom der er mulighed for, at Island på et senere tidspunkt vil søge en tilsvarende lovgivning gennemført, så at man har udsigt til at få i det væsentlige ensartede regler i hele Norden på dette område. Det danske forslag byggede i hovedsagen på et i 1951 offentliggjort „udkast til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker med tilhørende anmærkninger og Bernerkonventionen af 1948, udarbejdet af den af undervisningsministeriet i 1939 nedsatte kommission i samarbejde med tilsvarende finske, norske og svenske kommissioner.“

Vedtagelsen af lovforslaget vil muliggøre det for Danmark at ratificere *Bernerkonventionen* til værn for litterære og kunstneriske værker i den skikkelse, konventionen fik ved revisionskonferencen i 1948 i Bruxelles, samt den såkaldte *verdenskonvention om copyright*, som Danmark var med til at undertegne i Genève i 1952.

Om lovforslagets indhold bemærkes:

Da de afgørende retsregler er de samme inden for kunstnerretten som inden for forfatterretten, er lovforslaget i modsætning til den gældende lov udformet således, at samtlige beskyttede værker nævnes under ét, og de derefter opstillede regler gælder dem alle, medmindre andet udtrykkeligt er nævnt. I overensstemmelse hermed betegnes den ret, som tilkommer den, der har frembragt et litterært eller kunstnerisk værk, med et fælles udtryk, nemlig *ophavsret*, og den, som har frembragt et sådant værk, som *ophavsmand*.

I kapitel I omhandles *ophavsrettens genstand og indhold*. Den gældende lov opregner en række former for værker, som omfattes af den forfatterretlige beskyttelse, mens de beskyttede værker inden for billedkunsten defineres mere generelt. Lovforslagets § 1 fastsætter følgende om ophavsrettens *genstand*:

„Den, som frembringer et litterært eller kunstnerisk værk, har ophavsret til værket, hvad enten dette fremtræder som en i skrift eller tale udtrykt skønlitterær eller beskrivende fremstilling, som musikværk eller sceneværk, som filmværk, som værk af billedkunst, bygningskunst eller brugskunst, eller det er kommet til udtryk på anden måde.

Kort samt tegninger og andre i grafisk eller plastisk form udførte værker af beskrivende art henregnes til litterære værker.“

Hovedbestemmelsen om ophavsrettens *indhold* findes i § 2, stk. 1, som lyder:

„Ophavsretten medfører, med de i denne lov angivne indskrænkninger, eneret til at råde over værket ved at fremstille eksemplarer af det og ved at gøre det tilgængeligt for almenheden, i oprindelig eller ændret skikkelse, i oversættelse, omarbejdelse i anden litteratur- eller kunstart eller i anden teknik.“

Kapitlet indeholder i øvrigt bestemmelser om ophavsmandens *droit moral*, hvorunder dels henhører krav på at blive navngivet i forbindelse med værket (*droit de la paternité*), dels ret til at modsætte sig værkets benyttelse på en måde, som krænker hans litterære eller kunstneriske anseelse

eller egenart (*droit au respect*), om *oversættere* og om *samlerværker m. v.*, hvortil kommer forskellige definitioner.

Fotografiske billeder omfattes ikke af forslaget, men omhandles i det samtidig fremsatte lovforslag om retten til fotografiske billeder (se nærmest efterfølgende sag).

I kapitel II er givet regler om *indskrænkninger i ophavsretten*, herunder om retten til at fremstille enkelte eksemplarer af offentliggjorte værker til *privat brug, citatretten* m. m. Ved udformningen af reglerne i dette kapitel gøres der i mindre grad end efter loven af 1933 indgreb i ophavsmændenes rettigheder, samtidig med at det søges hindret, at ophavsmændenes beføjelser får virkninger, som fra et kulturelt eller samfundsmæssigt synspunkt må betragtes som skadelige. Således gives bestemmelser om bibliotekernes adgang til i deres virksomhed at benytte *forkopiering*, om skolernes og de såkaldte båndcentralers optagelser af radioens udsendelser til brug i *undervisningen* samt om visse former for mangfoldiggørelse uden ophavsmandens samtykke, når den sker til brug i for sorgen for *blinde* eller *døve* o. s. v. Der gives *radio og fjernsyn* ret til under visse betingelser at udsende værker uden forud indhentet samtykke fra ophavsmændene, dog naturligvis mod honorar til disse.

Kapitel III omhandler *ophavsrettens overgang til andre*. Overgang ved overdragelse, arv, ægteskab og kreditorfølgning omhandles i et afsnit om *almindelige bestemmelser*, mens der i særlige afsnit er givet bestemmelser om *overdragelse af ret til offentlig fremførelse, forlagsaftaler* og *aftaler om filmatisering*. De fleste af de i de særlige afsnit givne bestemmelser kan fraviges ved aftale, dog kan enkelte bestemmelser vedrørende forlagsaftaler ikke fraviges til skade for ophavsmanden.

I kapitel IV om *ophavsrettens gyldighedstid* fastsættes denne ligesom efter gældende lov til 50 år efter ophavsmandens dødsår.

Kapitel V, *andre rettigheder*, indeholder forskellige beskyttelsesregler for frembringelser, der ikke kan betegnes som litterære eller kunstneriske værker, men som er af beslægtet karakter. Det drejer sig først og fremmest om beskyttelse af de *udøvende*

kunstneres præstationer, grammofonpladefabrikanternes frembringelser samt af radio- og fjernsynsudsendelser. Endvidere henhører herunder beskyttelse af *pressenyheder*, af visse arter af *kataloger* og programmer m. v.

Den foreslåede beskyttelse af de *udøvende kunstnere*, der er ny i forhold til gældende lov, går ud på følgende:

1. Den udøvende kunstners præstation — hans fremførelse eller udførelse af et åndsværk — må ikke uden hans samtykke optages på grammofonplade, på lydband, film eller lignende.
2. Den må heller ikke uden hans samtykke udsendes i radio eller fjernsyn eller på anden måde gøres tilgængelig for almenheden.
3. Når en præstation er optaget på grammofonplade, bånd eller film, må den ikke kopieres uden kunstnerens samtykke. Denne beskyttelse skal vare i 25 år.
4. Når en optagelse på grammofonplade eller lignende benyttes til udsendelse i radio eller fjernsyn, skal ikke alene fabrikanten af pladen, men også de udøvende kunstnere, der har medvirket, have krav på et vederlag. De udøvende kunstneres vederlagskrav kan dog kun gøres gældende over for radioen gennem grammofonpladefabrikanten (der allerede efter gældende ret har krav på honorering).
5. De udøvende kunstnere får en beskyttelse af deres personligt ideelle interesser, altså en såkaldt *droit moral*, svarende til ophavsmandenes.

Kapitel VI, *forskellige bestemmelser*, giver regler om litterære og kunstneriske værkers betegnelser, om overgang af forfatterens og kunstnerens *droit moral* til undervisningsministeren og om oprettelse af *et særligt nævn* til fastsættelse af vederlaget i visse tilfælde, hvor en beskyttet ret kan udnyttes uden ophavsmandens samtykke.

Kapitel VII indeholder nærmere regler om *retshåndhævelsen* og kapitel VIII bestemmelser om *lovens rækkevidde og ikrafttrædelse*.

Lovforslaget blev ved 1. behandling velvilligt modtaget af alle partiers ordførere, hvoraf dog de fleste også havde kritiske bemærk-

ninger at gøre til enkelte bestemmelser. Det forudsattes fra alle sider, at lovforslaget måtte underkastes en langvarig og grundig udvalgsbehandling, og flere ordførere udtrykte ønske om, at der herunder søgtes kontakt med de andre nordiske lande, hvor tilsvarende lovforslag var under behandling, således at slutresultatet så vidt muligt kunne blive en ensartet nordisk lovgivning.

Udvalget afsluttede ikke sit arbejde.

8. Forslag til lov om retten til fotografiske billeder.

(Undervisningsminister *Jørgen Jørgensen*). [A. sp. 2789].

Fremsat skriftligt ¹⁵/₁ (F. sp. 2201). 1. beh. ²⁸/₁ (F. sp. 2541). Partiernes ordførere: Lars M. Olsen, Helga Pedersen, Bøgholm, Helge Larsen, Gøting og Petra Pedersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker. Beretning (B. sp. 1673) afgivet ²/₁₀

Lovforslaget fremsattes samtidig med forslag til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker (se nærmest foregående sag) og er ligesom dette resultat af et flerårigt nordisk samarbejde. Forslaget bygger på en betænkning afgivet i 1951 med lovudkast og tilhørende bemærkninger.

Den gældende danske fotografilov er lov nr. 131 af 13. maj 1911 om eneret til fotografiske arbejder. Den giver den, som har frembragt et originalt fotografi, en 10-årig beskyttelse mod opfyldelse af visse formalitetskrav: anmeldelse til undervisningsministeriet samt forsyning af originalpladen med en række oplysninger og påførelse af ethvert eksemplar af fotografiet sit navn og ordet „eneberettiget“. Den kortvarige beskyttelse og de komplicerede formalitetskrav har medført, at loven sjældent anvendes. En revision er derfor påkrævet og tillige nødvendig, for at Danmark skal kunne tilslutte sig Bernerkonventionen af 1948.

Lovforslaget ligger i sit indhold tæt op ad lovforslaget om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker. Den vigtigste afvigelse består i, at beskyttelsesfristen er kortere end for disse, idet retten til det fotografiske billede varer, indtil 25 år er forløbet efter udgangen af det år, da billedet blev fremstillet.

Lovforslaget fik principiel tilslutning fra alle sider ved 1. behandling. *Helga Pedersen* (V) ønskede dog nærmere drøftet, om en særlig fotografilov var nødvendig ved siden af en ophavsretslov, og *Bogholm* (KF) og *Helge Larsen* (RV) ønskede overvejet, om der ikke burde gives de fotograferede en vis indflydelse på billedets anvendelse.

Lovforslaget henvistes til samme udvalg som lovforslaget om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker.

Udvalget afgav ikke betænkning.

9. Forslag til lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (om forhøjelse af dagpenge, børnetillæg, huslejehjælp og brændselshjælp samt om afskaffelse af karenstidsbestemmelserne). (Af *Alfred Jensen*, *Ragnhild Andersen*, *Fuglsang*, *Lynnerup Nielsen* og *Petra Petersen*). [A. sp. 47].

Fremsat skriftligt 7/10 (F. sp. 47). 1. beh. 25/11 (F. sp. 968).

Lovforslaget var enslydende med et i folketingetsåret 1958-59 af de samme forslagsstillere fremsat lovforslag. Dette blev efter 1. behandling i folketinget henvist til et udvalg, der ikke afgav betænkning (årbog 1958-59, side 514).

Ved genfremsættelsen anførte *Alfred Jensen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Siden vort forslag blev behandlet her i tinget, er arbejdsløshedskassernes ydelse blevet forhøjet som følge af det stigende prisniveau. Dagpengenes maksimale beløb udgør nu 14 kr. pr. dag, børnetillægget 1. kr. 50 øre pr. barn pr. dag og huslejehjælpen henholdsvis 99 og 66 kr. månedlig i købstæder og landkommuner.

Det betyder, at en arbejdsløs uden børn, der oppebærer maksimum, ikke kan komme op på mere end 107 kr. ugentlig, hertil kommer i vintermånederne brændselshjælpen. Tingets medlemmer vil sikkert kunne forstå, at det er en aldeles utilstrækkelig hjælp over for de krav, den arbejdsløse møder.

Det er netop baggrunden for de drøftelser og beslutninger om forbedring af de arbejdsløses forhold, der er foretaget på delegeretmøderne i de forskellige arbejdsløshedskasser i indeværende år. Delegeretmødet i Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse vedtog således en udtalelse om ændringer i en lang række af arbejdsløshedslovens bestemmelser. Ændringerne er stort set de samme, som vort forslag indeholder.“

Under sagens 1. behandling i folketinget henviste *socialministeren* til sine udtalelser ved behandlingen af det tilsvarende lovforslag

i 1958-59. Han havde dengang oplyst, at man var opmærksom på spørgsmålet om en forhøjelse af arbejdsløshedsunderstøttelserne, hvilket spørgsmål ville blive taget op til undersøgelse, og kunne nu hertil føje, at denne undersøgelse havde fundet sted.

Videre udtalte ministeren:

„Når de stedfindende drøftelser med Arbejdsløsheds-kassernes Samvirke er afsluttet, vil der som bebudet i statsministerens åbningstale senere i dette folketingsår blive fremsat forslag om en revision af understøttelsessatserne i arbejdsløshedsloven.

Som jeg nævnte under den tidligere behandling, er det foreliggende lovforslag uantageligt til gennemførelse i sin helhed. Som følge heraf vil jeg personlig finde det rettest og sikkert mest givende, om den nærmere drøftelse og udvalgsbehandlingen af problemerne vedrørende forhøjelse af arbejdsløshedsydelse kunne udskydes, til regeringens lovforslag herom fremsættes.

Jeg henstiller derfor til de ærede forslagsstillere, at de trækker deres forslag tilbage.“

Efter ministeren havde kun ordføreren for forslagsstillerne ordet. Han beklagede, at der ikke allerede var fremkommet et regeringsforslag om sagen, og fandt ingen anledning til at tage det foreliggende lovforslag tilbage.

På begæring af *Peter Ravn* (S) foretoges afstemning over lovforslagets overgang til 2. behandling. Ved denne afstemning *nægtedes overgangen* med 106 stemmer mod 5 (DK). Lovforslaget var dermed bortfaldet.

10. Forslag til lov om ændring i lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten. (Af *Axel Kristensen, Erik Eriksen, Poul Møller, Paabøl, Carsten Raft, Sønderup, Poul Sørensen* og *Thestrup*). [A. sp. 2817].

Fremsat mundtligt $22/1$ (F. sp. 2406). 1. beh. $29/1$ (F. sp. 2617). Partiernes ordførere: Holger Eriksen, Axel Kristensen, Carsten Raft, Axel Sørensen, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Holger Eriksen, Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Hans R. Knudsen [formand], Johs. E. Larsen, Peter Nielsen, Edel Saunte, Axel Sørensen [næstformand], Niels Andersen, Axel Kristensen, Anders Andersen (fra $4/2$ Paabøl), Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Foged, Carsten Raft, Gottschalck-Hansen og Adolph Sørensen). Betænkning (B. sp. 477) afgivet $2/3$. 2. beh. $18/3$ (F. sp. 4220). Henvist til fornyet udvalgsbehandling. Til-

lægsbetænkning (B. sp. 763) afgivet $\frac{23}{3}$. 3. beh. $\frac{31}{3}$ (F. sp. 4700).

Ifølge lovforslaget skulle *lejeværdien af bolig i eget enfamilieshus* for skatteåret 1960-61 beregnes til 3,5 pct. af ejendomsskyldværdien i stedet for som af ligningsrådet fastsat til 4 pct.

Som begrundelse herfor anførtes i bemærkningerne til lovforslaget:

„Ifølge statsskatteloven af 10. april 1922 § 4 b skal den skattepligtige lejeværdi af en skatteydere bolig i egen ejendom ansættes til det beløb, som kunne opnås i udleje af boligen, eller, hvis denne målestok findes mindre egnet, da skønsmæssigt. Af praktiske grunde og for at sikre ensartet skattemæssig behandling i de tilfælde, hvor skatteyderen alene bebor den pågældende ejendom, har det været fast praksis at ansætte *den skattemæssige lejeværdi for villaer o. lign.* til en vis procent af ejendomsværdien.

Denne procent har været stærkt skiftende gennem tiderne, idet man ved dens fastsættelse har søgt at tage hensyn til forhold, der kan siges at spille ind ved vurderingen af en sådan boligrets værdi.

For skatteåret 1960-61 har ligningsrådet, der ansætter den procentmæssige værdi af bolig i egen ejendom, forhøjet lejeværdien fra 3,5 pct. til 4 pct. af ejendomsværdien. Ved en isoleret sammenligning med udviklingen for huslejerne i udlejningsejendommene kan der findes en vis støtte for denne forhøjelse, men efter forslagsstillernes opfattelse bør også andre forhold inddrages ved værdiansættelsen, især at ejendomsskatterne — tvært imod udviklingen i Europa i øvrigt — herhjemme får tillagt en stadig stigende vægt. De byrder, der hermed lægges på den del af formuen, som er investeret i egen bolig, er ikke alene meget tunge, men må også betegnes som en urimelig særbeskatning af en speciel form for formue, idet de pågældende aktiver i forvejen formuebeskattes.

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at man ikke yderligere bør forøge skatten for ejere af villaer og lignende enfamilieshuse. Ud fra dette synspunkt foreslås beregningen af den skattepligtige lejeværdi af villaer o. lign., som alene bebos af ejeren, også for skatteåret 1960-61 beregnet som 3,5 pct. af lejeværdien.“

Ved fremsættelsen anbefalede *Axel Kristensen* (V) som ordfører for forslagsstillerne lovforslaget til gennemførelse.

Finansministeren gik ved 1. behandling imod lovforslaget, idet han fandt, at 4 pct. under de foreliggende omstændigheder måtte anses for en meget moderat sats.

„Noget andet er“, fortsatte han, „at der måske kunne være grund til at overveje, om de principper, hvorefter vi hidtil har opgjort værdien af bolig i eget enfamilieshus, nu også er formåls-

tjenlige. Indkomstopgørelsen for et enfamilieshus er jo meget omstændelig, hvad alle ejere af sådanne huse ved. Først beregner man en lejendtgætt for ejeren. Derefter fradrager man i denne indtgætt en lang række udgiftsposter, bl. a. til skatter, renter og vedligeholdelse. Navnlig denne sidste post giver ofte anledning til diskussion med skattemyndighederne, fordi det er svært at skønne over, hvornår der er tale om egentlige vedligeholdelsesudgifter, og hvornår det drejer sig om ikke-fradragsberettigede udgifter til forbedring af ejendommen.

Allerede skattelovskommissionen fremkom med et forslag, der var langt enklere end de gældende regler. Det blev imidlertid kritiseret fra forskellige sider dengang. Siden er der i Sverige indført en nyordning, som det formentlig var værd at se på i det udvalg, jeg meget gerne ser nedsat til at behandle det foreliggende forslag.

Jeg vil henstille, at man i stedet for at gennemføre det fremsatte forslag tager spørgsmålet om en *forenkling af de gældende regler* op til nærmere overvejelse i folketingsudvalget. Jeg vil meget gerne bidrage til, at vi igennem disse overvejelser når frem til mere enkle og retfærdige regler på dette område. Jeg kan derfor slutte med at takke forslagsstillerne for det initiativ, de her har taget."

I betænkningen fra det udvalg, der fik sagen til behandling, indstillede regeringspartierne medlemmer lovforslaget til forkastelse med den begrundelse, at ejerne af enfamilieshuse var favoriseret i skattemæssig henseende. Flertallet fandt samtidig anledning til at understrege, at finansministeren havde givet tilsagn om at søge at finde en mere rationel form for beregning af lejeværdien af bolig i eget enfamilieshus.

Mindretallet (V og KF) indstillede lovforslaget til vedtagelse uforandret.

Ved 3. behandling *forkastedes* lovforslaget med 84 stemmer (regeringspartierne og SF) mod 57 (V og KF), idet 4 medlemmer (DK) afholdt sig fra at stemme.

11. Forslag til lov om ydelse af ekstraordinær hjælp til langvarigt arbejdsløse. (Af Alfred Jensen, Ragnhild Andersen, Fuglsang, Lynnerup Nielsen og Petra Petersen). [A. sp. 2831].

FremSAT skriftligt $\frac{3}{2}$ (F. sp. 2744). 1. beh. $\frac{9}{3}$ (F. sp. 3846). Partiernes ordførere: Peter Ravn, Lorentzen, Asger Jensen, Aage Fogh, J. M. Pedersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring

m. v. (Om ændring af understøttelsessatser m. v.). Betænkning (B. sp. 841) afgivet $\frac{1}{4}$. 2. beh. $\frac{6}{4}$ (F. sp. 4810). Overgang til 3. behandling nægtet.

Lovforslaget gik ud på at tilvejebringe hjemmel for arbejdsløshedskasserne til at udbetale en ekstrahjælp til medlemmer, der i tidsrummet fra 1. oktober 1959 til 31. marts 1960 havde været arbejdsløse i mere end 40 dage. Hjælpen blev foreslået ydet med 2 kr. 50 øre og 1 kr. 70 øre om dagen til henholdsvis forsørgere og andre forsikrede i indtil 50 dage. Til den foreslåede hjælp skulle der efter forslaget ydes kasserne tilskud efter bestemmelserne i § 13, stk. 2 b, i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v.

Endvidere foresloges det, at de sociale udvalg skulle være berettiget til at yde en tilsvarende hjælp til ikke-forsikrede arbejdsløse, og at staten skulle yde kommunerne fuld refusion for udgifterne til denne hjælp.

Lovforslaget blev ved 2. behandling nægtet overgang til 3. behandling med 119 stemmer mod 5 (DK og SF).

12. Forslag til lov om ændring i lov om folkebiblioteker.

(Af *Gertie Wandel, Henry Hansen, Hartling, Skov Jørgensen, Thestrup, Weikop* og *Østergaard*). [A. sp. 3209].

Fremsat mundtligt $\frac{1}{3}$ (F. sp. 3419). 1. beh. $\frac{23}{3}$ (F. sp. 4324). Partiernes ordførere: Lysholt Hansen, Østergaard, Gertie Wandel, Morten Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Lysholt Hansen, Kaj Andresen [formand], Hougaard, Frode Jakobsen, Kolbjørn, Lars M. Olsen, Søgaard, Morten Larsen [næstformand], Gøting, Østergaard, Hartling, Henry Hansen, Skov Jørgensen, Jørgen Krogh, Gertie Wandel, Poul Thomsen og Weikop). Betænkning (B. sp. 825) afgivet $\frac{25}{3}$. 2. beh. $\frac{6}{4}$ (F. sp. 4841). 3. beh. $\frac{6}{4}$ (F. sp. 4923).

Efter lov nr. 264 af 27. maj 1950 om folkebiblioteker, jfr. lovbekendtgørelse nr. 128 af 16. april 1959, skal hjemlån fra

et folkebibliotek være vederlagsfrit for alle beboere inden for bibliotekets virkeområde.

Nærværende lovforslag gik ud på at ændre bestemmelsen således, at den kom til at lyde:

„Adgang til hjemlån fra biblioteket skal gives alle beboere inden for dets virkeområde imod betaling af en årlig lånerafgift på 5 kr. For værnepligtige inden for området skal adgang til hjemlån dog gives vederlagsfrit. Adgang til hjemlån fra et børnebibliotek eller et folkebiblioteks børneafdeling skal ligeledes gives vederlagsfrit til børn under 15 år inden for virkeområdet.“

Lånerafgiften skulle opkræves af bibliotekerne og fradrages statstilskuddet.

Som ordfører for forslagsstillerne begrundede *Gertie Wandel* (KF) ved fremsættelsen lovforslaget således:

„Efter finanslovforslaget for 1960-61 er statens tilskud til bibliotekerne 17,6 mill. kr. Efter fradrag af hjemlånsafgiften vil statens tilskud andrage 14,6 mill. kr. Da kommunernes tilskud i samme tidsrum er anslået til 24 mill. kr., bliver det i alt godt 38 mill. kr., som folkebibliotekerne ventes at få som støtte i det kommende år.

Det er et meget stort tilskud, men det er et tilskud, som de to partier er ganske enige om at folkebibliotekerne skal have. Folkebibliotekerne er en så stor faktor i vor folkeoplysning, at denne støtte er ganske naturlig, men forslaget om den beskedne lånerafgift er et led i den besparelspolitik, som vore partier fører for at bringe skatteborgerne en virkelig skattelettelse.

Jeg vil gerne bede det høje folketing lægge særlig mærke til ordet „hjemlån“. Det er nemlig ikke således, at man skal betale en lånerafgift på 5 kr. for at komme ind og bruge folkebibliotekerne; inden for bibliotekets mure er der lejlighed til at låne alle bøger, studere alle tidsskrifter og drive studier i studierum og læsesale efter selv de allerkostbareste værker. Det er således kun selve hjemlånet, vi ønsker belastet med denne beskedne sum på 5 kr.“

Undervisningsministeren kunne ikke gå med til den foreslåede låneafgift, som et flertal havde modsat sig, da loven om folkebiblioteker blev revideret i folketingsåret 1958-59. Han mente i øvrigt, at afgiften ville indbringe væsentlig mindre end anslået.

„Efter lovforslaget regnes der med, at den foreslåede lånerafgift på 5 kr. årlig for alle lånerne undtagen børn under 15 år og værnepligtige vil indbringe ca. 3 mill. kr. om året. Dette er dog vistnok noget højt anslået. Ganske vist er antallet af voksne lånerer her i landet efter den seneste opgørelse godt og vel 600 000, men erfarin-

gerne fra udlandet viser, at man må regne med, at indførelsen af en lånerafgift, selv om den er af en forholdsvis ringe størrelse, fører til et fald i lånerallet på op mod 50 pct., medens omvendt afskaffelsen af en hidtil eksisterende lånerafgift har fået lånerallet til at stige ganske betydeligt. Man må således regne med — hvad den ærede ordfører for forslagsstillerne også gjorde — at hvor der eksisterer en sådan lånerafgift, vil flere familiemedlemmer benytte samme lånerkort i stedet for at have hvert sit, og mange mennesker, der kun lejlighedsvis har brug for at søge oplysninger på bibliotekerne, vil ikke betale for et lånerkort, men nøjes med at benytte bøgerne på læsesalen eller skaffe sig dem ved bekendtes hjælp.

Det kan efter sagkyndiges mening anslås, at lånerallet, hvis man indfører en 5 kr.s afgift, vil falde til ca. 400 000, og afgiften vil således kun indbringe ca. 2 mill. kr.

Men hertil kommer, at de tilskud, der ydes de fleste sognebiblioteker og en række købstadbiblioteker fra de lokale biblioteksforeninger, må antages at falde bort. Det drejer sig om ca. 600 000 kr., der ydes som frivilligt bidrag fra biblioteksforeningernes medlemmer, og hvis de pågældende bibliotekers standard skal oprettholdes, må kommunerne yde et tilsvarende beløb som erstatning.

Endelig er det uundgåeligt, at afgiftens indførelse vil medføre betydelige udgifter til administration. Man må anslå merudgiften til at blive ca. 500 000 kr., som fordeles på stat og kommune. Alt i alt må man således regne med, at besparelsen for stat og kommuner under ét ved indførelse af den foreslåede lånerafgift kun vil blive på ca. 1 mill. kr.“

Også af principielle grunde måtte ministeren tage afstand fra lånerafgiften, hvilket nærmere begrundedes.

Lovforslaget anbefaledes ved 1. behandling af ordførerne for de to forslagsstillende partier, mens de øvrige ordførere gik imod det.

Lovforslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg, hvis flertal (regeringspartierne repræsentanter), efter at der var afholdt 1 møde, indstillede det til forkastelse, mens mindretallet foreslog det vedtaget uændret.

Ved 3. behandling *forkastedes* lovforslaget med 88 stemmer mod 52 (V og KF). Det var dermed bortfaldet.

13. Forslag til lov om ændring i lov om ungdomsundervisning m. v. (Af *Justesen, Damsgaard, Erik Eriksen, Ninn-Hansen, Sønderup, Poul Sørensen, Thestrup* og *Poul Thomsen*). [A. sp. 937].

Fremsat mundtligt ²⁴/₁₁ (F. sp. 908). 1. beh. ¹¹/₁₂ (F. sp. 1784). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Grenå), Justesen,

Ninn-Hansen, Helge Larsen, Gøting og Petra Petersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer af lov om ungdomsundervisning m. v. (se ovenfor under nr. 130). Betænkning (B. sp. 1165) afgivet $\frac{9}{5}$. 2. beh. $\frac{17}{5}$ (F. sp. 5654).

Lovforslaget gik ud på, at lærerbetalingen i ungdoms- og aftenskoler fremtidig skulle udgøre den hidtil ved ungdomsskolelovens § 14, stk. 1, 1. og 2. afsnit, fastsatte minimumstimeløn. Samtidig foresloges tilsvarende ændringer af reglerne om lærerbetaling i ungdomskostskoler (lovens § 28, stk. 1, 2. afsnit) og landbrugsfaglige skoler (lovens § 40, stk. 2). Ifølge bemærkningerne til lovforslaget antoges disse ændringer at ville medføre en besparelse for statskassen på 300 000 kr. til 400 000 kr. årlig.

Endvidere foresloges en ændring af ungdomsskolelovens § 23, stk. 1, hvorefter der i aftenskolen skulle være adgang til at afkræve elever, der ved skoleårets begyndelse var fyldt 18 år, et gebyr på 50 øre pr. undervisningstime. I forbindelse hermed foresloges reglerne om refusion af timebetalingen i § 14, stk. 2, 1. afsnit, ændret, således at refusion fra staten og skolefonden fremtidig kun kunne opnås af timelønnen — den nuværende minimumstimeløn — reduceret med det beløb, der kunne afkræves eleverne. Disse ændringer ville ifølge bemærkningerne til lovforslaget nedbringe statens og skolefondens tilskud til aftenskolen med ca. 4 mill. kr. årlig.

Lovforslaget begrundedes i bemærkningerne på følgende måde:

„Ungdoms- og aftenskoler er på statsregnskabet for finansåret 1958-59 opført med en udgift på ca. 7,9 mill. kr., hvoraf udgiften til aftenskoler alene udgør ca. 6,7 mill. kr.

I det sidste år, for hvilket samlet opgørelse foreligger (1956-57), deltog i alt 352 000 elever i undervisningen i aftenskolerne. Af disse var 230 000 25 år eller derover, medens 62 000 var mellem 18 og 25 år.

Der undervistes på ca. 20 000 hold i i alt ca. 1 mill. timer, heraf ca. 43 000 timer i aftenhøjskoler. Af undervisningstiden i aftenskolerne anvendtes til undervisning i: almindelige skolefag 70 000 timer, sprog 157 000 timer, husgerning, håndgerning, husflid og sløjd 606 000 timer og forskellige andre fag i alt 120 000 timer.

Hvor ønskelig en undervisning i aftenskoler end kan være, anser forslagsstillerne det ikke for en statsopgave at tilbyde sådan

undervisning gratis i det omfang, dette hidtil har været tilfældet, men finder, at deltagerne i denne undervisning bør yde et — omend beskedent — bidrag til dækning af omkostningerne ved denne.“

Lovforslaget, der i folketinget behandledes sammen med det af undervisningsministeren fremsatte forslag til lov om ændringer af lov om ungdomsundervisning m. v., (se side 419), afvistes ved 1. behandling af *undervisningsministeren*, der bl. a. udtalte:

„Den opfattelse, at den frie folkelige undervisning i aftenskolen fortsat bør være gratis for eleverne, deles, så vidt jeg kender forholdene, af praktisk taget alle ledere og lærere i det praktiske aftenskolearbejde, uden hensyn til hvilket politisk parti man tilhører. Fra de politiske partiers oplysningsforbund har jeg i hvert fald ikke mødt noget ønske i retning af det, som venstres og de konservatives forslag indeholder; heller ikke fra amtsungdomsnævnene eller kommunerne er der fremsat ønsker i denne retning. Men hvis det er indstillingen hos de organer, der står for aftenskoleundervisningen, hvad jeg mener jeg har grund til at regne med, bliver venstres og de konservatives forslag som besparelsesforslag ret betydningsløst.

Ligesom den højere undervisning står åben for alle, må der vel være en vis rimelighed i, at der er fri adgang til undervisning for den jævne befolkning. Aftenskolen er den jævne mands uddannelsessted; det ville være udemokratisk, om den brede befolkning skulle betale for denne undervisning. Så længe vi har haft den frivillige folkelige undervisning i aftenskolen, har den med tilslutning fra alle partier været gratis for deltagerne. Der har hverken i forbindelse med vedtagelsen af den nugældende lov eller forud herfor, heller ikke i den alsidigt sammensatte ungdomsskolekommission, været rejst spørgsmål om, at undervisningen ikke skulle være gratis.

Den omstændighed, at der ikke er pålagt eleverne en pligt til at betale for selve undervisningen, er i øvrigt ikke ensbetydende med, at eleverne ikke har udgifter ved deltagelsen i undervisningen. For det første betales der et indskrivningsgebyr, der efter oplysninger, ministeriet har indhentet, varierer noget i størrelse, men det overvejende er vel almindeligvis 5-6 kr.; det gælder også i aftenhøjskolen. I byerne anvendes vederlaget til fremstilling og udsendelse af brochurer og andre administrationsomkostninger, honorar til talere, til afslutningsfest o. lign. For det andet må eleverne, hvad der er naturligt, selv afholde udgifterne til materialer. Det drejer sig ofte om ret betydelige beløb. Jeg kan nævne, at de særlige fag, som fra visse sider betragtes som hobbyfag, kræver en større økonomisk ydelse af eleverne til materialer end de øvrige fag i aftenskolen.“

Angående forhandlingen i folketinget henvises til omtalen af det af ministeren fremsatte lovforslag. Lovforslaget henvistes sammen med ministerens lovforslag til et udvalg. I udvalgets betænkning stillede et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis

medlemmer af udvalget med undtagelse af Carsten Raft) til ministerens lovforslag nogle ændringsforslag, svarende til indholdet af det her omhandlede lovforslag, og udvalgets *flertal* (regeringspartiernes medlemmer af udvalget) indstillede det foreliggende lovforslag til forkastelse. Ved 2. behandling nægtedes der med 73 stemmer mod 49 lovforslaget overgang til 3. behandling. Det var dermed bortfaldet.

14. Forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende ophævelse af indtægtsgrænserne for enlige mødre samt forhøjelse af uddannelses- og underholdshjælp og kommunehjælp). (Af Ragnhild Andersen, Fuglsang, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen og Petra Petersen). [A. sp. 3543].

Fremsat skriftligt $\frac{25}{3}$ (F. sp. 4577). 1. beh. $\frac{19}{5}$ (F. sp. 5840). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Søren Andersen, Gertie Wandel (Erna Sørensen), Kirsten Gloerfelt-Tarp, Ayoë Herbøl og Ragnhild Andersen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg, lov om folkeforsikring, lov om invalide- og folkepension og lov om pension og hjælp til enker m. fl. (vedrørende adgang til forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag m. v.). Betænkning (B. sp. 1569) afgivet $\frac{2}{6}$. 2. beh. $\frac{10}{6}$ (F. sp. 6478).

Lovforslaget gik ud på følgende:

1) De i lov om offentlig forsorg § 194, stk. 1, indeholdte indtægtsgrænser for retten til *forskudsvis udbetaling* fra det offentlige af underholdsbidrag til børn foresloges ophævet for enligstillede mødre, som er alene om barnets forsørgelse.

2) Det normale maksimumsbeløb for den ved § 282 hjemlede underholdshjælp i særlige tilfælde til kvinder, der bliver enker efter det fyldte 50. år, og til enlige mødre med børn under 18 år foresloges forhøjet fra 85 pct. af folkepensionsbeløbet til det beløb, der ydes enker i henhold til § 3 i lov om pension og hjælp til enker m. fl.

3) Det i § 297 omhandlede normale maksimum for kommunehjælp foresloges forhøjet fra 85 pct. af folkepensionsbeløbet til det fulde folkepensionsbeløb.

Lovforslaget begrundedes ved fremsættelsen på forslagsstillernes vegne af *Ragnhild Andersen* (DK), der bl. a. udtalte:

„Min gruppe har ved mange tidligere lejligheder foreslået, at enker og enlige mødre sikres ret til at få det fulde børnebidrag, som en fader er pligtig at betale, udlagt af det offentlige uanset moderens fortjeneste, for så vidt hun ikke modtager bidraget af faderen og er alene om barnets eller børnenes forsørgelse.

Min gruppe har ved flere lejligheder foreslået primært, at indtægtsgrænserne skulle bortfalde, og subsidiært, at de skulle forhøjes op til sygekassegrænsen. Da vi fortsat finder det urimeligt, at de enlige mødre ved en beskedne indtægt helt eller delvis mister dette for barnets forsørgelse nødvendige tilskud, har vi fremsat forslag om dets fulde ophævelse i lighed med, hvad også betænkningen „Den enlige moder“ gik ind for.

Forslaget om højere uddannelses- og underholdshjælp til vanskeligt stillede enlige mødre fremsatte vi ved behandlingen af forslaget til lov om pension og hjælp til enker m. fl. tillige med flere andre ændringsforslag. Det er fortsat vor opfattelse, at denne hjælp er for karrigt tilmålt til, at vanskeligt stillede mødre kan klare forsørgelsen af familien, idet denne hjælp som bekendt er 15 pct. lavere end den beskedne enkepension. Vort forslag går derfor ud på at forhøje hjælpen, så den kommer op på samme størrelse som enkepensionen og folkepensionen til en enigstillet.

Det tredje forslag indeholder en forhøjelse af kommunehjælpens maksimum, der i lighed med underholdshjælpen til enlige mødre i forsorgsloven er fastsat til 85 pct. af folkepensionens grundbeløb. Også dette forslag har vi tidligere stillet som ændring til forsorgsloven. Vi finder stadig, at kommunehjælpens maksimum er for lavt til, at langvarigt arbejdsløse eller syge kan klare dagen og vejen for denne beskedne hjælp, og da man jo for tiden er i færd med at forhøje den almindelige arbejdsløshedsunderstøttelse, finder vi det på sin plads, at også kommunehjælpen forhøjes, således at maksimum hæves til folkepensionens grundbeløb, altså fra 85 pct. af denne til 100 pct.“

Lovforslaget behandledes sammen med det af socialministeren fremsatte forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg, lov om folkeforsikring, lov om invalide- og folkepension og lov om pension og hjælp til enker m. fl. (vedrørende adgang til forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag m. v.).

Socialministeren, der ikke kunne tiltræde det heromhandlede forslag, udtalte ved sagens 1. behandling:

„Det vigtigste punkt i det af forskellige ærede medlemmer af det kommunistiske parti fremsatte lovforslag om ændringer i forsorgsloven må formentlig siges at være forslaget om ophævelse af indtægtsgrænserne ved forskudsvis udbetaling af bidrag til enlige mødre.

Dette forslag vil i væsentlig grad blive imødekommet ved gennemførelsen af det af mig fremsatte forslag om ændring af forsorgslovens indtægtsgrænser, som danner det tilstrækkelige grundlag for en endelig beslutning.

Jeg kan heller ikke acceptere de samtidig stillede forslag om en forhøjelse af den trangsbestemte enkehjælp og kommunehjælp, således at hjælp af denne art principielt skal udbetales med et til enke- og folkepensionen svarende beløb. I forbindelse hermed vil jeg henlede opmærksomheden på, at der er adgang til at yde enke kommunehjælp ud over den i loven fastsatte 85 pct.s grænse. Som bekendt opererer loven også med et såkaldt rådighedsbeløb til ydelse af supplerende hjælp. Dette beløb udgør 15 pct. af den ydede ordinære hjælp. I det omfang denne rådighedssum udnyttes, kommer den ydede hjælp faktisk til at ligge meget nær ved enke- og folkepensionen.“

Lovforslaget henvistes sammen med det af socialministeren fremsatte lovforslag til et udvalg, der i betænkningen enstemmigt indstillede lovforslaget til forkastelse.

Ved 2. behandling tog *Ragnhild Andersen* på forslagsstillernes vegne lovforslagets punkt 1 vedrørende ændringer af forsorgslovens § 194 tilbage. Den resterende del af lovforslaget forkastedes med 122 stemmer mod 6.

15. Forslag til lov om ændringer i lov om folkeforsikring (om nedsættelse af tilgangsalder, ophævelse af zonegrænser og forhøjelse af grundbeløb og ægteskabstillæg m. v.). (Af *Ragnhild Andersen, Fuglsang, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen* og *Petra Petersen*). [A. sp. 343].

Fremsat skriftligt ²⁹/₁₀ (F. sp. 481). 1. beh. ²⁶/₁₁ (F. sp. 1009). Henvist til udvalg på 17 medlemmer (*Kaj Andresen, Bladt, Dupont, Hjortnæs, Th. Mikkelsen, Mørk, Edel Saunte* [formand], *Aage Fogh, Ayoë Herbøl* [næstformand], *Lorentzen, Søren Andersen, Jens Chr. Christensen, N. Chr. Christensen, Holmberg, Gertie Wandel, Gottschalck-Hansen* og *Asger Jensen*).

Lovforslaget indeholdt 4 ændringer til folkeforsikringsloven.

Den første af disse gik ud på *nedsættelse af den nugældende tilgangsalder* efter folkeforsikringslovens § 1, stk. 2, fra 67 år til 65 år for mænd og fra 65 år til 60 år for kvinder samt uvidelse af den personkreds, som har ret til folkepension, med

gifte kvinder i alderen 60-65 år, der ikke oppebærer invalidepension.

Den anden ændring omhandlede *grundbeløbene*, som foresloges fastsat ens i hele landet ved, at taksterne for zone II og III blev hævet til hovedstadstaksten, som derudover skulle forhøjes med 300 kr. årlig til ægtepar og 200 kr. til enlige pensionister.

Den tredje ændring angik *børnetillæggene*, der ifølge loven kan gives til invalide- og folkepensionister med børn indtil disses 18. år. Forslaget gik ud på, at tillæggene skulle kunne ydes ud over barnets 18. år, for så vidt læren, skolegangen eller uddannelsen fortsætter ud over dette tidspunkt.

Det fjerde og sidste ændringsforslag angik *ægteskabstillæggene*. De foresloges fastsat ens i hele landet og forhøjet, så at de kom til at udgøre halvdelen af forskellen mellem pensionens grundbeløb til ægtepar og enlige.

Lovforslaget fremsattes på forslagsstillernes vegne af *Ragnhild Andersen* (DK), der efter at have begrundet de foreslåede ændringer bl. a. udtalte:

„Naturligvis er der omkostninger forbundet med et sådant forslags gennemførelse, men er der en vilje, er der også en vej. Der er overskud på statsbudgettet, og store besparelser ville kunne opnås ved nedsættelse af de militære budgetter og tjenestetiden. Sluttelig er min gruppe fortsat af den opfattelse, at det vil være på sin plads at påligne arbejdsgiverne at yde bidrag til sikring af deres gamle arbejders alderdom, således som vi tidligere har givet udtryk for.“

Socialministeren kunne ikke tiltræde lovforslaget, om hvilket han udtalte:

„Jeg finder det kommunistiske forslag, således som det her er sammenstillet, i høj grad *urealistisk*. Jeg kan således oplyse, at det i finansåret 1960-61 ville medføre en merudgift på i alt ca. 250 mill. kr. til folke- og invalidepension, og denne merudgift ville i finansåret 1961-62, da overgangsperioden for tilgangsalderen er ophørt, stige med yderligere 14 mill. kr.“

Jeg har imidlertid for mit vedkommende intet imod, at et udvalg ser nærmere på lovforslaget.“

Det udvalg, hvortil lovforslaget henvistes, afgav ikke betænkning.

16. Forslag til lov om ændring i lov om boligbyggeri. (Af Aksel Larsen). [A. sp. 2999].

Fremsat skriftligt $24\frac{1}{2}$ (F. sp. 3221). 1. beh. $17\frac{1}{3}$ (F. sp. 4115). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, Lorentzen, Thestrup, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som forslag til folketingsbeslutning om forhøjelse af terminsydelserne vedrørende lån ydet i henhold til byggestøttelovene af 1938, 1941 og 1946.

Lovforslaget havde følgende indhold:

I lov nr. 356 af 27. december 1958 om boligbyggeri affattes § 2, stk. 3, således:

„For at sikre opfyldelse af lovens formål kan boligministeren træffe foranstaltninger til *regulering af al bygge-, anlægs- og nedrivningsvirksomhed*, herunder fastsættelse af tidsfrister for såvel støttet som ustøttet byggeri og kontrol med, at boligbyggeri, der igangsættes, opfylder de i § 1 givne forudsætninger.“

Det var ved fremsættelsen ledsaget af følgende bemærkninger: „Ifølge § 1 i lov om boligbyggeri af 27. december 1958 er det lovens formål „at tilvejebringe en boligbestand af en sådan størrelse og med en sådan husleje, at de boligsøgende får en rimelig mulighed for at skaffe sig en efter deres økonomi og familieforhold passende bolig.“ For at sikre, at dette formål tilgodeses, bemyndiges boligministeren ifølge lovens § 2, stk. 3, „i øvrigt til at træffe midlertidige foranstaltninger til regulering af bygge- og anlægsvirksomheden.“

Erfaringerne siden lovens ikrafttræden viser imidlertid, at boligbyggeriet har udviklet sig i en sådan retning, at de færreste boligsøgende får en rimelig mulighed for at skaffe sig en efter deres økonomi og familieforhold passende bolig. *De sociale og almennyttige boligselskabers såvel som kommunernes boligbyggeri* er praktisk talt gået i stå, hvorimod der igangsættes et betydeligt boligbyggeri på privat finansieringsbasis, men i de allerfleste tilfælde til en husleje, som må anses for uoverkommelig for boligsøgende med jævne indtægter. Ydermere har denne udvikling medført, at *saneringen af usunde boliger er ved at gå i stå*.

Formentlig skyldes dette, at bestemmelsen i § 2, stk. 3 er for uklart og vagt formuleret, bl. a. fordi der i det samme stykke af paragraffen tales om fastsættelse af tidsfrister for det støttede byggeri — altså modsætningsvis ikke for det ustøttede byggeri — og endvidere fordi der kun tales om *midlertidige* foranstaltninger. Endelig også fordi bemyndigelsen ikke tillige direkte sigter på det væsentlige,

at kunne stille bestemte krav til boligbyggeriets private sektor for at få også denne sektor til at medvirke til opfyldelse af lovens formål i stedet for, som det nu sker i praksis, at modvirke dette formål.

Det må være klart, at effektive foranstaltninger inden for boligbyggeriet må have langvarig og ikke midlertidig karakter, og også af denne grund bør lovens bestemmelser revideres efter de erfaringer, der er gjort.

Da det som sagt formodes, at boligministeren af de nævnte årsager ikke har kunnet sikre lovens formål opfyldt, foreslås en mere konkret og utvetydig formulering af bemyndigelsen i § 2, stk. 3.

På boligministerens vegne udtalte *økonomiministeren* om dette lovforslag ved sagens første behandling:

„Det forslag til lov om ændringer i lov om boligbyggeri, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen har fremsat, går ud på at formulere lovens § 2, stk. 3, således, at det kommer til at fremgå af lovens bestemmelser, at boligministeren kan regulere boligbyggeriet på en sådan måde, at lovens formålsparagraf under alle omstændigheder skal ske fyldest.

Efter den redegørelse, som jeg i går gav det høje folketing, og den udtalelse, jeg lige har fremsat om, at man i løbet af kortere tid kan have oversigt over de fremtidige muligheder for de forskellige byggeformer, skal jeg kun tilføje, at den kommende udvikling sandsynligvis vil foregå på fornuftig måde på det foreliggende lovgrundlag.

Jeg må derfor tilråde, at man nu afventer de beslutninger, som vil blive truffet i løbet af kort tid, og at man derefter ser tiden an for at få lejlighed til at konstatere virkningerne.

Hvis det ærede medlem ikke kan tænke sig under disse omstændigheder at trække forslaget tilbage, vil forslaget kunne gøres til genstand for udvalgsbehandling, hvis folketinget finder dette ønskeligt.“

Det udvalg, hvortil lovforslaget — sammen med et par andre private boligforslag — henvistes, afgav ikke betænkning.

17. Forslag til lov om forbud mod visse strejker og lockouter og om oprettelse af en arbejdsretlig voldgiftsdomstol. (Af *Axel Kristensen, Henry Christensen, Damsgaard, Erik Eriksen, From, Gottschalck-Hansen, Ole Bjørn Kraft, Poul Møller, Erna Sørensen, Poul Sørensen, Thestrup* og *Weikop*). [A. sp. 3441].

Fremsat mundtligt ¹⁵/₃ (F. sp. 3951). 1. beh. ⁷/₄ (F. sp. 4847). Partiernes ordførere: Hans Rasmussen, Axel Kristensen, Poul Sørensen, Baunsgaard, Niels Andersen, Alfred Jensen

og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans Rasmussen, Einer-Jensen [formand], Lund Jensen, Evald Kristensen, Poul Nilsson, Peter Ravn, Robert Sørensen, Baunsgaard [næstformand], Niels Andersen, Axel Kristensen, Henry Christensen, N. Chr. Christensen, Erik Eriksen, Thisted Knudsen, Poul Sørensen, Asger Jensen og Adolph Sørensen).

Lovforslaget havde følgende indhold:

§ 1. Med hensyn til *det under punkt 1-7 nævnte arbejde* kan der *ikke iværksættes strejke eller lockout* i anledning af uoverensstemmelser, der ikke kan indbringes til afgørelse ved den faste voldgiftsret i henhold til lov nr. 536 af 4. oktober 1919, som ændret ved lov nr. 135 af 2. maj 1934 og lov nr. 88 af 15. marts 1939:

- 1) Arbejde ved den almindelige ordens opretholdelse.
- 2) Arbejde ved sikring af befolkningens liv og helbred samt ved almene sundheds- og renlighedsforanstaltninger.
- 3) Arbejde ved befolkningens tilstrækkelige forsyning med levnedsmidler.
- 4) Arbejde ved lys-, kraft- og varmforsyning.
- 5) Arbejde ved dagspressen.
- 6) Arbejde ved vare- og godstransport, der er nødvendig til udførelse af det under punkt 1-5 nævnte arbejde.
- 7) Arbejde ved personbefordring af den uden for konflikt stående befolkning eller til sikring af det under punkt 1-5 nævnte arbejde.

§ 2. Skønner statsministeren, at en varslet eller iværksat strejke eller lockout helt eller delvis er i strid med § 1, udsteder han forbud mod en sådan arbejdsstandsning i den udstrækning, hvori den er i strid med § 1.

Opstår der inden for et overenskomstområde, der kun delvis omfattes af bestemmelsen i § 1, strejke eller lockout i den uden for § 1 faldende del af overenskomstområdet, kan statsministeren, hvis han skønner dette rimeligt, efter anmodning fra en af parterne udvide den del af overenskomstområdet, i hvilken der skal arbejdes under konflikten.

§ 3. Uoverensstemmelser om indgåelse af kollektive over-

enskomster om arbejdsretlige bestemmelser samt løn- og arbejdsvilkår gældende for arbejde, der falder ind under bestemmelserne i § 1, jfr. § 2, stk. 2, afgøres af den efter § 4 oprettede domstol.

Falder et overenskomstområde i sin helhed ind under bestemmelserne i § 1, og er der efter normal behandling i henhold til gældende forhandlingsregler og lov om mægling i arbejdsstridigheder, jfr. lovbekendtgørelse nr. 15 af 28. januar 1958, ikke opnået enighed mellem parterne om overenskomst, kan en af parterne indbringe sagen for domstolen.

Falder et overenskomstområde kun delvis ind under bestemmelserne i § 1, og er der opnået overenskomst enten med eller uden forudgående arbejdsstandsning i den frie del af området, men der tilbagestår uoverensstemmelser for den del af området, der falder ind under § 1, kan en af parterne indbringe sagen for domstolen.

Dersom der på det tidspunkt, da en sag i henhold til stk. 1-3 behandles for domstolen, ikke er afsluttet overenskomst for tilstrækkelig store erhvervsområder til, at kendelse kan afsiges under hensyntagen til bestemmelserne i § 9, udsættes sagen, til dette er tilfældet; og indtil kendelse foreligger, fortsættes arbejdet efter den sidst afsluttede kollektive overenskomst.

Ifølge § 4 nedsættes en *voldgiftsdomstol* bestående af et formandskab på 3 medlemmer samt 4 andre medlemmer. Paragraffen indeholder nærmere regler om, hvordan voldgiftsdomstolens medlemmer udpeges, hvortil i § 5 føjes nogle supplerende bestemmelser.

§ 6. For så vidt der inden for voldgiftsdomstolen ikke foreligger enstemmighed om afgørelsen af den foreliggende sag eller i det mindste 4 stemmer for en bestemt afgørelse, træffes afgørelsen af formandskabet. For så vidt der inden for formandskabet ikke foreligger enstemmighed om afgørelsen eller i det mindste 2 stemmer for en bestemt afgørelse, bliver sagen at afgøre af voldgiftsdomstolens formand. Samtlige medlemmer af domstolen deltager i alle forhandlinger.

§ 7. Angående procesmåde, rettens sæde m. m. skal be-

stemmelserne i §§ 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, stk. 1, 15 og 16, 1. punktum, i loven om den faste voldgiftsret være gældende med de lempelser, som domstolens formand måtte finde påkrævede.

§ 8. Efter at have hørt parterne og indhentet de yderligere oplysninger, som domstolen måtte skønne nødvendige, afsiger domstolen en kendelse vedrørende de indbragte uoverensstemmelser. Der gives parterne adgang til en teknisk gennemgang af kendelsen, inden denne endeligt afsiges.

Ved kendelsen træffes afgørelse om tidspunktet for dens ikrafttræden; eventuelt kan der gives den tilbagevirkende kraft, således at de af kendelsen omfattede overenskomstområder ikke på grund af kendelsens tidspunkt stilles anderledes end tilsvarende frie områder.

§ 9. Ved de kendelser, voldgiftsdomstolen afsiger, skal det tilsigtes, at der under hensyntagen til de pågældende områders særlige forhold fastsættes arbejdsretlige bestemmelser samt løn- og arbejdsvilkår i overensstemmelse med den udvikling, der har fundet sted inden for de erhvervsområder, der ikke omfattes af denne lovs § 1.

For så vidt der ikke allerede mellem parterne er opnået enighed om varigheden af de løn- og arbejdsvilkår, der forelægges voldgiftsdomstolen til afgørelse, skal kendelsen indeholde afgørelse heraf.

§ 10. *Voldgiftsdomstolens kendelse er endelig og har samme virkninger som en mellem parterne indgået overenskomst*, således at eventuelle overtrædelser af kendelsens bestemmelser efter en af parternes begæring vil være at behandle som brud på overenskomstforhold og således vil kunne indankes for den faste voldgiftsret til påkendelse og eventuel ikendelse af bod.

§ 11. Udgifterne ved voldgiftsdomstolen bæres af staten. Statsministeren fastsætter de nærmere regler herom.

§ 12. Denne lov, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, træder i kraft straks.

Lovforslaget, der på forslagsstillernes vegne fremsattes af *Axel Kristensen (V)*, var ledsaget af følgende bemærkninger:

„Forslagsstillerne finder det principielt rigtigt, at der hersker

den størst mulige frihed for arbejdsmarkedets parter med hensyn til de former, hvorunder man når frem til enighed om arbejdsretlige normer, løn og arbejdsvilkår, men mener, der findes tilfælde, hvor dette principielle synspunkt må vige for samfundets interesser.

Der findes virksomheder og grupper af virksomheder, som ved den funktion, de udøver, indtager en sådan stilling, at en standsning af dem som middel i en interessekamp vil kunne få skæbnesvangre følger for borgere, der ikke er part i konflikten. I visse tilfælde vil en arbejdsstandsning kunne medføre alvorlig risiko for andres liv og helbred.

Hvis adgangen til at føre en arbejdskamp står arbejdsgivere og arbejdere åben inden for disse områder, opnår de to parter en samfundsmæssig magtstilling, som ikke har nogen rimelig begrundelse.

Ud fra disse synspunkter foreslås det i lovforslaget, at arbejdsstandsninger forbydes som middel i arbejdsconflikter inden for sådanne områder, og at der åbnes adgang til voldgiftsretlig afgørelse i tilfælde, hvor parterne ikke selv kan nå til enighed.“

Arbejdsministeren kunne ikke tiltræde lovforslaget, som han ved 1. behandling rettede en række kritiske bemærkninger imod, ligesom han henviste til, at ingen af arbejdsmarkedets to parter var gået ind for det. Særlig gjorde ministeren gældende, at det ville være meget vanskeligt at foretage en afgrænsning af „livsvigtige erhvervsområder“, at der kunne være fare for, at voldgiftsrettens afgørelser ikke ville blive respekteret med samme selvfølgelighed som aftaler, der er indgået mellem parterne, og at det vil være beklageligt at få arbejdsmarkedets forhold bragt ind i en partipolitisk strid.

„Forslaget er“, udtalte han i nogle afsluttende bemærkninger, „fremsat af repræsentanter for partier, der selv er repræsenteret i den af regeringen nedsatte *arbejdsretskommission*. Det er fremsat på et tidspunkt, hvor kommissionen afventer de meget vigtige drøftelser, hovedorganisationerne for tiden er inde i om nye forhandlingsregler og om en eventuel revision af septemberforliget. Enhver ved, at resultatet af disse forhandlinger kan komme til på afgørende måde at påvirke de forhold, man nu foreslår at lovgive om. Omvendt må enhver kunne tænke sig til, at en gennemførelse af et lovforslag som det foreliggende ville påvirke de forhandlinger, der står på, på en meget ugunstig måde.“

Under den efterfølgende debat anbefaledes lovforslaget af ordførerne for de to partier, der stod bag det, mens ingen af de øvrige ordførere fandt det egnet til gennemførelse.

Det udvalg, som fik sagen til behandling, afgav ikke betænkning.

18. Forslag til lov om ændring i lov om et levnedsmiddelinstitut m. m. (Af Poul Claussen, Erik Eriksen, Henry Hansen, Sønderup, Poul Sørensen og Thestrup). [A. sp. 3533].

Fremsat skriftligt $\frac{17}{3}$ (F. sp. 4112). 1. beh. $\frac{1}{4}$ (F. sp. 4745). Partiernes ordførere: Viola Nørlov, Henry Hansen, Poul Clausen, Morten Larsen, Ayoë Herbøl og Petra Petersen). Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Viola Nørlov, Chr. Christiansen [formand], Boye Hansen, Poul Hansen (Grenå), Hjortnæs, Carl Petersen, Astrid Skjoldbo, Morten Larsen [næstformand], Kristian Kristensen, Henry Hansen, Marius Buhl, Per Federspiel, Kr. Juul, Ejner Kristensen, Poul Claussen, Hanne Budtz og Niels Ravn).

Ved behandlingen af forslaget til den i 1958-59 gennemførte lov nr. 182 af 5. juni 1959 om et levnedsmiddelinstitut m. m. stillede fra venstres og det konservative folkepartis side en række ændringsforslag, som det nærmere er omtalt i årbog 1958-59, side 216. Disse ændringsforslag genoptoges ved fremsættelsen af nærværende lovforslag, om hvilket *Poul Claussen* (KF) som ordfører for forslagsstillerne udtalte:

„Da loven i fjor var til behandling her i tinget, fremsatte venstre og det konservative folkeparti en række ændringsforslag, hvorved den da foreslåede bemyndigelse til ministeren til at oprette en selvstændig institution til udførelse af levnedsmiddeltoksikologiske undersøgelser bortfaldt. Da denne bemyndigelse endnu ikke ses at være udnyttet af ministeren og under hensyn til de betydelige omkostninger, som er forbundet med oprettelsen af et sådant toksikologisk institut, genfremsættes disse ændringsforslag hermed som lovforslag. Forslagsstillerne finder det uheldigt, at levnedsmiddeltoksikologiske undersøgelser ved instituttets oprettelse vil blive løsrivet fra deres naturlige forbindelse med andre beslægtede forskningsområder, ligesom vi finder lovens sammenblanding af administrative kontrolopgaver og videnskabeligt forskningsarbejde særdeles uheldig.

Med disse bemærkninger tillader jeg mig at indstille lovforslaget, der også må ses som et led i de to oppositionspartiets sparebestrebelse, til tingets velvillige behandling.“

I bemærkningerne til lovforslaget anførtes:

„Ved nærværende forslag til lov om ændring af lov nr. 182 af 5. juni 1959 om et levnedsmiddelinstitut m. m. *udgår* af nævnte og indenrigsministerens bemyndigelse til at oprette *en institution til udførelse af levnedsmiddeltoksikologiske og dermed beslægtede eksper-*

mentelle undersøgelser og til at tilvejebringe nye selvstændige lokaler for denne institution. Derimod *bevares* samme lovs bemyndigelse til at oprette et statens *centrallaboratorium for levnedsmiddelkontrol m. v.*, hvori indgår statens praktisk-sundhedsmæssige undersøgelser og statens vitaminlaboratorium.

Forslagsstillerne understreger nødvendigheden og ønskeligheden af en effektiv levnedsmiddelkontrol både af hensyn til forbrugerne her i landet og til eksporten. En sådan kontrol må naturligvis hvile på forudgående forskning og til stadighed tilpasses de videnskabelige fremskridt, forskningen tilvejebringer.

Man finder imidlertid ikke, at den i loven fastlagte ramme for denne forskning er den mest hensigtsmæssige eller den økonomisk bedste, og skal i denne forbindelse pege på, at tilvejebringelsen af et toksikologisk laboratorium som led i den kgl. veterinær- og landbohøjskoles forestående udbygning fra højskolens side synes at blive tillagt stor betydning, hvorfor en snarlig oprettelse af et sådant må forudses.

Oprettelsen af såvel en toksikologisk forskningsinstitution under sundhedsstyrelsen som et toksikologisk laboratorium ved landbohøjskolen vil imidlertid medføre et meget bekosteligt dobbeltarbejde og et spild af højt kvalificeret arbejdskraft, som netop på baggrund af mangelen på teknisk uddannet arbejdskraft må forekomme urimeligt, så meget mere som der allerede i dag i et vist omfang finder levnedsmiddeltoksikologisk forskning sted på en række laboratorier tilknyttet forskellige institutioner, herunder landbohøjskolen . . .

Såfremt oprettelsen af et toksikologisk institut under sundhedsstyrelsen til sin tid vil bevirke en flytning af den toksikologiske forskning fra de institutioner, hvorunder den i dag finder sted, til sundhedsstyrelsen samt eventuelt en opgivelse af at tilvejebringe et toksikologisk laboratorium under landbohøjskolen, hvor dette forskningsområde naturligt ville indgå som et led i højskolens videnskabelige arbejde i øvrigt, må forslagsstillerne anse dette for en uhensigtsmæssig og uøkonomisk forskydning af det levnedsmiddeltoksikologiske forskningsarbejde. Man må således pege på det uheldige i, at de levnedsmiddeltoksikologiske undersøgelser ved en sådan udvikling løsrives fra deres naturlige sammenhæng med andre videnskabelige forskningsområder, og herudover vende sig imod den sammenblanding af administrative kontrolopgaver og videnskabeligt forskningsarbejde, som den nugældende lov er et udtryk for.

På denne baggrund foreslås den i den nugældende lovs § 1 indeholdte bemyndigelse til indenrigsministeren begrænset som i forslaget anført og de følgende paragraffer samt lovens titel ændret i overensstemmelse hermed.

Ved forelæggelsen i oktober 1958 af forslaget til den nugældende lov blev udgifterne ved oprettelsen af et statens institut for levnedsmiddeltoksikologi m. v. og et statens centrallaboratorium for levnedsmiddelkontrol anslået til tilsammen 11 mill. kr., hvoraf den

væsentligste del vedrørte instituttet for levnedsmiddeltoksikologi. Hertil kommer driftsudgifter for de pågældende institutioner på 1 mill. à 2 mill. kr. årligt. De siden da skete prisstigninger vil formentlig betyde, at disse udgifter i dag må anslås noget højere. En begrænsning i indenrigsministerens bemyndigelse som foreslået må derfor skønnes i sig selv at ville medføre en mindreudgift for staten på ca. 8 mill. kr., idet bemærkes, at oprettelsen af et statens institut for levnedsmiddeltoksikologi endnu ikke er påbegyndt.“

Indenrigsministeren betegnede ved sagens 1. behandling lovforslaget som „en dårligere løsning end den, der er fastlagt i loven om levnedsmiddelinstitutet, som vil give mulighed for på et sted at få et samlet overblik over den sundhedsfare, der er knyttet til anvendelse af fremmede stoffer i levnedsmidler, hvad jeg må tillægge meget stor værdi. Lovforslaget vil heller ikke kunne medføre en mere økonomisk løsning af de forudsatte opgaver, medmindre man på forhand vil begrænse omfanget og dermed effektiviteten og nytten af undersøgelserne. Loven blev gennemdiskuteret og vedtaget for $\frac{3}{4}$ år siden, og vi er i gang med forberedelserne, og det vil være ganske urimeligt nu at give sig til at ændre noget på det, man dengang vedtog.“

Også partiordførernes stilling til sagen var stort set den samme som i den foregående folketingssamling.

Det udvalg, hvortil lovforslaget henvistes, afgav ikke betænkning.

C.

Andre sager.

I. Folketingsbeslutninger.

1. Folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af konventionen om oprettelse af Den europæiske Frihandels-sammenslutning med tilhørende protokol om konventionens anvendelse på fyrstendømmet Liechtenstein, undertegnet i Stockholm den 4. januar 1960. (Udenrigsminister *Krag*). [A. sp. 1815. C. sp. 471].

Fremsat skriftligt $^{13}/_1$ (F. sp. 2044). 1. beh. $^{2}/_2$ (F. sp. 2644). Partiernes ordførere: Per Hækkerup, Per Federspiel, Poul Møller, A. C. Normann (Aage Fogh), Niels Andersen, Fuglsang, Hans Schmidt og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 21 medlemmer (Per Hækkerup, Chr. Christiansen, Einer-Jensen [formand], Lars P. Jensen [næstformand], Peter Nielsen, Lars M. Olsen, Hans Rasmussen, Aage Fogh, A. C. Normann, Niels Andersen, J. M. Pedersen, Per Federspiel, Anders Andersen, Holmberg, Henry L. W. Jensen, Axel Kristensen, Harald Nielsen, Poul Møller, Baagø, Asger Jensen og Weikop). Betænkning (B. sp. 469) afgivet $^{25}/_2$. 2. (sidste) beh. $^{1}/_3$ (F. sp. 3421).

Ved folketingsbeslutningen meddeler folketinget samtykke til Danmarks ratifikation af den i overskriften nævnte konvention med tilhørende protokol.

Inden konventionens indhold omtales, skal der i det følgende — på grundlag af udenrigsministerens redegørelse ved fremsættelsen af forslaget til folketingsbeslutning samt bemærkningerne til dette — gives en kortfattet oversigt over konventionens tilblivelseshistorie.

Med *Romtraktaten* af marts 1957 dannedes mellem seks lande i Europa, Frankrig, Tyskland, Italien, Belgien, Holland og Luxembourg, et *fællesmarked*, som ved siden af sit betydningsfulde politiske

indhold bl. a. vil indebære en gradvis afvikling af told og kvantitative restriktioner mellem medlemslandene. Denne afvikling betød, at udenforstående lande, herunder de øvrige lande i Vesteuropa med hvilke de seks hidtil havde samarbejdet inden for Den europæiske økonomiske Samarbejdsorganisation (OEEC) om en nedbrydning af handelsstrækkerne, ville blive udsat for en stadig voksende forskelsbehandling.

For om muligt at hindre eller afbøde denne forskelsbehandling afholdtes på britisk initiativ forhandlinger inden for OEEC med henblik på at søge etableret et stort frihandelsområde omfattende samtlige OEEC-lande. Disse forhandlinger, der var både langstrakte og vanskelige, endte i november 1958 resultatløst, hovedsageligt som følge af fransk-britiske uoverensstemmelser, og forskelsbehandlingen påbegyndtes den 1. januar 1959 omend i begyndelsen i ret beskedent omfang; fra de seks' side vistest der vilje til at tage visse skridt til at formindske diskriminationen. Forsøg på i løbet af vinteren og foråret 1959 at få forhandlingerne om det store frihandelsområde genoplivet mislykkedes, og det var på denne baggrund, at de syv lande, der har undertegnet konventionen af 4. januar 1960, Danmark, Norge, Sverige, Storbritannien, Schweiz, Østrig og Portugal, i juni 1959 optog forhandlinger om dannelse af et ydre frihandelsområde.

Fra dansk side var man under disse drøftelser noget tilbageholdende, idet man bl. a. frygtede, at en sådan ordening ikke kunne udformes således, at den ville tilgodesse danske interesser i fornødent omfang. Uanset dette fandt man det rigtigt fortsat at deltage i forhandlingerne for at holde sig orienteret om udviklingen og for at søge et eventuelt samarbejde tilrettelagt i overensstemmelse med de krav, man måtte stille hertil fra dansk side.

I maj måned indbødes fra svensk side embedsmænd fra de syv lande til forhandlinger i Saltsjöbaden ved Stockholm, som fandt sted i dagene fra den 1. til den 13. juni 1959, og på hvilke man drøftede spørgsmålet om oprettelsen af et frihandelsområde mellem de syv lande. Embedsmændene udarbejdede under møderne et udkast til en plan for en europæisk frihandelssammenslutning.

Det lykkedes under drøftelserne i Saltsjöbaden at finde frem til en udformning af hovedretningslinjerne for planen, der i væsentlig grad tilgodeså danske interesser og synspunkter. Mens man oprindeligt havde været inde på den tanke, at afviklingen af tolden skulle foretages i løbet af få år, lykkedes det under forhandlingerne i Saltsjöbaden at opnå tilslutning til, at tolden skulle afvikles i løbet af en overgangsperiode på 10 år. Endvidere blev det fastslået, at det ikke var hensigten ved afviklingen af de kvantitative indførselsrestriktioner mellem landene at udøve forskelsbehandling over for udenforstående lande, et spørgsmål, man også havde tillagt vægt fra dansk side. Det lykkedes tillige under forhandlingerne at opnå tilslutning til det synspunkt, at landbrugsvarerne måtte inddrages

under de syvs samarbejde. Danmark måtte for at opnå en rimelig grad af gensidighed i frigørelsen af samhandelen kræve indrømmelser for landbruget, og det påpegedes, at det ville være nødvendigt at skabe klarhed over omfanget af disse indrømmelser, før den danske regering og det danske folketing kunne tage stilling til planen som helhed. Man var fra dansk side af den opfattelse, at planens generelle bestemmelser vedrørende samhandelen med landbrugsvarer måtte suppleres med *tosidede aftaler mellem medlemslandene*, idet det ikke kunne forventes, at der kunne opnås tilstrækkelige garantier for den danske landbrugseksport alene gennem generelle bestemmelser, som alle lande kunne tiltræde.

På grundlag af de resultater, der var opnået under drøftelserne i Saltsjöbaden samt under forhandlingerne om tosidede landbrugsaftaler med Storbritannien og Sverige, besluttede regeringen at give principiel tilslutning til planen om oprettelsen af en europæisk frihandelssammenslutning mellem de syv lande. Under forespørgselsdebatten i folketinget den 14. og 15. juli 1959 gav folketingets flertal tilslutning til regeringens beslutning (årbog 1958-59, side 589).

På et ministermøde, der afholdtes i Saltsjöbaden i juli 1959 — fra dansk side deltog udenrigsministeren og økonomiministeren — besluttedes det derefter at anbefale oprettelsen af en europæisk frihandelssammenslutning mellem de syv lande over for deres regeringer. Endvidere godkendte ministrene udkastet til planen om frihandelssammenslutningen, og de pålagde embedsmændene at udforme en konventionstekst på grundlag af udkastet til planen og under hensyntagen til drøftelserne på ministermødet. På mødet bekræftede ministrene endelig, at det ved oprettelsen af frihandelssammenslutningen var deres mål at *lette optagelsen af snarlige forhandlinger, såvel med de seks som med de øvrige medlemmer af OEEC*, om en europæisk helhedsløsning.

Ved udgangen af oktober 1959 havde embedsmændene — på nær enkelte udestående spørgsmål — deres konventionsudkast færdigt.

Den 19. og 20. november førtes derefter i *Stockholm* nogle afsluttende forhandlinger mellem ministre for de syv lande, og man nåede derved til enighed om konventionen i en form, som alle syv regeringer kunne tiltræde.

Konventionen kan indholdsmæssigt opdeles i følgende afsnit: En indledning efterfulgt af to artikler om oprettelsen af sammenslutningen og dens målsætning. Artiklerne 3 til 9 omhandler afviklingen af ind- og udførselstold samt de problemer, der hidrører fra landenes forskellige toldniveauer udadtil. De tre efterfølgende artikler indeholder reglerne for afviklingen af de kvantitative ind- og udførselsrestriktioner. Artiklerne

13 til 17 indeholder konkurrencereglerne, og i artiklerne 18 til 20 omhandles forhold, der kan begrunde undtagelser fra andre bestemmelser i konventionen.

Bestemmelserne om landbrugsvarerne indeholdes i artiklerne 21 til 25, og artiklerne 26 til 28 opstiller de særlige regler, der skal gælde for samhandelen med fisk og andre havprodukter. Artiklerne 29 og 30 vedrører usynlige transaktioner og overførsler og den økonomiske politik. Den almindelige rådslagnings- og klageprocedure er indeholdt i artikel 31.

Konventionens efterfølgende artikler omhandler de institutionelle ordninger og sådanne spørgsmål som ratifikation, ikrafttrædelse, territorial anvendelse og ændringer.

I det følgende omtales i al korthed nogle hovedpunkter i konventionen og i enkelte af de aftaler, hvorefter der er opnået enighed under forhandlingerne, men som ikke er medtaget i konventionen.

Artikel 2 indeholder *målsætningen*. Sammenslutningen skal fremme den økonomiske aktivitet, fuld beskæftigelse, større produktivitet, rationel udnyttelse af ressourcerne, finansiell stabilitet og en højere levestandard og skal bidrage til en harmonisk udvikling af verdenshandelen. Det fastslås endvidere, at det er et mål at sikre rimelige konkurrencevilkår i samhandelen og at *undgå ulighed af betydning i de vilkår, på hvilke medlemmerne kan forsyne sig med råvarer i sammenslutningens område*.

Ifølge artikel 3 skal *told og tilsvarende afgifter på varer fra sammenslutningens område, bortset fra finanstold, nedsættes og endeligt afskaffes i løbet af perioden indtil udgangen af 1969*. Den første nedsættelse, der er på 20 pct., skal finde sted *1. juli 1960*. Afviklingen finder derpå sted i trin på 10 pct. hver, indtil 1. januar 1965 med 18 måneders mellemrum og derefter med 12 måneders mellemrum. Dette afviklingstempo svarer til det af de seks fastsatte. Den enkelte medlemsstat har imidlertid adgang til at afvikle tolden i et hurtigere tempo, og for at kunne følge de seks, hvis disse skulle fremskynde toldafviklingen, er der indføjet en bestemmelse om, at det i artikel 32 omhandlede råd kan træffe beslutning om en hurtigere afvikling.

Af tillæg G fremgår, at der er indrømmet *Portugal* en særstil-

ling, idet toldafviklingen for varer, der fremstilles i Portugal, og som ikke er særligt undtagne, kan strække sig over 15-20 år, ligesom Portugal indtil 1. juli 1972 kan forhøje eller indføre toldbeskyttelse af hensyn til den portugisiske industris udvikling.

Den *basistold*, der danner udgangspunktet for medlemsstaternes toldnedsættelser, er som hovedregel den pr. 1. januar 1960 faktisk anvendte told; men tillæg A fastsætter visse undtagelser herfra. For *Danmarks* vedkommende skal basistolden af hensyn til den stedfindende toldovsrevision være den pr. 1. marts 1960 anvendte told, og for visse varegrupper er der også indrømmet Norge og Storbritannien en særstilling.

Bestemmelserne om *afviklingen af de kvantitative indførselsrestriktioner* inden for området er indeholdt i artikel 10, der fastslår, at medlemsstaterne ikke må indføre nye restriktioner eller skærpe eksisterende restriktioner, og at de eksisterende restriktioner skal afskaffes snarest muligt og senest ved udgangen af 1969.

Afviklingen i den enkelte medlemsstat skal ske gradvis og således, at der ikke opstår betydelige problemer i overgangsperiodens sidste år.

Artiklerne 13-17 har til formål at sikre, at foranstaltninger fra statens, offentlige foretagenders eller det private erhvervslivs side ikke gør fordelene ved afviklingen af tolden og de kvantitative restriktioner illusoriske.

Artikel 13 om statsstøtte indeholder et *forbud mod en række former for eksportsubsidier og mod andre former for statsstøtte*, hvis væsentligste formål eller virkning er at hindre opnåelsen af de forventede fordele ved frigørelsen af handelen.

Artikel 17 åbner adgang for medlemsstaterne til fortsat at *beskytte sig mod dumping og subsidieret import fra de øvrige medlemsstater* i det omfang, det er foreneligt med bestemmelserne i GATT og OEEC.

Artikel 18 indeholder nærmere regler for, i hvilket omfang en medlemsstat kan træffe foranstaltninger i strid med konventionens øvrige bestemmelser til beskyttelse af sine vitale sikkerhedsinteresser.

I henhold til artikel 19 kan en medlemsstat i overensstemmelse med sine øvrige internationale forpligtelser indføre *kvantitative restriktioner over for andre medlemsstater i tilfælde af betalingsbalancevanskeligheder.*

Medfører afviklingen af told og restriktioner en kendelig *stigning i arbejdsledigheden* inden for en bestemt erhvervsgren eller i en bestemt egn, og dette skyldes en stigning i indførslen fra andre medlemsstater, kan vedkommende medlemsstat i henhold til artikel 20 træffe *beskyttelsesforanstaltninger.*

Artikel 21 indeholder den ud fra et dansk synspunkt meget beklagelige bestemmelse, at af de foregående artikler skal kun artikel 1 om sammenslutningen samt artikel 17 om indførsel af dumpingvarer og subsidierede varer gælde for *landbrugsvarerne.*

I stedet er der i artiklerne 22 til 25 fastsat særlige bestemmelser for landbrugsvarerne, for hvilke de efterfølgende bestemmelser i konventionen, herunder bestemmelserne om klageproceduren og om sammenslutningens institutioner, også skal gælde.

Tillæg D til konventionen indeholder en fortegnelse over de varer, som skal betragtes som landbrugsvarer inden for sammenslutningen. Listen over landbrugsvarer, der stort set svarer til den afgrænsning, der er foretaget inden for de seks (Romtraktatens annekts II), omfatter alle egentlige landbrugsvarer og en række forarbejdede levnedsmidler. De fra et dansk synspunkt vigtigste varegrupper inden for levnedsmiddelsektoren, der herefter betragtes som industrivarer, er kiks, vaffer, wienerbrød, sandkage, rasp m. v., sukker- og chokoladevarer, kaffeerstatning, supper og bouillon, iscremepulver og buddingpulver, mineralvand, limonade og øl samt en række alkoholholdige drikkevarer (whisky, gin, snaps, likør m. v.).

I henhold til artikel 22 forpligter medlemsstaterne sig til ved gennemførelsen af deres landbrugspolitik at tage tilbørligt hensyn til andre medlemsstaters særlige interesse i udførsel af landbrugsvarer.

Konventionens artikel 23 omhandler de *tosidede landbrugsoverenskomster*, som medlemsstaterne afslutter indbyrdes med

henblik på at nå sammenslutningens mål på landbrugsområdet og som grundlag for deres samarbejde på dette område. De skal gælde for det samme tidsrum som selve konventionen. Overenskomsterne kan ændres eller ophæves, såfremt der er enighed herom mellem de to parter. Da bestemmelser om told i overenskomsterne kommer alle medlemsstater til gode, kan sådanne toldfordele dog kun trækkes tilbage efter tilslutning fra alle medlemsstater. Selv om de tosidede aftaler ikke er optaget som tillæg til konventionen, får de bestemmelser i denne, der ifølge artikel 21 gælder for landbrugssektoren, også gyldighed for disse aftaler.

Med hensyn til *eksportsubsidier for landbrugsvarer* indeholder artikel 24 en bestemmelse om, at en medlemsstat ikke må skade andre medlemsstaters interesser ved at yde subsidier, der resulterer i øget udførsel i forhold til et nært forudgående repræsentativt tidsrum.

I lighed med bestemmelserne for landbrugsvarer finder bestemmelserne vedrørende afviklingen af told- og restriktioner, konkurrencereglerne m. v. ikke anvendelse på samhandelen med *fisk* og andre produkter fra havet. Tillæg E indeholder en fortegnelse over denne varegruppe, som omfatter samtlige egentlige fiskeprodukter på nær dybfrosne fileter, dybfrosne, pillede dybhavsrejer og fiskekonserves. Artiklerne 26 til 28 fastlægger de bestemmelser, der skal gælde for samhandelen med disse produkter.

Med hensyn til told og kvantitative restriktioner har alle medlemsstaterne med undtagelse af Storbritannien under forhandlingerne påtaget sig en forpligtelse til ikke at indføre eller skærpe kvantitative restriktioner eller forhøje tolden på fiskeprodukter. Den britiske regering har ikke påtaget sig en sådan forpligtelse, men har erklæret, at den ikke påtænker at foretage sådanne skridt.

For samhandelen med *fiskefileter* er der under forhandlingerne opnået enighed om en særlig aftale. Denne, der ikke er optaget i selve konventionen med tilhørende tillæg, er tillige med den ovenfor refererede aftale om ikke at forhøje told eller indføre eller skærpe restriktioner for fisk indeholdt i bilag 5

til bemærkningerne. Ifølge aftalen har Storbritannien accepteret at betragte dybfrosne fiskefileter som industrivarer under forudsætning af, at indførslen til Storbritannien fra Danmark, Norge og Sverige ikke i noget år inden 1970 overstiger 24 000 tons (den andrager for tiden 5 000-6 000 tons årligt), og på betingelse af, at forøgelsen finder sted gradvis og regelmæssigt. Såfremt stigningen sker i et unormalt tempo, skal de fire regeringer øjeblikkeligt overveje, hvilke foranstaltninger der kan træffes for at begrænse stigningen.

Storbritannien forbeholder sig endvidere retten til at ændre de toldnedsættelser, som allerede måtte være foretaget, såfremt indførslen fra de tre skandinaviske lande inden udgangen af overgangsperioden i 1970 må forventes at ville overstige 24 000 tons og det ikke ved forhandlinger mellem de fire landes regeringer eller gennem en enstemmig beslutning i rådet lykkes at finde en løsning.

Storbritannien har endvidere forbeholdt sig at kunne trække tilsagnet om at behandle dybfrosne fiskefileter som industrivarer tilbage, såfremt der sker en fundamental ændring i konkurrencevilkårene for fiskerierhvervet. Fra britisk side har man under forhandlingerne erklæret, at man herved sigter til enhver udvidelse af *fiskerigrænserne*, herunder en udvidelse af de færøske og grønlandske fiskerigrænser, der måtte blive foretaget til skade for britiske fiskeriinteresser. Heroverfor har man fra norsk og dansk side fremført, at man ville anse det for urimeligt, såfremt tilsagnet blev trukket tilbage som følge af en udvidelse af fiskerigrænserne, der finder sted i overensstemmelse med en international aftale om fiskerigrænserne.

Bestemmelserne om den almindelige *rådslagnings- og klageprocedure* er indeholdt i artikel 31.

Sammenslutningens øverste organ er et *råd*, der i henhold til artikel 32 har til opgave at udøve de beføjelser og funktioner, som tillægges det ifølge konventionen, at overvåge konventionens gennemførelse og opnåelsen af sammenslutningens mål og at knytte snævrere forbindelser med andre stater, sammenslutninger eller internationale organisationer. Hver medlemsstat er repræsenteret i rådet med én stemme.

Enhver stat kan ifølge artikel 41, under forudsætning af rådets godkendelse, tiltræde konventionen på de vilkår og betingelser, som rådet måtte fastsætte. Endvidere kan rådet føre forhandlinger med andre stater eller sammenslutninger af stater med henblik på at tilvejebringe en associeringsordning med sammenslutningen. En sådan ordning skal godkendes af alle medlemsstater.

Artikel 42 omhandler *udtrædelse af konventionen*, der kan finde sted med *tolv måneders varsel*.

Konventionens bestemmelser skal i henhold til artikel 43 finde anvendelse på medlemsstaternes europæiske territorium og på de europæiske territorier, hvis internationale anliggender medlemsstaterne er ansvarlige for. For *Færøerne, Grønland, Gibraltar og Malta*, der er opført i tillæg F, skal konventionen imidlertid ikke finde anvendelse, medmindre den medlemsstat, der er ansvarlig for deres internationale anliggender, afgiver en ensidig erklæring herom ved ratifikationen eller på et senere tidspunkt. Såfremt der fremsættes ønske om, at disse områder (eller andre territorier, for hvis internationale anliggender medlemsstaterne er ansvarlige) opnår en særstilling inden for sammenslutningen, skal rådet godkende de særlige vilkår og betingelser derfor.

Ændringer i konventionens bestemmelser kan i henhold til artikel 44 finde sted, såfremt de er vedtaget enstemmigt af rådet og godkendt af samtlige medlemsstater. Undtaget fra kravet om godkendelse af medlemsstaterne er bestemmelserne i en række artikler, hvori det udtrykkeligt er fastlagt, at rådets beslutning er tilstrækkelig til at gennemføre ændringer.

Da *Liechtenstein*, der er i toldunion med Schweiz, har ønsket at tiltræde konventionen, er der affattet en protokol herom. Ifølge denne skal samtlige bestemmelser i konventionen finde anvendelse på Liechtenstein, der vil blive repræsenteret i sammenslutningen af Schweiz.

I den redegørelse, der forelå fra *udenrigsministeren* ved fremsættelsen af forslaget til folketingsbeslutning, hedder det i nogle afsluttende bemærkninger:

„Den konvention, som nu forelægges folketinget til godkendelse,

er et resultat af lange og vanskelige forhandlinger, hvor mange modstående hensyn har måttet tilgodeses. Som jeg har sagt det før, er denne løsning set fra vore synspunkter *ikke ideel*. Men den skaber *et godt grundlag for et samarbejde* om afvikling af handelsskranker mellem lande repræsenterende omtrent 90 mill. mennesker. Ved at være med i et sådant samarbejde vil Danmark få andel i de fordele på længere sigt, som en *udvidet arbejdsdeling* må medføre.

Frihandelssammenslutningen er imidlertid hverken for os eller for vore partnere et mål i sig selv.

Målet må stadig være at *nå frem til et europæisk stormarked* omfattende så vidt muligt samtlige medlemmer af OEEC, og oprettelsen af de syv betragtes af os som et skridt på vejen hertil. Det er under forhandlingerne klart kommet til udtryk, at dette er hovedformålet med dannelsen af frihandelssammenslutningen, og det fastslås udtrykkeligt i selve konventionens indledning, at de syvs samarbejde tager sigte på at lette en snarlig oprettelse af en flersidig sammenslutning til fjernelse af handelsskrankerne og til fremme af et snævrere økonomisk samarbejde mellem OEECs medlemmer, herunder de seks.

Under drøftelserne ved det afsluttende ministermøde i Stockholm den 19. og 20. november forrige år vedtoges en særlig resolution, hvori det kommer til udtryk, at de syv lande betragter sammenslutningen som *et skridt henimod en overenskomst mellem alle OEECs medlemslande*. Det udtales endvidere i resolutionen, at de syv regeringer er indstillet på at indlede *forhandlinger med medlemmer af de seks*, så snart disse er rede hertil. Indtil da må man ad diplomatisk vej eller på anden måde udveksle synspunkter vedrørende det grundlag, på hvilket sådanne forhandlinger med fordel kan indledes.

Det er endnu for tidligt at udtale sig om, hvorvidt dette videre sigte med dannelsen af frihandelssammenslutningen vil kunne virkeliggøres. Imidlertid er der kort før jul fra USA, Storbritannien, Frankrig og Tyskland udgået et initiativ, som uden i sig selv at være en genoptagelse af forhandlingerne om den brede markedsdannelse dog betyder, at hele problemstillingen mellem de seks og de syv bliver angrebet fra en ny vinkel . . .

Jeg skal ikke forsøge at vurdere udsigterne for de forhandlinger, der som nævnt finder sted, samtidig med at konventionen forelægges for folketinget, så meget mere, som der kan hengå adskillig tid, førend eventuelle praktiske resultater vil vise sig. Men at drøftelser er kommet i stand, må umiddelbart anses for et gode. At muligheden for et atlantisk samarbejde om større samhandel bringes ind i forhandlingsbilledet, samt at OEECs mulige rekonstruktion vil blive overvejet, kan vi fra dansk side kun hilse velkommen.“

Efter at have været gjort til genstand for en indgående 1. behandling henvistes forslaget til folketingsbeslutning til et udvalg.

Over for dette afgav *udenrigsministeren* ifølge den afgivne betænkning følgende erklæring:

„1. Den danske regering vil fortsætte sine *bestræbelser for at nå til en bred europæisk markedsordning* såvel som konkrete løsninger af mere foreløbig karakter, der kan fjerne eller væsentligt begrænse forskelsbehandlingen mellem EEC og EFTA.

Såvel inden for EFTA som over for EEC vil regeringen i første omgang virke for en aftale om, at de toldnedsættelser, der allerede har fundet sted eller skal finde sted pr. 1. juli d. å. inden for de to markedsdannelse, gøres gensidige med henblik på ligebehandling mellem disses medlemmer. Dette kan opnås, hvis reduktionen for EECs vedkommende kommer til at gælde såvel de eksisterende nationale toldsatser som den kommende fællestarif, til hvilken de første tilpasninger ifølge Romtraktaten skal finde sted den 1. januar 1962.

Tanker af denne art er ventileret blandt de syv og kan formentlig påregne disses tilslutning, medens der blandt de seks gør sig divergerende synspunkter gældende. Om det her omhandlede spørgsmål vil der i de kommende uger bl. a. på dansk initiativ blive ført forhandlinger mellem de syv i tiden til og med ministermødet i Wien den 11.-12. marts.

Fra dansk side vil man bestræbe sig for, at der skabes en reel forhandlingssituation mellem EFTA og EEC, og at der fra begge sider vises den smidighed, som er nødvendig for at løse vanskelighederne.

2. Et vigtigt mål for regeringens bestræbelser er at *søge muligheden for eksporten af landbrugsvarer til landene inden for de seks bevaret og udvidet*, det være sig ved multilaterale eller bilaterale aftaler.

Den treårige handelsaftale med Vesttyskland, som i december 1959 blev forlænget med 1 år, er et eksempel på de veje, regeringen vil følge. Langtidsaftalen giver ikke alene en betydelig sikkerhed for en fortsættelse af den hidtidige eksport, men åbner tillige mulighed for, at den danske eksport får andel i den forbrugsstigning, der vil finde sted i Vesttyskland. På hvilken måde Danmarks interesser på lang sigt bedst tilgodeses, afhænger af den kommende udvikling; regeringen vil nøje følge tendenserne inden for de seks og ikke forspilde nogen mulighed for gennem faste og langvarige aftaler at skabe et tilfredsstillende grundlag for den fremtidige eksport.

Princippet om opretholdelse af den hidtidige eksport og mulighed for en andel af forbrugsudvidelsen må efter regeringens opfattelse lægges til grund også af eventuelle foreløbige skridt i de kommende måneder til afværgelse af diskrimination.

3. Danmarks tilslutning til frihandelsområdet medfører ikke, at vi bliver underkastet bestemmelser, der begrænser vor handelfrihed, for så vidt angår de ydre toldsatser.

Konventionen indeholder visse bestemmelser, der tager sigte på at værne medlemslandene mod de skadelige virkninger af den såkaldte „fordrejning“ af handel og produktion, men disse indebærer reelt ingen indskrænkning i vor handlefrihed udadtil.

I et frihandelsområde vil de økonomiske kræfter sikkert på lidt længere sigt virke til fordel for en større ensartethed i toldsatserne. En sådan udvikling i retning af toldharmonisering kan bidrage til at forbedre mulighederne for at nå den brede europæiske markeds-løsning.

4. Regeringen vil bestræbe sig for, at der inden for frihandelsområdet etableres *et konsultativt udvalg*, bestående af erhvervsrepræsentanter for de syv lande, og vil søge dette udvalg sammensat på en sådan måde, at industri, handel, landbrug, arbejdsgivere og arbejdere bliver repræsenteret.“

Forslaget indstilledes herefter til vedtagelse af regeringspartier-nes og det konservative folkepartis udvalgsmedlemmer, mens ven-stres repræsentanter ikke kunne tiltræde forslaget.

Som ordfører for det konservative folkeparti pegede *Poul Møller* ved sagens 2. behandling på, at hans parti fortsat mente, at regerin-gen burde have gjort et mere energisk forsøg på at hindre den udvik-ling, der førte til denne traktat, og på at hindre dette frihandels-områdes oprettelse. Partiet ville ikke ved sin afstemning tage noget medansvar for den europæiske udvikling, som konventionen er udtryk for. „Vi har ikke ønsket, at Danmark skulle bidrage til fremkaldelse af den situation, vi nu befinder os i. Vi havde tværtimod ønsket, at Danmark havde gjort, hvad der stod i vor magt for at hindre denne situation i at opstå. Men nu er denne situation skabt, og vi mener, det er vor pligt at handle, som den således fremkaldte situation kræver.“

Som forholdene lå, havde Danmark nu kun valget mellem dansk deltagelse i frihandelsområdet eller dansk isolation uden for ethvert fastere europæisk samarbejde. „Denne sidste mulighed tør vi ikke tilråde folketaget. Sådan som det er gået, har vi derfor erklæret os villige til i den skabte situation at tage medansvar for folketingets ratifikation af traktaten under to forudsætninger, nemlig for det første at de udgangspositioner, der ydes dansk erhvervsliv ved den afvikling af told og importrestriktioner, der skal finde sted, bliver så gunstige, som det er politisk muligt, og for det andet at regerin-gen fremlægger en realistisk handlingsplan med det formål at nå frem til en koordination af de europæiske markedsdannelse. Disse to betingelser fremhævede jeg ved første behandling af denne kon-vention. Det, der for os i dag er afgørende for vor afstemning, er bedømmelsen af, hvorvidt disse betingelser er opfyldt, så langt som det kunne forventes, og som det kunne håbes.

Vedrørende det første, erhvervenes udgangspositioner, ved en-hver, at et flertal af den konservative folketingsgruppe i fredags

stemte for den told- og valutaloggivning, der fastlægger vore udgangspositioner. Omend disse ikke i enhver henseende er tilfredsstillende for os, fik vi indflydelse på disse positioners endelige tilblivelse, og vi mener så megen indflydelse, at vi anser denne betingelse for at være opfyldt.“

Vedrørende den anden betingelse henholdt taleren sig til udenrigsministerens erklæring over for udvalget.

Per Federspiel (V) mente ikke, at konventionen løste de danske erhvervs problem: at opnå gensidighed i samhandelen med vore handelspartnere. „På dette punkt har Stockholmstraktatens fædre lidt nederlag, på dette punkt er den højtærede udenrigsminister og regeringen blevet skuffet i deres forventning om, at de ved at få indføjret nogle ord i fortalen til denne traktat om, at formålet skulle være at tilvejebringe muligheder for nye forhandlinger med de seks, kunne opnå noget, på dette punkt er de blevet skuffet.“

Han pegede dog på, at overenskomsten ikke udelukkede, at man fra dansk side samtidig indtrådte i en associetetsordning med de seks, og han anså det for bydende nødvendigt, at man undersøgte, hvordan Danmark ville kunne sikre sine interesser på de seks landes fællesmarkeder.

Venstre havde gerne medvirket til, at der om denne sag blev skabt en bred løsning. „Selve det principielle spørgsmål om tilslutning til det ene eller det andet af de europæiske fællesmarkeder blev“ — udtalte han ved sagens 2. behandling — „afgjort i sommer. Sagen her drejer sig alene om udformningen af de traktatbestemmelser, der følger af beslutningen i juli 1959, og de foranstaltninger, der må træffes for at tilpasse erhvervslivet til de vilkår, der nu byder sig. Vi måtte konstatere, at regeringen ikke var til sinds at forhandle om de synspunkter, vi fremførte, og der har således ikke været nogen mulighed for, at mit parti vil kunne ændre det standpunkt, vi indtog under første behandling, at vi agter at afholde os fra at stemme ved afstemningen over forslaget til folketingsbeslutning.“

Fuglsang (DK) gik imod forslaget og dermed imod Danmarks tilslutning til frihandelsområdet, der betegnedes som „et misfoster af en markedsdannelse“. Det var efter hans opfattelse ikke rigtigt, når man sagde, at Danmark ikke havde andet valg. „Verden omkring os i dag, ved indgangen til 60'erne, er ikke, som den var for 10 år siden. Dengang var det den kolde krigs tid, men i dag er situationen takket være ærlig offervilje fra mennesker, der forstår politikeres pligt, blevet anderledes, end den var dengang. Det, som prægede tiårets begyndelse, var den kolde krigs opbrud; det, som præger 60'erne, er indledningen til international afspænding, samarbejde og samhandel, det, som menneskeheden har længtes efter i mange år.“ Han så bl. a. en øget samhandel mellem øst og vest som middel til at lette økonomisk uvirksomhed og vanskelighed.

Hans Schmidt (SI) gik ligeledes imod konventionen. Efter hans opfattelse var man kommet „ind i en blindgade; vejen over det lille frihandelsområde kan ikke føre til en bedre europæisk løsning, hvad enten der så tages sigte på det store frihandelsområde eller på det store europæiske økonomiske fællesskab. Det skulle da være på den indirekte måde, at blindvejen derved bliver konstateret og valget gjort lettere, fordi det bliver så meget mere indlysende, på hvilken måde det da må ske.“ Spørgsmålet var blot, hvor stor en skade der skulle ske, før det blev helt indlysende, at vejen måtte vendes. Man burde stræbe efter at få tilvejebragt et europæisk tariffællesskab. „For mig at se er dette forbund, som man også kan kalde det, acceptabelt for både de seks og de syv — selvfølgelig ingen undtaget, heller ikke England. Da er blot formen en anden, og den bliver påtvunget af de faktiske forhold, som jeg også har gjort rede for. Men når England nu ikke vil gå med hertil, hvad så?“

I modsætning hertil fandt *Aksel Larsen* (SF) det rigtigt at ratificere konventionen, idet han på den ene side måtte gå imod en tilslutning til de seks og på den anden side ikke mente, at Danmark kunne stå alene. „Men så er der de syv. Ja, for de syvs vedkommende er det for mig spørgsmålet, om vi har valgt eller skaffet os et tåleligt godt udgangspunkt, og det mener jeg vi har. Det tæller for mig, at de syv landes frihandelsområde ikke er en statspolitisk blok, og at det enkelte medlemsland selv kan bestemme sine todsatser over for øvrige lande. Det tæller for mig, at som medlem af de syv er vi ikke underkastet diktatur fra nogen stormagt, men at ethvert enkelt medlemsland i de syv tværtimod i alle vigtige spørgsmål har vetoret i ministerrådet. Jeg anser det for uheldigt, jeg anser det for urigtigt og urimeligt, at landbrugsvarer ikke bliver restriktionsfri i de syv landes frihandelsområde. Det er principielt stridende mod frihandelsideen. Imidlertid synes jeg, at efter alt, hvad vi kan regne med, er vort marked for landbrugsvarer nogenlunde sikret i de syv, og dér er det langt større end i det usikre marked hos de såkaldte seks.“

H. C. Toft (KF) kunne ikke følge sit parti i denne sag. Han fandt resultatet af de aftaler, der var truffet med England, utilfredsstillende, hvilket nærmere begrundedes, og udtalte videre: „Når vi så derudover ser hen til den diskriminering, som danske landbrugsvarer vil komme ud for på fællesmarkedet, risikoen for efterhånden at blive helt udelukket, da finder jeg, at vi ved indrepolitiske foranstaltninger burde have udvirket, at landbruget fik en bedre udgangsposition, et bedre konkurrencegrundlag, at vi burde have bragt omkostningsniveauet ned gennem nedsættelse af ejendomsskatterne til staten og til amtet. Dermed ville vi have styrket landbrugets konkurrenceevne, landbrugets muligheder for salg og derigennem også muligheden for at øge eller bevare nationalindkomsten.“

Forslaget vedtoges med 98 stemmer (regeringspartierne, KF (med undtagelse af H. C. Toft), SF og Thorkil Kristensen) mod 6 (DK og Hans Schmidt), idet 32 medlemmer (V, H. C. Toft og de 2 grønlandske medlemmer) afholdt sig fra at stemme.

2. Folketingsbeslutning vedrørende den af UNESCO den 22. november 1950 vedtagne konvention om indførsel af materialer til undervisningsmæssige, videnskabelige og kulturelle formål. (Undervisningsminister Jørgen Jørgensen). [A. sp. 345. C. sp. 7].

Fremsat skriftligt ^{10/11} (F. sp. 579). 1. beh. ^{17/11} og ^{18/11} (F. sp. 661 og 748). Partiernes ordførere: K. B. Andersen, Hartling, Marie Antoinette von Lowzow, Aage Fogh, Niels Andersen, Fuglsang og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som forslag til lov om ændringer i toldloven m. fl. lovforslag (se side 126). Betænkning (B. sp. 147) afgivet ^{24/11}. 2. (sidste) beh. ^{27/11} (F. sp. 1039).

Ved beslutningen giver folketinget tilslutning til, at den i overskriften nævnte konvention ratificeres af Danmark.

Allerede ved UNESCOs oprettelse i 1946 blev det fremhævet, at UNESCO skulle gå ind for sådanne internationale overenskomster, der måtte være nødvendige for at fremme den fri udveksling af ideer i ord og billeder. På denne baggrund vedtog UNESCO på sin 2. generalkonference i 1948 en konvention om udveksling af visse synlige og hørbare materialer af undervisningsmæssig, videnskabelig og kulturel art, der ratificeredes af Danmark den 24. juli 1955 og trådte i kraft for Danmarks vedkommende den 8. november 1955.

Sidstnævnte konvention hjemler *fritagelse for toldafgifter m. v.*, for så vidt angår de omhandlede materialer, der omfatter film, lydoptagelser, modeller, vægtavler, kort og plakater m. v., men omfatter ikke materialer som bøger, publikationer og dokumenter, kunstværker og samlerobjekter, videnskabelige instrumenter og apparater, materialer til blinde og værker til brug for officielle udstillinger. For også at få dette betydningsfulde område dækket, sammenkaldtes i 1950 et ekspert-

møde i Genève, der udarbejdede forslag til konventionen om indførsel af de nævnte materialer til undervisningsmæssige, videnskabelige og kulturelle formål.

Konventionen, der deponeredes til ratifikation hos De Forenede Nationer den 22. november 1950, forpligter de ratificerende stater til ikke gennem toldlovgivning eller restriktioner af anden art — herunder også på visse nærmere betingelser valutamæssige — at lægge hindringer i vejen for fri import af bøger, tidsskrifter, aviser, noder og geografiske kort samt malerier, tegninger, skulpturer og antikviteter. Konventionen hjemler endvidere skoler, universiteter og lignende offentlige institutioner og organisationer ret til fri import af synlige og hørbare materialer (film, herunder reportagefilm, filmstrips, lydoptagelser, vægkort, modeller m. v.), samlerværker, videnskabelige instrumenter og apparater, arkitekt- og ingeniøртеgninger og artikler for blinde.

På en konference i slutningen af 1957 i Genève til drøftelse af konventionens praktiske gennemførelse blev der lagt vægt på en udvidelse af kredsen af deltagende lande, og der blev derefter optaget forhandlinger med udenrigsministeriet, finansministeriet og handelsministeriet om dansk tiltrædelse af konventionen.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges uændret og enstemmigt.

3. Folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af konventionen angående fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav, undertegnet i London den 24. januar 1959. (Fiskeriminister *Oluf Pedersen*). [A. sp. 3057. C. sp. 527].

Fremsat skriftligt $2\frac{1}{2}$ (F. sp. 3345). 1. beh. $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3884). Partiernes ordførere: Chr. Christiansen, Melchior Hansen, Baagø, A. C. Normann, Kristian Kristensen, Lynnerup Nielsen og Rosing. 2. (sidste) beh. $1\frac{2}{3}$ (F. sp. 4212).

Ved folketingsbeslutningen meddeler folketinget samtykke til Danmarks ratifikation af ovennævnte konvention angående fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav.

Angående konventionens formål og indhold anførte *fiskeriministeren* ved fremsættelsen af forslaget:

„Fiskeriet i Nordsøen og størstedelen af det nordøstlige Atlanterhav er for tiden reguleret af den internationale overenskomst af 5. april 1946 angående fastsættelse af maskestørrelser på fiskeredskaber og mindstemål for fisk, men denne konvention foreslås nu afløst af en ny omfattende et noget større område og tillige indeholdende mulighed for gennemførelse af flere foranstaltninger til beskyttelse af fiskebestanden.

Med hensyn til den nye konventions tilblivelse og nærmere indhold skal jeg tillade mig at henvise til de udførlige bemærkninger, der ledsager forslaget.

Til disse bemærkninger har jeg ikke stort at tilføje, ud over at jeg finder det rimeligt måske lidt nærmere at understrege, at et af de problemer, hvis løsning forårsagede de største vanskeligheder under de forud for konventionens endelige udformning førte forhandlinger, var overførelse til den nye konvention af de ved den såkaldte Nordsøkonvention af 1946 gældende bestemmelser.

Nordsøkonventionen af 1946 indeholder en bestemmelse om, at der kræves enstemmighed mellem samtlige i konventionen deltagende lande, såfremt der skal foretages blot den mindste ændring i de trufne aftaler.

Denne bestemmelse har forvoldt det danske fiskeri overordentlig store vanskeligheder, idet der i tiden mellem Nordsøkonventionens indgåelse i 1946 og dens ikrafttræden i 1954 havde udviklet sig et betydeligt industrifiskfiskeri i Danmark.

Ved udøvelsen af dette fiskeri, hvorved der særlig fanges sild, sker det i perioder, at der i fangsterne af sild forekommer større eller mindre mængder af en af de ved konventionen beskyttede fiskearter (hvillingen), og man var derfor fra dansk side nødsaget til at søge gennemført en ordning, således at industrifiskfiskeriet kunne fortsætte.

Ved imødekommenhed fra de øvrige konventionslandes side lykkedes det da også at komme frem til en ordning, men denne sag viste tydeligt, at det var nødvendigt at tilstræbe en mulighed for at kunne springe fra en enkelt eller enkelte bestem-

melser i konventionen, når forholdene har ændret sig, efter at vedkommende bestemmelse var vedtaget.

Man er derfor fra dansk side særdeles tilfreds med den mulighed, der ved den nye konvention er opnået til under særlige forhold at springe fra en enkelt bestemmelse (den såkaldte afhoppeklausul), ligesom jeg peger på den mulighed, der er til i løbet af 2 år efter den nye konventions ikrafttræden med 12 måneders varsel at kunne frigøre sig fra de fra Nordsøkonventionen af 1946 overførte bestemmelser eller en del heraf. Gennemførelse af denne bestemmelse har man fra dansk side under forhandlingerne lagt megen vægt på.“

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt.

4. Folketingsbeslutning i anledning af en under 24. august 1959 i København undertegnet overenskomst med tilhørende brevvekslinger mellem Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland om ydelser til fordel for danske statsborgere, der har været ramt af nationalsocialistiske forfølgelsesforanstaltninger. (Udenrigsminister *Krag*). [A. sp. 1779. C. sp. 841].

Fremsat skriftligt $13/1$ (F. sp. 2052). 1. beh. $29/1$ (F. sp. 2581). Partiernes ordførere: Poul Hansen (Svendborg) (Victor Gram), Helga Pedersen, Jacob Pedersen, A. C. Normann, Ayoë Herbøl, Ragnhild Andersen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Poul Hansen (Svendborg) (fra $23/3$ Bjørn Krogh), Victor Gram [formand], Hougaard, Frode Jakobsen, Viola Nørlov, Astrid Skjoldbo, Robert Sørensen, A. C. Normann [næstformand], Ayoë Herbøl (fra $20/4$ Sandau), Helga Pedersen, Jens Chr. Christensen, Per Federspiel, Gideon, Ladefoged, Jacob Pedersen, Baagø og Poul Sørensen). Betænkning (B. sp. 1069) afgivet $5/5$. 2. (sidste) beh. $12/5$ (F. sp. 5554).

Ved beslutningen giver folketinget samtykke til ratifikation af den i overskriften nævnte overenskomst, som går ud på følgende:

I art. I, stk. 1, bestemmes, at erstatningsbeløbet betales til fordel for danske statsborgere, der på grund af race, tro

eller verdensanskuelse har været ramt af nationalsocialistiske forfølgelsesforanstaltninger og som følge heraf har været udsat for indgreb i deres frihed eller har lidt skade på helbred, samt til fordel for efterladte efter personer, der er omkommet på grund af sådanne forfølgelsesforanstaltninger. *Fordeelingen af erstatningsbeløbet er ifølge art. I, stk. 2, helt overladt til den danske regerings skøn.*

Art. II omhandler betalingsterminerne for erlæggelsen af erstatningsbeløbet.

Ifølge art. III er *alle af overenskomsten omfattede spørgsmål i forholdet mellem Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland endeligt afgjort* med betalingen af globalerstatningsbeløbet, uden at danske statsborgere dog herved udelukkes fra over for Tyskland at fremsætte krav i henhold til den tyske erstatningslovgivning. Under henvisning til art. III forpligter den danske regering sig i en tilhørende brevveksling til ikke i fremtiden at ville henvende sig til den tyske regering med krav om regulering af yderligere spørgsmål, der hidrører fra nationalsocialistiske forfølgelsesforanstaltninger under krigen og besættelsen, men regeringen har dog forbeholdt sig adgang til i forbindelse med den ved London-overenskomstens art. V, stk. 2, forudsete endelige ordning af Tysklands krigsgæld at fremsætte krav mod Tyskland om regulering af yderligere fordringer af den pågældende art.

Om overenskomstens tilblivelseshistorie anføres på grundlag af bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutning:

Den i efterkrigstiden gennemførte tyske lovgivning om erstatning til nationalsocialismens ofre („Bundesentschädigungsgesetz“) udelukker som følge af visse bopælsbetingelser i praksis de fleste ikke-tyske statsborgere fra at få erstatning.

Otte stater, nemlig Belgien, Danmark, Frankrig, Grækenland, Luxembourg, Nederlandene, Norge og Storbritannien, rettede derfor den 21. juni 1956 en fælles henvendelse til Forbundsrepublikken Tyskland med henblik på at opnå, at der fra tysk side blev ydet erstatning til nationalsocialismens ofre i de otte lande, der ikke omfattedes af den tyske erstatningslovgivning.

I besvarelse af henvendelsen meddelte den tyske forbundsregering ved noter af 21. februar 1957 de otte lande, at regeringen ikke anså sig juridisk forpligtet til inden den endelige fredsslutning at yde erstatning til personer, der ikke omfattes af den tyske erstat-

ningslovgivning, idet man henviste til, at fordringer, der hidrører fra den anden verdenskrig, ved London-gældsoverenskomsten af 27. februar 1953 er blevet henskudt til afgørelse ved en kommende fredstraktat.

I noten erklærede forbundsregeringen dog, at Tyskland var rede til at overveje en erstatningsordning på humanitær, ikke-officiel basis.

Ved noter af 23. juli 1957 fremhævede de otte erstatningsøgende lande på ny over for den tyske forbundsregering, at ofrene for nationalsocialismens ugerninger måtte have ret til erstatning, hvorfor det tyske forslag afvistes, idet man udtalte, at de af Tyskland skitserede planer kun kunne anvendes som videre forhandlingsgrundlag, såfremt de blev underkastet betydelige ændringer.

Ved noter af 8. december 1958 meddelte den tyske forbundsregering de erstatningssøgende lande, at den som følge af London-gældsoverenskomsten fortsat mente, at der ikke bestod nogen juridisk pligt til at yde erstatning inden den endelige fredsslutning, men at Forbundsrepublikken dog var villig til at erlægge visse frivillige erstatningsydelse.

Efter modtagelsen af denne note indledte Danmark — på linje med andre af de erstatningssøgende lande — bilaterale forhandlinger om sagen med Forbundsrepublikken Tyskland.

Under forberedende dansk-tyske drøftelser i Bonn i marts 1959 blev der overgivet de tyske forhandlere oversigter over de personer, som efter dansk opfattelse burde komme i betragtning som erstatningsberettigede. Oversigterne, der var udarbejdet i samråd mellem udenrigsministeriet, socialministeriet samt Fællesudvalget for Danmarks tidligere politiske Fanger, omfattede samtlige de under besættelsen i tyske fængsler og lejre i Danmark internerede og til tyske fængsler og koncentrationslejre i Tyskland deporterede personer samt de personer, som havde været underkastet tortur eller mishandling, eller som var omkommet ved terrorismord, m. fl.

Fra tysk side stod man fast på, at der efter den tyske regerings opfattelse og i overensstemmelse med de i den tyske note af 8. december 1958 angivne principper og kriterier alene kunne være tale om at yde erstatning til de deporterede danske statsborgere af jødisk afstamning samt til de danske, der havde været underkastet frihedsberøvelse i anledning af bistand ved sådanne personers flugt til Sverige. Herudover var man beredt til at yde godtgørelse til særligt hårdt ramte. En erstatning baseret på disse principper og udregnet på grundlag af den tyske erstatningslovgivnings takster ville efter tysk opfattelse beløbe sig til ca. 8 mill. DM, hvorfor de tyske forhandlere fremsatte et erstatningstilbud på dette beløb.

Det tyske tilbud blev drøftet mellem de interesserede danske myndigheder på den ene side og repræsentanter for Fællesudvalget for Danmarks tidligere politiske Fanger samt Mosaik Trossamfund

på den anden side. Der var enighed om, at der ikke burde tages endelig stilling til tilbuddet, før resultatet af andre igangværende erstatningsforhandlinger mellem Tyskland og visse andre stater, først og fremmest Norge, forelå.

De *dansk-tyske forhandlinger* indledtes den 4. august 1959 i København mellem en dansk embedsmandsdelegation og en udsendt tysk delegation.

Den danske delegation havde under forhandlingerne nøje kontakt med Fællesudvalget for Danmarks tidligere politiske Fanger og Mosaisk Trossamfund. Under forhandlingerne opnåedes enighed om, at Danmark kunne fordele en globalerstatningssum til en videre kreds end den, som man fra tysk side havde anerkendt under drøftelserne i Bonn i marts 1959. Man lagde herved navnlig vægt på at kunne yde erstatning til deporterede medlemmer af frihedsbevægelsen, de deporterede politibetjente, grænsegendarmer og kommunister.

Som resultat af forhandlingerne blev der, efter at Fællesudvalget for Danmarks tidligere politiske Fanger og Mosaisk Trossamfund havde givet deres tilslutning, den 6. august 1959 paraferet en aftale, hvorefter Forbundsrepublikken Tyskland forpligter sig til at erlægge et globalerstatningsbeløb på 16 mill. DM. Erstatningsbeløbet blev ligesom erstatningsbeløbet i den norsk-tyske aftale beregnet på grundlag af de i den tyske erstatningslovgivning indeholdte principper med tillæg til fordel for de hårdest ramte blandt de forfulgte.

I sin redegørelse ved forslagets fremsættelse karakteriserede *udenrigsministeren* i nogle afsluttende bemærkninger regeringens stilling til sagen således:

„Regeringen er af den opfattelse, at der med den foreliggende overenskomst er tilvejebragt en efter omstændighederne acceptabel løsning af et problem, som hidtil har belastet bestræbelserne for at genoprette et godt forhold mellem Danmark og vort sydlige naboland. Vi må betragte erstatningen, som nu ydes Danmark, som et udtryk for det demokratiske Tysklands vilje til at råde bod på det nationalsocialistiske styres misgerninger, ikke for at disse skal glemmes, thi de kan og bør ikke glemmes, men for at fastslå, at der nu er opstået et andet Tyskland. I det europæiske samarbejdes interesse bør Danmark påskønne den gode vilje.“

Forslaget til folketingsbeslutning mødte i folketinget — omend med forbehold — tilslutning fra ordførerne for de 5 største partier, mens *Ragnhild Andersen* (DK) fandt overenskomsten ganske utilfredsstillende og ønskede nye forhandlinger med Tyskland optaget, for at man kunne nå til „en for de skadelidte og for nationen værdig overenskomst“. Også *Aksel Larsen* (SF) rettede stærk kritik mod overenskomsten, som efter hans opfattelse bød på for ringe et beløb

og i mange henseender var af en sådan art, at han ikke kunne tiltræde den.

Uden for ordførernes kreds tog *Frode Jakobsen* (S) afstand fra overenskomsten, om hvilken han bl. a. udtalte:

„Jeg er ked af, at jeg ikke kan støtte forslaget; jeg er ked af det over for den regering, som kun har villet det bedste, og jeg er ked af det over for de fangeorganisationer, som oprigtigt har troet at varetage fangernes interesser, de gestapofanger, der har lidt mere under besættelsen end nogen andre. Jeg kan godt forstå, at regeringen og fangeorganisationerne er faldet for fristelsen til bare at søge at opnå så meget som muligt i penge, men jeg mener, at det er en fristelse, som de ikke burde være faldet for, at denne aftale ikke er Danmark og den danske modstandsbevægelse værdig. „Men modstandsbevægelsen er gået ind for den.“ Det var, ligesom den opfattelse spøjte bag ved noget af det, der er blevet sagt herfra.

Til det må der siges et tydeligt nej. For det første: besættelsestidens fanger repræsenterer da ikke modstandsbevægelsen, det var da heldigvis kun en brøkdel af modstandsbevægelsen, der endte som fanger. For det andet: fangeorganisationerne repræsenterer ikke uden videre fangerne, de fleste står jo ikke i nogen organisation. Og så har organisationerne oven i købet delt sig for og imod. Der er ingen, der kan tale på modstandsbevægelsens vegne. Jeg kan kun udtale min tro, og den er, at et flertal af modstandsbevægelsens folk med mig føler et ubehag ved disse forhandlingers forløb.“

Taleren sluttede sit udførlige indlæg således:

„Det gør mig altså ondt, at jeg må tage den stilling, at jeg ikke kan støtte forslaget, ondt over for det Tyskland, som vi så gerne ville komme i møde, ondt over for de fangeorganisationer, der med en ærlig vilje har arbejdet for deres kammeraters bedste, og jeg beklager det også over for den regering, som kun har villet hjælpe, men jeg mener, at her burde vi have sagt nej, at Danmark havde råd til det, at vi derimod knap nok har råd til at bukke os så dybt, som vi gør med dette forslag.“

Heller ikke *Per Federspiel* (V) kunne tiltræde overenskomsten. Han erklærede ved behandlingen af det senere fremsatte lovforslag om fordelingen af beløbet fra Tyskland, at han stort set var enig med *Frode Jakobsen*, omend på visse punkter med en anden begrundelse.

Ved sagens 1. behandling førte *justitsministeren* ordet på den fraværende udenrigsministers vegne.

I det udvalg, der behandlede sagen, enedes et flertal om at indstille forslaget til vedtagelse uændret. Uden for flertallet stod *Frode Jakobsen* og *Per Federspiel*, der under henvisning til deres udtalelser i folketinget erklærede ikke at kunne medvirke til forslagets gennemførelse.

Ved 2. (sidste) behandling vedtoges forslaget med 105 stemmer mod 4 (DK), idet 3 medlemmer (Frode Jakobsen, Per Federspiel og Aksel Larsen) afholdt sig fra at stemme.

5. Folketingsbeslutning vedrørende Danmarks tilslutning til afsnit VI i den af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1952 vedtagne konvention om minimumsnormer for social tryghed. (Socialminister *Bomholt*). [A. sp. 865. C. sp. 9].

Fremsat skriftligt ¹⁷/₁₁ (F. sp. 745). 1. beh. ²⁶/₁₁ (F. sp. 999). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, N. Chr. Christensen, Hanne Budtz, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Sandau og Ragnhild Andersen. 2. (sidste) beh. ¹/₁₂ (F. sp. 1092).

Den 22. juli 1955 ratificerede Danmark konventionen om minimumsnormer for social tryghed, efter at folketinget den 23. maj 1955 havde udtalt sin tilslutning til ratifikationen. Ved ratifikationen afgav den danske regering i overensstemmelse med folketingets beslutning erklæring om, at Danmark forpligtede sig til at overholde konventionens afsnit II (læge- og hospitalsbehandling), IV (arbejdsløshedsunderstøttelse), V (aldersrente-folkepension) og IX (invaliderende-invalidpension), og om, at ratifikationen ikke omfattede Grønland eller Færøerne.

Konventionen omfatter følgende yderligere afsnit, som Danmark hidtil ikke har forpligtet sig til at overholde: III. Dagpenge under sygdom. VI. Erstatning for tilskadekomst under arbejdet og erhvervssygdomme. VII. Familieydelse. VIII. Moderskabsydelse. X. Ydelse til efterladte.

Ved at påtage sig forpligtelserne ifølge et afsnit i konventionen forpligter vedkommende land sig til at opretholde de mindstenormer for social tryghed, der er fastsat i det pågældende afsnit. Herefter skal retten til ydelserne omfatte en nærmere angiven personkreds, og hvor der er tale om periodiske ydelser, skal ydelsen udgøre en nærmere angiven procentdel af en „normal-modtagers“ arbejds løn.

Et land, der har ratificeret konventionen, kan senere underrette generaldirektøren for Det internationale Arbejdsbureau

om, at det påtager sig forpligtelse til at overholde et eller flere af de afsnit i konventionen, som ikke allerede er omfattet af dets ratifikation. En sådan erklæring har samme virkning som ratifikationen.

Ved lov nr. 96 af 25. marts 1959 om ændringer i loven om forsikring mod følger af ulykkestilfælde er ydelserne ved ulykkestilfælde forhøjet, begyndelsestidspunktet for dagpengeudbetalingen rykket frem og ydelsen til enker ændret fra en kapitalerstatning til en årlig rente. Efter gennemførelsen af disse ændringer er kravene i konventionens afsnit VI (erstatning for tilskadekomst under arbejdet og erhvervs sygdomme) opfyldt, og folketinget giver ved den heromhandlede beslutning tilslutning til, at den danske regering underretter Det internationale Arbejdsbureaus generaldirektør om, at den påtager sig at overholde dette afsnit af konventionen.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges uændret og enstemmigt.

6. Folketingsbeslutning vedrørende den af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1951 vedtagne konvention nr. 100 om lige løn til mandlige og kvindelige arbejdere for arbejde af samme værdi. (Arbejdsminister *Bundvad*). [A. sp. 3099. C. sp. 757].

Fremsat skriftligt $2\frac{1}{2}$ (F. sp. 3343). 1. beh. $1\frac{1}{3}$ (F. sp. 3930). Partiernes ordførere: Nina Andersen N. Chr. Christensen, Hanne Budtz, Kirsten Gloerfelt-Tarp, J. M. Pedersen og Ragnhild Andersen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Nina Andersen, Lis Groes, Carl P. Jensen (fra $\frac{1}{4}$ Evald Kristensen), Lund Jensen [formand], Hans Rasmussen, Peter Ravn, Robert Sørensen, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Ayoë Herbøl, N. Chr. Christensen, Alfred Bøgh, Axel Kristensen, Kryger, Helga Pedersen, Hanne Budtz, Bøgholm og Adolph Sørensen). Betænkning (B. sp. 925) afgivet $\frac{3}{4}$. 2. (sidste) beh. $2\frac{1}{4}$ (F. sp. 5144).

Ved beslutningen giver folketinget tilslutning til ratifikation af den i overskriften nævnte konvention.

I konventionen bestemmes, at ratificerende lande skal fremme princippet om lige løn til mænd og kvinder for arbejde af samme værdi. Endvidere skal et ratificerende land sikre ligelønsprincippet gennemførelse, for så vidt det er foreneligt med de metoder, der i vedkommende land følges ved fastsættelse af lønninger.

Når arbejdskonferencen har vedtaget en konvention om lige løn til mænd og kvinder, står det i forbindelse med, at det i den programerklæring, der står som indledning til Den internationale Arbejdsorganisations statut, hedder, at medlemslandene bekræfter princippet om lige løn for lige arbejde.

„For Danmarks vedkommende er“ — anførte *arbejdsministeren* ved fremsættelsen — „princippet om lige løn til mænd og kvinder gennemført for tjenestemænd og andre offentligt ansatte.

Når der er tale om beskæftigelse på det private arbejdsmarked, er lønfastsættelsen her i landet sædvanemæssigt overladt til arbejdsmarkedets parter ved fri forhandling, og staten kan derfor ikke påtage sig at sikre, at princippet om lige løn til mænd og kvinder for arbejde af samme værdi gennemføres. Ifølge konventionen går statens forpligtelse her ikke videre end til, at regeringen skal søge at fremme princippet gennemførelse.

Hvis forslaget vedtages og Danmark ratificerer konventionen, agter regeringen at virke for at fremme ligelønsprincippet gennemførelse inden for det private arbejdsmarked ved at udsende en *henvendelse til arbejdsmarkedets hovedorganisationer*. Heri vil regeringen opfordre organisationerne til at have opmærksomheden henvendt på ligelønsprincippet ved fremtidige lønforhandlinger, og regeringen vil tilbyde organisationerne sagkyndig hjælp til at undersøge spørgsmål, der måtte være af betydning ved forhandlinger om princippet gennemførelse.“

Angående ratifikationen af denne og den nedenfor omtalte konvention udtalte ministeren i øvrigt:

„Jeg vil gerne fremhæve, at spørgsmålet om Danmarks ratifikation af disse to konventioner har været drøftet i arbejds- og socialministeriernes udvalg vedrørende Den internationale Arbejdsorganisation, hvor både administrationen og arbejdsgivernes og arbejderne hovedorganisationer er repræsenteret. I dette udvalg har der været enighed om at foreslå Danmarks ratifikation af disse to konventioner. Dette vidner om, at der på arbejdsmarkedet er forståelse for betydningen af at arbejde henimod lige løn for mænd og kvinder og lige muligheder for alle til beskæftigelse og erhverv.

Ved at ratificere disse to konventioner har Danmark givet udtryk for sin tilslutning til disse to grundlæggende principper.

Regeringen lægger megen vægt på, at Danmark på denne måde manifesterer sin vilje til at arbejde for deres virkeliggørelse. Jeg kan også nævne, at der i Nordisk Råd har været interesse for spørgsmålet om de nordiske landes ratifikation af ligelønskonventionen, som foreløbig er ratificeret af to nordiske lande, nemlig Island og Norge, medens konventionen om forskelsbehandling er ratificeret af Norge.“

Forslaget til folketingsbeslutning henvistes efter 1. behandling til et udvalg, der indstillede det til vedtagelse uændret. I den enstemmige betænkning hedder det:

„Udvalget har modtaget en deputation fra Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, på hvis foranledning man har drøftet betimeligheden af oprettelse af et ligelønsråd med repræsentanter for arbejdsmarkedets hovedorganisationer for at sikre en aktiv indsats for ligelønsprincippet gennemførelse.

Udvalget har dog ikke ønsket at foreslå et ligelønsråd oprettet under hensyn til det i bemærkningerne til lovforslaget anførte om, at regeringen har til hensigt at rette henvendelse til arbejdsmarkedets parter om ved de kommende lønforhandlinger at tilstræbe princippet om ligeløn gennemført i overenskomsterne, samt at regeringen for at fremme forhandlingerne agter at tilbyde parterne teknisk bistand til undersøgelse og vurdering af spørgsmål vedrørende ligeløn.“

Forslaget vedtoges enstemmigt.

7. Folketingsbeslutning vedrørende den af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1958 vedtagne konvention nr. 111 om forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv. (Arbejdsminister *Bundvad*). [A. sp. 3121. C. sp. 759].

FremSAT skriftligt $\frac{2}{2}$ (F. sp. 3343). 1. beh. $\frac{11}{3}$ (F. sp. 3931). Partiernes ordførere: Nina Andersen, N. Chr. Christensen, Hanne Budtz, Kirsten Gloerfelt-Tarp, J. M. Pedersen og Ragnhild Andersen. Henvist til samme udvalg som forslag til folketingsbeslutning vedrørende den af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1951 vedtagne konvention nr. 100 om lige løn til mandlige og kvindelige arbejdere for arbejde af samme værdi (se nærmest foregående sag). Betænkning (B. sp. 925) afgivet $\frac{3}{4}$. 2. (sidste) beh. $\frac{2}{4}$ (F. sp. 5145).

Ved beslutningen giver folketinget tilslutning til ratifikation af den i overskriften nævnte konvention.

Konventionen pålægger ratificerende lande at gennemføre en politik, der tager sigte på at modvirke forskelsbehandling efter race, religiøs eller politisk opfattelse, køn m. m.

Denne politik skal gennemføres ved at afskaffe eventuel forskelsbehandling inden for områder, hvor staten selv er arbejdsgiver, og ved i øvrigt at søge at samarbejde med arbejdsmarkedets organisationer om at modvirke enhver sådan forskelsbehandling.

Konventionen vedrører ikke forskelsbehandling på grund af statsborgerforhold, så konventionen vil ikke betyde, at udlændinge skal have adgang til beskæftigelse her i landet på lige fod med danske.

Arbejdskonferencen har indgående diskuteret det spørgsmål, om det forhold, at en person ikke kan få beskæftigelse, fordi han ønsker at stå uden for en organisation, skal anses for en forskelsbehandling. Konferencen ønskede ikke at vedtage bestemmelser om dette forhold, og konventionen vedrører således ikke denne situation.

Angående forholdene her i landet på dette område anførte *arbejdsministeren* ved fremsættelsen af forslaget til folketingsbeslutning:

„Hvor staten eller en anden offentlig myndighed her i landet er arbejdsgiver, udøves der ikke forskelsbehandling ved adgangen til beskæftigelse. På et enkelt punkt har der af undervisningsministeriet været praktiseret en begrænsning i adgangen for personer uden for folkekirken til at undervise i folkeskolen, men efter hvad der er oplyst, vil forholdene på dette område nu blive bragt i fuld overensstemmelse med konventionen.

Hvor der er tale om forholdene på det private arbejdsmarked, går regeringens pligt ikke videre end til i samarbejde med arbejdsmarkedets organisationer at arbejde for en politik, der modvirker forskelsbehandling.“

Det måtte tages som udtryk for en sådan politik, at regeringen nu foreslog ligelønskonventionen af 1951 ratificeret, og at man efter ratifikationen agtede at udsende en henvendelse til parterne om ligelønsspørgsmålet (jfr. nærmest foregående sag).

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges uændret og enstemmigt.

8. Folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1957-58. [C. sp. 499].

Statsrevisorernes betænkning over statsregnskabet for 1957-58 anmeldt i folketinget $\frac{6}{10}$ (F. sp. 22). Henvist til et udvalg på 17 medlemmer (Brodthagen [formand], Gorrsen, Ove Hansen, Poul Hansen (Svendborg), Johs. E. Larsen, Th. Mikkelsen, Astrid Skjoldbo, Morten Larsen [næstformand], J. M. Pedersen, Conrad Kofoed, Anders Andersen, Ejner Kristensen, Johan Poulsen, Paabøl, Fanger, Poul Claussen og Marie Antoinette von Lowzow), som afgav betænkning $\frac{18}{2}$ (B. sp. 389). 1. beh. $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3804). 2. (sidste) beh. $\frac{11}{3}$ (F. sp. 3923).

Ved folketingsbeslutningen godkender folketinget statsregnskabet for 1957-58.

Forslaget herom vedtoges enstemmigt.

9. Folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for regnskabsåret 1958-59. (C. sp. 195].

Beretning fra revisorerne ved „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“ anmeldt i folketinget $\frac{13}{1}$ (F. sp. 2043). Henvist til et udvalg på 17 medlemmer (Einer-Jensen, Brodthagen [formand], Gorrsen, Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Mørk, Lars M. Olsen, Axel Sørensen [næstformand], J. M. Pedersen, Henry Christensen, Ejnar Hansen, Kryger, Lorentzen, Paabøl, Clausen (Olufskjær), Poul Claussen og Adolph Sørensen), der afgav betænkning $\frac{10}{2}$ (B. sp. 367). 1. beh. $\frac{19}{2}$ (F. sp. 3201). 2. (sidste) beh. $\frac{24}{2}$ (F. sp. 3236).

Ved folketingsbeslutningen godkendes hypotekbankens regnskab for 1958-59.

Forslaget herom vedtoges enstemmigt.

10. Folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1958. [C. sp. 101].

Betænkning over folketingets ombudsmands beretning for året 1958 afgivet af ombudsmandsudvalget ¹⁴/₁. (B. sp. 209) 1. beh. af det i betænkningen indeholdte forslag til folketingsbeslutning ²¹/₁ (F. sp. 2373). Partiernes ordførere: K. Axel Nielsen, Vagn Bro, Bøgholm og Aksel Larsen. 2. (sidste) beh. ²⁹/₁ (F. sp. 2580).

Ved folketingsbeslutningen tager folketinget ombudsmandens beretning til efterretning.

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges enstemmigt.

11. Folketingsbeslutning om beretning angående Nordisk Råds 7. session. (C. sp. 961].

Beretning fra Nordisk Råds danske delegation angående rådets 7. session anmeldt i folketinget ¹⁰/₅ (F. sp. 5364). Henvist til et udvalg på 17 medlemmer (Einer-Jensen, Alsing Andersen [formand], Holger Eriksen, Victor Gram, Poul Hansen (Grenå), Kolbjørn, Lars M. Olsen, Morten Larsen [næstformand], Niels Andersen, Erik Eriksen, Marius Buhl, N. Chr. Christensen, Harald Nielsen, Johan Poulsen, Ole Bjørn Kraft, Marie Antoinette von Lowzow og Poul Thomsen), der afgav betænkning ¹⁸/₅ (B. sp. 1483). 1. beh. ²⁴/₅ (F. sp. 5986). 2. (sidste) beh. ³¹/₅ (F. sp. 6045).

Ved beslutningen, der vedtoges enstemmigt, tog folketinget den nævnte beretning til efterretning.

I udvalgets betænkning udtales:

„Udvalget har i 2 møder behandlet den danske delegations beretning om Nordisk Råds 7. session, afholdt i Stockholm 1.-7. november 1959.

Udvalget konstaterer med tilfredshed, at den rationalisering af rådets arbejde under sessionerne, som tidligere er begyndt, har sat sig resultater i yderligere forenkling af arbejdsformerne under sidste session.

Af de 19 nye forslag, som var indbragt til sessionen, var kun 1 indbragt af en regering, nemlig et dansk forslag om udveksling

af oplysningsmateriale for udvandringsinteresserede. Efter udvalgets opfattelse ville det bidrage til at styrke rådet, om regeringerne i større omfang end hidtil ville benytte sig af deres ret til enten selv at stille forslag eller at forelægge spørgsmål for rådet til udtalelse.

Udvalget finder, at beretningen giver et godt indtryk af de betydningsfulde spørgsmål, rådet behandler. Af de sager, som var på dagsordenen under sidste session, vil udvalget gerne henlede opmærksomheden på nogle særlig betydningsfulde.

Det juridiske udvalg understreger, at de nordiske landes indtræden i EFTA nødvendiggør et øget samarbejde mellem dem også på de juridiske områder. Af praktisk betydning er ligeledes den udvidelse af det strafferetlige samarbejde, som vil være en naturlig konsekvens af det stadig stærkere samkvem over grænserne.

Inden for kulturudvalgets område fremhæves særlig rekommandationen om det meget betydningsfulde samarbejde mellem de tekniske højskoler ligesom også rekommandationen om fælles arbejdsmarked for de intellektuelle erhverv.

Af de spørgsmål, det socialpolitiske udvalg har behandlet, fortjener lempelserne i vilkårene for, at borgere fra et andet nordisk land kan opnå folkepension, særlig opmærksomhed. Sundhedskurserne i Göteborg er et eksempel på værdien af nordisk samarbejde om undervisning af specialgrupper, som er lidet talstærke i de enkelte lande.

På lignende måde behandler rekommandationen om trafiksikkerhedsforskningen et forskningsfelt, hvor store, kostbare og påtrængende arbejdsopgaver kan løses med færre omkostninger for hvert af landene ved, at de fordeler opgaverne mellem sig.

På den sidste session var spørgsmålet om det nordiske økonomiske samarbejde det dominerende problem. Som beretningen viser, var det overvældende flertal af rådsmedlemmerne af den opfattelse, at der fortsat findes forudsætninger for et nærmere økonomisk samarbejde mellem de nordiske lande, ligesom de tillagde det stor vægt, at det iværksattes, så man kunne varetage de nordiske landes fælles interesser.

Udvalget konstaterer med tilfredshed, at der er etableret nærmere kontakt mellem Nordisk Råd og regeringerne i de økonomiske spørgsmål ved oprettelsen af en arbejdsgruppe på ni rådsmedlemmer plus suppleanter. Udvalget har fået oplysninger om, at denne 9 mands komité er trådt i funktion.

Et nøje samarbejde mellem rådets økonomiske udvalg og dettes 9 mands komité, den nye permanente ministerkomité og samarbejdsudvalget af embedsmænd vil efter udvalgets mening danne et godt grundlag for den kommende udbygning af det nordiske samarbejde på det økonomiske område.“

12. Forslag til folketingsbeslutning om gennemførelse af en sygelønsordning, omfattende alle lønmodtagere. (Af *Ragnhild Andersen, Fuglsang, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen* og *Petra Petersen*). [A. sp. 159].

Fremsat skriftligt $\frac{7}{10}$ (F. sp. 51). 1. beh. $\frac{12}{11}$ (F. sp. 627).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget beslutter at opfordre regeringen til at lade udarbejde og i folketinget fremsætte forslag til en sygelønsordning, der omfatter alle lønarbejdere og har følgende formål:

1. At sikre enhver lønmodtager løn under sygdom uanset arbejdsplads og uanset, om den pågældende er arbejdsløs eller konfliktramt ved sygdommens indtræden.
2. At sikre, at sygeløn ydes fra første sygedag.
3. At fastsætte den daglige sygeløn til mindst samme beløb, som i henhold til lov om ulykkesforsikring er fastsat som maksimum for dagpengehjælp.

Ingen, der modtager anden pengehjælp eller løn i sygeperioden, skal dog kunne oppebære mere end gennemsnitsfortjenesten i vedkommende fag.

Hidtil gældende sygelønsordninger må ikke forringes.

4. At fastsætte, at de med ordningen forbundne omkostninger bæres af arbejdsgiverne.

Et tilsvarende forslag fremsattes i den foregående folketings-samling af de samme forslagsstillere. Det overgik efter 1. behandling til 2. (sidste) behandling, men uden at blive færdigbehandlet (årbog 1958-59, side 569).

Forslaget fremsattes på forslagsstillernes vegne af *Ragnhild Andersen* (DK), der anbefalede det til vedtagelse.

Socialministeren kom ved 1. behandling ikke nærmere ind på forslaget, om hvilket han udtalte:

„Det vil være almindelig kendt, at sygeforsikringskommissionen af 1954 i sin nylig afgivne betænkning har stillet forslag på bl. a. dette område. For tiden overvejer regeringen sin stilling hertil, og jeg venter i nær fremtid for folketinget at kunne fremsætte et lovforslag om dette og andre spørgsmål, der berøres af betænkningen.

Selv om jeg deler ønsket om at sikre sygeløn til de lønarbejdere, der ikke omfattes af de eksisterende sygelønsordninger, og ønsket om i det hele taget at dække hullerne i disse ordninger, må jeg henstille, at forslaget trækkes tilbage, idet hele dette problemkompleks rummer så mange tekniske vanskeligheder, at en isoleret

behandling og beslutning efter det angivne ville give et forkert arbejdsgrundlag.“

Efter at *ordføreren* havde repliceret, vedtoges det — ved en på begæring af *Mørk* (S) foretaget afstemning — med 126 stemmer mod 6 (DK og SF) at nægte forslaget overgang til 2. (sidste) behandling. Det var dermed bortfaldet.

13. Forslag til folketingsbeslutning om iværksættelse af aftrapning af omsætningsafgiften på tekstilvarer. (Af *Fuglsang, Ragnhild Andersen, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen* og *Petra Petersen*). [A. sp. 157].

Fremsat skriftligt $\frac{7}{10}$ (F. sp. 46). 1. beh. $\frac{11}{11}$ (F. sp. 610). 2. (sidste) beh. $\frac{19}{11}$ (F. sp. 869).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget opfordrer finansministeren til at søge gennemført sådanne ændringer i bestemmelserne vedrørende aftrapningen af de ved lov nr. 43 af 14. marts 1955 om forbrugsbegrænsende foranstaltninger gennemførte omsætningsafgifter, således at omsætningsafgiften på tekstilvarer nedsættes med 25 pct. pr. 1. december 1959 og derefter i hver af de følgende fem måneder med 15 pct. pr. måned.

Forslaget fremsattes på forslagsstillernes vegne af *Fuglsang* (DK), der anbefalede det til hurtig og velvillig behandling.

Forslaget afvistes ved 1. behandling af *finansministeren*, der sluttede sin stillingtagen til forslaget således:

„Jeg kan her udtale, at regeringen ikke finder tiden inde til nedsættelse af tekstilafgiften, og tilføje, at såfremt der skulle blive mulighed for en skattnedsættelse, vil jeg være indstillet på at nedsætte indkomstskatten.“

I øvrigt havde kun *ordføreren* og *Aksel Larsen* (SF) ordet. De imødegik begge finansministerens synspunkter med hensyn til tekstilafgiftens afvikling.

Ved 2. (sidste) behandling forkastedes forslaget med 124 stemmer mod 6 (DK og SF).

14. Forslag til folketingsbeslutning om statens overtagelse af Danmarks nationalbank. (Af *Alfred Jensen, Ragnhild Andersen, Fuglsang, Lynnerup Nielsen og Petra Petersen*). [A. sp. 295].

Fremsat skriftligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 436). 1. beh. ¹⁹/₁₁ (F. sp. 873).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget beslutter at opfordre handelsministeren til at lade udarbejde og fremsætte forslag til lov om statens overtagelse af Danmarks nationalbank, så denne bliver en ren statsbank.

Ved fremsættelsen af forslaget pegede *Alfred Jensen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne på, at landets største fagforbund, Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbunds hovedbestyrelse på et i september 1959 afholdt møde havde opfordret regeringen til at lade fremsætte lovforslag om statens overtagelse af nationalbanken.

Forslagsstillerne havde derfor ønsket, at folketingset nu blev stillet over for et sådant forslag. De var dog „ganske på det rene med, at nationaliseringen kun vil få den fulde betydning for befolkningen, hvis regering og folketing sætter ind for antikapitalistiske foranstaltninger mod de store monopoler. Det er som bekendt ikke tilfældet nu. Statens overtagelse af nationalbanken og ansvaret for dens virksomhed vil alligevel være fordelagtig for folket. Man må nemlig regne med, at den modstand over for nationalbankens foranstaltninger mod aktiviteten, som kommer til udtryk inden for socialdemokratiet og fagbevægelsen, ved statsovertagelse vil medføre mere tilbageholdenhed med slige foranstaltninger. Og såfremt regeringen ikke vil bøje sig for pengemagtens pres, vil den have større muligheder for at mobilisere folket herimod end under den nugældende ordning.“

Handelsministeren kunne ikke tiltræde forslaget, om hvilket han ved 1. behandling udtalte:

„I folketingets møde den 21. oktober i år spurgte det ærede medlem hr. *Alfred Jensen* mig, om jeg havde til hensigt at fremsætte et lovforslag om statens overtagelse af nationalbanken. Jeg gav dengang et svar, hvis konklusion var, at jeg ikke fandt, der var sket sådanne ændringer i det hidtidige samarbejde mellem staten og nationalbanken, at tiden var inde til at stille forslag om ændring af nationalbankens styrelse. Selv om der nu er gået næsten en måned, siden det ærede medlem stillede sit spørgsmål, er jeg stadig af den opfattelse, at tiden ikke er inde til at stille forslag om ændring af nationalbankens styrelse.“

Disse synspunkter blev stærkt imødegået af *ordføreren for forslagsstillerne*.

I øvrigt havde kun *Per Hækkerup* (S) ordet. Han udtalte:

„Idet jeg henviser til den højtærede handelsministers svar såvel i dag som på ordføreren for forslagsstillernes spørgsmål den 21. oktober, skal jeg tilføje, at det er såvel forslagsstillerne som offentligheden bekendt, at mit parti principielt er af den opfattelse, at nationalbankens pengepolitik bør føres i samklang med det offentlige øvrige økonomiske politik, og at nationalbanken derfor burde styres af de samme organer, d. v. s. i sidste instans af folketinget.

Dette synspunkt har for nylig fundet udtryk i en vedtagelse i Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbund, og det finder af og til udtryk i vedtagelser inden for enkelte andre dele af arbejderbevægelsen, og spørgsmålet holdes derigennem stadig levende. Vi erkender imidlertid i mit parti, at der ikke foreligger en situation, som gør problemet aktuelt, og at der ikke i det høje ting er tilstrækkelig politisk tilslutning til at gennemføre vort synspunkt; følgelig kan vi ikke medvirke i den politiske demonstrationspolitik, som kommunisterne også på dette punkt betjener sig af.“

Efter forhandlingens slutning vedtoges det med 111 stemmer mod 6 (DK og SF) at nægte forslaget overgang til 2. (sidste) behandling. Det var dermed bortfaldet.

15. Forslag til folketingsbeslutning om rigsretstiltale mod fhv. minister Johannes Kjærboel. (Af *Aksel Larsen*). [A. sp. 219].

Fremsat mundtligt ²⁰/₁₀ (F. sp. 69). 1. beh. ⁹/₁₂ (F. sp. 1528 og 1592). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Henry Christensen, Ninn-Hansen, Lannung, Niels Andersen, Fuglsang, Elias Lauf og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som det tilsvarende af Ninn-Hansen m. fl. fremsatte forslag til folketingsbeslutning (jfr. nedenfor). Betænkning (B. sp. 213) afgivet ²¹/₁. 2. (sidste) beh. ²⁷/₁ (F. sp. 2531).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget beslutter, at forhenværende minister for Grønland Johannes Kjærboel skal tiltales for rigsretten, fordi han den 13. marts 1957 har givet folketinget vildledende oplysninger om forsvarligheden af vintersejlad på Grønland.

Efter nærmere at have omtalt baggrunden for forslaget gjorde *forlagsstilleren* ved fremsættelsen gældende, at det stod fast, at folketinget blev vildledt, da daværende minister for Grønland Kjærboel i marts 1957 i folketingets spørgetime besvarede et spørgsmål

om forsvarligheden af vintersejlad på Grønland. „Fhv. minister Kjærboel hævder, at han var i god tro, da han gav den vildledende redegørelse, han var selv blevet vildledt eller holdt i uvidenhed af sine embedsmænd. Embedsmændene derimod hævder, at de har holdt ministeren løbende og detaljeret informeret, og at alt, hvad de foretog sig for at fremskaffe kaptajns erklæring nr. 2, skete på initiativ af ministeren og med hans vidende.

Hvilken af de to påstande der er rigtig, kan ingen af os afgøre i dag. Det må en domstolsundersøgelse klare. Men det står fast, at folketinget blev vildledt. Og folketinget har kun én at henholde sig til: den ansvarlige minister. Folketinget har efter dansk statskik ingen anden at holde sig til, det har ingen mulighed for uden om ministeren at lade sig informere af ministeriets embedsmænd. Hvis ministeren er blevet vildledt eller holdt i uvidenhed af sine embedsmænd, kan det måske tjene til hans undskyldning, men ikke fritage ham for ansvar over for folketinget, som kun har ministeren at holde sig til. Derfor er der i en sag som den foreliggende kun én ting at gøre: folketinget må beslutte rigsretstiltale mod fhv. minister Kjærboel. En sådan beslutning giver rigsretten pligt til at afgøre, hvad der skal ske i anledning af den skete vildledning, men også til at placere ansvaret for de dispositioner med hensyn til Grønlandsejladens, der blev truffet i 1957, og herunder sige, om der mod nogen bør gøres almindeligt strafferetligt ansvar gældende.“

Forslaget vandt hverken tilslutning hos regeringspartierne, der gik imod rigsretstiltalen, eller hos venstre og det konservative folkeparti, der fandt det nedenfor omtalte forslag om rigsretstiltale bedre egnet til iværksættelse af en sådan.

Ved afstemningen forkastedes forslaget med 84 stemmer mod 6 (DK og SF), idet 57 medlemmer (V og KF samt Baunsgaard (RV), Slipsager (RV), Axel Sørensen (RV), Elias Lauf (Grønland) og Hans Schmidt (Sl)) afholdt sig fra at stemme.

16. Forslag til folketingsbeslutning om rigsretstiltale mod fhv. minister Johannes Kjærboel. (Af *Ninn-Hansen, Henry Christensen, Erik Eriksen, Axel Kristensen, Poul Møller, Sønderup, Poul Sørensen* og *Thestrup*). [A. sp. 297].

FremSAT mundtligt ²⁸/₁₀ (F. sp. 439). 1. beh. ⁹/₁₂ (F. sp. 1528 og 1592). Partiernes ordførere: Edel Saunte, Henry Christensen, Ninn-Hansen, Lannung, Niels Andersen, Fuglsang, Elias Lauf og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Edel Saunte, Einer-Jensen, Victor Gram, Per Hækkerup, Frode Jakobsen, Carl P. Jensen, (fra ¹⁰/₁₂ Peter Nielsen),

K. Axel Nielsen [formand], Lannung [næstformand], Niels Andersen, Henry Christensen, Vagn Bro, N. Chr. Christensen, Erik Eriksen, Harald Nielsen, Ninn-Hansen, Poul Sørensen og Thestrup). Betænkning (B. sp. 215) afgivet 21/1. 2. (sidste) beh. 27/1 (F. sp. 2430).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget beslutter, at fhv. minister for Grønland Johannes Kjærbøl skal tiltales for rigsretten til straf i anledning af hans embedsførelse i året 1957.

- Tiltalen rettes mod forhenværende minister Johs. Kjærbøl,
- 1) fordi han som minister for Grønland i marts 1957 gennem den kgl. grønlandske handel medvirkede til, at 7 af Handelsens skibsførere den 11. marts 1957 afgav en erklæring, som på et væsentligt punkt, nemlig vedrørende passagerbefordring ved vintersejlads, var ændret i forhold til en af skibsførerne den 8. samme måned afgiven erklæring, hvori advaredes mod sådan befordring, til trods for at han var vidende om, at erklæringen skulle bruges som dokumentation over for folketetinget ved besvarelsen af et af nu afdøde folketingsmand A. Lynges stillede spørgsmål, der drejede sig om forsvarligheden af vintersejlads med passagerer,
 - 2 a) fordi han som minister for Grønland den 13. marts 1957 i folketetinget i sine besvarelser af nu afdøde folketingsmand A. Lynges spørgsmål af 11. samme måned om forsvarligheden af at opretholde vinterbesejling på Grønland med fuldt passagerantal og sammes tillægsspørgsmål den 13. marts som bekræftelse for rigtigheden af sine udtalelser om, at vintersejlads burde opretholdes, uden nærmere oplysninger om dens tilblivelsesmåde dokumenterede skibsførernes erklæring af 11. samme måned, skønt han var vidende om, at skibsførerne i disses erklæring af 8. samme måned havde tilrådet at indskrænke vintersejlads til det mindst mulige, særlig med henblik på passagerbefordring, og derved undlod at give folketetinget fuld og loyal oplysning om alle kendsgerninger, som var af betydning for folketingets vurdering,

- 2 b) subsidiært fordi han dokumenterede skibsførernes erklæring af 11. samme måned uden at have sikret sig, at erklæringen var udtryk for skibsførernes virkelige mening om vintersejladsen med passagerer, til trods for *at* han var bekendt med folketingsmand A. Lynges spørgsmål og den alvorlige baggrund herfor, herunder Lynges henvisning til, at Grønlandsnavigatørerne efter hans opfattelse for størsteparten var modstandere af vintersejlads, *at* han var bekendt med, at en af medunderskriverne, skibsfører Møller, i Dagbladet Politiken havde udtalt sig imod vintersejlads, og *at* han var bekendt med, at der havde været vanskeligheder ved tilvejebringelsen af skibsførernes erklæring af 11. marts, hvorved han undlod at opfylde sin pligt som minister til at sikre folketinget fuld og loyal oplysning om alle kendsgerninger, som var af betydning for folketingets vurdering,
- 3) fordi han som minister for Grønland i marts 1957 over for daværende redaktør af Grønlandsposten Palle Brandt har fremsat trusler om at afskedige denne fra nævnte stilling, såfremt redaktør Brandt fortsatte med at fremkomme med kritiske artikler om forsvarligheden af vintersejlads på Grønland.

Folketinget vælger til offentlig anklager under denne rigstssag højesteretssagfører Carl Ricard.

Forslaget fremsattes på forslagsstillernes vegne af *Ninn-Hansen* (KF), der understregede, at man ved fremsættelsen af forslaget ikke havde dømt nogen på forhånd, men følt det som en pligt at bidrage til at få en trist sag bragt til afslutning.

„Når folketinget af en minister bliver udsat for vildledende oplysninger, som det var tilfældet den 13. marts 1957, må tinget reagere herimod. Hvis det er andre end den ansvarlige minister, der bærer den egentlige skyld for forsømmelsen, er det ikke folketingets, men regeringens sag at gennemføre de foranstaltninger, der skal træffes i den anledning.

Folketinget er derimod henvist til alene at gøre ansvaret gældende over for den ansvarlige minister, og anses en retlig afgørelse for nødvendig, vil rigsretten være eneste mulige forum herfor.

Grundloven anviser kun denne vej, hvis man mener, pligt-

forsømmelsen over for folketinget har været af et sådant omfang, at ansvaret herfor må fastlægges. Gennem rigsrettens behandling gives der også alle de garantier, som vor retspleje indeholder til opnåelse af en retfærdig afgørelse. I modsætning til undersøgelsesudvalgets behandling af sagen vil forklaringerne blive afgivet under vidneansvar, anklager og forsvarer vil tilvejebringe bevismaterialet, og retsmøderne vil foregå i fuld offentlighed. Det uheldige indtryk, befolkningen har fået af mange forhold ved offentliggørelsen af dommerudvalgets beretning, har sat en diskussion i gang, der ikke er heldig for folkestyrets anseelse. Rigsretten — landets højeste domstol — vil ved sin afgørelse standse diskussionen om denne sag. For de implicerede i sagen må det også være en fordel at få fjernet den nuværende usikkerhed om ansvaret og få det fastlagt. For folketinget er det en nødvendighed at få en afgørelse, der ikke kan betvivles.“

Forslaget blev ved 1. behandling imødegået af *justitsministeren*, hvis udførlige udredning af sagen mandede ud i, at „vi i justitsministeriet efter nøje overvejelse er nået til det resultat, at sagen ikke vil kunne gennemføres til domfældelse, og at rigsretssag derfor ikke bør rejses.“

Statsministeren tog ligeledes afstand fra tanken om en rigsretstiltale, der efter alt foreliggende forekom ham urimelig.

Efter at have været gjort til genstand for en indgående debat henvistes sagen til et udvalg, der afholdt 6 møder.

I udvalgets betænkning erklærede et flertal, bestående af regeringspartierne medlemmer, at det ikke kunne tiltræde forslaget om en rigsretsanklage, men ville stille et dagsordensforslag af nærmere angivet indhold (jfr. nedenfor). Et mindretal, bestående af venstres og det konservative folkepartis medlemmer, indstillede forslaget til vedtagelse i den affattelse, hvori det var fremsat.

Ved 2. (sidste) behandling stillede Niels Andersen, Einer-Jensen, Victor Gram, Per Hækkerup, Frode Jakobsen, Lannung, K. Axel Nielsen, Peter Nielsen og Edel Saunte det bebudede *forslag om overgang til næste sag på dagsordenen*, der havde følgende ordlyd:

„Folketinget afviser det af Ninn-Hansen, Henry Christensen, Erik Eriksen, Axel Kristensen, Poul Møller, Sønderup, Poul Sørensen og Thestrup stillede forslag til folketingsbeslutning om rigsretstiltale mod fhv. minister Johannes Kjærboel.

Folketinget tager de af undersøgelsesudvalget afgivne beretninger og rigsadvokatens udtalelser til efterretning og understreger det beklagelige i, at fhv. minister Johannes Kjærboel ikke i sit svar på Augo Lynges spørgsmål gav oplysning om sit kendskab til de vanskeligheder, der havde været forbundet med at fremskaffe kaptajns-erklæringen af 11. marts 1957, og derved lod erklæringen indgå i besvarelsen med større vægt, end dens tilblivelseshistorie berettigede

til, og opfordrer regeringen til at søge kommissionsarbejdet vedrørende en ministeransvarlighedslov fremmet mest muligt.

Tinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Efter forhandlingens slutning sattes dagsordensforslagets 1. afsnit først til afstemning. Denne foretoges efter formandens afgørelse ved *navneoprøb* og gav til resultat, at 85 medlemmer (alle hørende til regeringspartierne) stemte for afsnittet og 73 (alle hørende til venstre, det konservative folkeparti, Danmarks kommunistiske parti eller socialistisk folkeparti) imod. 9 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod (Baunsgaard (RV), Djurhuus (Færøerne), Kirkegaard (RV), Elias Lauf (Grønland), A. C. Normann (RV), Paabøl (V), Hans Schmidt (SI), Slipsager (RV) og Aksel Sørensen (RV)). 12 medlemmer var fraværende.

Resten af dagsordensforslaget (begyndende med: „Folketinget tager“) vedtoges med 90 stemmer mod 5 (DK), idet 71 medlemmer (V og KF samt Baunsgaard, Elias Lauf, Hans Schmidt og Aksel Larsen) afholdt sig fra at stemme.

Dagsordensforslaget var dermed som helhed vedtaget og forslaget til folketingsbeslutning bortfaldet.

17. Forslag til folketingsbeslutning angående statens overtagelse af De danske Sukkerfabrikker. (Af *Fuglsang, Ragnhild Andersen, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen* og *Petra Petersen*). [A. sp. 2819].

Fremsat skriftligt ²²/₁ (F. sp. 2402). 1. beh. ²⁴/₂ (F. sp. 3261). Partiernes ordførere: Per Hækkerup, Fuglsang og Aksel Larsen.

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget beslutter at opfordre handelsministeren til at lade udarbejde og fremsætte lovforslag, hvorefter A/S De danske Sukkerfabrikker ved den gældende koncessions ophør overtages af staten.

Forslaget begrundedes ved fremsættelsen på forslagsstillernes vegne af *Fuglsang* (DK), der indledningsvis udtalte:

„A/S De danske Sukkerfabrikker har sammen med andelsfabrikken i Nykøbing koncession og dermed statsgaranteret eneret på fremstilling af sukker. Denne koncession udløber den 30. april i år.

Kommunisterne mener og foreslår i overensstemmelse hermed, at koncessionen må afløses af en nationalisering, af en overtagelse af staten.

Dette er for os den eneste naturlige og forsvarlige løsning af

hensyn til de landsdele, hvor sukkerproduktionen spiller en meget stor rolle — ikke mindst af hensyn til tusinder af arbejdere og deres beskæftigelse.

Men det er derudover af betydning for hele landet, at vi, stillet over for tidens store handelspolitiske problemer, sikrer, at Danmarks økonomiske hjulpekilder udnyttes effektivt til gavn for befolkningen og ikke blot ud fra nogle få aktionærers snævre interesser.“

Ved sagens 1. behandling gik *handelsministeren* imod forslaget. Han oplyste, at der gennem de senere måneder var ført forhandlinger til forskellig side om principperne for en sukkerordning efter udløbet af de gældende koncessioner. „Under disse overvejelser har jeg haft muligheden for en normalisering af sukkerproduktionens vilkår for øje, således at sukkerproduktionen fremover kunne blive fri næring, bl. a. med den virkning, at staten ikke skulle fastsætte sukkerpris eller roepris, ligesom produktionen skulle kunne finde sted uden koncession og det bestående importforbud ophæves. Da det ikke er lykkedes at nå frem til en afklaring af de mange problemer, der melder sig i forbindelse med en sådan omlægning af det hidtidige grundlag for dansk sukkerproduktion, har jeg taget skridt til at søge de gældende koncessioner forlænget for et år, således at de principielle overvejelser om det fremtidige grundlag for produktionen vil kunne fortsættes.

Under disse omstændigheder finder jeg ikke anledning til på indeværende tidspunkt at komme nærmere ind på spørgsmålet om, hvordan den fremtidige sukkerordning bør tilrettelægges. Forhandlingerne med de interesserede parter vil blive fortsat i løbet af året. Jeg ønsker dog at tilføje, at jeg i mine hidtidige overvejelser ikke har været inde på tanken om at lade sukkerproduktionen overtage af staten, og at jeg heller ikke regner med, at det vil blive resultatet af de kommende overvejelser.“

Under den efterfølgende debat erklærede *Aksel Larsen* (SF) sig som tilhænger af en nationalisering af sukkerfabrikkerne, men understregede samtidig betydningen af, hvordan driftsformen i så fald blev. *Per Hækkerup* (S) tilsluttede sig også principielt nationaliseringen, men erkendte, at de politiske forhold ikke gjorde sagen aktuel. Det foreliggende forslag kunne derfor kun opfattes som udtryk for en demonstrationspolitik.

På begæring af *Per Hækkerup* foretoges der afstemning over forslagets overgang til 2. (sidste) behandling. Ved afstemningen nægtedes overgangen med 99 stemmer mod 6 (DK og SF). Forslaget var dermed bortfaldet.

18. Forslag til folketingsbeslutning om skolelovenes praktiske gennemførelse m. v. (Af Petra Petersen, Ragnhild Andersen, Fuglsang, Alfred Jensen og Lynnerup Nielsen). [A. sp. 3245].

Fremsat skriftligt $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3784). 1. beh. $\frac{31}{3}$ (F. sp. 4719). 2. (sidste) beh. $\frac{6}{4}$ (F. sp. 4842).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget opfordrer regeringen til at gennemføre foranstaltninger til at sikre den praktiske gennemførelse af skolelovene af 1958 med hensyn til

såvel folke- som gymnasieskolens nødvendige lærerkræfter, finansiering og materialebevillinger til det nødvendige skolebyggeri og

skolernes forsyning med tilstrækkeligt og tidssvarende skolemateriale

samt allerede nu forberede sådanne ændringer i skolelovgivningen, at Danmark med hensyn til skole- og uddannelsesvæsen kommer på højde med bl. a. vore nordiske nabolande og med de krav, den skærpede konkurrencesituation under de nye markedsforhold kræver.

Forslaget motiveredes ved fremsættelsen af *Fuglsang* (DK), der resumerede forslagets formål således:

„1. at overvinde lærermangelen gennem oprettelse af visse nye seminarier og som midlertidig foranstaltning ved hvert af de bestående seminarier — for så vidt dette overhovedet er muligt — at oprette yderligere en 1. klasse. Endvidere ved — hvad jeg i den nuværende situation vil finde rimeligt — at fritage den del af de ca. 1 000 lærere, der er indkaldt til militærtjeneste, og som selv måtte ønske det, fra tjenesten, mod at de i stedet tager embede, hvor det anvises.

2. at frigøre materialebevillingerne til skolebyggeriet.

3. at opfordre staten til ved henvendelse til kommunerne at foranledige disse til at øge deres skolebudgetter med hensyn til skolemateriale.

I erkendelse af, hvad allerede nu må stå alle klart, at den nye lov ikke slår til, tilsigter forslaget at skabe forudsætninger for og forberede gennemførelsen af en forbedret lovgivning svarende til udviklingen i andre lande.“

Forslaget kunne ikke tiltrædes af *undervisningsministeren*, der efter nærmere at have taget stilling til dets forskellige punkter

sammenfattende udtalte, at han ikke fandt, „at der er nogen grund til, at folketinget skulle vedtage et forslag til folketingsbeslutning som det af det ærede medlem fru Petra Petersen fremsatte. Alle de i forslaget omhandlede spørgsmål er spørgsmål, som regeringen allerede er fuldt opmærksom på, og som undervisningsministeriet til daglig beskæftiger sig med.“

Forslaget blev ved 2. (sidste) behandling forkastet med 100 stemmer mod 6 (DK og SF).

19. Forslag til folketingsbeslutning angående ændring af lov om boligbyggeri. (Af *Lorentzen, Erik Eriksen, Asger Jensen, Axel Kristensen, Poul Møller, Paabøl, Sønderup, Poul Sørensen og Thestrup*). [A. sp. 1189].

Fremsat mundtligt ²⁷/₁₁ (F. sp. 1034). 1. beh. ¹³/₁ (F. sp. 2073). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen (Axel Ivan Pedersen), Lorentzen, Thestrup (Poul Møller), Kirsten Gloerfelt-Tarp, Niels Andersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl P. Jensen (fra ¹/₄ Viola Nørlov), Einer-Jensen [formand], Poul Hansen (Svendborg) (fra ²³/₃ Retoft), Horn, Per Hækkerup, Mørk, Axel Ivan Pedersen, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Niels Andersen, Lorentzen, Henry Christensen, N. Chr. Christensen, Thisted Knudsen (fra ⁶/₄ Axel Kristensen), Paabøl, Thestrup, Adolph Sørensen og Erna Sørensen). Betænkning (B. sp. 879) afgivet ⁶/₄. 2. (sidste) beh. ²¹/₄ (F. sp. 5034).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget opfordrer boligministeren til at udarbejde forslag til ændringer i lov nr. 356 af 27. december 1958 om boligbyggeri efter følgende retningslinjer:

1. Boligministerens bemyndigelse til at yde statslån i henhold til lovens kap. IV ophæves.
2. Boligministerens bemyndigelse til at yde lån og tilskud til modernisering af ældre ejendomme og til overdragelse af ejendomme til disses hidtidige lejere på andelsbasis (lovens kap. VI) ophæves.

Forslaget fremsattes på forslagsstillernes vegne af *Lorentzen (V)*, der nærmere uddybede dets indhold og formål. Forslaget var i øvrigt ledsaget af udførlige bemærkninger.

Ved sagens 1. behandling tog *boligministeren* afstand fra forslaget, om hvis første afsnit han sammenfattende udtalte:

„Loven om boligbyggeri er en permanent lovgivning. Den omstændighed, at der under de nuværende forhold på kapitalmarkedet ikke er behov for at gøre brug af en del af lovens system, nemlig de subsidiære statslån, kan ikke føres i marken som argument for helt at ophæve denne del af loven. Det er nødvendigt at opretholde bemyndigelsen med henblik på at kunne imødegå en situation, den situation, som lovens bestemmelser herom netop tager sigte på. På den anden side skal den subsidiære statslånsadgang ikke udnyttes som grundlag for en overbudgettering af statens driftsindtægter. Der vil kun blive søgt bevilling af udlånsmidler i det omfang, det har vist sig nødvendigt at bruge bemyndigelsen, fordi det ikke har været muligt inden for den til enhver tid fastsatte garantiramme at få et tilstrækkeligt byggeri i gang.“

På tilsvarende måde stillede ministeren sig over for forslaget andet afsnit.

„Kapitel VI betegner jo“, udtalte han, „en nydannelse inden for boliglovgivningen, og bestemmelserne har virket så kort tid, at man næppe kan give sig til at vurdere deres betydning. Den omstændighed, at der foreløbig er tale om enkelte — eller ganske enkelte, kan jeg også sige — lån til disse foranstaltninger, kan ikke tages som udtryk for, at der ikke er interesse for dem, tværtimod ved vi gennem henvendelser både fra ejere og lejere, at de foranstaltninger, som kapitlet tager sigte på, i høj grad optager sindene. Jeg mener, at der allerede nu under de for tiden herskende forhold er et behov for den moderniseringsstøtte, man kan få efter kapitel VI, og jeg anser det for helt forhastet at ophæve sådanne bestemmelser, som endog dårlig nok har fået tid til at virke i praksis.“

Det samme gælder bestemmelsen om adgangen til at yde statslån til lejerne til overtagelse af ejendommen på andelsbasis. Fra dagspressen ved vi jo som bekendt, at sådanne andelsforeninger etableres i slet ikke så få tilfælde ved hjælp af sparekassellån eller anden privat finansiering. Også på dette område vil det være for hastigt at drage den slutning, at der derved slet ikke, hverken nu eller i fremtiden, skulle blive brug for statslån til sådanne overtagelser.

Jeg vil ikke gerne have sagt, at reglerne i kapitel VI har fundet deres endelige form. Det er en nydannelse, og den må have tid til at blive indarbejdet. Det er nok muligt, at der efter nogen tids erfaring kan være et og andet, som man bør drøfte, men det berettiger ikke til derudfra at konstatere, at man skal ophæve bestemmelserne, og derfor mener jeg ikke, man bør følge forslaget, ej heller på dette punkt.“

Efter forhandlingens slutning vedtoges det med 104 stemmer mod 5 (DK) at lade sagen overgå til 2. (sidste) behandling. Den

henvistes derefter til et udvalg, som efter afholdelse af 2 møder afgav en betænkning, i hvilken regeringspartierne og medlemmer indstillede forslaget til forkastelse, mens venstres og det konservative folkepartis medlemmer indstillede det til vedtagelse uændret.

Ved 2. (sidste) behandling førtes en ny forhandling om forslaget, der sluttelig forkastedes med 69 stemmer mod 49 (V og KF).

20. Forslag til folketingsbeslutning angående ændringer i lov om landbrugsejendomme og i ligningsloven. (Af *Fuglsang, Ragnhild Andersen, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen og Petra Petersen*). [A. sp. 3553].

FremSAT skriftligt $3\frac{1}{3}$ (F. sp. 4733). 1. beh. $2\frac{3}{4}$ (F. sp. 5226).

Forslaget til folketingsbeslutning gik ud på følgende:

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte forslag til lov om ændringer i

1. lov om landbrugsejendomme, jfr. lovbekendtgørelse nr. 259 af 8. august 1958, således at adkomst på en landbrugsejendom ikke må erhverves af selskaber, foreninger, legater, stiftelser el. lign. eller af personer, der ikke selv vil drive pågældende ejendom og lade dennes drift være hovederhverv,
2. ligningsloven, jfr. bekendtgørelse nr. 326 af 15. december 1959, der begrænser adgangen for ikke-landmænd til at fratække underskud ved landbrugsvirksomhed i anden indtægt.

Forslaget begrundedes ved fremsættelsen således af *Fuglsang* (DK):

„Det har i egentlige landbruger kredse fremkaldt betydelig uro, at samtidig med at antallet af landbrugsejendomme stadig går tilbage, overgår et stigende antal af disse i hænderne på ikke-landmænd. Således gælder det for de største ejendomme med over 10 tdr. hartkorn, at i femåret 1954-58 er 34 pct. eller en tredjedel af de ejendomme, der er solgt i fri handel, købt af ikke-landmænd mod 27 pct. i det forudgående femår, og denne udvikling fortsætter i stigende grad. Mens byboernes interesse synes at have været mindre for middelbrugenes vedkommende, stiger den igen med hensyn til husmandsbrugene, af hvilke 19 pct. blev købt af ikke-landmænd.

I visse tilfælde har denne jordbegærlighed ført til omgåelse af forbuddet mod at erhverve mere end to ejendomme.

Årsagen til denne udvikling kan bl. a. søges i visse pengestærke kredses interesse i at anbringe deres midler i det nogenlunde værdifaste, som jord er. En anden og væsentlig grund er ønsket om ved benyttelse af landbrugets gunstige afskrivningsregler at udnytte den bestående adgang for ikke-landmænd til at fratække underskud ved landbrugsvirksomhed i anden indtægt.

Denne udvikling er ingenlunde ny. F. eks. så vi også i krigsårene sådanne forsøg på ved ejendoms køb at anbringe ved spekulation eller på anden vis lettjente penge til skade for landbrugerhvervets egne udøvere.

Rent umiddelbart har disse opkøb ført til en unaturlig stigning i ejendomspriserne — i de konkrete tilfælde op over, hvad erhvervets egne folk er i stand til at betale. Dertil kommer det væsentlige, at de folk, der på denne måde opkøber ejendomme, ikke på samme tid tænker på at skifte erhverv. Deres hovederhverv vil stadig ligge uden for landbruget. Dette medfører i praksis, at de lader deres ejendomme drive af andre, og at disse, landbrugets praktiske folk, kommer til at virke som bestyrere, forpagtere o. lign. for andre.

Det er dette, der med rette har fremkaldt røre og krav om forholdsregler fra lovgivningsmagtens side, således som det allerede kendes i andre lande, f. eks. Sverige. Dette gælder i høj grad fra husmandsside, men også fra landboforeningskredse. Vi ved, at der kunne tænkes andre og også stærkere indgreb end det her foreslåede, men vi mener, at det må være et rimeligt og naturligt minimumskrav, at jorden forbeholdes dem, der selv vil dyrke den og bygge deres eksistensgrundlag på den.“

Landbrugsministeren kunne ikke tiltræde forslaget, om hvilket han dels på egne, dels på finansministerens vegne udtalte:

„Det foreliggende forslag til folketingsbeslutning indeholder i punkt 1 en opfordring til at foretage ændringer i lov om landbrugs-ejendomme, således at adkomst på en landbrugsejendom ikke må erhverves af selskaber, foreninger, legater, stiftelser el. lign. Hertil er at bemærke, at der allerede er lovgivet herom ved lov nr. 127 af 16. april 1957 om sammenslutningers og institutioners landbrugs-jord. Efter denne lov er selskaber, foreninger og andre sammenslutninger samt legater, stiftelser og andre selvejende institutioner i almindelighed udelukket fra at erhverve adkomst på landbrugsejendomme, medmindre erhvervelsen overvejende sker til udnyttelse af særlige forekomster i jorden eller til udnyttelse til andre i loven nærmere angivne særlige formål.

I forslagets punkt 1 er tillige rejst spørgsmål om gennemførelse af et forbud mod erhvervelse af adkomst på en landbrugsejendom for personer, der ikke selv vil drive ejendommen og lade dennes drift være hovederhverv, og i forslagets punkt 2 er der rejst spørgsmål

om en begrænsning i adgangen for ikke-landmænd til at fradrage underskud ved landbrugsvirksomhed i anden indtægt.

Med hensyn til begge disse spørgsmål skal jeg bemærke, at den *landbokommission*, som blev nedsat for nylig, blandt sine opgaver har taget bl. a. spørgsmålene om jordlovgivningen, om ejendomsstørrelsen og om besiddelsesformer op til undersøgelse. Det må forventes, at kommissionen herunder vil drøfte de spørgsmål, som de ærede forslagsstillere her har peget på.

En begrænsning i adgangen for ikke-landmænd til at fradrage underskud ved landbrugsvirksomhed i anden indtægt har allerede været taget op til overvejelse i forbindelse med behandlingen af den senest gennemførte lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten. Som det fremgår af betænkningen fra folketingsudvalget vedrørende ligningsloven for skatteåret 1960-61, har man i udvalget drøftet mulighederne for at indføre en begrænsning i adgangen for ikke-landmænd til at fradrage underskud ved landbrugsvirksomhed samt — under hensyn til vanskeligheden ved at finde frem til regler, der kan praktiseres — muligheden for at give almindelige regler, altså gældende for alle skatteydere, om en vis begrænsning i retten til at fradrage underskud ved landbrugsvirksomhed i skatteyderens øvrige indtægt. Den daværende finansminister har givet udvalget tilsagn om inden fremsættelsen af forslag til ligningslov for skatteåret 1961-62 at lade foretage en undersøgelse af mulighederne for en praktisk løsning af spørgsmålet.“

Efter at *ordføreren for forslagsstillerne* havde fremsat en replicerende udtalelse, foretoges der på begæring af *Carl Petersen* (S) afstemning om forslaget's overgang til 2. behandling. Med 103 stemmer mod 5 (DK) vedtoges det at nægte sagen overgang til 2. behandling (1 grønlandsk medlem undlod at stemme).

Forslaget var dermed bortfaldet.

21. Forslag til folketingsbeslutning om ændringer i statsbanernes regnskabsaflæggelse, nedlæggelse af visse sidebaner m. v. (Af *Jørgen Jørgensen* (Ullerup), *Erik Eriksen*, *Holmberg*, *Sønderup*, *Poul Sørensen* og *Thestrup*). [A. sp. 1759].

Fremsat skriftligt $16\frac{1}{12}$ (F. sp. 1910). 1. beh. $14\frac{1}{1}$ (F. sp. 2158). Partiernes ordførere: Horn, Holmberg, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Morten Larsen, J. M. Pedersen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Horn, Andreas Hansen [formand], Poul Hansen (Grenå), Aage Knudsen, Evald Kristensen, M. Larsen (Kolding) (fra $15\frac{1}{3}$ Viola Nørlov), Søgaard, Morten Larsen [næstformand], J. M. Pedersen, Holmberg,

Alfred Bøgh, Henry Christensen, From (fra ¹⁰/₁ Ejnar Hansen), Sønderup, Jørgen Jørgensen (Ullerup) (fra ¹⁰/₂ Fanger), Baagø og Poul Thomsen).

Forslaget til folketingsbeslutning gik ud på følgende:

1) Folketinget beslutter at opfordre ministeren for offentlige arbejder til inden 1. april 1960 at fremlægge en sådan opstilling af statsbanernes regnskab og budget, at det heraf fremgår, hvilke indtægter og hvilke udgifter der kan tillægges de enkelte banestrækninger, således at tinget vil kunne få oplysning om — og tage stilling til:

- a) hvilke strækninger der giver overskud og således lader sig opretholde umiddelbart,
- b) hvilke strækninger der eventuelt vil kunne bringes i økonomisk balance, og
- c) hvilke strækninger det — uanset et driftsunderkud — af særlige grunde er nødvendigt eller hensigtsmæssigt at opretholde.

2) På denne baggrund beslutter folketetinget dernæst at opfordre ministeren for offentlige arbejder til at fremsætte lovforslag om nedlæggelse af sådanne øvrige strækninger, hvis driftsresultater gør nedlæggelse naturlig. Inden sådan nedlæggelse finder sted, bør dog udvalg sammensat af repræsentanter for statsbanerne, kommunerne samt de lokale erhvervsorganisationer rådspørges om de pågældende egenes fremtidige betjening med gods- og passagertransport.

3) Endelig opfordrer folketetinget ministeren for offentlige arbejder til, indtil en samlet plan for omfanget af statsbanernes fortsatte drift måtte foreligge, at udvise den største tilbageholdenhed med hensyn til nyansættelser af tjenestemænd ved banerne.

Ved fremsættelsen af forslaget til beslutning anførte *Jørgen Jørgensen* (Ullerup) som ordfører for forslagsstillerne bl. a.:

„Forslaget opfordrer ministeren for offentlige arbejder til inden 1. april 1960 at lade statsbanernes regnskabsmateriale og øvrige statistik bearbejde og offentliggøre på en sådan måde, at folketing og offentlighed kan bedømme, hvilke jernbanestrækninger der er underskudgivende, og hvilket tilskud staten yder til drift m. v. af hver enkelt strækning.

Endvidere opfordres ministeren ved forslaget til at fremsætte lovforslag om nedlæggelse af jernbanestrækninger, hvis driftsresultater ifølge opstillingen må forekomme så utilfredsstillende, at nedlæggelse skønnes rimelig. Hvor dette er tilfældet, opfordres ministeren til at drøfte den fremtidige trafikbetjening med repræsentanter for de forskellige lokale interesser.

Forslagsstillerne opfordrer endelig ministeren til at udvise den største tilbageholdenhed med hensyn til nyansættelser af tjenestemænd ved banerne. I de sidste 5 år er statsbanernes personale, uanset rationaliseringer, specielt inden for sikkerhedstjenesten, og uanset overgangen til enmandsbetjente diesellokomotiver, kun reduceret ganske ubetydeligt, nemlig fra 29 600 i 1954-55 til 28 150 i 1958-59. Heraf var henholdsvis 16 035 og 15 764 tjenestemænd, og der er da også i de senere år hvert år nyantaget ca. 600 tjenestemænd.

Som det fremgår af bemærkningerne til forslaget, har forslagsstillerne gennem en række beregninger søgt at danne sig et vist indtryk af underskuddets størrelse på enkelte af de tabgivende sidebanestrækninger. Sådanne beregninger har ikke kunnet foretages alene på grundlag af statsbanernes offentliggjorte talmateriale, og forslagsstillerne har derfor gennem ministeren for offentlige arbejder modtaget forskelligt materiale, for hvilket jeg benytter lejligheden til at takke den højtærede minister. Man er herved kommet til det resultat, at tre tilfældigt udvalgte banestrækninger i driftsåret 1958-59 eksklusive forrentning og afskrivning har givet et underskud på henholdsvis 1,2, 1,7 og 0,6 mill. kr.

Selv det fra ministeren modtagne materiale er imidlertid ikke helt fyldestgørende, og beregningerne er derfor behæftet med en vis usikkerhed. Jeg tror dog, at den højtærede minister vil anerkende, at forslagsstillerne, der ikke frit kan disponere over administrationens bistand og oplysninger, er ude af stand til at nå et nøjagtigere resultat end det her angivne. I øvrigt mener vi at have iagttaget den største forsigtighed under selve beregningerne, og det gælder også det samlede skøn, som anslår driftsunderskuddet på de 14 mest urentable sidebanestrækninger med en så vid margen som til mellem 15 og 25 mill. kr.

I de egne af landet, hvor transporten er blevet afviklet ved hjælp af private baner, har befolkningen affundet sig med den udvikling, der kan betegnes som „tilbage til vejene“. Kommunerne har truffet beslutninger om nedlæggelse af privatbaner, selv om staten yder et betydeligt tilskud til driften af disse. Slet den samme beslutsomhed er ikke blevet lagt for dagen i de egne, hvor det er DSB og dermed staten alene, der står for driften af urentable jernbanestrækninger. Det må derfor anses for fuldt rimeligt, at disse strækninger, hvis driftsøkonomi i mange tilfælde ikke er bedre end de nedlagte privatbanestrækningers, nu må dele skæbne med de

egne af landet, som privatbanerne hidtil har betjent. Det er helt naturligt, at DSB rationaliserer og moderniserer på alle de ruter, hvor der — så vidt man i dag kan skønne — fortsat vil være behov for at basere navnlig erhvervslivets transport på jernbanedriften. Men det kan ikke siges at være i pagt med udviklingen, at der skal gå 4-5 år imellem, at vi her i folketinget behandler forslag om at nedlægge strækninger, som befolkningen delvis, ja, næsten helt er holdt op med at benytte.“

Ministeren for offentlige arbejder belyste ved forslaget 1. behandling sin stilling til de rejste spørgsmål i en udførlig redegørelse. Han sluttede med sammenfattende at udtale, at der ikke var nogen uenighed mellem ham og forslagsstillerne om det principielle i det foreliggende forslag. „Om der er nogen uenighed med hensyn til den fremgangsmåde, der skal anvendes ved nedlæggelse af sidelinjer, kan vi sikkert få klaret ved denne debat og eventuelt i et senere udvalgsarbejde. Men én ting vil jeg gerne have lov til at understrege, og det er den, at vi ikke løser spørgsmålet om statsbanernes økonomi alene ved at nedlægge sidelinjer. Det er kun en meget begrænset del af opgaven, der løses herved. Det, som er det afgørende, og som jeg har været inde på både i dag og ved tidligere lejligheder, er en fortsættelse af den rationalisering og automatisering, som statsbanerne særlig i de sidste år har gennemført, og som har givet sig udslag i den stadige nedgang i driftsunderskuddet, således at det fra at være på 40,6 mill. kr. i regnskabsåret 1952-53, da en af de ærede forslagsstillere var trafikminister, nu er gået ned til i det sidst afsluttede regnskabsår at være på 22,5 mill. kr., og dette til trods for meget store stigninger både i priser og lønninger i disse år.“

Forslaget henvistes efter 1. behandling til et udvalg. Dette afgav ikke betænkning.

22. Forslag til folketingsbeslutning om statstilskud til nedsættelse af den amtskommunale beskatning og om omlægning af denne og den sognekommunale ejendomsbeskatning samt om foregelse af statens andel af folkepensionsudgifterne. (Af *Sønderup, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Erik Eriksen, Foged, Thisted Knudsen, Poul Møller, Niels Ravn, Poul Sørensen, Thestrup og H. C. Toft*). [A. sp. 3577].

Fremsat mundtligt $\frac{3}{4}$ (F. sp. 4913). 1. beh. $\frac{26}{4}$ (F. sp. 5150). Partiernes ordførere: Ove Hansen, Sønderup, H. C. Toft, Baunsgaard, Niels Andersen og Lynnerup Nielsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Ove Hansen, Holger Eriksen, Per

Hækkerup, Hans R. Knudsen [formand], Johs. E. Larsen, Peter Nielsen, Edel Saunte, Kirkegaard [næstformand], Niels Andersen, Sønderup, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Thisted Knudsen, H. C. Toft, Gottschalck-Hansen og Jørgen Jørgensen (Ullerup)).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende indhold:

Folketinget opfordrer regeringen til at udarbejde forslag til love om ydelse af et statstilskud på 100 mill. kr. til nedsættelse af den amtskommunale beskatning, om omlægning af den amtskommunale beskatning fra ejendomsbeskatning til indkomstbeskatning, om begrænsning i adgangen til at udskrive sognekommunal ejendomsskat samt om ændring af de gældende regler vedrørende fordeling af udgifterne til folkepension efter følgende retningslinjer:

I. Statstilskud til nedsættelse af den amtskommunale beskatning.

De gældende regler om statstilskud til regulering af den amtskommunale grundskyld for landbrugsejendomme og til nedsættelse af den amtskommunale ejendomsskyldpromille i Københavns amt ophæves og erstattes af en bestemmelse, hvorefter der årligt ydes amtskommunerne et statstilskud på 100 mill. kr. til en almindelig nedsættelse af den amtskommunale beskatning. Tilskuddet fordeles mellem amtskommunerne med halvdelen i forhold til indbyggertallet i de enkelte amtskommuner og med halvdelen i forhold til grundværdierne i amtskommunerne.

II. Omlægning af den amtskommunale beskatning.

For ejendomme, der tilhører personer med bopæl i vedkommende amtskommune, nedsættes de resterende amtskommunale ejendomsskatter i løbet af en 5-årig periode med $\frac{1}{5}$ hvert år således, at der fra og med det femte skatteår ikke opkræves amtskommunale ejendomsskatter af disse ejendomme. I overgangsperioden beregnes de amtskommunale ejendomsskatter på grundlag af værdierne ved den seneste vurdering forud for 12. almindelige vurdering.

For ejendomme, der tilhører personer med bopæl uden for

vedkommende amtskommune, kan amtsrådet vedtage at opkræve grundskyld med indtil 10 promille af grundværdien ved den seneste vurdering forud for 12. almindelige vurdering. Grundskyldpromillen for de pågældende ejendomme kan dog ikke fastsættes lavere end den promille, hvormed grundskylden i det pågældende skatteår opkræves af de øvrige ejendomme i amtskommunen, ligesom den amtskommunale grundskyld af den enkelte ejendom ikke kan overstige det beløb, der i skatteåret 1960-61 påhvilede den pågældende ejendom i amtskommunal grundskyld.

De beløb, der efter ydelsen af statstilskud og udskrivning af ejendomsskat efter de ovenfor angivne retningslinjer i øvrigt er fornødne til dækning af amtskommunernes udgifter, tilvejebringes ved udskrivning på indkomsterne.

Beskatningen af indkomsterne gennemføres derved, at den enkelte amtskommune udskriver på amtsrådskredsens kommuner. Udskrivningen fordeles på kommunerne i forhold til de samlede indkomstbeløb i hver enkelt kommune i det foregående skatteår. Den enkelte kommunes tilsvarende til amtskommunen udskrives på indkomsterne ved forhøjelse af kommunens lignings-, beskatnings- eller udskrivningsprocent, og forhøjelserne, der kaldes den amtskommunale lignings-, beskatnings- eller udskrivningsprocent, anføres særskilt i skattekvitteringen.

III. Begrænsning i adgangen til udskrivning af de sognekommunale ejendomsskatter.

De samlede sognekommunale ejendomsskatter for en ejendom kan for intet skatteår overstige det beløb, der i skatteåret 1960-61 påhvilede den pågældende ejendom som sognekommunal grundskyld og ejendomsskyld. Dette gælder dog ikke de af kommunerne i Københavns amtsrådskreds samt de af de i kommuneskattelovens § 9 a, stk. 1, b), nævnte øvrige sognekommuner, hvor grundskyldpromillen for skatteåret 1960-61 var under 25. I disse kommuner vil grundskyldpromillerne uanset det fastsatte ligningsforhold af kommunalbestyrelsen kunne forhøjes indtil 21 i det første skatteår, indtil 22 i det

andet skatteår, indtil 23 i det tredje skatteår, indtil 24 i det fjerde skatteår og indtil 25 i det femte skatteår i 5 års perioden.

De sognekommunale ejendomsskatter beregnes på grundlag af værdierne ved den seneste vurdering forud for 12. almindelige vurdering.

IV. Ændring af de gældende regler om fordeling af udgifterne til folkepension.

Den andel af folkepensionsudgifterne, der fordeles på landets kommuner ved mellemkommunal refusion, nedsættes over en 5-årig periode i alt med $\frac{1}{3}$, således at andelen i hvert af de 5 år nedsættes med $\frac{1}{15}$. Den andel af folkepensionsudgifterne, der er genstand for direkte statsrefusion, forøges i løbet af den 5-årige periode tilsvarende.

Forslaget var ifølge de bemærkninger, der ledsagede det, „et led i den skatte- og udgiftsreform, som forslagsstillerne har fremsat i form af en række forslag til folketingsbeslutning m. v. Det foreliggende forslag har til formål:

1) at modernisere beskatningsgrundlaget i landkommunerne således, at udskrivningen på fast ejendom begrænses,

2) at nedsætte den samlede kommunale skatteudskrivning.

Skattenedsættelsen foreslås gennemført på den måde, at en del af de midler, der ellers skulle anvendes til en nedsættelse af statskatterne, i stedet for ydes som tilskud til kommunerne, således at disse bliver i stand til at nedsætte deres skatteudskrivning med et tilsvarende beløb. De øgede tilskud skal efter forslaget ydes efter „faste kriterier“ — uafhængigt af de enkelte kommuners faktiske udgifter.“

Ved sagens 1. behandling erklærede *indenrigsministeren*, at han ikke kunne gå ind for forslaget som sådant, men at det berørte nogle betydningsfulde problemer, som vel var værd at drøfte, hvilket ministeren nærmere kom ind på i en udførlig redegørelse.

Forslaget blev i det hele taget gjort til genstand for en ret indgående forhandling og derefter henvist til et udvalg. Dette afgav ikke betænkning.

23. Forslag til folketingsbeslutning om indkomst-, formue- og ejendomsskat til staten. (Af Poul Møller, Foged, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Erik Eriksen, Fanger, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Sønderup, Erna Sørensen, Poul Sørensen og Thestrup). [A. sp. 2935].

Fremsat mundtligt $\frac{1}{2}$ (F. sp. 2783). 1. beh. $\frac{18}{2}$ (F. sp. 3101). Partiernes ordførere: Hans R. Knudsen, Foged, Poul Møller, Baunsgaard, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Hans R. Knudsen, Holger Eriksen [formand], Ove Hansen, Per Hækkerup, Johs. E. Larsen, Peter Nielsen, Edel Saunte, Baunsgaard [næstformand], Niels Andersen, Foged, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Sønderup (fra $\frac{3}{3}$ Erik Eriksen), Poul Møller, H. K. Sørensen og Poul Sørensen).

Forslaget til folketingsbeslutning gik ud på følgende:

Folketinget opfordrer regeringen til at udarbejde forslag til ændringer i de gældende skattelove efter følgende retningslinjer:

I. Om opsparing og forudbetaling af skat m. v.

De gældende fradrag, som skatteyderne kan foretage ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst — herunder retten til fradrag for erlagte, forfaldne personlige skatter til stat, kommune og kirke — bevares med følgende ændringer:

- a) Retten til fradrag for betalte skatter udvides til også at gælde forudbetalte, pålignede, men endnu ikke forfaldne skatter. Den gældende lov om lempelse i beskatningen af merindtægt bortfalder.
- b) Fradraget i loven af 28. maj 1958 om beskatningen af renteforsikringer m. v. for udgifter til syge- og livsforsikring m. v. samt for indskud på kapitalbindingskonti og lignende ordninger forhøjes til 1 500 kr. for såvel forsørgere som andre skatteydere. De på indskudskonti indsatte beløb skal som hidtil være spærret i 5 år, men kan dog frigives forinden, såfremt det dokumenteres, at beløbet skal bruges i forbindelse med
 - 1) etablering af selvstændig erhvervsvirksomhed,
 - 2) erhvervelse af egen bolig,
 - 3) indskud i lejlighed,
 - 4) køb af andelsbevis i lejlighed,
 - 5) bosætning ved ægteskabs indgåelse,
 - 6) faglig uddannelse, studieformål o. lign.

Der skal endvidere være adgang til inden 5 års periodens udløb at anvende spærrede midler til køb af aktier og obligationer o. lign., men over de anskaffede værdipapirer kan der ikke disponeres før den omtalte 5 års periodes udløb.

- c) I en periode af 5 år efter at have etableret sig i selvstændig bedrift kan en skatteyder skattefrit afdrage indtil 1 500 kr. årlig på den ved etableringen stiftede gæld.

II. Om fradrag efter forsørgerforhold og børnefradrag m. v.

- a) Da et beløb svarende til eksistensminimet ikke bør beskattes, er 5 000 kr. af forsørgeres og 2 500 kr. af andre skatteyderes skattepligtige indkomst fritaget for skat. Fradraget er indarbejdet i den under afsnit III foreslåede skala, således at beløb af de nævnte størrelser går fri for skat.
- b) For børn under 18 år, som skatteyderen er sambeskattet med, ydes der et fradrag i den skattepligtige indkomst på 1 000 kr. for det første og 1 250 kr. for hvert efterfølgende barn.
- c) Det nugældende fradrag i ligningslovens § 23 i forbindelse med hustrus indkomst ved selvstændig virksomhed eller ved arbejde for fremmede bortfalder.
- d) For børn, adoptiv- og plejebørn, der er fyldt 18 år og ramt af kronisk sygdom, invaliditet eller lignende, og for andre personer, såsom den skattepligtiges eller dennes hustrus forældre eller søskende, kan fradrages 1 000 kr., såfremt den pågældende bor hos den skattepligtige og i det væsentlige forsørges af denne.

III. Om indkomstskattens beregning.

1) Efter at den selvangivne indkomst er reduceret med de i afsnit II nævnte fradrag, beregnes indkomstskatten til staten efter nedenstående skala.

Forinden skatten beregnes for sambeskattede ægtefæller, deles den således fremkomne indkomst — hvad enten den er tjent af den ene af ægtefællerne eller begge i forening — i to lige store dele. Skatten beregnes for hver halvdel af indkomsten,

hvorefter de fremkomne skattebeløb sammenlægges (delings-systemet).

Enlige skatteydere, der har forsørgerpligt over for børn, beskattes efter samme princip som ægtefæller (delingssystemet).

For andre skatteydere — ikke-forsørgere — reduceres den skattepligtige indkomst med 20 pct., dog højst 5 000 kr., inden skatten beregnes.

Såfremt indkomsten — reduceret som foran anført — udgør

under 2 500 kr. svares..	0 kr.
over 2 500 - — ..	0 - af 2 500 kr. og 16 pct. af resten
— 7 500 - — ..	800 - - 7 500 - - 40 - - —
— 10 000 - — ..	1 800 - - 10 000 - - 50 - - —
— 12 500 - — ..	3 050 - - 12 500 - - 60 - - —
— 20 000 - — ..	7 550 - - 20 000 - - 70 - - —
— 40 000 - — ..	21 550 - - 40 000 - - 80 - - —

2) For skattepligtige, der er berettiget til børnefradrag, og hvis indkomst, beregnet som nedenfor anført, ikke overstiger nedennævnte grænser, foretages reduktion i den beregnede skat. Hvis reduktionsbeløbet overstiger skattetilsvaret, udbetales det overskydende beløb kontant.

Reduktionsbeløbet bestemmes af den skattepligtige indkomsts størrelse, efter at denne er formindsket med børnefradrag, men inden den for forsørgere fastsatte deling af indkomsten sker. Skattereduktionen for børn ydes da med følgende beløb, idet områderne A, B og C svarer til de i den gældende ligningslov fastsatte:

Indkomst	Reduktionen udgør i området		
	A	B	C
under 5 000 kr.....	240	210	190
5 000—5 999 -	220	190	170
6 000—6 999 -	200	170	150
7 000—7 999 -	180	150	130
8 000—8 999 -	150	120	100
9 000—9 999 -	120	90	70
10 000—10 999 -	100	70	50
11 000—11 999 -	80	50	30

For skatteydere med indkomster — beregnet som foran anført — under 6 000 kr. ydes reduktion for hvert barn. Er

skatteyderens indkomst mellem 6 000 og 8 999 kr., ydes reduktion for hvert barn ud over det første, og for indkomster mellem 9 000 og 11 999 kr. ydes reduktion for hvert barn ud over to børn. Er indkomsten 12 000 kr. eller derover, bortfalder reduktionen.

IV. Om ophævelse af ungdomsskatten.

Loven af 7. juni 1958 om en tillægsskat på unge ikke-forsørgere, der ikke præsterer indskud på særlige opsparingskonti, ophæves.

V. Om beskatning ved overgang til pensionsindtægt m. v.

Der udarbejdes regler, hvorefter skatteydere, der på grund af alder opgiver stilling eller erhverv, beskattes på basis af deres fremtidige indkomst i det tidsrum, der hengår, indtil de efter de sædvalige regler bliver skatteansat af deres pensions- eller lignende indkomst.

VI. Om nedsættelse af formueskatten.

Formueskatten udskrives efter nedenstående skala:

Af en formue på under 100 000 kr. svares 0 kr.

Af 100 000 kr., men ikke over 200 000 kr. svares 100 kr. af 100 000 + 10 % af resten	
ov. 200 000 - — — — 600 000 - - 1 100 - - 200 000 + 15 - - —	
- 600 000 - — — — 1 000 000 - - 7 100 - - 400 000 + 20 - - —	
- 1 000 000 - - - - - 15 100 - - 1 000 000 + 23 - - —	

VII. Om ejendomsskatterne til staten.

De på fast ejendom hvilende grund- og bygningsskatter til staten ophæves.

Hensigten med forslaget var ifølge de bemærkninger, der ledsagede det:

1) at dæmpe den stadige vækst i statens udskrivning af direkte skatter, således at borgerne får større rådighed over deres egne indkomster, og i forbindelse hermed:

2) at gennemføre en reform for udskrivningen af direkte skatter til staten, hvorved a) øget arbejdslyst og større initiativ fremmes gennem overgang fra progressiv til proportional beskatning for det store flertal af landets skatteydere, b) det nuværende uforholdsmæssigt høje skatteniveau, navnlig for mellemindkomsterne, nedsættes, c) sambeskatningens uheldigste virkninger fjernes og d) et bredt grundlag for befolkningens opsparing tilvejebringes.

Forslaget fremsattes på forslagsstillernes vegne af *Poul Møller* (KF), der bl. a. udtalte:

„Statsindtægten vil, hvis vore forslag gennemføres, falde med i alt 661,5 mill. kr. i forhold til en uændret skatteudskrivning for finansåret 1960-61, eller med et beløb, der stort set svarer til den forventede indkomststigning. Heraf falder ca. 515 mill. kr. på indkomst- og formuebeskatningen og 96,5 mill. kr. på ejendomsskatterne til staten, hvortil kommer, at vi i det udvalg, der behandler beskatningen af aktieselskaber, vil søge at få selskabsskatten reduceret med et beløb på omkring 50 mill. kr. Ud over dette arbejder de to partier med en afvikling af den amtskommunale ejendomsbeskatning og en begrænsning af den sognekommunale ejendomsbeskatning. Forslag herom vil fremkomme senere.“

Forslaget tilsigtede en fastlåsning af statens indtægter på det nuværende niveau. Samtidig lagde de to partier, der stod bag forslaget, „megen vægt på at anvise besparelser til delvis dækning af den foreslåede skattereduktion. Igennem de forslag, der allerede er fremsat, og igennem forslag, der vil fremkomme, vil statens udgifter til udlån, anlægsarbejder og civile udgifter blive foreslået nedsat med et beløb på 300—400 mill. kr. I denne forbindelse kan jeg oplyse, at de to partier i den nærmeste fremtid vil fremsætte forslag om ændring af de midlertidige rentelepsele og af lovgivningen om husejetilskud.

Det har ikke blot været forslagsstillernes formål at nå frem til en reduktion af den høje beskatning. Det har tillige været vor hensigt i forbindelse med de muligheder, som den statsfinansielle situation indebærer, at søge gennemført en reform af den direkte beskatning til staten. Målet har herved været for det første at fremme arbejdslyst og initiativ ved at fjerne progressionen i statskatten så langt som muligt. Forslaget medfører, at 90 pct. eller 1,8 millioner skatteborgere i fremtiden fritages for progressiv statsindkomstskat. Det er samtidig lykkedes at nedsætte den faste skatteprocent til 16 pct., hvilket vil sige, at indtægter efter fradrag på 5 000 kr. for ægtepar plus de foreslåede børnefradrag og 2 500 kr. for enlige kun skal betale 16 pct. i statskat, indtil deres indkomst overstiger progressionsgrænsen, der for ægtefæller uden børn indtræder ved en skattepligtig indkomst på 15 000 kr.“

Finansministeren tog ved l. behandling afstand fra forslaget, idet han ikke fandt den foreslåede store skattelettelse forsvarlig og savnede anvisning på, hvordan de betydelige besparelser, som forudsattes gennemført, skulle kunne opnås. Han sluttede sin stillingtagen til forslaget således:

„Jeg mener, at der som helhed tiltrænges mange supplerende oplysninger om enkeltheder i forslaget, før man kan foretage en samlet og endelig bedømmelse af det. Det er mit håb, at allerede

første behandling i dag kan bidrage hertil. Mange beregninger må også foretages, således at forslaget virkninger kan foreligge klart for befolkningen, og jeg går ud fra, at forslagsstillerne deler ønsket herom. Alt i alt vil forslaget vedrørende indkomstkatten betyde en skattenedsættelse på 475 mill. kr. til ca. 1,5 million skatteydere eller i gennemsnit godt 300 kr. pr. skatteyder. For det store flertal af skatteydere — de 90 pct., som falder ind under den såkaldte proportionalsskat — bliver skattelettelsen dog næppe meget over 200 kr. i gennemsnit. For den enkelte skatteyder vil virkningen ganske afhænge af de nærmere omstændigheder med hensyn til indkomst, hustruindtægt og børneantal. Hvis mange ved at se på forslagets tabeller når til større beløb, kan det kun betyde, at andre får mindre nedsættelser eller endog som nævnt skatteforhøjelser. Mere sikkert ligger det for de større indtægter på over en snes tusinde kroner. Den gennemsnitlige skattenedsættelse vil for disse skatteydere andrage et par tusinde kroner pr. skatteyder, hvortil kommer, at det vel bliver de samme skatteydere, som stort set får gavn af de foreslåede nedsættelser af formue- og selskabsskatterne, således at der snarere bliver tale om et gennemsnitligt beløb på henimod 3 000 kr. Da de fleste af disse skatteydere vel også vil drage nytte af den værdistigning på faste ejendomme, som ejendomsskatternes bortfald vil betyde, kan man jo ikke undre sig over, at de små hundredtusinde skatteydere, som tjener mest her i landet, ser med nogen tilfredshed på forslaget. Derimod er det jo et spørgsmål, hvorledes den øvrige befolkning vil bedømme den måde, hvorpå det konservative folkeparti og det liberale venstre vil løse det, som ordføreren for forslagsstillerne, det ærede medlem hr. Poul Møller, ved fremsættelsen kaldte vor tids største sociale problem.“

Under den efterfølgende debat blev finansministerens synspunkter imødegået af ordførerne for de forslagsstillende partier, mens de øvrige ordførere gik imod forslaget.

Thorvald Kristensen, der lige var udtrådt af venstres folketingsgruppe, vendte sig ligeledes mod forslaget, som han hverken i teknisk henseende eller med hensyn til dets økonomiske rækkevidde kunne tiltræde. Han håbede, at regeringen kunne modstå fristelsen til at konkurrere med oppositionen om skattelettelse. Hvad der tiltrængtes, var en liberal finanspolitik. „Det er ønskeligt at få reduceret den direkte beskatning i det omfang, hvori det er muligt, når balancen i samfundet skal bevares, og derfor må det modsvares af besparelser i langt højere grad i forhold til skattelettelserne, end det her er sket. Der må være mere balance mellem besparelse og skattelettelse, sådan som jeg fremhævede det i min finanslovtale i december, og sådan som jeg forsøgte at få det gennemført, da venstre og det konservative folkeparti havde drøftelser om de samme problemer for et års tid siden. Jeg tror, det ville have været klogt at følge denne tankegang også rent politisk, fordi det altid er betænkeligt som opposition at

foreslå noget, som man kan få vanskeligheder med, når man bliver regeringsparti.“

Forslaget til folketingsbeslutning henvistes efter forhandlingens slutning til behandling i et folketingsudvalg. Dette afgav ikke betænkning.

24. Forslag til folketingsbeslutning om frigivelse af 10 000 lejligheder af de almennyttige boligselskabers planlagte byggeri. (Af *Alfred Jensen, Ragnhild Andersen, Fuglsang, Lynnerup Nielsen og Petra Petersen*). [A. sp. 2919].

Fremsat skriftligt $\frac{5}{2}$ (F. sp. 2772). 1. beh. $\frac{17}{3}$ (F. sp. 4115). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, Lorentzen, Thestrup, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til samme udvalg som forslag til folketingsbeslutning om forhøjelse af terminsydelserne vedrørende lån ydet i henhold til byggestøttelovene af 1938, 1941 og 1946 (se nærmest efterfølgende sag).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget opfordrer boligministeren til at modvirke det private byggeris udnyttelse af lejerne ved at frigive 10 000 lejligheder af de almennyttige boligselskabers planlagte byggeri i overensstemmelse med forpligtelsen ifølge boligstøtteloven til at tilvejebringe en boligbestand af en sådan størrelse og med en sådan husleje, at de boligsøgende får en rimelig mulighed for at skaffe sig en efter deres økonomi og familieforhold passende bolig.

Ved fremsættelsen af forslaget begrundede *Alfred Jensen* (DK) som ordfører for forslagsstillerne nærmere dette og udtalte derefter: „Der kan ikke herske tvivl om, at ministeren har de fornødne beføjelser til at sikre en fortsættelse af det sociale boligbyggeri og begrænse spekulanternes dominerende indflydelse.

Det er på denne baggrund, at vi foreslår, at tinget skal opfordre ministeren til at frigive 10 000 lejligheder af det planlagte byggeri.

En sådan foranstaltning betyder ikke, at der er skabt betryggende forhold for byggeriet. Andre og mere omfattende ændringer i boligstøtteloven er nødvendige for at sikre plan i byggeriet og forhindre spekulation i boligbyggeriet.

Det er imidlertid af største vigtighed, at der sker en ændring i lovens administration, så der ikke sker større afbræk i det sociale byggeri, end der alt er sket.“

Ved forslaget's 1. behandling udtalte *økonomiministeren* herom på boligministerens vegne, at igangsættelsesstoppet forhåbentlig vil have til følge, at vi i løbet af nogen tid, efterhånden som det igangværende byggeri færdiggøres og igangsættelsesstoppet lempes, vil kunne få oversigt over, hvorledes mulighederne for de forskellige byggeformer bliver. På grundlag heraf vil regeringen, som jeg også sagde i går, tilstræbe en fornuftig balance i byggeriet.

I regeringen overvejes hele dette problemkompleks, og på denne baggrund ville jeg egentlig finde det rimeligt, om forslagsstillerne trak forslaget tilbage og afventede resultatet af regeringens overvejelser. Såfremt forslagsstillerne ikke er rede hertil, ville jeg for mit vedkommende finde det rigtigst, at folketinget henviste forslaget til nærmere drøftelse i et udvalg.

Det udvalg, hvortil forslaget — sammen med et par andre private boligforslag — henvistes, afgav ikke betænkning.

25. Forslag til folketingsbeslutning om forhøjelse af terminsydelserne vedrørende lån ydet i henhold til byggestøttelovene af 1938, 1941 og 1946. (Af *Lorentzen, Erik Eriksen, Asger Jensen, Axel Kristensen, Poul Møller, Paabøl, Sønderup, Erna Sørensen, Poul Sørensen* og *Thestrup*). [A. sp. 2965].

Fremsat skriftligt $10\frac{1}{2}$ (F. sp. 2835). 1. beh. $17\frac{1}{3}$ (F. sp. 4115). Partiernes ordførere: Carl P. Jensen, Lorentzen, Thestrup, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Niels Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Carl P. Jensen (fra $\frac{1}{4}$ Viola Nørlov), Einer-Jensen [formand], Poul Hansen (Svendborg) (fra $\frac{23}{3}$ Retoft), Horn. Per Hækkerup, Mørk, Axel Ivan Pedersen, Kirsten Gloerfelt-Tarp [næstformand], Niels Andersen, Lorentzen, Henry Christensen, N. Chr. Christensen, Axel Kristensen, Paabøl, Thestrup, Adolph Sørensen og Erna Sørensen).

Forslaget til folketingsbeslutning gik ud på følgende:

Folketinget opfordrer boligministeren til ved et cirkulære at træffe foranstaltninger til, at terminsydelserne for lån ydet i henhold til boliglovene af 1938, 1941 og 1946 administrativt forhøjes, hvor lempelsernes varighed ikke er lovbestemt, men afhængig af et administrativt skøn, efter følgende retningslinjer, idet der bortses fra de lånekategorier, der er holdt uden

for boligministeriets cirkulære af 18. juni 1957 (parcelbyggeri til mindrebemidlede m. v.)

1. for lån ydet i henhold til 1938- og 1941-loven: til den i loven fastsatte fulde normalydelse, $5\frac{1}{2}$ pct. af lånets hovedstol, hvoraf $4\frac{1}{2}$ pct. p. a. er rente,
2. for lån ydet i henhold til 1946-loven, hvor den pågældende ejendom er taget i brug før 31. december 1947: til den i loven fastsatte fulde normalydelse, $4\frac{1}{2}$ pct. p. a., hvoraf $3\frac{1}{2}$ pct. er rente,
3. for lån i henhold til 1946-loven, hvor den pågældende ejendom er taget i brug i perioden 1. januar 1948-31. december 1950: med 1 pct. over den ydelse, der i øjeblikket erlægges i henhold til boligministeriets cirkulære af 18. juni 1957,
4. for lån i henhold til 1946-loven, hvor den pågældende ejendom er taget i brug efter 1. januar 1951: med 1 pct. over den ydelse, der i øjeblikket erlægges i henhold til boligministeriets cirkulære af 18. juni 1957.

I forbindelse med foranstående opfordres boligministeren til at ophæve den i det ovennævnte cirkulære indsatte bestemmelse om begrænsning af ydelsesforhøjelsen til 3 kr. pr. m² bruttoetageareal og til at fastsætte, at ydelsesforhøjelsen fortrinsvis lægges på renten.

Som begrundelse herfor anførtes i bemærkningerne til forslaget: „Efter boliglovene af 1938 og 1941 er normalydelsen af de i henhold til disse love ydede lån $5\frac{1}{2}$ pct. p. a., hvoraf $4\frac{1}{2}$ pct. er rente, og efter boligloven af 1946 er normalydelsen $4\frac{1}{2}$ pct. p. a., hvoraf $3\frac{1}{2}$ pct. er rente.

De årlige ydelser af statslånene er med hjemmel i de omhandlede love administrativt nedsat i forhold til de i lovene fastsatte normalydelse. Nedsættelserne er i almindelighed for byggeri, der er påbegyndt efter 20. februar 1942, givet for et tidsrum af 20 år fra lånenes udbetaling, idet det dog i bestemmelserne er anført, at ydelsesnedsættelserne til enhver tid kan ophæves med virkning for fremtiden, hvis ejendommens økonomi forbedres eller kan forbedres ved omprioritering, eller ændrede forhold for byggeriet taler derfor. Forbehold er i overensstemmelse hermed taget i de vedrørende de enkelte lån udfærdigede pantebreve.

Ved boligministeriets cirkulære af 18. juni 1957 er ydelsesnedsættelserne for statslån, der er bevilget før 28. november 1950, helt

eller delvis ophævet. Som følge af de ændrede forhold på lånemarkedet og som følge af prisudviklingen inden for byggeriet må det være berettiget nu yderligere at begrænse de administrativt meddelte ydelsesnedsættelser.

Ydelserne foreslås derfor forhøjet med maksimalt 1 pct., fortrinsvis ved en forhøjelse af renten.

I 1954 gik man over til at yde statsstøtten til byggeriet i form af driftstilskud (kvadratmetertilskud) i stedet for rentelepelse. Nærværende forslag vedrører kun de indtil dette tidsrum ydede lån.

En forhøjelse af de administrativt nedsatte ydelser som foreslået vil ifølge den som bilag optrykte oversigt, som forslagsstillerne har indhentet i boligministeriet, medføre en besparelse for statskassen på i alt 30 330 600 kr.“

Ved forslagets 1. behandling udtalte *økonomiministeren* på den sygemeldte boligministers vegne bl. a. følgende om de foreslåede foranstaltningers rækkevidde og regeringens stilling hertil:

„Det byggeri, som vil blive berørt af forslaget, omfatter henved 150 000 lejligheder, og det vil altså sige, at ca. 150 000 familier vil få en husleje-forhøjelse. Denne forhøjelse vil selvfølgelig først og fremmest ramme jævne befolkningskredse, idet godt 100 000 af disse lejligheder er opført som socialt byggeri og godt 40 000 som privat, støttet byggeri. I disse tal indgår ikke parcelhusbyggeriet for mindrebede, idet dette byggeri jo er holdt uden for forslaget.

De husleje-forhøjelser, der vil blive tale om, hvis forslaget skulle gennemføres, varierer naturligvis en del. I det ældre støttede byggeri er statslånene forholdsvis små, og dette byggeri fik også i 1957 de største forhøjelser. Her betyder en forhøjelse til maksimumsydelsen en huslestigning på omkring 70 kr. om året for en gennemsnitslejlighed i det private byggeri og fra 65 til 120 kr. i det sociale byggeri. I det seneste byggeri med ydelseslepelse vil der derimod blive tale om betydelig større tal: i privat byggeri vil stigningen andrage fra 250 til 315 kr. pr. lejlighed og i det sociale byggeri fra 275 til 325 kr. Jeg understreger, at de tal, jeg her har nævnt, er gennemsnitstal for de forskellige grupper; inden for grupperne kan der forekomme variationer alt efter lejlighedernes og statslånenes størrelse i de enkelte tilfælde. For de enkelte familier, der skal skaffe plads på budgettet, er det således ikke småpenge, der er tale om, og det forekommer mig, at de beløb, som jeg har trukket frem her til illustration af størrelsesordenen, må give anledning til eftertanke og overvejelse.

Disse og andre spørgsmål må selvfølgelig søges nærmere klarlagt, og jeg kan tilsiige boligministeriets medvirken hertil under den udvalgsbehandling, som jeg går ud fra man vil ønske.“

Det udvalg, der fik sagen til behandling, afgav ikke betænkning.

26. Forslag til folketingsbeslutning angående ophævelse af lov om egnsudvikling. (Af *Lorentzen, Henry Christensen, Erik Eriksen, Fanger, Poul Møller, Sønderup, Poul Sørensen og Thestrup*). [A. sp. 3239].

Fremsat mundtligt $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3786). 1. beh. $\frac{17}{3}$ (F. sp. 4180). Partiernes ordførere: Peter Nielsen, Lorentzen, Fanger, A. C. Normann, Kristian Kristensen og Alfred Jensen. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Peter Nielsen, Per Hækkerup [formand], Lars P. Jensen (fra $\frac{18}{5}$ Poul Nilsson), Lund Jensen, Th. Mikkelsen, Peter Ravn, Hans Rasmussen, A. C. Normann [næstformand], Kristian Kristensen, Lorentzen, Damsgaard, Ejnar Hansen, Skov Jørgensen, Foged, Fanger, Ole Bjørn Kraft og H. K. Sørensen). Beretning (B. sp. 1675) afgivet $\frac{3}{10}$.

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget opfordrer handelsministeren til at fremsætte lovforslag om ophævelse af lov nr. 211 af 16. juni 1958 om egnsudvikling.

Det var ledsaget af nogle bemærkninger, hvori det hedder:

„Det fremgår af beretning for året 1958-59 afgivet af egnsudviklingsrådet, at der for hvert af finansårene 1958-59 og 1959-60 er tilvejebragt finansiell hjemmel for ydelse af lån eller garanti for lån inden for et beløb af 50 mill. kr. samt for udgifter i forbindelse med projektering m. v. til et beløb af 5 mill. kr. I tidsrummet fra egnsudviklingsrådets nedsættelse den 20. august 1958 til 1. september 1959 har handelsministeren i 24 tilfælde efter rådets indstilling givet statsgaranti til et samlet beløb af 16 864 000 kr., hvoraf et beløb på 6 mill. kr. ikke vil blive aktuelt, i hvert fald ikke for tiden. I 28 tilfælde har rådet ikke kunnet afgive positiv indstilling om ansøgt finansieringsbistand. Forslagsstillerne har den opfattelse, at det vil være en naturlig sparebestræbelse fra statens side, at loven bliver ophævet. Hertil kommer, at loven efter vor opfattelse kan virke direkte skadelig, idet den fremkalder en falsk forestilling om, at et sundt og konkurrencefygtigt erhvervsliv kan ophjælpes væsentligt ved statens medvirken i form af lån eller garantier. Det skal ikke bestrides, at der kan tænkes at forekomme ekstraordinære opgaver, f. eks. boring efter salt og kali, hvortil statens medvirken er naturlig, men der må da henvises til, at der i hvert tilfælde må fremsættes lovforslag herom, således at landets borgere kan få kendskab til den pågældende opgave.“

Forslaget blev ved fremsættelsen nærmere begrundet af *Lorent-*

zen (V), der som ordfører for forslagsstillerne anbefalede det til velvillig behandling.

Ved 1. behandling afvistes forslaget af *handelsministeren*, der efter at have givet en udførlig redegørelse for egnsudviklingslovens administration og hidtidige virksomhed udtalte:

„Det forekommer mig, at de konklusioner, man kan drage af det, der er sket indtil nu, er så gunstige, at de tyder på, at der er al mulig grund til at fortsætte og udbygge denne virksomhed, og at man, når forsøgsperioden er udløbet, bør effektivisere denne lovgivning. Den virksomhed, der her drives, må ses som et enkelt, omend ikke uvigtigt led i regeringens bestræbelser for at ophjælpe de industrielt mindre udviklede dele af landet. Der er en forbindelse mellem egnsudviklingsarbejdet og planerne om havnen ved Høstholm og havnen på Rømø. Ved fordelingen af skolerne til videre uddannelse o. lign. vil man søge så langt gørligt at drage de tyndt befolkede dele ind, således at disse egne befolkning kan få rimelig andel i de offentlige skoler. Alt sammen er det et led i bestræbelserne for på rimelig måde at gøre forskellene mellem landets forskellige dele mindre, end de er i dag.“

Forslaget til beslutning henvistes efter 1. behandling til et udvalg. Dette afgav ikke betænkning.

27. Forslag til folketingsbeslutning om besparelser i udenrigsministeriets administrationsomkostninger. (Af *Ninn-Hansen, Henry Christensen, Erik Eriksen, Per Federspiel, Poul Møller, Sønderup, Poul Sørensen* og *Thestrup*). [A. sp. 3437].

Fremsat mundtligt $11\frac{1}{3}$ (F. sp. 3919). 1. beh. $\frac{3}{4}$ (F. sp. 4923). Partiernes ordførere: Alsing Andersen, Henry L. W. Jensen, Ninn-Hansen, Lannung, Niels Andersen og Fuglsang. Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Victor Gram (fra $\frac{10}{5}$ Alsing Andersen), Holger Eriksen, Per Hækkerup [formand], Frode Jakobsen, Hans R. Knudsen, Kolbjørn, Carl Petersen, Lannung [næstformand], Niels Andersen, Henry L. W. Jensen, Henry Christensen, Damsgaard, Per Federspiel, Helga Pederesen, Ninn-Hansen, Gottschalck-Hansen og Marie Antoinette von Lowzow).

Forslaget til folketingsbeslutning gik ud på at opfordre udenrigsministeren til at træffe foranstaltninger til gennem-

førelse af følgende besparelser i udenrigsministeriets administrationsomkostninger:

I. Vedrørende den diplomatiske repræsentation.

a) Nedlæggelse af ambassadørstillingerne i Sverige, Norge og Island, b) Sammenlægning af ambassadørstillingerne ved OEEC-missionen, NATO-missionen og i Frankrig til én ambassadørstilling, c) Sammenlægning af de to ambassadørstillinger i Beneluxlandene til én ambassadørstilling, d) Nedlæggelse af ambassadørstillingen ved FN-missionen, e) Nedlæggelse af stillingen som chargé d'affaires i Østrig, f) Nedlæggelse af generalkonsulatet i Storbritannien, g) Nedlæggelse af stillingerne som handelsrådgivere i Vesttyskland og Frankrig og som økonomisk rådgiver i USA samt nedlæggelse af konsulstillinger i USA, h) Nedlæggelse af stillinger som presseattachéer i Norge og Sverige og stillingerne som assisterende presseattachéer i Storbritannien og Frankrig og i) Reduktioner i medhjælpsudgifterne ved de diplomatiske repræsentationer i Sverige, Norge, Island, Finland, Frankrig, Vesttyskland, Beneluxlandene, Østrig, Italien, Spanien, Czekoslovakiet og USA (anslået besparelse 2,7 mill. kr.).

II. Vedrørende udetillæggene.

Ændring af beregningsgrundlaget for udetillæggene, således at den samlede udgiftssum reduceres mest muligt (anslået besparelse 1 mill. kr)

III. Vedrørende centraladministrationen.

Nedsættelse af de nuværende udgifter ved udenrigsministeriets centraladministration med ca. 10 pct., bl. a. ved bortfald af visse ikke normerede stillinger og ved reduktion af personale m. v. i udenrigsministeriets pressebureau (anslået besparelse 0,7 mill. kr.).

IV. Vedrørende flytningsudgifter m. v.

Begrænsning i antallet af omflytninger inden for udenrigstjenesten samt større tilbageholdenhed med hensyn til Danmarks repræsentation ved internationale konferencer, specielt ved FNs og OEECs møder (anslået besparelse 0,6 mill. kr.).

Forslaget fremsattes på forslagsstillernes vegne af *Ninn-Hansen* (KF), der anførte, at udgifterne til udenrigsministeriet efter finansloven for 1960-61 andrager 56,6 mill. kr., og at man ved de foreslåede foranstaltninger mente at kunne få dem nedbragt med 5 mill. kr. Det var samtidig forslagsstillernes formål „at fremme den forenkling af udenrigstjenesten, som de nye former for diplomatisk samkvem mellem landene har gjort naturlig. Såvel det nære nordiske samarbejde som de europæiske markedsdannelse har bevirket, at flere af de funktioner, der tidligere var henlagt til den diplomatiske repræsentation, nu varetages af andre organer. Handelsforhandlinger føres i stort omfang af specielt udsendte delegationer og ikke af den stedlige diplomatiske repræsentation.“

Forslaget tilsigtede ikke nogen fastlæggelse af udenrigstjenestens fremtidige rammer, idet man var „bekendt med, at en kommission behandler det meget vigtige spørgsmål om, hvordan Danmark kan opnå den mest effektive udenrigstjeneste og dermed støtte bestræbelserne for at finde nye markeder. Nærværende forslag har alene til formål at opnå besparelser på de områder af udenrigstjenesten, hvor en forenkling og rationalisering er en naturlig følge af den udvikling, der har fundet sted.“

Udenrigsministeren var enig med forslagsstillerne om det ønskelige i at spare ikke nødvendige udgifter på udenrigstjenestens område. „At det forholder sig sådan, fremgik allerede af min redegørelse den 19. februar i tinget. En gennemgang af de ærede medlemmers forslag punkt for punkt vil vise, at en del af de skitserede besparelser allerede er stillet i udsigt. Det gælder nedlæggelsen af posten som selvstændig OEEC-ambassadør i Paris, og det gælder nedlæggelsen af generalkonsulatet i London. De to forslagspartier kan heller ikke være uvidende om, at regeringen har nedsat en kommission til reform af udenrigstjenesten, og at denne kommission er i fuld gang med en dybtgående undersøgelse af sparemulighederne. Spørgsmålet om en ny og mere rationel metode for udetillæggets beregninger er taget op, og det samme gælder flytteomkostningerne og normeringsforholdene. Alligevel opstiller de to oppositionspartier deres forslag, som om der var tale om helt nye tanker, og som om kommissionen ikke eksisterede. Dette til trods for, at ærede medlemmer af de to partier er medlemmer af kommissionen. Denne fremgangsmåde kunne måske være forståelig, hvis der var tale om en evighedskommission, der syltede problemerne. Men som det vil være de ærede medlemmer bekendt, er dette ikke tilfældet. Kommissionen arbejder hurtigt og effektivt og vil sandsynligvis kunne afslutte sit arbejde til efteråret.

Under disse omstændigheder ville det have været en mere naturlig fremgangsmåde, hvis de to partier havde fremlagt deres forslag i kommissionen. Men man har altså valgt en anden fremgangsmåde,

og jeg har intet imod, at forslagene gennemgås her. Selve besparel-
sestanken er vi enige om.“

Det udvalg, som forslaget henvistes til, afgav ikke betænkning.

28. Forslag til folketingsbeslutning angående ændringer i medhjælperloven. (Af *Fuglsang, Ragnhild Andersen, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen* og *Petra Petersen*). [A. sp. 3439].

Fremsat skriftligt $11/3$ (F. sp. 3949). 1. beh. $20/5$ (F. sp. 5912). Henvist til udvalg på 17 medlemmer (Bladt, Børge Jensen, Th. Mikkelsen, P. A. Rasmussen, Peter Ravn [formand], Edel Saunte, Chr. Thomsen, Morten Larsen [næstformand], Sandau, Kr. Juul, Gideon, Ejnar Hansen, Henry Hansen, Conrad Kofoed, Poul Thomsen, Clausen (Olufskjær) og H. C. Toft).

Forslaget til folketingsbeslutning havde følgende ordlyd:

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovfor-
slag om ændringer i lov nr. 343 af 6. maj 1921 om retsforholdet
mellem husbond og medhjælpere, jfr. lovbekendtgørelse nr.
270 af 16. juni 1941 med senere ændringer, efter følgende ret-
ningslinjer:

- a. Loven bør kun være en beskyttelseslov omfattende unge under 18 år.
 - b. Fæstemål må ikke kunne indgås for længere tid en én måned.
 - c. Arbejdstid og ferie må være som fastsat i overenskomst for landbrugsarbejdere.
 - d. Sygelønsordningen må også omfatte landbrugsmedhjælpere.
- Samtidig opfordrer folketetinget regeringen til at gennem-
føre sådanne ændringer i den øvrige lovgivning om arbejds-
forhold, der vil være nødvendige som følge af de her foreslåede
ændringer.

Som ordfører for forslagsstillerne begrundede *Fuglsang* (DK) ved fremsættelsen forslaget, om hvilket han bl. a. udtalte:

„Kommissionerne fremsatte for 2 år siden her i tinget et forslag til beslutning om at ophæve medhjælperloven. Tanken om — i hvert fald — en revision af denne mødte da en absolut velvilje fra de tre regeringspartier. Den højtærede socialminister oplyste endog, at man

allerede i nogen tid havde arbejdet med spørgsmålet. Af oppositionspartierne ville i hvert fald de konservative ikke afvise, at der var ting i den nu snart 40 år gamle lov, som kunne tages op til overvejelse.

Hele denne positive interesse førte til nedsættelse af et udvalg, men overvejelserne i dette førte ikke til noget. Heller ikke senere er der kommet noget forslag.

Derfor fremsætter vi igen forslag til beslutning, idet alle de forhold, der i 1958 talte imod loven, stadig gælder. Derimod foreslår vi ikke denne gang lovens ophævelse, men sådanne ændringer, som der dengang udtryktes en vis velvilje for.“

Ved sagens 1. behandling henviste *socialministeren* til, hvad han havde sagt om forslaget, da det første gang forelå til behandling. „Jeg oplyste dengang, at jeg allerede i nogen tid havde været opmærksom på ønskeligheden af en revision af medhjælperloven, og at der blev arbejdet med spørgsmålet i socialministeriet. Dette arbejde er siden blevet fortsat, og der er ført forhandlinger til forskellig side. Det er mit håb, at dette arbejde snart må føre til, at der gennemføres en revision af medhjælperlovgivningen.

Jeg kan derfor på ny tilkendegive min velvilje over for tanken om, at spørgsmålet om en revision af medhjælperloven optages til behandling, og jeg tilsiger min medvirken, såfremt der måtte være ønske om at drøfte de herhenhørende spørgsmål i et udvalg.“

Foruden ministeren og ordføreren havde kun *Bladt* (S) ordet. Sidstnævnte udtalte: „Der skal ikke herske tvivl om min og mit partis stilling til spørgsmålet om revision af medhjælperloven. Vi mener stadig, at loven af 1921 er forældet, og at en revision er påkrævet.

Den højtærede socialminister har nu oplyst, at man stadig arbejder med sagen, og at man forventer at finde frem til en løsning. På denne baggrund finder jeg det foreliggende forslag til folketingsbeslutning overflødig. Den højtærede socialminister har imidlertid tilsagt sin medvirken til drøftelse af problemerne i et udvalg, og det vil vi også deltage i. Jeg vil dog udtale min forventning om, at man snart må nå frem til et positivt resultat; det er jo ikke store ting, det drejer sig om, men kun at en begrænset kreds af unge medborgere får samme rettigheder og vilkår på deres arbejdspladser som andre.“

Forslaget til folketingsbeslutning henvistes efter 1. behandling til et udvalg. Dette afgav ikke betænkning.

II. Forespørgsler.

1. Den 12. november 1959 anmeldtes i folketinget (F. sp. 620) følgende forespørgsel til arbejdsministeren af *Alfred Jensen, Ragnhild Andersen, Fuglsang, Lynnerup Nielsen og Petra Petersen*:

„Hvad agter ministeren at foretage sig i anledning af arbejdsgivernes vilkårlighed på arbejdspladserne og for at sikre, at arbejdere, der sætter ind for tryghed og ordnede forhold, ikke udsættes for Arbejdsgiverforeningens organiserede boykot?“

Fremme af forespørgslen vedtoges ¹³/₁₁ (F. sp. 645).

Forespørgslen foretoges ²⁷/₁₁ og ¹/₁₂ (F. sp. 1043 og 1091).

Efter at *Alfred Jensen* (DK) som ordfører for forespørgerne nærmere havde begrundet forespørgslen, udtalte *arbejdsministeren*:

„Som svar på det ærede medlems forespørgsel kan jeg straks sige, at regeringen ikke for tiden har planer om at ændre lovgivningen om de arbejdsretlige forhold på arbejdspladserne. Både forespørgerne og øvrige ærede medlemmer ved jo, at forholdet mellem arbejdere og arbejdsgivere på arbejdsmarkedet ordnes ved frie aftaler mellem parterne eller ved fagretlige organisationer, som de to parter selv har etableret, og som lovgivningen har konfirmeret. Det er kendt for enhver — eller burde i hvert fald være det — at der i Danmark mellem parterne og med parternes tilslutning er etableret et fagretts-system, som ordner eventuelt opståede stridigheder. F. eks. har vi jo i Danmark siden 1910 haft regler om den faste voldgiftsret, som er lovfæstet, og som er indrettet på, at stridigheder i det daglige på arbejdspladserne kan få en retlig afgørelse i overensstemmelse med de regler, som gælder parterne imellem.

Dette retssystem dels med den faste voldgiftsret, dels med de faglige voldgiftsretter inden for de enkelte fag har hidtil vist sin evne til at klare de foreliggende problemer. Det kan naturligvis ikke udelukkes, at selv et retssystem kan komme ud af takt med den udvikling, som sker i erhvervslivet, og at ændringer af den grund kan være nødvendige. For at undersøge, om noget sådant er tilfældet, og, hvis det er tilfældet, hvilke ændringer der så måtte være ønskelige, har regeringen den 15. august 1956 nedsat en arbejdsretskommission. Denne kommission, hvor arbejdslivets parter er repræsenteret, gennemgår nu problemerne om, hvorvidt arbejdsretsforholdene — herunder septemberforliget — harmonerer med det trin i udviklingen, vi er nået til inden for erhvervslivet. Regeringen lægger vægt på denne kommissions arbejde, fordi arbejds-

livets parter her selv søger at ajourføre de fagretlige regler efter de faktiske vilkår på arbejdspladserne. Skulle kommissionen komme til det resultat, at udviklingen gør ændringer i de bestående regler ønskelige, vil regeringen tage sådanne ønsker op til overvejelse.

Jeg kan sige, at jeg ikke agter at foretage noget i anledning af de ærede medlemmers forespørgsel.“

Ordføreren takkede for besvarelsen, men fandt den ikke tilfredsstillende. „Jeg er“, sagde han, „naturligvis tilfreds med, at ministeren ikke griber til de metoder, man ellers kender fra anden side: at kaste sig over de strejkende, over kommunisterne og andre og give dem skylden for de misligheder, der finder sted på arbejdspladserne. Men det forekommer mig alligevel, at ministeren, som dog er udgået af arbejderklassen og kommet gennem fagbevægelsen, skulle være noget nøjere i kontakt med det, der foregår her. Det forekommer mig dog, at ministeren burde have udtalt sig mere i overensstemmelse med det, der er fremkommet ikke mindst på dette års faglige kongresser.“

Ordføreren sluttede sit indlæg med at stille følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget udtaler, at arbejdets tilrettelæggelse og fordeling på arbejdspladserne samt antagelse og afskedigelse bør ske efter forhandling og med tilslutning af de beskæftigede arbejdere, opfordrer det ministeren til at sætte ind for at få § 4 i overenskomsten af 5. september 1899 ophævet.

Tinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Under den fortsatte forhandling stillede *Aksel Larsen* (SF) følgende dagsordensforslag:

„Folketinget udtaler, at regerings- og lovgivningsindgreb i de overenskomstsmæssige forhold og i mulige konflikter mellem fagforeningerne og arbejdsgivernes organisationer bør undgås, og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Endelig stilledes af *Hans Rasmussen* følgende dagsordensforslag:

„Idet folketinget tager arbejds- og boligministerens bevarelse til efterretning, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Ved afstemningen, der foregik i tingets nærmest efterfølgende møde, vedtoges sidstnævnte forslag med 130 stemmer mod 5 (DK), idet *Aksel Larsen* afholdt sig fra at stemme. De to øvrige dagsordensforslag var dermed bortfaldet.

2. Den 3. marts 1960 anmeldtes i folketinget (F. sp. 3682) følgende forespørgsel til undervisningsministeren af *Hartling*,

Jacob Pedersen, Marius Buhl, Erik Eriksen, Poul Møller, Sønderup, Poul Sørensen og Thestrup:

„Hvad kan ministeren oplyse om størrelsen af lærermangelen inden for folkeskole og gymnasieskole i øjeblikket og i de nærmeste år, og hvad agter ministeren at foretage sig til imødegåelse af lærermangelen?“

Fremme af forespørgslen vedtoges $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3789).

Forespørgslen foretoges $\frac{23}{3}$ og $\frac{24}{3}$ (F. sp. 4339 og 4417).

Forespørgslen begrundedes på forespørgernes vegne af *Harthing* (V), der påpegede de store ulemper, som knyttede sig til lærermangelen, og som længe havde gjort sig gældende. „Hvordan man end står til skoleloven, er lærermangelen ikke opstået ved den skolelov, der endnu ikke har været i kraft 1 år. Nej, lærermangelen har stået på i Danmark i over 20 år. Den er et gammelt problem. Men nu har den et sådant omfang og så onde virkninger, at vi simpelt hen ikke kan forholde os passive.“

Undervisningsministeren besvarede forespørgslen med en udførlig redegørelse, der mundede ud i, at man havde forskellige af det såkaldte prognoseudvalg stillede forslag under overvejelse. Efter nærmere at have omtalt disse forslag, hvis gennemførelse forudsatte tilslutning fra de bevilgende myndigheder, sluttede ministeren sin svartale således:

„Som jeg allerede har nævnt, overvejer ministeriet nu disse forslag, og de vil blive søgt fremmet i det omfang, det er økonomisk muligt; så må vi håbe, at der vil vise sig så stor tilgang af kvalificerede lærere til gymnasiet, at vanskelighederne kan overvindes.

Lærermangelen er stor, alt for stor. Vil man vise hensyn over for hinanden by og land og skolerne imellem, kan den meget store mangel forholdsvis hurtigt væsentligt formindskes. Men der kræves forståelse og velvilje fra mange sider, hvis vi skal blive i stand til at komme det onde til livs, som lærermangelen så uomtvistelig er for tiden her i landet.“

I den efterfølgende debat deltog fruden de nævnte *K. B. Andersen* (S), *Jacob Pedersen* (KF), *Helge Larsen* (RV), *Gøting* (DR), *Petra Petersen* (DK), *Alfred Bøgh* (V), *Peter Kristensen* (Ålborg) (S) og *Ole Bjørn Kraft* (KF). Af *Petra Petersen* stilledes følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget opfordrer regeringen til at gennemføre foranstaltninger til at sikre den praktiske gennemførelse af skoleloven af 1958 med hensyn til såvel folke- som gymnasieskolens nødvendige lærerkræfter, finansiering og materialebevillinger til det nødvendige

skolebyggeri og skolernes forsyning med tilstrækkeligt og tidsvarende skolemateriale, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Over for dette dagsordensforslag stillede *K. B. Andersen* på regeringspartiernes vegne følgende:

„Idet folketinget tager undervisningsministerens redegørelse om lærermangelens omfang til efterretning og udtaler forventning om, at ministeren fortsat tager lærermangelens problemer både på kortere og længere sigt op til behandling, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Ved afstemningen, der fandt sted på tingets nærmest efterfølgende mødedag, vedtoges *K. B. Andersens* dagsordensforslag enstemmigt med 136 stemmer, idet kommunisterne afholdt sig fra at stemme.

Petra Petersens forslag var dermed bortfaldet.

3. Den 3. marts 1960 anmeldtes i folketinget (F. sp. 3781) følgende forespørgsel til boligministeren af *Axel Kristensen, Erik Eriksen, Lorentzen, Poul Møller, Sønderup, Adolph Sørensen, Poul Sørensen* og *Thestrup*:

„Vil ministeren give en begrundelse for det ved bekendtgørelse af 27. februar 1960 iværksatte byggestop, herunder hvilken indflydelse administrationen af byggestøtteleven har haft på den opståede situation?

Efter hvilke principper tænker ministeren sig de kommende bestemmelser udformet?“

Fremme af forespørgslen vedtoges $\frac{4}{3}$ (F. sp. 3789).

Forespørgslen foretoges $\frac{16}{3}$ (F. sp. 4036).

Som ordfører for forespørgerne begrundede *Axel Kristensen* (V) forespørgslen således:

„For godt et år siden vedtog det høje ting en ny boligstøttelew, der tilstræbte den ændring, at man skulle forlade den hidtidige form for finansiering, eventuelt med statsgaranti, for herved at skabe frihed for byggeriet. Det måtte være klart for enhver, at skiftet fra det ene system til det andet kunne give vanskeligheder. Alligevel er det sikkert kommet som en overraskelse for mange, at vi på dette felt skulle få skabt en betydelig inflation med virkninger langt ud over det direkte byggeri, og at inflationskilden er så stor, at den højtærede

boligminister har set sig nødsaget til at udstede byggestop for at få tid til at udarbejde regler for regulering af byggeriets tempo.

Den højtærede boligminister tog sig god tid til at udarbejde den nugældende lov, og han har fremfor nogen haft mulighed for at følge udviklingen og øve indflydelse på den. Alligevel blev der intet gjort for at modvirke den stigende inflation. Sidste år og hele vinteren gik med. Først umiddelbart før byggesæsonens påbegyndelse greb man ind med et midlertidigt stop, som må skabe forvirring og tab i erhvervslivet, og man havde ikke de regler klar, som man ville bruge. Det hele forekommer med et mildt udtryk meget tilfældigt og meget uovervejeth, og vore spørgsmål om en saglig begrundelse for stoppet, om en redegørelse for den forudgående administration, om oplysninger om hovedprincipperne for de kommende indgreb er derfor helt selvfølgelige.“

Da boligministeren havde forfald på grund af sygdom, besvaredes forespørgslen af *økonomiministeren*, der indledte med at påpege, at såfremt det midlertidige stop for igangsættelse af nybyggeri ikke var iværksat, måtte man befrygte „et sådant kaos på byggeriets område, at antagelig ret varige restriktioner senere ville blive nødvendige“. Ministeren omtalte derefter de retningslinjer, som var blevet fulgt ved administrationen af byggeloven m. v., for endelig angående den sidste del af forespørgslen at udtale:

„En helt konkret besvarelse herpå kan jeg ikke give i dag. Igangsættelsesstoppet er jo i overensstemmelse med loven midlertidigt, og afviklingen må foregå gradvis under hensyn til færdiggørelsen af det gangværende byggeri og under hensyn til lokale forhold. Regeringen har endnu ikke tilendebragt sine overvejelser, blandt andet på grund af boligministerens sygdom, men man kan regne med, at påbegyndelsen af afviklingen er nær forestående.

Jeg skal slutte med at sige, at under den kommende udvikling må opmærksomheden også været rettet mod at øge byggeriets kapacitet. Nu er det ganske vist ikke således, at der intet er sket på dette område siden krigen. Der er sket fremskridt i flere henseender: sæsonudjævning gennem vinterbyggeri vinder frem, nye byggemetoder tages i anvendelse, mekanisering og industrialisering trænger sig frem også inden for byggeriet — men det går langsomt, man tør vistnok sige: for langsomt, men boligbyggeriets omfang er dog stadig stigende, og regeringen må i samvirke med de interesserede parter inden for byggeriet fortsat fremme udviklingen her mest muligt.“

I den efterfølgende debat deltog foruden ordføreren og ministeren følgende medlemmer: *Carl P. Jensen* (S), *Thestrup* (KF), *Kirsten Gloerfelt-Tarp* (RV), *Niels Andersen* (DR), *Alfred Jensen* (DK) og *Aksel Larsen* (SF).

Af *Alfred Jensen* (DK) stilledes følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget udtaler, at byggestopet omgående må op-

hæves, opfordrer det boligministeren til at lade udarbejde og fremsætte forslag om indskriden mod urimelige priser og avancer vedrørende byggeriet, mod urimelig lejfastsættelse i nye boliger og om, at alt etagebyggeri overlades til kommunerne og de almennyttige boligselskaber.

Tinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Heroverfor stillede *Axel Kristensen* (V) og *Thestrup* (KF) følgende dagsordensforslag:

„Idet folketinget beklager, at boligministerens administration har ført til indførelse af forbud mod igangsætning af boligbyggeri, og at regeringen ikke har givet tinget en tilfredsstillende redegørelse for byggestoppets afvikling, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Da ingen af disse forslag kunne tiltrædes af regeringspartierne, stillede *Carl P. Jensen* (S) på disses vegne et tredje dagsordensforslag af følgende ordlyd:

„Idet folketinget tager regeringens redegørelse til efterretning, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Endelig foreslog *Aksel Larsen* (SF), at man skulle vedtage følgende:

„Idet tinget tager ministerens foreløbige redegørelse til efterretning, udtaler det, at det såkaldte byggestop snarest bør afløses af en regulering af boligbyggeriet, der i overensstemmelse med formålsparagraffen i lov om boligbyggeri sikrer, at der tilvejebringes en boligbestand af en sådan størrelse og med en sådan husleje, at de boligsøgende får en rimelig mulighed for at skaffe sig en efter deres økonomi og familieforhold passende bolig.

Tinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Efter forhandlingens slutning vedtoges det af *Carl P. Jensen* stillede dagsordensforslag med 84 stemmer mod 64 (V, KF og DK), idet 2 medlemmer (*Aksel Larsen* og 1 grønlandsk medlem) afholdt sig fra at stemme.

4. Den 4. marts 1960 anmeldtes i folketinget (F. sp. 3783) følgende forespørgsel til boligministeren af *Aksel Larsen*:

„Arbejderboligerne ved Lindø Værft er opført med statsstøtte. Gennem et æskesystem af aktieselskaber er de ikke udlejet direkte til beboerne, men fremlejet som tjenesteboliger. Er dette godkendt af boligministeriet?“

Fremme af forespørgslen vedtoges $\frac{2}{3}$ (F. sp. 3812).

Forespørgslen foretoges $\frac{2}{3}$ (F. sp. 4270).

Efter at *forespørgeren* udførligt havde begrundet forespørgslen, besvaredes den med en indgående redegørelse af *økonomiministeren*

som fungerende boligminister. Foruden disse deltog kun *Petra Petersen* i forhandlingen.

5. Den 8. april 1960 anmeldtes i folketinget (F. sp. 4967) følgende forespørgsel til udenrigsministeren af *Fuglsang, Ragnhild Andersen, Alfred Jensen, Lynnerup Nielsen* og *Petra Petersen*:

„Hvilke oplysninger kan udenrigsministeren give folketinget om den udenrigspolitiske situation og om den af Sovjetunionens øverste sovjet tilsendte henvendelse angående spørgsmålet om almindelig international afrustning?“

Fremme af forespørgslen nægtedes $20/4$ (F. sp. 4984).

Efter anmodning af *Per Hækkerup* (S) stemtes der om, hvorvidt forespørgslen skulle nyde fremme. Med 122 stemmer mod 6 (DK og Aksel Larsen) vedtoges det at nægte forespørgslen fremme.

6. Den 24. maj 1960 anmeldtes i folketinget (F. sp. 5987) følgende forespørgsel til udenrigsministeren af *Per Hækkerup, Erik Eriksen, Ole Bjørn Kraft, Lannung* og *Niels Andersen*:

„Hvilke oplysninger kan udenrigsministeren give folketinget om den udvikling, der i den senere tid har fundet sted på det udenrigspolitiske område?“

Fremme af forespørgslen vedtoges $25/5$ (F. sp. 6000).

Forespørgslen foretoges $31/5$ (F. sp. 6046).

Efter at *Per Hækkerup* (S) som ordfører for forespørgerne i få ord havde begrundet forespørgslen, besvaredes denne udførligt af *udenrigsministeren*, der sluttede sin tale således:

„Må jeg til allersidst sige, at det forekommer mig at være værdifuldt, at der i den senere tid synes at kunne spores en voksende interesse for udenrigspolitiske spørgsmål her i landet. Dette har bl. a. givet sig udslag i, at man i dele af pressen har ytret ønske om flere offentlige redegørelser og debatter i folketinget om udenrigsanliggender. For mit vedkommende står jeg til rådighed med sådanne redegørelser i det omfang, det måtte vise sig muligt at finde plads til dem på tingets arbejdsplan.

Foruden ordføreren og udenrigsministeren deltog følgende medlemmer i forhandlingen: *Per Federspiel* (V), *Ole Bjørn Kraft* (KF), *Lannung* (RV), *Niels Andersen* (DR), *Fuglsang* (DK), *Aksel Larsen* (SF) og *Carsten Raft* (KF).

III. Redegørelser fra ministre.

1. På folketingets første mødedag i folketingsåret 1959-60 afgav *statsministeren* i overensstemmelse med grundlovens § 38 en redegørelse for rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger (F. sp. 1).

Denne redegørelse, som i uddrag findes gengivet side 24, efterfulgtes af den i samme grundlovsparagraf omhandlede almindelige forhandling, *åbningsdebatten*, som fandt sted i dagene 21/10 (F. sp. 119 og 185) og 22/10 (F. sp. 266 og 290).

Som ordførere talte: *Per Hækkerup* (S), *Erik Eriksen* (V), *Poul Møller* (KF), *A. C. Normann* (RV), *Niels Andersen* (DR), *Fuglsang* (DK), *Elias Lauf* (Grønland), *Hans Schmidt* (Sl.) og *Aksel Larsen* (SF).

Desuden havde *Johan Poulsen* (V) og *Aage Fogh* (RV) ordet. Af ministre deltog kun *statsministeren* i debatten.

2. Den 13. november 1959 anmeldtes i folketinget (F. sp. 633) en redegørelse af *udenrigsministeren* vedrørende de europæiske markedsforhandlinger.

Redegørelsen fandt sted samme dag (F. sp. 633). Den efterfulgtes ikke af nogen forhandling.

3. Den 18. februar 1960 anmeldtes i folketinget (F. sp. 3066) en redegørelse af *udenrigsministeren* vedrørende de konsekvenser, som regeringen har draget af *Blechingbergsagen* med hensyn til udenrigstjenestens forhold.

Redegørelsen fandt sted $19\frac{1}{2}$ (F. sp. 3189). Den efterfulgtes ikke af nogen forhandling.

4. Den 22. marts 1960 anmeldtes i folketinget (F. sp. 4235) en redegørelse af *økonomiministeren* for den økonomiske årsoversigt for 1960.

Redegørelsen fandt sted $23\frac{1}{3}$ (F. sp. 4317). Samme dag omdeltes årsoversigten til tingets medlemmer. Redegørelsen efterfulgtes ikke af nogen forhandling.

IV. Spørgsmål til ministrene.

Spørgsmålene til de forskellige ministre er opført efter spørgernes bogstavfølge.

Til statsministeren:

1. Af <i>Henry Christensen</i> [om overførelsen af beføjelserne som kgl. bankkommissær fra handelsministeren til finansministeren].	Besvaret F. sp.	
	$20\frac{1}{4}$	4968
2. Af <i>Lannung</i> . [Vil statsministeren overveje at gøre beskyttelsen af vore oldtidsminder, i særdeleshed vore oldtidsgravhøje, mere effektiv?].		$18\frac{1}{12}$ 1912

Til udenrigsministeren:

3. Af <i>Vagn Bro</i> [om Danmarks ambassadør i Teheran har ydet sin bedste hjælpeindsats til fordel for tre unge lægestuderende i Persien].	$2\frac{1}{3}$	3589
4. Af <i>Fuglsang</i> [om protest mod massenedskydning af demonstrerende frihedskæmpere i Sydafrika].	$30\frac{1}{3}$	4675
5. Af <i>samme</i> . [Vil udenrigsministeren give folketinget en redegørelse i anledning af henvendelsen fra den øverste sovjet den 15. januar i år?] Besvaret af statsministeren på udenrigsministerens vegne	$4\frac{1}{5}$	5286
6. Af <i>Per Hækkerup</i> [om udgifterne ved opførelsen af den danske ambassadebygning i Washington].	$5\frac{1}{7}$	6643
7. Af <i>Ole Bjørn Kraft</i> [om undersøgelse af pressemeddelelser, hvorefter de ungarske myndigheder holder fanger fra folkeopstanden fængslet til deres fyldte 18. år for derefter at lade dem henrette].	$24\frac{1}{2}$	3232

8. Af <i>Lannung</i> [om underskrivelse og ratifikation af Europarådskonventioner]. Besvaret af statsministeren på udenrigsministerens vegne.....	Besvaret F. sp.
4/5	5288
9. Af <i>Aksel Larsen</i> [om Danmarks afstemning i FN angående Frankrigs planlagte atomprøvesprængninger i Sahara].....	18/11	838
10. Af <i>samme.</i> [Agter regeringen at gøre indsigelse mod den tyske forbundsregerings planer om at skaffe sig militære øvelsesområder og depoter i Spanien?].....	2/3	3594
11. Af <i>Else Zeuthen.</i> [Vil udenrigsministeren lade Danmark som medlem af De Forenede Nationers økonomiske og sociale råd (ECOSOC) stille forslag om, at slaverikonventionen af 1956 bliver ført ud i livet?].....	17/2	3028

Til finansministeren:

12. Af <i>Anders Andersen</i> [om udnævnelsen af skatterådsformanden i Hobro skattekreds].....	18/3	4025
13. Af <i>Ragnhild Andersen</i> [om skattevæsenets krav over for en kvinde, der er blevet enke].....	1/6	6147
14. Af <i>Gideon</i> [om afgiftsfrihed for auktioner til fordel for flygtningehjælpen].....	23/3	4297
15. Af <i>Jørgen Jørgensen</i> (Ullerup). [Vil finansministeren foranledige, at det løfte, skattedepartementet skriftligt har givet småskibsfarten i skrivelse af 15. oktober 1958 angående formueansættelse af skibene, bliver holdt?].....	13/1	2066
16. Af <i>Hans R. Knudsen</i> [om frigivelse af ungdomsopsparring for alle, der overgår til forsørgergruppen]	20/4	4973
17. Af <i>samme.</i> [Hvorledes administreres ligningslovens § 24, stk. 2 og 3, med hensyn til det tidspunkt, hvor en hustru kan genoptage erhvervsmæssig virksomhed, uden at tidligere skattefritagelse for erhvervsindtægt før ægteskabet annulleres?].....	4/5	5283
18. Af <i>Axel Kristensen</i> [om ændret beregning af lejeværdien af egen bolig].....	20/1	2305
19. Af <i>Kryger</i> [om ophævelse af de billige spirituspriser m. v. på Øresundsruterne].....	23/3	4300
20. Af <i>Lannung</i> [om frigivelse af en yderligere del af Christianshavns vold til offentligt parkområde]..	21/10	182
21. Af <i>Poul Møller</i> [om undersøgelsen vedrørende pensionsforsikringers og kapitalforsikringers ligestilling ved beskatning og beregning af folkepension]	17/3	3040

22. Af *samme*. [Har finansministeren været bekendt med eller samtykket i postgirofondens opkøb af obligationer?]. Besvaret F. sp.
18/3 4028

Til landbrugsministeren:

23. Af *Poul Claussen* [om nedsættelse af fedtprocenten i konsummælk]. 18/11 823
 24. Af *Heilesen* [om ajourføring og forenkling af vandløbslovgivningen]. 25/5 5988
 25. Af *Hjortnæs* [om påbegyndelsen af en kultivering af de såkaldte Rebsenge ved Brønderslev]. 18/11 825
 26. Af *Aksel Larsen*. [Vil bilkørsel i Jægersborg Dyrehave fortsat blive tilladt?]. 24/2 3229
 27. Af *Niels Ravn* [om importforbuddet mod mælkepulver] 11/11 605
 28. Af *H. C. Toft*. [Vil landbrugsministeren foranledige en ny undersøgelse af, om der er urigtigheder i veterinærinspektør, dr. med. vet. E. Malling Olsens doktordisputats?]. 9/12 1585

Til indenrigsministeren:

29. Af *Ragnhild Andersen* [om rimeligheden af, at Københavns kommune inddriver 40 pct. af en skatteydere lønindtægt pr. uge samtidig med, at bidragskontoret opkræver 30 kr. ugentlig] 25/11 933
 30. Af *Fuglsang* [om sygehusforholdene på Amager]. 20/1 2313
 31. Af *Kirsten Gloerfelt-Tarp* [om gennemførelse af forslag i betænkningen fra udvalget vedrørende fødselshjælp]. 17/2 3037
 32. Af *Alfred Jensen* [om forholdene ved civilforsvarssektionen på Bornholm]. 9/12 1581
 33. Af *samme* [om behandlingen af det indkaldte mandskab ved civilforsvaret]. 27/1 2427
 34. Af *Peter Jørgensen* [om prisen på Lamaryl i større og mindre portioner]. 4/5 5293
 35. Af *Lannung* [om reformering af den gældende ordning ved sessionerne]. 10/2 2810
 36. Af *Aksel Larsen*. [Vil ministeren på foranledning af den over lærer Laurids Larsen afsagte dom overveje betimeligheden af ændringer i lov om civil værnepligt, herunder af denne lovs straffebestemmelser?]. 9/12 1578
 37. Af *Morten Larsen* [om kæmneraffæren i Thy bør give anledning til en mere betryggende revision af de kommunale regnskaber]. 2/12 1131

38. Af <i>Peter Nielsen</i> . [Vil ministeren foranledige, at skrivelser, der udfærdiges af amts- og kommune-kontorer, affattes i et mere forståeligt sprog?....	Besvaret F. sp.
2/3	3585
39. Af <i>Adolph Sørensen</i> [om ophævelse af apoteker-lovens § 74].....	9/12	1575
40. Af <i>Poul Thomsen</i> [om forskellen mellem militær-nægternes og de indkaldte værnepligtiges ferie- og kvarterforhold].	25/11	937

Til boligministeren:

41. Af <i>Lannung</i> . [Vil boligministeren overveje betimeligheden af, at der i almindelighed tilsikres lejerne i større udlejningsejendomme en forkøbsret ved salg af sådanne ejendomme?].	11/5	5483
42. Af <i>Petra Petersen</i> [om lejeforhøjelser som følge af forbedringer, f. eks. installation af køleskabe]...	11/5	5480
43. Af <i>Niels Ravn</i> [om tilladelse til igangsættelse af arbejdet med opførelse af et ortopædisk ambulatorium i Kolding].	16/12	1924

Til socialministeren:

44. Af <i>Nina Andersen</i> [om den såkaldte Bjarne-sag].	18/11	827
45. Af <i>Ragnhild Andersen</i> [om forhøjelse af underholdshjælpen til enlige mødre].....	16/12	1930
46. Af <i>samme</i> [om reguleringen af folkepensionen til mindrebedemlede].	17/2	3023
47. Af <i>samme</i> [om forhøjelse af hædersgaverne til de i forbindelse med krigen og besættelsen hårdest ramte].	20/4	4981
48. Af <i>samme</i> [om anvendelsen i praksis af forsorgslovens § 282].	1/6	6143
49. Af <i>samme</i> [Hvad agter ministeren at foretage sig for at sikre, at folke- og invalidepensionisterne ikke får den pr. 1. oktober truende nedsættelse af deres pensioner, og for i det hele taget at forbedre deres forhold?] Besvaret skriftligt	2/8	6707
50. Af <i>Søren Andersen</i> . [Mener socialministeren, at det er i overensstemmelse med forsorgslovens paragraf 281 angående hjælp til værnepligtige, at der under denne hjælp også ydes hjælp til betaling af fjernsynslicens?].	25/5	5997
51. Af <i>Dose</i> [om undersøgelsen af forholdene omkring Filadelfia].	9/3	3834
52. Af <i>Skov Jørgensen</i> [om beskikkelsen af åndssvage-forsorgens bestyrelse].	28/10	446

53. Af <i>Aksel Larsen</i> . [Anser ministeren det for rimeligt, at Københavns kommune har besluttet at afskaffe skolebespisningen?].	Besvaret F. sp.	
	5/7	6640
54. Af <i>Ninn-Hansen</i> . [Agter ministeren at godkende den af Danmarks aktive Handelsrejsende oprettede arbejdsløshedskasse?].	20/1	2310
55. Af <i>Helga Pedersen</i> [om offentlig kontrol med flygtningeindsamlingen].	25/5	5993
56. Af <i>Petra Petersen</i> [om sikring af mælk til mindre-bemidlede børnerige familier til overkommelige priser].	18/11	834
57. Af <i>samme</i> . [Vil socialministeren ikke på foranledning af, at børn stadig anbringes i arrest, tage initiativet til at forhindre dette forhold ved oprettelse af de nødvendige hjem til børn, der fjernes eller tages i forvaring?].	10/6	6444
58. Af <i>Adolph Sørensen</i> [om sygekassers anbringelse af midler i „Sygekassernes Optik København A/S“]	30/3	4669

Til ministeren for offentlige arbejder:

59. Af <i>Thisted Knudsen</i> [om nedlæggelse af Jerslev m. fl. stationer på jernbanestrækningen Slagelse-Kalundborg].	27/4	5202
60. Af <i>Kryger</i> [om udsdækningen af spiritus på statsbanernes Øresundsfærger].	23/3	4303
61. Af <i>Aksel Larsen</i> [om postbesørgelsen i hovedstadsområdet og sikring af rimelige arbejds- og lønforhold for postbudene] Besvaret skriftligt	18/9	6716
62. Af <i>Helge Larsen</i> . [Hvornår kan vejreguleringen på hovedvej 2 mellem Hastrup og Herfølge ventes tilendebragt, og hvornår kommer udvidelsen af hovedvejen mellem Ørslev og Tappernøje?]. Besvaret af statsministeren på ministeren for offentlige arbejders vegne	20/6	6525
63. Af <i>Peter Larsen</i> [om foranstaltninger mod en gentagelse af de jernbaneulykker, der har ramt Tommerup-Assens banen].	9/3	3837
64. Af <i>Anker Lau</i> [om anvendelse af parkometersystemet i København].	27/1	2420
65. Af <i>Poul Møller</i> [om foranstaltninger mod jetstøjen på Amager] Besvaret skriftligt.	26/9	6718
66. Af <i>Helga Pedersen</i> . [Hvorledes begrunder ministeren, at sagen vedrørende anlæg af en radiostation på Reersø er begæret behandlet „fortroligt“ i finansudvalget?]. Besvaret skriftligt.	18/7	6701

67. Af <i>Sandau</i> [om overførelse af rigstelefonens regninger til den almindelige telefonregning eller udskydelse af betalingsfristen].	Besvaret F. sp.	
	$16/3$	4019
68. Af <i>Poul Thomsen</i> [om administrationen af statsinstitutionernes indkøb af brændsel og af kontor-maskiner].		$3/2$ 2738
69. Af <i>H. C. Toft</i> . [Kan ministeren for offentlige arbejder oplyse, hvornår kommissionen vedrørende en broforbindelse over Sallingsund vil afslutte sit arbejde og afgive betænkning?].	$1/6$	6150

Til ministeren for Grønland:

70. Af <i>Elias Lauf</i> [om bekæmpelse af spækhuggerplagen i de grønlandske farvande].	$16/3$	4011
71. Af <i>Rosing</i> [om ændring af de bestemmelser, hvor-efter de grønlandske folketingsmandater kan stå ubesat over en længere periode].	$16/3$	4015

Til handelsministeren:

72. Af <i>Ragnhild Andersen</i> [om eftergivelse af den restgæld, som sømænd eller deres enker må afdrage på fra besættelsesårene].	$11/5$	5476
73. Af <i>Holger Eriksen</i> [om ændring af aktieselskabsloven med hensyn til salg af egne aktier til en pris, der ligger under værdien].	$17/2$	3031
74. Af <i>Lysholt Hansen</i> . [Hvilke oplysninger kan handelsministeren give om De Danske Sukkerfabrikkers nedlæggelse af sukkerfabrikken „Højbygård“?]. Anmeldt $15/12$ (F. sp. 1901).		Taget tilbage
75. Af <i>Alfred Jensen</i> [om fremsættelse af lovforslag angående statens overtagelse af nationalbanken].	$21/10$	167
76. Af <i>Aksel Larsen</i> [om de store olieselskabers salgspriser for olie og benzin].	$18/11$	820
77. Af <i>samme</i> . [Hvorfor har ministeren tilladt forhøjelsen af sukkerprisen?].	$6/4$	4804
78. Af <i>Poul Møller</i> . [Hvorfor vil handelsministeren tvinge Gladsakse kommune ind under den stor-københavnske mælkeordning?]. Besvaret af økonomiministerens på handelsministerens vegne.	$23/3$	4307
79. Af <i>Ninn-Hansen</i> [om godkendelse af vedtægtsændringer for de danske provinsbankers pensionskasse vedrørende anbringelse af midler i aktier].	$17/2$	3034
80. Af <i>Viola Nørlov</i> [om påbud om, at vægten i forretninger skal anbringes således, at forbrugerne selv kan kontrollere den].	$27/4$	5206

81. Af <i>Sandau</i> [om indførelse af en vis adgang til lukning af mælkeudsalg om søndagen]	Besvaret F. sp. 16/3	4022
82. Af <i>samme</i> [om genindførelsen af højestepriser på rugbrød]. Besvaret skriftligt.	11/8	6708
83. Af <i>Poul Thomsen</i> . [Hvad agter handelsministeren at gøre i anledning af den truende konfliktsituation for sukkerroedyrkingen?]. Anmeldt 25/3 (F. sp. 4577)		Taget tilbage
84. Af <i>Weikop</i> [om ændring af bemandingsreglerne for skibe over 15 000 t]	11/11	603
85. Af <i>samme</i> [om der er givet tilsagn om et industri-lån af Marshallmidlerne på 8 mill. kr. til en enkelt virksomhed]	2/12	1128

Til justitsministeren:

86. Af <i>Gøting</i> [om undersøgelse af, om der kan tillægges spiritusprøver afgørende vægt ved domsafsigelser]	16/12	1927
87. Af <i>samme</i> [om skærpelse af straffen for brugstyverier af motorkøretøjer]. Besvaret skriftligt	18/8	6714
88. Af <i>Thisted Knudsen</i> . [Finder ministeren det foreneligt med dansk retsplejes grundsætninger, at politiet giver offentligheden detaljerede oplysninger om en sigtets rent private forhold?].	24/2	3225
89. Af <i>Lannung</i> [om forenkling af grænsekontrollen ved den dansk-tyske grænse]	28/10	442
90. Af <i>samme</i> [om undgåelse af vendingen „på grund af bevisets stilling“, hvor der ikke er grundlag for at rejse tiltale]. Besvaret af statsministeren på justitsministerens vegne	5/7	6634
91. Af <i>Aksel Larsen</i> [om indskriden mod det nazistiske parti i Danmark]	20/4	4978
92. Af <i>Morten Larsen</i> . [Er der til justitsministeren indgået nogen klage over de danske vognmænd og deres chaufførers kørsel i Vesttyskland?].	30/3	4673
93. Af <i>Anker Lau</i> [om parkeringsindskrænkningen i den indre del af København]	27/1	2423
94. Af <i>Helga Pedersen</i> [om ændring af reglen i færdselsloven § 16 angående forbud mod at føre motor-køretøj i spirituspåvirket tilstand]	21/10	179
95. Af <i>Adolph Sørensen</i> . [Overvejer ministeren at påbyde det internationale trekantadvarselssignal som obligatorisk udstyr for indregistrerede motor-køretøjer til imødegåelse af ulykker, hvor køretøjer, der er standset på kørebanen, påkøres i mørke og usigtbart vejr?]. Besvaret af statsministeren på justitsministerens vegne	5/7	6638

Til kirkeministeren:

96. Af *Helge Larsen*. [Hvad vil kirkeministeren gøre i anledning af, at biskop Chr. Baun, Viborg, har frabedt sig hjælpepræst Helga Jensens tilstedeværelse ved grundstensnedlæggelsen til ny kirke i Skive?]. Besvaret F. sp.
21/10 170

Til undervisningsministeren:

97. Af *K. B. Andersen* [om sprogundervisningen i 6. og 7. klasse og om linjedelt erhvervsbetonet undervisning i 8. og 9. klasse]. 2/3 3581
98. Af *Hanne Budtz* [om genindførelse af eftermiddagsforestillinger på det kgl. teater hver søndag]. 25/11 942
99. Af *Baagø*. [Agter ministeren at følge den af læseplansudvalget afgivne indstilling vedrørende kristendoms- og religionsundervisningens timetal i folkeskolen?]. 18/12 1917
100. Af *Kirsten Gloerfelt-Tarp*. [Er der udsigt til i en ikke alt for fjern fremtid at få etableret en videnskabelig husholdningsuddannelse, eventuelt på nordisk basis?]. 18/5 5694
101. Af *Kr. Juul*. [Med hvilken begrundelse nægter undervisningsministeren kommuner at benytte aprilskoleåret?]. 30/3 4678
102. Af *Peter Jørgensen* [om udsendelse af flere sportsbegivenheder i fjernsynet]. 21/10 175
103. Af *Lannung* [om en henvendelse fra akademirådet angående bygningsfredningen i Københavns indre bydele]. 20/4 4975
104. Af *samme* [om betimeligheden af at oprette en regionalradio for hovedstadsområdet]. 20/6 6527
105. Af *Aksel Larsen*. [Anser ministeren det for overensstemmende med reglerne om radioens neutralitet, at statsradiofonien gennemførte fjernsynsudsendelsen den 19. april om kvindernes betydnings og indsats i det politiske liv under udelukkelse af en deltager fra socialistisk folkeparti?]. . 4/5 5296
106. Af *Sandau* [om undervisning af københavnske børn, der bor nær grænsen mellem Københavns og Gentofte kommune, i Hellerup skole]. 20/6 6520
107. Af *Adolph Sørensen*. [Finder ministeren det rimeligt, at murerentreprisen ved seminariebyggeriet i Hjørring ikke er overdraget til den ved licitationen lavestbydende?]. 2/3 3578

Til forsvarsministeren:

108.	Af <i>Gideon</i> . [Hvornæd begrunder forsvarsministeren udnævnelsen af oberstløjtnant J. H. Johansen til generalmajor i region II i hjemmeværnet, og agter ministeren på grund af det røre, sagen har vakt, at tilbagekalde den skete udnævnelse?].	Besvaret F. sp.	
		10/6	6436
109.	Af <i>Alfred Jensen</i> [om amerikansk tilbud vedrørende Danmarks flådebygningsprogram].	25/11	931
110.	Af <i>samme</i> . [Var ministeren forud bekendt med, at tyske soldater den 26. november ville overskride den danske grænse og foretage øvelser på dansk område?].	2/12	1136
111.	Af <i>samme</i> [om sagen vedrørende generaløjtnant Viggo Hjalf].	23/3	4313
112.	Af <i>samme</i> . [Agter ministeren at forlænge kontrakten med generaløjtnant Hjalf som hærchef?].	20/6	6518
113.	Af <i>Lannung</i> [om ansættelsen af frivilligt, fast mandskab inden for forsvaret].	5/7	6631

V. Valgs prøvelse.

Efter at folketingsmedlem *Gudrun Bjørner* (hovedstadsområdets østre storkreds) den 19. august 1959 var afgået ved døden, indtrådte hendes stedfortræder, mejeriejer *Robert Sandau*, som medlem af tinget for nævnte kreds, men hans valg nåede ikke at blive godkendt inden slutningen af folketingsåret 1958-59.

Indstilling om godkendelse af Robert Sandau som medlem vedtoges 20/10 (F. sp. 68).

Efter at folketingsmand *Ølgaard* (Ribe amtskreds) den 1. september 1959 var afgået ved døden, indtrådte hans stedfortræder, redaktionssekretær *C. Melchior Hansen*, som medlem af tinget for nævnte amtskreds, men hans valg nåede ikke at blive godkendt inden slutningen af folketingsåret 1958-59.

Indstilling om godkendelse af C. Melchior Hansen som medlem vedtoges 20/10 (F. sp. 68).

Efter at folketingsmand *Heick* (Haderslev m. fl. amters amtskreds) fra den 1. oktober 1959 at regne havde nedlagt sit mandat som medlem af folketinget, indtrådte hans stedfortræder, landinspektør *J. L. Mosbech*, som medlem af tinget for nævnte amtskreds, men hans valg nåede ikke at blive godkendt inden slutningen af folketingsåret 1958-59.

Indstilling om godkendelse af *J. L. Mosbech* som medlem vedtoges $20/10$ (F. sp. 68).

Efter at folketingsmand *Knud Nielsen* (hovedstadsområdets vestre storkreds) den 14. juli 1959 var afgået ved døden, indtrådte hans stedfortræder, overassistent *Anna Barfoed*, som medlem af tinget for nævnte kreds, men hendes valg nåede ikke at blive godkendt inden slutningen af folketingsåret 1958-59.

Indstilling om godkendelse af *Anna Barfoed* som medlem vedtoges $20/10$ (F. sp. 68).

Efter at der den 7. oktober 1959 var meddelt orlov til folketingsmand *H. K. Sørensen* (Skanderborg amtskreds) fra den 1. oktober 1959 at regne, indtrådte hans stedfortræder, dommerfuldmægtig *Bruun de Neergaard*, som midlertidigt medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af *Bruun de Neergaard* som midlertidigt medlem vedtoges $20/10$ (F. sp. 69).

Den 1. februar 1960 overtoges mandatet på ny af *H. K. Sørensen* (F. sp. 2305).

Efter at der den 12. november 1959 var meddelt orlov til folketingsmedlem *Helga Pedersen* (Sorø amtskreds) fra samme dato at regne, indtrådte hendes stedfortræder, direktør *Helge Clausen*, som midlertidigt medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af *Helge Clausen* som midlertidigt medlem vedtoges $18/11$ (F. sp. 748).

Den 16. december 1959 overtoges mandatet på ny af *Helga Pedersen* (F. sp. 1837).

Efter at folketingsmand *Francke* (Københavns amtskreds) den 9. januar 1960 var afgået ved døden, indtrådte hans stedfortræder, fhv. minister *Lis Groes*, som medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af *Lis Groes* som medlem vedtoges $14/1$ (F. sp. 2121).

Efter at der den 11. februar 1960 var meddelt orlov til folketingsmand *Jørgen Jørgensen* (Ullerup) (Svendborg amtskreds) fra samme dato at regne, indtrådte hans stedfortræder, gårdejer *Peder Jakobsen*, som midlertidigt medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af Peder Jakobsen som midlertidigt medlem vedtoges $12/2$ (F. sp. 2916).

Den 20. april 1960 overtoges mandatet på ny af Jørgen Jørgensen (F. sp. 4912).

Efter at folketingsmand, statsminister *H. C. Hansen* (Københavns amtskreds) den 19. februar 1960 var afgået ved døden, indtrådte hans stedfortræder, fuldmægtig *Bjørn Krogh*, som medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af Bjørn Krogh som medlem vedtoges $1/3$ (F. sp. 3421).

Efter at der den 25. februar 1960 var meddelt orlov til folketingsmand *Mosbech* (Haderslev m. fl. amters amtskreds) fra samme dato at regne, indtrådte hans stedfortræder, gårdejer *Johan Philipsen*, som midlertidigt medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af Johan Philipsen som midlertidigt medlem vedtoges $1/3$ (F. sp. 3421).

Efter at folketingsmand *M. Larsen* (Kolding) (Vejle amtskreds) den 5. marts 1960 var afgået ved døden, indtrådte hans stedfortræder, skatterådsmedlem *Erhardt Andersen*, som medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af Erhardt Andersen som medlem vedtoges $18/3$ (F. sp. 4210).

Efter at folketingsmand *Poul Hansen* (Svendborg) (Svendborg amtskreds) fra den 22. marts 1960 at regne havde nedlagt sit mandat som medlem af folketinget, indtrådte hans stedfortræder, sekretær *Børge Jensen*, som medlem af tinget for nævnte amtskreds.

Indstilling om godkendelse af *Børge Jensen* som medlem vedtoges $\frac{29}{3}$ (F. sp. 4581).

VI. Valg til kommissioner og hverv.

1. Valg af 17 medlemmer og 17 stedfortrædere til det udenrigspolitiske nævn (nedsat i henhold til § 1 i lov nr. 54 af 5. marts 1954).

Valgt blev ($\frac{7}{10}$): *Alsing Andersen* med stedfortræder *Horn*, *Einer-Jensen* med stedfortræder *Poul Hansen* (Grenå), *Holger Eriksen* med stedfortræder *Lars M. Olsen*, *Andreas Hansen* med stedfortræder *Gorrsen*, *Per Hækkerup* med stedfortræder *Hans Rasmussen*, *Frode Jakobsen* med stedfortræder *Nina Andersen*, *Gustav Pedersen* med stedfortræder *Victor Gram*, *Lannung* med stedfortræder *Else Zeuthen*, *Niels Andersen* med stedfortræder *Kristian Kristensen*, *Erik Eriksen* med stedfortræder *From*, *Per Federspiel* med stedfortræder *J. Krogh*, *Axel Kristensen* med stedfortræder *Henry I. W. Jensen*, *Thorkil Kristensen* med stedfortræder *Søren Andersen*, *Sønderup* med stedfortræder *Niels Eriksen*, *Poul Sørensen* med stedfortræder *Marie Antoinette von Lowzow*, *Kristen Amby* med stedfortræder *Poul Møller* og *Ole Bjørn Kraft* med stedfortræder *Thestrup* (F. sp. 54).

2. Valg af 16 medlemmer og 16 stedfortrædere til Nordisk Råd (nedsat i henhold til lov nr. 206 af 7. juni 1952, jfr. lov nr. 292 af 21. december 1957).

Valgt blev ($\frac{7}{10}$): *Einer-Jensen* med stedfortræder *Hans*

Knudsen, Nina Andersen med stedfortræder Poul Hansen (Grenå), Holger Eriksen med stedfortræder Lars M. Olsen, Victor Gram med stedfortræder Horn, Per Hækkerup med stedfortræder Kaj Andresen, Gustav Pedersen med stedfortræder Hans Rasmussen, A. C. Normann med stedfortræder Kirsten Gloerfelt-Tarp, Helge Larsen med stedfortræder Kirkegaard, Niels Andersen med stedfortræder Chr. Christiansen, Erik Eriksen med stedfortræder Damsgaard, Marius Buhl med stedfortræder Niels Eriksen, Thorkil Kristensen med stedfortræder N. Chr. Christensen, Johan Poulsen med stedfortræder Harald Nielsen, Ole Bjørn Kraft med stedfortræder Poul Sørensen, H. C. Toft med stedfortræder Weikop og Thestrup med stedfortræder Marie Antoinette von Lowzow (F. sp. 55).

3. Valg af 17 medlemmer til et udvalg vedrørende atomenergikommissionens beretning m. v. (nedsat i henhold til folketingsbeslutning af 2. marts 1956, jfr. lov nr. 312 af 21. december 1955).

Valgt blev ($\frac{7}{10}$): Alsing Andersen, Einer-Jensen, Francke, Erhard Jakobsen, Kolbjørn, M. Larsen (Kolding), Hans Rasmussen, Aage Fogh, Niels Andersen, Marius Buhl, Per Federpiel, Foged, Axel Kristensen, Helga Pedersen, Ole Bjørn Kraft, Fanger og Reedtz-Thott (F. sp. 55).

4. Valg af 17 medlemmer til folketingets valutaudvalg (nedsat i henhold til lov nr. 302 af 21. december 1957 om valutaforhold m. v.).

Valgt blev ($\frac{7}{10}$): Einer-Jensen, Chr. Christiansen, Per Hækkerup, Peter Nielsen, Lars M. Olsen, Sofie Pedersen, Hans Rasmussen, A. C. Normann, Niels Andersen, Erik Eriksen, Holmberg, Axel Kristensen, Anker Lau, Sønderup, Weikop, Fanger og Poul Møller (F. sp. 56).

5. Valg af 1 medlem til folketingets valutaudvalg
(i stedet for Sofie Pedersen).

Valgt blev ($15/3$): Lars P. Jensen (F. sp. 3954).

6. Valg af 1 medlem til folketingets valutaudvalg
(i stedet for Lars P. Jensen).

Valgt blev ($6/4$): Lis Groes (F. sp. 4809).

7. Valg af 15 medlemmer til folketingets sukkerudvalg
(nedsat i henhold til lov nr. 135 af 29. marts 1950).

Valgt blev ($7/10$): M. Larsen (Kolding), Lysholt Hansen, Poul Hansen (Grenå), Lund Jensen, Sofie Pedersen, Carl Petersen, Axel Sørensen, Kristian Kristensen, Niels Eriksen, From, Gideon, Henry L. W. Jensen, Hanne Budtz, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Poul Thomsen (F. sp. 56).

8. Valg af 1 medlem til folketingets sukkerudvalg
(i stedet for Jørgen Jørgensen (Ullerup)).

Valgt blev ($24/2$): Niels Ravn (F. sp. 3235).

9. Valg af 1 medlem til folketingets sukkerudvalg
(i stedet for M. Larsen (Kolding)).

Valgt blev ($22/3$): Lis Groes (F. sp. 4236).

10. Valg af 9 medlemmer til det i lov nr. 235 af 27. maj 1950 om anvendelse af modværdien af de i henhold til Det europæiske Genopbygningsprogram modtagne gaveydelse omhandlede udvalg.

Valgt blev ($7/10$): Dose, Lars M. Olsen, Carl Petersen,

Hans Rasmussen, Kirkegaard, Niels Eriksen, Foged, Weikop og Adolph Sørensen (F. sp. 56).

11. Valg af 17 medlemmer til folketingets udvalg vedrørende bymæssige bebyggelser (jfr. lovbekendtgørelse nr. 129 af 13. april 1954 § 3).

Valgt blev (⁷/₁₀): Brodthagen, Ditlevsen, Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Kolbjørn, Th. Mikkelsen, Peter Nielsen, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Sandau, Jens Chr. Christensen, Axel Kristensen, Kryger, Peter Larsen, Paabøl, Fanger, Gottschalck-Hansen og Adolph Sørensen (F. sp. 56).

12. Valg af 8 medlemmer til Rask-Ørsted Fondets bestyrelse (jfr. lovbekendtgørelse nr. 472 af 2. december 1948).

Valgt blev (⁷/₁₀): Frode Jakobsen, K. B. Andersen, Helge Larsen, Else Zeuthen, Helga Pedersen, Gideon, professor Oskar Andersen og professor Carl Rasting (F. sp. 57).

13. Valg af 1 medlem til Rask-Ørsted Fondets bestyrelse (i stedet for professor Oskar Andersen).

Valgt blev (¹²/₁₁): Bøgholm (F. sp. 620).

14. Valg af 1 medlem til Københavns havnebestyrelse (i stedet for Rager).

Valgt blev (⁷/₁₀): Lannung (F. sp. 57).

15. Valg af 1 medlem af arbejdsnævnets afdeling angående arbejdsløshedsforsikringen (i stedet for Rager).

Valgt blev (⁷/₁₀): Aage Fogh (F. sp. 57).

16. Valg af 1 medlem af arbejdsnævnets afdeling angående arbejdsløshedsforsikringen (i stedet for Jørgen Jørgensen (Ullerup)).

Valgt blev (²⁵/₂): Asger Jensen (F. sp. 3277).

17. Valg af 10 repræsentanter for lyttere og fjernseere til radiorådet (jfr. lov nr. 215 af 11. juni 1959 om radiospredning § 4, jfr. § 14).

Valgt blev (²³/₁₀): fhv. minister Ernst Christiansen, København, forbundssekretær Svend Christensen, København, sekretær Emil V. Hansen, Århus, professor, dr. phil. Mogens Pihl, København, professor, dr. phil. Erik Rasmussen, Århus, sognepræst Otto E. Helms, Soderup pr. Tølløse, landsretssagfører M. Elmertoft, Roskilde, sognepræst S. A. Olsen, Vonsild, højskoleforstander Fog Pedersen, Rødding, og docent, dr. phil. Hakon Stangerup, Lyngby (F. sp. 355).

18. Valg af 1 medlem til ligningsrådet (i stedet for Øllgaard).

Valgt blev (²⁰/₁₀): Anders Andersen (F. sp. 73).

19. Valg af 1 medlem til Europarådets danske delegation (i stedet for Poul Møller).

Valgt blev (¹⁸/₁₂): Marie Antoinette von Lowzow (F. sp. 2029).

20. Valg af 2 medlemmer til Færøernes Realkreditinstituts rådgivende repræsentantskab (jfr. lov nr. 60 af 12. marts 1955 om Færøernes Relakreditinstitut § 5).

Valgt blev (¹¹/₂): Dupont og Johan Poulsen (F. sp. 2839).

21. Valg af 4 medlemmer til „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s bestyrelse (jfr. lov nr. 126 af 13. april 1954 § 11).

Valgt blev ($2^5/2$): Einer-Jensen, Mørk, Damsgaard og Erna Sørensen (F. sp. 3277).

22. Valg af 5 medlemmer og 5 stedfortrædere til Det europæiske Råds rådgivende forsamling (jfr. bekendtgørelse nr. 40 af 13. september 1949, art. 25 og 26).

Valgt blev ($2^9/3$): fhv. minister, folketingsmand Frode Jakobsen med stedfortræder folketingsmand Holger Eriksen, folketingsmand Per Hækkerup med stedfortræder folketingsmand Victor Gram, fhv. minister, folketingsmand Per Føderpiel med stedfortræder fhv. folketingsmand F. Heick, fhv. minister, folketingsmand Ole Bjørn Kraft med stedfortræder medlem af folketinget Marie Antoinette von Lowzow og folketingsmand Hermod Lannung med stedfortræder folketingsmand A. C. Normann (F. sp. 4581).

23. Valg af 1 medlem til overfredningsnævnet (i stedet for Poul Hansen (Svendborg)).

Valgt blev ($2^9/3$): Lund Jensen (F. sp. 4579).

24. Valg af 1 medlem til landsnævnet for omnibus- og fragtmandskørsel med motorkøretøjer (i stedet for M. Larsen (Kolding)).

Valgt blev ($3^0/3$): Th. Mikkelsen (F. sp. 4681).

25. Valg af 1 medlem og 1 stedfortræder til udvalget om spiritus og gær (i stedet for Lars P. Jensen).

Valgt blev ($6/4$): Poul Hansen (Grenå) med stedfortræder: Axel Ivan Pedersen (F. sp. 4808).

26. Valg af 1 medlem til licitationskommissionen
(i stedet for Lars P. Jensen).

Valgt blev ($\frac{6}{4}$): Mørk (F. sp. 4809).

27. Valg af 1 medlem til jernbanerådet (i stedet for Borge Jensen).

Valgt blev ($\frac{6}{4}$): Sekretær, fru Grete Hækkerup (F. sp. 4808).

28. Valg af 11 medlemmer til det i lov nr. 342 af 23. december 1959 om det civile beredskab omhandlede folketingsudvalg.

Valgt blev ($\frac{28}{4}$): Ove Hansen, Frode Jakobsen, Axel Ivan Pedersen, Edel Saunte, A. C. Normann, Kristian Kristensen, Erik Eriksen, Sønderup, Vagn Bro, Poul Sørensen og Thestrup (F. sp. 5225).

29. Valg af 1 medlem og 1 stedfortræder til folketingets Grønlandsudvalg (i stedet for Carl P. Jensen).

Valgt blev ($\frac{5}{5}$): Dupont og til stedfortræder (for Victor Gram): K. Axel Nielsen (F. sp. 5309).

30. Valg af 15 medlemmer til rigsretten og 2 stedfortrædere for hver af disse (jfr. lov nr. 100 af 31. marts 1954 § 2).

Valgt blev ($\frac{6}{5}$):

- 1) Fhv. minister, overretssagfører N. Busch-Jensen med stedfortrædere:
fhv. landstingsmand, rørmester Henry Hansen, Frederikshavn, og
borgmester Willy Sørensen, Vejle.

- 2) Fhv. folketingsmand, medicinaldirektør, dr. med. Johs. Frandsen
med stedfortrædere:
redaktør Hans Bagge, Slagelse, og
højesteretssagfører Ib Thyregod.
- 3) Fhv. landstingsmand, direktør Fr. Dalgaard
med stedfortrædere:
fhv. minister Ernst Christiansen og
fhv. landstingsmand, forretningsfører A. Bjørklund.
- 4) Fhv. landstingsmand O. H. Malchau, Århus,
med stedfortrædere:
fhv. medlem af landstinget, rådmand fru Clara Munck og
direktør, konsul E. Trolle-Schultz, Århus.
- 5) Fhv. folketingsmand, borgmester Poul Hansen, Slagelse,
med stedfortrædere:
fhv. folketingsmand, borgmester Ingvar Dahl og
fhv. folketingsmand, biografdirektør Rudolf Rasmussen,
Varde.
- 6) Amtsrådsmedlem H. Kryger Madsen, Agernæs, Møllegaard,
Otterup,
med stedfortrædere:
redaktør Einar Jacobsen, Nakskov, og fhv. medlem af
folketinget fru Ellen Poulsen, Odense.
- 7) Formand for Landsorganisationen i Danmark De sam-
virkende Fagforbund Eiler Jensen
med stedfortrædere:
næstformand i Landsorganisationen i Danmark De sam-
virkende Fagforbund Einar Nielsen og
forbundsformand Peter Madsen.
- 8) Provst K. B. K. Hillgaard, Skivholme,
med stedfortrædere:
gårdejer Chr. Drivsholm, Stenvad, Vrå, og
konsulent J. Jakobsen, Hammel.
- 9) Fhv. landstingsmand Alfred Kristensen, Bylderup Bov,
med stedfortrædere:
formand for Københavns borgerrepræsentation Sigvald
Hellberg og
fhv. landstingsmand N. Chr. Nielsen, Randers.

- 10) Fhv. folketingsmand, civilingeniør P. H. Clausager, Kolding,
med stedfortrædere:
boelsmand Peter Jørgensen, Slagelse, og
gårdejer, amtsrådsmedlem Helge Pedersen, Hollegård,
Vester Tirsted, Lolland.
- 11) Direktør Knud Strøyberg, Ålborg,
med stedfortrædere:
fhv. folketingsmand, gårdejer Peder Jakobsen, Husby pr.
Ejby, og
viceborgmester, fru Ulla Worm, Herlev.
- 12) Borgmester C. E. Bjerring, Nyborg,
med stedfortrædere:
fhv. folketingsmand, borgmester Holger Larsen, Odense, og
borgmester Marius Nielsen, Nakskov.
- 13) Gårdejer Tage Rosenstand, Danelund pr. Ribe,
med stedfortrædere:
fhv. folketingsmand, direktør Fr. Heick, Viborg, og
gårdejer Erik Boesen, Stubbum pr. Fjelstrup.
- 14) Fabrikant H. P. Jespersen, Herning,
med stedfortrædere:
fhv. landstingsmand, husmand Mads Sig Steffensen, Naur,
og
ejendomsmægler Henry Sandau.
- 15) Direktør H. H. Stevenius-Nielsen
med stedfortrædere:
lensgreve Christian Moltke, Bregentved, og
direktør, cand. jur. Poul Vissing, Vedbæk (F. sp. 5318).

31. Valg af 14 medlemmer til jernbanerådet (jfr. lov nr. 40 af 25. februar 1925 § 9).

Valgt blev (²⁴/₅): fhv. folketingsmand Qvist Hansen, fhv. minister, fru Fanny Jensen, hovedkasserer Eigill Jørgensen, fhv. folketingsmand F. Teichert, sekretær fru Grete Hækkerup,

sekretær Niels Mathiassen, gårdejer Helge Pedersen, Hollegård, fhv. landstingsmand Mads Sig Steffensen, fhv. folketingsmand Erik Appel, fhv. folketingsmand Julin, fhv. folketingsmand Marius Jensen, provst K. B. K. Hillgaard, fhv. folketingsmand Chr. R. Christensen og fhv. folketingsmand Peder Jakobsen (F. sp. 5919).

Sagregister.

Side

Administrationsomkostninger, se Udenrigsministeriet.	
Afgifter, se Biografteaterloven, Chokolade, Forbrugsafgifter, Forlystelsesafgift, Jord, Konsum-is, Lotterigevinster, Omsætningsafgift, Papir, Spiritus, Tobaksafgifter og Toldlov.	
Afsætning af landbrugsvarer, se Landbrugsvarer.	
Aftenskoler, se Ungdomsundervisning.	
Aktieselskaber, indkomstbeskatning af, lov	102
— , se Personlig skat.	
Alkoholistforsorg m. m., lovændring [forsorgsloven]	277
Almennyttige boligselskaber, se Boligselskaber.	
Amtskommunal beskatning og sognekommunal ejendomsbeskatning, omlægning af, privat forslag	552
Apotekervæsenet, lovændring	211
Arbejderboliger på landet, udlån til, lov	179
— - — , lovændring	180
— ved Lindø Værft, forespørgsel	577
Arbejdere og arbejdsgivere, forholdet mellem, forespørgsel	572
Arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring, se Arbejdere, Arbejdsløse, Beskæftigelse, Beskæftigelsesudvalg, Forskelsbehandling, Karenstid, Ligeløn, Medhjælperloven, Strejker, Sygelønsordning, Uddannelse, Understøttelsesret og Understøttelsessatser.	
Arbejdslønninger, se Lige løn.	
Arbejdsløse, ekstraordinær hjælp til langvarigt, privat forslag	485
Arbejdsretlig voldgiftsdomstol, se Strejker.	
Arbejdstagere, se Opfindelser.	
Atlantehavsfiskeri, se Fiskeri.	

	Side
Auktion over pelsdyrskind og huder, tillæg til lov	165
— , se Retsplejeloven.	
Auktionslederloven, lovændring	398
Avlsbygninger, se Landbrugets avlsbygninger.	
Banker, se Nationalbanken.	
Bemanding, se Skibes bemanding.	
Beredskab, se Civile beredskab.	
Beskæftigelse og uddannelse af unge, lov	227
— , se Forskelsbehandling og Uddannelse.	
Beskæftigelsesudvalg, kommunale, lovændring	230
Besættelsestidens ofre, se Nazismens ofre og Tyskland.	
Betalingsaftaler med udlandet, se Statsgarantier.	
Biblioteker, se Folkebiblioteker.	
Bidragsudbetaling, se Underholdsbidrag.	
Bier, beskyttelse mod giftstoffer, lovændring	166
Biografteaterloven, lovændring	403
— (bevillingsafgift) lovændring	405
Biografteatre, se Forlystelsesafgift.	
Bispeembede, oprettelse af, se Stiftsdeling.	
Blechingbergsagens konsekvenser, se Redegørelser.	
Boligbyggeri, ændring i loven om, private forslag . . .	495, 545
Boligforhold, se Arbejderboliger, Boligbyggeri, Boligselskaber, Byggelov, Byggestop og Terminsydelser.	
Boligselskaber, frigivelse af byggeri, privat forslag	562
Brandforsikringsfonden, se Stats-brandforsikringsfonden.	
Brandvæsenet i købstæderne og på landet, lov	378
Budget- og regnskabsoversigter	53
Byggelov for købstæderne og landet	232
Byggestop, begrundelsen for, forespørgsel	575
Byggestøttelån, se Terminsydelser.	
Byplanlægning, se Køge Bugt.	
Børnebidrag, se Færøerne.	
Børneforsorg, se Færøerne.	
Børns retsstilling, lov	367
— — , se Retsplejeloven.	

Censur, se Biografteaterloven.

Chokolade- og sukkervarer, omsætningsafgift af, lov- ændringer	137, 139
Civile beredskab, det, lov	67

Dagpenge m. m., forhøjelse af, se Karenstid.

Dagsordener, forslag til motiverede, vedtagne	94, 541, 573, 575, 577
— , — - — , ikke vedtagne .	133, 449, 450, 573, 574, 576, 577

Dyr, se Levende dyr.

Eftergivelse af kommunehjælp, se Kommunehjælp.

Egnsudvikling, ophævelse af lov, privat forslag	566
Ejendomsskatter, se Amtskommunal beskatning, Ejen- domsskyldvurdering, Frederiksberg, Indkomst-, formue- og ejendomsskat, Jord og Kommunale ejendomsskatter.	
Ejendomsskyldvurdering, lovændring	121
Ekspropriationer, foretagelse af, lov	303
— , se Færøerne.	

Ekstraordinær hjælp, se Arbejdsløse.

Eneret, se Fotografiske billeder, Grønland [industriel rets-
beskyttelse], Opfindelser, Ophavsretten og Patenter.

Enkepension, lovændring	286
— , se Underholdsbidrag.	

Enker, se Krigs-ulykkesforsikringsrente.

Enlige mødre, ophævelse af indtægtsgrænser m. v., privat forslag	491
— — , særlig ydelse til, lov	284

Erhvervelse af fast ejendom, se Fast ejendom.

Erhvervsfond, Danmarks, lov	332
---------------------------------------	-----

Erhvervshæmmede, se Revalidering.

Erhvervsinteresser, fremme af, lovændring	330
— , se Erhvervsfond, Erhvervsvirksom- heder.	

Erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte, se Uddan-
nelse.

Erhvervsvirksomheder, lån og garantier til, lov 335
 Erstatningsmaterialer, se Skotøj.

Faderskab, se Børn og Retsplejeloven.

Fangetidsgodtgørelse, se Nazismens ofre og Tyskland.

Fast ejendom, erhvervelse af, lov 376

— — , se Retsplejeloven.

Filmcensur, se Biografteaterloven.

Filmsforevisninger, se Forlystelsesafgift.

Finansieringsinstitut for landbrug, lov 186

Finansloven for 1960-61 69

Fisk, ind- og udførsel af, lov 189

Fiskeres enker, se Krigs-ulykkesforsikringsrente.

Fiskeri i det nordøstlige Atlanterhav, beslutning 519

— , se Saltvandsfiskeri.

Folkebiblioteker, ændring i, privat forslag 486

Folkeforsikring, se Invalide- og folkepension, Sygeforsikring, Tilgangsalder, Underholdsbidrag og Ventetillæg.

Folkepension, se Amtskommunal beskatning, Invalide- og folkepension, Kommunchjælps eftergivelse og Ventetillæg.

Folketingets ombudsmand 33

— — , lovændring 399

— — , beretning for 1958, beslutning. 532

Forbrugsafgifter, forskellige, lovændring 136

Fordeling af tyske erstatninger, se Tyskland.

Forfatter- og kunstnerret, se Ophavsretten.

Forlystelsesafgift (afgiften af filmsforevisninger), lovændring 145

Forsikringsaftaleloven, lovændring 400

Forsikring, se Krigs-ulykkesforsikringsrente og Statsbrandforsikringsfond.

Forskelsbehandling i beskæftigelse og erhverv, beslutning. 529

— , se Lige løn.

Forskningsråd, se Teknisk-videnskabeligt forskningsråd.

Forsorgshjem m. v., lovændring 280

Forsorgsloven, se Alkoholistforsorg, Enlige mødre, Forsorgshjem, Færøerne, Kommunehjælp, Skolebespisning og Underholdsbidrag.	
Forsvarets organisation, lov	439
Fotografiske billeder, retten til, regeringsforslag	481
Frederiksberg kommune, skatteopkrævning i, lov	124
Frihandelssammenslutning, Den europæiske, beslutning . .	504
Frihavn, Københavns, lov	307
Friskoleloven, lovændring	417
Færøerne, bekæmpelse af kønssygdomme, lov	219
— , børnebidrag til enlige forsørgere, lov	301
— , børneforsorg, lov	302
— , ekspropriation til statshospital i Thorshavn, lov	218
— , lærerlønningslov, lov	435
— , offentlig forsorg, lov	298
— , retsplejelov, lov	406
— , skolelæger, lov	437
Glyptotek, tilskud til Ny Carlsberg, udskydelse af lovrevision, lov	433
Grønland, ikraftsættelse af love om industriel retsbeskyttelse, lov	356
— , kriminallov, lovændring	323
— , ægteskabs indgåelse og opløsning, lovændring . .	325
— , se Forsikringsaftaleloven.	
Gymnasieskoler, fordeling af udgifter, lov	415
Gældsloven, lovændring	397
Hanstholm havn, lov	312
Havne, se Frihavn, Hanstholm, Rømø.	
Hemmelige patenter, se Patenter.	
Hospitalsvæsen, se Sindslidende.	
Huder, se Auktion.	
Husholdningsråd, statens, lov	215
Hypotekbankens regnskab for 1958-59, beslutning	531
Hypoteklånefond, se Sønderjydsk Hypoteklånefond.	
Hædersgaver, forhøjelse af, se Kommunehjælp.	

Indfødsret, love	200, 201
Indkomst-, formue- og ejendomsskat til staten, privat forslag	555
Indkomst- og formueskat, se Aktieselskaber, Amtskommunal beskatning, Landbrugsejendomme, Ligningslov, Opsparingsordning, Personlig skat, Sparebeviser, Særlig indkomstskat, Sømandsskat og Udskrivningslov.	
Indkøbsforeninger for mindre jordbrugere, lov	170
Industriel retsbeskyttelse, se Grønland.	
Invalide- og folkepension, lov	247
— — — — —, se Underholdsbidrag og Vente-tillæg.	
Is, se Konsum-is.	
Jernbaner, se Ekspropriationer, Privatbanerne og Statsbanerne.	
Jord i offentlig eje, salg af, regeringsforslag	467
Jordbrugere, se Indkøbsforeninger.	
Karenstids afskaffelse, forhøjelse af dagpenge m. m., privat forslag	
	482
Kjærbøl-sagen, se Rigsretstiltale.	
Klitlov, regeringsforslag	465
Kommissioner og hverv, se Valg.	
Kommunale beskæftigelsesudvalg, se Beskæftigelsesudvalg.	
— ejendomsskatter, lovændringer	197, 199
— gymnasieskoler, se Gymnasieskoler.	
— skatter, se Amtskommunal beskatning og Personlig skat.	
Kommunehjælps eftergivelse m. m., lov	291
Konkurrencebegrænsninger, se Monopoler.	
Konkursloven (underpant i løsøre), lovændring	380
Konsum-is, afgift af, lovændring	141
Kornordning for høståret 1960-61, lov	157
Krigs-ulykkesforsikringsrente til enker efter fiskere, lov . .	269
Kriminallov, se Grønland.	

Kunstnerret, se Fotografiske billeder og Ophavsretten.	
København, se Frihavn, Skolevæsen, Stiftsdeling og Stor- københavn.	
Køge Bugt-området, planlægning af, regeringsforslag	470
Køns sygdomme, bekæmpelse af, lovændring	210
— , — - , se Færøerne.	
Landbohøjskolen, udbygning og ombygning af, regerings- forslag	465
Landbrug, se Auktion, Bier, Finansieringsinstitut, Ind- købsforeninger, Kornordning, Landbohøjskolen, Land- brugets avlsbygninger, Landbrugsejendomme, Land- brugskursus, Landbrugsvarer, Levende dyr. Mund- og klovsyge, Pelsdyrs sygdomme, Statshusmandsbrug, Statshusmandsloven og Tørkeramte landmænd.	
Landbrugets avlsbygninger, udlån til forbedring af, lov- forlængelse	161
Landbrugsejendomme og ligningsloven, privat forslag	547
Landbrugskursus, statstilskud til, lov	183
Landbrugsvarer, afsætning af danske, lovændring	154
Lejligheder, frigivelse af byggeri, se Boligselskaber.	
Levende dyr, udførsel og indførsel af, tillæg til lov	158
Levnedsmiddelinstitut, ændring i, privat forslag	501
Lige løn til mandlige og kvindelige arbejdere, beslutning .	527
— - , se Forskelsbehandling.	
Ligningslov for 1960-61	83
— , ændring i den gældende, privat forslag	483
— , se Landbrugsejendomme.	
Lindø Værft, se Arbejderboliger.	
Lodsvæsenet, lovændring	451
Lotterigevinster, afgift af, lovændring	144
Lovovertrædere, se Udlevering.	
Luftfart, lov	316
Luftfartøjer, registrering af rettigheder over, lov	393
— , se Auktionslederloven, Gældsloven og Retsplejloven.	
Lærerlønningsslov, se Færøerne.	

Lærermangelen, forespørgsel	573
Lønmodtagere, sygelønsordning for, se Sygelønsordning.	
Markedsplaner, se Frihandelssammenslutning og Redegørelser.	
Medhjælperloven, ændringer i, privat forslag	570
Menighedsråd, lovændring	407
Militærvæsen, se Forsvarets organisation.	
Minimumsnormer for social tryghed, se Social tryghed.	
Ministeransvar, se Rigsretstiltale.	
Ministeriet	5, 6
Monopoler og konkurrencebegrænsninger, tilsyn med, lovændring	460
Mund- og klovsyge, vaccination mod, lov	159
Mødre, se Enlige mødre.	
Mønt, se Skillemønt.	
Nationalbanken, statens mellemværende med, lov	79
— , — overtagelse af, privat forslag	536
Navneopråb	542
Nazismens ofre, ydelser til, beslutning	521
— — , se Tyskland.	
Nordisk Råd, 7. og 8. session	36
— — , beretning om 7. session, beslutning	532
Normeringslov for 1960-61	152
Ny Carlsberg Glyptotek, se Glyptotek.	
Offentligt ejet jord, salg af, se Jord.	
Ombudsmand, se Folketingets ombudsmand.	
Omsætningsafgiften på tekstilvarer, aftrapning af, privat forslag	535
Opfindelser, arbejdstageres, lovændring	337
Ophavsretten til litterære og kunstneriske værker, regeringsforslag	477
— , se Fotografiske billeder.	
Opsparingsordning for unge ikke-forsørgere, lovændring	100
Overenskomstmæssige forhold, se Arbejdere og arbejdsgivere.	

	Side
Pap i skotøj, se Skotøj.	
Papir, tændstikker, forbrugsafgifter af, lovændring	140
Partiernes bestyrelser	20
Partigrupperingen i folketinget	19
Patenter, hemmelige, lov	339
— , se Grønland [industriel retsbeskyttelse] og Opfindelser.	
Pelsdyrskind, se Auktion.	
Pelsdyr sygdomme, vaccination mod, lov	168
Pensionsforpligtelser, privatbanernes, se Privatbanernes.	
Personlig skat til kommunen, lovændring	192
— — - [aktieselskabsskat], lovændring	196
Plantebeskyttelsesmidler, giftige, se Bier.	
Privatbanernes pensionsforpligtelser, lov	304
Promillegrænse, se Luftfart.	
Præsidium og tingssekretærer	21
Redegørelser fra ministre	579
Regeringserklæring efter statsministerskiftet	32
Registrering af rettigheder over luftfartøjer, se Luftfartøjer.	
Regnskabsaflæggelse, statsbanernes, se Statsbanernes.	
Retspleje, se Auktionslederloven, Børn, Færøerne, Gælds- brevsloven, Konkursloven, Luftfartøjer, Retsplejeloven og Tinglysningsloven.	
Retsplejeloven, (faderskabssager), lovændring	374
— , (personundersøgelser i straffesager), lov- ændring	358
— , (tvangsauktion over fast ejendom), lov- ændring	383
— , (tvangsauktion over skibe og luftfartøjer), lovændring	396
Revalidering, lov	263
Rigsretstiltale mod fhv. minister, private forslag	537, 538
Rømø, anlæg af statshavn på, lov	314

	Side
Saltvandsfiskeri, lovændring	191
S-baner, se Storkøbenhavn.	
Selskabsskat, se Aktieselskaber og Særlig indkomstskat.	
Selvensionister, se Ventetillæg.	
Sidebaner, nedlæggelse af, se Statsbanerne.	
Sindslidende, statens hospitalsvæsen for, lov	206
Skatteopkrævning, se Frederiksberg.	
Skibe, se Retsplejeloven.	
Skibes bemanding, lovændring	351
Skibsregistrering, lovændring	355
Skilleløb, tillæg til lov	146
Skolebespisning, lovændring	456
Skolelovenes gennemførelse, privat forslag	544
Skolevæsen, statstilskud til Københavns, lov	412
— , se Friskoleloven, Færøerne, Gymnasieskoler, Lærermangelen og Ungdomsundervisning.	
Skotøj, erstatningsmaterialer i, lovforlængelse	337
Social tryghed, minimumsnormer for, beslutning	526
Sognekommunal beskatning, se Amtskommunal beskatning.	
Sparebeviser, indløsning af, lov	75
Sparekasselov, lovændring	344
Spiritus, vin og øl, afgift af, lovændring	137
Spørgsmål til ministrene	580
Stabiliseringslån, lovændring	73
Statens almindelige Videnskabsfond, se Videnskabsfond.	
— husholdningsråd, se Husholdningsråd.	
Statsbanernes regnskabsaflæggelse, nedlæggelse af sidebaner, privat forslag	549
Stats-brandforsikringsfonden, nedlæggelse af, lov	150
Statsgarantier og statsforskrivninger vedrørende betalingsaftaler med udlandet, lov	78
Statshospitaler, se Færøerne og Sindslidende.	
Statshusmandsbrug m. m., udlån til, lov	172
Statshusmandsloven, lovændring	176
Statsovertagelse af nationalbanken, se Nationalbanken.	
— - sukkerfabrikkerne, se Sukkerfabrikker.	

	Side
Statsregnskabet for 1957-58, beslutning	531
Statsskoler, se Gymnasieskoler.	
Stiftsdeling, Københavns, og nyt bispeembede, lov	410
Storkøbenhavns S-banenet og tunnelbaneanlæg, regeringsforslag	473
Straf, se Grønland og Retsplejeloven.	
Straffelov, borgerlig, lovændring	363
Strejker og lockouter, forbud mod, oprettelse af voldgiftsdomstol, privat forslag	496
Sukkerfabrikker, statsovertagelse af, privat forslag	542
Sundhedsvæsen, se Apotekervæsenet, Færøerne, Kønssygdomme, Levnedsmiddelinstitut, Sindslidende, Svangerskabshygienje, Sygeforsikring og Sygehusvæsenet.	
Svangerskabshygienje, lovændring	209
Sygeforsikring, den offentlige, lov	250
Sygehusvæsenet, (alkoholskadede), lovændring	202
— , se Færøerne og Sindslidende	
Sygelønsordning for lønmodtagere, privat forslag	534
Særlig indkomstskat, lov	110
— — , lovændring	114
Sømandsskat, lovændring	99
Sønderjydske Hypoteklånepand, ophævelse af, lov	239
Teknisk-videnskabeligt forskningsråd og -fond, lov	63
Tekstilvareafgift, se Omsætningsafgift.	
Telegrafer og telefoner, lovændring	321
Terminsydelser i henhold til byggestøttelån, forhøjelse af, privat forslag	563
Tilgangsalders nedsættelse, ophævelse af zonegrænser m. m., privat forslag	493
Tillægsbevillingsloven for 1959-60	71
Tinglysningsloven (udslettelse af pantebreve m. m.), lovændring	387
Tjenestemænd, se Færøerne, Normeringslov og Privatbanernes pensionsforpligtelser.	
Tobaksafgifter, lovændring	135

	Side
Toldlov, lovændring	126
— , ændringer i, regeringsforslag	464
Tunnelbaner, se Storkøbenhavns.	
Tvangsauktion, se Retsplejeloven.	
Tyskland, fordeling af ydelse fra, lov	293
— , se Nazismens ofre.	
Tændstikafgift, se Papir.	
Tørkeramte landmænd, statsgaranti for lån til, lov	162
Uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, lov	220
— , se Beskæftigelse.	
Uddannelsesfond, se Ungdommens uddannelsesfond.	
Udenrigsministeriet, dets administrationsomkostninger, privat forslag	567
Udenrigspolitik, forespørgsler	578
— , se Redegørelser.	
Udlevering af lovovertrædere, lov	365
Udlændinge, se Fast ejendom, Straffelov og Udlevering.	
Udskrivningslov for 1960-61	94
Udvalg, stående	21
Ulykkesforsikring, se Krigs-ulykkesforsikringsrente.	
Underholdsbidrag, adgang til forskudsvis udbetaling, lov- ændring	287
— , se Enlige mødre (ophævelse af indtægts- grænser m. v.).	
Underpant i løsøre, se Konkursloven og Tinglysningsloven.	
Understøttelsesret for unge, lovændring	275
Understøttelsessatser, ændring af, lovændring	272
Undervisningsmaterialer m. v., indførsel af, beslutning . . .	518
Ungdommens uddannelsesfond, lovændring	429
Ungdomsundervisning, lovændring	419
— , ændring i, privat forslag	488
Unge ikke-forsørgere, se Opsparingsordning.	
Unge beskæftigelse og uddannelse, se Beskæftigelse.	
Vaccination, se Mund- og klovsyge og Pelsdyrsygdomme.	
Valg til kommissioner og hverv	591

	Side
Valgs prøvelse	588
Valutaloven, lovforlængelse	325
— , lovændring og forlængelse	326
Ventetillæg, indtægtsgrænser m. v., lovændring	243
Veterinær- og landbohøjskole, den kgl., se Landbohøjskolen.	
Videnskabeligt forskningsråd, se Teknisk-videnskabeligt forskningsråd.	
Videnskabsfond, statens almindelige, lovændring	432
Vin, se Spiritus.	
Voldgiftsdomstol, arbejdsretlig, se Strejker.	
 Zonegrænser, ophævelse af, se Tilgangsalder.	
 Ægteskab, se Grønland.	
 Økonomisk årsoversigt, se Redegørelser.	
Øl, se Spiritus.	
 Åbningsdebat, se Redegørelser.	
Åbningsmøde, folketingets	24
